

VNR

1/98

VITA NOSTRA REVUE
ČASOPIS 3. LÉKAŘSKÉ FAKULTY
UNIVERZITY KARLOVY

Z OBSAHU:

PROJEV PREZIDENTA SRN

R.HERZOGA O VĚDĚ

PROMOČNÍ PROJEVY DĚKANA

M.ANDĚLA

ROZHOVORY S MINISTREM

J.SOKOLEM O NOVÉM ZÁKONU

PROF. J.HORÁKEM O CURRICULU

PROF. P.KUCHYNKOU

O OFTALMOLOGII

FAKULTA K 650.VÝROČÍ

UNIVERZITY KARLOVY -

KONFERENCE O CORIOVÝCH AJ,

JUBILEUM PROF. R.ROKYTY

GRANTY 3.LF UK ZA ROK

1997

QUOD BONUM

PROJEVY DĚKANA
PŘI IMATRIKULACI
A PROMOCÍCH
V KAROLINU

Buďme akademickou obcí

Tak, jako my, vaši učitelé před lety, přicházíte i vy dnes na slavnost imatrikulace. Někteří přicházíte se zatajeným dechem, jiní jistě s nadhledem příslušejícím vašemu věku. Jistě vám však i po letech zůstane vzpomínka na první vaši univerzitní slavnost. A jistě ti z vás, kteří tu po šesti letech budou účastni na slavnosti své promoce, s překvapením zjistí, jak rychle těch šest let studia uběhlo. S pocity dojetí a mrazením v zádech se při univerzitní slavnosti potkáte až později, při promoci svých příbuzných, dětí, či jako univerzitní učitelé při promocích svých žáků. A jistě pocity sváteční, které se míchají s pocity smutku, pocity tak typické pro imatrikulace a promoce, si také uvědomíte. Imatrikulace je však především slavností radostnou, slavností naděje, slavností uvedení do univerzitního života.

Imatrikulací na tomto pro univerzitu posvátném místě se studenti stávají plnoprávnými členy její akademické obce. Při této příležitosti mi dovoluťe, abych krátce vzpomenul některé členy akademické obce z dob dřívějších, kteří se stali symboly plnění povinností, které ze svazku s univerzitou přímo či nepřímo plynou. Jan Hus, Jan Jesenius, Tomáš Masaryk i Jan Palach z vědomí odpovědnosti k poznané pravdě vyvodili radikální důsledky. Jejich poselství pro dnešní dobu je především poselstvím o hodnotách. O hodnotách, které považovali za důležitější než fyzický život. O hodnotách ducha, o hodnotách, které by v životě univerzity měly hrát dominantní roli. Univerzitní vzdělání vám zprostředkuje mnohé hodnoty intelektuální, v případě lékařského vzdělání však zejména poznatky ze sféry přírodovědné. Nezapomínejte prosím při tom však i na kořeny vzdělání humanitního. Jen v prolínání přírodovědných a humanitních poznatků se vaše příprava na vaše budoucí povolání může stát plnohodnotnou.

Koncem minulého měsíce jste začali studovat fakultu, která jako první ve střední a východní Evropě přistoupila k zásadní reformě lékařského studia. Jistě se budete tázat, proč k tomu došlo a jaké byly kořeny této reformy. Dle mého názoru spočívaly především v pocitu některých učitelů střední generace, kteří se právem domnívali, že výuka na naší fakultě trpí stejnými problémy, kterými trpěla před dvaceti či pětadvaceti lety, že přetrvává více důrazu na detaily a méně na pochopení souvislostí, že studenti v prvních letech studia ani netuší, jak vypadá nemocný člověk, že se studenti ve vyšších ročnících jen málo podílejí na řešení konkrétních problémů konkrétních nemocných. A že student zůstává často, jak vinou svou, tak vinou celého systému výuky, více jejím pasivním objektem, než aktivním subjektem. Ze všech těchto a mnoha dalších důvodů se před několika roky rozhodla skupina učitelů naší fakulty realizovat své dávné představy o tom, jak by studium medicíny mohlo být zajímavější, pestřejší a také radostnější, než tomu bylo dosud. Proto se také máte setkávat s nemocnými a jejich problémy již od prvního semestru studia, proto také se budeme snažit vás sezna-

movat s některými klinickými situacemi již v prvních letech studia a naopak do klinických let zavléci opakování či shrnutí oborů teoretických.

Ve výuce není důležité jen to, co se vyučuje, ale také a někdy především to, jak se vyučuje. Pokud se má naše reforma zdařit, je nutné, aby se změnilo nejen curriculum výuky, ale také její metody. Proto zejména ve třetím a čtvrtém ročníku studia by část výuky měla být vyučována zásadně problémově orientovaně, od prezentace klinického problému by mělo docházet k identifikaci jednotlivých složek tohoto problému a konečně k postupnému odhalování teoretických podkladů těchto klinických problémů či situací. To vyžaduje nejen aktivní účast studenta na řešení takových problémů, ale i změnu přístupu k vaší výuce. Změnu přístupu vašeho i vašich učitelů. Studium medicíny by již nemělo znamenat nalévání či nasávání poznatků norimberským trychtýřem či jiným zařízením. Mělo by znamenat nejen naučit se jednotlivé poznatky, ale zejména naučit se je získávat, kombinovat a dávat do vhodných souvislostí. Naučit se též správně získané poznatky hodnotit a zejména se naučit adekvátně rozhodovat. Naučit se také správně tázat nejen jak se věci mají, ale také proč se mají tak, jak se mají. Jaké jsou kořeny jevů, jak je vysvětlujeme nyní a jak jsme je vysvětlovali dříve. K tomu všemu by vás měla naše fakulta připravit.

Univerzitní vzdělání nespočívá jen v získávání jednotlivých znalostí v řazení je do souvislostí tak, jak jsem naznačil před chvílí. Je též obdobím psychického zrání, zrání od ještě skoro středoškoláků k plně rozvinutým osobnostem absolventů univerzitního studia. Zrání, při kterém se nedá opominout vliv kultury, sportu, přátelských a partnerských vztahů. Zatímco z intelektuálního, tedy zejména pedagogického a vědeckého života na fakultě se můžeme celkem těšit, stav společenského života jak studentů, tak učitelů zdaleka neodpovídá našim představám. Vedení školy bude všemožně podporovat veškeré snahy, které by směřovaly k zlepšení našeho vzájemného poznávání a kontaktů mezi učiteli a studenty. Měl by k tomu patřit ples, parník či jiné sportovní a kulturní akce. Akce směřující k tomu, abychom skutečně byli civis academicae, akademickou obcí, a aby se univerzitní vzdělání neomezilo jen na povinnou výuku. Sám považuji tento problém za velmi živý zejména v tomto školním roce, kdy oslavíme 650 let naší univerzity. Využívejte také prosím všech kulturních a sportovních možností, které Vám naše magické a zasněné město dává. Pro ty z Vás, kteří do Prahy přicházejí z menších míst, bude jistě pobyt v našem městě znamenat rozšíření mnoha možností, zejména kulturních.

Do vašeho studia vám přeji nejen hodně úspěchů, ale také zdraví a radosti. A vězte, že vaše úspěchy a vaše radosti budou často radostí i vašich učitelů. Neboť, jak praví Rabi Akiba ke svému nejmilejšímu žáku Simeonu ben Yochai: Můj synu, více než tele chce sát, chce kráva, aby byla sána. Quod bonum, felix, faustum, fortunatumque sit.

(14. 10. 1997)

Škola myšlení

Dnes se pro vás končí jedno důležité období Vašeho života, období studia lékařství na Karlově univerzitě. Když jste před šesti lety v této budově a této její slavné velké aule imatrikulovali, otevřelo se pro vás několik let univerzitního studia, tohoto mnohovrstevného a mnohovýznamového období, které právě dnes završujete. Dnes z Karlovy univerzity a její 3. lékařské fakulty odcházíte, abyste se věnovali ušlechtilému povolání, patřícímu, přes všechny zmatky a neklid, které se okolo něj v posledních letech přehnaly, mezi povolání nejváženější a nejslušnější, povolání, které stále přináší velké osobní uspokojení. Co však znamená univerzita pro vás dnes a co by měla znamenat pro vaši budoucí orientaci?

Univerzita není jen tato budova, ve které sídlí její vedení, univerzitu necharakterizují jen její slavnosti s vážnými tvářemi děkana či profesorů, červený talár rektora či její nádherné symboly. Univerzita je a má být zdroj vzdělání a především škola myšlení. Škola kritického myšlení, která učí hodnotit příčiny a následky, která učí myšlení v kauzálních souvislostech, která dává svým studentům poznat zdroje tohoto myšlení a poznání a která jim tak poskytuje možné budoucí výhledy jejich oborů. Myšlení, které se vyvíjelo od Platona a Sokrata, Aristotela a Tertuliána, Ambrože a Tomáše Akvinského, Newtona, Deskarta, Kanta i Hegela, Webera a Heideggera. Schopnost uspořádat poznatky do určitých rámců, do kontextů, formulovat z nich hypotézy a konečně tyto hypotézy potvrdit, je dokladem rozvoje ducha, který charakterizuje rozvoj naší civilizace. Pochopitelně i lékařské myšlení má svou vlastní genezi, která se táhne od Hippokrata přes Araetea z Kapadocie, Celsa, ranně křesťanské myslitele, Avicenu, Paracelsa, Vesalíu a Wiliama Harweye až po zakladatele moderních doktrin v medicíně, kterými byli v minulém století Claude Bernard, k naší velké radosti pak i naši krajané působící ve Vídni Škoda a Rokitský a berlínský patolog Virchow. V moderní době pak objev DNA Watsonem a Creekem dal jasný materiální podklad pro dříve tušené, brněnským mnichem Gregorem Mendelem pak prvně zformulované genetické zákony.

Mluvíme o tom tak podrobně proto, že právě tento rámec byl rámcem studia, které jsme pro vás připravili a které jste absolvovali. Studia, které má své jasné intelektuální kořeny a které se řídilo určitými intelektuálními pravidly. Buďte si toho prosím vědomi - nezáskali jste jen konkrétní znalosti z jednotlivých lékařských oborů a z jednotlivých oborů teoretického studia, získali jste i metodu, jak tyto znalosti řadit, hierarchizovat a jak s nimi pracovat. Měli jste se naučit jak je i získávat a kriticky hodnotit. Vzpomínejte prosím tedy na univerzitu nejen jako na místo, kde se vám dostalo znalostí, ale zejména jako na místo, které vás pomalu a pro vás možná nezřetelně učilo jednotlivé poznatky zkoumat a kriticky hodnotit. Zachovejte si tuto schopnost stejně a možná více než jednotlivé znalosti, které se časem částečně nebo úplně promění.

Právě tato schopnost Vás odliší od těch, kteří do léčení zavádějí přístupy nevědecké, přístupy vytržené z kontextu vývoje myšlení, přístupy často absurdní, byť někdy na první pohled zdánlivě rozumné. Medicína se neuzavírá před žádným novým poznatkem. Konečně, kolik se jich jen za posledních dvacet let nashromáždilo, kolik nových látek je hledáno i z rostlin majících původ v brazilských pralesech či z jiných zdrojů. Všechny empirické přístupy však musí být kriticky, systematicky, jednotně, přísně a zejména nezávisle posouzeny tak, aby pokud při takovém posouzení obstojí, se staly bezpečným a standardním způsobem léčení, jakým je například apendektomie, léčba inzulinem či antibiotiky.

Prosím vás tedy při příležitosti vašich posledních studentských minut, aby Vaše sepětí s univerzitou nezůstalo jen na úrovni vzpomínek na důstojnou, dojemnou a pestrou slavnost, které jste se dnes zúčastnili, na úrovni vzpomínek na různé studentské taškařice a vzpomínek na zdroje znalostí, ale především zůstalo spojením s institucí, která pro vás byla a zůstane zdrojem kritického myšlení. Jen díky kritickému myšlení budete schopni proplouvat turbulencemi, které v lékařství i v celé společnosti budou nepochybně pokračovat po celý váš život. K tomu, abyste úspěšně všemi úskalími i nástrahami vašeho profesionálního i všeho dalšího života proplouvali, vám za sebe i za celý učitelský sbor přeji hodně štěstí.

Quod bonum, felix, faustum, fortunatumque sit.

(17. 7. 1997)

Pravda není vždy jednoduchá

Jsou dny, které si člověk pamatuje po celý život. První den školy, osmnácté narozeniny, maturita, ve vašem případě jistě i imatrikulace na Univerzitě Karlově. Asi se moc nemyslím, budu-li předpokládat, že na dnešní den budete vzpomínat i po letech, kdy vám vaše dnešní obleky budou již malé, nebo vůbec nepadnou. Dnešní den je totiž stejně jako ty, které jsem před chvílí jmenoval, dnem předělovým. Den, kdy něco končí a něco jiného začíná. Co pro vás končí, víte sami dobře. Končí doba perného studia, která však současně byla obdobím příjemného studentského života. Pro většinu z vás dobou, kdy jste postupně přebírali více a více zodpovědnosti, kdy jste se učili postupně vnímat své budoucí povolání jako svůj osud. Ten konec vašeho studia je jistě přijímaný se smíšenými pocity - s radostí, že jste k dnešnímu dni dospěli, i se smutkem, že již nikdy nebudete s obavami očekávat tu otázku, na kterou jste nebyli úplně připraveni, že již nikdy nepřijdete pozdě na přednášku, že vás již nebude trápit profesor mikrobiologie či biochemie.

Někteří z vás jistě do této překrásné velké auly ještě někdy přijdou, možná i mnohokrát. Někteří přijdou jako univerzitní učitelé na promoci svých žáků, další po letech na promoci svých dětí či příbuzných. Co po dvaceti či pětadvaceti letech

zůstane z toho, co jsme vás učili? Jak se změní pohled na vznik a rozvoj nemocí, jak budeme léčit?

Medicína prožívá obrovské přelomové období, které bylo počato poznatky o genetickém kódu a poznatky v biochemii, molekulární biologii a genetice. Molekulární biologie a genetika podávají neuvěřitelné důkazy o netušených souvislostech, které zásadním způsobem ovlivňují naše názory o podstatě mnoha nemocí, vedou k novým klasifikacím nemocí, boří mosty mezi orgánovým pojetím medicíny i mezi preventivní medicínou a léčbou. Mnohé praktiky preventivní medicíny představují preventivní diagnostiku a dokonce preventivní terapii a z tohoto hlediska podávají důkaz o tom, že existuje pouze medicína jediná.

Je velmi pravděpodobné, že za dvacet či třicet let se budou nemoci jinak jmenovat, budeme vědět mnohem více o jejich vzniku i léčení. K čemu vám pak byly tisíce hodin, které jste proseděli nad učebnicemi, a další tisíce, které jste strávili na seminářích, cvičeních, stážích či přednáškách? Je jisté, že kromě znalostí jste si z univerzitního vzdělání měli osvojit i způsob myšlení. Kritické myšlení, schopnost hierarchického zařazení jevů, rozlišení nadřazeného od podřazeného, významného od nepodstatného, rozpoznání příčiny a následku jsou základními atributy vzdělance. Nezapomínejte prosím na to, když budete jak v medicíně, tak i v jiných oblastech života konfrontováni s lákavými koncepty jednoduchých pravd. Pravda někdy může být jednoduchá, ale ne vše, co je jednoduché, je také pravda. Naopak, mnohovrstevnost a komplikovaná propojenost jsou typické pro jevy jak přírodní, tak společenské.

To, co by mělo zůstat trvalé i po letech, jsou naše hodnoty. Hodnoty, které ční nad naším životem, a které by jím měly prostupovat. Podíváte-li se na gobelín, který je umístěn v čele této auly, uvidíte v jeho středu zakladatele Univerzity císaře Karla IV., klečícího před svatým Václavem. To není jen hold císaře základnímu patronu české země a jednomu z prvních českých knížat, za touto scénou můžeme tušit i něco ještě podstatnějšího - totiž nadřazenost trvale platných hodnot, symbolizovaných duchovním knížetem nad materiálními hodnotami tohoto světa, které představuje klečící císař. Které z těch hodnot se váží k našemu povolání? Nejvyšší hodnotou je prospěch nemocného. Myslete prosím na to i v současných, pro naše povolání neklidných dobách. Je totiž jisté, že nemoci se budou jinak jmenovat, bude se vědět více o jejich vzniku, budeme je jinak léčit, změní se možná systémy zdravotní péče, budou povinná či nepovinná profesní sdružení lékařů. Jedna základní jistota pro naše povolání však zůstává a zůstane po staletí nezměněna. Je jím nemocný člověk, trpící fyzickou bolestí, psychickým strádáním, často bezprostředně ohrožený na životě, vyžadující naši okamžitou a kvalifikovanou pomoc. V tom je základní poselství našeho povolání, jeho hodnota nejvyšší. Jiné hodnoty života lékařů jsou odvozeny z faktu, že naše povolání dovoluje nahlížet na svět také skrze utrpení jiných. Že nám dovoluje z blíзка a často denně pozorovat situace, které jsou hluboce lidské, jako jsou

narození a smrt, bolest a utrpení, situace, které souvisejí se základními otázkami našeho bytí na tomto světě. Uvědomte si prosím čas od času toto privilegium, které vám bude vaše povolání přinášet. A také se snažte z něj vyvodit důsledky pro svůj život.

Milé kolegyně a milí kolegové, přeji vám, aby vám výkon lékařského povolání přinášel hodně hlubokých podnětů pro váš život, ale také uspokojení a radost. Vaším nemocným pak přeji, aby měli pocit, že vám vaše povolání toto uspokojení i radost přináší.

Qud bonum, felix, faustum, fortunatumque sit.

(17. 7. 1997)

Pokora a úcta k životu

Složením poslední státní zkoušky jste získali důležité oprávnění, totiž oprávnění vykonávat lékařské povolání. Dnešní univerzitní slavnost, slavnost promoce s udělením doktorských hodností a předáním doktorských diplomů, je potvrzením této skutečnosti. Brzy již tedy budete stát tváří v tvář nemocným a svým dílem zodpovědnosti budete přispívat k určení správné diagnózy, stanovení a provádění účinné léčby. Pocit uspokojení i radosti, které budete zakoušet, až první Vámi léčení nemocní odejdou uzdraveni nebo alespoň se zlepšeným zdravím z nemocnice domů si budete jistě připomínat po celý život. Tyto pozitivní emoce jsou mocným stimulem pro výkon lékařské praxe. Ukazují, na které straně je místo lékaře, totiž na straně nemocného, trpícího často bolestí, jindy vážnou poruchou či selháním orgánů, těžkým úrazem bezprostředně ohrožujícím život či vážným psychickým onemocněním. Schopnost zbavit nemocného bolesti, psychické nemoci, schopnost nahradit, alespoň dočasně, funkci selhávajících orgánů nebo odvrátit stav, který by jinak vedl k smrti, je výsledkem obrovského rozvoje vědecké medicíny v posledních sto padesáti letech. Tato schopnost vkládá do rukou lékaře úžasnou moc a také úžasnou zodpovědnost. Protože se budete rozhodovat často v emočním tlaku, v časové tísní, mnohdy v noci, kdy budete mít k dispozici jen neúplné informace, schopnost správného rozhodování je jednou z nejdůležitějších dovedností, které si musíte v budoucnosti osvojit. Nejde totiž jen o to mít správné znalosti či vědět, kde je získat, ale zejména o to je ve správnou chvíli správným způsobem použít. Teprve pak mohou být znalosti skutečnou pomocí vašim nemocným. Krom znalostí a schopnosti je správně uplatnit a správně rozhodnout budete získávat dovednosti. Jedná se především o řadu manuálních dovedností, které jsou potřebné prakticky ve všech lékařských oborech, nejvíce však v oborech chirurgických.

Řada nemocných vyléčených či alespoň nemocných se zlepšeným zdravotním stavem by neměla vést k vašim pocitům sebeuspokojení či dokonce pýchy.

Naopak styk se skutečně nemocnými a poctivý výkon našeho povolání přináší zodpovědným lékařům pocit pokory. Pokory a úcty k životu, o něž v případě ohrožení lékaři pečují. Jindy se preventivními opatřeními snaží zabránit vzniku nemoci či ohrožení života. Lékař však nikdy není všemocný kouzelník. Musí podat profesionální výkon, během kterého zhodnotí své znalosti, své dovednosti i svoji schopnost správně znalosti využít a správně rozhodnout. Pokud dojde k zlepšení zdravotního stavu či dokonce k uzdravení pacienta, musí to lékař přijímat se stejnou pokorou, jako když se stav nemocného ovlivnit nepodaří. Jakékoliv pocity sebeuspokojení, pýchy či nadřazenosti zatemňují schopnost rozumného zhodnocení stavu nemocného.

Podobně však emoční stres spojený s obavami o výsledek lékařovy práce vede k možnosti zhoršeného rozhodování. Profesionál, při vši pokoře, při využití všech svých schopností a možností, při všem citovém tlaku situace, by měl zůstat v průběhu své odborné angažovanosti emočně neutrální. Emoce se mohou přihlásit případně až později. Přesto by neměly, ať jsou kladné či záporné, přehlušit základní pocit, pocit pokory před hranicemi, které naše povolání pochopitelně má.

Přeji vám, milé kolegyně a milí kolegové, aby váš dnešní den byl v řadě šťastných dní, které se vyskytly při našem rozhodování o tom, zda se stanete lékaři. A abyste si i po letech, když již budete mít možnost se za sebou ohlednout, řekli, že vaše rozhodnutí stát se lékařem bylo rozhodnutím šťastným.

Quod bonum, felix, faustum, fortunatumque sit.

(17. 7. 1997)

Světová komunita vzdělanců

Quod bonum, felix, faustum, fortunatumque sit je staré latinské přání dobra a štěstí, které se užívá během univerzitních slavností dodnes. Podobně sponse, kterou čte promotor při promočním aktu, je v latině. Latina nese v dnešní době znaky archaického univerzálního jazyka, je však také živým připomenutím univerzální tradice středověké akademické půdy. Přestože v moderním světě latinu zastoupila angličtina, má latina nejen v medicínské terminologii, ale také při univerzitních slavnostech významnou roli, kterou je možno cítit několikerým způsobem:

Předně latina ukazuje na středověké kořeny naší univerzity, na dobu, kdy byla jediným, všeobecně užívaným jazykem vzdělaného světa. Latinsky se vyučovalo na všech univerzitách, a tak problém národního jazyka nebo národní univerzity ve smyslu jazykovém se vynořil až na konci osmnáctého či na začát-

ku devatenáctého století, v kontextu romantického pojetí národa s ohledem na jeho jazykové kořeny.

Jediný jazyk vzdělanců, kterým komunikovali na celém světě, ukazoval na obecné hodnoty vzdělání, které se odbyvalo často jen ve volném sepětí s lokálními problémy kulturními, politickými a náboženskými. Jistě nás napadne řada výjimek z toho, co bylo řečeno, a Mistr Jan Hus, profesor a rektor této univerzity, je toho dokladem dostatečně výmluvným.

Hodnoty vzdělanců, jakkoliv nemohou být odtrženy od lokálních podmínek kulturních, politických, náboženských či historických, zcela zákonitě tyto lokální podmínky překračují. Jejich horizont musí být mnohem širší než jsou hranice lokálních podmínek. Musí komunikovat s hodnotami širší světové obce vědecké. Příslušnost k této komunitě je dána právě schopností komunikovat. Latina, byť se již jako obecný jazyk vzdělanců nepoužívá, nám symbolizuje naprostou nezbytnost široké a v moderních dobách jednoznačně celosvětové komunikace vzdělanců.

V současnosti to jednoznačně znamená umět si zajistit přístup k různým zdrojům informací, ať již se jedná o přední světové časopisy nebo o různá elektronická informační media typu Medline či Internet, znamená to nezbytnost komunikovat v nynějším univerzálním světovém jazyce - angličtině. Díky tomu se možnost komunikovat v našem oboru a jeho četným podoborech s předními světovými pracovišti či dokonce s předními světovými odborníky značně ulehčila. Pomocí informací z časopisů, knih a elektronických medií vzniká celosvětová informační síť. Také však, a to je stejně a možná více důležité, síť vzdělanců, komunikujících v daných oborech. V mnoha oblastech tato síť jednoznačně slouží lidem nejen k zábavě, ale i k užítku. Stačí připomenout případ gravidní ženy, která měla pro recidivující akutní pankreatitidu z konvenčního hlediska indikováno v jiné nemocnici přerušení těhotenství, v té době již ve dvacátém týdnu. Zadalí jsme tehdy studentům našeho loňského šestého ročníku rešerši na téma pankreatitida a těhotenství. Studenti získali přehled asi 35 podobných případů, které byly ve světovém písemnictví podchyceny v posledních deseti letech. Z rešerše vyplývalo, že prognóza pro matku i pro dítě se při správné léčbě velmi zlepšila. Díky tomu jsme pak těhotenství neindikovali k přerušení a matku udržovali po několik týdnů na úplné parenterální výživě. Po čtyřech měsících matka porodila zdravé dítě. Porod i zbytek těhotenství proběhly bez komplikace. Záchrana dítěte, které by nebylo při aplikaci konvenčních znalostí nikdy narozené, byla možná díky rychlému využití informačních technologií, za významného přispění vašich předchůdců. Ukazuje to netušené možnosti informační technologie v medicíně. Již nyní možnost komunikovat s předními světovými centry a konzultovat se navzájem v případě vzácných či nejasných diagnóz představuje novou kvalitu pro naše nemocné. Ukazuje také na význam výuky medicíny v univerzitních nemocnicích, v přímé návaznosti na střediska vědeckých informací, meziuniverzitní informační sítě a podobně.

Skutečnost, že lékaři na světě komunikují mnohem více než tomu bylo dříve, má celou řadu pozitivních důsledků jak pro zdraví pacientů bezprostředně, tak zprostředkovaně díky růstu obecné vzdělanosti ve světové komunitě lékařů.

Latina jako bývalý univerzální jazyk nám ukazuje ještě jedním, na první pohled skrytým směrem - totiž, že není na světě definitivních rolí nejen pro různá společenská uskupení, jako jsou státy či společenská zřízení, ale i pro jevy zdánlivě tak všeplatné, jako bylo například užívání latiny od středověku mezi lidmi vzdělanými. To, že latina ztratila tuto roli, ukazuje na možnost, že k stejnému osudu může jednou dospět i angličtina a má tak význam mnohem širší. V současném světě je však postavení angličtiny jako jazyka univerzálního neohrožené.

Je pro nás obrovskou radostí, že Univerzita Karlova i naše 3. lékařská fakulta se před sedmi lety široce otevřely světu. Promoce prvních našich absolventů, vyučovaných výhradně v anglickém jazyce, je toho dostatečně velkým důkazem. Jiným důkazem je uplatnění našich absolventů na univerzitách a v nemocnicích v mnoha zemích západní Evropy a Severní Ameriky. Je to výrazem cesty, kterou jsme na univerzitě i na naší fakultě prošli.

Možnost komunikovat v celoevropském či celosvětovém měřítku nás staví před nové významné úkoly. Jedním z nich je evaluace lékařských fakult naší země, České republiky. I have great pleasure to inform you, that 3rd faculty of medicine of Charles University was just now involved in the World directory of Medical Faculties, completed by World Health Organization.

Dear colleagues, you finished your medical studies at the oldest university in the Central and Northern Europe. I hope, that your experience not only on the field of medicine, but also in the contact with this city, with its old architecture, old and new culture, with everyday life of its people will be a long lasting inspiration not only for your medical practice, but also for your daily life. The presence of students English curricula at our faculty was just one example of the universality of the science and universality of the medicine. It created not only the source of education for you, but much broader horizons also for your teachers. I wish you, and I hope, that your decision to study the medicine and your decision to be doctors was an happy step in your life, and that after many years of your medical practice, when you will remember our university and our faculty, and this day of your promotion, your memories will remain bright.

Quod bonum, felix, faustum, fortunatumque sit.

(17. 7. 1997)

Salut aegroti, suprema lex

Absolvováním studia na lékařské fakultě, složením posledních státních zkoušek a konečně touto slavností promoce završujete důležité období svého života, období univerzitních studií. Od příštího týdne či od příštího měsíce budete v praxi používat mnohé z toho, co jste se na lékařské fakultě naučili, znalosti, které jste prokázali u zkoušek. Aplikace znalostí, schopnost logické analýzy příznaků, s kterými pacient přichází, schopnost z těchto příznaků sestavit syndrom a posléze diagnózu, schopnost správně se rozhodnout mezi dvěma či třemi podobně pravděpodobnými možnostmi a konečně zvolit bezpečnou a účinnou léčbu představuje důležité základy vaší budoucí praxe. V této souvislosti bych chtěl však poukázat na fakt, že naše škola vám dala především intelektuální podněty a že podstatně méně apelovala na jinou část vaší osobnosti, na tu část, která se někdy označuje jako produkt pravé hemisféry, spojené s emocemi, celostním vnímáním, uměním a sociální inteligencí.

Veškerá chytrost, či uhlazeněji řečeno veškerá intelligence, Vám nebude k ničemu, když při svém denním styku s pacienty nebudete cíleně rozvíjet též tyto aspekty osobnosti každého nemocného člověka. V této souvislosti je třeba důrazně varovat před takovým pojetím medicíny, kdy lékaři léčí nemoci nebo mají případy nemocných lidí. V naší praxi se totiž nevyskytují případy, nevyskytují se tedy slepá střeva, hysterektomie či chronické hepatitidy, vyskytuje se vždy nemocný člověk, který s danou nemocí přichází, nebo přesněji, součástí jehož života a tedy také jeho těla i ducha, daná nemoc je. Redukcionistický pohled na pacienta prizmatem jeho nemoci či dokonce jeho nemocného orgánu, vám zploští nejen pohled na medicínu, ale ve svých důsledcích i pohled na celý svět. Z tohoto hlediska je příznačné, jak dokážeme nemoci v různých jazycích pojmenovávat. Nemoci, anglicky diseases, jsou vždy více objektivně pojaté a dovedeme je ovlivňovat díky technologickému pokroku. Choroba, anglicky illness, má v sobě hodně z toho, jak pacient daný stav prožívá a tento aspekt našeho povolání nám vždy zůstane také proto, že ho dovedeme hůře ovlivnit a že hluboce se subjektivní stránkou pacientova života souvisí. Viktor Weizsecker v jednom svém aforizmu trochu tento problém studia medicíny shrnul následovně: „Celý čas se učí o něčem, aby se poté setkali s někým“.

Moc vám přeji, abyste i přes pracovní zatížení, kterému budete v prvních měsících a letech své praxe a konečně po celý život, vystaveni, nejen nezapomínali, ale často si uvědomovali, že se při své praxi setkáváte s někým, kdo je autonomním individuem, jen ve zvláštní situaci, ve které se ostatně dříve nebo později ocitne každý z nás.

Na fakultě jste nahlédli směrem k mnoha mravním i etickým dilematům a konfliktům, které medicína, zejména moderní, řeší. Ve své budoucí praxi se s těmito situacemi budete setkávat denně, budete prožívat různé existenciálně slo-

žité situace, budete se setkávat s umíráním pacienta a s jeho smrtí. Prosím, abyste se prožívání těchto situací nebránili, byť při řešení určitých konkrétních situací je potřeba si zachovat emoční odstup. Vnitřní zkušenost, kterou však můžete touto cestou získat, je důležitým faktorem vašeho osobního zrání, faktorem, který z vás může také spoluvytvářet zralé, košaté a pestré osobnosti, vědomé si složitosti, konfliktnosti a mnohavrstevnosti našeho světa. Z mnoha zmatů a turbulencí vás může zachránit jen, budu-li parafrázovat Kanta, morální zákon v každém z vás. Základní a ústřední paradigma lékařské morálky je shrnuta do věty: „Salut aegroti, suprema lex“. To, co je ku prospěchu nemocného, to je správné činit, co by mohlo být k neprospěchu, tomu je třeba se vyhnout. Širší základ naší evropské morálky vychází ze dvou východisek, z východiska židovsko-křesťanského, dle kterého člověk je jen správcem, ne však tvůrcem života, a dále z východiska v moderní době zdůrazňované autonomie individua, byť i toto hledisko má své židovsko-helenisticko-křesťanské kořeny. Z těchto stanovisek - někdy jejich vzájemným prolínáním, jindy izolovaným použitím těchto přístupů - je možné řešit problémy jinak obtížně pojímatelné: euthanasie, interrupce, sebevraždy. Protože výše uvedená východiska představují široký rámec pro naše denní činnosti, svou cestu v medicíně i v životě si však musíte vždy a opakovaně aktivně volit sami.

Lidsky plné vztahy však byste neměli mít jen ke svým pacientům, ale také ke svým spolupracovníkům a kolegům. Právě takové podmínky v nemocnicích a dalších zdravotnických zařízeních, které rozvíjejí přátelskou pracovní atmosféru, jsou ty, které z pracoviště činí místo osobní realizace, která by opět neměla rozvíjet jen intelektuální, ale i emoční stránku vašeho života. České nemocnice se v posledních pěti letech výrazně technologicky rozvinuly - přibýly v nich desítky computerových tomografů, desítky nových angiografických linek, stovky či tisíce ultrazvukových přístrojů. Čeho však bohužel nepřibýlo tolik, jako těchto technologických zařízení, je přátelská atmosféra, kterou vnímají jak pacienti, tak veškerý personál. Bylo by obrovským pokrokem, kdybychom stejně, jako umíme rozvíjet kardiologii, uměli v nemocnicích uměli rozvíjet i kardiologii.

Přání, které vám k prvním krokům vaší pracovní kariéry nakonec předám, je celkem jednoduché: přeji vám, abyste se dokázali hluboce zamilovat, v tomto případě do medicíny. Snad toto přání není tak hloupé i v době Internetu.

Quod bonum, felix, faustum, fortunatumque sit.

(14. 10. 1997)

650 LET

3. LF K OSLAVÁM UNIVERZITY

Copia.

Q. B. F. F. F. Q. S.

Rector et alma atque antiquissima litterarum Universitas Carolina Ferdinanda Pragensis Germanica
lecturis salutem!

Nos

Augustinus Nagle,

in theologia ac philosophia doctor, historiae ecclesiae, ac paedagogiae
professor publicus ordinarius,

universitatis Carolinae Ferdinandae germanicae
s. t. rector magnificus,

Oscarus Baitl,

medicinae universae doctor, hygieinae professor
publicus ordinarius,

ordinis medicorum s. t. decanus
et

Rudolphus Latsch-Hersenthorst,

medicinae universae doctor, pathologiae specialis ac therapiae
professor publicus ordinarius,

promotor rite constitutus,
in virum clarissimum

Carolus Ferdinandus Cori,
Pragensis,

postquam examinitibus legitimis laudabilem cum facultatem artis medicae probavit

doctoris universae medicinae

nomen et honores potestatemque artem tam medicam chirurgicamque quam obstetricam atque
obstetriciam exercendi

contulimus in eiusque rei fidem hasce litteras universitatis sigillo sancendas curavimus.

Datum Pragae die XX. Maii

anni MCMXX.

D. theol. et phil. Augustinus Nagle
Hist. eccl. ac paed. prof. p. o.
s. t. rector

D. Oscarus Baitl m. p.
hygieinae prof. p. o.
s. t. decanus

Rudolphus Latsch m. p.
prof. p. o.
promotor

nam cum originali in charta signo publico pr. tres coronas notata ad verbum concordare fidem
Universitatis Carolinae Ferdinandae germanicae Pragensis cancellariae.

Pragae die XX. Maii

anni millesimi nongentesimi viginti.

cancellariae univ. director:

[Handwritten signature]

*C. F. Cori * 1896 Praha † 1974 USA , G. T. Cori * 1896 Praha † 1957 USA*

MANŽELÉ CORIOVI - JEDINÍ NOSITELÉ NOBELOVY CENY ZA MEDICÍNU Z PRAHY

Seminář s tímto názvem uspořádala 5. prosince 1997 3. lékařská fakulta UK v Syllabově posluchárně jako jeden z prvních článků řetězu oslav 650. výročí založení Univerzity Karlovy.

U zrodu tohoto semináře stál záměr jeho iniciátorů přerušit hluboké a dlouhé mlčení o manželském páru vědců světového jména (dvou z pěti v Praze narozených nositelů Nobelovy ceny!), mlčení tak naprosté, že z paměti lidu této země dokázalo vyhladit jakoukoli stopu po velkých rodácích, kterými by se kdekoli jinde nikdy nepřestali hlasitě pyšnit. Nejkřiklavější důkaz všeobecného zapomnění přinesl pak rok 1996, kdy v hlubokém mlčení prošlo i sté výročí narození Gerty Theresy i Carla Ferdinanda Coriových, čímž česká a zejména pražská kulturní ostuda dosáhla vrcholu.

Naštěstí tu v záloze nenápadně čekala ještě jedna příležitost k částečné nápravě: na rok 1997 připadlo nejen čtyřicáté výročí Gertiny smrti, ale především padesát let od udělení Nobelovy ceny manželům Coriovým. To byla dostateč-

ně pádná formální pohnutka k uspořádání vzpomínkové akce, na níž by se česká kulturní veřejnost ke svým rodákům hrdě přihlásila.

Seminář jsme načasovali na 5. prosince, kdy se v Praze narodila mužská polovina slavné dvojice. Studium života a díla Gerty a Carla Ferdinanda Coriových během příprav této akce postupně odhalovalo mnohdy netušené souvislosti historie jejich rodů s dějinami pražské a české kultury a vědy a objevovalo další a další úctyhodné předky v jejich rodokmenech. Bylo stále jasnější, že jsme na stopě nezaslouženě a trestuhodně zasuté ságy, která se už dávno měla stát majtkem české kulturní veřejnosti a jedním z věčných pramenů jejího sebevědomí. Byli jsme přesvědčeni, že význam předmětu naší akce najde patřičný ohlas v příslušných kruzích; půldruhou stovkou individuálních pozvánek byli proto osloveni především biochemici na všech lékařských fakultách v České republice, dále historici specializovaní na dějiny lékařství nebo dějiny Univerzity Karlovy, ale také odborníci na novověké a novodobé dějiny, historici umění, literární historici, vysocí akademičtí hodnostáři této univerzity, umělci, novináři a publicisté, vedoucí představitelé Magistrátu hlavního města Prahy, Kanceláře prezidenta republiky, několika ministerstev České republiky; podobně byli osloveni také jejich kolegové v několika dalších státech, v kulturních institutech těchto států a jejich zastupitelských úřadech v Praze. Pátrali jsme také po příbuzných obou manželů Coriových zde i na Slovensku, v Rakousku, Itálii, Slovinsku a USA.

Odpovědi oslovených přinesly mnohé zklamání, mnohý doklad o zanedbané občanské výchově posledních generací našeho národa. Nejedno vynikající adresát našeho pozvání zdvořile odmítl, protože ač vědec, není biochemik; ač historik, nebadá v dějinách lékařství, Prahy, Židů, Němců nebo devatenáctého století; ač slavný umělec, o těchto pražských rodácích slyší poprvé (!).

Onoho 5. prosince tedy Syllabova posluchárna 3. lékařské fakulty v Praze 10 nepraskala ve švech, jak by měla. Byla poloprázdná, nebo poloplná? Jedno je však jisté: těch několik desítek účastníků neokázalého shromáždění, to byli skuteční zájemci. Všichni se stali spoluvůrci jeho důstojného průběhu a jeho neformální, upřímné pracovní atmosféry: pozorné a vnímavé auditorium tvořili odborníci z Prahy (historici medicíny Prof. Dr. STROUHAL, Dr. HLAVÁČKOVÁ, Dr. MÁŠOVÁ, Dr. SVOBODNÝ, biochemici ze 2. LF UK Prof. Dr. TOMÁŠOVÁ, Dr. KONÍČKOVÁ, Ing. SCHWIPPELOVÁ, zástupci různých oborů ze 3. LF UK Doc. Dr. ČECHÁK, Dr. DLOUHÝ, Dr. DOUBKOVÁ, Dr. HALAŠKOVÁ, Dr. KRAML, Doc. Dr. PROVAZNÍKOVÁ, Prof. Dr. PROVAZNÍK, Dr. RIEDLOVÁ, Doc. Dr. SAMCOVÁ) i z Hradce Králové (Doc. Dr. MĚLKA, Dr. PROCHÁZKOVÁ) a z Plzně (Prof. Dr. J. RACEK). Přišli i studenti, jež neodradilo páteční odpoledne ani sv. Mikuláš (z našich FETTEROVÁ, GODULOVÁ, HERMANN, JIRAVSKÝ, KOLÍN, KOTAČKOVÁ, MÁLA, NOVÁK, PETRÁČEK, PORUBSKÝ, RACHMANOVÁ, TRNKA, VLČEK, ze zahraničních skupina přivedená Doc. Dr. Samcovou - ANTONIOU, CHIVERSOVÁ, ILIAKOPOULOS, NARDIOVÁ, RAP-TIS).

Mezinárodní rozměr události zdůraznila účast oficiálních zástupců velvyslanectví USA (kulturní atašé EARLEOVÁ a paní TVRDÍKOVÁ z jejího oddělení), velvyslanectví Itálie (kulturní atašé PUCCIO) a Rakouského kulturního institutu v Praze (Dr. HÜNDL).

Zajímavá skupina účastníků přišla z pražské pobočky Sigma Aldrich Corporation (Ing. FUSEK, Mgr. MOOS); tyto lidi sem přilákala vzácná návštěva z jejich amerického ústředí v Saint Louis, Missouri: jako čestný host byl totiž na seminář pozván nedávný prezident a nynější předseda správní rady korporace - nikdo jiný než syn manželů Coriových Carl Thomas CORI, rodák a občan města, v němž jeho rodiče vykonali největší díl své celoživotní práce. Byl sice v Praze už poněkoli káté, tentokrát však poprvé se svou dcerou Eliot a poprvé s nadějí, že konečně spatří rodné domy a další místa dětství a mládí obou svých rodičů, domy i hroby prarodičů a dalších předků; mělo se mu dostat informací, které až dosud pro dosavadní všeobecnou nevědomost nebylo od koho získat.

Velmi vděčnou zmínku zasluhují obětaví dobrovolníci, kteří se neokázale, ale významnou měrou podíleli na přípravě a organizaci semináře: pracovníci 3. LF UK KORTUSOVÁ, KOS, MUSIL, POTOČKOVÁ a ŽÍŽALOVÁ a spolu s nimi studentky téže fakulty FUJÁKOVÁ a BEZDĚKOVÁ.

V ústředním prostoru přízemí budovy děkanátu prošli účastníci semináře kolem velkého dvojportrétu manželů Coriových - jedné z mála dostupných podobizen těchto veličin světové vědy - a v Syllabově posluchárně je očekával tento program:

● **Prof. MUDr. Michal ANDĚL, CSc.** (děkan 3. lékařské fakulty Univerzity Karlovy, Praha): **ZAHÁJENÍ A ÚVODNÍ SLOVO.** Jeden z iniciátorů a organizátorů semináře vylíčil zrod myšlenky a osvětlil pohnutky k jejímu uskutečnění v situaci všeobecného úpadku péče o tradice a trvalé hodnoty, soustavně zanedbávané, ačkoli nesporně posilující občanskou hrdost a sebevědomí: Praha nemá ponětí, jak významným je rodištěm - v žádné ze současných generací netuší ani vzdělání lidí, že se tu narodilo pět nositelů Nobelovy ceny, natož aby znali jejich jména, dílo a rodná místa. Neospravedlnitelné ticho kolem stého výročí narození obou manželů Coriových v roce 1998 vyprovokovalo náš pokus o nápravu touto akcí.

1 **Prof. MUDr. Michal ANDĚL, CSc.** (děkan 3. LF UK): **VÝZNAMNÉ OSOBNOSTI PRAŽSKÉ NĚMECKÉ LÉKAŘSKÉ FAKULTY.** Škola, na níž studovali Gerty T. Radnitzová a Carl F. Cori a jejíž provincionální postavení mezi lékařskými fakultami německé jazykové oblasti odpovídalo tehdejšímu postavení Prahy vůči středoevropským metropolím, se za dvašedesát let své existence ozdobila dlouhou řadou pozoruhodných jmen, která vešla do historie lékařské chemie (Huppert, Zeynek), fyziologie (Hering, Steinach), bakteriologie (Bail, Hueppe, Soyka, Weil), patologie (Biedl, Chiari, Knoll), interny (Jaksch von Wartenhorst, Kahler), chirurgie (Gussenbauer, Schloffer), gynekologie (Breisky,

Knaus, Schauta), oftalmologie (Elschnig), dermatologie (Philip Pick) i psychiatrie (Arnold Pick). Pro mnohé z nich byla Praha krátkodobou přestupní stanicí jejich kariéry, nejeden však tu našel celoživotní působiště.

2 **Carl Thomas CORI** (předseda správní rady Sigma Aldrich Corporation, St.Louis, Mo.): **SVĚDECTVÍ SYNA MANŽELŮ CORIOVÝCH**. Jediný syn Gerty Theresy a Carla Ferdinanda, narozený v roce 1936, jemuž rodiče i po tolika letech americké emigrace dali jméno zakladatele československého státu, podal v nenuceném, spatra předneseném projevu cennou zprávu o svém dětství i o tom, co z vyprávění rodičů ví o pražském období jejich života včetně stínů této kapitoly zatížené složitými vztahy katolické a židovské rodiny. Dotkl se i pracovní stránky svého pobytu v Praze (návštěva zdejší pobočky Sigma Aldrich Co.). Kouzlo tohoto neformálního příspěvku dotvářely upřímné reakce publika v čele s řečníkovou dcerou Eliot.

3 **Prof. PhDr. Alexandr STICH, CSc.** (Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, Praha): **KLÍČOVÁ ÚLOHA PŘEDKA C.F.CORIHO V ČESKÉM NÁRODNÍM OBROZENÍ**. Národního buditele Františka Martina Pelcla, vůbec prvního profesora české řeči a literatury na Univerzitě Karlo-Ferdinandově, tedy svého dávného předchůdce na pražské univerzitní stoli, představil přední soudný bohemista a strhující vykladač literární historie jako přímého předka (prapraděda) Carla Ferdinanda Coriho. Vysvětlil, že Pelclovo uvědomělé češství bylo češství volbou, nikoli původem, a soustředil se na jazykovědnou stránku badatelské činnosti Pelclův, na jeho zásadní vliv na určení směru dalšího vývoje spisovné češtiny v kritickém historickém okamžiku tohoto vývoje.

4 **PhDr. Josef JOHANIDES** (Praha): **FRANTIŠEK MARTIN PELCL, PRAPRADĚD C.F.CORIHO**. Autor známé pelclovské monografie, znalec života a díla tohoto předáka první generace národního obrození, dokreslil Pelclův portrét množstvím životopisných, rodopisných a literárněhistorických podrobností s důrazem na Pelcla historika, jehož staví na první místo mezi předchůdci Palackého; zdůraznil zakladatelský význam jeho *Kurzgefaste Geschichte der Böhmen* a vylíčil osudy této knihy; připomněl Pelclovo přátelství a úzkou spolupráci s Dobrovským; vysvětlil zmizení Pelclova pražského hrobu; zvláštní pozornost pak věnoval dodnes živé tradici Pelclova kultu v jeho rodišti, Rychnově nad Kněžnou.

5 **PhDr. Jiří KOŘÁLKA, DrSc.** (Praha): **TVŮRČÍ OVZDUŠÍ MULTIKULTURNÍ PRAHY**. Podán výstižný obraz hospodářských, politických a kulturních poměrů, do nichž se na konci XIX.století v Praze narodili a v nichž na počátku XX.století žili G. Radnitzová a C. F. Cori. Praha představena jako dvojazyčné město s tak výraznou českou většinou, že multikulturní byla tehdy už jen podnikatelská a intelektuální elita, jejíž obě národnostní složky žily nikoli spolu, nýbrž izolovaně vedle sebe s pocitem vzájemného ohrožení; zcela zvláštní bylo pak postavení židovského obyvatelstva trpícího antisemitismem z obou stran. Autor

však připouští i pozitivně mobilizační vliv těchto poměrů na příslušníky menšin, k nimž rody Coriů i Radnitzů patřily.

6 **Prim. mag. Mario KOCIJANČIČ, Dr. med.** (Znanstveno društvo za zgodovino zdravstvene kulture Slovenije, Kranj): **FRANZ WILHELM LIPPICH, PRADĚD C.F.CORIHO.** Nejslavnější z původně chorvatského rodu Lipičů se narodil ve Spišské Nové Vsi, studoval medicínu v Budapešti a Vídni a působil jako fyzikus v Lublani a profesor na univerzitách v Padově, kde zavedl vyšetřování stetoskopem, a ve Vídni. V příspěvku ozvláštněném půvabně osobitou češtinou, osvojenou natolik, že dovolila přednášet bez papíru, soustředil se slovinský historik lékařství především na lublaňské období Lippichova boje proti alkoholismu a šarlatánství a na Lippichovskou bibliografii s předvedením snímků nejstarších vydání Lippichových spisů.

● Přestávka v programu semináře byla zahájena otevřením výstavy **DĚJINY RODŮ GERTY T. RADNITZOVÉ A CARLA F. CORIHO**, představující vzorek jádra coriovské sbírky, která by měla sloužit zájemcům o studium života a díla Gerty a Carla Coriových i všech pozoruhodných příslušníků jejich rodů. Spolu s těmito dokumenty byly vystaveny i některé z dopisů adresovaných semináři osobnostmi zde obecně známými (rektor UK prof. MALÝ, prorektor UK prof. KLENER a prof. PÁNEK, historik prof. KVAČEK, publicista Ing. Jiří JUST) nebo jinak hodnými pozornosti (děkan vídeňské lékařské fakulty prof. SCHÜTZ, děkan lékařské fakulty Harvardovy univerzity prof. TOSTESON, bratranec C.F. Coriho Ing. Gerhard LIPPICH). Všechny účastníky semináře pozval pak děkan fakulty do zasedací síně děkanátu na občerstvení; poté program pokračoval:

7 **Prof. MUDr. Jaroslav MASOPUST, DrSc.** (2. lékařská fakulta Univerzity Karlovy, Praha): **DEFICIT V ENERGETICKÉM METABOLISMU U KRITICKY NEMOCNÝCH A JAK JEJ ROZPOZNAT.** Tato ryze biochemická přednáška - jediný příspěvek z vlastního oboru manželů Coriových - kontrastovala s převážně historickým zaměřením ostatních. Obavy pořadatelů, že pro nelékařskou část posluchačstva to bude příliš tuhé sousto, rozptýlil už její průběh a překvapivý následný ohlas právě z laické části auditoria svědčil o pozorném vyslechnutí a vděčném přijetí tohoto náročného, ale vysoce poutavého uvedení do myšlenkového světa biochemie.

8 **MUDr. Pavel ČECH** (3. lékařská fakulta Univerzity Karlovy, Praha): **MANŽELÉ CORIOVI - JEDINÍ NOSITELÉ NOBELOVY CENY ZA MEDICÍNU Z PRAHY.** Titulní příspěvek vycházející ze studia autentických pramenů nabídl první zveřejnění několika dosud neznámých skutečností doložených fotografickou dokumentací archivních nálezů - především bezpečné identifikace obou rodných domů a dalších důležitých míst coriovské topografie, dosud netušených příbuzenských vztahů s jinými slavnými osobnostmi pražského původu (např. věhlasným vídeňským internistou Samuelem Siegfriedem rytířem von Basch či pediatrem Robertem Wolfem Raudnitzem), dopadu nacistické perzekuce Židů na

osud rodiny Gerty Radnitzové-Coriové atd. Připomněl i jiné pozoruhodné příslušníky obou rodů, na něž se v ostatních přednáškách nedostalo: historika města Mostu Jana Nepomuka Coriho, rektora jednotné Univerzity Karlo-Ferdinandovy Ferdinanda Lippicha, dvojnásobného rektora pražské německé univerzity Carla Isidora Coriho, malířku Charlotte Radnitzovou aj. Upozornil také na přirozený důsledek dokonalého zmizení Coriů z paměti rodiště i národa - chybění jakékoli připomínky jejich přítomnosti v Praze v podobě pamětních desek, o pomníku nemluvě.

9 **Prof. MUDr. Jiří DUCHOŇ, DrSc.** (1. lékařská fakulta Univerzity Karlovy, Praha): **II. ÚSTAV CHEMIE A BIOCHEMIE 1. LF UK, V NĚMŽ STUDOVALI GERTY THERESE RADNITZOVÁ A CARL FERDINAND CORI.** Dlouholetý pracovník a přednosta ústavu sídlícího v budově někdejšího chemického ústavu i děkanátu německé lékařské fakulty (U nemocnice 5) podal dobovými snímky ilustrovaný přehled celé historie tohoto domu a připomněl jména proslulých chemiků působících zde v období německé univerzity (von Zeynek, Friedrich Lippich, Stary, Haurowitz) i jména jejich neméně proslulých českých nástupců (Richter, Šula, Duchoň).

10 **Doc. MUDr. Viera SPUSTOVÁ, DrSc. a prof. MUDr. Rastislav DZÚRIK, DrSc.** (oba Ústav preventívnej a klinickej medicíny, Bratislava), **prof. RNDr. Jozef ČÁRSKY, CSc.**, (Lekárska fakulta Univerzity Komenského, Bratislava), **akademik prof. MUDr. Teofil Rudolf NIEDERLAND, DrSc.** (Bratislava): **MANŽELIA CORIOVCI A POVOJNOVÝ VÝVOJ BIOCHÉMIE A KLINICKEJ BIOCHÉMIE V ČESKOSLOVENSKU.** Text přednesený doc. Spustovou přehledně rekapituloval zejména ty stránky dějin biochemie, které čeští a slovenští vědci psali společně k prospěchu obou národů; tlumočil také vzpomínky akademika Niederlanda na osobní setkání s oběma manžely Coriovými za jeho studijního pobytu v USA; cenná fotodokumentace doložila pozdější přátelskou korespondenci s již těžce nemocnou Gerty.

11 **Doc. PhDr. Vladimír JUSTL, CSc.** (Praha): **NOBELOVA CENA A ČESKÁ NÁRODNÍ POVAHA.** Známy literární vědec, textolog, editor a zasloužilý propagátor české i světové poezie proslulý zejména péčí o veškeré dílo Vladimíra Holana, tvůrce mnoha skvělých pořadů poezie v pražské Viole, na jednotlivých případech nominace českých spisovatelů na Nobelovu cenu, na historii jediného úspěšného i všech marných návrhů a na rozporných reakcích české veřejnosti na pouhou nominaci, natož na udělení ceny (Jaroslavu Seifertovi), ukázal na opakující se jev, jehož vysvětlení se nabízí hledat v české národní povaze. Z tohoto úhlu vrhl tak autor úvahy nepřímé osvětlení i na podivný zdejší osud památky manželů Coriových.

12 **Prof. PhDr. Jaroslav PÁNEK, DrSc.** (prorektor UK, Praha): **O POTŘEBĚ HLUBINNÉ PAMĚTI.** Příspěvek, jež autor nemohl přednést osobně a nabídl jej v písemném tvaru, byl jako poster zařazen mezi exponáty výstavy **DĚJINY RODŮ GERTY T. RADNITZOVÉ A CARLA F. CORIHO.** Zamyšlení obecně

platnosti se sice coriovského námětu výslovně dotýká až v závěru, přesto však od počátku zřetelně pojmenovává jádro problému, který se na semináři v jednotlivých příspěvcích, byť někdy jen v podtextu, úporně vracel jako refrén; sevřený, úsporný text tlumočí a zdůvodňuje hluboké přesvědčení o zásadní nezbytnosti péče o historickou paměť národa, jehož obraz ukazuje autor s nemilosrdnou upřímností.

● **ZÁVĚREČNÁ DISKUSE ÚČASTNÍKŮ SEMINÁŘE:** nestor české biochemie **prof. RNDr. Josef KOŠTÍŘ, DrSc.** (Praha) potkal během své dlouhé vědecké kariéry nejen Marii Sk(odowskou-Curieovou, ale několikrát i oba manžele Coriovy, kdežto **prof. MUDr. Jiří DUCHOŇ, DrSc.** (1. lékařská fakulta Univerzity Karlovy, Praha) při studijním pobytu na Harvardově univerzitě v roce 1968 zastihl Carla Ferdinanda Coriho už ovdovělého; oba vědci se podělili o své svěží vzpomínky na tato setkání. Publicista a spisovatel **Jiří JES** (Český rozhlas, Praha), osobnost velké morální autority, vystihl v závěru diskuse coriovskou otázku jako obecně občanský problém.

Všechny příspěvky budou v plném rozsahu zveřejněny v připravovaném sborníku ze semináře.

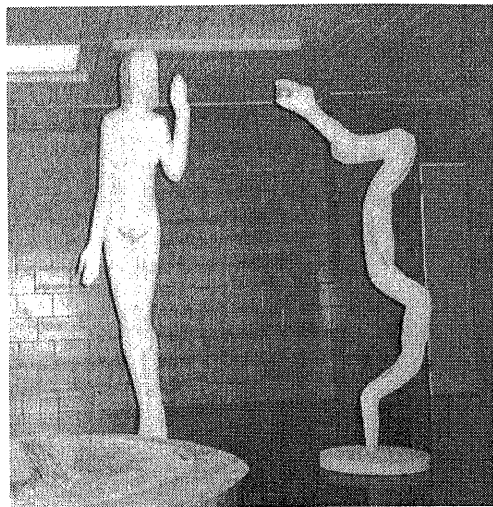
MUDr. Pavel Čech, Ústav anatomie 3. LF UK

Eva a had aneb umění a medicína

Po celý letní semestr 1997-98 zdobí vstupní prostor 3. lékařské fakulty zlatobílá sousoší „Eva a had“. Škole je k 650, výročí založení Karlovy univerzity zapůjčil sochař Olbram Zoubek.

Na malé slavnosti 24. února 1998, kdy bylo dílo zpřístupněno, poděkoval autorovi za tuto laskavost děkan fakulty prof. Michal Anděl a konstatoval, že sousoší vnáší nový, netušený rozměr do příliš strohé architektury, jíž obohacuje o příjemný prvek.

Krátké laudatio k poctě Olbrama Zoubka pak přednesl bývalý prorektor UMPRUM dr. Jiří Šetlík. Řekl: „Proti přirozené tendenci medicíny o krajní objektivizaci výsledků bádání v praxi zůstává páteří umělecké tvorby svět subjektu. Tím obtížnější je hodnocení umělcova výkonu, poměřovaného ve všech dobách jak fiktivní škálou estetických norem, tak subjektivními stanovisky publika, obou v časech proměnných. Pokud Olbram Zoubek za studií rozpoznal, že jeho talentu vyhovuje stavět tvar klasickou technikou modelace, rozpoznal až během samostatné práce, jakou cestou dá formě výraz. Výchozím modelem zůstala mu příroda, jejíž mnohotvárnost včleňoval do koncepce svého tvarosloví. Důvěrné sblížení s antickou kulturou radikálně obrátilo jeho pozornost k postavě jako nositelce vnějších a niterných dějů. Zaujetí možnostmi sdělovaných významů motivovaly zřetelně sochařovy občanské postoje demokrata a humanisty. Dodnes ho inspiruje spojení

myšlenek, námětů i forem, oslovujících nás z řeckého, hebrejského a křesťanského dědictví a hledá v širokém rozkvyvu moderních proudů reflexe poselství, zakódovaného do cest člověka a tajemství jeho duše. Za připomenutí stojí i zmínka o dávném zájmu lékařů o umění, včetně výtvarného. V časopise francouzských lékařů z předválečné doby *Art et Medicine* byl zdůvodňován potřeba profylaxe před tíživými dopady denního zápasu o lidské zdraví a život. I u nás má pozornost lékařů umění svou tradici (netoliko v aktuální formě arteterapie). Potud pokládám rozhod-

nutí fakulty umístit ve zdejší areálu Zoubkovo sousoší za příkladný čin. Navíc i z přesvědčení, že přichozím přináší dílo radost a také podnět k přemýšlení.“

Poněkud v rozpacích nad úvodními slovy, jak řekl, připil si pak s přítomnými hosty a účastníky slavnosti O. Zoubek. V neformální besedě, která následovala, a v rozhovoru pro VNR Mistr Zoubek hovořil o svém vztahu k lékařům, mezi nimiž má mnoho přátel. V této souvislosti jmenoval prof. Kouteckého, Vojenskou nemocnici a hlavně zdejší nemocnici na Královských Vinohradech. O. Zoubek vyjádřil také souhlas s názorem jednoho ze svých přátel, jehož jméno neuvedl, že by se za lékařskou péči mělo trochu platit, že by nemusela být úplně zadarmo, aby si jí pacienti více vážili a své nemoci trochu korigovali. Připomněl také období první republiky, kdy lékaři byli dobrými přáteli umělců, což se projevovalo i v tom, že obrazy vystavovali v čekárnách. Byla to prý tak trochu reklama - mít Kubištu nebo Baucha znamenalo být ve vyšší kategorii.

Na dotaz ohledně vztahu mezi medicínou a uměním uvedl dr. Šetlík konkrétní příklad: Jeho známý americký onkolog je sběratelem skleněných plastik Stanislava Libenského a Jaroslavy Brychtové. Vystavuje je na své soukromé klinice v Jižní Karolině. Pacienti, kteří vědí, jak je to v otevřené Americe zvykem, že jejich konec je neodvratný, díky těmto sochám prožívají své poslední měsíce nebo týdny života v úplně jiném stavu, takže se modlí nebo prostě meditují před nimi a lékaři děkují za to, že právě styk s uměním jim život - nebo konec života - ohromně usnadňuje.

Přímo léčebné účinky umění potvrdila v rozhovoru pro VNR i architektka Polívková, která zapůjčení Zoubkova díla zprostředkovala. Poukázala však na význam hudby, jež je podle jejích slov přístupná skutečně všem - i chudáčkům, jak řekla, kteří mají mentální problémy. Soudí tak na základě vlastních zkušeností, jež získala při spolupráci s ústavu pro handicapované děti.

M. Fleissigová

FAKULTA

CURRICULUM
OČNÍ KLINIKA

Aby náš průměrný absolvent byl lepší než dosud

Třetí lékařská fakulta UK zřejmě jako jediná v republice mění zásadním způsobem systém studia. Můžete stručně shrnout historii těchto změn?

Reforma studia probíhá průběžně od r. 1990, kdy jsme zásadním způsobem změnilí jak plán, tak rozvrh studia. Do té doby tu byla lékařská fakulta hygienická, kde opravdu obory hygienické byly předimenzovány. Reforma, o kterou teď běží, byla nastartována před dvěma lety, kdy jsme se s tehdejší děkanem fakulty C. Höschlem uzavřeli na „konklave“ na zámku v Zahrádkách a v březnu 96 metodou brainstormingu vypracovali návrhy reformy a její principy. Pociťovali jsme, že dosavadní reformy sice šly pozitivním směrem, ale nesledovaly současné trendy ve vývoji studijních lékařských plánů..

Proč jste vlastně nebyli spokojeni se starým curriculem?

Vadilo nám rozdělení učiva, opisující výuku podle ústavů a klinik, to je zásadní chyba starého curricula: každá klinika má svůj předmět, za který zodpovídá a každý předmět je zakončen zkouškou. Téměř se dá říci, že kolik je ústavů a klinik, tolik je i předmětů a zkoušek. To je už z principu vadný systém: jeho negativa spočívají v tom, že mezi obory nejsou horizontální vazby. Student dělá mnoho jednotlivých zkoušek z jednotlivých oborů, a v nich jde do strašlivé hloubky. Každý profesor pochopitelně považuje to své za nejdůležitější a dává známky podle toho, do jaké hloubky jsou studenti schopni se látku naučit. V okamžiku, když jde student na zkoušku, je jakýmsi pseudoodborníkem na problematiku třeba astronomie - naučí se detaily, které nebude potřebovat, protože není v tomto stadiu schopen rozlišit, co je a co není podstatné. Jakmile zkoušku udělá, tak většinu zapomene. Horizontální vazby k ostatním oborům si vytváří sám, pokud je toho schopen, ale nikdo mu neporadí, co je třeba; nebo rozlišuje podstatné od důležitého, ale souhrnná kostra znalostí je ponechána na něm. V praxi to připomíná rovinu, ze které ční jednotlivé sloupy, různě vysoké a různě široké, a mezi sebou nemají vazby. Celá konstrukce není zastřešená, nebo velice chatrně, a když se do jednoho sloupu vrazí, tak se celá konstrukce skácí. To je ten zásadní problém se starým curriculae.

A jak tento problém řeší reforma?

Smyslem nového curricula je umožnit studentům poznat komplexní integrované problémy. Nejsme ale tak radikální jako na zahraničních fakultách, kdy student přijde do školy a je vystaven problémově orientovanému studiu, nikoliv systematickému základu. Když jsme například měli nedávno konferenci o výuce, mluvil o tom prof. Hill ze Sydney. U nich na fakultě medik přijde do školy a první, co slyší, je „bolest na hrudi“, aniž by měl jakoukoliv přípravu a systematicku. Z našeho hlediska to je extrémní přístup, nám se zdá nemožné jít

tak daleko. Proto jsme reformu rozdělili do tří částí podle ročníků. V prvním cyklu - to jsou dva ročníky - to je Integrované studium. Už bychom neměli učit zvlášť anatomii, histologii, embryologii, fyziologii, snažíme se učit, jak to říká i název, Strukturu a funkci lidského organismu.

Podle toho, co jsem slyšela na vaší lednové konferenci, tomu rozumím tak, že se díváte na lidské tělo z různých hledisek současně?

Dosud to vypadalo tak, že student měl hodiny anatomie, vedle měl zvlášť embryologii, udělal z toho zkoušku, obvykle v prvním ročníku, takže se naučil strukturu, a ve druhém ročníku poznal funkci organismu. Integrovaná výuka - a to je její smysl - učí současně strukturu a funkci. Student by se měl učit nejenom jak vypadá srdce anatomicky, ale měl by se učit také o jeho metabolismu a jeho fyziologii. V takových souvislostech si odnese víc poznatků a lépe pochopí, co je pro něj důležité. Potom ve zkoušce, kterou dělá po dvou letech, by neměl jít do detailů - ty obvykle stejně brzy zapomene a v záplavě faktů si nevytvoří horizontální vazby, takže pak někteří studenti ani nevědí, jak teče krev v srdci. Chceme dosáhnout provázanosti, aby student po dvou letech, kdy bude dělat zkoušku z modulu, měl už znalosti srovnány. V prvních ročnících je to struktura a funkce normálního lidského těla, ve druhém a třetím ročníku přicházejí choroby.

Teď dobíhá první dvouletí nového curricula, jaké máte zatím zkušenosti?

Tady máme rezervy. Jsem přesvědčen, že tato idea je správná, ale druhá věc je, do jaké míry se nám to prakticky daří. A zatím se nám to v praxi nepodařilo tak důsledně provázat - pro toho, kdo nějakým způsobem svůj předmět dlouho učí, je svízelné se takové kardinalní změně přizpůsobit. Navíc někteří kolegové pocítují obtížně až úkorně, že jakoby už nemají svůj předmět, svou zkoušku a mají pocit, že tím jejich obor ztratil na vážnosti. To je faktor, který vědomě nebo podvědomě přispívá k tomu, že integrace nejde tak rychle a tak do hloubky, jak bychom rádi. Zatím se nepodařilo dosáhnout toho, že by všichni učitelé vzali tu reformu za svou. Spíš ji někteří berou jako neštěstí, které přišlo seshora rozhodnutím děkana, než aby se s tou reformou identifikovali.

Není to věc vývoje?

Čekám, že problémy budou ještě větší, až reforma postoupí do třetího a čtvrtého ročníku, kde půjde víc do hloubky. Tam se odehrává přímo kacířství: hlavním programem, modulem, těchto čtyř semestrů je problémově orientovaná výuka. První semestr je propedeutický, a v tom se lišíme od těch velmi radikálních postupů, o kterých jsem se zmínil na začátku, kdy student nemá žádnou systematiku, propedeutiku a všechno se učí až při exponování jednotlivých problémů. Tak daleko jsme nešli. Pátý semestr má dva základní programy. Jeden se jmenuje Klinická propedeutika a v jeho rámci se studenti naučí základu přístupu k nemocnému a základům fyzikálního vyšetřování od anamnézy postupně ve všech lékařských oborech. Tento modul přesahuje až do začátku letního semestru třetího ročníku, protože je tam velké množství látky. Druhým modulem - ale ne z hlediska závažnosti, z té možná prvním - jsou Teoretické základy klinické me-

diciny. To jsou vlastně obecné části klinických oborů, jako je patologie, mikrobiologie, patofyziologie, neurologie, imunologie, farmakologie, které se dřív učily jako samostatné obory ve 3. a 4. ročníku. Všechny tyto obory mají vždycky část obecnou - v patologii obecné se vysvětlují principy zánětů, nádorového bujení, adaptace orgánů a tkání obecně - a pak mají část speciální, kde se už říká, jaké jsou změny třeba na srdci a na cévách při různých chorobách. Obecné části jsou v modulu, který koordinuje dr. Rychterová, a ten je hlavním modulem pátého semestru společně s klinickou propedeutikou.

Od 6. semestru pak začíná to, co je těžištěm ve 3. a 4. ročníku - základní klinické problémy. Je to 18 vytypovaných problémových okruhů, kde - a tady začíná ta hereze - se student nebude učit jako dosud internu, chirurgii, neurologii, ušní, oční, gynekologii, ale bude vystaven nějakému problémovému okruhu, třeba „horečnaté stavy“. Student uvidí pacienta, který má horečku, dozví se, jaké příčiny k tomu mohou vést a zjistí, že je tam i spousta interních, onkologických, endokrinních a dalších příčin. Nebude se tedy učit v systému klasických klinik, ale bude mít pacienta, který bude mít nějaký problém, a bude k němu přistupovat z hlediska řešení toho problému. Taková je také lékařská praxe: když přijde pacient do ordinace, neřekne: „Já mám interní onemocnění“, ale řekne: „Já mám horečku“.

Nechcete tím také zabránit tomu, aby třeba při bolesti zad byl pacient posuzován podle toho, zda přijde k ortopedovi nebo zda přijde k internistovi - každý z nich se zaměří pouze na svou odbornost?

Právě proto bychom chtěli vypěstovat celostní pohled na pacienta. Pacient je vždycky entita, nemůžete odpreparovat tu játra, tu srdce, jak k tomu bohužel superspecializace v moderní medicíně vede. Student by měl pochopit, že člověk vždycky stůně celý, že z něj nemůžete vyjmout jako z auta nějakou součástku a tu vložit zpátky, že postižení jednoho orgánu může mít za následek změny orgánu jiného. To všechno je integrováno v člověku, který je nemocný - má sice jedno bolavé místo, ale to ovlivňuje chod celého organismu.

To je tedy třetí a čtvrtý ročník. A potom?

Pátý a šestý rok to budou klasické rotace, stáže na klinikách, jak je to nezbytné a jak je to všude na světě. Tam už se to v podstatě neliší od dosavadní výuky, leda v tom, že např. vnitřní lékařství v šestém semestru bude už probráno v základních klinických problémech, a student by se teď měl na klinikách ponořit do oboru hlouběji, měl by nastudovat jeho problematiku s tím, že má už základy z předcházejících let, které mu vytvářejí spojitosti k ostatním klinickým oborům, což si zatím vytvářel sám.

Učím téměř dvacet let a musím říci, že někteří studenti si takové vazby mezi obory dokázali vytvářet vždycky - ti nejlepší byli skvělí, ať bylo jakékoliv curriculum a dokonce i když byli špatní učitelé. O co jde, a kde si myslím, že se výsledky jednotlivých systémů liší, to je průměrný student, který není nadán takovými schopnostmi, jako ti geniální - ne na nejlepších, ale na průměrných

Modul C reformovaného curricula pro III. - IV. ročník							
kurz	hodiny	patologie	farmakol.	celkem	př. patol.	vedoucí	
1. Horečnaté stavy	80	0	10	90	0	doc. Bednář	
2. Bolest	22	0	8	30	0	dr. Yamamotová	
3. Poruchy nervového systému	30	8	8	46	8	doc. Kalvach	
4. Poruchy psychiky	80	0	10	90	0	prof. Libiger	
5. Dušnost a bolest na hrudníku	90	12	10	112	12	doc. Widimský	
6. GIT a břišní potíže	86	14	10	110	14	prof. Horák	
7. Nádorová onemocnění	40	12	3	55	12	doc. Kovařík	
8. Otoky	27	0	3	30	0	dr. Horáčková	
9. Krvácení	25	4	1	30	4	doc. Kment	
10. Kožní změny	25	2	1	28	2	prof. Malina	
11. Endokrinní a metabolická onemocnění	55	4	1	60	4	prof. Anděl	
12. Poruchy lokomoce	24	6	0	30	6	doc. Bartoníček	
13. Senzorické poruchy	58	0	2	60	0	doc. Hahn	
14. Poruchy základních životních funkcí	88	0	2	90	0	doc. Pacht	
15. Úrazy	88	0	2	90	0	doc. Vyhnanek	
16. Poruchy reprodukce a vývoje plodu	60	10	2	72	10	doc. Lebl	
17. Poruchy růstu a vývoje v postnatálním období	60	0	0	60	0	doc. Lebl	
18. Stárnutí a umírání	56	1	3	60	0	doc. Šimek	
celkem	994	73	76	1143	72		
				celkem	1215		

absolventech se pozná úroveň fakult a kvalita výuky, průměrný absolvent je vizitkou školy. Doufám, že reforma, o které hovoříme, způsobí, že náš průměrný absolvent bude lepší než byl doposud.

Ale je to srovnatelné s evropskými poměry?

Četl jsem materiály evropských komisí a tam takové věci nejsou předepsány. Jenom to, že student lékařství by měl během studia absolvovat pět a půl tisíce výukových hodin. My nemáme víc, máme výuky poměrně málo, a to studenti neradi slyší; máme dva semestry po patnácti výukových týdnech a v každém je plánováno 30-35 hodin, to je asi tisíc hodin do roka, za šest let tedy pět a půl tisíce hodin máme. Ale na druhou stranu jsou v tom hodiny nepovinných přednášek, které moc studentů nenavštěvuje. Myslím, se že kolem té hranice pohybujeme.

Jaký je zájem o volitelné kurzy? Měly by tvořit asi 15% výuky.

To je jedno z doporučení EU, že část výuky by měla být volitelná. My máme ale povinně volitelné předměty, máme jich kolem sta, a studenti mají pouze povinnost zapsat si určitý počet hodin.

Neuvažujete také o kreditním systému studia?

U nás by měl omezený smysl. Byl vyvinut na školách technického a ekonomického zaměření, aby se dalo poměřit, co student zvládl při široké nabídce nejrůznějších kurzů, a aby si každý mohl vytvořit svou vlastní cestu k diplomu. Na lékařských fakultách to je jiné: kdyby například student mohl vypustit celou chirurgii a vzal si o to více z interny, pak bychom se takového lékaře museli obávat. A jistě ho nechceme pěstovat.

Společný základ určitě vypustit nelze.

Takový základ musí absolvovat každý student lékařské fakulty. Můžeme se přít, zda to má být devadesát procent výuky, ale rozhodně to nemůže být třicet. Myslím, že tomu odpovídá i doporučení evropských komisí. Právě proto, že člověk je jenom jeden, nemůžeme si z něj vybrat už od 1.ročníku jenom jednu

součástí; lékař ho musí zvládnout jako celek i s jeho chorobami a teprve potom se může specializovat. Proto myslím, že lékařské fakulty kreditní systém nepotřebují. Smysl by snad byl v tom, že pokud by student ukončil studium lékařské fakulty po dvou ročnících a pokud by za to získal nějaké kredity, pak by mohl přestoupit třeba na studium fyzioterapie nebo jiné biologické studium, kde by mu ty kredity mohly být uznány. Abychom ale nahrazovali znalosti z jednoho oboru zvýšenými znalostmi v oboru druhém, to myslím nejde.

Na vysokých školách se také zavádí instituce tutorů. Budou i na 3. lékařské fakultě?

Částečně k tomu směřují volitelné kurzy, kdy se studenti mj. dostanou do bližšího kontaktu s učiteli. Ale systém tutorů, jak je ve světě? Studentů je příliš a učitelé jsou zatíženi tolika povinnostmi, že v současné době by roli tutora ani nemohli dobře plnit. Systém vznikl na špičkových fakultách, kde poměr studentů a učitelů je 1:1. U nás je ten poměr přibližně jedna ku šesti - ale úvazky jsou přitom rozdrobeny mezi externisty, kteří učí třeba čtyři hodiny týdně; takový člověk přece nemůže být tutorem. Navíc se od r. 1990 pořád něco ve zdravotnictví děje, jsme vystaveni pojišťovacímu systému, tlakům ekonomickým vydělávat peníze, stálým změnám, a tak si nedovedu představit, že by v takové nestabilizované situaci systém tutorský mohl dobře fungovat. Pokud bychom ho zavedli, byla by to hra na něco, co nemůže dobře plnit.

Všímáte si také požadavků studentů? V jakési anketě chtěli, aby se větší pozornost věnovala právu, ekonomice zdravotnictví a etice.

Etika má nejenom samostatné hodiny, ale prolíná všechny klinické obory. Myslím, že tím nejlepším učitelem etiky je lékař, který u lůžka nemocného ukazuje, jak se má přistupovat k pacientovi.

Mají ovšem studenti dostatečný kontakt s pacienty?

Myslím, že ano, a dokonce víc, než skutečně využívají. Třeba to nebudou rádi slyšet, ale je to pravda: po loňských letních praxích srovnávali zahraniční studenti své znalosti se studenty z jiných zemí. A jejich téměř jednohlasý závěr byl, že u nás jsou sice lépe připraveni teoreticky, ale mají málo znalostí praktických a že by rádi měli těch praxí více. Na základě tohoto podnětu jsem pro studenty zorganizoval možnost dobrovolných stáží na ambulanci naší kliniky, která slouží 24 hodin denně a kde je průměrně za každé odpoledne vyšetřeno 10 pacientů. Pokud tam studenti přijdou, mají zaručeno, že uvidí velmi konkrétní případy a že si také budou moci odebrat krev, natočit EKG, změřit tlak. Napsal jsem to na nástěnku v listopadu a zatím se přihlásili dva studenti (pozn. - rozhovor se uskutečnil v únoru tr.). „Fakulta“ znamená příležitost, a příležitosti vzdělávat se tato fakulta nabízí velmi mnoho, ale mám pocit, že studenti nejsou dostatečně motivováni, aby je využívali. Na lednové konferenci o novém curriculum mne zaujalo vystoupení bývalého posluchače naší fakulty, který nyní studuje v Yale; říkal, že tam medicí nejsou povinni skládat zkoušky s výjimkou těch, které předepisuje federální zákon - tři za čtyři roky. Zkoušky tedy tam jsou ne-

povinné, studenti nemají nad sebou žádný bič. Můj ideál by byl, kdybychom se dostali také do takové situace, kdy studenti vědí, že znalosti budou pro své povolání potřebovat, a proto se učí dobrovolně. A že by nedělali jiné než jenom státní závěrečné zkoušky. Při nich by ovšem nemilosrdně a bez pardonu museli ukázat, co se naučili. Obávám se, že tak daleko nejsme, ale byl bych velmi rád, kdybychom se k tomu dostali.

- flei -

**Rozhovor s profesorem Pavlem Kuchynkou,
přednostou oční kliniky FNKV**

O práci oftalmologů a krátkozrakosti managementu

Ve Vita Nostra Revue jste v roce 1994 projevil přání, aby se klinika stala samostatným oftalmologickým centrem, které by bylo schopno „pokrýt veškerou škálu operačních výkonů“. Podářilo se vám to?

Klinika se tím centrem stala, jsme skutečně vedoucím oftalmologickým pracovištěm v České republice. Ovšem celé to snažení nám ničí finanční, ale i manažerská stránka věci. Současná ekonomická situace celé nemocnice nás demotivuje a vrací pomaličku do dob, kdy jsme začali.

Do roku 1994?

Předtím.

Klinika vznikla v roce 1953, to myslíte tedy do těch dob?

Do těch dob ne, ale rozhodně nás to sráží o pět let zpátky.

Přesto říkáte, že jste vedoucím pracovištěm - jaké operace zde provádíte a jaké se vám daří?

Naše klinika je špičkové pracoviště především v oblasti předního očního segmentu, to znamená v operativě šedého zákalu (to je nejčastější nitrooční operace) a v refrakční chirurgii, to znamená v chirurgické a laserové korekci refrakčních vad (krátkozrakosti, dalekozrakosti, astigmatismu). Klinika je na to vybavena na mezinárodní úrovni a výsledky má srovnatelné s nejlepšími pracovišti na světě. Co se týká operativy sítnice a dětské operativy, klinika tuto činnost rozvíjí a za posledních pět let jsme udělali obrovský pokrok, klientela stoupá více a více.

A na co vám tedy chybějí peníze?

Potřebovali bychom peníze na obnovu, na diagnostické přístroje a na nástroje - používáme spoustu nástrojů na jedno použití, a to je problém. Jakmile se všechny kliniky posuzují stejně, pak je to špatně. Každý obor má svůj význam, vydělává peníze nebo nevydělává nebo je na svém. Naší klinice přináší na obnovu nástrojů a přístrojů peníze hlavně operativa. A ta je nám stále snižována.

Nejenže tak ztrácíme klientelu, kterou jsme získávali pracně pět let a máme jí z celé republiky, ale musíme termíny operací opakovaně posouvat. Každý obor má své specifika, ať už je to chemie nebo oční nebo interna, každý podobor má také svá specifika a musejí se posuzovat podle toho. A nemůžu posuzovat obor podle toho, jakou má úroveň v rámci nemocnice, ale jakou má úroveň v rámci celé republiky, a podle toho tu přidat, tu ubrat; tak by měl myslím reagovat schopný manažer - investovat peníze tam, kde by mohly přinést peníze zpátky. Jinak to vede k demotivaci lidí, kteří zákonitě okamžitě utečou jinam.

Myslíte lékaře?

Ano, ale momentálně nemají moc kam jít, protože pojišťovna s nimi nepodepíše smlouvu; jakmile tuto možnost budou mít, pak ti kvalitní utečou během několika minut.

A nepřijdou za ně studenti?

To je práce nejméně na deset let. Než je z někoho dobrý klinický oftalmolog, pak to trvá deset-patnáct let. A to musí být šikovný, spolehlivý a pilný. Práce patnácti let bude během několika minut pryč.

To, co říkáte, není nijak potěšující.

Ale tak to je. Děláme co můžeme, snažíme se jít dál, ale pokud se pravidla hry mění téměř každý měsíc, zákonitě to vede k demotivaci personálu.

Za mnoho mohou nejspíš dohodovací řízení s pojišťovnami, asi nikdo neví, jak dopadnou.

To není moje starost, to je starostí vedení nemocnice a ministerstva zdravotnictví, jako není jejich starostí, jak kvalitně operujeme např. šedý zákal. Já prostě musím odvést perfektní práci a totéž očekávám od nich.

Nebylo by lepší si zase povídat o očních chorobách?

Jenže taková jsou fakta, a my se je snažíme překonat, jak to jde, po celé to období, ve kterém je smíšená hloupost s leností a s neschopností - což se týká zřejmě nejenom medicíny. Když někdo nedovede říci lidem, že na něco nejsou peníze, že si na něco musí připlatit, to je slušně řečeno krátkozrakost, protože je důležité říci, na co máte a na co nemáte. Zatím pacienti všechno berou jako samozřejmost a myslí si, že každý člověk má nárok na špičkovou péči. Jistěže nárok má, ale nemůže ji z ekonomických důvodů dostat. To platí nejen u nás, ale třeba i v Americe. Přesto si myslím, že se naše klinika sune dopředu, někdy pomaleji, jako teď momentálně, i když děláme co můžeme, abychom zvrátili nepříznivé dopady toho, co na nás jde nikoli naší vinou.

Takže - v čem jste pokročili?

Třeba s operacemi excimerovým laserem, která se užívá ke korekci refrakční vady. Číslo pacientů, kterého jsme dosáhli, je jedno z největších na světě. S refrakční chirurgií jsme začali v roce 1995, na podzim to budou tři roky a už jsme provedli metodou LASIK 1325 těchto operací.

Dá se to nějak srovnat se světem?

Je to daleko víc než průměr světových špičkových center

Jaký je vlastně po oftalmologické stránce zdravotní stav populace - neprojevují se na stavu zraku civilizační vlivy?

Negativní vliv má ultrafialové záření, proto také stoupá počet šedých zákalů. Dále má vliv životospráva (např. kouření). Je zajímavé, že šedým zákalem trpí čím dál tím mladší lidé - věková hranice se posunuje o 10-20 let směrem dolů.

Přibývá vrozených chorob?

Myslím, že nedochází k rapidnímu zhoršení.

A jak je to s mezinárodní spoluprací?

Spolupracujeme s očními klinikami v zahraničí, které mají vysokou mezinárodní úroveň (oční klinika v Erlangen, Charité Berlin, John's Hopkins Baltimore atd), pořádáme semináře se špičkovými chirurgy z celého světa a postgraduální kurzy - na nich míváme až přes pět set účastníků. To je záruka takového vývoje, aby pacient - pokud na to je - mohl dostat špičkovou lékařskou péči.

Vysíláte také vy lékaře ven?

Ano - teď je jeden na šest měsíců v Londýně, jiný se vrátil nedávno z jednorozhodného pobytu ze Spojených států.

Co říkají po návratu?

Určitě si nemyslí, že je na tom klinika špatně.

Také přednášíte medikům; už k vám dorazila reforma curricula?

My jsme malý obor, nás se to týká jenom okrajově; přizpůsobíme se a uvidíme, jak se to osvědčí.

- flei -

♦ K 650. výročí založení UK uspořádalo Diabetologické centrum Fakultní nemocnice Královské Vinohrady a II. interní klinika 3. LF UK 16. ledna 1998 v Syllabově posluchárně fakulty odbornou konferenci na téma Diabetická noha. Účastníci konference diskutovali o významných otázkách diagnostiky, terapie i prevence této závažné komplikace diabetes melitus.

Zpráva rozsáhlá o Bálu Převelikém

Byv požádán o napsání podrobnějšího elaborátu o Bálu 3.lékařské fakulty Převelikém, zhostil jsem se tohoto s nadšením sobě vlastním. Vždyť jsa spojen do slova a do písmene s touto akcí šňůrou pupeční, považuji ji za svého potomka a dědice svých ideálů.

Ono děcko bylo počato jednoho podzimního dne duchy pana děkana a mým a již tehdy bylo jasno, že donošení onoho nebude procházkou růžovým sadem. Zpočátku jsem se dokonce obával, že donosím nebohé robě coby svobodný otec, avšak naštěstí se brzy zjevila chuva jedinečná, osobou pí Hany Novotné představovaná, která mi svými zkušenými radami a naprosto jedinečnou pomocí umožnila poměrně nebolestivý porod.

Nejkrušnějšími měsíci byli měsíkové počáteční, ve kterých jsme netušili, co činiti máme, a konečné, kdy jsme netušili, co činiti dříve máme. Obrovský dík zde patří též členům(-ovi) a členkám Plesového výboru (PV), sudičkám to úžasným.

Nyní však již k Bálu samému, dne 4. měsíce 3. LP 1998 se konajícím. Naše původní obava z nedostatku zájmu mezi mládeží (rozuměj duchem, stav fyzický nerozhoduje) o tuto jedinečnost se naštěstí ukázala zcela lichou, ba nebojím se pojmu sudou použití. Během několika málo dní překonala poptávka po biletech veškeré nejbujnější představy členů PV. Stáli jsme tedy před velice vážným dilematem, co se zbylými zájemci. Toto se nám samozřejmě podařilo rozlousknout brysknou úvahou (nepublikovatelnou), a tak se nakonec zúčastnili všichni, kdo za něco (oprava: o to) stáli.

Asi tak 5 minut před očekávaným výpukem došlo k nemilé události s elektrickým vedením, která naštěstí velmi rychle pominula. Z důvodu nedostatečné disciplinovanosti některých účastníků jsme byli nuceni posunout počátek o několik málo minut. Vše odstartovaly proslovy pana děkana a mé maličkosti. Poté vypukla (nad)standardní plesová atmosféra, která pro některé z návštěvníků skončila se svítáním.

Na závěr se ještě odvážím tvrdit, že tento ples se jistě zapíše zlatým písmem do historie této fakulty, a doufám, že se příští rok opět někdo zhostí tohoto nelehkého, avšak o to krásnějšího úkolu.

Všechny plesůmilce zdraví

Marek Janka

PAN PROFESOR

R. ROKYTA ŠEDESÁTILETÝ

UŽ ANI NEVÍM, kdy jsem poprvé potkal profesora Richarda Rokyty. Určitě však vím, že jsem o něm slyšel o hodně dříve, než jsem ho potkal. Slyšel jsem o neurofyziologovi, který dobře hraje fotbal a také mu skvěle jdou jiné sporty. Pak jsem kdysi, ještě dřív než jsem byl na fakultě, od něj dostal dopis s návrhem habilitovat se na 3. lékařské fakultě. Richard Rokyta patří i mezi ty, kteří mne na fakultu před skoro osmi lety přitahovali. Jeho skromnost, neformálnost, otevřenost a sportovní duch nemohou nechat nikoho chladným. Za jeho fenotypem sportovce však dříve genotyp hlubokého a jemného vzdělance. Vzdělance, který stejně tak lehce, jako píše své vědecké práce v angličtině, překládá ze své milované francouzštiny.

Jeho obdiv k frankofonní kultuře je spojen s její hlubokou znalostí. Snad také proto byl profesor Rokyta jedním z mála, které na recepci na francouzském vyslanectví výslovně jmenovala manželka francouzského prezidenta při jejich návštěvě v Praze.

John Kennedy kdysi říkal mladým Američanům: neptejte se, co mohou udělat Spojené státy pro vás, ptejte se, co můžete udělat vy pro Spojené státy. Kdybych tady chtěl parafrázovat, řekl bych, že Richard Rokyta pro 3. lékařskou fakultu dělal velmi mnoho, aniž by se ptal, co bude fakulta dělat pro něj. Pokud se tedy v našem letošním prvním čísle VNR trochu blíže zastavíme u osobnosti profesora Richarda Rokyty, pak jen trošku vyrovnáme závazek, který naše škola vůči němu má.

Neuvěřitelné šedesátiny profesora Richarda Rokyty mnohé z nás zaskočily. Sotva lze tomu uvěřit, že člověku tak mladému je najednou tolik. Myslím, že náš oslavenec si toho ani příliš nevšimne. Tempo, které nasadil při výuce i při výzkumu, při své účasti na reformě studia či při organizování letošní letní konference Britské fyziologické společnosti na naší fakultě mu to totiž nedovolí.

Michal Brusy

Prof. MUDr. RICHARD ROKYTA, DrSc

Narozen: 19.1.1938 Užhorod

Bydliště: 307 00 Plzeň, Polní 50

Adresa pracoviště:

**Ústav normální, patologické a klinické fyziologie
3. lékařské fakulty University Karlovy,**

Ke Karlovu 4, 120 00 Praha 2

Vzdělání:

1955 - 1961 lékařská fakulta UK v Plzni, MUDr.:1961

1969 - CSc. - kandidát lékařských věd - FVL UK Praha

1983 - docent pro obor patologické fyziologie

1991 - DrSc. pro obor normální a patologické fyziologie

1991 - profesor pro obor normální fyziologie a patologické fyziologie

Zaměstnání:

1961 - 1982 odborný asistent Ústavu patologické fyziologie LF UK Plzeň

1982 - 1986 vedoucí Katedry fyziologie Lékařské fakulty hygienické UK, Praha

1986 - 1990 vedoucí Katedry fyziologie a patologické fyziologie LFH UK, Praha

1990 - 1998 přednosta Ústavu fyziologie a klinické fyziologie 3. lékařské fakulty UK Praha

1998 - přednosta Ústavu normální, patologické a klinické fyziologie 3. lékařské fakulty UK Praha

Stáže a pracovní pobyty

1964 - 1968 externí aspirantura na Ústavu patologické fyziologie LF UK Plzeň

1965 - pracovní pobyt Polsko

1966, 1970-1971, 1976, 1980, 1981, 1984, 1989, 1990, 1991, 1994 - Francie -
pracovní pobyty

1979 - pracovní pobyt SSSR

1990 - pracovní pobyt Německo

1992 - pracovní pobyt Itálie

1993, 1997 - pracovní pobyty USA

Výzkumná činnost

vývojová neurofyziologie, patologická fyziologie thalamokortikálních vztahů, centrální mechanismy bolesti, patofyziologie epilepsie, transplantace CNS

Publikační činnost

- 305 primárních publikací a vědeckých sdělení

- skripta fyziologie a patofyziologie pro české a zahraniční studenty (10 skript)

- spoluautor celostátní učebnice Fyziologie (1987/1991) a Patologické fyziologie (1985)
- 280 vědeckých přednášek doma i v zahraničí
- autor odborných publikací a příspěvků do periodik
- překlady: Memorix Fyziologie - Schmidt 1993
Přehled lékařské fyziologie (Ganong) - 1995
Douleur - prof.D.Albe - Fessard - 1997
připravovaný překlad Schmidt et al. Patofyziologie, 1998
- autor učebnice pro zdravotní školy - Somatologie (pro zdravotní školy a vyšší odborné školy) společně s D. Marešovou a Z. Turkovou
- autor publikace „Lidské tělo“ spolu s F. Štátným, připravené k vydání v nakladatelství Aventinum
- překlad knihy Claude Roy z francouzštiny - Ve světle měnlivého času: Laser Book - Plzeň 1996

Redakční rady

člen redakční rady časopisu Physiological Research (dříve Physiologica Bohemoslovaca)

člen redakční rady časopisu Archives de Physiologie, Biochimie et Biophysique

člen redakční rady časopisu Československá fyziologie

šéfredaktor časopisu Bolest

Vědecká ocenění

1977 - Procházkova cena

1980 - Cena Francouzské akademie lékařských věd

Grantové agentury

GAČR - předseda oborové komise 3 - Lékařské vědy

- předseda podoborové komise 5 a 7 - fyziologie a farmakologie

FRVŠ - opakovaně členů podoborových komisí

Grantová agentura AV ČR - člen grémia

Vědecké rady

člen vědecké rady 3. LF UK Praha

člen vědecké rady LF UK Plzeň

člen vědecké rady Fyziologického ústavu AV ČR, Praha

člen vědecké rady Ústavu experimentální medicíny AV ČR, Praha

Pedagogická činnost

profesor fyziologie a patologické fyziologie, přednášky pro studenty 3. LF UK, výuka patologické fyziologie v Plzni, výuka somatologie a patologie na Střední zdravotní škole, postgraduální výuka lékařů v IPVZ - témata neurofyziologie, bolest, epilepsie

Postgraduální studium

- člen komise pro obhajobu kandidátských disertačních prací v oboru normální

a patologické fyziologie

- člen koordinační rady postgrad. studia v biomedicině (PDSB) UK a AV ČR
- člen oborové komise neurověd v PDSB
- člen oborové komise normální a patologické fyziologie - PDSB
- školitel v oboru neurověd PDSB
- školitel v oboru normální a patologická fyziologie PDSB
- člen komise LF UK v Plzni pro PGS v oboru normální a patologická fyziologie

Funkce

1990-1997 proděkan pro vědu a zahraniční styky a statutární zástupce děkana
3. LF UK

1987-1990 - člen předsednictva ČLS J.E.Purkyně

1980-1998 - místopředseda České fyziologické společnosti, ČLS J.E.Purkyně

1994 - místopředseda Společnosti frankofonních lékařů ČLS J.E.Purkyně

Člen - Společnosti pro patologickou a klinickou fyziologii ČLS J.E.Purkyně

- Farmakologické společnosti ČLS

- Společnosti pro studium bolesti ČLS

Mezinárodní společnosti

IUP - International Union of Physiological Societies

národní reprezentant na General Assembly IUPS

- 1986 - Vancouver

- 1989 - Helsinky

- 1993 - Glasgow

- 1997 - St.Petersburg

člen komisí IUPS - Somatosensory Physiology and Pain (od 1993)

Clinical Physiology (1993)

FEPS - Federation of European Physiological Societies

IBRO - člen národního komitétu

IAPS - International Association for the Study of Pain

Société de physiologie, (dříve Association des Physiologistes)

- člen od r. 1972, od roku 1980 národní sekretář pro Československo -
od r. 1993 pro ČR a SR. Člen výboru a vědecké rady Société de Physiologie.

Člen The Physiological Society (od roku 1995)

Člen New York Academy of Sciences (od roku 1994)

Člen EBRA (European Biomedical Research Association)

Organizátor kongresů

FD - Fyziologické dny - 1968 - Železná Ruda

- 1975 - Babylon u Domažlic

- 1987 - Praha

10x výroční zasedání společnosti VNC

Réunion Commune Societé de Physiologie:

1982 - Praha - generální sekretář

1990 - Praha - prezident

Réunion Annuelle societé de physiologie:

1997 - Praha - prezident

IUPS Praha - Regional Meeting - generální sekretář

1998 - Joint Meeting The Physiological Society - Praha - prezident

1999 - FEPS - Second Congress of FEPS - generální sekretář

Ocenění

čestný člen Československé a České fyziologické společnosti (1988)

nositel Laufbergerovy medaile za rozvoj fyziologických věd (1993)

nositel medaile Claude Bernarda za rozvoj fyziologických věd (1988)

nositel zlaté medaile města Grenoble za rozvoj vědecké spolupráce mezi Československem a Francií (1988)

nositel bronzové medaile Lékařské fakulty hygienické UK Praha (1988)

nositel zlaté medaile 3.LF UK Praha (1997)

nositel bronzové medaile UK Praha (1997)

čestný člen České lékařské společnosti J.E.Purkyně (1998)

Sport

- dlouholetý předseda a místopředseda tenisového oddílu TJ Slavia VŠ Plzeň

- zakladatel a předseda fotbalového oddílu TJ Slavia LF Plzeň

- dvojnásobný mistr světa fotbalistů lékařů - Itálie - 1992, 1994

Funkcionář - lyžování, fotbalu, tenisu

Závodně - atletika, lyže, fotbal, tenis

Docent MUDr. Jan Mareš, CSc

DVAKRÁT TŘICET LET

Životní jubileum prof. MUDr. Richard Rokyty, DrSc.

Vím, že se ke třicetinám nepíše oslavné články, ale myslím, že když se jich podruhé dožije člověk jako je Richard Rokyta, je to nezbytné. Všichni ho známe jako neúnavného organizátora, učitele, vědce, sportovce a kamaráda. Během prvých vět, které pronese, prozradí každému jeho přízvuk a dikce, že je z Plzně. Přesto, ač lokální patriot, není místním rodákem, ale díky zaměstnání svého otce, veterinárního lékaře, se narodil 19. ledna 1938 v Užhorodě na Zakarpatské Ukrajině. Jak plyne z historických souvislostí, nestačil prakticky ani pochytit základy místního jazyka a stěhoval se zpátky do Čech, a to do jednoho z nejkrásnějších

pošumavských měst, do Klatov. Po maturitě na slavném klatovském gymnáziu studoval v letech 1955-1961 na lékařské fakultě v Plzni. Šikovný student se zalíbil profesoru Myslivečkovi, a tak nastoupil ihned po skončení studia jako odborný asistent Ústavu patologické fyziologie a neurovědy se mu staly osudem. V době politického uvolnění stihl obhájit kandidátskou práci v roce 1969 a získal titul CSc. Byl vždy neuvěřitelně všestranný, mimo studium a vědeckou činnost stihl soutěžit v atletice, tenisu a lyžování a samozřejmě hrál i svůj milovaný fotbal. Vždy se mimořádně dobře cítil mezi lidmi a byl a je ochoten vydávat množství energie, aby jim umožnil setkávat se při nejrůznějších příležitostech. Dvěma hlavními oblastmi této jeho organizační činnosti jsou vědecké kongresy a sport. Netroufnu si zde vypočítat, co všechno dokázal ve vědě uspořádat - typická je obrovská šíře záběru od místních seminářů, přes fyziologické dny až po regionální kongres IUPS a samozřejmě tomu není konec, letos to bude setkání českých a anglických fyziologů a pak jej (a nás s ním) čeká kongres FEPS. Mezinárodní vědecká politika plně vyhovuje jeho kontaktnímu naturelu, jazykovému vybavení a puzení poznávat nové kraje a nové lidi. Je až neuvěřitelné, kolik lidí na celém světě zná a hlavně kolik zná a má rádo jej. Vede to až k neuvěřitelným historikám, které se o něm vyprávějí a mohou potvrdit, že jsou většinou pravdivé. Vždyť kdykoliv je v Paříži (a to jsem sám zažil), musí pozdravit a popovídat si se spoustou kamarádů (jak on říká parťáků) a nikdy nezapomene dojít i na Etoile, dát několik slov se starým parťákem, neznámým (pro ostatní) vojínem. Zde se musím zastavit, protože Paříž se mu stala po prvním pracovním pobytu v roce 1966 láskou na celý život a francouzština druhou mateřštinou. Dokáže se zde pohybovat s naprostou jistotou v nejvyšší společnosti i v posledním dělnickém bistro. Byly to i jeho osobní kontakty ve francouzském prostředí, které i v letech normalizace dokázaly udržet spojení celé naší fyziologické vědy se světem právě přes Francii, jejíž vědecká komunita pomohla i osobně mnoha našim vědcům. V této souvislosti musím na velmi čestném místě uvést bývalého vysokého funkcionáře IUPS profesora Naqueta, který také patří k Richardovým přátelům.

Ve sportu, který miluje, se ke konci prvé třicítky let přestal v soutěžích umísťovat na nejvyšších příčkách a začal sportovat už jen pro radost. Začal však pracovat ve sportovních oddílech a umožnil tak, zvláště v tenisu, sportování na vrcholové úrovni mnoha mladým. Patřil k čelným organizátorům stavby plzeňského vysokoškolského tenisového areálu včetně haly a řediteloval i pro náš tenis nesmírně významné celosvětové turnaje mládeže, kterými prošla téměř celá nedávná špička světového tenisu včetně našich Američanů Navrátilové a Lendla a v neposlední řadě v Plzni odchovaný Tomáš Šmíd, s jehož otcem Richarda poutá dlouholeté přátelství. V této souvislosti nelze zapomenout ani na jeho podíl na vybudování lyžařské chaty plzeňské lékařské fakulty na Špičáku. Co je pro něj asi hlavní po celý život, je možnost neformálně se při sportu potkávat s přáteli. Proto, byť je již téměř dvě desetky let větší část týdne v Praze, spěchá v pátek vpoledne do Plzně, aby stihl fotbálek s kamarády. Patří ke krystalizačním jád-

rům výborné party, která funguje již desítky let a k níž mimo základ lékařů patří i mnoho dalších báječných lidí z nejrůznějších oborů. Po svém příchodu na tehdy hygienickou, dnes třetí pražskou lékařskou fakultu, zapadl i v Praze do podobně dlouholetého sportovního uskupení svých kamarádů a zdá se, že pravidelné cvičení v úterý v Praze a páteční přesun do Plzně a večerní fotbaléky udržují jeho fyzickou i duševní kondici. Se svou plzeňskou kopanou se nespokojil jen s běžným hraním, ale zorganizoval i mezinárodní zápasy, včetně delších zájezdů na jiné kontinenty a nezanedbatelná není ani opakovaná úspěšná účast na mezinárodních mistrovstvích lékařských jedenáctek.

Na tomto místě bych chtěl za všechny Richardovy kamarády poděkovat jeho manželce Věře, tedy správněji paní docentce plzeňské gynekologicko-porodnické kliniky paní MUDr. Věře Rokytové, CSc. Dokázala s ním prožít i velmi složité životní chvíle a projevila ohromnou toleranci jak vůči mnoha jeho časově náročným zájmům a pracovním povinnostem, tak i vůči stovkám, mnohdy z rodinného hlediska obtížných kamarádů, kteří vždy našli dveře jejich vilky v Plzni pohostinně otevřené. Myslím, že bez ní by nebyl tím, čím je. Do rodinného zázemí samozřejmě patří i oba jeho synové lékaři, které miluje, ale dědečkovské „povinnosti“ vykonává se zaujetím nejvyšším.

Vědeckým osudem se mu stal thalamus, zkoumal jeho nejrůznější funkce, činnost jednotlivých neuronů v různých jádrech, lokální i vyšší neuronální okruhy, mediátorové systémy a hlavně to, co je nosnou myšlenkou posledních mnoha let - bolest. V našich podmínkách bezesporu patří ke skupině teoretických pracovníků, kteří se tímto problémem soustavně po mnoho let zabývají experimentálně, ale hlavně se snaží najít propojení i do klinického výzkumu a praxe. Pochopil velmi brzy také zásadní důležitost fenoménu bolesti pro výuku na lékařských fakultách a stal se u nás průkopníkem podávání specifické informace o bolesti medikům při jejich přípravě.

Patří k významným představitelům světově uznávané české vývojové neurofyzologie, zabýval se patofyziologií epilepsie a transplantacemi v CNS. K poněkud opomíjeným, ale přesto podle mého názoru vysoce významným vědeckým aktivitám patří jeho studie z pozdních šedesátých a raných sedmdesátých let zaměřené na objektivní audiometrii u lidí - zvláště kojenců. U této oblasti jeho činnosti si vždy říkám, kolika od narození hluchým lidem se díky této moderní diagnostice podařilo snáze zařadit mezi slyšící.

Profesor Rokyta učí od začátku osmdesátých let fyziologii na třetí lékařské fakultě a významně se podílí i na nejnovější přestavbě studia na této fakultě. Patří sice mezi přísnější učitele, ale dokáže udržet potřebnou míru tolerance k mladým lidem. Devadesátá léta patří i v jeho činnosti na fakultě k nejneprodnějším. Jako proděkan se v teamu prof. Höschla významně podílel na vzestupu třetí lékařské fakulty, intenzivně se věnoval tvorbě a organizaci nového postgraduálního studia. K jeho nesporným zásluhám v této oblasti patří i to, že spolu

s proděkany ostatních pražských lékařských fakult, přírodovědecké fakulty a odpovídajících ústavů AV ČR dokázal vytvořit sjednocené studijní plány postgraduálního studia. Tento jednotící pohled asi ocení více budoucnost.

Za svou významnou činnost v oblasti fyziologie byl profesor Rokyta oceněn čestným členstvím České fyziologické společnosti, je nositelem Laufbergerovy medaile za rozvoj fyziologie a medaile C. Bernarda. Chceme mu poděkovat nejen za to, co vykonal pro fyziologii, fakultu i lékařskou vědu, ale i za jeho neokázalé kamarádství. Zároveň mu přejeme do dalších let mnoho radosti ze života.

(Přetištěno z časopisu Československá fyziologie.)

Výběrová bibliografie

ROKYTA Richard, prof. MUDr., DrSc.

Marek J., Rokyta R., Fakan F., Kohout J., Vinklářová V.: **Hladina amoniaku ve zdraví a v nemoci.** Plzeňský lékařský sborník, 12, 99-106, 1960.

Fakan V., Rokyta R., Vinklářová V., Marek J.: **Hladina amoniaku v krevních konzervách různě dlouho skladovaných.** Plzeňský lékařský sborník, 15, 145-149, 1961.

Rokyta R.: **Změny některých funkcí a somatických ukazatelů v ontogeneze u krys s odděleným neopaliem, krys hladovějících a krys kontrolních.** Plzeňský lékařský sborník, 15, 135-144, 1961.

Mysliveček J., Rokyta R.: **Conditioned and „spontaneous“ motor behaviour after elimination of the neocortex during the early postnatal period.** In: Central and Peripheral Mechanism of Motor Functions. Praha, 183-190, 1963.

Albe-Fessard D., Levante A., Rokyta R.: **Cortical projections of cat medial thalamic cells.** Intern. J. Neurosci., 1, 327-338, 1971.

Rokyta R.: **Corpus geniculatum mediale.** Funkční uspořádání a význam v sluchové dráze. Plzeň. lék. sbor., 27, 129-162, 1971.

Chaloupka Z., Rokyta R.: **Electrophysiological and morphological analysis of the late consequences of the unilateral interruption of cortico-subcortical pathways.** Plzeň. lék. sbor., 38, 19-29, 1972.

Verley R., Rokyta R.: **Ontogenese du potentiel évoqué cortical somesthésique chez le lapin nouveau-né.** Arch. Sci. Physiol., 26, 267-276, 1972.

Rokyta R., Mareš P., Sobotka P.: **Influencing of thalamocortical responses during ontogeny.** Ontogenesis of the Brain, 2, 385-392, 1974.

Rokyta R., Sobotka P., Wedell K.: **Příspěvek k objasnění geneze popáleninového šoku a jeho léčení lokálním postříkem.** Plzeň. lék. sbor., 40, 33-38, 1974.

- Rokyta R., Suchý M., Menzelová M.: **The influence of sodium-gamma-hydroxybutyrate (GHB) on evoked potentials during ontogeny.** Plzeň. lék. sbor., 41, 13-20, 1974.
- Rokyta R., Žalud V., Kasl Z., Pešta J., Dallinger B., Klepsová M.: **Metoda objektivní audiometrie a její použití.** Lékař a technika, 4, 71-73, 1974.
- Kasl Z., Pešta J., Rokyta R., Žalud V.: **Objektivní audiometrie u malých dětí metodou ERA.** Čas. lék. čes., 143, 39, 1218-1221, 1975.
- Rokyta R., Žalud V., Klepsová M., Dallinger B., Kasl Z., Pešta J.: **Objektivní audiometrická metoda v klinické praxi.** Plzeň. lék. sbor., 42, 73-79, 1975.
- Rokyta R., Mareš P.: **Influence of thalamic stimulation on cortical epileptic focus.** Experientia, 32, 71, 1976.
- Rokyta R., Sobotka P., Šafanda J., Semiginovský B., Žalud V.: **Ontogeneza thalamokortikálních vztahů a možnosti jejich ovlivňování.** Plzeň. lék. sbor., Suppl. 35, 141-144, 1976.
- Rokyta R., Sobotka P., Šafanda J., Semiginovský B., Žalud V.: **Ontogenesis of thalamocortical relations and possibilities of their influencing.** Plzeň. lék. sbor., 35, 141-144, 1976.
- Vávra F., Mošna J., Pešta J., Rokyta R., Círek Z.: **Neuron's model.** Lékař a technika, 7, 1, 3-5, 1976.
- Rokyta R., Mareš P., Ružičková A.: **Influence of Clonazepam on epileptic activity elicited by gammahydroxybutyrate in young rats.** Electroencephalography and Clinical Neurophysiol. 50, 146-152, 1980.
- Rokyta R., Šafanda J., Žalud V.: **The influence of 3-aminopropansulphonic acid (3-APS) on thalamic neurons.** Physiol. Bohemoslov., 29, 219-222, 1980.
- Kunert E., Rokyta R., Mareš P.: **Untersuchungen zur Ontogenese inhibitorischer Prozesse im visuellen System normaler und experimentell beeinflusster Ratten.** VEB Deutscher Verlag der Wissenschaften. Berlin, 78-83, 1981.
- Rokyta R., Mareš P., Sobotka P.: **Electrocorticographic activity induced by gamma-hydroxybutyrate in the rat during ontogenesis.** Experientia, 37, 350-352, 1981.
- Pollin B., Rokyta R.: **Somatotopic organization of nucleus reticularis thalami in chronic awake cats and monkeys.** Brain Res., 250, 211-221, 1982.
- Rokyta R., Mareš P., Mareš J.: **Možnosti elektrofyziologie v ontogenezi.** Čs. Fyziol., 62, 565-567, 1983.
- Sobotka P., Rokyta R., Chaloupka Z.: **Evaluation of knowledge of pathophysiology in students of medicine.** Acta Univ. Carolinae Medica, 29, 3-4, 245-247, 1983.
- Rokyta R., Ambler Z., Šolc J., Honomichlová H., Žalud V.: **Congenital insensitivity to pain in a small child.** Activ. Nerv. Super., 27, 2, 144-145, 1985.

- Kubík V., Rokyta R.: **Fyziologický význam apoproteinů v transportu a metabolismu tuků.** Novinky v medicíně (UK Praha), 29-37, 1985.
- Rayevsky V.V., Rokyta R.: **Functional significance of the serotonergic influence on neuronal activity of the somatosensory cortex in 12-day-old kittens.** Physiol. Bohemoslov., 35, 340-343, 1986.
- Mareš P., Rokyta R.: **Elektrofyzologie vývoje mozku.** Vesmír, 66, 130-133, 1987.
- Rokyta R.: **Ontogeneze odpovědí neuronů specifického i nespecifického thalamu na stimulaci různých částí kůže, odlišujících se úrovní impedancí.** In: **Role senzorního vstupu v realizaci funkcí mozku.** Ed. Nauka (Moskva), 129-132, 1987.
- Rokyta R., Kubík V., Korpancová J.: **Development of different parts of thalamus (electrophysiological and biochemical study).** Ontogenesis of the Brain, 4, 199-202, 1987.
- Šulc J., Benešová O., Rokyta R., Pavlík A.: **The effect of postnatal administration of dexamethasone on the cerebellum and motor skill development.** Ontogenesis of the Brain, 4, 403-406, 1987.
- Rokyta R.: **Purkyňovy studie o nervové tkáni a nervovém systému.** In: J.E.Purkyně - Život a dílo. Avicenum, 247-255, 1987.
- Kittnar O., Rokyta R., Loukotová D.: **Je metoda rychlého stanovení sedimentace erytrocytů spolehlivá?** Prakt. lékař, 67, 4, 143-145, 1987.
- Beneš V. Jr., Rokyta R.: **Experimental spinal cord injury: Lumbar vertebra resection to shorten the gap between spinal cord stumps.** Acta Neurochir. (Wien), 90, 152-156, 1988.
- Bernášková K., Mareš P., Rokyta R.: **Influence of cinromide on metrazol-induced seizures during ontogenesis in rats.** Physiol. Bohemoslov., 37, 2, 123-129, 1988.
- Kubík V., Rokyta R., Beneš V., Želízko M.: **Changes of nucleic acids after transversal spinal cord lesion.** Activ. Nerv. Super., 30, 3, 294-296, 1988.
- Beneš V. ml., Druga R., Rokyta R., Štastný F., Štastný J.: **Experimentální poranění míchy.** Čs. neurolog. a neurochirurg., 52-84, 4, 243-248, 1989.
- Druga R., Rokyta R., Beneš V. Jr.: **Claustro-neocortical projection in the Rhesus monkey (Projections to area 6).** J.Hirnforsch., 31, 4, 487-494, 1990.
- Velíšková J., Velíšek L., Mareš P., Rokyta R.: **Ketamine suppresses both bicucullin and picrotoxin-induced generalized tonic-clonic seizures during ontogenesis.** Pharmacol. Biochem. Behav., 37, 667-674, 1990.
- Monod H., Rokyta R.: **Les relations entre la Tchécoslovaquie et les pays de langue française dans le domaine de la physiologie.** Ass. des Physiologistes, 2-6 juillet, 125, 1990.

- Beneš V. Jr., Druga R., Rokyta R., Štátný J.: **Verterbrectomy and its possible use in repair of spinal cord injuries by neuronal transplantation.** Restor. Neurology and Neurosc., 2, 255-560, 1991.
- Pollin B., Youlin Y., Rokyta R.: **Le noyau réticulaire du thalamus: son implication dans le controle des interactions thalamiques.** Arch. Inter. de Physiol., de Bioch. et de Biophys., 99, 137-141, 1991.
- Rokyta R., Marešová S., Velišková J., Kubík V., Bernášková K.: **Changes in lipid metabolism in epileptic mirror foci.** Experim. Brain Res., series 20, 187-189, 1991.
- Hassmannová J., Mysliveček J., Rokyta R.: **Impact of prenatal diazepam application on the development of reflex and memory mechanisms.** Ont. of Brain, Univ. Carol. Pragensis, 5, 147-152, 1992.
- Rokyta R.: **Experimental models of pain.** Studia Psychol., 36, 5, 1-4, 1994.
- Rokyta R.: **Bolest - anatomické a fyziologické základy.** Marketing, 4/94, 38-40, 1994.
- Štřelečková E., Kodetová D., Poučková P., Zadinová M., Lukáš E., Rokyta R., Jirsa M.: **Meso-tetra-(4-sulfonatophenyl)-porphine of low neurotoxicity.** Sbor. lék., Vol. 96, 7-13, 1995.
- Sameš M., Blahoš J. ml., Rokyta R., Beneš V. ml.: **Mikrochirurgická technika při poranění periferních nervů II. část: Experimentální studie (Srovnání mikrosutury s technikou lepení koagulem plazmy u nervus ischiadicus králíka).** Acta chirurg. orthopead. et traumatolog. Českoslovaca, ročník 62, 4, 236-238, 1995.
- Rokyta R.: **Bolest.** Remedia 1-2, 2, 1995.
- Rokyta R.: **Bolest, morfologické a fyziologické základy.** Remedia 1-2, 64-70, 1995.
- Rokyta R., Racek J., Holeček V.: **Volné radikály v centrálním nervovém systému.** Čs. fyziol. 45, 1, 4-12, 1996.
- Jurčovičová J., Spagnolo B., Štátná H., Kříž N., Rokyta R.: **Quantification of Interleukin-6 mRNA in Rat Pituitary Spleen.** Chemické listy 90, 671-678, 1996.
- Rašková H., Starec M., Rokyta R., Kršiak M.: **The Complexity of Stress Responses: Organotropic and Behavioral Aspects.** In: Stress-Molecular, Genetic and Neurobiological Advances, Gordon and Breach, Science, New York, 797- 806, 1996.
- Sameš M., Blahoš J. Rokyta R., Beneš V.: **Comparison of Microsurgical Suture with Fibrin Glue Connection of the Sciatic Nerve in Rabbits.** Physiological Research 46, 303 - 306, 1997.
- Pollin B., Joulin Y., Amsallem B., Rokyta R., Cesaro P.: **Abnormal Neuronal Activities in Intralaminar Thalamic Nuclei Following Chronic, Lesions of Nucleus Reticularis Thalami in Rats.** Physiological Research, 46, 475 - 485, 1997.

- Pollin B., Joulin Y., Amsallem B., Rokyta R., Cesaro P.: **Reciprocal Interaction Between Intralaminar and Lateral Thalamic Nuclei in Rats.** *Physiological Research*, 46, 467-474, 1997.
- Alantar A., Azérad J., Limoge A., Robert C., Rokyta R., Pollin B.: **Potentiation of Fentanyl Suppression of the Jaw-opening Reflex by Transcranial Electrical Stimulation.** *Brain Research* 763, 14 - 20, 1997.
- Jurčovičová J., Krueger K.S., Rokyta R.: **Effect of Glycosylated and Non-glycosylated Prolactin on the Proliferation of Normal Human Lymphocytes.** *Physiological Research*, 46, 199 - 201, 1997.
- Rokyta R., Yamamoto A., Rašková H., Starec M.: **The Changes of Stress Parameters in Different Strains of Rats.** *Studia Psychologica*, 39, 4, 321 - 324, 1997.

KNIHY

- Kubík V., Rokyta R., **Fyziologický význam apoproteinů v transportu a metabolismu tuků.** *Novinky v medicíně*, UK Praha. 29-37, 1985.
- Rokyta R.: **Purkyňovy studie o nervové tkáni a nervovém systému.** J.E.Purkyně - Život a dílo. Avicenum, 147-255, 1987.
- Fyziologie.** 1987.
- Patologická fyziologie.** 1987.
- Rokyta R.: **Activity of J.E.Purkyně in neurophysiology and neurosciences.** Ústav čs. a svět. dějin ČSAV, 555-564, 1988.
- Fyziológia I,2** (in Slovak). Vydavateľstvo Osveta, 1992.
- Rokyta R., Kříž N., Buřitová J., Mojžíšová L.: **Rehabilitační metoda Ludmily Mojžíšové očima fyziologa** (in Czech). H+H Praha, 5-107, 1992.
- Rokyta R., Mareš J., Rokyta R. Jr.: **Memorix fyziologie** (translation from Germany). Scientia Medica Praha, 1993.
- Rokyta R.: **Přehled lékařské fyziologie - GANONG W.F.** Edited by J.Herget. H+H Praha, 1995.
- Schäffler A., Schmidt S., Raichle G.: **110 folií k výuce biologie a somatologie.** Preklad z němčiny: R. Rokyta, V. Rokytová. Scientia medica, Praha, 1996.
- Rokyta, R.: **Objektivní fyziologické hodnocení účinnosti rehabilitační metody L. Mojžíšové.** In: Léčebné rehabilitační postupy L. Mojžíšové. Kolektiv autorů, str. 47-65. Grada-Avicenum, 1996.
- Rokyta, R.: **Patofyziologie dětské bolesti.** In: J. Mareš a kol. *Dítě a bolest*, str. 53-70. Grada-Avicenum, 1997.

SKRIPTA

- Myslivoček J., Hassmannová J., Reiniš S., Rokyta R., Sobotka J., Záhlava J.: **Obecná patologická fyziologie**. SNP Praha, 1964.
- Myslivoček J., Chaloupka Z., Hassmannová J., Rokyta R., Semiginovský B., Sobotka P., Vožeh F., Záhlava J.: **Patologická fyziologie, praktická cvičení a demonstrace**. SPN, Praha, 1971.
- Hassmannová J., Chaloupka Z., Kučera P., Mysliveček J., Rokyta R., Semiginovský B., Sobotka P., Šafanda J., Vožeh F., Záhlava J.: **Základy patologické fyziologie nervstva**. SPN, Praha, 1971.
- Rokyta R.: **Patofyziologie (svaly)**. Avicenum, Praha, 1986.
- Velíšek L., Bernášková K., Kubík V., Mareš P., Pohl M., Rokyta R., Velíšková J.: **Testové otázky z fyziologie**. Karolinum, Praha, 1992.
- Rokyta R. a kol.: **Practical courses on Physiology** (in English). 3rd Medical Faculty, Prague, 1994.
- Rokyta R.: **Bolest - anatomické a fyziologické základy**. Evropská nadace postgraduálního vzdělávání v anesteziologii - Vzdělávací kurz „B“, 1994.
- Rokyta R. a kol.: **Fyziologie, praktická cvičení a demonstrace. I. díl**. 3. LF UK, 1995.
- Rokyta R. a kol.: **Fyziologie, praktická cvičení a demonstrace. II. díl**. 3. LF UK, 1995.
- Rokyta R.: **Bolest. Pokroky v neurovědách**. UK, Praha, 136-151, 1995.

UČEBNICE

- Collective of authors: **General Pathophysiology** (in Czech). SNP, Prague, 1964.
- Collective of authors: **Pathophysiology: practical exercises and demonstrations** (in Czech). SNP, Prague, 1967.
- Collective of authors: **Neuropathophysiology** (in Czech). SNP, Prague, 1970.
- Collective of authors: **Pathophysiology: practical exercises and demonstrations** (in Czech). SNP, Prague, 1971.
- Collective of authors: **Pathophysiology: practical exercises and demonstrations** (in Czech). SNP, Prague, 1975.
- Hlaváčková J., Rokyta R.: **Základy francouzské terminologie**. SNP, Praha, 1982.
- Rokyta R. et al.: **Practical exercises for physiology** (in Czech). SNP, Prague, 1987.
- Collective of authors: **Textbook of pathophysiology for medical students** (in Czech). Avicenum, Prague, 1987.
- Rokyta, R.: **Practical Courses on Physiology**. 3rd Medical Faculty, Charles University, Institute of Physiology and Clinical Physiology, Prague, 1994.

*Taxikáři ještě znovu,
aneb jaká je nálada ve společnosti
doplněná radami návštěvníkům kongresů,
symposií a konferencí*

Tento článek jsem napsal v září, tzn. tehdy, kdy jsem byl svědkem události, kterou popisuji. Chtěl jsem jej uveřejnit ve dvou denících. Dostalo se mi rady, abych si vše dobře rozmyslel, protože bych mohl mít konflikt nejen s taxikáři, ale i jinou mafií. Nemohu zveřejnit ani jména redaktorů a ani jména deníků, protože to byly rady osobní. Od té doby se mnoho věcí změnilo (i v taxislužbě), ale morální rovina zůstává stejná.

Je neuvěřitelná časová shoda mezi dopisem našich významných amerických krajanů o pražské taxislužbě a příhodě, která se mi stala. Ve dnech 17. až 19. září 1997 jsem byl prezidentem společného zasedání (Reunion Annuelle) Societé de Physiologie a České fyziologické společnosti. Tohoto zasedání se zúčastnilo přes 200 frankofonních fyziologů zejména z Francie, Kanady, Švýcarska, Belgie a dalších států. Jeden z nejvýznamnějších světových fyziologů prof. Michel Jouvet zde přednesl dlouhou přednášku o fyziologii spánku. Tento pan profesor bydlel v Karolinu a denně jezdil taxíkem ze Staroměstského náměstí na 3. LF UK v Ruské ulici, platil 200-300 korun. Je to hodně za necelých 6 km, nicméně už si zvykl. Jaké však bylo jeho překvapení, když v poslední den kongresu nastoupil do taxíku na téměř místě, kde nastupoval předtím, a když po příjezdu na 3. lékařskou fakultu na Vinohrady bylo na něm požadováno 1.280,- Kč. Domníval se, že se šofér taxislužby spletl a že chce jenom 280,-Kč. Dal mu 280,- korun a zbytek odmítl zaplatit. Nicméně pan taxikář to skutečně myslel vážně a zavolal policii. Byl jsem posléze celému jednání jako prezident kongresu přítomen. Argument taxikáře, kterému policisté statečně pomáhali, byl ten, že má cenu napsanou na dveřích. Skutečně dole na téměř neviditelném místě bylo uvedeno, že taxík po Praze stojí pro cizince 200,- korun za km, pro Čechy 50,-korun za km. Čekací doba je pro cizince 16,- korun za minutu, pro Čechy 8,- korun za minutu. Je to skutečně drobným písmem a člověk musí velmi hledat, aby to našel. Nicméně páni policisté, kteří byli plně na straně taxikáře, mi sdělili, že nikde není ve vyhlášce napsáno, kde to taxikář musí mít uvedeno ani v jakém jazyce. Na mou námitku, že je to velmi obtížně čitelné, mně tento velmi drzý mladík odpověděl, že „když je pán slepej, tak ať do taxíku neleze“. Na další námitku, že když jsou ceny pro cizince zvláštní, je třeba je uvést v nějakém světovém jazyce, mi sdělil člen Pražské městské policie, že když on přijede do ciziny, tak taky není nikde nic napsáno česky, tak ať se ti cizinci koukaj tu češtinu naučit, aby si to mohli přečíst.

Mohu prohlásit, že jsem větší trapas nezažil, nakonec jsem zaplatil za profesora Jouveta taxík sám, protože nebylo možné dále setrvávat v této nejapné a nechutné diskusi; navíc taxikář měl neustále puštěný taxametr, na kterém mu běžely minuty a celou dobu, co čekal na policii, chtěl ještě zvláště zaplatit, což by představovalo 1.800,- korun. Když jsem namítal, že v nedaleké nemocnici, na kterou se díval, berou špičkoví lékaři na konci své kariéry 62,-Kč za hodinu, tak se smál a řekl, že to je jejich chyba a že on, když si jde dát spravit své auto, tak také musí zaplatit 500,- korun za hodinu. Na mou námitku, že je to také špatně, mi argumentoval tím, že když byl u zubaře, ten mu spravil stoličku za 450,- korun. Snažil jsem se mu vysvětlit, že k opravě stoličky je potřeba daleko vyšší kvalifikace než k řízení taxíku ze Staroměstského náměstí do Ruské ulice, ale to on ani jeho kumpáni z policie absolutně neuznávali. Nejstrašnější poznání bylo, že jak pan taxikář, tak páni policisté, neměli žádný pocit viny, žádný pocit nedostatku ve své činnosti.

Vzhledem k tomu, že pražský magistrát není schopen již několik let s touto situací něco dělat, stejně tak jako naši zástupci v parlamentu, je jediná cesta vyzvat všechny slušné lidi, aby prostě taxíkem nejezdili, dokud se tato mnohdy mafiánská skupina se nějakým způsobem nevyrovná s atavismy své činnosti. Stejně tak je třeba vyzvat všechny, aby své přátele z ciziny varovali před používáním taxislužby. Domnívám se, že jediné tato cesta povede k tomu, aby se něco s pražskou taxislužbou dělo. Tento taxikář mi navíc řekl, že on sice bere 200,- korun za kilometr, ale že od rána je to jeho první rito, a že když najde „takovýho blbečka, který si mu tam vleze, tak ho prostě musí zmáčknout“. To bylo závěrečné slovo na náš rozchod s tím, že celá věc by stála za daleko větší diskusi. Když jsem se na něj podíval, bál bych se jej potkat kdekoliv jinde než na ulici v pravé poledne. Takže poučení: nejezděte taxíkem, varujte všechny své známé, aby v Praze nejezdili taxíkem, zvláště své přátele z ciziny. Vyhnete se neskonalým trapasům.

Prof. MUDr. Richard Rokyta, DrSc

STUDIA

NĚMECKÁ VIZE
ČESKÁ SKUTEČNOST

Roman Herzog

SVOBODU VZDĚLÁVÁNÍ PRO 21. STOLETÍ

Chceme-li se ve společnosti vědění příštího století prosadit, musí se vzdělání v naší zemi stát „megatématem“. Potřebujeme širokou národní debatu o budoucnosti naší vzdělávací soustavy. Vrabci na střeše už cvrlikají, že vědění je dnes nejdůležitějším zdrojem prosperity v naší na suroviny chudé zemi. K vědění se však můžeme dostat jen vzděláním. Kdo si chce nadále dovolit tu nejvyšší životní úroveň, nejlepší systém sociálního zabezpečení a nejnákladnější ochranu identity a v němž se pokračování hranic k jiným kulturám stává samozřejmostí.

Vzdělání je kromě toho nepostradatelný prostředek společenského vyrovnávání. Vzdělání je klíčem k trhu práce a stále tou nejlepší profylaxí proti nezaměstnanosti. Udržuje v chodu mechanismy společenského vzestupu a sestupu, a tím i celou naši společnost v pohybu. A je současně i elixírem života pro demokracii ve světě, který je stále složitější, v němž se hrozí rozplynout kulturní identity a v němž se pokračování hranic k jiným kulturám stává samozřejmostí.

Řekne se to tak snadno: vzdělání rozhoduje o naší budoucnosti. Ale jak jsme na tom s naší budoucností, když ty nejlepší hlavy světa už nehledají ty nejlepší možnosti vzdělávání u nás v Německu? Elity v Asii nebo v Jižní Americe dosud často hovoří německy, protože zde studovaly. To vytváří vazby na celý život. Ale synové a dcery těchto elit už raději platí velké peníze za studium v USA, než aby studovali na našich univerzitách. V tom se skrývá nemilá zpráva: už nejste dost dobří a rychlí. Toto poselství by nás mělo vyděsit, asi jako kdysi zpráva o sputniku Spojené státy! Stát se signálem, abychom teď dali dohromady všechny síly a pokusili se o nový průlom. **Jde o to prolomit tabu, přestat bloudit a zbavit se falešných mýtů:**

- **Lidé jsou individua.** Mají rozmanitá nadání. Kdo to popírá, nevidí na jedné straně ty vynikající talenty, jimž náš vzdělávací systém často překáží, a na druhé straně ty méně nadané, jimž tento systém upírá každou kvalifikaci.
- **Vzdělání nezačíná až po maturitě.** Praktická i teoretická nadání mají stejnou cenu. To se musí projevit ve vzdělávací nabídce, v dosahovaných kvalifikacích a ve společenském uznání.
- **Žádné vzdělání se neobejde bez úsilí.** Kdo vylučuje ze škol známkování, nabízí teplé koutky, ne však vzdělávání, jež by připravovalo na příští století.
- **Mylná je představa, že by se vzdělávání obešlo bez zprostředkování hodnot.** Mnozí učitelé je jistě zprostředkují svým příkladem a v odborných roz-

pravách. Je však třeba dbát i o ty obory, které hodnoty zprostředkují. Proto patří třeba náboženství do škol a nemá být vytlačováno na fary.

- **Falešná je i představa, že škola je správkárnou všech nedostatků společnosti.** Zde se musí i od rodičů cosi vyžadovat. Škola může rodiče ve výchově jen podporovat, nahradit je nemůže.
- **Je omyl se domnívat, že by všechny obsahy vzdělávání musely být byrokraticky stanoveny** a pokud možno jednotně řízeny.
- **Právě tak je mylné očekávat, že ta nejlepší nabídka musí pocházet od státu.** Právě v dobrém systému veřejného vzdělávání je třeba povzbuzovat soukromé iniciativy.

Leží před námi otevřený svět, s velkou složitostí a novou svobodou, zato však také s větší odpovědností pro jednotlivce. Pro naše děti a vnuky jde o to, aby se v tomto světě dokázali vyznat a neutopili se v záplavě neuspořádaných fakt a událostí. Kosmetické korektury nestačí. Nejde o drobné retuše studijních řádů a jde o víc než o reformu pravopisu. Musíme se dostat k obsahům našeho vzdělávání. Volám vás k veřejné rozpravě o obsazích, které budou určovat 21. století.

K tomu potřebujeme - aspoň v samém jádru - novou základní shodu o cílech našeho vzdělávání, podle níž by se všechny vzdělávací instituce mohly orientovat. Tím rozhodně nemyslím nějakou novou, shora nařízenou jednotnost, nýbrž nové vůdčí myšlenky, jež by vytvářely prostor pro tvořivost a barevnost. **Věřím v budoucnost vzdělávací soustavy, jež se bude vyznačovat šesti vlastnostmi: jež bude zaprvé hodnotově orientovaná a za druhá vztážená k praxi, za třetí internacionální a za čtvrté mnohotvárná, jež za páté připustí soutěž a za šesté bude rozumně zacházet se vzácným časem.**

Za prvé: přál bych si vzdělávací systém hodnotově orientovaný. Vzdělávání se nesmí omezit na zprostředkování vědění a funkčních schopností. K budování osobnosti patří vedle kritičnosti, vnímavosti a tvořivosti právě také zprostředkování hodnot a sociálních kompetencí. Přitom mám rozhodně na mysli i ctnosti, jež zdaleka nejsou tak staromódní, jak možná znějí: spolehlivost, přesnost a disciplína, především ale úcta k bližnímu a schopnost lidské náklonnosti. Také souvislosti některých hodnot bychom si měli více uvědomit: tolerance je možná jen tam, kde je i nějaké vlastní stanovisko. Sřtětávání s cizími systémy myšlení i hodnot předpokládá znalost vlastního původu a vlastní formující tradice. Jiné kulturní okruhy vnímají tvořivý potenciál naší západní společnosti, jež sází na svobodu, daleko uvědoměleji než my sami. To jsou naše silné stránky, jež bychom neměli znevažovat. Naším dětem však také musíme zprostředkovat, že svoboda bez cílů znamená ztrátu orientace a individualismus bez solidarity nemůže zakládat žádnou společnost. Potřebujeme tedy odvahu začít výchovné hodnoty zase ofenzivněji vkládat do výuky. Zároveň si musí naše vzdělávací instituce znovu rozmyslet, že podporovat výkon znamená ho také vyžadovat. To ovšem

předpokládá obecné přesvědčení, že to v životě bez námahy nejde. *Dohodneme-li se na tom, že cílem našeho vzdělávání je připravovat mladí lidi na život ve svobodě a sebeurčení, nestačí na to žádné „laissez-faire“, nýbrž musíme dávat zřetelně najevo, že svoboda je namáhavá, protože za výsledky své svobody musí každý odpovídat především sám.* Potřebujeme zkrátka novou kulturu samostatnosti a odpovědnosti! A obojí se nedá zprostředkovat abstraktní teorií, nýbrž jen deně žitým příkladem rodičů, učitelů a vychovatelů.

Přál bych si - za druhé - vzdělávací systém vztahený k praxi. To znamená žádný „vzdělávací materialismus“, kde by šlo jen o zprostředkování nějakého povrchně uživatelského vědění pro hospodářství. Tíží mne však stížnosti, že až patnáct procent uchazečů o učňovská místa není vzdělávání schopno, mimo jiné proto, že jim chybí nezbytné znalosti čtení, psaní a počítání. A znepokojuje mne, že značná část našich vysokoškolských absolventů nemůže nalézt odpovídající zaměstnání.

Ve světě, který se stále více rozpadá do malých odborných světů, kde zasvěcení a experti spolu komunikují vlastními žargony, bychom neměli navíc ještě podporovat specializaci předčasnou. Paleta našich povinných školních předmětů musí tedy zůstat široká, nebo lépe: musí se opět rozšířit. To však neznamená, že by všem žákům ještě přibýlo obsahové látky. Naopak: jde o to, znovu se soustředit na to podstatné a zprostředkovat všem široké základní vědění, ať už se chtějí stát advokáty, lékaři, techniky nebo policisty.

Do přípravy na život a povolání však přirozeně patří i znalost hospodářských souvislostí nebo obeznámenost s novými médii. Ovládnání základních dovedností s počítačem bude jednou stejně samozřejmé jako dnes čtení a psaní. O tom, jak naše mladé lidi připravíme pro život v informačním věku, stojí za to se důkladně pít - ne o tom, zda se „Schiffahrt“ má psát se třemi f.

V životní praxi i v povolání se to podstatné stále častěji odehrává někde mezi: nové rozvojové oblasti se na univerzitách i v povoláních otvírají mezi hranicemi klasických oborů. To si vyžaduje nové projektově orientované a interdisciplinární učení, kde se například spojí odborné vědění biologické s chemií a etikou, matematické s elektronikou a sociologické s ekonomikou. Varuji tedy také před tím, abychom své úvahy o reformě vzdělání soustředili jen na přírodní vědy, techniku a hospodářství. I tyto disciplíny budeme muset vystavit přesahujícím vlivům duchověd a umění a zejména etiky, ale i obráceně.

K tomu potřebujeme osobní pružnost jak učitelů, tak žáků, ale i větší pružnost v životě školy. Vysoký průměrný věk mnoha učitelských sborů je stejně nebezpečný jako tuhé byrokratické nařizování. Že si takové učení, přesahující hranice oborů, vynutí i novou kulturu komunikace, je jisté. Ostatně kulturu, jež staví na naučeném čtení, psaní a řeči. Vezměme si příklad z debatní a diskusní praxe, jak ji pěstují v Anglii, která zprostředkuje nejen rétorické umění, ale i schopnost vcítovat se do stanovisek druhých.

Jsou naše učební a vzdělávací plány pro praxi dostatečně aktuální? Zejména v našem duálním systému výchovy učňů o tom pochybuji. Změny v povoláních probíhají dnes stokrát rychleji než přizpůsobování a formulace „oborových profilů“. Nechceme-li se dočkat toho, že náš právem vyzvedaný duální systém vyjde z módy, chceme-li i nadále zaměstnavatelům i mládeži zaručovat pevnou kvalitu výuky, musíme učební uspořádání neustále modernizovat. A jsou-li klasičtí kvalifikovaní dělníci na vyměření, jak někteří soudí, musí na to náš systém učňovského vzdělávání také reagovat: novými sdruženými učebními obory, rotací přes různé obory, posílením klíčových kvalifikací a podobně. Víím, že se v posledních letech už více než padesát učebních oborů důkladně přebudovalo. I odborné akademie poskytují dobré příklady a řada podniků si zařídila vzorové oborové a podnikové školy. Mlýny naší vzdělávací byrokracie však stále melou příliš pomalu.

Také od vysokých škol bych vyžadoval větší ohled na praxi. Studuje-li dnes až 40% každého ročníku, nemůžeme očekávat, že všechny čeká klasická akademická dráha - navíc v žádaném oboru. *Nemůžeme si už dále dovolit vzdělávat ročně tisíce velmi inteligentních lidí úplně mimo potřeby trhu práce. Pro vysoké školy ohled na praxi znamená, aby si více než dosud hleděly toho, jak se jejich absolventi umisťují. Od každého absolventa přirozeně očekáváme tolik samostatnosti, aby si cestu k povolání našel sám.* Ale už dávno se ptám, jak chce vysoká škola kontrolovat kvalitu svých absolventů, dokud nezačne vyhodnocovat i přesná data o kariérách svých bývalých žáků?

Přál bych si - za třetí - vzdělávací soustavu, která bude internacionální. Zavedení nových mezinárodně uznaných diplomů, jakkoli je důležité, ještě nestačí. Ode všech vzdělávacích ústavů budeme vyžadovat, aby se ještě víc otevřely světu a aby byly kosmopolitnější. Ty nejdůležitější světové jazyky se musíme naučit brzy; proč nezačínáme s angličtinou už na základní škole? Jazyky se člověk nejučinněji učí v docela mladém věku. Proč na našich školách důsledně nebudujeme dvojjazyčnou výuku? A je skutečně nesmysl posílat celé třídy na půl roku do ciziny a výměnou nechávat cizí děti sedět v našich lavicích?

Zejména na našich vysokých školách nesmí být místo pro provinční myšlení. Máme řadu vysokých škol, kde jsou třeba přednášky v angličtině už běžné a které navázaly síť těsných vztahů se zahraničními univerzitami. Vidím tu však i veliké ostrovy provinčnosti: proč je ještě třeba zvláštní povolení, chce-li student napsat diplomovou práci v angličtině? Proč se německým studentům, kteří chtějí odejít na výměnu jinam, kladou do cesty další překážky, protože zkoušková byrokracie výsledky z ciziny neuznává? Při státní zkoušce se přece tak jako tak ukáže, zda se tam něco naučil, nebo ne! Proč patří „servis“ a „orientace na zákazníka“ v univerzitním kampusu stále ještě mezi cizí slova? I v roce 1997 máme knihovny, které se v 16.30 zavírají! Proč žije část vědeckého dorostu stále ještě ve starověké závislosti pod patronací ordinaria, místo aby - jako jinde - využili svá

nejproduktivnější léta k vlastnímu výzkumu? Proč necháváme kvůli špatným studijním podmínkám talenty zakrňt nebo odcházet do jiných zemí?

Přál bych si - za čtvrté - vzdělávací systém rozmanitý. Máme vzorně čleňitou soustavu škol. Tuto mnohost však musíme také využít. Musíme se poctivě ptát: jaká škola kterému dítěti dá tu nejlepší podporu? Není to vždycky škola s nejvyšším diplomem. Měšťanka proto nesmí už dál degenerovat na zbytkovou školu. Musí kvalifikovat pro mnohá povolání tím, že probouzí a podporuje praktické sklony a brzy také vytváří vztahy k praxi. Na ty, kdo chápou svět rukama, musí brát vzdělávací politika stejný ohled jako na ty teoreticky nadané.

I v rámci škol stejného druhu je, myslím, možná daleko větší diferenciacie, aniž by se přitom srovnatelnost vysvědčení zpochybnila víc než dnes už je. Musíme znovu najít odvahu říkat dobrým žákům dobří a špatným špatní. To nás však zároveň zavazuje, abychom se oběma skupinám zvláště věnovali a abychom jim přiměřenými podpůrnými programy co nejlépe posloužili.

Můj požadavek větší diferenciacie však míří hlavně na vysoké školy. Ptáme-li se, co kdo od studia očekává, dostaneme velice různé odpovědi podle toho, zda hovoříme se studentem, s vědcem anebo s podnikatelem. Tato prostá skutečnost nás však už možná vede k možným řešením. Jeden od studia očekává kompaktní přípravu k povolání, jinému jde spíš o formování osobnosti. Nadaný student by se chtěl brzy ponořit do studijní látky, méně ambicióznímu jde jen o přehledové znalosti a rychlou cestu k odpovědnému povolání. Leckterý vědec řekne, že vynikající vědecké výsledky vyžadují ještě větší specializaci studia. Pro podnikatele jsou absolventi vysokých škol často příliš staří a mají příliš málo znalostí, využitelných pro praxi. Žádnému z nich nemůžeme úplně upřít, že má pravdu, a asi právě tato rozmanitá očekávání činí konsensus o reformě vzdělávací soustavy tak obtížným. Ale odpovědi na tato diferencovaná očekávání může být zase jen co největší diferencovaná vzdělávací nabídka.

Vysokoškolská krajina se v Německu podobá sloupům. Na jedné straně stojí univerzity, na druhé odborné vysoké školy. Ty se už dávno vymanily ze stínu univerzit - jak v počtu studentů, tak v kvalitě vzdělávání. Množstvím perspektivních, praktických a také mezinárodně zaměřených studijních programů začaly být přitažlivé i pro ty nejlepší maturanty. Přesto jsou absolventi těchto škol trvale v nevýhodě pokud jde o platy a není pro ně snadné své dovednosti prokazovat další akademickou kvalifikací, třeba doktorátem. Univerzity a vysoké odborné školy se stále ještě bojí vzájemného dotyku. Zde je třeba zvýšit propustnost.

Na druhé straně jsou naše univerzitní obory ještě často strukturovány tak, jako by se všichni studenti museli vzdělávat pro budoucí vědeckou kariéru. Musí každé duchovědné studium opravdu končit magistrem? Je pro studenta přírodních věd kvalifikací na pracovním trhu opravdu teprve doktorát nebo diplom? Musí opravdu každý právník ještě dnes prokazovat soudcovskou způsobilost? Neměli bychom - právě vzhledem k tomu, že se kariéry dají stále hůře plánovat - vytvořit množ-

ství styčných bodů, kde by se dalo v libovolném věku přecházet mezi zaměstnáním a akademickými vzdělávacími ústavy?

Co do budoucna určitě potřebujeme, jsou kratší a navzájem propojené vzdělávací oblasti. Technicky řečeno: musíme naše vzdělávací a studijní obory proměnit v sestavitelné moduly, jež na sebe navazují a dají se skládat. Víím, že se s tím na mnoha místech už úspěšně experimentuje a chci všechny povzbudit, aby se toho nebáli. Tady ovšem nestačí překřtít postupovou zkoušku na bakalářskou a magistra na master. Sémantická kosmetika nepřinese vůbec nic! V novém modulárním systému musíme stavbu studia úplně nově strukturovat. Tak, že se jasně přihlásíme k širokému základnímu vědění a hluboké znalosti metod pro všechny v základním studiu, a k ještě hlubší specializaci pro menší počet studentů v bohatě rozvětvených oborech pro ty, kdo se chtějí pustit na cestu vědy.

Modulární výstavba studia pro mne také znamená, že se od studenta nebudou v závěru v jakési gigantické zkušební orgii vyžadovat celý objem vědění najednou. Testy a průběžné zkoušky, jež studium provázejí od prvního semestru, zbaví mnohé strachu ze zkoušky, studium zkrátí a poskytnou studujícímu dříve jistotu, zda se pro studium hodí nebo ne. Ve dvaceti se člověk může ještě pustit jinak, ve třiceti už je většinou pozdě.

Při takovém přestrukturování se musíme se vši vážností také ptát, zda dnes nepředáváme příliš mnoho látky. Místo abychom se pokoušeli všechny studenty nekonečným množstvím detailních vědomostí přivádět k současnému stavu bádání, musíme je ještě více školit ve schopnosti volit a spojovat informace a vypracovávat si data, fakta a problémy sami. Musíme je tedy učit se učit - a nejen na vysokých školách.

Přál bych si - za páte - vzdělávací systém, který připouští soutěž. Chceme-li víc špičkových výkonů, musíme se postarat, aby rozdíly ve výkonech byly více vidět. To začíná už ve školách: vraťme jim větší odpovědnost! Co brání třeba tomu, aby se samy podílely na výběru učitelského sboru? Nikdy jsem nepochopil, proč musí být učitelé a profesori státními úředníky, proč musíme jejich správu cpát do svěrací kazajky kameralistického rozpočtování, proč má ředitel školy při rozhodování o zařízení a personálu menší pravomoc než referent v továrně na šrouby.

Proč se stále ostýcháme vpustit školy do srovnávání, které podporuje soutěž? V USA prezident Clinton právě zavádí „national achievement test“ pro žáky, aby rodiče v celé zemi věděli, která škola je dobrá a která méně. Nebyl by to model i pro nás? Nebyly by pak ty dobré školy vzorem a povzbuzením ostatním, aby svou nabídku zlepšovaly?

Zejména pro vysoké školy je nejvyšší čas, aby se rozloučily s mýtem údajné rovnosti. Buďme realističtí: žádný podnik dnes nikoho nezaměstná jen na základě kusu papíru s nějakou známkou. Každý ví, že mezi jednotlivými obory a univerzitami jsou velké rozdíly. To se týká jak vědeckých výkonů, osobního

a finančního vybavení, učební nabídky, tak i známkování. Mnohé podniky si už vyvinuly nákladné vyhodnocovací postupy, protože vědí o rozdílech mezi uchažeči. Už jenom státní služba si může dovolit předstírat, že všechny diplomy v daném oboru mají stejnou cenu. Ale státní služba není měřítkem, neboť časy, kdy přijímala hodně lidí, jsou pryč.

Rozdíl kvality musíme konečně znovu učinit transparentními a starat se i to, aby se dobré výkony odměňovaly a špatné trestaly odnímáním prostředků. Víme, že myšlenka nějakého „žebříčku“ vyvolává u mnohých strach a nevoli. Ale zaprvé jsme tím povinni studentům, kteří musí už před začátkem studia vědět, kam mají svůj čas a úsilí investovat. Vysoké školy to za druhé dluží i daňovým poplatníkům. A za třetí takový ranking tak jako tak vznikne: budou-li se vysoké školy zdráhat, přijde zvenčí, třeba z médií - a pak nejspíš podle pochybných kritérií!

Univerzity musejí dostat možnost, aby se personálem, obsahy i myšlenkami profilovaly ostřeji než dosud. K tomu patří výběr studentů i možnost vážit maturitní předměty. Musíme konečně uznat, že i za stejnými průměrnými známkami se skrývají různá nadání a že pro tak rozmanité obory, jako je jazyk, medicína nebo právo, nemohou mít všechny maturitní předměty stejnou váhu. Výběr studujících se nesmí stát samoúčelem. Jde spíš o jasný signál studentům: chceme vás a přejímáme tak i velkou zodpovědnost za nejcennější léta vašeho života. Budeme se o vás starat co nejlepší radou a péčí do samého začátku.

Říkáme-li, že by se vysoké školy měly v soutěži profilovat a zvyšovat svou účinnost, musíme je ovšem také propustit z byrokratického řízení zvenčí. Musí dostat svobodu, aby se organizovaly jako ty nejlepší vzory na světě. Při té příležitosti bychom měli veřejně diskutovat i o federalistickém principu jednomyslnosti naší vzdělávací politiky. Smyslem federalismu je přece právě umožnit různá řešení. Co je důležitější - „jednotné vzdělávací poměry“ (ať je to cokoli), anebo soutěž o nejlepší cestu ze slepé uličky, v níž se naše vzdělávání octlo? Nebylo by lepší odstranit celostátně platná ustanovení, kde je to jen možné, a nechat země i jednotlivé ústavy experimentovat? Nestačila by dohoda o pečlivě stanovených minimálních standardech? Přirozeně musí být i pak možné přejít z Kielu do Pasova. Ale nezapomínejme: v budoucnosti se bude přecházet i z Freiburgu do Štrasburku a z Boloně do Mnichova - a na to nejsme příliš připraveni.

Nikdo z nás neví, jaký koncept povede k úspěchu. Ale protože to nikdo nevíme, nesnažme se všechno předem byrokraticky stanovit. Síla novely rámcového zákona o vysokých školách tkví podle mého názoru právě v tom, že se proškrtáním předpisů sám částečně ruší. Varuji před tím, aby tyto tvořivé mezery zemské parlamenty zase zaplnily parlamenty. Dejme kompetence tam, kde mají nové koncepty vznikat. Nebojme se žádných experimentů, o jejichž kvalitě pak rozhodne praxe. A dejme zejména soukromým vzdělávacím zařízením nějakou šanci. Přestaňme se bát té svobody, kterou si sami můžeme dát.

Přál bych si konečně - za šesté - vzdělávací soustavu, jež by rozumně hospodařila s tím nejcennějším, totiž s časem. Vzdělání u nás trvá příliš dlouho. Všechny zúčastněné strany by tedy měly skoncovat s mrháním časem. Dáváme si třináct let školy na zprostředkování vědění, které se jinde naučí za dvanaáct. Mrháme časem zbytečným čekáním, protože maturity a začátky studia mnohde nejsou koordinovány. Na univerzitách máme čas přeplněnými učebními plány.

Neříkám, že teď máme udělat jeden velký skok, který nám pak vydrží až hluboko do příštího století. Spíše naopak: potřebujeme schopnost neustálého vývoje. Už naši dědečkové věděli: kdo se nehýbe, zrezaví. To platí dvojnásob tam, kde se každou hodinu objevují nové věci. Zatím jsme pokaždé nechali nahromadit velký reformní tlak, který se pak vybíjel v zemětřeseních velkých reforem, a po nich jsme se zase všem inovacím tvrdošíjně zpěchovalo. Další vývoj vzdělávací soustavy se musí stát trvalým úkolem.

Náš vzdělávací systém byl kdysi vzorem pro celý svět. Potřebuje však další vývoj. Lepší je, jak známo, nepřítelem dobrého. Vyvodme z toho důsledky. Udělejme ho vzorem pro 21. století! Propustme náš vzdělávací systém na svou dobu.

(Projev R. Herzoga přeložil Jan Sokol. Mírně zkrácené znění. FAZ 9.11.97.)

Rozhovor s ministrem školství Janem Sokolem

PROBLÉMŮ ŠKOLSTVÍ JE STO A JEDEN

Při nástupu do funkce jste říkal novinářům, že chcete hlavně prosadit nový zákon o vysokých školách. Proč se na něj tak dlouho čeká, když poslední byl přijat v roce 1990, a měl platit jen dva roky?

Je to pro spoustu protichůdných zájmů. Před dvěma roky připravil pan ministr Pílip do parlamentu zákon, který padl pro odpor vysokých škol. Pak se rozhodl to vzít obráceně a nechal si připravit návrh od univerzit. A s tím teď už přes rok pracujeme. Během té doby se zákon hodně změnil, verzi velmi podobnou té původní podali sociálně demokratičtí poslanci.

V Parlamentě jsou tedy dva návrhy?

Jsou tam dva - poslanecký, který v podstatě vychází z vysokých škol, a vládní, který vyšel z téhož základu a za uplynulý rok prošel velkými změnami. Poslední si vyžádal pan ministr Gruša, který ho z parlamentu stáhl někdy v červenci. Znovu to procházelo velmi složitě vládními procedurami, v prosinci se dal do Parlamentu jako vládní návrh. Teď se pracuje na tom jednak ty dvě

verze sblížit, jednak vytypovat tam několik míst, kde by byla varianta, kterou má rozhodnout hlasování ve sněmovně.

Takže vy chcete protlačit tu spojenou verzi?

Parlament musí o něčem rozhodnout. Jak se rozhodne ovlivnit nemůžeme, ale chceme mít jistotu, že to je zákon únosný a snesitelný. Hlavní smysl zákona je dvojitý. Jednak převést školy ze státního režimu, který zavedl Josef II., do režimu velmi podobného, v jakém byly za Karla IV., to jest do režimu samostatné, nestátní organizace. Univerzita je od svého založení, jak by se dneska řeklo, vlastně nezisková organizace: má vlastní majetek, když dostane od státu peníze, tak je koncem roku nevrací, může si je převést, a je jasně oddělená od státního rozpočtu. Když naseká dluhy, jsou to její dluhy, nikoliv dluhy státu. To je běžný systém v mnoha zemích a oddělení od rozpočtu chce od nás také Evropská unie; školy se musí stát samostatnými subjekty i po té hospodářské stránce.

Jak se budou financovat?

Státním příspěvkem, jak to návrh zákona určuje, ale není tam žádná pupeční šňůra, ona hospodaří a vyúčtuje, jak s tím naložila.

Čili na ní záleží, jestli dá třeba větší platy učitelům, nebo lépe vybaví učebny?

To ten zákon stanoví, je vázaná Zákoníkem práce a také spoustou dalších zákonných předpisů, ale není to součást státu, jako je až dosud. Druhým smyslem zákona je otevřít oblast neuniverzitní - kratší vysokoškolské programy s praktičtějším zaměřením.

Takové školy by končily bakalariátem?

Ano. Ne každý bakalariát má tuto povahu, ale jsou to prostě ty školy. Jak roste počet vysokoškolských posluchačů, dnes už je to 22% ročníku, v západní Evropě je to třicet a více, tak si nemůže nikdo představit, že těch 30% populace se užíví vědou. Vysoké školy už nejsou jenom výchova vědců, ale musí to být vzdělávání praktických povah.

Americký prezident Clinton hovoří o padesáti procentech, ovšem tam je to 13.-14. rok vzdělání, zatímco u nás jde o 14.-16. ročník. Neříkal jste, že byste dával přednost soukromým školám?

To je další věc, kterou ten zákon umožňuje - aby vznikaly nestátní školy, které by měly stejné podmínky jako ty státní, procházely stejnou akreditací, jen by neměly mít zákonný nárok na státní příspěvek.

Myslíte si, že se u nás najdou instituce nebo lidé, kterým by se chtělo financovat školy?

Ano, takové školy už tady jsou.

Nemyslím tím církevní...

Nenene. To je komerční podnik. Dnes máte řadu středních škol, které jsou komerční podniky, je tady už několik institucí, které by se klidně mohly stát vysokoškolskými a které si platí studenti. Moc jich nebude, ale nějaké tu už jsou.

Neříkal jste také, že chcete zlepšit postavení učitele?

To se týká obvyčejného školství, i regionálního; tam je skutečně potřeba postavení učitele trochu vylepšit, dát mu samostatnost, zodpovědnost, perspektivu. Hlavní problém vidím v tom, že absolventi pedagogické fakulty z velké části jdou na školy v regionech, ale za tři roky odejdou, protože tam nemají žádnou perspektivu.

Také mnozí vysokoškolští učitelé nevidí perspektivu, jejich platy jim neumožňují, aby žili jak by potřebovali; někdy zaslechneme od studentů, jak trpí výuka, protože pedagogové nedocházejí na semináře, mají advokátní praxi nebo dělají výzkum na granty.

To je odpovědnost děkanů, aby učitelé do školy chodili, ale na školách, kde jsem já učil, tam jsem se s něčím podobným nesetkal.

Filozof asi moc melouchů nemá, že?

Pedagog také ne.

Tím, co dráždí veřejnost a co je sporné, je školné - někteří s jeho zavedením souhlasí, jiní říkají, kde by na to ti lidé brali. Proč to tak prosazujete?

Já to neprosazuji, když to parlament shodí, tak si oprátku nedám. Ale chci vysvětlit smysl toho školného. Zaprvé jsou to jediné peníze, které můžeme škole přikázat, aby je dala na stipendia. Dnes vysoké školy stipendia prakticky nedávají, protože na to nemají, a my jim to nařídít nemůžeme. Fond, který vznikne výběrem školného, zůstane škole, ale zákon říká, že nejméně polovina musí jít na stipendia. To je jediný způsob, který dneska máme, jak zaručit, že vůbec nějaká stipendia budou.

Nehrozí nebezpečí, že by školné šlo do rozpočtu?

To je vyloučeno. To právě byla jedna z těch chyb předchozího zákona, proč neprošel. Druhý důvod pro školné je ten, že tam, kde ho nezavedli v postkomunistických zemích, tak všude vzniklo černé studium za plnou cenu. To je systém, který je běžný v Americe, ale v Evropě ho považují za nemravný. To mají v Bulharsku, do jisté míry v Polsku, v Rumunsku a je to tak, že škola přijme 500 studentů státních zadarmo na základě velmi přísné přijímací zkoušky, ale dalších 1000 studentů bez přijímacích zkoušek, kteří zaplatí ne školné, ale plnou

cenu studia, to je u nás 30-50 tisíc ročně. Ty si pak nikdo nedovolí vyhodit, protože oni školu živí. Tento systém považují za nemravný. A vznikl všude tam, kde se tvářili, že škola s penězi nemá nic společného. Jenže já jsem do návrhu zákona prosadil, aby děkan nebo rektor měl právo školné prominout. To tam původně bylo, pak to vláda vyškrtla, a to se tam musí vrátit. Za druhé nebude mi vadit, když parlament řekne, že školné může být nulové, že děkan může říci, že tato škola nevybírá školné. Ale velmi bych stál o to, aby tam bylo řečeno, že nesmí vybírat „více než“.

A kolik je těch „více než“?

To je celkem jedno, ale musí tam být jasná hranice. Dneska by mohla dělat tři až pět tisíc ročně. Což je polovina nebo třetina toho, co se běžně platí na soukromých středních školách. Když tohle bude horní mez, tak jsem spokojen. Já jenom nechci, aby vznikl stav, kdy o tom v zákoně není ani slovo, a protože to zákon nezakazuje, tak se vybírá všechno. Ten poslanecký návrh ČSSD také o školném mluví, ale vybírá ho jako penalizaci za dlouhé studium a za neúspěšné zkoušky. A to velmi ostře. Já tento systém nepodporuji, protože nutně snižuje úroveň. Když k vám přijde student na poslední chvíli a řekne „to je moje poslední zkouška“, pak udělá smutné oči: „jinak budu platit spoustu peněz“, to chci vidět, kolik vysokoškolských učitelů odolá?

Někdo zase vidí nebezpečí, že by tak profesori chtěli nahrabat peníze pro školu.

A to by nahrabávali na stipendia, to jsou takové malé české úvahy. Lidé, kteří paušálně bojují proti školnému, nevědí, co říkají. Nemají žádnou zkušenost s hospodařením školy, většina vysokoškolských profesorů nemá ponětí, odkud se berou jejich peníze a jak ta škola vlastně hospodaří. V akademických kruzích je velký odpor proti školnému, pramenící z neznalosti.

Na návrhu, o kterém jste mluvil, se mi líbí, že by děkan nebo rektor mohl odpustit školné, nejspíš sociálně slabé nebo výjimečně nadaným studentům.

Samozřejmě. Ale on může také nabídnout stipendium, ale když to tam nebude, tak nemůže, takže ať si páni poslanci a páni odpůrci, rozmyslí, co na tenhle argument odpovědí. To je strašně populární říkat „jen žádné školné“, ale kdyby si trochu rozmysleli, co tím dělají, tak se musí trochu chytit za nos. ČSSD předpokládá, že pět šest let posluchač studuje zadarmo, okamžikem šestého roku začíná platit mnohem víc, než je v tom vládním návrhu, jakoby penalizační školné, a to nepovažují za dobré. Kdo to nezná, tak si myslí to je ono: budou studovat rychle. Já říkám, že to vůbec nepomůže, nebudou studovat rychle, ale každého pustí.

Bojíte se, že by se u nás také přijímali „sponzoři“, platící studenti?

Je zajímavé, že jediná země, kde to vůbec není, je Maďarsko, které školné zavedlo. Má velmi podobný systém financování vysokých škol jako my, a před

čtyřmi roky tam levicová vláda zavedla školné. Díky tomu tam taková „černí“ studenti nejsou.

U nás jsou zatím jako samoplátcí zahraniční studenti.

Nejenom. Jsou i tak zvané nulté ročníky. A tam už to začíná.

Takže ta vaše obava je reálná?

Jedna dvě. Jakmile škola přestane být státním subjektem, pak naše zásahy vůči ní jsou jako zásahy vůči soukromé firmě. Když zákon o tom pomlčí, tak nemáme právní možnost to zakázat. Okamžitě by to bylo.

A jaké by měly být příspěvky na školy - podle počtu studentů, podle významu školy?

Zatím je to podle studijního oboru, počtu studentů a nějak měřeného vědeckého výkonu té školy.

Není to obtížné změřit vědecký výkon?

Ten se spočte tak, že se změří objem grantů, které škola dostala, veřejných grantů. Ten systém na počet studentů byl ve své době neobyčejně účinný. Díky tomu máme dnes skoro dvojnásobný počet studentů než v roce 90, a kdyby tam ten ekonomický tlak nebyl, tak bychom je neměli. To se ukázalo jako neobyčejně účinné. Teď budeme muset v tom trochu zabrzdit, protože bychom v určitých oborech vychovávali nezaměstnané. Dnes je jasné, kolik může studovat lékařů, kolik má smysl, aby studovalo lékařů. A s jinými obory je to podobné. Stát bude muset říkat, kolik je únosný a rozumný počet, nechat vysoké školy nějakou volnost, ale ne úplnou. To si školy do značné míry regulují samy. Lékařské fakulty jsou v tomto směru velmi ukázněné, počty studentů nenafukují, ale kdyby to začaly dělat, tak produkujeme za drahé peníze nezaměstnané lékaře. To prostě nemůžeme dělat.

Neměli by si lidé zvykat na to, že i když mají doktorát nebo magisterský a bakalářský titul, že to pro ně není legitimací k tomu, aby okamžitě nastoupili na místo?

Jistě, jenže je velký rozdíl, co kdo studoval. Je rozdíl mezi studiem, které dává poměrně všeobecné vzdělání, použitelné ledaskde a školami, které vychovávají úzce profesně. Při vši úctě k lékařskému studiu pro jiná povolání to není nejlepší kvalifikace. To souvisí s povahou studia.

V pravomoci vysokých škol je také to, aby si samy určily, jakým způsobem budou studenty vybírat.

Dbáme na to, aby přijímací zkoušky byly spravedlivé, není mi znám případ, že by v tom byla v posledních letech korupce, i když se o tom hodně mluví. Korupce je tam velmi málo, jeden případ byl v Olomouci, ale není to pravidlem, a to je důležité, ale jinak je to věc té vysoké školy.

Nejste tedy pro to, aby se přijímal neomezený počet posluchačů a pak by se později prosívali?

Kam by je ty školy daly? To jsou úvahy z Marsu! Občas s tím někdo přijde, ale kam by je dali? Kdo by je učil a kdo by je platil? Jeden student stojí stát padesát nebo šedesát tisíc ročně. To je drahá zkouška.

Dalo se očekávat, že tady po revoluci bude takový boom jako byl po válce, kdy se na medicínu přijímalo neomezeně.

To byla o řád menší čísla, to vůbec se nedá srovnávat; měli jsme tři univerzity a počty studentů - to jsou zlomky. Na západě ten boom byl obrovský v šedesátých letech, také se do vysokého školství nesrovnatelně víc investovalo - uvidíte to, když se podíváte na nová univerzitní městečka v Německu, obrovské stavby v každém malém městě, jsou jich tam desítky, u nás vysoké školy z větší části fungují v budovách z Rakousko-Uherska nebo z první republiky.

Myslíte, že ten zákon ještě do voleb projde?

Dělám pro to, co mohu, a apeluji na všechny, kteří mají o vysoké školy zájem, aby se o to přičinili. Nejvíc nám vadí ti, kteří už teď ví, že je úplně špatný, že má být všechno úplně jinak a píšou o tom poslancům a do novin, když bude takových hodně, tak zákon schválen nebude.

Četla jsem v novinách, že se některé fakulty dožadují větší samostatnosti.

Samostatné hospodaření je strašně choulostivá věc a vyžaduje vlastní hospodářský aparát. Je omyl zákona z r. 90, že se naši studenti se sice zapisují na univerzitu, ale fakticky jsou na fakultě. To vede k striktnímu oddělování fakult, to jest nejsou to žádné univerzity, je to federace fakult. Za druhé samostatné hospodaření je drahé - každá škola musí mít poměrně velký a kvalifikovaný aparát. A za třetí tu není možnost vyrovnávat potíže mezi fakultami a třeba investovat. Když bude univerzita jenom volný svazek fakult, kdo potom asi postaví univerzitní knihovnu? A takových věcí je spousta - univerzita znamená nejenom třídy a učitele, ale také studovny a knihovny, počítačová střediska.

To v tom zákoně asi není, že?

Ne, to tam být nemůže, ale bude to součástí hodnocení univerzit a součástí naší strategie financování. Když si někdo představuje, že univerzita, to jsem já, učitel, a mí studenti ve třídě, tak neví, co to univerzita je. Vysoké školy trpí tím, že se příliš mnoho přednáší, a příliš málo studuje. To je známá věc, protože není kde a není z čeho. Když vysoká škola utratí 80% za mzdy, jak může fungovat? To jí na to moc nezůstane. To byl po mém soudu těžký omyl toho zákona z roku 90, že dal přílišnou autonomii fakultám.

Vy jste se na něm nepodepsal jako poslanec?

Ne, já jsem přišel do parlamentu, když už to bylo pryč. Tenkrát byla taková nálada. Zákon psali z části studenti, ne že by neměli, zaplatěná za něj, ale...

Jaké má být postavení akademického senátu?

To se prakticky nemění. Tam je rozdíl jenom v tom, že děkany jmenuje rektor na základě volby v senátu. To je jakási kontrassegnace rektorem, která je důležitá, protože tam nesmí vzniknout válka. To už jsme tu také měli. Když rektor válčí s fakultami, jak to jeden čas bylo na pražské technice, tak to může školu pohřbit. Potíž školství je v tom, že každý je na to odborník, protože každý někdy do školy chodil a má děti, které tam chodily, takže si myslí, že školám rozumí. Ale škola, zvláště vysoká škola, to je složitý hospodářský organismus. Představte si, že každý děkan větší fakulty je v podstatě ředitelem organizace se stomilionovým rozpočtem - učitel, vědec, který najednou se stane ředitelem stomilionové organizace.

Zajímá vás také poznatek z vaší pedagogické praxe. Jsou absolventi středních škol dobře vybaveni k vysokoškolskému studiu?

Různě. Ale je tam obrovský rozdíl v jazykové přípravě. Když jsme zavedli v roce 93 poprvé na zkoušku v některých oborech na filozofické fakultě u přijímacích zkoušek cizí jazyk, tak to způsobilo zděšení. Dnes to je běžné, studenti s tím nemají žádné problémy. To je strašně důležitá věc. Protože to nejuniverzálnější z celého vzdělání jsou cizí jazyky. Ty uplatní v každém povolání, kdežto všechno ostatní je mnohem speciálnější.

Byl by tento připravovaný zákon srovnatelný s poměry v Evropské unii?

Ve školství je v Evropské unii unifikace jenom v úrovni titulů, respektive diplomů a ty se vzájemně uznávají, ta úmluva je už podepsaná. Unifikace tam není, evropští odborníci tady několikrát byli na ten zákon se dívat a kupodivu jediná věc, která jim připadá úplně neobvyklá, je disciplinární komise. My je považujeme za jakýsi demokratický prvek, a oni nad tím nechápavě kroutí hlavou, že to je nějaký středověk.

Jak je to s ubytováním a stravováním studentů?

To je jedna z těch společných věcí. Menzy a koleje patří fakultám, ale musí se používat mezi fakultami, a tak v Praze už dnes máme společnou evidenci kolejí, protože koleje se snadno zneužívají. Student udělá přijímací zkoušky, dostane tramvajenku a kolej, byt za laciný peníz - a pak počká, až ho vyhodí. To je poměrně rozšířená věc, měli jsme případy, kdy student dostal kolej na několika fakultách. Stát platí na každé kolejní lůžko deset tisíc ročně.

A co je největší problém - jsou to peníze?

Peníze nejsou nikdy problém. Peníze je věc, která z definice je nouzová, jejich úlohou je, aby o ně byla nouze. Problémů školství je sto a jeden.

Který největší?

V každém školství jiný a snad i na každé škole jiný. Základní strukturální problém je to, že univerzity jsou zvyklé vychovávat vědce. Ale těch 30% popu-

lace nemohou být vědci. Jak to zařídit? Totéž je na středních školách, do gymnázií chodí někde dvacet procent lidí, to je v pořádku, ale kdyby tam chodilo padesát, tak stejně v této zemi se vždycky bude polovička lidí žít jinak, budou to „modré límečky“. Máme obrovskou nouzi o kvalifikované řemeslníky, dovážejí se sem hutníci a soustružníci z Ukrajiny a Polska, a my produkujeme nezaměstnané.

To je asi všude, v Německu mají na hrubou práci Turky.

To je právě hloupost. A pak se diví, že mají deset procent nezaměstnaných. A když my v tom budeme pokračovat, tak tam budeme také velmi rychle. Naopak lidé mají i jiné předpoklady, nadání praktické je stejně cenné jako teoretické a je jen předsudek, že ten, kdo studuje, je pán, a ten, kdo umí spravovat střechu, že je něco horšího. To je pouze jiná schopnost a někdy i vzácnější nadání.

S ministrem Janem Sokolem hovořila 22. ledna M. Fleissigová. V době uzávěrky zákon o VŠ (bez školního) schválila Poslanecká sněmovna a čekalo se na rozhodnutí Senátu.

SPOLEČNOST, VĚDA A PENÍZE NA HRANĚ

Záznam jedné televizní diskuse mladých badatelů a předsedy AV

V CYKLU PRAVIDELNÝCH DISKUSÍ ČTI NA HRANĚ DEBATOVALI 23. ÚNORA VYSOKOŠKOLŠTÍ STUDENTI A DOKTORANDI O PODMÍNKÁCH VĚDECKÉ PRÁCE. JAK UŽ JE V TOMTO POŘÁDKU ZVYKEM, HOVOŘÍ ÚČASTNÍCI VĚTŠINOU ANONYMNĚ, PŘEDSTAVOVÁNÍ BÝVAJÍ POUZE POZVANÍ HOSTÉ. TENTOKRÁT BYL MEZI NIMI I PŘEDSEDA AKADEMIE VĚD PROFESOR RUDOLF ZAHRADNÍK, JEHOŽ VYSTOUPENÍ JEDINÉ IDENTIFIKUJEME. OSTATNÍ NÁZORY V TOMTO PŘEPISU PODSTATNÉ ČÁSTI POŘADU TLUMOČÍME BEZ UVEDENÍ JMEN ÚČASTNÍKŮ, ZVÝRAZNĚNÝ JSOU OTÁZKY MODERÁTOREK.

Neděláme vědu pro peníze, protože kdybychom pracovali pro peníze, dělali bychom asi v různých firmách; děláme to, protože nás to baví, a jestli dostaneme pět tisíc nebo pět tisíc pět set, tak to nás už nevytrhne.

V celém světě dělají vědu, protože je to především baví. Jsme rádi, že nám na to lidé dávají peníze, ale když to země nebo národ umožní jenom těm, kteří na to mají odjinud, tak přichází o ty talentované, kteří nemají kde bydlet a nemohou proto vědu dělat.

Jsou peníze opravdu ten největší problém, který má česká věda v současné době?

To bych si netroufl říci, v některých případech ty peníze nejsou problém.

Problém to je, když kolega říká, že když nedostane jeden měsíc pět tisíc, nemá z čeho platit ubytování. Když chybí dva tisíce na základní výdaje, tak jsi tam!(Smích)

Pak je možná lepší si zajistit prázdninový pobyt ve Spojených státech; to tak dělají i mladí pracovníci, asistenti a docenti, že vyjedou na pobyt na tři měsíce a z toho, co vydělají, si zaplatí celý rok bádání u nás.

Já jsem byl v Itálii, je to docela velká zkušenost, ovšem z druhé strany - není to takový levný výprodej našich mozků? Náš duševní potenciál nechat využit nějakým jiným pracovištěm v cizině?

Není to tak zlé, pokud se ti, kteří byli v cizině, vrátí. Bude to lepší, než když doktorandi z finančních důvodů přeruší studium a přejdou k soukromým firmám. Pokud člověk v cizině je, nabude tam určitých zkušeností, může se vrátit a pak úspěšně pokračovat ve vědecké činnosti u nás.

Jsou zahraniční stáže nutností pro vědce, který chce být kvalitní?

V dnešní situaci naprosto. Bez dlouhodobého pobytu v zahraničí si dnes člověk nemůže dělat vědu vůbec dovolit. V tom případě nemůže mít rodinu. V celém světě je běžné, že se doktorandi berou jako studenti, dostávají stipendium, v civilizovaných zemích doktorandi vědí, že až dokončí studium a začnou pracovat, budou mít slušnou perspektivu. Není to ale tak, že by chtěl někdo zbohatnout, tak to není, v celém světě je zřejmé a akceptované, že lidé, kteří dělají základní výzkum a učí na vysokých školách, vydělávají dvakrát méně než lidé, kteří dělají v privátním sektoru. Je to cena za akademickou svobodu. To je v pořádku. Teď jde jen o to, aby těch peněz bylo tolik, aby to stačilo na normální slušné živobytí, aby člověk mohl mít rodinu, aby se děti mohly věnovat zájmové činnosti apod. Podle mne jsou v této zemi špatně nastavené platové relace mezi jednotlivými zaměstnaneckými kategoriemi.

Přicházíme o spoustu talentovaných mladých lidí, kteří nemohou dělat vědu, protože potřebují někde bydlet, chtějí se také někdy vdát nebo oženit. V Praze například doktorandi, pokud nebydlí u rodičů, nemají vůbec šanci si bydlení pořídit. Za posledních padesát let tahle země pravidelně krvácela, odcházeli ti nejlepší z nejlepších, nemohli pracovat ve svém oboru. Dnes už to nejsou důvody politické, ale ekonomické, proč se ta situace opakuje. Každý z nás může dělat vědu proto, že byl nějakou dobu v zahraničí, ale mně připadá naprosto scestné a choromyslné stavět na tom vědní politiku státu, jak nám nedávno vysvětlil v diskusi bývalý pan premiér profesor Klaus, že si máme do svých příjmů započítat také to, co ušetříme z kapesného na služební cestě - na tom se vědní koncepcie státu dělat nedá.

Má Česká republika jasně vytyčenou koncepci rozvoje vědy a výzkumu?

Má a nemá. Problém je v tom, že se řada věcí dělá, které není třeba nutno

řešit hned. Tak se odsouvají, a místo toho, abychom se k tomu nějakým standardním způsobem blížili, zůstáváme stále na stejné úrovni.

Má malá české země na to, aby vědu uživila?

Problém je jinde. Nikde na světě se jediné stát nemůže o vědu postarat. Chybí rozsáhlejší kontakt s průmyslem, aby vědci vyvíjeli pro ně přístroje, technologie.

Má na to náš průmysl?

Naše české firmy tak moc velký potenciál nemají, nicméně spolupráce by mohla být se zahraničním průmyslem.

Rudolf Zahradník, předseda Akademie věd: Díváme se na Západ a vidíme, že tam základní pracoviště spolupracují s průmyslem. Uvedu příklad z Německa: tam vláda zaplatila autobus, který pět let objížděl průmysl s univerzitním profesorem na palubě - samozřejmě se střídali - a přesvědčoval, co by Akademie mohla dělat pro průmysl, a co naopak by mohly udělat firmy. Na začátku byl někdo moudrý, kdo zaplatil a nastartoval takovou spolupráci, která pak výborně funguje.

Neměl byste si v Akademii pořídít autobus?

Rudolf Zahradník: My jsme ve skromnějších poměrech, Česká republika není ve stavu brilantních firem, a ty zas nemají dost fantazie. U nás se nemyslí na budoucnost, bohužel ani vláda nemyslí dost na budoucnost. Ono se také nic hrozného neděje. Ale teď to říkám s velikou zodpovědností a mohu to zopakovat kdykoliv, ostatně významným mužům a ženám ČR o tom v pravidelných intervalech píšu: My se suneme tiše, ale zřetelně k Balkánu. My se nesuneme směrem k západní Evropě, to jenom proklamujeme. Chceme do NATO, ale západní civilizace je stejně citlivá na respektování lidských práv jako na financování vzdělanosti a vědy! To neděláme! Ale já už nevím, jak to říkat, psát, vykřikovat. Z mládí si pamatuji heslo „Já jsem horník, kdo je víc“. Teď by se mohlo říkat: „Já jsem úředník ten a ten“, vy víte, koho myslím, „a kdo je víc“. Připadá mi slabomyslné, když špatná úřednice o okénka banky, kterou bych já, laik, mohl poučit, jak má úřadovat, má trojnásobek platu brilantního lékaře! To není omyl, to je druh duševní poruchy. Půjde-li to takhle dál, tak začnu zvat ČR, kterou ale miluji, republikou autogenocidního typu. My se snad zahubíme. My nemáme vlastní energii. Máme kousek slušného průmyslu, velký kus udýchaného průmyslu s ohromnou energetickou náročností a s ne zvlášť vzrušujícími a konkurenceschopnými výrobky. Máme zato pořád neuvěřitelný myšlenkový potenciál, mozků máme dost. Neříkám, že naše školy jsou chválou Evropy, ale přes všechny žal jsou dosud pozoruhodně dobré. K dorostu se chováme tak necitlivě, že buď na to společně doplatíme, nebo si vymýšlíme nějakou duchovní formu listopadu 89.

Pan profesor přednesl velice pesimistickou vizi, nevím, jaká je situace v přírodních vědách, kde nejsem doma. Já jsem student humanitního oboru so-

ciologie a mám pocit, že to tam tak špatné není, a že ten vývoj je skutečně pozitivní, se stoupající tendencí. Tím nechce říkat, že máme všeho dost, nemáme třeba kvalitní počítač, na kterém bychom mohli dělat statistiku.

Tady je několik problémů ohledně financování vědy. Musíme ty věci vidět v proporcích. Celý letošní rozpočet na vědu a výzkum je 2,8mld. Nevím, jestli jste si všimli, že nová vláda vzala pět miliard ze školství a nalila je zpátky do bank. Státní výdaje na vědu a výzkum v ČR jsou 0,45% HDP, ale evropský průměr je 0,7 - 0,8%, my už čtvrtý rok dáváme 0,45%. Já bych čekal, že země, která za posledních 50 let tak krvácela a teď se chce někam přidružit, bude vědě věnovat zvýšené úsilí.

Měl by náš stát měl plošně investovat do všech odvětví, nebo by se měla některá odvětví strategicky vybrat?

Mluvíme o exaktních vědách, ale u humanitních je zaostalost mnohem horší, protože to vědecký světový názor vůbec neumožňoval.

Domnívám se, že by rozhodnutí o prioritách neměli dělat úředníci, že by mělo být ponecháno na vědcích, eventuálně prostřednictvím grantových agentur apod.

Je evidentní, že tak malá země nemůže provádět výzkum ve všech oborech jako USA. Ale je velmi nebezpečné definovat, co se má nebo nemá dělat. Myslím, že nejlepší je kritérium kvality. Jsou skupiny, které provozují špičkovou - i v mezinárodním srovnání - vědu. Ten systém je vytvořený, je tu grantová agentura ČR, granty resortů, kde se peníze přidělují podle projektů, ta přirozená součást tady skutečně je, ti kvalitní budou dostávat více peněz.

Myslím, že některé důležité teze pana profesora Zahradníka vyzněly do ztracena. Začalo se mluvit o penězích, ale co mně vadí, že jsme hrozně dlouho neslyšeli od nejvyšších představitelů, že chceme být státem, který bude technologicky na výši, zemí inteligentních lidí, že nechceme spadnout do třetího světa. Pracuji s malými dětmi a gymnazisty, a ony se ptají, zda má smysl dělat vědce. Má toto povolání nějakou budoucnost? Bude někdy společensky ohodnoceno? Bude to jako v období první republiky, kdy lékárník, lékař a učitel byla bráni jako špičkoví, intelektuální lidé? Vráť se někdy taková doba?

Co těm dětem odpovídáte?

Poslední tři roky říkám: „nevím“. Předtím jsem jednoznačně horoval pro to, že to není otázka, že „to musí být v srdíčku, to musí být ve vás“. Ale dnes vidím, že k soutěžím se hlásí stále méně lidí, kteří by tam šli od srdce.

Je důležité, aby ta slova podpory vyjádřili nejvyšší představitelé, aby vědci vytvořili nějakou zájmovou skupinu, která veřejnosti sama vysvětlí, že věda má v našem státě smysl a že má smysl, aby veřejnost vědu podporovala třeba nějakou formou dobročinné činnosti, aby podpora šla od veřejnosti, nemusí to jít nutně od vlády.

Rudolf Zahradník: To, co říkal můj mladý kolega, bylo trefné.. Já jsem nezávážně na toto téma hovořil s ministrem školství Janem Sokolem a říkal: měli bychom ty nejvyšší státní představitele o tom přesvědčit. Často rozhorlený projev podpory by udělal mnoho dobré nálady, ale ideální stav by nastal, kdyby se podařilo přesvědčit veřejnost, a to chce v první řadě popularizaci. Jak tady sedíte, jste taková intelektuální ohniště, šířte to kolem sebe a kdykoliv budete mít příležitost, neváhejte napsat větší nebo menší článek.

Jak je to s lobováním v parlamentu jsem zažil v devadesátém roce, snažili jsme se prosazovat zákony o grantových agenturách, ale poznal jsem, že politici nejsou natolik vzdělaní a vstřícní, je to těžké. Viděl jsem kontrast, účastnil jsem se semináře v Heidelbergu, přišel tam starosta a začal vysvětlovat, jak je pro město věda důležitá, že se snaží vědu podporovat, a jak vědci naopak pomáhají firmám. Když jsem se pak vrátil domů, tak jsem žádnou takovou vůli neviděl.

Zdá se mi, že se naši představitelé snaží vyrovnat s vědou podobným způsobem, jako se minulý režim snažil vyrovnat s náboženskou otázkou. A doufám, že to s tou vědou dopadne stejně.

Ještě jedovatá poznámka o dvou úrovních společenských věd: všimli jste si, že vlastně politické špičky současné jsou produkty těch minulých společenských věd, jako Zeman, Klaus, Dlouhý, dalo by se jistě pokračovat.

Všimněte si, že i americký prezident vždy začíná tím, že k zajištění bezpečnosti ve světě je třeba rozvoj technologie a vědy. Ve Spojených státech došlo k navýšení rozpočtu národního zdraví o 12%. Proč to dělají? Protože se jim to vyplatí. Je otázka, jestli si vidíme na špičku nosu. To je problém naší společnosti, že když zítra zůstane celé osazenstvo Akademie věd a vysokoškolských profesori doma, tak se nezastaví vlaky, v nemocnicích budou pacienti dále léčeni, ale otázka je dokdy.

Je česká věda společností dostatečně oceňována?

Tady je problém, jak přesvědčit českého politika, aby dával více peněz vědě. Chyba je v tom, že se málo přesvědčují lidi, že ta věda k něčemu je. Když budou politici přesvědčeni o tom, že 80 procent lidí chce, aby peníze šly na vědu, tak budou muset peníze na vědu dávat, jinak by nebyli zvoleni. A v tom je jedna z cest třeba nás mladých lidí, kteří tady jsme, abychom se zapojili do popularizace, aby se kolem nás nabalovali lidé, kteří pochopí, že ta věda je k něčemu dobrá.

Jak se lidé v českém státě dívají na vědu?

Setkala jsem se s názorem - vy si děláte vědu za peníze daňových poplatníků, a já se na vás dřu. My jsme podivní, kteří bádají a oni by chtěli vědět, co jsme jim přinesli; z naší strany chybí vysvětlení, k čemu to je dobré. Zabýváme se molekulární biologii. Může se podařit analýza, diagnostika nějaké

choroby, ale široká laická veřejnost to neocení. Lidé, kteří dělají osm hodin v továrně, myslí, že my si sedíme v laboratoři, a oni nás živí.

Když k mé kolegyni přišel opravář na pračku, ptal se, kde dělá, a když řekla, že v mikrobiologickém ústavu, tak se divil: „Panebože, vás ještě nezrušili?“

Lidé nevědí, k čemu jim věda může být dobrá. Když na chalupě v jižních Čechách řeknu, kde pracuji, tak to stojí spoustu vysvětlování, že moje práce v konečném efektu může být k něčemu dobrá, že se může vyvinout nová technologie, že něco může fungovat líp, třeba za pět nebo deset let.

Byl bych nerad, kdyby vznikl dojem, že ten, kdo degradoval vědu, byla polistopadová vláda. Ten, kdo degradoval vědu, byl minulý režim, a od toho se to všechno odvíjí.

Rudolf Zahradník: Samozřejmě režim, který byl založen na lži, nemohl být vědecký, protože věda je úsilí o pravdu. O pravdivé poznání. Nesmíme připustit jakoukoli nepřiměřenou skepsi, a to i přes veškerou mrzutost, přes nedostatečné financování, přesto, že pouhých pět procent z toho, co party gangsterů

„HELE DOKTORE, MOC SE NA MĚ NEVYTAHUJOU, MAJI STEJNĚ PLAT JAKO JÁ!“

ukradli v podobě topných olejů, by stačilo na to, aby se Univerzita Karlova, Masarykova universita, ČVUT, VUT a Akademie věd se přiblížily vybavením univerzitě v Salzburku. Čili směšná částka. Vědu mít nemusíme, nemusíme mít univerzity, lidem by to nevadilo, bůček a desítka by byly i za těch nejhorších okolností k dispozici, ale od zázraku národního obrození je v naší zemi touha po intelektuálních hodnotách. Otázka úspěšnosti je pro nás nejenom kolik škodovek vyvezeme a vyhrajeme-li to nebo ono utkání - hodina pravdy nastane, až zavedeme prvních tisíc stipendií pro studenty ze světa. Mladé kolegyně a mladí kolegové, to je jedna z věcí, kde můžeme přispívat k civilizaci.

Zaznamenala Fleissigová

Solidarita

Byla schůze vysokoškolských asistentů; na programu byly otázky platové, postup atd. Bylo plno řečí a hořkostí. Radikálnější s tím chtěli praštit, jiní chtěli rezignovat - dokonce padlo i slovo stávka a kdesi cosi.

Do debaty zasáhl svým způsobem prof. Dr. Vondráček.

„Nevidím žádný důvod k nějakým strohým opatřením.

Zde je jediná pomoc, a to je svépomoc. Bude třeba, aby si každý asistent našel nějaké vedlejší zaměstnání.

Pro dámy, pokud jsou mladé, bude nejhodnější přivyklávat si prostituci, pro ostatní a pány pak navrhuji zvýšit svůj příjem drobnými krádežemi. Já sám osobně jsem se rozhodl, že budu žebrot před Všeobecnou nemocnicí: „Dejte bývalému profesorovi korunu na kořalku!“

(MUDr. Josef Káš, MUDr. Svatopluk Káš: Aeskulapův úsměv, SZN Praha, 1969)

TEXTY

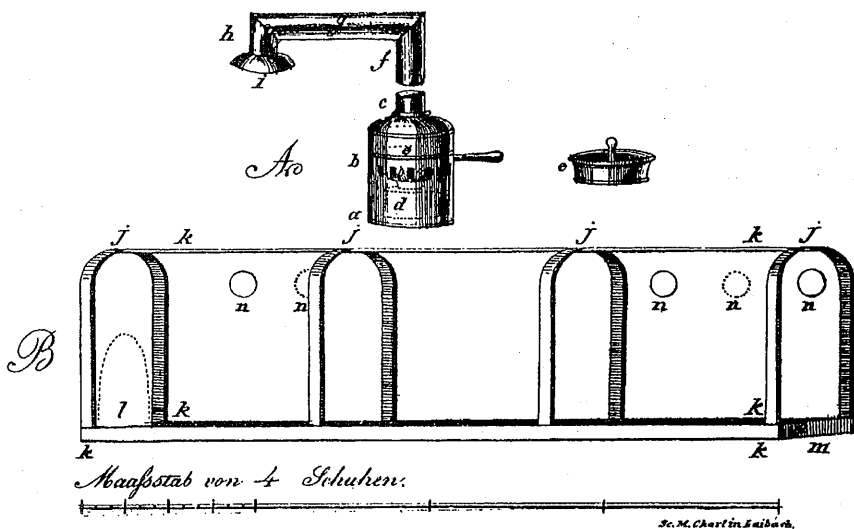
ZLATÁ BULA
ŠTĚSTÍ

O zvláštním zalíbení císaře Karla IV.

....byl nyní Karel šťastnějším, nežli Václav II před 54 lety: návrh o zřízení university v Praze potkal se tenkrát se všeobecnou pochvalou, a zakládající její listina vydána téhož dne 7 dubna 1348 pod zlatou bulloou. Ústav ten byl u Karla IV přední jeho zálibou, kteréž i po celý život největší věnoval péči, a kteráž pojistila mu také nesmrtelnou zásluhu o uvedení a zvelebení naučného vzdělání, jak v Čechách, tak i v jiných zemích Evropských. Chtěti universitu Pražskou zřízení míti dle vzoru Pařížské, na kteréž sám byl studoval; proto rozdělena ona hned na čtyřery fakulty, theologickou, juridickou, medicínskou a filosofskou, a ve čtvero národův: Čechy (spolu s Moravany, Uhry a Jihoslavy), Bavoráky (s Rakušany, Šváby, Franky a Rýňany), Poláky (se Slezáky, Litviny a Rusy), a Sasíky (s Mišňany, Durinčany, Sasíky horními i dolními, Dány a Švédy). Vrchní řízení, pode jmenem kancléře celé university, nemohl Karel za svého času nikomu svěřiti hodnějšímu, nežli byl Pražský arcibiskup Arnošt z Pardubic: ale v čele veškerého sboru professorského bezprostředně stál rektor universitní, co rok z nova volený, a v čele jednotlivých fakult bývali dekanové, také na rok volení. Universitního stavení, ježto by do sebe pojímalo všechny jeho učitele, tak i učící se, nebylo s počátku, ale professoři drživali své přednášky větším dílem každý ve svém příbytku. V theologické fakultě ustanoveno hned s počátku patero professorův, z nichž jeden mival čtení svá u sv. Víta na hradě Pražském, ostatní, vesměs klášterníci, každý ve svém klášteře. Pro učení právu kanonickému povolán byl doktor práv z Bononie; jiným učitelem též třídy byl mistr Štěpan, arcibiskupův kancléř. Medicíně vyučoval nejprve mistr Baltazar Domažlický, a také m. Walther, někdy krále Janův životní lékař, přednášel o ní ve farní škole Týnské, jejímžto byl rektorem. Prvních professorův fakulty filosofské (facultas artium) ani počet ani jména neudávají se. Již v následujícím roce (1349) udělovány na nové universitě učené grady, ale teprv o několik let později, když počet učitelův i učících se, přibýváním lidí nauk milovních ze všech téměř krajin Evropských (i z Francie,

Anglie a Italie) znamenitě se byl rozmnožil, založil Karel první stálou kolleji pro dvanácte profesorův v domě Žida Lazara na Starém městě, kterouž opatřil i hojnou bibliotékou. Tato kolleji brzy potom přenesena do dnešního Karolína na blízku kostela sv. Havla; podobnými pak dvěma kollejemi rozmnožena universita ještě před koncem XIV století. Karel IV míval v tom zvláštní zalíbení, když přítomen býval při disputacích a jiných veřejných aktech universitních, a skutkem i slovem pobádat mohl jak učitele, tak i učící se; také zachovala se ještě některá jeho psaní k nejstarším profesorům, jimiž je prosil, aby neodvratitelnými nesnáze a protivnostmi zastrašit se nedadouce, nechabovali v díle svém. Při tak bedlivé péči netoliko ústav sám prospíval utěšeně, ale i celé město, ba poněkud i celý národ povznesli se k novým a vyšším snahám, tak že co do vzdělanosti vynikati počali nad mnohé jiné národy v Evropě.

(František Palacký: Dějiny národu českého, II. díl. V redakci V. Vittingera. Pro nakladatele L. Mazáče vytiskl M. Knapp, Praha-Karlín, 1930.)

Přístroj k léčení různých chorob včetně cholery popsal v roce 1831 praděd Carla Corii – lublaňský, padovský a vídeňský internista Franz Wilhelm Lippich.

**Proč se kráva nepotí?
Aneb
Recept na štěstí od Jana Masaryka**

Já bych vám takhle moh vypočítávat hodiny, jaké chyby lidi dělají v životě a proč nejsou šťastní. Máte třeba lidi, co jsou moc komplikovaní. Je v nich málo prostoty, skromnosti a pokory. On každý chce být náramně originální. Hrozně originální. Takové chodíci ilustrované vydání úplného díla Sigmunda Freuda. On takový člověk rozumí všemu. Einsteinovi i Bartókovi a hieroglyfům, dokonce i Molotovovi. To je hrůza! Lidi se vám dnes stydějí přiznat, že něco nevědí. Pak jsou lidi, co myslí moc a moc na sebe. On se každý pítvá a piplá s tou svou dušičkou a píská na druhé. Jak takoví lidé můžou být šťastní? On nemusí být každý zrovna milosrdný samaritán. Dobře. Ale když nemůžeš druhému pomoci, aspoň ukaž trochu zájmu. Lidi se zajímají o sto různých věcí, ale jsou jak encyklopedie zavřená do wertheimky a neřeknou nikomu nic z toho, co se naučili, četli, viděli, prožili. To je taky moc špatné.

Lidi mi posílají desítky a desítky všelijakých dotazníků a otázek pro anketu a ptají se mě na nejpřítomější věci. Která je vaše zamilovaná filmová hvězda? Já vždycky odpovím: Rin Tin Tin. Kterou nejzajímavější knihu jste četl tenhle měsíc? Já tenhle měsíc zrovna neměl čas číst znovu Vojnu a mír. Tuhle jsem byl ještě se čtyřmi důstojnými džentlmeny v BBC a působil jsem na tomhle Brain Trustu. Jedna otázka, na kterou jsme měli odpovědět, zněla: Proč se kráva nepotí? Já vám říkám, lidi si myslí, že musejí být za každou cenu originální. Ale nikdo se mě ještě nezeptal na recept na štěstí. Kdyby se mě někdy zeptali, musel bych jim to vypočítat, jako to dělá Beneš. Za první, za druhé, za sedmdvacáté. Protože on musí člověk myslet na moc věcí, když chce být opravdu šťastný. To jsem věděl. Teď chcete slyšet ten recept. Dobře. Zkusím. Tak ono to je nějak takhle:

Tak za první: Člověče, snaž se mít rád lid! Mysli víc na ně než na sebe. A pamatuj si, kdykoliv někomu pomůžeš - někomu, kdo si to zaslouží, budeš mnohem šťastnější. Tohle je první přikázání.

Druhé přikázání: Budeš si opakovat první přikázání desetkrát za den! Budeš si taky říkat třikrát denně k snídani, k obědu a k večeři, že nechceš být křížencem mezi Einsteinem a Napoleonem. Taky že tohle není důležité, protože ono i nejmenší kolečko v mašině je důležité a dělá svou práci, když se pořádně točí. Zkrátka, musíš mít v sobě co nejvíc pokory. Poněvadž pak tě nebude žádný neúspěch žrát. Nebudeš myslet na bobkové věnce, ale na to, abys byl užitečný.

Za třetí: Pro Boha Tě prosím, člověče, směj se taky někdy! Já vím, že život není zrovna cirkus, ale taky to není mučírna. Tak proč ksakru musíš dělat dojem, žes utek z nějakého kusu od Ibsena? A moc nehlobej. Ono by to bylo i s Hamletem dopadlo líp, kdyby se byl někdy taky zasmál.

Za čtvrté: Zkus dělat, co opravdu děláš rád. Když nemůžeš být astronom ve dne, tak se dívej na hvězdy aspoň v noci.

Za páté: Nebuď numismatik! Ono je mnohem lepší sbírat zkušenosti a silné zážitky než prachy.

Za šesté: Koukej kolem sebe na každém kroku a nauč se těšit z malých věcí! Kdo ví, jak se dívat na věci, ten může najít na jednom záhoně v zahrádce za barákem víc krásy a prožít přitom mnohem víc, než by viděl a prožil druhý, kdyby jel třikrát kolem světa.

Za sedmé: (bylo to za sedmé?) Zajímej se o co nejvíc věcí! O všechno! A hlavně o každého. Ono se i na tom nejnudnějším chlapovi najde něco zajímavého.

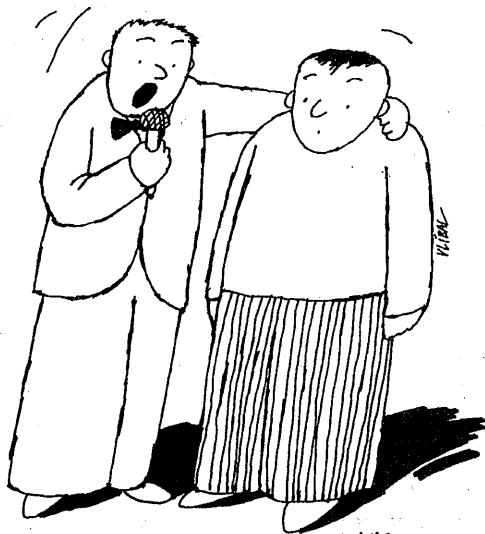
Za osmé: Nerozčiluj se! Rozčilení není program, jak říkal můj táta. Nevybouchni pro každou blbost. Když ti někdo šlápne na kuří oko, nemusíš mu proto šlápnout na krk. On to třeba tak nemyslel.

Za deváté: Musíš mít nějakého koníčka! Třebas se nauč z paměti jízdní řády všech vlaků na celém světě. To je mi jedno. Ale mít koníčka je náramně důležitá věc. Pomůže to člověku, aby taky někdy vypřáhl.

Za desáté... Ale počkejte. Já to nemůžu namačkat všechno do desatera příkázání. On člověk musí dělat moc a moc věcí, když chce být šťastný. Tak lituju. Já vám to takhle jako Beneš nemůžu všechno vyjmenovat. Jistě na moc důležitých věcí zapomenu. Ale aspoň tohle. Spočítejte si to sám. Tak: nikomu nic nezávidíte. Ono to nepomůže. Nezavírejte se nikdy do své skořápky, ať je sebekrásnější. Tělo chce být taky šťastné. Tak s ním chodte na čerstvý vzduch. Zdraví je náramně důležitá věc. Ne že by nemocný člověk nemohl být šťastný. Já znal v životě moc lidí, co se jen tak drželi jako pára nad hrncem, i mrzáky a lidi s těžkými nemocemi, kteří byli přesto možná šťastnější než my dva. Ale zdravý člověk může žít ještě plnějším životem. A znovu: nezavírat se do sebe. To je to nejhorší. Ale to se ví, tohle je zas jen to, co jsme řekli v prvním příkázání. Zkus to, člověče, mít rád lidi. Když je budeš mít opravdu rád, budeš vždycky radši dávat než brát. A dávat, to neznamená jen rukavice k svátku a bačkory k Ježíšku. To znamená dávat taky to, co je v tobě. To nejlepší, co je v tobě. Dělit se o život. To je ono.

Jo, ale ještě jedna věc. Za sedmdvacáté. Nemysli si, že podle tohoto receptu budeš zaručeně šťastný člověk. Ono se k tomu potřebuje taky trochu štěstí. Potřebuje se k tomu například trochu tohoto vzácného koření, kterému se říká láska. A tohle nedostanete na lístky. A taky to nekoupíte na černém trhu. Na to musíte mít štěstí. Buď to najdete, nebo ne. Dobrá kuchařka dokáže upéct něco dobrého i bez těch předepsaných osmi vajec. Když to musí být, můžete přidat místo tohoto koření, o kterém jsem teď mluvil, jiné, kterému se říká všelijak. Moudrost, rezignace, brát život jaký je a ještě všelijak jinak. Však víte, co myslím.

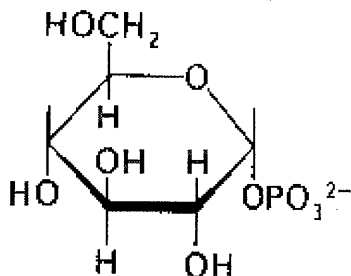
(Viktor Fischl: Hovory s Janem Masarykem, Mladá fronta Praha, 1991)

„BLAHOPŘEJI, UMĚL JSTE V NAŠÍ SOUTĚŽI JEDEŇ
BEZPLATNĚ POBYT V NEMOCNICI!“

PŘÍLOHA

GRANTY V R. 1997

Tzv. Coriho ester neboli glukózo-1-fosfát, který Coriovi izolovali v r. 1936 ze žabích svalů; prokázali, že to je první meziprodukt štěpení glykogenu.

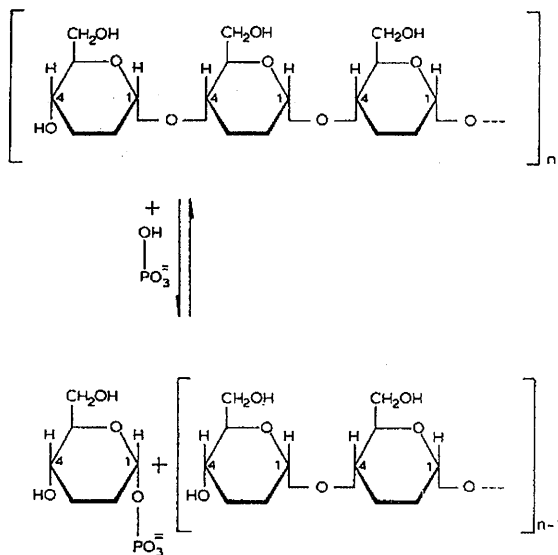

Schéma obousměrného procesu katalytické konverze glykogenu – takto poprvé syntetizovali Coriovi glykogen ve zkumavce v r. 1943.

Seznam výzkumných projektů-grantů, které jsou řešeny na 3.LF UK
v r.1997.

Zpracováno k 1.10.97

- Clenění: I. 3.LF UK je odpovědnou řešitelskou organizací.
 II. Pracovníci 3.LF UK vedou projekty u jiných odpovědných organizací.
 III. Pracovníci 3.LF UK spolupracují na výzkumných projektech jiných odpovědných organizací v CR.
 IV. Pracovníci 3.LF UK se účastní na řešení zahraničních projektů.

I. 3.LF UK je odpovědnou organizací - nositelem grantu.		
Grantová agentura: MZ CR- Národní program ochrany a podpory zdraví		
Reg.č.	Název projektu:	Rešitel- Pracoviště:
NPZ 85/247	Prevence rizik osmotické zátěže kojenců umělou výživou	<u>MUDr.Dlouhý</u> Centrum preventivního lékařství
NPZ 53	Podpora odvykání kouření	<u>MUDr.Bártová,CSc.</u> Centrum preventivního lékařství
NPZ 87/251	Pohybová aktivita v léčbě obezity v podmínkách českého velkoměsta	<u>MUDr.Štich</u> Centrum prevent. lékařství
Grantová agentura: MZ CR-Národ.plán opatření pro snížení negat. důsledků zdravotního postižení		
NPO/B/87	Ambulance pro poruchy paměti	<u>MUDr.Tošnerová</u> I.interní kl.
Grantová agentura: Interní grantová agentura MZ CR - IGA		
2929-3/ 95 IGA	Použití Gama hřebu při léčení zlomenin proximálního konce stehenní kosti.	<u>Doc.Bartoníček,CSc.</u> Ortopedická klinika
2931-3/ 95 IGA	Volné radikály při různých patologických procesech v mozku	<u>Prof.Rokyta, DrSc.</u> Ústav fyziologie a klin.fyziologie
2934-5/ 95 IGA	Lymeská borrelióza a schizofrenní onemocnění	<u>Doc.Janovská, CSc.</u> Centrum prevent. lékařství
3252-3/ 95 IGA	TO 13 Analýza nejčastějších a závažných nežádoucích účinků základních léčiv	<u>Pharm.Dr.Fišerová, CSc.</u> Ú.farmakologie

3253-3/ 95 IGA	TO 23 Lymeská artritida-možnosti preven- ce chronického postižení struktur pohybového aparátu	<u>Doc.Valešová,CSc.</u> I.interní klinika
3250-2/ 95 IGA	TO 3 a 4 Teratologická informační služba	<u>Prof.Jelínek,DrSc.</u> Ú.histologie a em- biologie MUDr.Dostál,DrSc.
3613-3/ 96 IGA	Vliv chronické terapie antiepilep- tiky a časných postnatálních zá- chvatů na vývoj normálních mozko- vých funkcí	<u>Doc.Velíšek,CSc.</u> Ú.patologické fyziologie
3614-3/ 96 IGA	Retrospektivní epidemiologická studie sexuálního zneužívání děti v ČR	<u>MUDr.Vaničková,CSc.</u> Centrum preventivní- ho lékařství Prof.Provazník, CSc.
3612-3/ 96 IGA	Experimentální terapie a recep- torové mechnismy závislosti na benzodiazepinech, aplikace mo- derních postupů vč. PCR in situ	<u>MUDr.Kroftová</u> Ú.farmakologie Prof.Kršiak,DrSc.
3619-3/ 96 IGA	Ovlivnění toxických účinků opioidů a benzodiazepinů modelov- vou infekcí AIDS a infekcí Toxo- plasma Gondii	<u>MUDr.Starec, CSc.</u> Ú.farmakologie MUDr.Kroftová
3621-3/ 96 IGA	Zdravotní, psychologické a sociál- ní aspekty migrace. Longitudinál- ní studie zdravot.stavu a sociální problematiky rozdílných potenciál- ně rizikových skupin migrujících osob	<u>MUDr.Nesvadbová, CSc.</u> Kl.geografické mediciny MUDr.Rutsch
3611-2/ 96 IGA	Vliv aerobního tréninkového pro- gramu na adrenergní regulaci li- polysy v tukové tkáni obesních	<u>MUDr.Štich</u> Centrum preventivní- ho lékařství MUDr.Hejnová
3615-3/ 96 IGA	Diagnostika difusního axonální- ho poranění	<u>Prof.Štefan,DrSc.</u> Ú.soudního lékařství MUDr.Seichertová,CSc Doc.J.Neuwirth,CSc.
3617-3/ 96 IGA	Je tubuloduktální karcinom samos- tatný typ karcinomu mléčné žlázy?	<u>Doc.Rychterová,CSc.</u> Ú. patologie
3620-3/ 96 IGA	Osteosyntéza zlomenin diafýzy bérce-koncepce rozšíření indi- kací nitrodřevového hřebování	<u>Doc.Krbec</u> Ortopedická kl. MUDr.Stehlík,CSc. MUDr.Váchal

3610-4/ 96 IGA	Vysoké endogenní zásoby železa jako jeden z hlavních důvodů vysoké kardiovaskulární morbidity a mortality v ČR	<u>MUDr. Kraml</u> II. interní kl. Prof. Anděl, CSc.
3616-3/ 96 IGA	Obsah trans forem mastných kyselin v potravinách, v lidském podkožním tuku, v plasmě a v mateřském mléce.	<u>MUDr. P. Dlouhý</u> Centrum preventivního lékařství Prof. Anděl, CSc.
4141-2/ 97 IGA	Využití indexu histologické aktivity při hodnocení jaterních biopsií u chronických virových hepatitid	<u>MUDr. Stráiteský</u> Ú. patologie Prof. Horák, CSc. MUDr. Cieslarová
4142-2/ 97 IGA	Clonidin při anestezii popálených	<u>MUDr. Málek, CSc.</u> Kl. anesteziologie a resuscitace MUDr. Jandová MUDr. Šimánková
4146-3/ 97 IGA	Stanovení virů hepatitidy G molekulárně biologickými technikami	<u>RNDr. Žďárský, CSc.</u> Lab. molekulární biologie Prof. Horák, CSc. Doc. Stránský, CSc.
4147-3/ 97 IGA	Biologické účinky vybraných mykotoxinů a jejich kombinací	<u>Doc. Bárta, CSc.</u> Ú. obecné biologie Mgr. Šmerák Ing. Sedmíková MUDr. Bártová
4148-2/ 97	Etické aspekty transformace zdravotnictví v ČR	<u>Doc. Šimek, CSc.</u> Ú. lékař. etiky Dr. Křížová Dr. Špalek
4149-3/ 97 IGA	Operační řešení tříštivých zlomenin proximálního konce humeru - optimalizace terapeutické koncepce	<u>MUDr. Frič, CSc.</u> Ortopedická klinika Doc. Bartoníček, DrSc. MUDr. Pazdírek MUDr. Ryšavý, CSc.
4158-2/ 97 IGA	Zlomeniny horního konce femuru - nové metody operační léčby, sociální problematika těchto zlomenin	<u>Doc. Bartoníček, CSc.</u> Ortopedická klinika MUDr. Váchal, MUDr. Džupa, MUDr. Douša, MUDr. Košťál
4398-3/ 97 IGA	Sledování expozice některým karcinogenním a mutagenním látkám v životním prostředí	<u>Doc. Samcová, CSc.</u> Ú. lékař. chemie Doc. J. Urban, CSc.

4399-3/ 97 IGA	Nový způsob kultivace a přenosu keratinocytů na polymerním nosiči pro léčbu rozsáhle popálených	<u>RNDr.Dvořánková</u> Kl.popáleninové mediciny Prof.Königová,CSc.
Grantová agentura: Interní grantová agentura UK		
GAUK 282/93	Kombinované užití antidepresiva (pokračuje)	<u>Prof.Libiger, CSc.</u> PCP
GAUK 254/95	Preventivní stomatologie a hygienické programy dutiny ústní.	<u>MUDr.Gojišová</u> Stomatolog.Klinika
GAUK 256/95	Neuroimmunomodulační vliv peptidů a námelových alkaloidů na projevy stresu u dvou inbredních kmenů potkanů.	<u>MUDr.Starec, CSc.</u> Ústav farmakologie Prof.Kršiak, DrSc.
GAUK 258/95	Vztah endogenních a exogenních faktorů k incidenci, úmrtnosti a prognóze karcinomu prostaty v ČR.	<u>MUDr.Čelko, CSc</u> Centrum preventiv. lékařství
GAUK 78/96	Úloha mediatorů v závislosti morfinového typu, studie mikrodialýzou a behaviorální	<u>Pharm.Dr.Fišerová, CSc.</u> Ú.farmakologie Prof.Kršiak, DrSc.
GAUK 79/96	Strukturální a imunochemické změny neonatálního srdečního svalu vyvolané akutním a chronickým nedostatkem kyslíku.	<u>Doc.Rychterová, CSc.</u> Ú.patologie MUDr.Neradová
GAUK 83/96	Sexuální zneužívání dětí	<u>MUDr.Vaničková,CSc.</u> Centrum prev.lék. Prof.Provazník,CSc. Mgr.Hynčica
GAUK 84/96	Model věkově vázaných epileptických záchvatů-infantilních spasmů (Westova syndromu).	<u>Doc.Velíšek,CSc.</u> Ú.patologické fyziologie MUDr.Fabiánová MUDr.Pometlová MUDr.Verešová MUDr.Matějovská
GAUK 89/96	Strukturální analýza malformací amnia. Studie na modelu histonem	<u>MUDr.Maňáková</u> Ú.histol.a embryol. MUDr.Zemanová,CSc. MUDr.Seichertová,CSc
GAUK 124/97	Výskyt endogenních lektinů v buňkách lidské epidermis-praktické využití získaných výsledků při léčbě rozsáhle popálených	<u>RNDr.Dvořánková</u> Kl.popáleninové mediciny Prof.Königová,CSc.

GAUK 117/97	Infekční faktory v patogenezi aterosklerózy	<u>Prof. Anděl, CSc.</u> II.interní kl.
GAUK 73/97	Osa růstový hormon-IGF-I u dětí ve zdraví a v nemoci	<u>Doc. Lebl, CSc.</u> Kl.dětí a dorostu
GAUK 218/97	System pro reletivní hodnocení vědomostí studentů	<u>Doc. Bednář, CSc.</u> Ú.lék.mikrobiologie
Grantová agentura: MŠMT-Fond rozvoje vysokých škol		
FRVŠ 0488/96	Multimediální program integrované výuky biochemie, patobiochemie, klin.biochemie a klin.biofyziky.	<u>Prof. Slouka, CSc.</u> Ú. lékařské biofyziky
FRVŠ 1350/97	Elektronová mikroskopie ve výuce histologie	<u>MUDr. Seichertová, CSc.</u> Ú.histologie a embryologie
FRVŠ 1351/97	Inovace praktické výuky farmakologie	<u>Prof. Kršiak, DrSc.</u> Ú.farmakologie
FRVŠ 1363/97	Podpora výukové imunologické laboratoře	<u>Doc. Jíra, CSc.</u> Ú.Imunologie RNDr.Markoš, CSc.
FRVŠ 1365/97	Vliv komplementu na vývoj plodu-pokračování	<u>Prof. Jelínek, DrSc</u> Ú.histologie a embryologie MUDr. Zeman, MUDr. Líbalová
FRVŠ 1364/97	Klinická toxikologie jako nový biomedicínský obor na 3.LF UK	<u>MUDr. Kroftová</u> Ú.farmakologie Prof. Kršiak, DrSc. MUDr. Starec, CSc.
FRVŠ 1366/97	Zhotovení názorné učební pomůcky videopořadu na téma:"Medicínská ekologie"	<u>Doc. Růdl, CSc.</u> Ú.obecné biologie Mgr. Šmerák Ing. Sedmíková
FRVŠ 1368/97	Výběr parametrů pro hodnocení modelů mozkové ischemie u potkana	<u>Prof. Rokyta, DrSc.</u> Ú.fyziologie a kl. fyziologie
FRVŠ 1369/97	Konstrukce a výroba přístroje na odtučňování lidských kostí	<u>Prof. Stingl, CSc.</u> Ú.anatomie
FRVŠ 1370/97	Integrované studium teoretických a preklinických oborů 3.LF UK	<u>Doc. Rychterová, CSc.</u> Ú.patologie Prof. Jelínek, DrSc. Doc. Jíra, CSc.

Grantová agentura: MŠMT - Posílení výzkumu na vysokých školách.		
VS96130	Laboratoř genové exprese	Doc.Raška, DrSc. Ú.klin.imunologie MUDr.Kroftová Doc.Jira, CSc. Dr.Žďárský, CSc.
Grantová agentura České republiky		
GAČR 305/95 0588	Extracelulární pH moduluje aktivitu neuronů, neuronální plasticitu a epileptické záchvaty.	Doc.Velíšek, CSc. Úst.patologické fyziologie
GAČR 305/95 0571	Vztah endokrinního a imunitního systému v modelu adjuvantní arthritidy	Prof.Rokyta, DrSc. Úst.fyziologie a klin.fyziologie
GAČR 309/96 0463	GABA-benzodiazepinové mechanismy abstinenčních projevů po benzodiazepinech	Prof.Kršiak, DrSc. Ú.farmakologie
GAČR 305/96 0557	Modelování ontogeneze bolesti	Doc.Myslivočková, DrSc. Ú.fyziologie a klin.fyziologie
GAČR 310/96 0588	Globální a lokální informační síť surveillance resistance bakterií k antibiotikům	Prof.Schindler, DrSc. Ú.lékařské mikrobiologie
Ministerstvo práce a soc.věcí		
	Růžová linka	MUDr.Vaníčková, CSc Centrum prev.lék. Doc.Provazníková, CSc. PhDr.Štullerová
MŠMT IDM		
	Růžová linka Čs.společnost na ochranu dětí	MUDr.Vaníčková, CSc Centrum prev.lék. Doc.Provazníková, CSc. PhDr.Štullerová
Ministerstvo životního prostředí		
MŽP2/97/ OER	Expertní příprava podkladů pro zpracování věcného záměru zákona o nakládání s geneticky modifikovanými organismy	Doc.Bárta, CSc. Ú.obecné biologie

II. Projekty vedou pracovníci 3.LF - odpovědnou organizací (nosi- telem grantu) je jiná organizace.		
Grantová agentura: Interní grantová agentura MZ		
1992-2001		
1064-10 OR 05/ IGA	Vliv hyperfenylalaninémie na stav CNS nemocných fenylketomurií v MR obraze a spektru.	Dr.Hejzmanová FNKV Doc.Čechák,CSc. Mgr.Dezortová
1993-1999		
1407-8 IGA	Struktura a dynamika vztahu mezi psychologickým profilem a profesním začleněním studenta medicíny	Doc.Kožený, CSc. PCP
1995-1997		
2872-3 IGA	Diagnostické možnosti psychobio- logického modelu osobnosti: apli- kace Cloningerovy stupnice	Doc.Kožený, CSc. PCP
2875-3 IGA	Predikce odpovědí na neuroleptickou léčbu u schizofrenie	Prof.Libiger,DrSc. PCP
2834-3 IGA	Počítačový screening vrozených vad a hypotrofií plodů	MUDr.Hurt, FNKV doc.Svoboda, CSc.
2083-3 IGA	Rekonstrukce prsu jako součást kom- plexní léčby karcinomu prsu.	MUDr.Dušková, CSc. FNKV Doc. Tvrděk
2836-3 IGA	Specifická imunoterapie	MUDr.Antošová FNKV MUDr.Kučera
2757-3 IGA	Testování účinnosti dithiolových chelátotvorných látek pro mobilizaci rtuti a olova u profesionálně expo- novaných osob	Prof.Cikrt, DrSc. SZÚ Z.Čábelková MUDr.Hrnčíř, CSc. Doc.Kneidlová, CSc.
2766-3 IGA	Analýza způsobu života a výskytu ri- zikových faktorů a osob s infarktem myokardu mladších 60 let a vytvoření českého registru těchto osob.	Doc.Komárek, CSc. SZÚ MUDr.J.Rážová
2897-3 IGA	Vliv genových konverzí a delecí genu P450c21B na enzymovou aktivitu a fe- notyp	MUDr.R.Průša FNM

3097-2 IGA	Hypertriglyceridémie, metabolický syndrom X, jejich genetické determinanty a metabolické asociace	Doc.Vrána, DrSc. IKEM
3095-3 IGA	Vliv diety konzumované v mladém věku na citlivost k alimentárnímu cholesterolu a tuku v dospělosti	Doc.Ing.Poledne, CSc. IKEM
3075-3 IGA	Malá velikost LDL částic jako nové riziko předčasné atherosklerosy	Doc.Ing.Poledne, CSc. IKEM
1996-1998		
3780-3 IGA	Hodnocení vztahu mezi velikostí koronární rezervy s nálezem na perfusní scintigrafii myokardu u pacientů s ICHS	MUDr.Lang FNKV Doc.Widimský, DrSc.
3779-3 IGA	Prospektivní studie hyperthyreózy /M.Graves-Basedov/ u dětí a dospívajících	Prof.Hníková, CSc. FNKV
3703-4 IGA	Farmakoterapie a psychoterapie v léčbě sociální fobie z pohledu dvouletého katamnestického sledování	MUDr.Praško-Pavlov, PCP
3704-2 IGA	Dermatoglyfická norma české populace a její užití pro screening časného prenatálního poškození	RNDr.Klein PCP
3502-3 IGA	Pneumokoky rezistentní k penicilinu a jiným antibiotikům. Výskyt a vlastností kmenů izolovaných v ČR	RNDr.Urbášková, CSc SZÚ Prof.Schindler, DrSc.
3500-3 IGA	Stav a povaha rezistence multirezistentních stafylokoků (metilicilin rezistentních) v ČR	Prof.Schindler, DrSc., SZÚ RNDr.Urbášková, CSc. MUDr.Melter MUDr.Bendová MUDr.Vránková
3644-3 IGA	Role CD receptorů u revmatické artritidy a možnost blokády CD23 a jeho ligandů pomocí monoklonálních protilátek	MUDr.Vencovský, CSc. RÚ
3638-3 IGA	Léčba polymyositidy a dermatomyositidy metotrexatem a cyklosporinem A a nové možnosti hodnocení aktivity onemocnění	MUDr.Vencovský, CSc. RÚ

3636-3 IGA	Prospektivní studie genetické deter- minance hypercholesterolémie	Doc.Ing.Poledne, CSc., IKEM
1997-1999		
4364-3 IGA	Význam bakterie Heliobacter pylori a biliárního refluxu na vznik inten- sticiální metaplasie v žaludku	Doc.Kment,CSc. FNKV MUDr.Stříteský
4368-3 IGA	Srovnání hojivého účinku aquagelu a allogenních keratinocytů kultivo- vaných na xenodermis na popáleniny a odběrové plochy	MUDr.Brož FNKV Prof.Königová,CSc.
4369-3 IGA	Terapie pooperační bolesti lokálním anestetikem nové generace s extrem- ně dlouhým účinkem	Doc.Fanta, CSc. FNKV
4127-3 IGA	Revizní operace náhrad kyčelního kloubu	Prof.Čech, DrSc. FNKV MUDr.Frič, CSc. MUDr.Džupa
4139-3 IGA	Syndrom otáčeného myokardu u nestá- bilní anginy pectoris a non-Q in- farktu myokardu	Prof.Gregor, DrSc. FNKV Doc.Widimský, DrSc. MUDr.Krupička
4437-1 IGA	Zajištění infrastruktury výzkumu a vývoje v organizaci	Prof.Provazník,CSc. SZÚ
4435-1 IGA	Zajištění infrastruktury výzkumu a a vývoje v organizaci, 1	Prof.Höschl,DrSc. PCP
4192-4 IGA do 2000	Vliv vnějšího prostředí na chemickou modifikaci lipoproteinů u procesu aterogeneze	Doc.Ing.Poledne, CSc. IKEM
3953-2 IGA	Léčba rezistentní tuberkulózy	MUDr.V.Bártů KPHCH Bulovka MUDr.Vašáková
4013-3 IGA	Centrální serotoninergní aktivita jako funkce citlivosti inzulinu, 2	MUDr.Horáček PCP
Grantová agentura: MZ - Národní program ochrany a podpory zdraví.		
NPZ 37/97	Manuál prevence v lékařské praxi -	Prof.Provazník,CSc. Doc.Komárek,CSc. Prof.Cikrt, DrSc.
NPZ 302/97	Manuál prevence v lékařské praxi- Základy prevence přenosných onemocnění	Prof.Provazník,CSc. Doc.Kříž,CSc. Doc.Komárek, CSc.

NPZ 109 35/97	Prevence kardiovaskulárních onemocnění v ČR.	Doc.Komárek, CSc. SZÚ Prof.Anděl,CSc. MUDr.J.Rážová
NPZ 111/ 317/96	Nové intervenční přístupy u dětské populace exponované olovu v životním prostředí na Příbramsku	Prof.Cikrt,DrSc. SZÚ
NPZ 83/ 241/96	Ozdravení výživy zdravotně rizikových skupin populace II.etapa	MUDr.J. Rážová SZÚ Doc.Komárek, CSc.
NPZ 108/ 313/96	Program zdravých a úspěšných dětí III.etapa	MUDr.J.Rážová SZÚ Doc.Provazníková, CSc.
NPZ 204/ 97	Prevence nemocí přenosných ze synotroptních obratlovců přemnožených v městském prostředí	Doc.Rödl, CSc. SZÚ
NPZ 301/ 97	Analýza výsledků ukončených projektů podpory zdraví	MUDr.J.Rážová SZÚ Prof.Provazník,CSc. Doc.Komárek, CSc.
NPZ 61/ 97	Pohybová aktivita v podpoře zdraví	MUDr.J.Rážová
Grantová agentura České republiky		
GA ČR 304/95 0626	Strukturální a funkční analýza komponent embryonální ledviny	MUDr.Zemanová, CSc. Fyziol.ústav AV ČR Prof.Jelínek, DrSc.
GAČR 106/95 1134	Modelování přenosu akustické energie ve středním uchu	MUDr.M.Navara, CSc. FNKV Prof.J.Stingl, CSc.
GAČR KP306/96 K 220	Ateroskleróza a její determinanty v české populaci-detekce s možností léčebného ovlivnění (1996-2001)	Doc.Ing.Poledne, CSc. IKEM
Grantová agentura: Interní grantová agentura UK		
GA UK 46/95	Biologické hierarchie	RNDr.Markoš, CSc. PFF UK
Grantová agentura MŠMT: Program "Rozšiřování výsledků výzkumu"		
PG 97218	Atlas sémantických gest	RNDr.Klein PCP
PG 97366	Aplikace výzkumné práce do praxe: Diagnostika a léčba úzkostných poruch. Vydání publikace	MUDr.Praško-Pavlov PCP

III.Spolupráce 3.LF na projektech v jiných odpovědných organizacích (u jiných nositelů grantů).

Grantová agentura: Interní grantová agentura MZ

1466-6/ 93-98	Hormonální substituční léčba u postmenopauzálních žen s prokázanou ICHS (pokračuje bez financí)	IKEM MUDr.Cífková <u>Doc.Ing.Poledne,</u> <u>CSc., 3.LF</u>
1872-3/ 94 IGA	Stávající rizika neinfekčních chorob ve středním věku u osob sledovaných od narození	SZÚ PhDr.Havlíková,CSc. <u>Mgr.Hynčica 3.LF</u>
2195-3 OR 01/ 94 IGA	Urychlená rehabilitace u akutního infarktu myokardu se řízenou sekundární prevencí (ERAM)	Nem.na Homolce MUDr.Niederle <u>MUDr.R.Špaček, CSc.</u> <u>3.LF</u>
2890-3 IGA 95	Časné projevy bronchiálního astmatu u dětí ve věku od 3 do 36 měsíců	2.LF UK MUDr.Pohunek <u>MUDr.F.Votava 3.LF</u>
2914-3/ 95 IGA	Lymeská borrelióza-multisystémové onemocnění - víceoborová spolupráce	RÚ Doc.Dejmková <u>Doc.Janovská,CSc.</u> <u>3.LF</u>
2826-3/ 95 IGA	Vliv akrylátové chemie na zdraví osob	Fak.HS Plzeň MUDr.Tuček <u>Prof.Cikrt,DrSc.</u> <u>3.LF</u>
2614-3/ 95	Diagnostické použití průkazu jehlicovitých inkluzí v hepatocytech při porphyria cutanea tarda	LF UK Plzeň Doc.Fakan, CSc. <u>Prof.Malina,DrSc.</u> <u>3.LF</u>
1807-5/ 94-98 IGA	Vývoj psychologické metody pro hodnocení chování novorozenců	PCP PhDr.Šulcová <u>Doc.Kožený, CSc.</u> <u>3.LF</u>
3070-3/ 95-97 IGA	Prognostický význam ambulantního monitorování krevního tlaku (ABPM)	IKEM MUDr.Cífková <u>Doc.Ing.Poledne,</u> <u>CSc., 3.LF</u>
3074-3/ 95-97 IGA	Vliv genového polymorfismu angiotensinu I-konvertujícího enzymu na aterosklerotické postižení arterie carotides u hraničních hypertonií	IKEM MUDr.J.Piřha <u>Doc.Ing.Poledne,</u> <u>CSc., 3.LF</u>

3078-3/ 95-97 IGA	Genetická determinance dilatační kardiomyopatie	IKEM MUDr. Vančura Doc. Ing. Poledne, CSc., 3.LF
3065-3/ 95-97 IGA	Cyklosporin po transplantaci ledviny rizikový faktor pro metabolismus lipoproteinů	IKEM Doc. Teplan Doc. Ing. Poledne, CSc., 3.LF
2711-3/ 95 IGA	Nové přístupy pro hojení ran očního povrchu a kůže.	ÚEM AV ČR Doc. Čejková, DrSc. Prof. Křníž, CSc. RNDr. Dvořánková, 3.LF
3093-3/ 95 IGA	Vývoj definitivního kožního implantu na bázi kolagenních sítí a autologních buněk pro léčbu popáleninového traumatu na zvířecím modelu.	RÚ RNDr. Pešáková Prof. Křníž, CSc. RNDr. Dvořánková 3.LF
2743-3/ 95 IGA	Vývoj a ověření metodik stanovení jódu v biologickém materiálu.	Endokrinol. ústav Ing. Bílek, CSc. Prof. Hníková, CSc. 3.LF
3501-2/ 96 IGA	Studium nepříznivého působení nízkofrekvenčního hluku na obyvatele staveb	SZÚ MUDr. Hostičková Prof. Havránek, CSc. 3.LF
3484-2/ 96 IGA	Víceúčelový sérologický přehled protilátek proti vybraným zdravotně významným infekcím	SZÚ MUDr. Helcl, DrSc. Doc. B. Kříž, CSc. Doc. Janovská, CSc. 3.LF
3486-3/ 96 IGA	Polyfázová klasifikace multirezistentních kmenů Acinetobacter baumannii-Acinetobacter calcoaceticus komplex	SZÚ RNDr. Nemeč Prof. Schindler, DrSc., RNDr. Urbášková, CSc., 3.LF
3481-3/ 96 IGA	Erythrocytární zink-protoporfyrin, nespecifická fluorescence endogenních a exogenních fluoroforů plasmy	SZÚ Dr. Janoušek Prof. Malina, DrSc. MUDr. Pokorný, 3.LF
3658-3/ 96-98 IGA	Analýza možné genetické determinace úmrtnosti na opakovaný infarkt myokardu	IKEM Ing. Hubáček Doc. Ing. Poledne, CSc., 3.LF

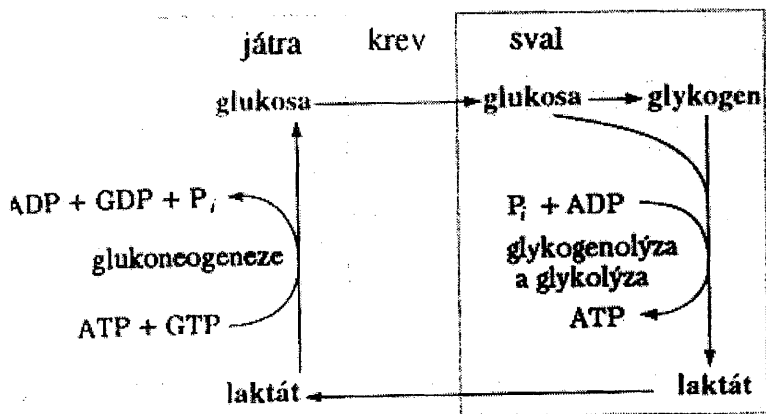
3655-3/ 96-97 IGA	Vliv diety a pohlaví na metabolismus postprandiálních lipoproteinů	IKEM RNDr. Kovář Doc. Ing. Poledne, CSc., 3.LF
3635-6/ 96-2001 IGA	Rizikový profil populace v ČR	IKEM MUDr. Petržílková Doc. Ing. Poledne, CSc., 3.LF
3215-3/ 96 IGA	Klinické projevy komorové interakce	KPHCH Bulovka MUDr. Ježek, DrSc. MUDr. Bártů, MUDr. Vašáková, MUDr. Jur- kovič, 3.LF
3432-3/ 96 IGA	Regulace genové exprese diferenciac- ně specifických genů u některých typů nádorových buněk	KPHCH Bulovka MUDr. Vachtenheim, CSc. MUDr. Špášová, CSc. 3.LF
3637-3/ 96 IGA	Kombinovaná léčba silně aktivní rev- matoidní artritidy cyklosporinem a methotrexantem.	RÚ Doc. Pavelka, CSc. Doc. Vencovský, CSc. 3.LF
3956-3/ 97 IGA	Hemodynamický význam a léčba triku- spidiální regurgitace	KPHCH Bulovka MUDr. Ježek, DrSc. MUDr. Bártů, MUDr. Vašáková, MUDr. Jur- kovič 3.LF
3979-3/ 97 IGA	Smlongitudinální studie tělesného růstu školní mládeže ČR	SZÚ Ing. Vignerová, CSc. RNDr. Riedlová, CSc. 3.LF
4164-3/ 97 IGA	Imunopatologické mechanismy vyvolá- vající opakované ztráty plodu těhot- ných žen.	RÚ Prof. Dostál, DrSc. Doc. Vencovský, CSc. 3.LF
4356-3/ 97 IGA	Lupidní nefritida - účinné imunosu- presivní léčení a prognóza onemocně- ní	RÚ Prof. Dostál, DrSc. Doc. Vencovský, CSc. 3.LF
4251-3/ 97-99 IGA	Rozbor a korekce rizikových faktorů ateroskleózy u pacientů po koronární rekonstrukci. Prospektivní randomi- zovaná studie.	IKEM MUDr. Pírk Doc. Ing. Poledne, CSc., 3.LF

Grantová agentura: MZ -Národní program podpory zdraví		
NPZ 330/ 96	Zdravý svět školky - modelový projekt podpory zdraví pro mateřské školy ČR	SZÚ PhDr.Havlíňová,CSc. <u>Doc.Komárek, CSc.</u> <u>3.LF</u>
NPZ 44/102	Poradny zdravého životního stylu (Komplexní behaviorální založená intervence)	SZÚ MUDr.Kebza, CSc. <u>RNDR.Ošancová,CSc.</u> <u>3.LF</u>
NPZ 205	Intervenční projekt zaměřený na omezení zdravotních rizik kardiovaskul. onemocnění učitelů	SZÚ MUDr.Háňková <u>MUDr.J.Baumruk,3.LF</u>
Grantová agentura České republiky:		
GA ČR 201/95 0992	Rozšířené modulární modely neuronových sítí a jejich aplikace v medicíně	UIVT AV ČR RNDR.Kufudaki,CSc. <u>RNDR.Yammamotová,</u> <u>CSc., 3.LF</u>
GA ČR 304/95 0187	Kinetika značených látek v zárodku kuřete, jako podklad ke zvýšení predikční hodnoty testu na embryotoxicitu.	ÚEM AV ČR Ing. Veselý, CSc. <u>Prof.Jelínek, DrSc.</u> <u>3.LF</u>
GACR 406/95/ 1616	Encyclopaedia Comeniana	Inst.zákl.vzdělá- nosti UK Doc.Čapková, DrSc. <u>Dr.Přívratská, CSc.</u> <u>3.LF</u>
GACR 311/95/ 0259	Biologicky významná interakce bromu s jodem z hlediska změn jeho koncentrace v prostředí	ÚACH AV ČR Ing.Vobecký, CSc. <u>Prof.Lener,DrSc.</u> <u>3.LF</u>
GACR 308/96/ 0252	Vliv primární repositiony nosního septa na růst a utváření obličeje a možnosti predikce vývoje obličeje u pacientů s rozštěpem rtu a patra.	ÚEM AV ČR Dr.Šmahel, CSc. <u>MUDr.Horák,plastika</u> <u>3.LF</u>
GACR 304/96 0909	HSP 70 a regulační vývojové geny v období neurulace kuřecího zárodku	ÚEM AV ČR MUDr.Buckiová,CSc. <u>Prof.Jelínek,DrSc.</u> <u>3.LF</u>
GACR 106/96 1468	Výzkum možností zvýšení pasivní bezpečnosti vozidel	ČVUT Doc.Ing.Kovanda,CSc <u>Prof.J.Stingl,CSc.</u> <u>3.LF</u>

GACR 311/96/ 0681	Úloha mitochondrií v regulaci velikosti a regionálního rozložení tukové tkáně	FÚ AV ČR MUDr. Kopecký <u>Doc. Ing. Poledne,</u> <u>CSc., 3.LF</u>
GACR 309/97/ K 048	Studium metabolismu a difúze v živé tkáni pomocí MR zobrazování a MR spektroskopie a využití těchto poznatků pro diagnostické účely.	IKEM Ing. M. Hájek, DrSc. <u>Doc. J. Šprindrich,</u> <u>CSc.</u>
GACR 304/97/ 1072	Nové hydrofilní materiály pro využití v biologii, medicíně a farmakologii	Ú. makromolekulární chemie AV ČR Ing. J. Vacík, CSc. <u>RNDr. B. Dvořánková,</u> <u>3.LF</u>
Grantová agentura AV ČR		
A7011505 95-97	Genetická analýza hladiny plasmatického cholesterolu a interakcí s dalšími rizikovými faktory aterosklerosy u potkana	FÚ AV ČR Ing. M. Pravenec <u>Doc. Ing. Poledne,</u> <u>CSc., 3.LF</u>
Grantová agentura : Interní grantová agentura UK 1995		
GAUK 260/95	Integrace výpůjčních služeb v knihovnách 1., 2. a 3.LF UK v rámci knihovnického softwaru TINLIB	1.LF UK Doc. Špála, CSc. <u>PhDr. M. Hábová</u> <u>3.LF</u>
Grantová agentura : Ministerstvo životního prostředí		
Vav/340/ 1/1997	Důsledky znečištění životního prostředí na zdravotní stav populace území Teplice-Program Teplice II Hodnocení rizika.	ÚEM AVČR Prof. J. Syka, DrSc. <u>Prof. Jelinek, DrSc.</u> <u>3.LF</u>
PPŽP/340/ 3/97	Podklady pro právní úpravu nakládání s geneticky modifikovanými organismy (GMO)	VŠCHT Praha Prof. Demmerová <u>Doc. I. Bárta, CSc.</u> <u>3.LF</u>
Vav/340/ 2/1997	Hodnocení stavu životního prostředí Monitoring cizorodých látek v potravních řetězcích	VŠCHT Praha Prof. Volka <u>Doc. I. Bárta, CSc.</u> <u>3.LF</u>

IV. Spolupráce na řešení projektů se zahraničními organizacemi. 1996		
ČS-US 93010	Animal model of emotional disturbances produced by withdrawal from benzodiazepines and opiates (Anxiety and drug dependence)	ČS-US vědeckotechn. program <u>Prof. Kršíak, DrSc. 3.LF</u>
PHARE	Výchova v multietnickém prostředí	Ing. Kroupová Středisko pro výchovu k lid. právům UK PHARE DEMOCRACY PROGRAMME, UNESCO, IVC EU <u>MUDr. Vaničková, CSc.</u> <u>Doc. Provazníková, CSc.</u> <u>Prof. Provazník, CSc.</u>
	Regulation of expression of IgE (od 1994)	West Virginia Medical Center, Morgantown, USA <u>Doc. Jíra, CSc., 3.LF</u>
	Expression of interleukin-15 receptor	University of Texas Southwest, Dallas, USA <u>Doc. Jíra, CSc., 3.LF</u>
	Program výuky preventivního lékařství	LF university v Pavii <u>Prof. Provazník, CSc.</u> <u>Doc. Komárek, CSc.</u>
WW033203	IBFAN/Strengthening of Breastfeeding Activities at Grass Root Level 1996-1998	Ministry of Foreign Affairs of the Netherlands/GIFA Geneva <u>MUDr. Schneidrová, CSc. 3.LF</u>
1992-1996	Program for Reduction of Cardiovascular Disease in the Czech Republic	US Agency for International Development <u>Doc. Ing. Poledne, CSc. (IKEM)</u>
1992-1996	WHO Lipid Reference Program	WHO Ženeva <u>Doc. Ing. Poledne, CSc. (IKEM)</u>
	European Study on Enzyme Therapy in Multiple Sclerosis	Prof. E.W. Radue, Un. Basilej <u>Doc. Sprindrich, CSc., MUDr. H. Marková</u>

	Zdroj infekce viru hepatitidy B u HBV pozitivních novorozenců	Universita Philadelphie, doc.Simon MUDr. Mandáková Kl.infekčních nem.
COPERNI-CUS PL963024	Genotoxic hazardous from high level exposure to heavy metals in the countries of Central Europe (CCE)	ÚEM AV ČR Dr.Vodička Doc.Bárta, CSc.,3.LF
COPERNI-CUS PL961137	Enhancing Health Services Impact through Information Technologies. EHSI-IT	Commission of the European Communities Doc.B.Kříž,CSc.,3.LF
BARRANDE 97095 97-98	Metabolismus tukové tkáně obésních a riziko KVCH-Efekt režimu nízkokalorické výživy.	Čs.francouzská spolupráce-APAPE MUDr.Štich,3.LF

Tzv. Coriho cyklus – metabolická dráha, zahrnující štěpení glykogenu v játrech na glukózu, její dopravu krví do svalu, štěpení glukózy ve svalu na kyselinu mléčnou a opětovou výstavbu glykogenu ve svalu i játrech. Tímto objevem dovršili Coriovi v roce 1943 výzkum metabolismu sacharidů.

OBSAH

Quod bonum

M. Anděl: Projevy na imatrikulaci a promócích	3
---	---

650 let

P. Čech: Manželé Coriovi – nositelé Nobelovy ceny z Prahy	15
M. Fleissigová: Eva a had	21

Fakulta

Aby náš průměrný absolvent byl lepší než dosud (rozhovor s J. Horákem)	24
O práci oftalmologů a krátkozrakosti managementu (rozhovor s P. Kuchynkou)	29
M. Janka: Zpráva rozsáhlá o Bálu Převelikém	32

Pan profesor R. Rokyta šedesátiletý

M. Anděl: Už ani nevím	34
Životopis	35
J. Mareš: Dvakrát třicet let	38
Výběrová bibliografie	41
R. Rokyta: Taxikáři ještě znovu	47

Studia

R. Herzog: Svobodu vzdělávání pro 21. století	50
Problémů školství je sto a jeden (rozhovor s J. Sokolem)	57
Společnost, věda a peníze na hraně (TV diskuse)	64

Texty

F. Palacký: O zvláštním zalíbení císaře Karla IV.	72
J. Masaryk: Recept na štěstí	74

Příloha

Granty na 3. LF UK v roce 1997	79
--------------------------------------	----

VNR

2/98

VITA NOSTRA REVUE
ČASOPIS 3. LÉKAŘSKÉ FAKULTY
UNIVERZITY KARLOVY

Z OBSAHU:

- JUBILEJNÍ OSLAVY UK
 - PROJEVY:
PREZIDENTA V. HAVLA
DĚKANA M. ANDĚLA
 - PŘEDNÁŠKY:
PROF. A. EPSTEINA
REKTORA UK K. MALÉHO
 - ROZHOVORY:
SE SENÁTOREM J. JAŘABEM
O VĚDĚ
S DOC. M. TVRDKEM
O PLASTICKÉ CHIRURGII
 - ZÁKON O VŠ:
PARLAMENTNÍ DEBATA
TEXT

QUOD BONUM

PROJEV DĚKANA
PŘI UDĚLOVÁNÍ
MEDAILÍ

Michal Anděl

Služba univerzitním idejím - vklad do budoucnosti

Naše fakulta se hrdě hlásí k šestisetpadesátileté tradici Univerzity Karlovy a k tradici původní její lékařské fakulty. Lékařská fakulta, ať již se místo jejího vyučování nacházelo v průběhu staletí kdekoliv v Praze, prošla složitým vývojem. Po dobu téměř sto padesáti let v průběhu historie univerzity neexistovala. Její trvalá kontinuita započala až na konci šestnáctého století. Začátek sedmnáctého století, nejprve tak slibný, ilustrovaný tragickou postavou rektora a profesora anatomie Jesenia, vyústil nakonec do tragické třicetileté války, ze které vyšla univerzita zásadně proměněna. Její pozdější podoba již byla v různých obdobích sedmnáctého století ilustrována takovými postavami, jako byli Jan Marcus Marci či Antonín Procházka, v devatenáctém století pak zejména Purkyně a zakladatelé pražské lékařské školy Maixner a Albert. Thomayer a později Pelnář, Charvát a Syllaba tvoří nejen dějiny pražské lékařské fakulty, ale i celé univerzity a celé české vědy. Pro současnou dobu odklonu od izolacionismu, pro evropské chápání českých dějin a také dějin univerzity je příznačný kritický pohled na některé izolacionistické kroky, jako například na Dekret kutnohorský .

Z tohoto hlediska se můžeme otevřeněji než kdykoliv dříve hlásit také k tradici německé lékařské fakulty, a tedy i k takovým jménům jako jsou například psychiatr Pick či endokrinolog Biedl, zejména však manželé Carl a Gerta Coriovi, jediní nositelé Nobelovy ceny za medicínu z Prahy. Pro 3. lékařskou fakultu je velkou radostí i ctí, že mohla u příležitosti 50. výročí úmrtí Gerty Coriové zorganizovat mezifakultní seminář, kterého se zúčastnila řada účastníků nejen z lékařských, ale i humanitních fakult naší univerzity. Bylo pro nás velkou radostí, že jsme na semináři mohli přivítat syna Coriových i jejich vnučku. Coriovský seminář, uspořádaný loni v prosinci, tak trochu naplnil potřebu širších mezifakultních styků a ukázal široké možnosti mezifakultní spolupráce.

Lékařská fakulta, od roku 1939 nacisty uzavřená, v roce 1945 obnovená, inkorporovala do svého majetku majetek německé lékařské fakulty, který se tak znovu navrátil do široké náruče univerzity. 27. listopadu 1953 vyšlo vládní nařízení, kterým z Lékařské fakulty vznikly tři - Fakulta všeobecného lékařství, Fakulta dětského lékařství a Lékařská fakulta hygienická, později v roce 1990 přejmenovaná na 3. lékařskou fakultu. Proto se tak klidně hlásíme k tradici původní jediné lékařské fakulty, stejně jako se Česká republika hlásí k odkazu Československa.

Tradice je zavazující a není možné jí dnes nevzpomenout. Proto není možné pominout takové postavy univerzity, jakými byli Jan Hus, Jan Jesenius, Jan Opletal i Jan Palach. Bylo by však nespravedlivé nevzpomenout i Kampanů a Englišů a mnoha jiných, kteří, každý ve své době, nesli tíhu povinnosti udržet tradici uni-

verzitního vyučování za podmínek často velmi nedůstojných. I na to je třeba vzpomenout a také na to, že i v období normalizátorů nejrůznějších barev a vyznání byli na univerzitě mnozí, kteří přes oficiálně hláсанé ideologie dovolili alespoň v koutech svých pracoven nahlédnout mnohým studentům za oficiálně povolené horizonty.

Univerzita přes všechny své tradice, přes své historické budovy a krásné taláry i insignie je především školou. Školou, která učí nejen faktům, ale především kritickému myšlení. Kritické myšlení a kritické hodnocení se nesmí týkat jen pedagogického procesu, ale také vztahu k naší vlastní fakultě, k jejímu vnitřnímu uspořádání. Fakulta se vydala na velmi trnitou cestu naprosto zásadní reformy curricula výuky. Naši studenti, jako první v celé střední a východní Evropě, budou již třetí rok vyučování způsobem, který se užívá na mnoha západoevropských i severoamerických lékařských fakultách. Vyučováním, které by mělo významně podněcovat zvědavost studentů a vést je od pouhého osvojení poznatků k osvojení širokých souvislostí a dále k získání pro lékařství nezbytných dovedností. Výrazný důraz je kladen na rozhodovací proces. Přestože na fakultě významně vzrostla intenzita vědecké práce, mnozí z nás mají v této oblasti ještě značný dluh nejen vůči univerzitě, ale i k celé české vědecké obci. Pro další rozvoj pedagogického procesu i vědecké práce je nutné rozsáhlé úsilí. Je třeba reformulovat strukturu teoretických ústavů, je třeba zajistit integraci nejen v rámci Fakultní nemocnice Královské Vinohrady, ale i v podstatně větší míře v rámci Státního zdravotního ústavu. Vinohradský zdravotnický areál, založený císařem Františkem Josefem na straně jedné a prezidentem Tomášem Masarykem na straně druhé, představuje nejrozsáhlejší areál klinické a preventivní medicíny a výzkumu v celé České republice. Potřeba integrovat programy, reformulovat je nově a zajistit dokonalý management nejen pre- a postgraduální výuky, ale i výzkumu, je naléhavá stejně tak pro vědecké a pedagogické pracovníky v celém vinohradském areálu, jako pro pracovníky celé české vědy.

Dnes s díky předáváme naše medaile našim zasloužilým pracovníkům. Předáváme je jim s vděčností za jejich úsilí na poli organizace fakulty, na poli výuky a výzkumu. Je mi velkou radostí, že první mezi těmi, kterým pan rektor medaili udělil, je pan Brzorád, rentgenový laborant z radiologické kliniky. Pan Brzorád nemohl z politických důvodů dostudovat lékařskou fakultu, po celý život působil jako laborant. Nedostává však medaili jako akt rehabilitace, dostává ji proto, že během svého působení na fakultě se významným způsobem zapojil do výuky a stal se legendou pro studenty mnoha ročníků naší fakulty, kterým trpělivě vysvětloval základy popisu RTG snímků. Pan Brzorád, nenápadný a klidný muž, tak neformálně vyučoval, aniž by mohl kdykoliv dosáhnout bytí i jen doktorátu. Právě jeho osud, osud muže, který se nesklonil a dokázal i v složitých podmínkách zůstat ve spojení s životem univerzity, je tichým symbolem, který dnes také univerzita oceňuje.

Je jisté, že dnes děkuji zvláště vděčně svým předchůdcům z předchozího kolegia děkana za všechnu práci, kterou ve prospěch naší fakulty odvedli. Děkuji i mnoha dalším, kterým pan rektor medaili udělil - učitelům, vědeckým pracovníkům i pracovníkům administrativy, za dlouholetou a věrnou službu univerzitním idejím. Podíl na výuce těch, kteří tvoří intelektuální elitu národa, je významným příspěvkem k národnímu životu i vkladem do jeho budoucnosti. Proto také univerzita u příležitosti svého významného výročí s takovou pozorností své zasloužilé pracovníky odměňuje. Proším, abyste přijali pamětní medaili jako výraz vděčnosti univerzity i fakulty za mnohaletou službu vzdělanosti, kultuře i celému národu.

Quod bonum felix faustum fortunatumque sit.

(Projev děkana 3.LF prof. MUDr. M. Anděla na slavnostním udílení pamětních medailí zasloužilým pracovníkům a spolupracovníkům fakulty dne 27. dubna 1998. Nepatrně kráceno.)

650 LET

JUBILEJNÍ OSLAVY
NA HRADĚ
A V KAROLINU

Prezident V. Havel a rektor K. Malý ve Vladislavském sále Nastává nový věk univerzit

Oslavy 650. výročí založení „obecného učení pražského“ vyvrcholily za přítomnosti prezidenta republiky slavnostním zasedáním vědecké rady Univerzity Karlovy, které se konalo 7. dubna na Pražském hradě. Shromážděné představitelé českého vysokého školství, vlády, diplomatického sboru i dalších domácích a zahraničních hostů pozdravil nejprve rektor UK Karel Malý.

Ve svém projevu zdůraznil význam vysokého učení jako pilíře české státnosti a jeho úlohu při udržování a oživování duchovního stavu společnosti stejně jako snahu o společné duchovní vnímání světa. Podle rektora stojí před univerzitami třetího tisíciletí výzva ukázat cestu, jak překročit hranice mezi kulturami a náboženskými systémy. Poznamenal přitom, že „pojtkem mezi lidmi nemůže být jen trh a ekonomika, společná měna a nadstátní politická organizace, ale také společné duchovní vnímání světa, společná kulturní tradice, neboť řečeno s Heideggerem, věda a technika sice zkracuje vzdálenost mezi kontinenty, avšak nepřibližuje člověka člověku.“ Karel Malý ve svém projevu poukázal rovněž na význam akademických svobod a řekl: „Jen svobodná univerzita, svobodní a nezávislí členové akademické obce mohou hledat a objevovat pravdu a být nezávislymi oponenty, které stojí mimo politické zápasy i vůči moci státní“. Dále připomněl mezinárodnost a otevřenost univerzit a konstatoval, že Univerzita Karlova je spojena s více než 135 světovými univerzitami a dalšími národními organizacemi.

Účastníky slavnosti - a jejich prostřednictvím i celou naši společnost - oslovil pak prezident republiky Václav Havel:

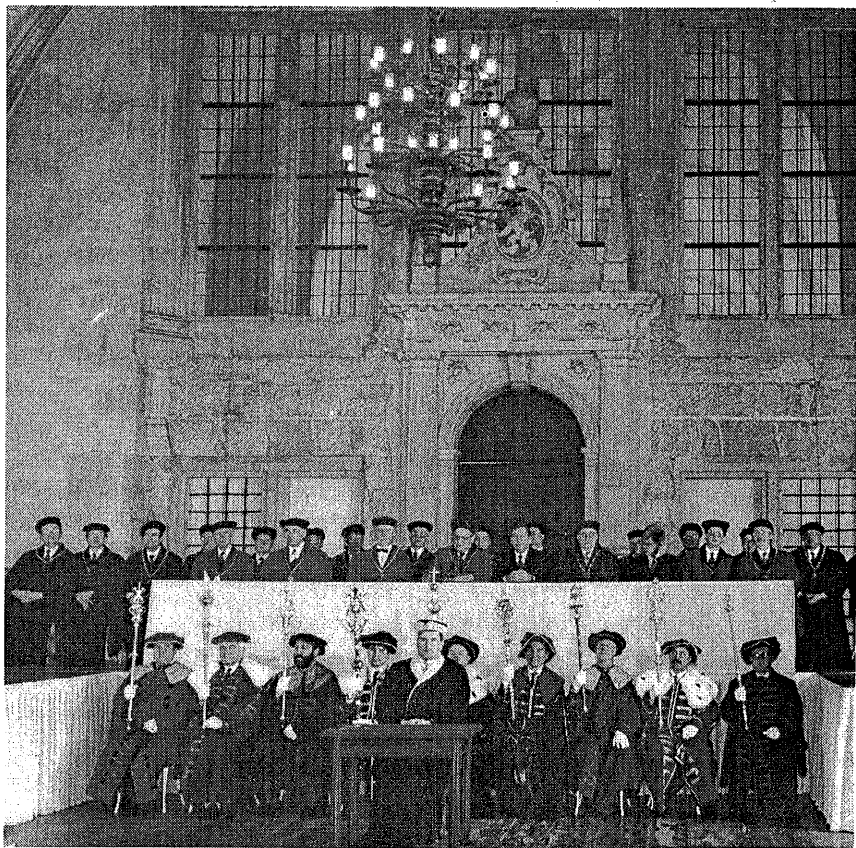
„Vaše Magnificence, Spectabiles, Honorabiles, vážení přítomní,

vítám vás ve Vladislavském sále, na půdě Pražského hradu, místa, jehož historie je neodmyslitelně spjata s osudy našeho státu a národa, jeho šťastných okamžiků i tragédií. Sešli jsme se zde, abychom si připomněli šestistěpadesáté výročí založení instituce, jejíž dějiny mají pro naši zemi souměřitelný význam, totiž Univerzity Karlovy.

Když na tomto místě přesně před padesáti lety hovořil prezident Edvard Beneš, připomněl smutnou skutečnost, že pražskému vysokému učení bylo málokdy dopřáno, aby výročí svého založení slavilo v klidných a bezpečných dobách. Svůj projev pronesl v době, kdy v naší zemi zavládla nesvoboda, kdy opět přestávaly platit akademické svobody, kdy byli studenti i profesori Karlovy univerzity trestáni za svůj odpor proti únorovému komunistickému převratu. A právě proto tehdy řekl: „Tři roky po nejhroznější válce v dějinách lidstva není dosud mezi národy a státy míru, jehož si všichni toužebně, upřímně a z celého srdce přejeme. Aby tato přirozená lidská touha, doprovázená svobodou víry, byla splněna, je třeba stále znovu pěstovat a uskutečňovat všestrannou duchovní svobo-

du, která je podmínkou každého opravdového duchovního života a duševní práce vůbec. Tato svoboda, založená na úctě člověka k člověku a na obecné snášenlivosti, jejímž sídlem naše univerzita už svou tradicí vždycky byla, dovede bohdá opět v míru Univerzitu Karlovu a nás všechny s ní k šťastnému rozkvětu a opravdu šťastné budoucnosti“. Tato duchovní svoboda však vysokým školám bohužel neměla být po několika následujících desetiletích dopřána.

Dnešní výročí slavíme v době přece jenom o něco příznivější, v době kdy se na naše univerzity vrátila svoboda myšlení a názoru, a proto se - byť omezeny nepříliš příznivou ekonomickou situací - mohou plně věnovat svému hlavnímu poslání, totiž pěstování vzdělanosti a kultivování lidského ducha. Vždyť jak stanovil již zakladatel Karel IV., vysoké učení tu bylo proto, „aby ti, jež nadání vyznamenává vrozenou chápavostí, stali se znalostí věd vzdělanými“.

Vladislavský sál 7. dubna 1998

Byť byla vnější nesvoboda odstraněna, nejsem si jist, zda je naše společnost osm let od pádu komunismu opravdu duchovně svobodná vnitřně. Někdy se zdá, že mnozí naši spoluobčané chtějí žít ve společnosti, v níž známe cenu čehokoliv, ale neznáme hodnotu ničeho, co se nedá prodat, umístit na trhu v nejužším a nejdoslovnějším smyslu toho slova. Nic nebrání rozvoji společnosti více, než arogance nevzdělanců, provinciální podezřavost vůči všemu originálnímu, lidská ignorance.

Avšak potřeba poznávat svět, v němž žijeme, i poznávat sebe sama patří k člověku bytostně, je základní dimenzí lidského bytí vůbec. Bádání a věda patří mezi způsoby, jimiž člověk uspokojuje tuto svou přirozenou touhu po poznání a které otvírají prostor k jeho hlubšímu sebeuvědomění. Poznání má smysl samo o sobě - každý pokus vtěsnat lidskou zvědavost do hranic praktičnosti je zároveň pokusem poznání násilně a nepřirozeně omezit. Věda samozřejmě slouží hospodářskému rozmachu, univerzity připravují kvalifikované odborníky pro praktické profese, avšak samotná tato služba není jejich jediným cílem.

Tím, že se člověk snaží svou touhu po poznání naplnit, zároveň kultivuje i svět, v němž žije, společnost, v níž se pohybuje. Zkušenost také ukazuje, že některé zdánlivě zcela nepraktické a z hlediska fundamentalisticky tržní ideologie nepřínosné obory přinášejí nečekaný užitek. Světoznámá česká egyptologie by stěží existovala, kdyby v dobách svého vzniku byla závislá na poptávce tehdejších podniků. Pro dobré jméno naší země v zahraničí však učinila více než sebestromyšlenější placená reklamní kampaň.

Postindustriální společnost znamená pro univerzity novou výzvu, či lépe řečeno vede je k rozpomenutí na jejich prapůvodní pojetí jako „studia generale“, tj. obecného učení. Žijeme v době informační komunikační revoluce, v první civilizaci v dějinách lidstva, která obepíná celou zeměkouli. Žijeme zároveň v době stále větší atomizace kulturní i vědecké, kdy si ze zahlcujícího množství poznatků vybíráme jenom to, co bezprostředně potřebujeme. Zdá se tedy, jakoby přicházel nový věk univerzit. Mohou se stát jedním z míst, kde bude rekonstruována kulturní a duchovní celistvost člověka, kde se bude vzdělávat způsobem, jenž bude vycházet ze širšího kontextu našeho poznání.

Přeji Univerzitě Karlově a spolu s ní i nám všem, aby si udržela svou autoritu danou tradicí, aby pokračovala na svých cestách za poznáním, aby dokázala být kreativní ochránkyní a spolutvůrkyní duchovních hodnot v naší společnosti.“

Jubilující Univerzitu Karlovu a její akademickou obec pozdravil na slavnosti také Dr. Andris Barblan, generální sekretář Asociace evropských univerzit, sdružující přes 500 vysokých učení z 39 zemí.

Čestné doktoráty

V jubilejním roce svého založení ocenila Univerzita Karlova dílo významných osobností světové vědy a kultury udělením čestných vědeckých hodností Dr. h.c.. Mezi devatenácti novými doktory honoris causa, kteří tento titul převzali ve Velké aule Karolina dne 8. dubna tr., byly i čtyři osobnosti, navržené 3. lékařskou fakultou.

Čestnou vědeckou hodnost doktora lékařských věd převzali:

za celoživotní dílo v oblasti fyziologie a patofyziologie

prof. Denise Albe-Fessardová,

za celoživotní dílo v oboru pediatrie

prof. Francois Delange, M.D., Ph.D,

za objevy v oblasti fyziologie a neurofyziologie

prof. Dr. Masao Ito

za celoživotní dílo v oboru psychofarmakologie

Dr. Paul Adrian Jan Janssen.

PROF. DENISE ALBE-FESSARD je zcela mimořádnou a výraznou osobností světové neurofyziologie posledního půl století. Byla jednou z prvních, kdo použili skleněné mikroelektrody pro studium buněčných funkcí v různých mozkových strukturách. Posléze se zabývala organizací různých thalamických jader a jejich vztahem k periferním a mozkovým strukturám. Množství prioritních objevů má zejména v thalamokortikálních a kortikothalamických projekcích. Uveřejnila více než 500 vědeckých sdělení

a monografií. Svůj zájem postupně soustředila na lokalizaci a průběh bolestivých informací na úrovni míšní, thalamické i korové. Stejně tak studovala fyziologii bazálních ganglií zejména ve vztahu k Parkinsonově chorobě. Jako jedna z prvních registrovala patologické buněčné aktivity různých mozkových struktur u pacientů během operací. Výrazně spolupracovala s neurochirurgy doslova po celém světě (Francie, Kanada, Brazílie, USA, Rusko).

Prof. D. Albe-Fessard přispěla i k rozvoji naší neurofyziologie. V jejích laboratořích pracovalo mnoho českých vědců, pomáhala budovat neurofyziologické laboratoře v Plzni i v Praze a měla mnoho seminářů v ČR.

Nový čestný doktor lékařských věd **PROF. FRANCOIS DELANGE** působí v Bruselu jako výkonný ředitel International council for control of Iodine Deficiency Disorders. Jméno této celosvětově známé osobnosti v pediatrii a endokriologii je spojeno se studii o vlivu jodu a důsledcích jodového deficitu pro vznik endemické strumy s kretenismem a endemické mentální retardace.

Na tiskové konferenci, která se konala 7. dubna tr. v budově 3. LF, hovořil prof. Delange o monitorování jodového deficitu v Evropě. Uvedl, že vzhledem ke své zeměpisné poloze bylo obzvláště těžce jodovým deficitem postiženo Švýcarsko. Proto byl v této zemi začátkem dvacátých let zaveden unikátní model profylaxe jodového nedostatku, který spočívá v univerzální jodidaci soli. V roce 1992 vyhodnotila mezinárodní konference v Bruselu stav jodové dodávky ve všech zemích Evropy. Ukázalo se, že s výjimkou Švýcarska, Rakouska a Skandinávie jsou všechny země západní a střední Evropy postiženy mírným až středním jodovým nedostatkem. Na základě těchto údajů doporučily oblastní úřady všem evropským vládám zaměřit preventivní opatření k edukaci patřičných stravovacích návyků a zlepšení jodace jedlé sody. Za čtyři roky byla znovu přehodnocena situace v rámci společného projektu (Thyromobil) a bylo zjištěno významné zlepšení ve většině zemí včetně ČR. Prof. Delange soudí, že trvalá eliminace jodového deficitu v Evropě do roku 2000 je splnitelným cílem.

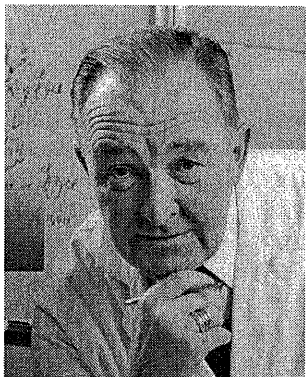
Prof. Delange spolupracuje už dvě desítky let i s českými zdravotníky. Mj. z jeho podnětu bylo v r. 1994 doporučeno plošné podávání profylaktické dávky jodu všem těhotným a kojícím ženám, jodem byly obohaceny také náhradní mléčné dětské výživy i některé ovocné přesnídávky apod. Kontrolní studie po 3-4letém období potvrdily významné zlepšení, s mediany jodurií už v normálním pásmu pro zkoumanou věkovou skupinu novorozenců.

PROF. MASAO ITO z Japonska je jedním z nejvýznamnějších světových neurofyziologů. Objevil inhibiční funkci Purkyňových buněk v mozečku a určil GABA jako jejich neurotransmiter. Zjistil rovněž, že adaptace vestibulookulárního reflexu je modelem mozečkového učení. Je průkopníkem nálezu, že procesy učení mohou probíhat na úrovni mozečku a se svými spolupracovníky objevil i specifickou synaptickou plasticitu v mozečku uskutečňovanou zejména mechanismem dlouhotrvající deprese (LTD). LTD je současně intenzivně studována jako obecný mechanismus procesů učení a paměti.

Prof. Ito publikoval 175 špičkových prací včetně několika monografií. Jeho objevy významně ovlivnily rozvoj neurověd na celém světě.

Významně se podílí i na mezinárodní spolupráci. Má velmi úzký vztah k české vědě, zejména k neurofyziologii. Několikrát navštívil Prahu a je velkým obdivovatelem J. E. Purkyně. Nejvíce se zasloužil o popis funkcí Purkyňových buněk v mozečku. Spolu se svým učitelem prof. Ecclesem vždy pomáhal českým vědcům v průniku do světové vědy.

Mimořádnou osobností světové vědy je i nový Dr.h.c. Univerzity Karlovy belgický vědec **Dr. PAUL ADRIAAN JAN JANSSEN**. Jako fenomenální farmaceutický chemik, byť vzděláním lékař, je autorem dlouhé řady léků, z nichž většina se trvale ujala v praxi. Než dr. Janssen přišel se svým objevem haloperidolu, byl hlavním lékem na onemocnění psychózami Chlorpromazin, který měl řadu vedlejších a nežádoucích a nepříjemných účinků i různých pozdních následků zejména v pohybové oblasti. Haloperidol znamenal vyvrcholení v éře klasických neuroleptik a nadto svým farmakologickým profilem představoval velice vhodný preparát pro zkoumání mechanismu psychóz. Stal se významným nástrojem výzkumu v biologické psychiatrii. Od poloviny 70. let pak lékem referenčním a dosud se bezpečnější nebo účinnější lék neobjevil. Další pozoruhodný lék Risperidon patří do skupiny tzv. atypických neuroleptik, která se objevila v 80. letech - užívá se tam, kde se nemoc vyvíjí plíživě. Kromě toho P. Janssen přispěl k vývoji nových léků v oblasti dermatologie a gastroenterologie. Účinná látka ketokonazol, kterou vyvinul v roce 1976, se stala referenční látkou pro testování antimykotik. Celosvětový význam zaznamenal protipříjmový preparát obsahující loperamid, který měli sebou američtí astronauti. Samostatnou kapitolu práce představuje fentanyl z roku 1960, tlumící i těžké bolesti onkologických pacientů. Proděkan 3. LF C. Höschl říká, že Paul Janssen je vůbec největším generátorem nových léků, jaký kdy chodil po téhle zemi, a zároveň i prototypem toho, že lze spojit akademický výzkum a obchod. P. Janssen je úspěšným výrobcem léků, zakladatelem koncernu Janssen Pharmaceutica.

Od počátků psychomarmakologie měl Dr. Janssen blízké kontakty s představiteli elitní české psychofarmakologické školy v čele s dr. Protivou, autorem Prothiadenu. Osobně, prostřednictvím svých nadací či za pomoci koncernu, pomáhal řadě českých vědců, některé v letech normalizace dostal k sobě do Anglie.

* * * * *

Třetí lékařská fakulta dále navrhla, aby čestný doktorát Univerzity Karlovy převzal též Prof. Sir Andrew (Fielding) Huxley, O.M.,F.R.S. Vzhledem k tomu, že se tento vědec nemohl v dubnovém termínu slavnosti zúčastnit, přebírá čestný titul opožděně - v měsíci červnu.

PROF. ANDREW HUXLEY patří k pilířům světové vědy, zejména fyziologie, 20.století. Spolu s prof.Hodgkinem je objevitelem mechanismů přenosu vzruchu na nervosvalové ploténce a na synapsích. Tyto jevy kvalitativně popsal a jsou definovány Hodgkin-Huxleyho rovnicí. Za tento svůj objev dostal spolu s prof. Hodgkinem a prof. Ecclesem v roce 1963 Nobelovu cenu za lékařství a fyziologii. Prof. Huxley studoval další významné děje, týkající se svalové fyziologie, zvláště pak svalového stahu. Zabýval se i detaily přenosu nervového vzruchu na nervovém vlákně. K jeho zájmům patřilo i studium fyziologie kochlárních funkcí a kostního vedení vzruchu. Jeho objevy posunuly chápání činnosti svalů a nervů od teoretických předpokladů až k praktickému využití.

Prof. Huxley byl a je velkým organizátorem mezinárodní vědecké spolupráce. Dlouho a trvale spolupracuje s českými fyziology a jako předseda IUPS (Mezinárodní unie fyziologických věd) se zasloužil o to, že Regional Meeting IUPS v roce 1991 byl přidělen Československu.

Pamětní medaile

Pamětní medaile k 650. výročí Univerzity Karlovy udělil rektor UK třem desítám pracovníků 3. lékařské fakulty. Na slavnostním zasedání vědecké rady a akademického senátu fakulty, které se konalo 27. dubna v malé aule pražského Karolina, jim je předali společně prorektor UK pro studijní záležitosti prof. PhDr. Miloslav Petrušek, Csc. a děkan fakulty prof. MUDr. Michal Anděl, Csc. Ten také pronesl slavnostní projev, v němž se na tomto památném místě zamyslel nad smyslem udělení medailí, nad vztahem fakulty k univerzitní tradici i nad dalším rozvojem 3. LF (text projevu naleznete na str. 2).

Pamětní medaile UK dostali tito zasloužilí pracovníci a spolupracovníci 3. lékařské fakulty:

Jiří Brzorád

prof. MUDr. Oldřich Čech, DrSc.

Zdenka Červenková

prof. MUDr. Jiří Havránek, CSc.

prof. MUDr. Jiří Horák, CSc.

prof. MUDr. Cyril Höschl, DrSc.

Hana Jarošová

prof. MUDr. Richard Jelínek, DrSc.

Jana Jeníčková

prof. MUDr. Jiří Kaňka, DrSc.

doc. MUDr. Milan Kment, CSc.

prof. MUDr. Jan Kolín, DrSc.
prof. MUDr. Miloslav Kršiak, DrSc.
prim. MUDr. Karel Křikava, CSc.
prof. MUDr. Pavel Kuchynka, CSc.
Hana Novotná
prof. MUDr. Jan Oplt, DrSc.
Ilka Ouzká
MUDr. Vladimír Pecka
prof. MUDr. Jaroslav Pihrt, DrSc. in memoriam
prof. MUDr. Kamil Provazník, CSc.
doc. MUDr. Hana Provazníková, CSc.
prof. MUDr. Richard Rokyta, DrSc.
doc. MUDr. Vlasta Rychterová, CSc.
doc. RNDr. Eva Samcová, CSc.
prof. MUDr. Jiří Schindler, DrSc.
prof. MUDr. Josef Stingl, CSc.
doc. MUDr. Bohuslav Svoboda, CSc.
Věra Tomášková
doc. MUDr. Miroslav Tvrdek
doc. MUDr. Jiří Urban, CSc.
prof. MUDr. František Vrabec, DrSc.
prof. MUDr. Michal Anděl, CSc.

Jubilejní medaile

Podle návrhů jednotlivých fakult předal rektor UK Karel Malý 9. dubna v Karolinu osmdesát sedm jubilejních medailí, jimiž Univerzita Karlova projevuje úctu a uznání těm, kteří se „vynikajícím způsobem zasloužili o vzdělanost a dobro veškerenstva“. Na návrh 3. lékařské fakulty tyto medaile obdrželi:

Prof. MUDr. Miroslav Fára, DrSc.,

Prof. Richard G. Farmer, M.D.

Prof. MUDr. Stanislav Hájek, DrSc.

Prof. MUDr. Radana Königová, Csc.

MUDr. Zuzana Roithová

Mezi účastníky slavnostního předání jubilejních medailí byli také předseda Nejvyššího soudu O. Motejl, ministryně zdravotnictví Z. Roithová, ministr školství J. Sokol, kardinál M. Vlček a další významní hosté z ČR i zahraničí.

Týden nabitý zázraky

V pátek 3. dubna vše začalo v předpokojích přijímacích pokojů prezidenta republiky. Z osob civilních se v šatně stáváme akademickými funkcionáři v talárech a jako takoví již vstupujeme do přijímacího salónu. Šikují nás odborníci na protokol, stojíme zády k oknům, ze kterých je úžasný výhled na Prahu. Po levici jsou pak seřazeni pedelové s insigniemi. Matně mne napadne, že z tohoto odstupů a pačích perspektiv vypadají politické problémy i běžný život jinak než zespoda. Ostatně je téměř symbolické, jaká je dominance hradu proti úřadu vlády a parlamentu. Ve Švédsku jsou parlament i sídlo vlády v jedné úrovni s královským zámekem. Podobně je tomu ostatně

i v Británii a v Rakousku. Je zajímavé, jak naše kopcovité hlavní město topograficky rozvrstvuje různé složky moci výkonné a zákonodárné.

Pan prezident přichází přesně v 11 hodin. Mluví o významu vědy a vzdělanosti a jeho vyjádření podpory vědě mě velmi těší. Pak se s námi fotografuje a vypije sklenici šampaňského a chvíli hovoří. Je příjemné, že dost času stráví se studentem Matematicko fyzikální fakulty, jedním z vítězů světové soutěže v programování v Atlantě.

Na konferenci o roli univerzit v 21. století se v sobotu 4. dubna poprvé setkávám se Sirem Anthony Epsteinem, spoluobjevitelem EB viru. Při obědu mu docent Martin Bojar, děkan 2. lékařské fakulty, položil otázku o vztahu „jeho“ viru k chronickému únavaovému syndromu. Sir Anthony se rozzářil: „To, čemu se dnes říká chronic fatigue syndrome, jsme za mého mládí nazývali neurastenienie. A rozhodně nemám žádné zprávy o tom, že by tento syndrom souvisel s EB virem.“ V neděli odpoledne přednáší profesor Epstein o vzdělávání studentů medicíny v příštím století. Strašně rád ho poslouchám - hlavně proto, že mimoděk potvrzuje východiska i současné kroky naší reformy studia.

V neděli večer v Rudolfinu, utahaný po celodenní konferenci, se pomalu propadám do hloubky kouzelné hudby zprostředkované Českou filharmonií s Vladimírem Aschkenazym. Na balkoně sedí mezi děkany, rektorem a prorektory ministerský předseda a několik ministrů. Je velmi příjemné, že přišli na koncert na počest univerzity, snad na ni budou myslet více i mimo oslavy. Recepce po koncertě je příjemná směsí slavnostní nálady a civilního chování zúčastněných. Právě univerzitní prostředí, které se jen tak snadno mimo naši Almu mater nenajde.

Po pondělní ekumenické bohoslužbě ve svatém Vítu spěchám na večeri s Paulem Jansenem, jedním z čestných doktorů navržených naší fakultou. U Mánesova mostu na mne přes ulici mává Anthony Epstein doprovázený Martinem Bojarem. Je to přirozené a nenucené a taky strašně příjemné. V restauraci Parnas je nás pak několik s Paulem Jansenem, kterému se podařilo spojit výzkum s výrobou léků a stát se tak jedním z nejbohatších mužů Belgie, a při tom zůstat originálním vědcem.

Zvláště okouzlující je však jeho žena, nenucená a neformální. Paul Jansen má ještě o dva dny později na naší vědecké radě přednášku na téma Věda a průmysl. Po ní následuje tisková konference navštívená asi 20 novináři.

To jsem však již přeskočil úterý, úhelný den oslav výročí založení univerzity. Slavnostnímu ceremoniálu ve Vladislavském sále je přítomen prezident, který také přednesl projev. Krom něj mluví ještě pan rektor a sekretář Evropské konference univerzit. Po skončení slavnosti je recepce ve Španělském sále.

Ve středu, po tiskové konferenci s Paulem Jansenem, spěchám do Karolina, kde se předávají čestné doktoráty. To, co mne na celé slavnosti dojalo, je radostný ráz, který jí dodá právě Paul Jansen, když začne zpívat závěrečné Gaudeamus igitur. Přidá se k němu celá Magna aula. Po slavnosti je pochopitelně recepce ve Vlasteneckém sále a pak ještě večer s dalším naším čestným doktorem profesorem Delangem, kterému byl doktorát udělen za aktivity na poli jodového deficitu.

Ve čtvrtek dopoledne, v děkanský den, si místo obvyklého kolegia oblékám tepláky a odcházím na sportovní den před budovou fakulty. Malé hrazení a dva koše na

streetball udělaly z okolí fakulty příjemné sportoviště, a tak si člověk mohl připadat jako na americké univerzitě. Užasní studenti z Řecka porazili ve streetballu všechny. Při florballu na druhé polovině parkoviště jsou moji soupeři bohužel lepší. Drobným výsledkem příjemného dopoledne je závazek uspořádat takový půlden 2x ročně. Příště bude zřejmě v den imatrikulace.

Ve čtvrtek odpoledne jsou udělovány jubilejní medaile Univerzity. Za naši fakultu ji převezmou profesor Fára, profesorka Koenigová, profesor Hájek, profesor Farmer z Georgetownu a ministryně zdravotnictví Zuzana Roithová, ta však nikoliv za to, že je ministryní, ale za zásluhy o spolupráci mezi Fakultní nemocnicí Královské Vinohrady a naší fakultou. Vztahy mezi fakultou a její fakultní nemocnicí jsou zcela jistě v našem případě z celé Prahy nejjednodušší. Další večere je tentokrát s profesorem Ito, dalším naším čestným doktorem, a s profesorem Rokytou a profesorkou Raškovou. Profesor Ito je zřejmě nejveselejší Japonec, kterého znám, a večer s ním byl mnohem příjemnější, než jsem čekal.

V pátek, na slavnostním shromáždění 1.lékařské fakulty, jsme s děkanem Martinem Bojarem příjemně zaskočeni medailí fakulty, kterou nám její děkan docent Hach udělil. Jsme totiž oba její absolventi.

Sobotní den trávím s Richardem Farmerem v okolí Plzně a na zámku Kozel. Když v neděli ráno profesora Farmera odvezu na letiště, začínají mi velikonoce. Skončil jeden z nejnabitějších týdnů, které jsem v životě zažil. Týden, na který nelze zapomenout, týden, ve kterém se náhle stala Praha středem světových univerzit, týden, ve kterém bylo možné opakovaně potkávat Antony Epsteina, Václava Havla, Paula Jansena, premiéra Tošovského, mnoho ministrů, Olbrama Zoubka, Vladimíra Aschkenázyho, rektory, děkany, profesory i studenty.

Slavnosti jistě nejsou to nejdůležitější v životě univerzity. Kritický duch, který by měl vanout jejími poslucháři a seminárními místnostmi, je nebo alespoň by měl být, spolu s pravdou a svobodou univerzitního bádání mnohem významnějším atributem života univerzity a její akademické obce. Zamyšlení nad těmito základními hodnotami bude jistě nezbytné. Oslavy 650. výročí však mají řadu silných momentů. Předně umožnily neuvěřitelné množství nejruznějších setkání, ke kterým by jistě nemohlo v takové míře dojít mimo rámec těchto oslav: prezident ve volné zábavě se studentem, vážné diskuse o osudu univerzit v příštím století či oběd s jedním z nejvýznamnějších britských vědců a konečně sportování před budovou naší fakulty - toto všechno a mnohem víc proběhlo v jediném týdnu, jako symbolické vyjádření mnoha funkcí, které univerzita má. Právě v této symbolické zkratce vidím důležitou roli letošních velkolepých oslav. Jiným významným momentem oslav je, že ukázaly na obrovskou sílu i šíři záběru univerzity - pevně věřím, že jí přidá i sebevědomí do dalších složitých jednání o budoucí podobě českého vysokoškolského vzdělávání i vědy.

Za dva týdny po skončení oslav výročí založení naší univerzity jsem dostal dopis od Anthony Epsteina. Vzpomínal na naše setkání během oslav a děkoval mi za naše pohostinství. Přiložil text své přednášky o vzdělávání lékařů pro 21. století (viz str. 32). Doufám, že čtenáře potěší právě tak, jako potěšila mne.

Michal Anděl

FAKULTA

DOPISY
CENY
PLASTICKÁ CHURURGIE

Z dokumentace

Professor Dr. Stig Hagström¹⁾
University Chancellor
National Agency for Higher Education
Stockholm

Prague, January 21, 1998

Dear Stig,

I still remember the beautiful time we had in Saltsjöbaden. I also appreciate materials, which you sent me. I forwarded them to the Minister of Education of the Czech republic.

Now I am writing to ask you for an advice. As I informed you we have launched a new curriculum (see enclosure). Obviously, classical subjects are restructured, e.g., anatomy, histology, physiology etc. fit in one module called „The structure and function of human body“. Other subjects per analogiam. It means that although all topics are preserved, some of their titles disappeared from the list of subjects and exams. This itself would not make a great problem (similar situation is in Maastricht, Linköping etc.). Nevertheless, some people here say that exams entitled „pathology“ and „pharmacology“ represent *conditio sine qua non*. Therefore they say we must include these subjects in a classical form to be recognized as a medical school. I am afraid it is not true provided we fulfil other important criteria (at least 5500 total hours, state exams from major disciplines etc.). So the question is, if I am right or not.

Sorry for disturbing you, but among my friends, there are only few really informed people involved deeply in the university curricula.

Warmest personal regards

Cyril

Cyril Höschl

Professor Cyril Höschl
Director, Psychiatric Center Prague
Vice-dean 3rd School of Medicine
Charles University
Prague

Stockholm, April 14, 1998

Dear Cyril,

Thank you for your letter of January 21 regarding the recognition of your proposed new medical curriculum. I have used the time to check with the appropriate authorities in Sweden who make the evaluation of foreign degrees.

The answer is that you are right. There will be no problems for Sweden to recognize your degrees with the changes that you are proposing.

I apologize that it has taken such a long time for me to get this answer. These matters are not handled by the Ministry of Education but rather by the Department of Social Welfare.

I hope that my answer satisfies you and that it means that you will be able to fulfil your plans for reforming the medical curriculum.

Some time ago we made an evaluation of the Swedish system for educating the medical professionals. We are now following up this evaluation which has had very positive effect. Linköping University came out very well from this scrutiny. Unfortunately all these reports are in Swedish. However, if you would like I would be most happy to send them to you.

With best personal regards,

Stig Hagström

* Stig Hagström je kancléřem Švédského univerzitního a lycejníoho systému (University and College system) a předseda Národní agentury pro vyšší vzdělání.

Sbírka zákonů, č. 97 a 98/1953

**98. Vládní nařizení ze dne 27. listopadu 1953
o změnách v organizaci vysokých škol**

Vláda republiky Československé nařizuje podle § 3 a §7 odst. 3 zákona č. 58/1950 Sb., o vysokých školách, a podle § 16 odst. 4 zákona č. 31/1953 Sb., o školské soustavě a vzdělávání učitelů (školský zákon):

§ 8.

(1) Z lékařské fakulty Karlovy university v Praze se zřizují fakulta všeobecného lékařství, fakulta dětského lékařství a lékařská fakulta hygienická.

(2) Pobočka lékařské fakulty Karlovy university v Praze, zřízená v Plzni, se přeměňuje na pobočku fakulty všeobecného lékařství této university se sídlem v Plzni.

§ 15.

Toto nařizení nabyvá účinnosti dnem 1. zář 1953; provede je ministr školství v dohodě se zúčastněnými členy vlády.

Nejlepší studenti

Konec školního roku se blíží a bilancovat mají co i medici: někdo se podívá do indexu, jiný na pozvánku k promoci, další naopak přemýšlí, jak dohnat to, co dosud nestihl, nebo naopak jak co nejlépe prožít prázdniny. Příjemné pocity mohou mít samozřejmě ti posluchači, jimž se ve škole dobře dařilo. Několik z nich už ocenění dostalo 12. května, kdy Akademický senát 3. LF rozhodoval o udělení letošních studentských cen. Poměrně jednoduché bylo vybrat nositele Ceny Vesmíru - představuje předplatné tohoto časopisu a mohou ji na návrh svých kolegů obdržet vždy dva studenti z 2.-6. ročníku, jejichž průměrný prospěch nebyl horší než 1,8.

Obtížnější rozhodování čekalo Akademický senát o udělení Ceny Margaret M. Bertrand, založené touto kanadskou profesorkou angličtiny v r. 1991. Podle statutu ji získává každoročně ten posluchač 6. ročníku, který nejenom po celou dobu studia dobře prospíval (průměr známek nemá horší než 1,2), ale který navíc svými mimoškolními aktivitami přispívá k dobrému jménu fakulty. A tak nejlepší studenti předstupovali před členy Akademického senátu a sdělovali, co dělají navíc, ve svém volnu. Nebylo toho málo - pomáhali v pitevnách, v laboratořích, přisluhovali v ordinacích praktického lékaře nebo na klinice plastické chirurgie. Byli také na stážích v cizině, sportovali, hráli na kytaru, zkoumali hradní architekturu a matka dvouletého dítěte spolupracovala s kardiochirurgy. Mluvili i o svých sportovních aktivitách a k těm patřila i vítězka, zvolená tajnou volbou: hraje závodně tenis, organizuje letní tenisové školy pro děti, působí i v lyžařských oddílech a spolupracuje s nadací Zdraví a život.

Podle nezájímavého pozorovatele starší generace byli dobří všichni a potěšení z vynikajících studentů neskrývali ani mnozí členové Akademického senátu.

Cenu Vesmíru obdrželi tito studenti:

2. ročník: Hana Popelková, Jarl-Inge Melberg
3. ročník: Ivana Musilová, Olga Tutterová
4. ročník: Pavel Trnka, Alena Dvořáková
5. ročník: Jelena Paříková
6. ročník: Jan Bečka, Zuzana Trnková

Kandidáti na Cenu Margaret M. Bertrand:

Petra Bartůňková - průměrný prospěch	1,08
Jan Fiala a Zuzana Matoušová	1,09
Michaela Vanišová	1,10
Evangelos Charitatos	1,11
Tomáš Kolín a Michaela Lomská	1,15
Veronika Jirešová	1,18
Miroslav Štefan	1,19

Cenu Margaret M. Bertrand získala Petra Bartůňková.

Nejlepším zahraničním studentem 3. LF je Evangelos Charitatos.

Rozhovor s přednostou kliniky plastické chirurgie FNKV doc. MUDr. Miroslavem Tyrdkem O radosti z práce a svízelných financích

Když se řekne plastická chirurgie, představí si laikové především zkrášlovací procedury, tvarování ženských postav a obličejů. Jenže co o náplni své práce řekne odborník, který je přednostou kliniky plastické chirurgie?

Bohužel to není jenom laická představa, je to představa i určité části odborné veřejnosti. Samozřejmě, že estetická chirurgie je součástí, ale jenom jednou z několika součástí plastické chirurgie. Plastická a rekonstrukční chirurgie v současné době není základním oborem. Je nástavbovým oborem, vycházejícím z obecné chirurgie, a tak pro specializaci v oboru plastické chirurgie je potřebná základní, první atestace v oboru obecná chirurgie. Je to obor poměrně široký: zabývá se léčbou vrozených vad, jako jsou hlavně obličejové rozštěpy, vrozené vady ruky, zevního genitálu, chirurgickou léčbou kožních nádorů, rekonstrukcemi defektů měkkých tkání, korekcemi porážkových deformit, chirurgií ruky. K účelům rekonstrukce je užívána i mikrochirurgická technika, která umožňuje provádění replantací, tj. zpětné našívání částí těla oddělených úrazem, i volné přenosy tkáňových celků. Naše klinika je replantačním centrem pro území celých Čech. Málokdo z plastických chirurgů dokáže svůj obor obsáhnout jako celek: musí získat v rámci přípravy k atestaci zkušenosti ze všech problematik oboru, ale pak se profiluje určitým směrem, specializuje se např. na rozštěpové vady nebo mikrochirurgii.

Do oboru plastické chirurgie patří i léčba popálenin; v naší nemocnici je sice samostatná klinika popáleninové medicíny, která tuto léčbu zajišťuje, ale specialisté pro tento obor mají kvalifikaci plastického chirurga.

Proto sídlíte v nemocnici v jedné budově?

Působí to dojmem jedné budovy, ale jsou to dvě budovy oddělené, pouze jsou v úrovni prvního suterénu propojeny chodbou. Léčba popálenin je špinavější, septická chirurgie, a proto se z hygienických důvodů tyto provozy nekříží.

Mezi servis, který plastická chirurgie zajišťuje, patří dále chirurgie ruky - to jsou ale šlachová a nervová poranění spíše ve smyslu rekonstrukčním. Jednodušší poranění tohoto druhu ve spádové oblasti musí zajišťovat běžná chirurgická oddělení.

Zřejmě tedy musíte spolupracovat s jinými odbornostmi, třeba s popáleninami.

Klinika popálenin je již několik let samostatná a zajišťuje i rekonstrukční výkony po těchto poraněních. My s nimi spolupracujeme pokud se jedná o rozsáhlejší defekty řekněme s obnažením skeletu, kdy je potřeba krytí tkáněmi, které jsou přenášeny z jiné části těla.

Spolupracujete také s onkologií?

Ano, plastický chirurg se podílí na práci melanomového a mammárního týmu v rámci indikačního schématu. Nezabýváme se mamární chirurgií ve smyslu onkolo-

gickém, tzn. odstraňování karcinomu prsu, to provádějí obecní chirurgové. My se zabýváme rekonstrukcí prsu, ovšem na základě schválení nebo posouzení onkologa, je-li tento výkon vhodný vzhledem k základnímu onemocnění.

Samozřejmě máme stálou spolupráci s ortopedickou klinikou, protože při poranění dolních končetin často vznikají rány defektní, kdy k tomu, aby se úspěšně mohla zhojit zlomenina, je potřeba nejdříve rekonstruovat měkké tkáně. A spolupracujeme s nimi i v rámci replantačního servisu, protože skelet i amputací od úrovně zápěstí výše se stabilizuje pomocí zevního fixátoru. Tento zevní fixátor montují ortopedi a my potom provádíme vše ostatní. V této nemocnici začalo fungovat traumatologické centrum, naše replantační centrum je jeho součástí, jde tedy o mnohostrannou spolupráci různých odborností.

Z toho, co říkáte, vyplývá, že se klinika věnuje celé šíři oboru. Je někde v ČR jiné podobné pracoviště?

Ano, v Brně je další klinika plastické chirurgie a její šíře výkonů je v podstatě stejná.

Kolik máte lůžek?

Původně i s popáleninami jsme měli dohromady dvě stě lůžek, po rozdělení jsme jich měli sto čtyřicet, a teď, když jsme redukovali dětské i dospělé oddělení, máme včetně JIPU 96 lůžek. Myslím, že to je v současné době dostatečné.

A když jsme u ekonomiky - vy si nestěžujete na peníze?

Jsmo ztrátoví nebo proděleční jako každý chirurgický obor, protože sazebník výkonů je zcela nesmyslný a je to spíš hra na pojišťovnu, než aby to byl systém, jak hradit zdravotní péči. Zatím není definováno, na co vlastně stačí peníze, které si lidé na pojistném platí. Samozřejmě co se na pojistném vybere, nemůže stačit na poskytování péče v rámci západních standardů. K tomu, aby těchto finančních prostředků byl dostatek, je třeba politického rozhodnutí, které určí rozsah garantované péče ze základního pojistného a to ostatní musí být hrazeno jiným způsobem, například při pojištění a přímou úhradou. Jinak se to musí projevit na kvalitě poskytované péče nebo na délce čekacích dob na výkony, která se prodlouží.

Už začínáte odsouvat operace?

To se děje všude, že se čekací doby prodlužují, a je to otázka peněz. Restrikce se týkají všeho - máme limity na léky, na spotřebu materiálu, na všechno. Pojišťovna platí už rok paušální sazbu, která byla stanovena podle referenčního období před dvěma lety, od té doby narůstají ceny materiálu, léků, energie, a paušál je stále stejný. Abychom tedy s tímto objemem peněz vystačili - a ono to nestačilo ani před dvěma lety - musíme péče poskytnout méně.

Neutíkají vám lidé, nemáte potíže s personálem?

Máme stabilizovaný středně zdravotnický personál, trochu je problém s nižším zdravotnickým personálem a je problém s lékaři; obor plastické chirurgie zajišťuje i léčbu kosmetických vad, což není hrazeno pojišťovnou, ale na základě přímé úhrady pacientem. Část lékařů se privatizuje a specializuje se na estetickou chirurgii a tyto

služby poskytuje za smluvní ceny. Samozřejmě pak i jejich příjmy jsou tomu odpovídající.

A klinika si na tom nemůže přivydělat?

My samozřejmě tyto služby poskytujeme také jako zaměstnanci nemocnice za určitý podíl. Aby to nebylo na úkor normálních pacientů a aby se neprodužovaly jejich čekací doby, provádíme je v odpoledních hodinách, v mimopracovní době.

Zmínili jste se, že plastičtí chirurgové se specializují až při druhé atestaci, ale plastická chirurgie se na medicíně rovněž přednáší.

S pregraduální výukou se to má následovně: jako členové chirurgického centra se podílíme i na výuce obecné chirurgie. Zatím se vyučuje chirurgická propedeutika ve 3. ročníku, v ročníku pátém probíhá povinně volitelný kurz a v 6. ročníku jsou u nás povinně studenti na předstátnicových stážích.

Jenže teď se do třetího ročníku dostává nové curriculum. Můžete k němu něco říci?

Teprve se připravuje rozvrh na zimní semestr 1998-99 a to bude poprvé, kdy se s novým curriculum setkáme. Zatím s ním nemám zkušenost, přestavba stále probíhá a počítám, že i v následujících čtyřech-pěti letech bude docházet ke změnám, než se výuka stabilizuje.

A postgraduální výuka?

Ta u nás probíhá trvale, lékaři, připravující se k atestaci, mají za povinnost stážovat na klinice. Dále tady probíhají i krátkodobější stáže jiných, většinou chirurgických odborností, jako jsou obecní chirurgové a ortopedi, v některých případech i kožní lékaři nebo stomatochirurgové, kteří potřebují poznat určitou problematiku, kterou my se také zabýváme.

Dostali jste také nějaké granty na vědecko-výzkumnou činnost?

Zatím granty, o které jsme žádali, nám byly přiděleny. Bylo to například na epidemiologicko-experimentální studii vzniku rozštěpových vad v závislosti na zvyšování tělesné teploty. Probíhal tady také grant na včasné krytí defektů na dolních končetinách, kdy tyto defekty byly řešeny volnými laloky s použitím mikrochirurgie. Získali jsme i grant, týkající se rekonstrukce prsu po ablaci, teď tu běží grant o užití biokeramiky při augmentaci obličejového skeletu a máme zažádáno o další granty.

Jistě se neobejdete bez mezinárodní spolupráce. Pořádáte sympozia a semináře?

Účastníme se samozřejmě nejrůznějších kongresů. Právě v květnu je u nás druhé mezinárodní evropské sympozium, spojené s kurzy estetické chirurgie.

Máte nějaký zvláštní problém, na který jako přednosta kliniky narážíte?

Při dostatku peněz by bylo všechno jednodušší. Většina problémů se točí okolo nedostatku peněz, který ovlivňuje možnosti vybavení přístroji, nástroji a materiály, aby bylo možno poskytovat péči v potřebné kvalitě a na úrovni doby. Další věcí je možnost účasti na nejrůznějších sympoziiích v zahraničí, je to drahé a vždycky to

vyžaduje nějaký sponzorský příspěvek, který se obtížně shání. Finanční otázkou je i dostatek lidí, protože máme limity nejenom na materiál a léky, ale i na počet pracovníků. V posledních měsících několik lidí odešlo, a nebylo nám umožněno je nahradit, což znamená, že servis, který jsme poskytovali, musíme zajišťovat s menším počtem lidí, a to je někdy dost svízelné.

A dělá vám něco radost?

Kdyby člověk aspoň z něčeho neměl radost, tak by tu práci dělat nemohl. Pokud se nám práce daří, pak to radostné je. fle

* * *

● **Estetická chirurgie mezinárodně.** Třetí lékařská fakulta, Česká lékařská společnost a Fakultní nemocnice Královské Vinohrady uspořádaly v polovině května v Praze už druhý seminář estetické chirurgie s mezinárodní účastí - první se konal před čtyřmi lety. Letošní setkání probíhalo v rámci jubilejních oslav Univerzity Karlovy; pozvání organizačního výboru, podepsané MUDr. M. Duškovou, připomínalo také jméno akademika Františka Buriana, jednoho ze zakladatelů evropské plastické chirurgie. S odvoláním na ušlechtilou vizi budoucí sjednocené Evropy pak v pozvánce vyjadřoval úmysl nabídnout příležitost k profesionálnímu růstu většímu množství posluchačů.

Pozvání přijalo přes sto odborníků nejen ze sousedních států - Slovenska, Polska, Ruska a Německa, ale i ze zemí vzdálenějších - Izraele, USA, Itálie, Belgie, Turecka. Zastoupeni byli také chirurové ze Skandinávie (Švédsko, Finsko), Chorvatska, Estonska a zvláště početná skupina přijela z Litvy. Čestnými hosty byli Helga Eder (Belgie), Marita Eisenmann-Klein (SRN), Marco Gasparotti (Itálie), Jose Guerrerrosantos (Mexiko), John W. Little III a Thomas Roberts III (USA), Rolf Nordstrom (Finsko). Potěšující byla též účast studentů 3. LF.

● **Jednali také ortopedové.** Slavnostní koncert v Karolinu zahájil 14. května v Praze Ortopedický kongres s mezinárodní účastí. Uspořádala Ortopedicko-traumatologická klinika FNKV a datum ani téma kongresu nezvolila náhodně. Obojí je totiž podle předsedy kongresu doc. MUDr. J. Bartoníčka těsně spojeno s životem zakladatele Univerzity Karlovy: Na den zahájení kongresu připadlo výročí narození Karla IV., zlomenina krčku femuru byla nepřímou příčinou jeho úmrtí - a právě zlomeniny horního konce femuru byly i prvním tématem kongresu. Dalšími předměty jednání byly kontroverze v aloplastice kolenního kloubu a uvolnění femorální komponenty kyčelního kloubu. Kongresu se zúčastnili přednostové ortopedických klinik z Čech, Moravy a Slovenska a při tří denním jednání nechyběli ani špičkoví odborníci ze zahraničí, jako např. D. A. Dennis a A. Sarmiento z USA, H. Wagner ze SRN, H. U. Cameron z Kanady a K. Zweymüller z Rakouska.

STUDIA

SIR ANTHONY EPSTEIN
PARLAMENT ČR

VYSOKÉ ŠKOLY ZÍSKALY VĚTŠÍ SAMOSTATNOST

Z PARLAMENTNÍ DEBATY O NOVÉM VYSOKOŠKOLSKÉM ZÁKONU

Vysoké školy se konečně dočkaly nového zákona, když jeho definitivní verzi schválily obě komory Parlamentu České republiky: 3. dubna pro přijetí zákona hlasovala většina členů Poslanecké sněmovny, 22. dubna pro něj zvedla ruku většina senátorů. 12. května vysokoškolský zákon podepsal prezident republiky Václav Havel. Nová norma vejde v platnost 1. července 1988. (Text zákona otiskujeme v příloze VNR.)

Návrh zákona v obou komorách odůvodňoval ministr školství, mládeže a tělovýchovy **Jan Sokol**. Jak připomněl v poslední březnový den poslancům, cílem nové normy je upevnit, upřesnit, precizovat změny, ke kterým došlo ve vysokém školství po roce 1989: jedná se mj. o vznik vysokoškolské samosprávy, o potvrzení akademických svobod, o roli akreditační komise. Za druhé, jak řekl ministr, je na návrhu podstatné, že zdůrazňuje spojení vysokých škol s tvůrčí činností, zejména vědou. Za třetí jde o to oddělit vysoké školy zřetelněji od státu a nezanedbatelnou novinkou je možnost existence soukromých vysokých škol, které nejspíše budou vznikat jako menší neuniverzitní celky. Právě k otázce rozlišování na VŠ univerzitní a neuniverzitní pak ministr Sokol poznamenal, že současný model vzdělání vznikl před 150 lety reformami Humboldtovými a von Steinovými, které byly zamýšleny pro ústavy, na nichž studovalo zhruba 1% populace. Letos u nás studuje téměř 23% příslušné populace věkových ročníků - a takový počet se nemůže živit pouze akademickou vědou.

Když potom vysvětloval otázku právní subjektivity vysokých škol a jejich hospodářskou autonomii, dotkl se J. Sokol i fakultních nemocnic. Řekl, že byly také předmětem dlouholeté debaty; předkládaný návrh vychází z poznání, že „*fakultní nemocnice a lékařské fakulty musí fungovat na základě smluvního vztahu. Obě dvě instituce musí být z praktických důvodů hospodářsky oddělené, už proto, že objem hospodaření dejme tomu lékařské fakulty a příslušné fakultní nemocnice je zcela astronomický. Jedna z pražských fakultních nemocnic má například mnohem větší rozpočet než celá Karlova univerzita. A kdybychom je tedy spojili, nepředali bychom nemocnice fakultám, ale naopak fakultu nějaké nemocnici*“.

Jan Sokol se také ještě jednou pokusil přesvědčit poslance o užitečnosti návrhů na zavedení školného, které by podle jeho slov mělo být jediným jistým zdrojem příjmu pro vyplácení stipendií.

Poslanecký návrh zákona, který tuto myšlenku odmítl a naopak hovořil o penalizačních poplatcích za nestandardně dlouhé studium a který posloužil ke kompromisní verzi, přednesl ve sněmovně poslanec **Eduard Zeman**. Také on se vyjádřil k problému fakultních nemocnic, jež označil za „*velmi kolizní a složité*

téma“; konstatoval, že „cestou vysokoškolského zákona tuto problematiku neu-
míme v dané chvíli dobře řešit a bude muset být řešena jindy a jinde, hlavně
v oblasti zdravotnické legislativy“. O sporech kolem nemocnic se zmínil rovněž
poslanec **Daniel Kroupa**; podle jeho osobního názoru by nemocnice měly být
součástí univerzit.

Menšinové stanovisko, tlumočené ve sněmovně **Michalem Prokopem**, mělo
za to, že školné v současné době více odpovídá potřebám a reálné praxi v ze-
mích EU i dalších, včetně postkomunistických zemích.

Jiné téma zařadil do rozpravy poslanec Petr Pleva, když se vyslovil proti
přijímacím zkouškám. Naproti tomu Zdeněk Jičínský považuje přijímací řízení za
nezbytné pro to, aby vysoké školy mohly kvalitně zajišťovat výuku a vzdělávání
svých posluchačů. V této souvislosti řekl: „Svého času - nevím, jak je to mo-
mentálně nyní - třeba i v SRN byl numerus clausus, pokud jde o studium na
lékařských fakultách, a protože na lékařských fakultách k tomu, aby posluchači
mohli studovat, musí mít i nezbytnou míru praxe v nemocničních zařízeních
apod.“ Republikán Zdeněk Krampera za svůj klub se vyslovil proti návrhu zá-
kona - vzhledem ke školnému a možnosti zřizovat soukromé vysoké školy. Ná-
mitky vůči zákonu, který označil jako krok zpět, přednesl i komunistka Zdeněk
Klanica.

Po několikahodinové rozpravě a po proceduře přijímání či (většinou) zamí-
tání pozměňovacích návrhů pak v pátek 3. dubna jednání o vysokoškolském
zákonu vyvrcholilo, jak to zachycuje i stenografický záznam z jednání, které řídil
místopředseda Poslanecké sněmovny **Karel Ledvinka**:

„Dámy a pánové, pokračujeme v projednávání tohoto bodu.
O všech návrzích bylo hlasováno, přikročíme k hlasování
o celém návrhu zákona. Přednesu návrh usnesení:

Poslanecká sněmovna vyslovuje souhlas s vládním návr-
hem zákona o vysokých školách a o změně a doplnění zákona
č. 586/92 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších
předpisů, podle sněmovního tisku 329, ve znění schvále-
ných pozměňovacích návrhů.

Zahájil jsem hlasování č. 350 a ptám se, kdo tento
návrh podporuje. Kdo je proti?

Pro návrh hlasovalo 121 poslanců, proti 36 ze 161
poslanců. Znamená to, že s návrhem zákona byl vysloven
souhlas.

O slovo se přihlásil pan ministr Sokol.“

Ministr školství, mládeže a tělovýchovy ČR Jan So-
kol: „Pane předsedající, vážená sněmovno, já jsem vám
chtěl jménem ministerstva a vlády poděkovat za to, co

jste udělali. K zákonu máme jistě každý řadu výhrad, ale vcelku jsem pevně přesvědčen, že to je velký krok kupředu. Děkuji vám." (Potlesk.)

Místopředseda PSP Karel Ledvinka: „Děkuji i já panu ministru Sokolovi. O slovo se nyní přihlásil pan kolega Eduard Zeman.“

Poslanec Eduard Zeman: „Také bych rád poděkoval. Chtěl bych, pane předsedající, požádat v tomto případě, když prošla tato verze zákona, o stažení následujícího bodu programu, resp. následujícího tisku, na stejné téma.“

Místopředseda PSP Karel Ledvinka: „Děkuji. Tím jsme projednali bod 58. Nyní se budeme věnovat bodu 57.“

Slyšeli jste návrh na usnesení, kterým pan poslanec Eduard Zeman navrhl zpětvzetí návrhu zákona. O tomto návrhu budeme hlasovat.

Zahájil jsem hlasování č. 351. Kdo návrh podporuje? Kdo je proti?

Prosím, abyste tak nehlučeli, ani telefon není slyšet! (Pobavení v sále.)

Pro návrh se vyslovilo 125, proti 7 poslanců. Tento návrh byl přijat.

Děkuji panu ministrovi, děkuji panu kolegovi Zemanovi, děkuji panu zpravodaji kolegovi Kroupovi. Tím jsme se vyrovnali s bodem 57.“

Poté, co zákon o vysokých školách přijala Poslanecká sněmovna, projednal jej ještě Senát Parlamentu ČR. Také v této komoře parlamentu předložil návrh ministr školství **Jan Sokol**.

Ve svém exposé mj. konstatoval, že vysoké školy tímto zákonem přestávají být součástí státu a vracejí se tam, kde byla Karlova univerzita při svém založení - budou mít svůj majetek a stanou se samostatnými korporacemi. Avšak vzhledem k tomu, že vysoké školy přestávají být elitními ústavami pro úzkou skupinu vysoce nadaných a zpravidla také majetných, nýbrž stávají se součástí vzdělanosti celého národa, vzniká tedy, jak řekl ministr, „*problém praktického uplatnění těchto absolventů. Ten problém už dnes v České republice není zdaleka pouze teoretický, neboť nám zřetelně narůstá nezaměstnanost i u absolventů vysokých škol, a sice nezaměstnanost strukturální, např. u lékařů.*“ V této souvislosti ministr vyzdvihl nutnost uzákonění vzniku neuniverzitních a soukromých vysokých škol a zdůraznil, že všechny musejí procházet stejným způsobem akreditace; přitom privátní ústavy mohou požádat o státní dotaci pouze tehdy, mají-li charakter obecně prospěšných společností, jsou-li to instituce neziskové.

Za mimořádně závažný bod pokládá ministr upevnění role akreditační komise - zákon jí ukládá i soustavné a trvalé sledování kvality vysokoškolského vzdělávání, které je podmínkou k tomu, aby vysoké školy měly právo udělovat tituly a ucházet se o dotace státu.

Jan Sokol potom věnoval pozornost bodům, které byly v mediální i politické diskusi nejčastěji středem zájmu. Na prvním místě je to otázka školného, jehož vládní představu sněmovna neschválila. Po ministrově soudu je nejdůležitější, že zákon vůbec o školném, resp. o poplatcích, mluví a že se tyto příjmy neúčastní hospodaření vysoké školy, natož aby se stávaly příjmy státního rozpočtu, ale škola je povinna je vyplácet jako stipendia.

Další otázkou, o níž vznikla velká debata, za níž se v Poslanecké sněmovně ve spolupráci s konferencí rektorů a dalšími podařilo zákon výrazně vylepšit, je způsob převodu majetku na vysoké školy. Dnes mají ve svém užívání budovy pro výuku, výzkum, vzdělávání - a ty jim podle zákona ministerstvo musí převést. Kromě toho mají právo hospodaření ke kolejím a menzám, které je na základě historických okolností rozloženo zcela nahodile. Podle ministra celý kolejní systém funguje nyní jen díky tomu, že ministerstvo přimělo vysoké školy k tomu, aby o přidělování lůžek rozhodovaly společně na základě stejných kritérií. „Kdybychom teď tyto majetky dali vysokým školám,“ prohlásil J. Sokol, „tento systém se velmi pravděpodobně rozpadne. S konferencí rektorů jsme dohodli, že vysoké školy větších měst vytvoří zájmová sdružení, kde budou mít podíly třeba odpovídající tomu, jaký počet lůžek do nich vnesly - to jsme ponechali na rozhodnutí rektorů a ti slíbili, že připraví právní normu.“ Tomuto zájmovému sdružení pak ministerstvo školství koleje převede.

Senátor *Josef Jařab* jako zpravodaj garančního výboru se nejprve pochvalně zmínil o zákonu č.172 z roku 1990, který umožnil návrat akademických svobod několik týdnů a měsíců po listopadu 1989. Nový zákon podle jeho slov pak odráží vůli pomoci při diferenciaci vysokoškolského vzdělávání. Vyslovil se také k otázce školného a konstatoval, že zákon je kompromisem v tomto i v jiných bodech; pokud by zákon kompromisem být neměl, pak by mohl být „jenom výsledkem koncepce rozvoje školství a k tomu se zatím příliš naše vláda, ať už za kteréhokoliv ministra, nedostala, aspoň za těch předešlých ne.“

V rozpravě návrh zákona ocenil *Vladislav Malát*; jako vysokoškolský učitel s praxí dlouhou 36 let vidí významný přínos zejména v zavedení diverzifikovaného studia, tj. ve vzniku neuniverzitních škol. Přivítal také možnost vzniku soukromých vysokých škol s tím, že je na nich, aby zajistily své financování. Vzhledem k tomu je ochoten tolerovat i některé nedostatky tohoto zákona - vadí mu, že podmínkou pro výkon funkce rektora nebo děkana není habilitace.

Senátor *Václav Mencl* vyslovil pochybnosti, zda skutečně ministerstvo převzme majetek od vysokých škol k 1. 1. 1999 pouze na okamžik a potřebný majetek ihned předá zpět vysokým školám. Domnívá se, že takový proces potr-

vá dlouho a přinese řadu obtíží a nejistot. Nesouhlasí ani s tím, že ministerstvo normativně určí, zda je majetek potřebný nebo ne a zastává názor, že odtržení kolejí od škol povede k byrokratizaci a k jejich daleko horšímu využití.

Senátorka **Libuše Benešová** se otázala ministra školství, zda se nebojí, že menší fakulty nebudou dostatečně zastoupeny v akademickém senátu, protože zákon nehovoří o proporcionálním složení. Její druhý dotaz se týkal pracovních poměrů akademických pracovníků - zatím se sjednával na základě konkurzu na dobu určitou, nyní je od této zásady upuštěno.

Senátor **Karel Barták** ocenil kvalitu předlohy zákona, ale přece jen měl k panu ministrovi jednu připomínku a jeden dotaz: „*Připomínku, že se stává už evergreenem, že jako příkladu pro nezaměstnané vysokoškoláky se využívá příkladu lékařů. Já bych chtěl říci, že nezaměstnaných lékařů je několik desítek v celé republice, je plno volných míst na méně atraktivních oblastech a v méně atraktivních oborech a pan ministr jistě ví velmi dobře, že od roku 2005, kdy se bude lámat demografické rozložení pracujících lékařů, bude potřeba lékařů ještě více nežli je dnes. A jeden dotaz. Pane ministře, chtěl bych se vás zeptat, když bude převoděn nemovitý majetek do majetku vysokých škol, jak to bude s odpisy tohoto majetku? Samozřejmě, že v této fázi doporučuji schválit zákon v navrhovaném znění.*“

S dotazem na ministra se obrátil i senátor **Milan Štěch**: nenašel nějakou podrobnější nebo aspoň vůbec zmínku o tom, jak pracovníci ve vysokém školství - ať jsou to pedagogičtí nebo nepedagogičtí - budou odměňováni. Postrádá také ustanovení o sociálním nebo obdobném fondu.

Dotazy a připomínky v závěru debaty zodpověděl ministr školství **Jan Sokol**. V souvislosti s převodem majetku na vysoké školy připomněl, že se o řešení skutečně ministerstvo dohodlo s rektory vysokých škol; kdyby koleje apod. rovnou připadly jejich současným uživatelům, způsobilo by to nepředstavitelné obtíže, neboť je ve skutečnosti řada majetků, které vysoké školy z různých důvodů nechťejí.

K připomínce, že zákon nestanoví zastoupení fakult v akademickém senátu, ministr Sokol řekl, že to „trošku respektuje změnu poměrů fakult a univerzit. Až dosud byly fakulty právními subjekty - v omezené míře, ale přece - a v této chvíli jsme pokládali za záležitost univerzity, jak chce zastoupení vyřešit.“

Pokud jde o uzavírání pracovních poměrů na základě výběrového řízení, pak zákon skutečně vypouští ustanovení, že se tak děje na dobu určitou. Stalo se tak na základě argumentů z Ministerstva práce a sociálních věcí, kde takováto omezení v zákonech neradi vidí; ministr uznává jeden praktický důvod - například vysokoškolský pracovník, nemá-li trvalý pracovní poměr, má potíže, když si sjednává výpůjčku nebo hypotéku.

Dále ministr Sokol uvedl, že je v zákoně předepsán i odpisový fond; odpisy musí být součástí dotací, neboť z části pocházejí z dotací státu.

K poznámce, že zákon nemluví o platech vysokoškolských pracovníků, J. Sokol uvedl: „Chtěli jsme zdůraznit nezávislost vysokých škol. Po dohodě s radou vysokých škol a konferencí rektorů jsme se přiklonili k tomu, že platy vysokoškolských pracovníků mají být věcí vnitřního předpisu vysoké školy. Myslím, že to není v rozporu s evropským právem, neboť celé znění zákona jsme podrobně konzultovali s experty, které nám poslali z Bruselu. Z podobného důvodu zákon nepředepisuje vysoké škole zřízení sociálního fondu, neboť se nadále jedná o nestátní subjekt, kde by předpisy státu co nejméně měly zasahovat do jeho vnitřních pravomocí. Pokud si dobře uvědomíte, že je to nestátní subjekt, pro něj platí to, co pro všechny ostatní nestátní subjekty, že to, co není zákonem zakázáno, je mu dovoleno. Vysoká škola nebo fakulta si beze všeho může sociální fond založit.“

Na některé připomínky reagoval v závěru jednání i senátor *Josef Jařab*. Mj. řekl, že názor absolventů vysokých škol je nejméně stejně důležitý jako názory vysokoškolských učitelů či lidí, kteří působili v akademické samosprávě jako rektori nebo děkani či proděkani. Myslí, že bez významu není ani názor lidí, kteří na vysokých školách nikdy nestudovali. Na adresu senátorky Benešové poznamenal: „Složení akademického senátu reprezentativním způsobem vytvářelo ze schůzí senátu jakési bojiště, kde každý bojoval za dres té které fakulty. To na první pohled vypadá legitimně a dobře, ale velmi málokdy bylo možné hovořit skutečně o celouniverzitní politice, politice, která by byla v zájmu celé vysoké školy.“ J. Jařab potom ocenil i ustanovení, které vysokým školám umožní uspořádat si ve svých statutech nejen majetkové záležitosti, ale také volbu a složení senátu.

Výsledek projednávání zákona o vysokých školách v Senátu zaznamenali parlamentní stenografové takto:

Místopředseda Senátu Ivan Havlíček: „Děkuji vám, pane zpravodaji. V průběhu rozpravy zazněl několikrát návrh schválit návrh zákona ve znění postoupeném Poslaneckou sněmovnou. O tomto návrhu budeme hlasovat.“

Nejprve prosím o součet senátorek a senátorů přítomných v sále.

Děkuji, je nás v této chvíli 72. Potřebný počet hlasů pro přijetí je 37.

Táži se, kdo je pro schválení návrhu zákona ve znění postoupeném Poslaneckou sněmovnou, nechť zvedne ruku.

Pro návrh se vyslovilo 63 senátorek a senátorů.

Táži se, kdo je proti? Nikdo není proti.

Návrh zákona byl schválen ve znění postoupeném Poslaneckou sněmovnou.“

Zpracovala M. Fleissigová

CHALLENGES IN UNDERGRADUATE MEDICAL EDUCATION FOR THE 21st CENTURY

**Professor Sir Anthony Epstein CBE FRS
Oxford, UK**

SUMMARY

Profound changes in medical curricula are required to meet the vast growth in biomedical knowledge of the past 50 years and the implications of the resulting new technologies. Current medical practice is now so multifaceted that it is no longer possible to guarantee that the newly qualified doctor has the training and skills to cover efficiently all of medicine, surgery, and midwifery as was demanded in the last century and the first half of this century. Furthermore, populations are ageing and many in Europe are now multiracial, patients' expectations increase yearly, ancillary professions are assuming more responsibilities, and the new science has brought major ethical problems especially in relation to test tube reproduction, spare-part organs, genetic engineering, and cloning; fresh approaches are called for. From an Eastern European perspective it is clear that undergraduate medical teaching must take place in universities of all faculties especially since new curricula to meet present challenges need contributions from disciplines in Faculties outside medicine.

The enduring art and science of medicine will always require certain information to be taught, but the explosion of facts has become too great even for an outline to be manageable. The factual burden must be ruthlessly reduced leaving only an essential core so that much time becomes available to inculcate independent thought, problem solving, willingness to change and adapt, enquiry, research methods, how to teach, team work, emergency coping, and administration, in place of learning by rote. The new core must be system based and interdisciplinary, and place emphasis on preventive medicine, community care, practical skills, appropriate attitudes, and ethics, along with individual special study in depth of chosen topics.

Problem based small group teaching, interactive computer technology, use of the net, and learning by curiosity must take the place of didactic lectures and the mere assimilation of facts. It is essential that for the coming century Universities provide flexible new methods for the teaching and training of undergraduates to become the doctors of the future.

BACKGROUND

As with most comparable activities, the teaching of medical students has changed over the last 150 years by a process of gradual evolution. The necessity for

some control over what was to be taught, over the standards of teaching, and over the competence of the products of medical schools began to be recognised in the middle of the last century. In the UK, for example, The General Council of Medical Education and Registration (GMC) was set up by Act of Parliament in 1858 to oversee medical teaching throughout the country, validate courses, approve the graduating examinations, and register those who graduated as fit to practice as doctors. The GMC has remained legally responsible to this day for supervising medical teaching and maintaining the UK's national Medical Register.

By tradition, British medical education was developed largely on the basis of an apprenticeship system and when the need for a foundation in the basic sciences relevant to medicine was recognised, courses in anatomy, physiology, and biochemistry were introduced as a preliminary to clinical studies; the divide between pre-clinical and clinical teaching arose in this way. In the early days of GMC control it was considered essential that the newly qualified doctor should have a comprehensive knowledge to meet all contingencies and the UK Medical Act of 1886 made it legally binding for the standard of proficiency required from candidates to be such as sufficiently to guarantee the possession of knowledge and skill requisite for the efficient practice of medicine, surgery, and midwifery. The newly qualified doctor was therefore fully entitled to undertake any form of practice without supervision and without further training. Indeed, many went directly into single handed practice, including obstetrics, or worked in hospitals carrying out surgical operations or giving anaesthetics; this continued in Britain until the early 1950s.

PRESSURES FOR A RADICALLY CHANGED APPROACH TO CURRICULA

1) INHERENT CONFLICTS

Throughout the last half of the nineteenth century and the first half of this century steady growth in the biomedical sciences led to an ever increasing body of facts which students were obliged to learn, but despite repeated recognition by committees and commissions of enquiry that the extent of this factual over-load was obstructing sound education in favour of rote learning and cramming, the situation persisted. In the last 50 years this rate of growth has speeded up dramatically, and the factual burden has now become unacceptable. The scale of information that is imposed taxes the memory but not the intellect so that the components of true university education and scholarship have largely been squeezed out of most medical undergraduate curricula and new approaches are called for to meet these conflicts.

2) EXTERNAL PRESSURES

In addition to the internal problem of factual overload, alterations in Western societies and in their attitudes also impinge on medical education, creating external pressures which must be taken into account when planning curricula.

Changes in Europe's populations

The age structure of European populations has shifted significantly during the present century and medical practice is now called upon to deal with ever increasing numbers of the elderly and very old; in addition, many European societies have become multiracial since World War II. Both these changes call for skills in the newly qualified doctor which were not particularly emphasised in the past. There is currently a great need to give important priority in medical training to care of the elderly and chronic sick, pain relief and care of the dying, the effects of disability on family and friends, and many aspects of disease in those coming from the tropics and subtropics.

The renewed focus on health of populations

Many public health problems in Europe were largely solved in the past by the provision of proper water supplies, by vaccination programmes, by basic food hygiene, and by the control of major infectious diseases, and this field of medicine declined greatly in importance. However, advances in technology causing pollution and the introduction of factory farming bringing new threats to human and animal food require that population epidemiology, the recognition and control of environmental hazards, and other aspects of public health be reinstated as key subjects in medical teaching.

The trend from hospital to community medicine

The balance between hospital-based care and medical services in the community has swung towards the latter in recent years. Community care involves significant roles for ancillary professions and a requirement for efficient team work. Medical teaching must inculcate the necessary skills for this alongside an understanding of the more traditional hierarchical methods of working suitable for the hospital.

New science and its impact on medical technologies

The technological advances in medicine resulting from the application of new sciences call for constant readjustment in both investigation and treatment. Molecular genetics, imaging, new therapies, computerisation, new communication systems all call for fresh approaches to the student curriculum.

New science and its generation of ethical problems

The recent explosive growth in biomedical science has engendered procedures envisaged hitherto only in science fiction. In such fields as test tube reproduction, spare-part organs, genetic engineering and cloning, to name but the most obvious, the resulting technological advances have raised fundamental ethical questions which will certainly proliferate rather than decrease.

Teaching the principles necessary to deal with such matters must form a substantial component of new undergraduate courses.

Changes in public attitudes

In Europe as in most other developed countries the public understanding of disease has grown enormously and the expectations of patients have risen in parallel. Individuals demand to have their illnesses and the possibilities of treatment explained to them. Doctors must be able to communicate well with all types of people and this capacity must be fostered throughout the curriculum.

The need for pre- and post-registration training

Recognition that undergraduate teaching can no longer produce a doctor completely trained in all aspects of medicine, surgery, and midwifery led to the concept of an additional year after final examinations in which general practical experience would be gained, under supervision, before full registration. Furthermore, it is now widely agreed that even after such a year the new doctor must undergo additional structured and regulated training both for specialities and for general practice. It obviously follows from this that undergraduate curricula should no longer aim to cover everything yet the desire for completeness continues, perhaps because of the unwillingness of subject based teachers and departments to reduce their traditional contributions to the timetable.

For all the reasons set out above a radical new type of curriculum must be devised.

STRUCTURE OF A NEW UNDERGRADUATE MEDICAL CURRICULUM

In order to introduce new approaches to undergraduate medical teaching two preliminary tasks must be addressed. In the first place conventional syllabi require to be pared down from their present factually overloaded, all embracing coverage to a core of basic essential material in order to liberate a great deal of time for new initiatives. The second task is to specify the extent and boundaries of an acceptable essential core and define the nature of the new methods of learning to be inserted alongside it. The aim must be to educate undergraduates to a level where on graduating they will be competent to deal with the demands of further training pre- and post-registration, with the altered societies in which they will function in the future, and with the social and ethical challenges thrown up by rapid scientific and technological progress.

The essential core

To define the core, basic scientists and clinicians must work out and agree the essentials, and representatives of disciplines not directly concerned with a given subject can play an invaluable part in the discussions. Such a combined approach to course design must replace the role of subject-based departmental decision

making and lead from the outset to integrated system-based teaching. The core course must be mandatory and ensure that besides factual knowledge the practical skills necessary for the pre-registration year are learned by each student.

New methods of learning - special study modules

To encourage student-centred, curiosity driven learning, the curriculum must include, in parallel with teaching of the core, opportunities which allow students to study in depth in areas of particular interest to them individually. This type of study must provide insights into scientific method and research, and lead to attitudes based on constant questioning and self-evaluation. The term „special study modules“ has been used in UK in this context. The modules should consist of various forms of project and elective work, and should extend as a continuous series right through the undergraduate curriculum occupying about one third of the total teaching time. Topics will depend on the particular interests of staff and the resources present within and outside medical faculties. Each student should be in a position to choose modules which he or she finds personally stimulating and exciting and although most will, of course, relate to medicine the range should be as flexible as possible: laboratory based, clinical, biological, behavioural, sociological, cultural, ethical, environmental, and either research orientated or descriptive. Many subjects could be presented as problems so that students, with suitable guidance will be able to learn through exploration and their own intellectual efforts.

IMPORTANT EMPHASES OF A NEW UNDERGRADUATE MEDICAL CURRICULUM

Early clinical exposure

The integrated core course should include the clinical aspects of topics under study from the outset and expose junior students to patients in hospital or the community at an early stage. Along with this, basic science teaching should continue into the later years when most clinical experience is being acquired. Early clinical contact allows history taking, examination and disease to be seen as relevant at the time basic science is being learned. In order to reflect developing trends in modern medicine, clinical teaching itself should concentrate much less on the hospital ward than in the past and much more on out-patients clinics, general practice, and community health services.

Acquisition of communication skills

Skills in communication are of particular significance for the doctor-patient relationship and for team working with medical and nursing colleagues, and with ancillary staff. Such skills are likewise essential for providing comprehensible explanations for patients and relatives, and for counselling. The ability to keep clear records and write good quality reports is also part of communication. Throu-

ghout the course emphasis must be placed on communication by ensuring that students make regular presentations, participate frequently in group discussions, prepare reports on all module work, and are encouraged in the fluent articulation of thought.

Human biology

The basic sciences must be integrated throughout the course and taught in such a way as to present the organisation of the body as a combination of molecular, cellular, organ, and organisms functions.

Human disease

Building on the foregoing, disease should be discussed in terms of failure of function. Genetic and environmental factors which can bring about disease must form a background to the abnormal structure and function of pathological states, including the whole field of infection, immunity, and the body's response to illness.

Man in society

Courses which focus on human development, and aspects of psychology and sociology relevant to medicine, should continue throughout undergraduate training. The subject matter should cover child development, ethnicity, gender, old age, occupation, ethics and medico-legal topics. Psychological factors affecting health and disease, aspects of palliation, and care of the dying also come under this general heading.

Public health

Students must be made familiar with measurement techniques for the study of diseases as they affect populations, and for the assessment of population needs in relation to health care provision. At the same time, there should be an emphasis throughout the course on disease related environmental and social factors, on the prevention of illness at both the population and individual level, and on the positive promotion of health.

Disability and rehabilitation

The management of chronic disease, disability, and handicap must be an important theme. This should include rehabilitation, the prevention of relapse, and the minimising of handicap after illness. The rights and needs of the handicapped must also be addressed.

Research

In addition to what may be learned through the special study modules, all students need formal instruction on such topics as biological variation, scientific

method, experimental design, and most importantly, on methods for obtaining access to knowledge.

DESIRED OUTCOME OF A NEW UNDERGRADUATE MEDICAL CURRICULUM

It is essential that the course should be so constructed as to ensure that on graduation the student has a sound knowledge and understanding of the following:

1) HEALTH AND DISEASE

- Basic biomedical sciences as covered in the essential core. Research methods, evaluation of evidence, sources of information as experienced through special study modules and formal instruction.
- The range of problems encountered by doctors.
- Mental and physical disease processes.
- How disease presents at different ages and in different cultural groups.
- Environmental and social determinants of disease.
- The Principles of therapy for acute and chronic illness, for the disabled, and the dying; the use of drugs, rehabilitation, community care.
- Reproduction i.e. pregnancy, birth, fertility, contraception, infertility treatment. Human relationships.
- The importance of communication.
- Ethical and legal issues.
- Management and provision of health care.

2) ESSENTIAL BASIC SKILLS

- Clinical methods for history taking, examination, mental assessment, interpretation of findings, planning investigation, management.
- Clinical procedures for venepuncture, intravenous line insertion, life support. Relevant computing skills.

3) ATTITUDES

- Respect for patients and colleagues without prejudice to cultural diversity. Recognition of patients rights especially regarding confidentiality and consent. Approaches to learning based on curiosity.
- Awareness of moral and ethical problems.
- Capacity for self-audit and peer review.
- Willingness to seek help and work in a team.
- Appreciation of preventive medicine and health promotion.
- Adaptability to change.
- Recognition of need for continuing education.

TEACHING METHODS FOR THE FUTURE

The importance of the didactic lecture will need to be greatly reduced in favour of small group teaching, problem orientated methods, and self directed learning. New technology can be used to convey information, for self directed learning, and to give experience in practical skills by the use of models and simulators. Computers with appropriate nets can facilitate distance learning which may be asynchronous yet interactive. But the arguments in favour of these new technologies, and the problems they present, have much wider implications for the future of university teaching as a whole and are not of relevance specifically to medicine. They will no doubt be addressed by others at this meeting.

BARRIERS TO IMPLEMENTING A NEW UNDERGRADUATE MEDICAL CURRICULUM

1) ORGANIZATIONAL

Traditional structures

Construction of the essential core and implementation of integrated topic teaching require that traditional departmental structures should be replaced by much larger groupings made up, in many cases, of both preclinical and clinical staff. A very considerable organisational effort will be required to bring this about.

Staff attitudes

The new approaches necessary for drastic curriculum revision call for changes in staff attitudes which are likely to favour the status quo and resent major change.

Demands on staff time

Agreeing the essential core, setting up a wide range of special study modules, engaging in integrated topic teaching, and devising machine learning programmes are all extremely costly in staff time and are certain to make extra members of staff necessary, particularly at the outset. Although medical schools must of course pool resources when deciding on the range of the essential core and over machine learning programmes, nevertheless proper supervision of study modules and integrated teaching will continue to need an expanded teaching staff even after the initial time-consuming curriculum decisions have been made.

2) FINANCIAL

Staff Costs

It hardly needs stressing that additional financial support will be called for in order to provide the extra staff for restructuring, and for implementing the new teaching methods.

IT Costs

Equipment for machine learning will be necessary throughout universities in the coming years and a new undergraduate medical curriculum will require a major share.

3) SPECIAL PROBLEMS IN CENTRAL AND EASTERN EUROPE

Preliminary restructuring

Countries having, as a legacy from the former regimes, free standing medical universities will need to integrate these into Universities of all Faculties if they are to attempt the introduction of essential cores for undergraduate medical teaching along the lines proposed here. At the same time, they will also need to integrate free standing research institutes of the former Academies and Ministries into major Universities for many reasons, but in the present context to make the range of available special study modules as wide as possible.

The financial burden

The extra costs of a new undergraduate medical curriculum as outlined here have already been stressed, but for Central and Eastern European countries currently endeavouring to raise GDP (gross domestic product) up to and above 1989 levels this will be a particular difficulty. In addition, the costs of preliminary restructuring as set out above will also have to be borne. If membership of the EU is to be sought, then the required changes will have to be made irrespective of costs.

Membership of EU

Those states which join the EU will have to shape their medical curricula to conform to EU Council Medical Directive 93/16 and any future regulations which may be put in place. In a way, the resulting increased expenditure could be considered analogous to the increased costs for defence realignment for a country becoming a member of NATO.

ACKNOWLEDGEMENTS

The author wishes to record that in preparing this paper he has made very extensive use of: „Tomorrow's Doctors; Recommendations on Undergraduate Medical Education“ The Education Committee of the UK General Medical Council, London, 1993. However, the opinions expressed are those of the author alone.

(Předneseno na konferenci o roli univerzit na přelomu 21. století, konané u příležitosti oslav 650. výročí založení Univerzity Karlovy)

VĚDA

PODMÍNKY BĀDÁNÍ
PRÁVNÍ KULTURA

Na otázky VNR odpovídá rektor Středoevropské univerzity,
senátor Josef Jařab
Jak dál s naší vědou?

Otázka z titulku se shoduje s názvem pracovního kolokvia, které se v polovině dubna konalo v pražském sídle Senátu parlamentu ČR. Uspořádal ho jeden ze senátních výborů - Výbor petiční, pro lidská práva, vědu, vzdělávání a kulturu, který chtěl i touto formou reagovat na petice, v nichž představitelé vědecké obce v čele s předsedou AV ČR prof. R. Zahradníkem poukazovali na bídný a neutěšený stav naší vědy, přesněji řečeno na její špatné ekonomické a materiální podmínky. O zaměření kolokvia a o postavení naší vědy vůbec jsme hovořili s místopředsedou tohoto senátního výboru, rektorem Středoevropské univerzity v Budapešti, prof. PhDr. Josefem Jařabem.

Profesor Zahradník říká, že je naše společnost autogenocidní...

Pan profesor má několik oblíbených metafor, které používá. I když s jejich obsahem v podstatě souhlasím, jejich forma mi připadá až příliš rétorická, než aby byla vždycky a nadlouho působivá - a o to nám běží. Shoduji se s profesorem Zahradníkem v hodnocení celé - jak on by řekl - bídné situace, a právě proto jsem navrhl uspořádat pracovní kolokvium. Pracovní proto, že jsem chtěl, aby ti, kteří stojí v čele univerzit, vědeckých společností, legislativci i zástupci vlády a Grantové agentury ČR se sešli a nejen si realisticky řekli, co by bylo potřeba pro vědu udělat, ale také posoudit, co by bylo možné ihned udělat. Protože ten obecný stesk, jakkoliv krásně a důrazně formulovaný profesorem Zahradníkem nebo i profesorem Kouteckým, je sice zapotřebí vyjádřit, a je velmi dobře, že tak významné osobnosti takto promlouvají, ale politici, vědci-badatelé i vysokoškolští učitelé se musejí na celou záležitost podívat i realisticky, např. když finanční prostředky, pak také odkud je brát.

Což neznamená, že bychom měli souhlasit, když nám rozpočtový výbor řekne, že prostředky nejsou. I vláda může říci - nejsou prostředky, ukažte, kde je máme vzít; ale úkol je ve své podstatě mnohem složitější a náročnější. Domnívám se, že některé státy při vstupu do Evropského společenství dostaly nabídku, kterou už my nedostaneme; mluvím o prvních chudších státech, jako je například Portugalsko a Irská republika. Nejsem si ale jist, zda bychom byli schopni a ochotni učinit, co udělali pro vědu a vzdělání v těchto zemích. Vždyť my jsme o takové prostředky nepožádali a neprojeвили zájem ani po roce 1990 v projektech PHARE. O co tedy teď jde: akademická obec se musí spojit s těmi politiky, kterým záleží na tom, aby to, o čem říkáme, že má být prioritní, také v našem politickém chování prioritním bylo. A to je vzdělání, školství, věda. Je třeba přesvědčit politiky i společnost, že to vše představuje skoro přímý vklad do ekonomické a obecné prosperity.

Určitě to můžete srovnávat se situací v Maďarsku, kde působíte. Jsou tam na tom také tak špatně jako u nás?

Jak Maďarsko, tak Polsko učinily hned na počátku devadesátých let některé kroky, které my jsme neučinili. Například Maďari výrazně posílili působení nejlepších jedinců v oblasti vysokých škol a vědy zavedením tzv. Széchenyiho profesur. Na pět set profesorů je vybráno každý rok na základě vědeckého výsledku, profilu a potenciálu, aby v období tří čtyř let působili na lidi, kteří jsou nadějí pro vědu a bádání v tom kterém oboru, protože mají své doktorandy a ty vedou k vědecké dráze; zato jsou také odpovídajícím způsobem ohodnoceni, to znamená, že dostanou k dispozici peníze nejen v podobě vyšší mzdy, aby se nemuseli zabývat ničím jiným, mohli slušně žít a nemuseli jako mnozí lidé v celé střední Evropě mít dvě-tři zaměstnání a hledat další zdroje na obživu. Takže se těm nejlepším nabízí, aby se mohli plně koncentrovat na práci a také vybudovat příslušné pracoviště včetně laboratoří a knihoven atd., a tím motivovali mladé lidi, s nimiž spolupracují. Széchenyiho profesury existují několik let a výsledky jsou velmi, velmi uspokojivé. Mluvil jsem o tom s panem ministrem Sokolem, když byl na návštěvě v Maďarsku, a byl jsem rád, že tomu věnoval pozornost, která se tomu bohužel dříve nevěnovala; na kolokvium bohužel přijít nemohl, ale vzkázal, že by se pokusil něco podobného realizovat i u nás - třeba by to mohly být profesury se jménem J. E. Purkyněho.

Pokud jde o Polsko, tam došlo brzy po roce 1990 k rozdělení financování vědy a pedagogické činnosti. U nás k financování vědy a vědecké činnosti na vysokých školách zatím nedošlo, my jenom ukrajujeme z jednoho koláče a univerzity dávají na vědu co si mohou utrhnout z toho či onoho. Před dvěma roky přišlo ministerstvo školství s „dvěstěpadesátkou“ a potom „čtyřstovkou“ (název vyjadřuje počet milionů): to jsou projekty na podporu vědecké činnosti na vysokých školách, které svým způsobem připomínají Széchenyiho profesury, ale výběr a realizace byly byrokratičtější než v Maďarsku. Také si myslím, že grantová agentura v Maďarsku je k vědě daleko štedřejší než je grantová agentura u nás.

Nejde jen o peníze; to je případ Sorosovy Středoevropské univerzity, která byla od nás vypuzena, stačilo jí jenom dát střechu nad hlavou.

Nevím, možná to jsou silná slova, ale skutečnost je bohužel taková, že Středoevropská univerzita, založená v roce 1991, musela po dvou třech letech z Prahy odejít, protože ministerstvo a vláda nebyly ochotny financovat pronájem jejího sídla v pražské Olšance. Ať už za tím byly jakékoliv motivy, výsledek je pro nás nelichotivý a určitě je to pro nás velká škoda. Jako současný rektor této univerzity ovšem musím říci, že to neznamená, že tato univerzita má bohaté prostředky na podporu vědecké činnosti. My zatím žijeme ze stipendií studentů, která přicházejí od Sorosovy nadace, Open Society Found. Po akreditaci šesti doktorandských programů bude třeba najít další prostředky právě na podporu vědecké činnosti.

Nebylo by prospěšnější, kdyby místo toho, aby náš pan profesor Jařab jel do Budapešti, naopak nějací maďarští profesori Jařabové působili u nás?

Ano, profesori by mohli jezdit a kromě toho by u nás studovalo sedm set studentů ze čtyřiceti zemí, jako máme v Budapešti, ale i ve Varšavě. Nemám o tom pochybnosti a právě mimořádná užitečnost této instituce mě přiměla k nelehkému kroku přijmout funkci rektora, přestože jsem byl zvolen senátorem. Protože je mé funkční období dvouleté, moje činnost v parlamentu na podzim skončí a já se budu moci v následujících třech letech více věnovat budapeštské univerzitě, ale také olomoucké.

Tím jsem chtěla ukázat, že podpora vědy není jenom věcí peněz, ale celého přístupu.

To si myslím také. Rozhodnu-li, co je prioritou, pak musím ty peníze najít, kdybych si měl vypůjčit. Maďari si teď berou právě na školství a vědu půjčku ze Světové banky. Věnovat větší pozornost školství a vědě mohla jednotlivá naše ministerstva, která měla přístup k prostředkům v projektech PHARE. Snažili jsme se však krátkozrace v těchto zdrojích vidět spíš pomoc hospodářství nebo obchodu, což nebyl správný pohled.

Jaká vidíte východiska? Peněz je málo, z rozpočtu se dává na vědu 0,45%...

...i když příslib byl 0,7%. Trváme na tom - a na kolokviu to zaznělo, že by vláda měla tento svůj slib splnit a do roku 2000 realizovat podíl 0,7%; odkud na to vezme, to musí zodpovědně rozhodnout sama. Pak jsou tu legislativní záležitosti. Rada vlády přichází s návrhem na zákon o vědě a bádání a vývoji. Myslím, že legislativní záležitosti včetně přeorganizování resortu samy o sobě, nepřinesou prostředky a nemusí přinést ani výsledky. Jedním z nápadů, o kterém se hovoří, je třeba návrh, aby vedle ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy vzniklo ministerstvo pro vědu a vysoké školství. Navrhovatelé jistě uvažují, že vznikne-li samostatné ministerstvo, bude se muset více dotovat; byla by samozřejmě škoda, kdyby větší částky spolykala byrokracie nové instituce místo vědců, ale jakmile se objeví samostatné ministerstvo, bylo by viditelnější a mohlo by si říci o dodatečné prostředky.

Další věc: ve srovnání s Maďary i Poláky jsme velmi pomalí při vstupu do evropských struktur; například v European Science Foundation, ve které jsou tyto země reprezentovány už několik let, pracuje od nás, pokud je mi známo, jenom jedna osoba; před několika lety jsem byl za sebe pozván jako pozorovatel do stálé komise pro humanitní vědy. A od té doby se snažím neustále kontaktovat vládní a nevládní organizace, hlavně Grantovou agenturu ČR, aby se o našem přístupu do této evropské vědecké nadace intenzivně jednalo. Teď snad jednání pokročila dál, ale já se nedomnívám, že nás může zastupovat nějaké vládní gremium, protože podmínkou členství je přímá nezávislost na vládě a též schopnost rozdělovat peníze na vědu. To platí u nás nejspíše o Grantové agentuře ČR.

V Maďarsku a Polsku jsou v ESF představitelé Akademií věd, což není moc čisté, protože akademie dostávají peníze ze státního rozpočtu a navíc nereprezentují oblast bádání, vývoje a technologie z vysokých škol. Z toho je vidět, že mají stejné problémy, ale jsou rychlejší a efektivnější - snad i z toho důvodu, že v těch vedlejších zemích není možná tak velký rozdíl a snad i propast mezi akademii věd a vysokými školami, jak je to u nás stále ještě velmi citelné. I z toho potom vyplývají rozpaky, kdo za koho vlastně jedná. Je třeba si konečně uvědomit, že věda je jen jedna! A pokud jde o členství v mezinárodních organizacích - to nám otevírá možnost náš vědecký potenciál realizovat, dokonce ho i prodávat při realizaci nejrůznějších projektů.

Zazněly na kolokviu také nějaké konkrétní náměty?

Právě k tomu jsem vyzýval: v legislativě je velmi důležité podívat se na možnosti odpisu daní sponzorům nebo i průmyslu, který by věnoval peníze do vědeckého bádání - vůbec se mi zdá, že dialog mezi průmyslovými podniky a vědeckým potenciálem je zatím malý. Ing. Šperlink z Rady vlády nás informoval, že k jistým jednáním dochází. Bylo by jen dobře, kdyby věda a vědci přišli se zajímavou nabídkou, a kdyby také průmysl mohl přijít s nějakou zakázkou a kdyby se mohli dohodnout mezi sebou; některá ministerstva mají peníze na vědu a výzkum, ale nemají zájem na financování dlouhodobých projektů, chtějí rychlou zakázku, na což vědci nejsou samozřejmě vždycky připraveni. Bude třeba i organizačně krátkodobé zakázky s dlouhodobým výzkumem nějak sladit. Protože jsme hodně slyšeli o tom, že naše začlenění do NATO by přineslo pro naše vědce možnost práce na mezinárodních vědeckých projektech, pozvali jsme na kolokvium také ministra obrany Lobkowicze. Přišel pan náměstek Šuman a potvrdil jisté možnosti, takže se domnívám, že je zapotřebí, abychom byli hlavně připraveni. Obecně si myslím, že naše věda a vědecké výsledky nejsou zanedbatelné, že máme co nabídnout, a to nejen v oblasti přírodních věd, ale dokonce i přes tu bídu, kterou jsme tu po desetiletí zažívali, i v oblasti humanitních a sociálních věd. Navíc se objevuje nová generace a té je třeba dát šanci, aby se mohla zapojovat do mezinárodního kontextu, poměřovat se v dobré konkurenci - jediné tak poroste.

Teď končí vysoké školy generace, které bylo v roce 89 patnáct let, což znamená, že získávala vyšší vzdělání už v nových poměrech. Jak se to projevuje na mladých lidech? Zaznamenáváte nějaký rozdíl?

Jsou jiní, je tu několik pozitivních rysů, i když pozitivnost některých nových vlastností prověří teprve čas. Pozitivem je, že tito lidé jsou daleko sebevědomější. Ale realistické sebevědomí by mělo vylučovat neskromnost, protože je postaveno na soudnosti, umění odhadnout nejenom vlastní tužby, ale i vlastní schopnosti. A to kolikrát našim mladým lidem chybí. Ale tady bych byl kritický i vůči nám starším, vůči celé mé generaci, protože ani my nejsme schopni podívat se do zrcadla a opravdu si uvědomit, na co mám, a na co nemám; jsme národ, kde

se všichni cítíme být fotbalovými kouči, všichni jsme generálové. Ale koho to vlastně slyšíme nejvíce? Byl jsem nedávno v jednom českém městě na diskusi se studenty gymnázia, a je zajímavé, že jakkoliv jsou mladí lidé sebevědomí, tak na veřejnosti velmi hlasitě vystupovali jen dva: dcera místního komunistického předáka, jak jsem se dozvěděl později, a chlapec, který sympatizuje s hnutím skinheads. Obecně lze říci, že se mezi mladými lidmi zvýšila schopnost mluvit cizími jazyky, že se zvýšila znalost reality kolem nás i obeznámení s realitou mimo naši zemi. A že se to vykročení z izolace projevilo v psychologii lidí.

Nebojíte se odlivu mozků?

V zásadě se toho nebojím, nevím totiž, jestli máme zase tolik k nabídnutí. Jako rektor Středoevropské univerzity jsem tak trochu zklamán omezeným zájmem o studium z naší republiky. A když se naši mladí lidé hlásí, pak jsou na tom jazykově většinou hůř než Bulhaři nebo Rumuni; umějí konverzovat, ale neumějí v angličtině studovat. Vypadá to, že se v roce 1989 otevřelo naše drama a teď jsme v druhém obtížném dějství. To nás nutí, abychom prošli všemi peripetiemi, než se dostaneme do dějství třetího, které možná bude pokračovat pozitivněji - třeba i k happy-endu.

Ale ještě k „odlivu mozků“. Nikdy jsem nebyl tak úzkoprsý, abych považoval za ztrátu, když byl student z Univerzity Palackého někam vyslán, vrátil se a dělal něco jiného, než jsme čekali. Když si šikovný jazykář v Olomouci založil soukromou jazykovou školu, pak to ani není celospolečenská ztráta. Myslím, že také lidé, kteří emigrovali po roce 1948 nebo 1968, kteří byli ztrátou pro nás, se velmi často vracejí, a když se nevrátili, pak stále s námi sympatizují a svým způsobem nás dobře reprezentují v zahraničí. Myslím, že právě ti, kteří uspěli, zaručovali dobré jméno Československa v západní Evropě, USA, Kanadě, Austrálii.

Co říkáte novému zákonu o vysokých školách?

Já jsem od r. 1990 svým způsobem byl zatažen do přípravy právních norem k vysokým školám. Bohužel nikdy nedošlo k vytvoření vládního návrhu vysokoškolského zákona, který by byl projevem celkové vize školství, vysokého školství a vědy v této zemi. Vždycky to byl konglomerát kompromisů různých zainteresovaných stran. To platí i o současném zákoně. Ale zákon je užitečný, mění některá základní fakta k lepšímu. Dělá z vysokých škol veřejně prospěšné instituce, dává jim majetek, konečně mohou vznikat soukromé i neuniverzitní vysoké školy. Trochu legrační je, že rektorem by mohl být zvolen nehabilitovaný učitel a snad i student, ale univerzity budou jistě sdostatek moudré, že dají do statutu něco, co tomu zabrání.

Je mi líto, že nebylo zavedeno školné, protože při rozšiřování vysokého školství a jeho demokratizaci budeme muset uvažovat, odkud vztít prostředky. Společnost by se měla starat, aby vzdělání zkvétalo, ale vývoj a rozvoj dochází

k jistému bodu, kdy je třeba trochu vzít v úvahu, že vzdělání je obecný statek, ale také investice do vlastní kariéry. Myslím, že to byla ta pravá chvíle, abychom nějaké třeba nízké školné zavedli. Poplatky samozřejmě situaci neřeší, ale vím, že někteří levicoví poslanci i jejich zavedení vnímají velice kriticky.

Školné se platit ovšem nebude, platit budou jenom liknaví studenti, kteří neabsolvují školu v obvyklých termínech. Nezdá se vám, pane senátore, že v tomto případě - a nejenom v tomto případě - nad zásadou dobrovolnosti zvířela snaha někoho trestat?

Při projednávání ve výboru jsem také říkal, že nevíteží to, že platíme za hodnotu, ale to, že chceme penalizovat. To mně vadí. Případá mi to pochybené a velmi špatné z psychologického i morálního hlediska.

S prof. Jařabem hovořila M. Fleissigová

Nové podmínky spolupráce UK a AV ČR

Rektor UK Karel Malý a předseda AV ČR Rudolf Zahradník podepsali 15. dubna v Praze smlouvu o spolupráci mezi Univerzitou Karlovou a Akademií věd. Smlouva mj. umožní univerzitním doktorandům přístup na akademická pracoviště a naopak UK je zase připravena přijímat pracovníky akademie, aby mohli jako profesori či docenti působit po určitou dobu na fakultách. Na rámcovou smlouvu UK a AV budou navazovat konkrétní samostatné dohody mezi pracovišti akademie a fakultami univerzity.

Po podpisu R. Zahradník řekl: „Spolupráce byla léta dobrá, ale s ohledem na potřeby země si naléhavě přeji, aby byla bezbřehá a vynikající. Tato smlouva je v tomto smyslu pozitivním krokem.“ K. Malý prohlášení doplnil s tím, že obě instituce představují nejmohutnější vědecká pracoviště v republice, a proto je jejich spolupráce přirozená a nezbytná.

Předešlá rámcová dohoda UK a AV byla uzavřena v květnu 1990, ale změna ekonomických podmínek si vyžádala smlouvu novou. Podlé shodného vyjádření obou signatářů bude nyní zájem „netříštit a nedělit toky finančních prostředků, vynakládat je účelně a směřovat je na společné projekty více institucí a na projekty víceborové.“

Karel Malý

K tradicím a proměnám české právní kultury

Vážené dámy a pánové, cives academici, amici carissimi,

jak je na naší univerzitě zvykem, předstupuji před vás ve funkci rektora zvoleného a jmenovaného na příští funkční tříletí s inaugurační přednáškou, jejímž tématem jsou tradice a proměny české právní kultury. Toto téma, jakkoliv se zdá být samozřejmé, vyvolává přece jen řadu otázek, na které se pokusím odpovědět.

Není zajisté překvapením, že na Karlově univerzitě, která je svou starobylostí přímo ztělesněním významu tradice ve vědě, vzdělanosti a kultuře, se její, snad již 505. rektor, odvážil zvolit za téma své inaugurační přednášky právě tradici právní kultury. Snad není ani překvapující, že tímto tématem je kultura právní, tedy část obecné kultury, která svým původním latinským významem znamená především pěstování, vzdělávání a zušlechťování týkající se především lidské společnosti a v podobě „agricultura“ pak téhož ve vztahu k půdě a přírodě vůbec.

Chápeme-li takto kulturu v jejím nejobecnějším významu, v její celé šíři, pak do ní musíme zahrnout všechno to, co patří k základním rysům lidské existence - mravy, zvyky, řeč, písemnictví, způsob bydlení i pracovní činnosti, výchovu, hospodářství, vojenství, vědu, techniku, umění, náboženství. Kultura v tomto pojetí je pak nejen projevem, ale i nezbytnou formou lidské existence a důležitým znakem lidské, národní a náboženské identity.

1. Avšak právě zde přicházíme k otázce první: Co je to právní kultura?

Zdá se, že za právní kulturu nutno považovat nejen právo, tj. pozitivně-právní předpisy, ale i právní vědomí, tj. společenské i individuální představy o právu, spravedlnosti a bezpráví, právní a politické ideologie, které přetvářejí a popř. zdůvodňují smysl právních norem. Patří sem jistě i právnictví, tj. praktická práce s právem, jeho aplikace a - nikoliv na posledním místě - i právní věda, tj. učení právnictví, které nejen vykládá platné právo, ale i naznačuje potřebu jeho vývoje a změn. Právě v tomto svém širokém smyslu slova se právní kultura stává důležitou součástí společenského vědomí a představy o právu a spravedlnosti leckdy nahrazují skutečné znalosti o tom, co jako právo platí. Právní kultura má však také další důležitý a pro ni příznačný rys, totiž kontinuitu. V historickém vývoji lidské společnosti se stává důležitým společenským majetkem, který se dědí z generace na generaci a ve svých podstatných a základních náležitostech prochází dějinami lidstva i společenských struktur. A tak to, co je na právní kultuře trvalé, nemizí se zánikem civilizací, které ji vytvořily, ale dosažená úroveň právního myšlení se stává trvalou součástí kultury vůbec. Proto se i dnes můžeme hlásit k odkazu právníků antického Říma a aplikovat při rozvíjení práva zásady vytvořené před dvěma tisíciletími.

A právě proto i právo, právní myšlení, právní filozofie, stejně jako představy o státě, patří nepochybně k důležitým součástem kultury a z hlediska historického snad dokonce i k nejvýznamnějším ukazatelům stupně rozvoje lidské civilizace. Vypovídají velmi přesně nejen o mezilidských vztazích, o touhách a strastech jednotlivce i společnosti, ale svou formou, svou dokonalostí či naopak nedokonalostí i o stavu a úrovni myšlení a schopnostech tvůrců práva, ať jsou jimi zákonodárci či soudci nebo po staletí se formující obyčej.

2. Zde se však nabízí další otázka: Je možné definovat právní kulturu jako produkt národní či státní?

Jinými slovy, lze tedy vůbec mluvit o české právní kultuře, když podstatou a zvláštností právní kultury je, že není vázána na fungování státu, není spojena ani s jeho vznikem a je nezávislá i na místě svého vzniku a době, kdy se zformovala? Jak se zdá, vše mluví na první pohled proti tomu. Velké právní systémy, jakými bylo např. již zmíněné právo římské či právo kanonické, přezívají dobu svého zrodu a po další tisíciletí ovlivňují tvorbu práva i v současnosti.

Zejména současné výzkumy právní antropologie dokládají, že vývoj základních pravidel chování daleko předbíhá vznik státních útvarů a je nezbytnou podmínkou existence lidského rodu. Avšak nejen to!

Vznik a vývoj právních pravidel, která jsou mnohdy, ale ne vždy, identická s normami morálními, tedy těch pravidel, která upravují vztahy mezi členy lidské pospolitosti, jejich místo v ní a stanoví pravidla o nadřazenosti a podřízenosti, tedy pravidla vytvářející společenskou hierarchii, hovořící o tom, co je to přestupek a jaký má být trest, je ovlivňován mnoha skutečnostmi. Jsou to právě kulturní vlivy, mezi nimiž zaujímá důležité místo náboženství, které svými mravními předpisy nahrazovalo a leckde ještě nahrazuje normy právní či na jejich vytváření alespoň podstatnou měrou působí. Ostatně dobrým příkladem tu může být zvláště vývoj trestního práva v Evropě, které až do 17. století bylo postaveno především na církevních představách o zločinu jako smrtelném hříchu namířeném proti Bohu a o nezbytnosti a neodvratnosti jeho potrestání.

3. Otázkou, na kterou tedy musíme nyní hledat odpověď je: Co nás opravňuje mluvit o české právní kultuře?

Úvodem je ale třeba zdůraznit, že naše právní kultura byla, a bohudík opět je, součástí evropské právní kultury vzrostlé ze dvou mohutných a životadárných kořenů - z tradic práva římského a práva kanonického. Čerpaly z ní nejen právní filozofie středověká a novověká. V této kulturní sféře se také zformulovaly představy o státu, o vztahu státu a panovníka, o moci lidu a odpovědnosti krále. Právě v této kulturní sféře vznikalo učení o suverenitě lidu a pojem svobodného občana, vznikalo zde první pojetí ústavních práv založených na kontrole moci výkoné mocí zákonodárnou a pojetí nezávislosti moci soudcovské.

To však nemění nic na tom, že právní kultura, která se po staletí vytvářela a působila na našem území, na území českého státu či v zemích Koruny české, i když byla součástí této evropské právní kultury, byla přece jen rozvíjena a uplatňována domácími soudci a právníky a byla vnímána jako soustava pravidel, která upravovala domácí právní řád, vyrůstající po dlouhá staletí z tradic českého etnika příbuzného ostatním slovanským právním systémům, v podobě českého či moravského a slezského zemského práva. Byla rozvíjena česky v období obyčejového práva a latinsky zaznamenávána, když šlo o zákonodárné akty panovníků přemyslovských, již od raného středověku, aby od počátku 14. století v podobě právních knih, vesměs česky psaných, přispěla k obecnému rozvoji českého písemnictví. Dokonce i vliv tzv. práva německého, uplatňující se v českých městech, byl posléze v době předbělohorské překonán vytvořením svébytného domácího městského práva, spočívajícího především na recepci práva římského (Koldínův zákoník). Byla to tato právní kultura, která v evropských kontextech a ovlivňovaná od založení naší univerzity i rozvojem domácí právní učenosti na ní pěstované, dala vzniknout již v období středověku mohutným dílům kodifikačním, např. Hornímu zákoníku krále Václava II. (*Ius regale montanorum*) či zákonodárnému projektu Karla IV. z r. 1355 (*Maiestas Carolina*) a v době předbělohorské pak řadě významných kodifikací práva šlechtického (Zemská zřízení), a to v Čechách i na Moravě a ve Slezsku, nehledě již k revoluční koncepci České konfederace, zřejmě první evropské ústavy z r. 1619.

4. Dobou pobělohorskou vstupujeme ovšem do období, kdy se vynořuje další problém: Neznamenal nástup habsburského absolutismu úpadek a posléze zánik samostatné české právní kultury?

Odpověď na tuto otázku je ovšem složitá, než aby bylo možné v rámci krátké přednášky podat vyčerpávající vysvětlení. Tradičně se má za to, že nástup absolutismu znamenal zánik českého práva. Skutečnost je však jiná. Stejně jako nezmizel (a nemohl dokonce v zájmu monarchie samé) zmizet český stát, nezániklo české právo a česká právní kultura. Proces, který vedl k jejich zásadním přeměnám, tu byl sice zahájen, ale změny v právním řádu nebyly ani zdaleka tak převratné, jak se někdy soudilo. Nejvýrazněji byly dotčeny ty oblasti práva, které bychom dnes nazvali ústavními a které pojišťovaly politickou moc novému absolutistickému režimu. Mnohem méně však byla dotčena ostatní oblast práva, tradičně nazývaná *ius privatum*. Předbělohorská stavovská právní kultura tak pokračuje práh absolutismu, avšak jen v té míře a jen potud, pokud to neohrožuje podstatu politické moci absolutistického státu.

K rozhodujícímu zlomu dochází až o více než o sto let později v souvislosti s centralistickými snahami vídeňského dvora o sjednocení habsburských zemí v jeden státní a politický celek. Teprve poté vítězí snahy o unifikaci práva, o jeho sjednocení a kodifikaci. Místní právní systémy založené na stavovských tradicích, tedy i právo platné v zemích české koruny, jeho tradice, tradice české právní

kultury, jsou přetaveny v nový česko-rakouský právní systém. V duchu osvícenských představ a s použitím přirozenoprávních teorií je překonáván historismus starších právních tradic a vznikají tak nové kodifikace práva, které předjímají další vývoj moderní občanské společnosti. I na nich se ovšem podílejí čeští právníci a profesori naší univerzity, i při jejich vytváření jsou využívána právnícká díla z české právní minulosti. Samostatná česká právní kultura však končí.

5. Otázka pátá nás staví před nezbytnost hledání místa a úlohy české právní kultury v rakouské monarchii, tedy v období před r. 1918.

Rakouské právo, stejně jako rakouská právní kultura v minulém století (jak je pro zjednodušení nazýváme), byly vytvářeny společnou činností právníků a zákonodárných sborů monarchie a v mnohém odrážely tradice právních systémů, ze kterých vznikaly. Jejich síla nespočívala ani tak v síle a organizaci státu, kde toto právo a kultura působily, jako spíše v jejich vynikající kvalitě a pronikavé schopnosti reagovat na proměny společenského vývoje.

Je nutno říci, že také čeští právníci, česká právní věda a její vynikající představitelé se významným způsobem podíleli na rozvoji této kultury. Od počátku 19. století jsme měli již moderní českou právní terminologii, na pražské právnické fakultě se od šedesátých let konaly české přednášky a od rozdělení univerzity v roce 1882 se její česká právnícká fakulta stala významným střediskem pěstování nejen právní vědy, ale i výchovy českých právníků. Vycházela tu celá řada významných právníckých časopisů a sborníků, které přinášely nejen výsledky české právní vědy, ale zprostředkovaly i její kontakty s vědou evropskou a světovou. Avšak vedle této právní praxe, zákonodárné činnosti, vedle této právní vědy existovalo již ve společnosti trvalé napětí mezi oficiálním právem a právním vědomím jednotlivých národů habsburské říše, napětí, jež se v jiné rovině a s jinou intenzitou projevovalo i v oblasti státnosti, kde vedlo nakonec k negaci rakouského státu a k jeho zániku na konci první světové války.

Silnými stránkami rakouského právního systému byly nepochybně jeho konzervatismus a kontinuita, přispívající k právní jistotě, ke spolehlivosti právního řádu a k jeho propracovanosti v právní teorii i praxi. Základní sloupy právního řádu, jakými byl např. Všeobecný občanský zákoník z r. 1811 či trestní zákon z r. 1852, nemluvě již o dalších kodifikacích (civilní soudní řád, obchodní zákoník) a samozřejmě ústavní zakotvení široké škály občanských svobod v ústavě prosincové (zák. č. 142/1867 ř. z.) dávaly nejen právní kultuře, ale i společnosti pevnou oporu pro její existenci.

Další kvalitou rakouské právní kultury pak byla její adaptivita, založená na schopnosti justice pružně reagovat na společenský pohyb a vývoj, zvláště v druhé polovině 19. století, zejména v souvislosti s vývojem industriální společnosti. A konečně, rakouská právní kultura nebyla nacionální v pravém smyslu slova. Právě tato její kvalita pak umožnila po zániku monarchie další existenci rakous-

kého práva nejen v Rakouské republice, ale i v nástupnických státech, mezi které patřila i Československá republika.

6. Vznik Československé republiky v r. 1918 nás staví před otázku: Znamenal další vývoj počátek samostatné české či československé právní kultury, nebo pokračování právní kultury rakouské či uherské?

Jak je všeobecně známo, přes všechny výhrady českých politiků k předválečnému rakouskému právnímu systému a správní soustavě, došlo při vzniku Československé republiky k bezvýhradnému převzetí jak rakouského, tak i uherského práva a správní organizace, včetně její právní úpravy. Stalo se tak zákonem č. 11/1918 Sb. z. a n., tedy tzv. prvním zákonem ČSR o vzniku samostatného státu československého. Jediné, v čem byla tato recepce omezena, byla výhrada prozatímnosti, tj. předpokládalo se, že bude v následujících letech podrobena revizi a novelizaci.

Nicméně - proč došlo k natolik překvapivé recepci rakouské právní kultury? Omezím se pouze na sledování vývoje v tzv. historických zemích, nikoliv na Slovensku, kde vývoj byl založen na tradicích uherských.

Poměříme-li totiž tuto rakouskou právní kulturu měřítky republikánskými a demokratickými, vidíme, že přes své kvality vykazovala množství nedostatků: byla zčásti monarchická a konzervovala některé vskutku feudální přežitky. To se týkalo jak práva ústavního, tak práva trestního (připomeňme tu úpravu postavení panovníka a současně trestní ochranu jeho i členů panovnické rodiny), stejně jako dalších oblastí práva (v právu správním šlo např. o vynětí majetku panovníka z obecní příslušnosti). Současně byla také v jistém smyslu poplatná feudálním tradicím - znala šlechtictví jako právní, nikoliv jen formální instituci (např. v právu volebním, v členství v panské sněmovně).

V čem tedy, kromě výše naznačených kvalit, spočívala hodnota rakouské právní kultury pro Československou republiku a proč mohla v nových popřevratových poměrech dále existovat? Z mnoha důvodů uvádím alespoň některé. Jisté to byla potřeba klidného vývoje. Kontinuita práva a správy umožňovala vyhnout se nebezpečí revolučních ořesů, o které nikdo z vedoucích politiků na české straně nestál, zejména u vědomí hrozivého příkladu bolševické revoluce v Rusku.

Byla to dále jistě i tradice založená na důvěrné znalosti zvyku a vědomí kvality této kultury. Připomeňme, že na tvorbě ústavních předpisů zakládajících vznik a fungování nového státu se podíleli významnou měrou právníci, kteří působili u Nejvyššího správního soudu ve Vídni. To se ostatně týká prakticky všech českých právníků, pro něž rakouská právní tradice znamenala důvěrně známé prostředí, stejně jako pro české politiky, kteří své politické znalosti a zkušenosti získali jako poslanci Říšské rady či zemských sněmů.

Konečně rozhodujícím důvodem byla jistě i skutečnost, že neexistoval důvod, pro který by měl být zničen či změněn starý právní řád. Nezapomeňme, že v roce

1918 vůbec nešlo o proměnu společenského pořádku, ale o změnu státního zřízení. Pokud se tedy někdy používá k označení vzniku ČSR výrazu revoluce, jde o revoluci nacionální a demokratickou, v Masarykově pojetí protimonarchickou. Rozbití právního systému staré doby, které je tak typické pro revoluci francouzskou po r. 1789 či ruskou v r. 1917, nebylo a nemuselo být v ČSR na pořadu dne.

7. To ovšem neznamenalo, že nebyly nezbytné některé zásadní reformy právního řádu, které jej měly učinit způsobilým pro republikánský a demokratický stát, jakým ČSR byla. Avšak nejen to. Krátký čas trvání československé demokracie a její násilná likvidace Mnichovem a nacistickou okupací českých zemí vystavila tradice právní kultury dalším hrozbám.

Nejprve však začněme obdobím proměn po r. 1918. Východiskem k nim byl již zmíněný termín prozatímnosti, který byl užít v zákoně č. 11 z r. 1918. „Prozatím“ mají zůstat v platnosti zákony, „prozatím“ mají úřadovat dosavadní správní orgány. Tento termín je v mnoha směrech výmluvný a jeho použití zcela pochopitelné - má posloužit k uklidnění veřejnosti. Je to současně nezbytné alibi pro tvůrce revoluce a „muže 28. října“, aby nebyli podezíráni z rakušáctví proto, že přebírají dosavadní právní i správní systém. Jak však naložil další vývoj s tímto termínem?

Vezmeme-li v úvahu základní sloupy právního systému, zjistíme, že z „prozatímnosti“ se stal setrvalý stav, i když došlo k demokratizaci právního řádu, např. zrušením šlechtictví a zvláště ústavou v r. 1920. Tak např. Všeobecný občanský zákoník z r. 1811 spolu se změnami a dodatky, které přinesl již rakouský vývoj, a se změnami, které byly bezprostřední reakcí na konec monarchie (např. zák. č. 320/1919 Sb.z. a n., tzv. rozlukový, který umožnil rozluky i katolíkům), platil v českých zemích až do r. 1950, kdy byl teprve nahrazen občanským zákoníkem č. 141/1950 Sb. z. To však v žádném případě neznamená, že by občanské právo a zvláště právní úprava majetkových vztahů v Československu neprošly v tomto období zásadními změnami. Připomínám zde např. pozemkovou reformu z let 1919 - 1920 (tj. zákony č. 215/1919, 81/1920, 329/1920 a novelu č. 220/1922 Sb. z. a n.), zásahy do pozemkové majetkové sféry podniknuté okupanty po mnichovském diktátu vůči českému obyvatelstvu a dále pak v letech 1939-1945, které se týkaly všeobecně majetku československých státních občanů a zvláště pak občanů považovaných nacisty podle norimberských zákonů za Židy (srov. např. Nařízení říšského protektora o židovském majetku z 21. června 1939). Právní řád byl ovšem také hluboce zasažen aplikací ostatních nacistických právních předpisů, především trestních, na československé občany v protektorátě.

Avšak nelze neuvést ani vývoj po r. 1945, dotýkající se majetku osob německé a maďarské národnosti, znárodňovací dekrety, jako byly např. dekrety č. 100-103/1945 o znárodnění dolů, některých průmyslových podniků, potravinář-

ských podniků, akciových bank a soukromých pojišťoven a další zákony o pozemkové reformě. Sem patří např. dekret o konfiskaci zemědělského majetku a jeho rozdělení č. 12/1945, zákon o revizi první pozemkové reformy č. 142/1947, o nové pozemkové reformě č. 46/1949, o jednotných zemědělských družstvech č. 69/1949 atd. Bez velkého přehánění se tedy dá říci, že v období let 1918-1948 se Československá republika stala přímo ukázkovým prostředím pro sledování nejrůznějších zásahů do vlastnických práv a různých forem konfiskací a vyvlastňování, a tím ovšem také pro zpochybnění základních práv.

Vznik Československé republiky však přinesl zásahy i do oblasti trestního práva. Musel být přijat Zákon na ochranu republiky č. 50/1923 vyplňující mezeru vzniklou ukončením platnosti právních norem chránících císaře, takže neexistovala účinná ochrana ústavních činitelů republiky i státu samotného. Šlo zejména o delikty velezrady, přípravy vojenského ohrožení státu, pobuřování proti republice, vyzvědačství atd.

Některé další změny pak přinesla modernizace trestního práva - např. zákon č. 562/1919 o podmíněčném propuštění a v oblasti trestání mladistvých a zák. č. 48/1931 o soudnictví nad mládeží. V zásadě však trestní zákon z r. 1852 platil rovněž až do r. 1950.

8. Skutečná krize a rozklad československé právní kultury založené na jejích rakouských základech a respektující občanské a demokratické principy, však nastává po r. 1948, kdy se dostává do konfliktu s komunistickou totalitou.

Generální útok proti principům demokratického právního řádu, pomineme-li proměny právního řádu v letech 1945-1948, byl zahájen v souvislosti s přijetím tzv. Květnové ústavy v r. 1948, která nahradila ústavu z r. 1920. Klement Gottwald, vedoucí politik KSČ a po abdikaci prezidenta Edvarda Beneše prezident ČSR, zahájil útok na stávající právní řád kritikou jeho archaičnosti, jeho údajným původem v tereziánských předpisech, dvoukolejností právního řádu českého a slovenského. Byl to Gottwald, který u nás jako první začal prosazovat pojem tzv. socialistické zákonnosti, omezující právní jistotu, vylučující fungování právního státu a nastolující faktickou diktaturu stranického aparátu. Principy rovnosti před zákonem, presumpce nevinny a ostatní demokratické právní záruky měly být z právního řádu jako nežádoucí rezidua minulosti odstraněny. Východiskem k realizaci těchto politických cílů se podle rozhodnutí komunistických stranických orgánů stala kampaň zahájená v souvislosti s přijetím nové ústavy. Vládním usnesením z 7. července 1948 bylo uloženo ministerstvu spravedlnosti, aby do 1. září 1950 připravilo zákonné předlohy nahrazující dosavadní základní kodifikace.

Ideovým základem kampaně v právnícké veřejnosti se stal tzv. Manifestační sjezd čl. právníků (23.-25. září 1949). Právě ten je v mnoha směrech názorným příkladem zaměření kodifikačních prací, ovlivněných zcela nepokrytě sovětským

příkladem. V projevech komunistických předáků určených účastníkům sjezdu byly vytknuty údajné základní nedostatky demokratického práva a stanoveny úkoly, které musí nové právo a nové kodifikace splňovat. Nejčastějšími chybami „starého“ práva byly podle nich jeho nadstranickost, nadtřídnost, nepolitičnost, záruky právní jistoty, rozlišování práva na veřejné a soukromé, existence práva obchodního jako zvláštního právního oboru, chápání práva rodinného jako součásti práva občanského, údajný formalismus procesu, tj. přísné dodržování právních předpisů, liberalismus, právnícké myšlení závislé u právníků na tradicích demokratického práva.

Jak je tedy zřejmé, šlo o samozřejmé znaky moderního demokratického řádu prohlášené za překážku „cesty k socialismu“. Právě ty měly být demagogicky v očích veřejnosti diskreditovány a jejich zastáncům v řadách právnícké obce hrozil zákaz činnosti.

Současně byly vytknuty nové úkoly, které by mělo socialistické právo plnit: služba „lidu“, ochrana namířená proti nepřátelům socialismu, přizpůsobení práva potřebám společnosti. Klement Gottwald prohlásil: „Litera zákona, právní řád nám slouží k přebudování společnosti“ a ministr spravedlnosti Alexej Čepička hlásal, že právo musí vyjadřovat vůli dělnické třídy. Právo mělo odstranit dualismus práva veřejného a soukromého, měla být vytvořena koncepce socialistického vlastnictví a jeho ochrany, důkladně omezeno soukromé vlastnictví, zjednodušeno dědické právo a rodinné právo sekularizováno. V trestním právu se dostala na pořad zvýšená ochrana politického systému, socialistického vlastnictví a především pak představitelů nového režimu - veřejných činitelů.

Účelovost a služebnost práva komunistické diktatuře byly veřejnosti prezentovány jako úsilí o zlidovění práva, odstranění jeho formalismu a nesrozumitelnosti, jako snaha o odstranění právníků „starého typu“ z tvorby a realizace práva a jejich nahrazení právníky dělnického původu, pro které byla otevřena tzv. „Právnícká škola pracujících“. A to vše se odehrávalo při pokryteckém zdůrazňování legality, zákonnosti s přidaným přívlastkem „socialistická“, aby se odlišila od principů, na kterých spočívá koncepce právního státu.

Tak byl odstartován proces, který podle tehdy populárního hospodářského plánu dostal název Právnícká dvouletka. Výsledky horečných kodifikačních prací, do nichž se někde promítly i reformy připravované v meziválečném období a kupodivu za účasti některých představitelů ještě meziválečné profesorské generace, vedly k porážce principů, na kterých stála předválečná právní kultura v Československu, a rovněž vedly k popření zásad demokratického právního řádu. Cesta k totalitě, k perzekuci a násilí jako prostředku politického boje a k utrpení statisíců byla otevřena. Tak vzniklo právo, které sice bylo po formální stránce právem, ale postrádalo prvek spravedlnosti. Bylo to právo, které ve své podstatě, ostatně nijak nezakrývané, vycházelo z principu nerovnosti, které v duchu teorie třídního boje usilovalo o postih celých skupin obyvatelstva, které nejen většinu občanů znesnadňovalo dosažení spravedlnosti, ale odsuzovalo je k bezprávnému

životu. Současně to však bylo právo platící jen pro část společnosti, v politickém režimu, který privilegoval příslušníky vládnoucí stranické elity, pro které nebyly právní předpisy překážkou a tresty hrozbou.

Teprve vítězstvím demokracie a právního státu Československu po r. 1989 začal proces obnovy demokratických tradic naší právní kultury. Proces, který není jen návratem do minulosti, ale je i hledáním a tvorbou nového právního řádu, vytvářením nových předpokladů rozvoje v duchu současné evropské právní kultury, tak jak to odpovídá nejen našim starším tradicím, ale i potřebám dalšího vývoje. Je nepochybně naší výhodou, že máme z čeho vycházet a na co navazovat. Meziválečná demokratická právní kultura, která přežila i období totality, představuje o ní, znalost jejích základů, tak má i dnes svou váhu a je nám živou inspirací a pomocí v obtížném procesu transformace našeho právního řádu.

Snad, jak doufám, se jím stane i toto malé zamyšlení nad složitými osudy české právní kultury, které jsem si vám dovilil přednést.

(Text inaugurační přednášky prof. JUDr. Karla Malého, DrSc., při jeho druhém zvolení rektorem Univerzity Karlovy dne 6.3.1997.)

TEXT

Zikmund Winter

Promitto za rektora Kampana

V Karolinum koná se posvátné Minervy divadlo.

Vrata Veliké koleje nejsou sic ani dnes umyta ani oprášena, ale jsou otevřena do kořan na přívětivou přivítanou hostí sprostých i vznešených. Pozaunár, s rathouzní věže vypůjčený, stojí v průjezdě při zdi, aby dvěma táhlými tóny a dvěma krátkými, jež se v harmonii střídaly, vzácnější hosty vítal.

Znělo to, jako by dvěma tercími volal: „Vítajte nám!“

Na dané pedellovo znamení vytrubuje tak už od hodiny deváté na polovičném orloji.

Pedellus musí znát kde koho, pozaunár s namodralým nosem zná jen pány z rathouzu, a to ne všechny.

Kandidáti stojí v shluku dole u schodů. Nahoře konec schodů vítá rektor a děkan. Vítají pořád.

Lidí přichází dost. Jednotliví i v houfě. Kandidáti chodili celý týden s pozváními.

Pozaunár troubí dvakrát po sobě bez přetrží.

Zde pan Václav Budovec, urozený pán, myslivá i vedoucí hlava evangelických, vůdce sněmovní, skladatel majestátu... Jemu po boku kráčel dlouhobradý Theodor Sixt v horlivém hovoru...

Pozaunár fouká tuze.

Jde pan mathematicus Kepler, slavný astronom, ale nehrdý a, dle oťelé šuby soudě, statkem světským nehojný.

Nahoře ho popadl děkan a vedl do veliké síně sám s prosbou, aby usedl mezi profesory akademie.

Všecka ta šumná strakatina hrnula se malými dveřmi do veliké auly akademické, do paláce to v Staré Praze největšího.

V aule někteří bavili se hovory, někteří obhlíželi malování na zdech, četli latinské nápisy veršované, hádali, kterého pána erb vymalován tuto, kterému městu erb náleží onen

I táflování v stropě, zdobené zlatými pukličkami, budilo pozornost, stejně jako mramorová tabule, kterou vytesati a postaviti dal na paměť básníka Kolína cizinec řecký Palaelogus.

Mistři a doktorové přišedše zasedali na vyvýšené lavice při zdi: bakaláři, většinou z pražských škol učitelé, posedali na lavice nižší.

Když professorové s Keplerem usedli na čele velikého sálu do stolic červeně krytých, začalo se posvátné spectaculum.

Kampanus vážně o stupeň níže sestoupiv vešel do mistrské katedry. Krásným kovovým hlasem zahovořil o králi Václavu IV.

Tvrdil a dokazoval, že jméno Lenivého dali mu Němci ze zlosti, že jim v universi odňal nespravedlivou nadvládu. Pěkně slušel statnému černobradému Kampanovi pathos, když volal: „Václav král jest náš Kamillus, jenž nepřátely od kapitolu hnal; což nebylo proti všemu právu, že přirození Čechové tady, na své půdě, byli jako cizinci a drželi místo zadnější. Toho bohdá už nebude nikdy, aby Čechové v této zemi své byli ošlapky, aby byli odstrkováni, toho na věky nebude!“

Kdo latině rozuměli, na konec zahlaholili pochvalou, zalíbení své na jevo dávající i souhlas. Kdo nerozuměli latině, chápali, že pan rektor něco horlivého, znamenitého pověděl.

Dnes slušelo i pedellovi Jičínskému, když k vyzvání děkanovu přistoupil s knihou, po starodávnu okovanou, k nižší katedře, určené bakalářům.

Široký talár pedellský, rukávy s visutými páchy zahalovaly subtylnost tenké jeho postavičky a nepěkná štětička jeho pod bradou, jindy směšně se třepající, utonula dnes v obšrném kožešinném límci a krejzlu.

Pedellus četl jasným hlasem, jenž rozčilením lezl do nepřirozené výšky tónové, sedmero statut, k nimž se kandidáti fakultě měli zavázati; vyzval je, aby byli děkana poslušni ve všech věcech poctivých, statuta fakultní aby zachovávali, aby disputovali, k slavnostem akademickým docházeli, do přednášek chodili, aby z nich mistrové mohli se státi; aby v jiné universi gradu bakalářského nepřijímali a k jakémukoli stavu přijdou, aby dbali o dobro této fakulty.

Sborem odpovídali kandidáti sedmkrát za sebou: „Promitto“, slibují!

Potom jeden po druhém přistupovali k bakalářské katedře, kdež z rukou děkana přijímali sukni bakalářskou modrou.

Kandidáti svlekše límce, znamení svého kandidátství, oblékali, ten tu, ten tam, mezi oběma katedrami před tváří učené i neučené obce široké modré sukně bakalářské.

Zatím, co se noví bakaláři oblékali, Kampanus, maje v ruku svazeček papíru, rozdával z tohoto svazečku tištěnou báseň „Applausus gratulatorius“, kterou složil na čest novotných bakalářů.

Také jim dával po hrstech s prosbou, aby rozdali svým hostům a přátelům.

Do vyprázdněné katedry bakalářské vstupoval jeden kandidát po druhém, aby odřikal svoji thesi.

Mollerus vyvolil sobě thesi o té a takové urozenosti, která získává se ctností a vzděláním. Nalezl ji hotovou a vypracovanou mezi rhetorickými úlohami, jež sebral v kolleji a měl při zkoušce v kalihotech svých obšírných.

Jeden z venkovských bakalářů říkal thesi podivnou, prý sluší-li králi, aby překážel školám a rušil akademie.

Knobelius, ocitnuv se na kathedře, mluvil o tom, který vojnín má míti přednost, či domácí nebo cizí, najatý žoldněř.

Mladý bakalář tvrdil a dokazoval citáty z Tacita, že žoldněři jak živi za nic nestáli, vždy byli spíš zloději a lupiči než vojíny hrdinnými; což jináč bojuje člověk domácí, bojuje pro boha a vlast svoji, jak mužsky bojovali Táboři a ve sele železnými kropáči své nepřátele kropili z vlasti ven; na odpor tomu město Konstantinopolos zhynulo jen tím, že domácí lidé složili obranu na žoldněře a na cizince.

Zdálo se, že nikdo si té pravdy nevšímal.

Možná, že už hosté byli dlouhým seděním a dlouhými latinskými řečmi a „cerimoniemi“ přesyrceni a zemdleni.

Proto s chutí vstávali a všelijak se protahovali, když děkan promotor skončil slavnost prohlášením přítomných mladíků za bakaláře; udělil jim první stupeň hodnosti akademické pravomocí sobě udělenou od boha věčného a od otce vlasti Karla IV. a všech králů českých, zvláště nynějšího nejjasnějšího knížete a J.M. krále Matiáše i jednomyslným snesením fakulty. Aby vše to bylo platno a pevno, to rač způsobiti Bůh všemohoucí, Syn jeho, pán a spasitel náš a svatý Duch. Amen.

Co se všecko hrnulo úzkými dveřmi z auly ven, Kampanus i děkan zvali vznešené a vzácné pány přítomné k filosofskému snídání žádající, aby s profesory stolili.

Složiv obě ruce na ramena Kampanova pan Johannes Keplerus, astronomus a mathematicus nebožtíka císaře Rudolfa, srdečně zahovořil na odchodě z auly: „Rád chvíli s vámi posedím, tys mi zvláště milý, mistře Kampane, ty zvlášt, mne zajímá velmi, kterak umíš svoji zbožnou mysl křesťanskou spojovati s pohanstvem poetným, kterak voláš Krista a míníš Apollina, voláš Jupitera a modlíš se k bohu trojjedinému. Včera, když sešel jsem v noci s observatoria od nebeských hvězd, dal jsem se do čtení tvých žalmů Davidových, jaks je tu z básnil, a sšel jsem v nevyslovitelném pohnutí, salve, magister, salve!“

Kampanus zarděl se chválou tou a uznáním jako chlapeček.

(Zikmund Winter, Mistr Kampanus, historický obraz. Nakladatelství J. Otto, Praha, 1927)

PŘÍLOHA

ZÁKON O VŠ

ZÁKON
ze dne 3. dubna 1998
O VYSOKÝCH ŠKOLÁCH
a o změně a doplnění dalších zákonů

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

ČÁST PRVNÍ
Základní ustanovení

§ 1

Úvodní ustanovení

Vysoké školy jako nejvyšší články vzdělávací soustavy jsou vrcholnými centry vzdělanosti, nezávislého poznání a tvůrčí činnosti a mají klíčovou úlohu ve vědeckém, kulturním, sociálním a ekonomickém rozvoji společnosti tím, že:

- a) uchovávají a rozhojňují dosažené poznání a podle svého typu a zaměření pěstují činnost vědeckou, výzkumnou, vývojovou, uměleckou nebo další tvůrčí činnost,
- b) umožňují v souladu s demokratickými principy přístup k vysokoškolskému vzdělání, získání odpovídající profesní kvalifikace a přípravu pro výzkumnou práci a další národní odborné činnosti,
- c) poskytují další formy vzdělávání a umožňují získávat, rozšiřovat, prohlubovat nebo obnovovat znalosti z různých oblastí poznání a kultury a podílejí se tak na celoživotním vzdělávání,
- d) hrají aktivní roli ve veřejné diskusi o společenských a etických otázkách, při pěstování kulturní rozmanitosti a vzájemného porozumění, při utváření občanské společnosti a přípravě mladých lidí pro život v ní,
- e) přispívají k rozvoji na národní a regionální úrovni a spolupracují s různými stupni státní správy a samosprávy, s podnikovou a kulturní sférou,
- f) rozvíjejí mezinárodní a zvláště evropskou spolupráci jako podstatný rozměr svých činností, podporují společné projekty s obdobnými institucemi v zahraničí, vzájemné uznávání studia a diplomů, výměnu akademických pracovníků a studentů.

§ 2

(1) Vysoká škola uskutečňuje akreditované studijní programy a programy celoživotního vzdělávání. Typ vysokoškolské vzdělávací činnosti je určen typem uskutečňovaných akreditovaných studijních programů. Typy studijních programů jsou bakalářský, magisterský a doktorský.

(2) Vysoká škola je právnickou osobou.

(3) Vysoká škola je univerzitní nebo neuniverzitní.

(4) Vysoká škola univerzitní uskutečňuje magisterské nebo doktorské studijní programy a v souvislosti s tím vědeckou a výzkumnou, vývojovou, uměleckou nebo další tvůrčí činnost. Může uskutečňovat též bakalářské studijní programy.

(5) Vysoká škola neuniverzitní uskutečňuje převážně bakalářské studijní programy a v souvislosti s tím výzkumnou, vývojovou, uměleckou nebo další tvůrčí činnost. Vysoká škola neuniverzitní se nečlení na fakulty.

(6) Typ vysoké školy je uveden v jejím statutu a musí být v souladu se stanoviskem Akreditační komise.

(7) Vysoká škola je veřejná, soukromá nebo státní. Státní vysoká škola je vojenská nebo policejní.

(8) Na vzdělávací a vědecké, výzkumné, vývojové, umělecké nebo další tvůrčí činnosti vysokých škol se mohou podílet i jiné právnické osoby, které se touto činností zabývají.

(9) Nikdo kromě vysoké školy nemá právo přiznávat akademický titul, konat habilitační řízení, konat řízení ke jmenování profesorem, používat akademické insignie a konat akademické obřady.

(10) Na vysokých školách je nepřipustné zakládat a organizovat činnost politických stran a politických hnutí.

§ 3

Akademická obec vysoké školy

Akademickí pracovníci a studenti vysoké školy tvoří akademickou obec vysoké školy.

§ 4

Akademické svobody a akademická práva

Na vysoké škole se zaručují tyto akademické svobody a tato akademická práva:

- a) svoboda vědy, výzkumu a umělecké tvorby a zveřejňování jejich výsledků,
- b) svoboda výuky, spočívající především v její otevřenosti různým vědeckým názorům, vědeckým a výzkumným metodám a uměleckým směrům,
- c) právo učit se, zahrnující svobodnou volbu zaměření studia v rámci studijních programů a svobodu vyjadřovat vlastní názory ve výuce,
- d) právo členů akademické obce volit zastupitelské akademické orgány,
- e) právo používat akademické insignie a konat akademické obřady.

ČÁST DRUHÁ

Veřejná vysoká škola a její součásti

Hlava I - Veřejná vysoká škola

§ 5

Zřízení veřejné vysoké školy

(1) Veřejná vysoká škola se zřizuje a zrušuje zákonem. Zákon též stanoví její název a sídlo.

(2) Veřejná vysoká škola se může sloučit nebo splynout jen s jinou veřejnou vysou-

kou školou; rozdělit se může jen na jiné veřejné vysoké školy. Tyto změny je možné provést pouze zákonem.

(3) V případě zrušení veřejné vysoké školy podle odstavce 1 nebo sloučení, splynutí nebo rozdělení veřejné vysoké školy podle odstavce 2, zákon též stanoví, na které právnické osoby přechází její majetek a závazky a které veřejné vysoké školy umožní dokončení vysokoškolského vzdělání studentům zrušené veřejné vysoké školy.

§ 6

(1) Do samosprávné působnosti veřejné vysoké školy patří zejména:

- a) vnitřní organizace,
- b) určování počtu přijímaných uchazečů o studium, podmínek pro přijetí ke studiu a rozhodování v přijímacím řízení,
- c) tvorba a uskutečňování studijních programů,
- d) organizace studia,
- e) rozhodování o právech a povinnostech studentů,
- f) zaměření a organizace vědecké, výzkumné, vývojové, umělecké nebo další tvůrčí činnosti,
- g) pracovněprávní vztahy a určování počtu akademických pracovníků a ostatních zaměstnanců,
- h) habilitační řízení a řízení ke jmenování profesorem,
- i) spolupráce s jinými vysokými školami a právnickými osobami a zahraniční styky,
- j) ustavování samosprávných akademických orgánů vysoké školy, pokud tento zákon nestanoví jinak,
- k) hospodaření vysoké školy a nakládání s majetkem v souladu se zvláštními předpisy,
- l) stanovení výše poplatků spojených se studiem.

2) Organizaci a činnost veřejné vysoké školy, jakož i postavení členů akademické obce upravují její vnitřní předpisy.

(3) Státní orgány mohou zasahovat do činnosti veřejné vysoké školy jen na základě a v mezích zákona a způsobem zákonem stanoveným.

§ 7

Orgány veřejné vysoké školy

(1) Samosprávnými akademickými orgány veřejné vysoké školy jsou

- a) akademický senát,
- b) rektor,
- c) vědecká rada nebo umělecká rada nebo na neuniverzitní vysoké škole akademická rada (dále jen „vědecká rada veřejné vysoké školy“),
- d) disciplinární komise.

(2) Dalšími orgány veřejné vysoké školy jsou

- a) správní rada veřejné vysoké školy,
- b) kvestor.

Akademický senát veřejné vysoké školy

§ 8

(1) Akademický senát veřejné vysoké školy je jejím samosprávným zastupitelským akademickým orgánem. Má nejméně jedenáct členů, z toho nejméně jednu třetinu a nejvýše jednu polovinu tvoří studenti. Členy akademického senátu volí ze svých řad členové akademické obce veřejné vysoké školy. Volby jsou tajné. K platnosti voleb je třeba účasti nejméně 15% členů akademické obce veřejné vysoké školy. V případě, kdy účast členů akademické obce bude nižší, budou se volby opakovat. Nebude-li ani v takovémto případě požadovaná účast členů akademické obce splněna, volby se budou opakovat bez ohledu na účast členů akademické obce. Vnitřní předpis veřejné vysoké školy stanoví zejména počet členů akademického senátu, způsob jejich volby a způsob volby předsedy akademického senátu, orgány akademického senátu a jejich ustavování a důvody zániku členství v akademickém senátu a případnou neslučitelnost členství v akademickém senátu s výkonem jiných funkcí.

2) Členství v akademickém senátu je neslučitelné s funkcí rektora, prorektorů, děkanů a proděkanů.

(3) Funkční období jednotlivých členů akademického senátu veřejné vysoké školy je nejvýše tříleté. Funkční období všech členů akademického senátu veřejné vysoké školy skončí, jestliže akademický senát po dobu šesti měsíců nekoná podle § 9. Rektor nejpozději do 30 dnů vyhlásí nové volby.

(4) Zasedání akademického senátu veřejné vysoké školy jsou veřejně přístupná. Rektor nebo v jeho zastoupení prorektor má právo vystoupit na zasedání, kdykoliv o to požádá. Na žádost rektora je předseda akademického senátu povinen bezodkladně svolat mimořádné zasedání akademického senátu veřejné vysoké školy.

§ 9

(1) Akademický senát veřejné vysoké školy

- a) rozhoduje na návrh rektora o zřízení, sloučení, splynutí, rozdělení nebo zrušení součástí vysoké školy,
- b) schvaluje vnitřní předpisy vysoké školy a jejich součástí,
- c) schvaluje rozpočet vysoké školy předložený rektorem a kontroluje využívání finančních prostředků vysoké školy,
- d) schvaluje výroční zprávu o činnosti a výroční zprávu o hospodaření vysoké školy předloženou rektorem,
- e) schvaluje hodnocení činnosti vysoké školy předložené rektorem,
- f) schvaluje návrh rektora na jmenování a odvolání členů vědecké rady a disciplinární komise veřejné vysoké školy,
- g) schvaluje podmínky pro přijetí ke studiu ve studijních programech, které se neuskutečňují na fakultách,
- h) usnází se o návrhu na jmenování rektora, popřípadě navrhuje jeho odvolání z funkce,
- i) schvaluje dlouhodobý záměr vzdělávací a vědecké, výzkumné, vývojové, umělecké nebo další tvůrčí činnosti veřejné vysoké školy a jeho každoroční aktualizaci (dále jen „dlouhodobý záměr veřejné vysoké školy“) po projednání ve vědecké radě.

(2) Akademický senát veřejné vysoké školy se vyjadřuje zejména

- a) k návrhům těch studijních programů, které se neuskutečňují na fakultách,
- b) k záměru rektora jmenovat nebo odvolat prorektory,
- c) k právním úkonům, které vyžadují souhlas správní rady veřejné vysoké školy podle § 15 odst. 1 písm. a) až d),
- d) k podnětům a stanoviskům správní rady veřejné vysoké školy podle § 15 odst. 3.

(3) O návrzích zejména podle odstavce 1 písm. h) se akademický senát veřejné vysoké školy usnáší tajným hlasováním. Návrh na jmenování rektora je přijat, jestliže se pro něj vyslovila nadpoloviční většina všech členů akademického senátu veřejné vysoké školy; návrh na jeho odvolání je přijat, jestliže se pro něj vyslovily nejméně tři pětiny všech členů akademického senátu.

§ 10

Rektor

(1) V čele veřejné vysoké školy je rektor; jedná a rozhoduje ve věcech školy, pokud zákon nestanoví jinak.

(2) Řektora jmenuje a odvolává na návrh akademického senátu veřejné vysoké školy prezident republiky. Návrh se podává prostřednictvím ministra školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen „ministr“).

(3) Funkční období rektora je tříleté. Funkci rektora může tatáž osoba vykonávat na téže veřejné vysoké škole nejvýše dvě po sobě bezprostředně jdoucí funkční období.

(4) Rektora zastupují v jím určeném rozsahu prorektoři. Prorektory jmenuje a odvolává rektor.

(5) Mzdu rektora stanoví ministr.

Vědecká rada veřejné vysoké školy

§ 11

(1) Členy vědecké rady veřejné vysoké školy jmenuje a odvolává rektor.

(2) Členy vědecké rady veřejné vysoké školy jsou významní představitelé oborů, v nichž vysoká škola uskutečňuje vzdělávací a vědeckou, výzkumnou, vývojovou, uměleckou nebo další tvůrčí činnost. Nejméně jedna třetina členů jsou jiné osoby než členové akademické obce této školy.

(3) Předsedou vědecké rady veřejné vysoké školy je rektor.

§ 12

(1) Vědecká rada veřejné vysoké školy

- a) projednává dlouhodobý záměr veřejné vysoké školy,
- b) schvaluje studijní programy, pokud jejich schválení nepatří do působnosti vědecké rady nebo umělecké rady fakulty (dále jen „vědecká rada fakulty“),
- c) vykonává působnost v řízení ke jmenování profesorem a v habilitačním řízení v rozsahu stanoveném tímto zákonem.

(2) Vědecká rada veřejné vysoké školy se vyjadřuje k otázkám, které jí předloží rektor.

§ 13

Disciplinární komise veřejné vysoké školy

(1) Členy disciplinární komise veřejné vysoké školy a jejího předsedu jmenuje rektor z řad členů akademické obce. Polovinu členů disciplinární komise tvoří studenti.

(2) Funkční období členů disciplinární komise veřejné vysoké školy je nejvýše dvouleté.

(3) Disciplinární komise veřejné vysoké školy projednává disciplinární přestupky studentů veřejné vysoké školy, pokud nejsou zapsáni na žádné z jejích fakult a předkládá návrh na rozhodnutí rektorovi.

(4) Pokud jsou všichni studenti veřejné vysoké školy zapsáni na jejích fakultách, disciplinární komise veřejné vysoké školy se nezřizuje.

Správní rada veřejné vysoké školy

§ 14

(1) Správní rada veřejné vysoké školy má nejméně devět členů, jejich počet musí být vždy dělitelný třemi. Členy správní rady veřejné vysoké školy po projednání s rektorem jmenuje a odvolává ministr tak, aby v ní byli přiměřeně zastoupeni zejména představitelé veřejného života, územní samosprávy a státní správy. Členové správní rady nemohou být zaměstnanci dané veřejné vysoké školy.

(2) Členové správní rady veřejné vysoké školy jsou jmenováni na dobu šesti let. Po prvním jmenování členů správní rady se losem určí jména jedné třetiny členů, jejichž funkční období skončí po dvou letech, a jedné třetiny členů, jejichž funkční období skončí po čtyřech letech.

(3) Zasedání správní rady veřejné vysoké školy svolává její předseda, a to nejméně dvakrát ročně. Rektor nebo v jeho zastoupení prorektor a kvestor má právo se zúčastnit zasedání správní rady. Na žádost rektora je předseda správní rady povinen svolat mimořádné zasedání správní rady veřejné vysoké školy. Volbu předsedy, místopředsedů a způsob jednání správní rady veřejné vysoké školy upraví její statut, který schvaluje ministr.

§ 15

(1) Správní rada veřejné vysoké školy vydává předchozí písemný souhlas

- a) k právním úkonům, kterými vysoká škola hodlá nabýt nebo převést nemovité věci,
- b) k právním úkonům, kterými vysoká škola hodlá nabýt nebo převést movité věci, jejichž cena je vyšší než pětisetnásobek částky, od níž jsou věci považovány podle zvláštního předpisu za hmotný majetek,
- c) k právním úkonům, kterými vysoká škola hodlá zřídit věcné břemeno nebo předkupní právo,
- d) k právním úkonům, kterými vysoká škola hodlá založit jinou právnickou osobu, a k peněžítým a nepeněžítým vkladům do těchto a jiných právnických osob.

(2) Správní rada veřejné vysoké školy se vyjadřuje zejména

- a) k dlouhodobému záměru veřejné vysoké školy a k dalším věcem, které jí k projednání předloží rektor nebo ministr,
- b) k rozpočtu vysoké školy,

c) k výroční zprávě o činnosti a výroční zprávě o hospodaření vysoké školy a k výsledkům hodnocení činnosti vysoké školy.

(3) Správní rada veřejné vysoké školy dává podněty a vyjadřuje stanoviska k činnosti veřejné vysoké školy, které zveřejňuje.

(4) Při úplatném smluvním převodu movité věci podle odstavce 1 písm. b) se cena sjednává ve výši, která je v daném místě a čase obvyklá; bezúplatně lze movitou věc převést pouze ve veřejném zájmu nebo je-li bezúplatný převod hospodárnější než jiný způsob naložení s věcí.

(5) Správní rada veřejné vysoké školy právní úkon neschválí, jestliže je v rozporu s požadavkem řádného využívání majetku veřejné vysoké školy nebo jestliže by jím bylo ohroženo plnění úkolů školy.

(6) Vydání předchozího písemného souhlasu k právním úkonům uvedeným v odstavci 1 písm. a) až d) je povinna správní rada veřejné vysoké školy oznámit do sedmi dnů od jeho vydání Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen „ministerstvo“).

(7) Právní úkony uvedené v odstavci 1 písm. a) až d) jsou bez souhlasu správní rady veřejné vysoké školy a bez oznámení ministerstvu podle odstavce 6 neplatné.

(8) Správní rada veřejné vysoké školy dbá na zachování účelu, pro který byla veřejná vysoká škola zřízena, na uplatnění veřejného zájmu v její činnosti a na řádné hospodaření s jejím majetkem.

(9) Činnost členů správní rady veřejné vysoké školy je úkonem v obecném zájmu. Těmto osobám poskytuje veřejná vysoká škola cestovní náhrady podle zvláštního předpisu; ministerstvo jim může poskytnout odměnu.

(10) Na činnost členů správní rady veřejné vysoké školy se vztahují zvláštní předpisy.

§ 16

Kvestor

(1) Kvestor řídí hospodaření a vnitřní správu veřejné vysoké školy a vystupuje jejím jménem v rozsahu stanoveném opatřeními rektora.

(2) Kvestora jmenuje a odvolává rektor.

§ 17

Vnitřní předpisy veřejné vysoké školy

(1) Vnitřními předpisy veřejné vysoké školy jsou

- a) statut veřejné vysoké školy,
- b) volební a jednací řád akademického senátu veřejné vysoké školy,
- c) vnitřní mzdový předpis,
- d) jednací řád vědecké rady veřejné vysoké školy,
- e) řád výběrového řízení pro obsazování míst akademických pracovníků,
- f) studijní a zkušební řád,
- g) stipendijní řád,
- h) disciplinární řád pro studenty,
- i) další předpisy, pokud tak stanoví statut veřejné vysoké školy.

(2) Statut veřejné vysoké školy obsahuje zejména

- a) název, sídlo a typ vysoké školy,
- b) právní předchůdce,
- c) podmínky pro přijetí ke studiu a způsob podávání přihlášek,
- d) podmínky studia cizinců,
- e) seznam akreditovaných studijních programů uskutečňovaných na vysoké škole včetně jejich typu, formy výuky a standardní doby studia a seznam oborů, ve kterých je vysoká škola oprávněna konat habilitační řízení nebo řízení ke jmenování profesorem,
- f) vymezení obsahu, podmínek a četnosti hodnocení činnosti vysoké školy,
- g) organizační strukturu,
- h) ustanovení o poplatcích spojených se studiem,
- i) pravidla pro užívání akademických insignií a pro konání akademických obřadů,
- j) pravidla hospodaření veřejné vysoké školy.

§ 18

Rozpočet veřejné vysoké školy

(1) Veřejná vysoká škola sestavuje svůj rozpočet a hospodaří podle něj. Rozpočet sestavuje na kalendářní rok, vyúčtování výsledků svého hospodaření provede po skončení kalendářního roku a předloží ho ministerstvu v termínech určených pro zúčtování finančních vztahů se státním rozpočtem. Rozpočet veřejné vysoké školy je sestavován jako vyrovnaný.

(2) Příjmy rozpočtu veřejné vysoké školy jsou zejména

- a) dotace ze státního rozpočtu (dále jen „dotace“),
- b) poplatky spojené se studiem,
- c) výnosy z majetku,
- d) jiné příjmy ze státního rozpočtu, ze státních fondů a z rozpočtů obcí,
- e) výnosy z doplňkové činnosti,
- f) příjmy z darů a dědičtví.

(3) Veřejná vysoká škola má nárok na dotaci na uskutečňování akreditovaných studijních programů a programů celoživotního vzdělávání, s nimi spojenou vědeckou, výzkumnou, vývojovou, uměleckou nebo další tvůrčí činnost a na rozvoj vysoké školy. Veřejné vysoké škole se může poskytnout dotace na ubytování a stravování studentů. Podmínky dotací, jejich užití a zúčtování se řídí obecnými předpisy pro nakládání s prostředky státního rozpočtu.

(4) Pro výši dotací je rozhodný dlouhodobý záměr veřejné vysoké školy, dlouhodobý záměr vzdělávací a vědecké, výzkumné, vývojové, umělecké a další tvůrčí činnosti pro oblast vysokých škol vypracovaný ministerstvem a jeho každoroční aktualizace (dále jen „dlouhodobý záměr ministerstva“), typ a finanční náročnost akreditovaných studijních programů a programů celoživotního vzdělávání, počet studentů a dosažené výsledky ve vzdělávací a vědecké nebo výzkumné, vývojové, umělecké a další tvůrčí činnosti a její náročnost.

(5) Veřejná vysoká škola zřizuje tyto fondy:

- a) rezervní fond na krytí ztrát v následujících účetních obdobích,
- b) fond reprodukce investičního majetku,

c) stipendijní fond,

d) fond odměn.

(6) Fondy veřejné vysoké školy jsou vytvářeny z hospodářského výsledku po zdanění, stipendijní fond též převodem poplatků spojených se studiem podle § 58 odst. 7, fond reprodukce investičního majetku též z odpisů hmotného a nehmotného majetku.

(7) Prostředky rozpočtu se používají pouze na financování činností, pro které byla veřejná vysoká škola zřízena a na financování doplňkové činnosti podle § 20 odst. 2.

§ 19

Majetek veřejné vysoké školy

(1) Veřejná vysoká škola vlastní majetek potřebný k činnostem, pro které byla zřízena. Majetkem veřejné vysoké školy jsou věci, byty a nebytové prostory, práva a jiné majetkové hodnoty.

(2) O nakládání s majetkem veřejné vysoké školy rozhoduje rektor nebo orgány nebo osoby, o nichž to stanoví statut veřejné vysoké školy. V případech uvedených v § 15 odst. 1 písm. a) až d) rozhoduje rektor po předchozím souhlasu správní rady veřejné vysoké školy.

(3) Veřejná vysoká škola nemůže nabývat jiné cenné papíry než cenné papíry vydané státem nebo cenné papíry, za jejichž splacení se stát zaručil.

§ 20

Hospodaření veřejné vysoké školy

(1) Veřejná vysoká škola je povinna majetek užívat k plnění úkolů ve vzdělávací a vědecké, výzkumné, vývojové, umělecké nebo další tvůrčí činnosti. Může jej užívat i k doplňkové činnosti v souladu s tímto zákonem.

(2) V doplňkové činnosti veřejná vysoká škola vykonává za úplatu činnost navazující na její vzdělávací a vědeckou, výzkumnou, vývojovou, uměleckou nebo další tvůrčí činnost nebo činnost sloužící k účinnějšímu využití lidských zdrojů a majetku. Doplňková činnost nesmí ohrozit kvalitu, rozsah a dostupnost činností, k jejichž uskutečňování byla veřejná vysoká škola zřízena.

(3) Veřejná vysoká škola není oprávněna k převzetí ručení za peněžitý dluh jiné osoby a ke zřízení zástavního práva k nemovitosti ani k peněžitému nebo nepeněžitému vkladu do obchodní společnosti nebo družstva.

(4) Stát neručí za závazky veřejné vysoké školy.

(5) Veřejná vysoká škola účtuje v soustavě podvojného účetnictví, ve kterém je povinna důsledně oddělit náklady a výnosy spojené s doplňkovou činností. V ostatním platí pro veřejnou vysokou školu obecné předpisy o účetnictví.

(6) Za účelné využívání dotací a jejich vypořádání se státním rozpočtem a za řádné hospodaření s majetkem veřejné vysoké školy je ministři odpovědný rektor.

§ 21

Další povinnosti veřejné vysoké školy

(1) Veřejná vysoká škola je povinna

- a) každoročně vypracovat, předložit ministerstvu a jako neperiodickou publikaci zveřejnit výroční zprávu o činnosti a výroční zprávu o hospodaření vysoké školy v termínu a formě, kterou stanoví ministr opatřením zveřejněným ve Věstníku ministerstva,

- b) vypracovat, projednat s ministerstvem a zveřejnit dlouhodobý záměr veřejné vysoké školy v termínu a formě, kterou stanoví ministr,
- c) poskytovat Akreditační komisi a ministerstvu na jejich žádost ve stanovených termínech a bezplatně informace potřebné pro jejich činnost podle tohoto zákona,
- d) poskytovat uchazečům o studium, studentům a dalším osobám informační a poradenské služby, související se studiem a s možností uplatnění absolventů studijních programů v praxi,
- e) činit všechna dostupná opatření pro vyrovnání příležitostí studovat na vysoké škole,
- f) provádět pravidelně hodnocení činnosti vysoké školy a zveřejňovat jeho výsledky.

(2) Výroční zpráva o činnosti veřejné vysoké školy obsahuje mimo jiné:

- a) přehled činností vykonávaných v kalendářním roce,
- b) výsledky hodnocení činnosti vysoké školy,
- c) změny vnitřních předpisů a změny v orgánech vysoké školy k nimž došlo v průběhu roku,
- d) další údaje stanovené správní radou veřejné vysoké školy.

(3) Výroční zpráva o hospodaření veřejné vysoké školy obsahuje mimo jiné:

- a) roční účetní závěrku a zhodnocení základních údajů v ní obsažených,
- b) výrok auditora k roční účetní závěrce, pokud byla auditorem ověřena,
- c) přehled o peněžních příjmech a výdajích,
- d) přehled rozsahu příjmů a výnosů v členění podle zdrojů,
- e) vývoj a konečný stav fondů,
- f) stav a pohyb majetku a závazků,
- g) úplný objem nákladů v členění na náklady pro plnění činností doplňkových a ostatních.

(4) Výroční zpráva o činnosti a výroční zpráva o hospodaření, dlouhodobý záměr veřejné vysoké školy a výsledky hodnocení činnosti veřejné vysoké školy musí být veřejně přístupné.

Hlava II

Součásti veřejné vysoké školy

§ 22

Členění veřejné vysoké školy

(1) Veřejná vysoká škola se může členit na tyto součásti:

- a) fakulty,
- b) vysokoškolské ústavy,
- c) jiná pracoviště pro vzdělávací a vědeckou, výzkumnou, vývojovou, uměleckou nebo další tvůrčí činnost nebo pro poskytování informačních služeb,
- d) účelová zařízení pro kulturní a sportovní činnost, pro ubytování a stravování zejména členů akademické obce nebo k zajišťování provozu školy.

(2) Vnitřní předpisy součástí musí být v souladu s vnitřními předpisy veřejné vysoké školy.

Díl 1 Fakulta

§ 23 Fakulta

(1) Fakulta uskutečňuje nejméně jeden akreditovaný studijní program a vykonává vědeckou, výzkumnou, vývojovou, uměleckou nebo další tvůrčí činnost.

(2) Na fakultě se ustavuje samosprávný zastupitelský akademický orgán. Fakulta má právo používat vlastní akademické insignie a konat akademické obřady.

(3) O zřízení, sloučení, splynutí, rozdělení nebo zrušení fakulty rozhoduje na návrh rektora akademický senát veřejné vysoké školy. Toto rozhodnutí je podmíněno souhlasným stanoviskem Akreditační komise.

§ 24 Práva fakulty

(1) Orgány fakulty mají právo rozhodovat nebo jednat jménem veřejné vysoké školy v těchto věcech týkajících se fakulty:

- a) tvorba a uskutečňování studijních programů,
- b) zaměření a organizace vědecké, výzkumné, vývojové, umělecké nebo další tvůrčí činnosti,
- c) pracovněprávní vztahy,
- d) habilitační řízení a řízení ke jmenování profesorem v rozsahu stanoveném tímto zákonem,
- e) zahraniční styky a aktivity,
- f) ustavování samosprávných akademických orgánů fakulty a vnitřní organizace fakulty, pokud tento zákon nestanoví jinak,
- g) nakládání s přidělenými finančními prostředky,
- h) doplňková činnost a nakládání s prostředky získanými z této činnosti.

(2) Orgány fakulty rozhodují v dalších věcech veřejné vysoké školy, pokud jim rozhodování o nich svěří statut veřejné vysoké školy.

§ 25 Orgány fakulty

(1) Samosprávnými akademickými orgány fakulty jsou

- a) akademický senát fakulty,
- b) děkan,
- c) vědecká rada fakulty,
- d) disciplinární komise fakulty.

(2) Dalším orgánem fakulty je tajemník.

(3) Akademickou obec fakulty tvoří akademičtí pracovníci působící na této fakultě a studenti zapsaní na této fakultě.

Akademický senát fakulty

§ 26

(1) Akademický senát fakulty je jejím samosprávným zastupitelským akademickým orgánem. Má nejméně devět členů, z toho nejméně jednu třetinu a nejvýše jednu polovinu tvoří studenti. Členy akademického senátu fakulty volí ze svých řad členové akademické obce fakulty. Volby jsou rovné, přímé, s tajným hlasováním. K platnosti voleb je třeba účasti nejméně 30% členů akademické obce fakulty. V případě, kdy účast členů akademické obce bude nižší, budou se volby opakovat. Nebude-li ani v takovémto případě požadovaná účast členů akademické obce splněna, volby se budou opakovat bez ohledu na účast členů akademické obce. Vnitřní předpis fakulty stanoví zejména počet členů akademického senátu, způsob jejich volby a způsob volby předsedy akademického senátu, orgány akademického senátu a způsob jejich ustávování a důvody zániku členství v akademickém senátu a případnou neslučitelnost členství v akademickém senátu s výkonem jiných funkcí.

(2) Členství v akademickém senátu je neslučitelné s funkcí rektora, prorektorů, děkanů a proděkanů.

(3) Funkční období jednotlivých členů akademického senátu fakulty je nejvýše tříleté. Funkční období všech členů akademického senátu fakulty skončí, jestliže akademický senát po dobu šesti měsíců nekoná podle § 27. Děkan nejpozději do 30 dnů vyhlásí nové volby.

(4) Zasedání akademického senátu fakulty jsou veřejně přístupná. Děkan nebo v jeho zastoupení proděkan má právo vystoupit na zasedání, kdykoliv o to požádá. Na žádost děkana je předseda akademického senátu povinen bezodkladně svolat mimořádné zasedání akademického senátu fakulty.

§ 27

(1) Akademický senát fakulty

- a) na návrh děkana rozhoduje o zřízení, sloučení, splynutí, rozdělení nebo zrušení fakultních pracovišť,
- b) schvaluje návrh vnitřních předpisů fakulty,
- c) schvaluje rozdělení finančních prostředků fakulty předložené děkanem a kontroluje jejich využívání,
- d) schvaluje výroční zprávu o činnosti a výroční zprávu o hospodaření fakulty předloženou děkanem,
- e) schvaluje podmínky pro přijetí ke studiu ve studijních programech uskutečňovaných na fakultě,
- f) schvaluje návrh děkana na jmenování a odvolání členů vědecké rady fakulty a disciplinární komise fakulty,
- g) usnáší se o návrhu na jmenování děkana, popřípadě navrhuje jeho odvolání z funkce,
- h) schvaluje dlouhodobý záměr vzdělávací a vědecké, výzkumné, vývojové, umělecké nebo další tvůrčí činnosti fakulty vypracovaný v souladu s dlouhodobým záměrem veřejné vysoké školy po projednání ve vědecké radě fakulty.

(2) Akademický senát fakulty se vyjadřuje zejména

- a) k návrhům studijních programů uskutečňovaných na fakultě,
- b) k záměru děkana jmenovat nebo odvolat proděkany.

(3) O návrzích zejména podle odstavce 1 písm. g) se akademický senát fakulty usnáší tajným hlasováním. Návrh na jmenování děkana je přijat, jestliže se pro něj vyslovila nadpoloviční většina všech členů akademického senátu fakulty; návrh na jeho odvolání je přijat, jestliže se pro něj vyslovily nejméně tři pětiny všech členů akademického senátu.

§ 28

Děkan

(1) V čele fakulty je děkan; jedná a rozhoduje ve věcech fakulty, pokud tento zákon nestanoví jinak.

(2) Děkana jmenuje a odvolává na návrh akademického senátu fakulty rektor.

(3) Rektor může odvolat děkana z vlastního podnětu, a to pouze se souhlasem akademického senátu fakulty a akademického senátu veřejné vysoké školy v případě, kdy děkan závažným způsobem neplní své povinnosti nebo závažným způsobem poškozují zájem vysoké školy nebo fakulty.

(4) Funkční období děkana je tříleté. Funkci děkana může tatáž osoba vykonávat na téže fakultě nejvýše dvě po sobě bezprostředně jdoucí funkční období.

(5) Děkana zastupují v jím určeném rozsahu proděkani. Proděkany jmenuje a odvolává děkan.

Vědecká rada fakulty

§ 29

(1) Členy vědecké rady fakulty jmenuje a odvolává děkan.

(2) Členové vědecké rady fakulty jsou významní představitelé oborů, v nichž fakulta uskutečňuje vzdělávací a vědeckou, výzkumnou, vývojovou, uměleckou nebo další tvůrčí činnost. Nejméně jedna třetina členů jsou jiné osoby než členové akademické obce veřejné vysoké školy, jejíž je fakulta součástí.

(3) Předsedou vědecké rady fakulty je děkan.

§ 30

(1) Vědecká rada fakulty

- a) projednává dlouhodobý záměr vzdělávací a vědecké, výzkumné, vývojové, umělecké nebo další tvůrčí činnosti fakulty vypracovaný v souladu s dlouhodobým záměrem veřejné vysoké školy,
- b) schvaluje studijní programy, které mají být uskutečňovány na fakultě,
- c) vykonává působnost v habilitačním řízení a v řízení ke jmenování profesorem v rozsahu stanoveném tímto zákonem.

(2) Vědecká rada fakulty se vyjadřuje k otázkám, které jí předloží děkan.

§ 31

Disciplinární komise fakulty

(1) Členy disciplinární komise fakulty a jejího předsedu jmenuje děkan z řad členů akademické obce fakulty. Polovinu členů disciplinární komise fakulty tvoří studenti.

(2) Funkční období členů disciplinární komise fakulty je nejvýše dvouleté.

(3) Disciplinární komise fakulty projednává disciplinární přestupky studentů zapsaných na fakultě a předkládá návrh na rozhodnutí děkanovi.

§ 32

Tajemník

(1) Tajemník řídí hospodaření a vnitřní správu fakulty v rozsahu stanoveném opatřením děkana.

(2) Tajemníka jmenuje a odvolává děkan.

§ 33

Vnitřní předpisy fakulty

(1) Vnitřní předpisy fakulty upravují záležitosti fakulty spadající do její samosprávné působnosti a její vztah k veřejné vysoké škole, pokud nejsou upraveny zákonem.

(2) Vnitřními předpisy fakulty jsou

- a) statut fakulty,
- b) studijní a zkušební řád fakulty, pokud se fakulta neřídí studijním a zkušebním řádem veřejné vysoké školy,
- c) stipendijní řád fakulty, pokud se fakulta neřídí stipendijním řádem veřejné vysoké školy,
- d) volební a jednací řád akademického senátu fakulty,
- e) jednací řád vědecké rady fakulty,
- f) disciplinární řád fakulty,
- g) další předpisy, pokud tak stanoví statut fakulty.

(3) Na obsah statutu fakulty se vztahuje přiměřeně § 17 odst. 2.

(4) Vnitřní předpisy teologických fakult se předkládají ke schválení akademickému senátu vysoké školy po jejich schválení příslušnou církví nebo náboženskou společností, pokud je povinnost schválení zakotvena ve vnitřních předpisech této církve nebo náboženské společnosti.

Díl 2

Vysokoškolský ústav

§ 34

(1) Vysokoškolský ústav vykonává vědeckou, výzkumnou, vývojovou, uměleckou nebo další tvůrčí činnost a může se podílet na uskutečňování akreditovaných studijních programů nebo jejich částí.

(2) O zřízení, sloučení, splnutí, rozdělení nebo zrušení vysokoškolského ústavu rozhoduje na návrh rektora akademický senát veřejné vysoké školy.

(3) V čele vysokoškolského ústavu je ředitel, kterého jmenuje a odvolává rektor.

(4) Ředitel vysokoškolského ústavu je oprávněn jednat jménem veřejné vysoké školy pouze ve věcech, o nichž to stanoví vnitřní předpis této školy.

(5) Ředitel vysokoškolského ústavu jmenuje se souhlasem akademického senátu veřejné vysoké školy vědeckou radu nebo uměleckou radu nebo na neuniverzitní škole akademickou radu vysokoškolského ústavu (dále jen „vědecká rada vysokoškolského ústavu“), pro kterou platí § 29 a 30 přiměřeně.

Díl 3

Vysokoškolský zemědělský nebo lesní statek

§ 35

(1) Vysokoškolský zemědělský nebo lesní statek je pracoviště veřejné vysoké školy, kde se uskutečňuje praxe studentů studijních programů v oblasti zemědělství, veterinárního lékařství a hygieny nebo lesnictví a v návaznosti na tyto studijní programy se vykonává výzkumná nebo vývojová činnost.

(2) O zřízení, sloučení, splynutí, rozdělení nebo zrušení vysokoškolského zemědělského nebo lesního statku rozhoduje na návrh rektora akademický senát veřejné vysoké školy.

(3) V čele vysokoškolského zemědělského nebo lesního statku je ředitel, kterého jmenuje a odvolává rektor.

(4) Ředitel vysokoškolského zemědělského nebo lesního statku je oprávněn jednat jménem veřejné vysoké školy pouze ve věcech, o nichž to stanoví vnitřní předpis této školy.

Hlava III

Působnost ministerstva

§ 36

(1) Vnitřní předpisy veřejné vysoké školy podléhají registraci ministerstvem. Žádost o registraci podává ministerstvu rektor.

(2) Ministerstvo rozhodne o žádosti do 90 dnů ode dne jejího předložení. Je-li žádost vyhověno, vyznačí registraci ministerstvo na stejnopisu registrovaného vnitřního předpisu. Rozhodnutí o registraci se nevydává.

(3) Odporuje-li vnitřní předpis veřejné vysoké školy zákonu nebo jinému právnímu předpisu, ministerstvo žádost o registraci rozhodnutím zamítne.

(4) Vnitřní předpis nabývá platnosti registrací.

(5) Ustanovení odstavců 1 až 4 platí i pro změny vnitřních předpisů.

§ 37

Je-li některé opatření veřejné vysoké školy nebo její součásti v rozporu se zákonem nebo jiným právním předpisem a nestanoví-li zákon jiný způsob jeho přezkoumání, vyve ministerstvo vysokou školu, aby v přiměřené lhůtě zjedнала nápravu.

§ 38

(1) Jestliže veřejná vysoká škola nebo její součást

- a) neustavila některý ze svých samosprávných orgánů,
 - b) nepřijala vnitřní předpisy, které je povinna podle tohoto zákona přijmout,
 - c) nemá akreditován žádný studijní program nebo má pozastavenou akreditaci všech studijních programů,
 - d) vykazuje ve svém hospodaření závažné nedostatky ohrožující plnění jejích úkolů, nebo
 - e) závažným způsobem porušuje povinnosti stanovené tímto zákonem,
- může ministerstvo omezit výkon působnosti orgánů veřejné vysoké školy nebo její součásti, popřípadě může veřejné vysoké škole nebo její součásti výkon této působnosti odejmout.

(2) Při rozhodování o obsahu omezení nebo o odnětí výkonu působnosti se vychází ze závažnosti nedostatků a z charakteru a rozsahu způsobené nebo hrozící újmy. Omezení se provede v rozsahu potřebném ke zjednání nápravy.

(3) Jestliže se opatření podle odstavce 1 týká orgánů veřejné vysoké školy, přechází působnost těchto orgánů na ministerstvo nebo na veřejnou vysokou školu, kterou ministerstvo výkonem této působnosti po vzájemné dohodě pověří. Týká-li se opatření podle odstavce 1 orgánů součásti veřejné vysoké školy, přechází působnost těchto orgánů na rektora.

(4) Nevyklučuje-li to povaha věci, je povinností ministerstva nejprve upozornit veřejnou vysokou školu na skutečnosti uvedené v odstavci 1 a vyzvat ji, aby v přiměřené lhůtě zjednala nápravu.

(5) Pominou-li důvody, pro které bylo rozhodnuto o opatření podle odstavce 1, ministerstvo přijaté opatření zruší.

ČÁST TŘETÍ

Soukromá vysoká škola

§ 39

Státní souhlas

(1) Právnícká osoba se sídlem v České republice je oprávněna působit jako soukromá vysoká škola, pokud jí ministerstvo udělilo státní souhlas.

(2) Oprávnění soukromé vysoké školy je nepřevoditelné a nepřechází na právní nástupce.

(3) Na žádost zřizovatelů nebo zakladatelů může ministerstvo vydat státní souhlas i před zápisem právnické osoby, která má působit jako soukromá vysoká škola, do obchodního nebo jiného rejstříku (dále jen „rejstřík“), jestliže je prokázáno, že tato právnická osoba byla zřízena nebo založena. Tato právnická osoba je povinna předložit ministerstvu výpis z rejstříku ve lhůtě do patnácti dnů od doručení příslušného dokladu o zápisu do rejstříku. Státní souhlas nabývá účinnosti vznikem právnické osoby.

(4) Žádost o udělení státního souhlasu obsahuje

- a) název, sídlo a typ vysoké školy,

- b) právní formu právnické osoby a statutární orgán,
- c) dlouhodobý záměr vzdělávací a vědecké, výzkumné, vývojové, umělecké nebo další tvůrčí činnosti vysoké školy (dále jen „dlouhodobý záměr soukromé vysoké školy“),
- d) údaje o finančním, materiálním, personálním a informačním zajištění činnosti soukromé vysoké školy,
- e) návrhy studijních programů,
- f) návrh vnitřních předpisů, upravujících organizaci a činnost soukromé vysoké školy a postavení členů akademické obce.

(5) Žadatel je povinen údaje uvedené v žádosti doložit.

(6) Jsou-li případné nedostatky žádosti podle odstavce 4 odstranitelné, vyzve ministerstvo žadatele, aby je v přiměřené lhůtě odstranil a řízení přerušil. V případě, že žadatel vady ve stanovené lhůtě neodstraní, rozhodne ministerstvo ve věci na základě původních podkladů.

(7) Ministerstvo rozhodne o žádosti do 150 dnů ode dne jejího doručení. Před rozhodnutím si ministerstvo vyžádá stanovisko Akreditační komise k návrhům studijních programů.

(8) Ministerstvo státní souhlas neudělí, jestliže

- a) Akreditační komise nevydala souhlasné stanovisko alespoň k jednomu předloženému studijnímu programu,
- b) zjistí, že nejsou předpoklady pro řádné zajištění vzdělávací a vědecké, výzkumné, vývojové, umělecké nebo další tvůrčí činnosti, nebo
- c) návrh vnitřních předpisů je v rozporu se zákony nebo jinými právními předpisy.

(9) Pokud ministerstvo udělí státní souhlas, rozhodne také o akreditaci příslušných studijních programů a o registraci vnitřních předpisů.

(10) Státní souhlas pozbude platnosti, jestliže soukromá vysoká škola nezahájí vzdělávací činnost do dvou let od nabytí jeho právní moci.

§ 40

Financování soukromé vysoké školy

(1) Právnická osoba, která získala oprávnění působit jako soukromá vysoká škola, je povinna zajistit finanční prostředky pro vzdělávací a vědeckou nebo výzkumnou, vývojovou, uměleckou a další tvůrčí činnost.

(2) Ministerstvo může poskytnout soukromé vysoké škole působící jako obecně prospěšná společnost dotaci na uskutečňování akreditovaných studijních programů a programů celoživotního vzdělávání, s nimi spojenou vědeckou, výzkumnou, vývojovou, uměleckou nebo další tvůrčí činnost. Podmínky dotací, jejich užití a zúčtování se řídí obecnými předpisy pro nakládání s prostředky státního rozpočtu.

(3) Výše dotací podle odstavce 2 se určuje na základě dlouhodobého záměru soukromé vysoké školy a jeho každoroční aktualizace, dlouhodobého záměru ministerstva, typu a finanční náročnosti akreditovaných studijních programů, počtu studentů a dosažených výsledků ve vzdělávací a vědecké, výzkumné, vývojové, umělecké nebo další tvůrčí činnosti a její náročnosti.

§ 41

Vnitřní předpisy

(1) Vnitřní předpisy soukromé vysoké školy stanoví, které orgány vykonávají působnost podle části čtvrté až deváté tohoto zákona.

(2) Pro registraci vnitřních předpisů soukromé vysoké školy a jejich změn platí § 36 obdobně.

§ 42

Další povinnosti soukromé vysoké školy

(1) Soukromá vysoká škola je povinna

- a) každoročně vypracovat, předložit ministerstvu a jako neperiodickou publikaci zveřejnit výroční zprávu o činnosti a v případě, že obdržela dotaci i výroční zprávu o hospodaření vysoké školy v termínu a formě, kterou stanoví ministr,
- b) vypracovat, projednat s ministerstvem a jako neperiodickou publikaci zveřejnit dlouhodobý záměr soukromé vysoké školy a jeho každoroční aktualizaci v termínu a formě, kterou stanoví ministr,
- c) poskytovat Akreditační komisi a ministerstvu na jejich žádost ve stanovených termínech a bezplatně informace potřebné pro jejich činnost podle tohoto zákona,
- d) provádět pravidelně hodnocení činnosti vysoké školy a zveřejňovat jeho výsledky,
- e) vést seznam akreditovaných studijních programů uskutečňovaných na soukromé vysoké škole včetně jejich typu, formy výuky a standardní doby studia a seznam oborů, ve kterých je soukromá vysoká škola oprávněna konat habilitační řízení nebo řízení ke jmenování profesorem,
- f) oznámit ministerstvu, že na soukromou vysokou školu byl vyhlášen nebo ukončen konkurz podle obecných předpisů o konkurzu a vyrovnání,
- g) oznámit ministerstvu zánik právnické osoby, která získala oprávnění působit jako soukromá vysoká škola.

(2) Na obsah výroční zprávy o činnosti soukromé vysoké školy se vztahuje § 21 odst. 2 obdobně, pokud zvláštní předpis nestanoví jinak.

(3) Na obsah výroční zprávy o hospodaření soukromé vysoké školy se vztahuje § 21 odst. 3 obdobně, pokud zvláštní předpis nestanoví jinak.

(4) Výroční zpráva o činnosti a výroční zpráva o hospodaření, dlouhodobý záměr soukromé vysoké školy a výsledky hodnocení činnosti soukromé vysoké školy musí být veřejně přístupné.

§ 43

Působnost ministerstva

(1) Jestliže je některé opatření soukromé vysoké školy v rozporu se zákonem nebo jiným právním předpisem a nestanoví-li zákon jiný způsob jeho přezkoumání, vyzve ministerstvo vysokou školu, aby v přiměřené lhůtě zjedнала nápravu.

(2) Ministerstvo může soukromé vysoké škole udělený státní souhlas odejmout, jestliže

- a) nemá akreditovaný žádný studijní program,

- b) v průběhu jednoho roku jí byla odňata akreditace více než dvou studijních programů,
- c) jí byla pozastavena akreditace všech studijních programů,
- d) se v její činnosti projevují závažné nedostatky znemožňující plnění jejích úkolů podle tohoto zákona, nebo
- e) závažným způsobem porušuje povinnosti stanovené tímto zákonem nebo jejím vnitřním předpisem.

(3) Ministerstvo odejme státní souhlas v případě, že v žádosti byly uvedeny nesprávné údaje rozhodné pro udělení státního souhlasu nebo že došlo k takovým změnám, za kterých by souhlas nemohl být vydán.

(4) Odnětím státního souhlasu pozbývá právnická osoba oprávnění působit jako vysoká škola. Ministerstvo zároveň rozhodne o odnětí akreditace studijních programů.

(5) Nevylučuje-li to povaha věci, je povinností ministerstva nejprve upozornit soukromou vysokou školu na skutečnosti uvedené v odstavci 2 a vyzvat ji, aby v přiměřené lhůtě zjednala nápravu.

(6) Jestliže soukromá vysoká škola přestala uskutečňovat vzdělávací činnost z jiného důvodu než z důvodu odnětí státního souhlasu, je povinna to bezodkladně oznámit ministerstvu.

ČÁST ČTVRTÁ Studijní program

§ 44

(1) Vysokoškolské vzdělání se získává studiem v rámci akreditovaného studijního programu podle studijního plánu stanovenou formou studia.

(2) Součástí studijního programu jsou

- a) název studijního programu, jeho typ, forma a cíle studia,
- b) členění studijního programu na studijní obory, jejich charakteristika a jejich kombinace, jakož i stanovení profilu absolventa příslušných studijních oborů,
- c) charakteristika studijních předmětů,
- d) pravidla a podmínky pro vytváření studijních plánů, popřípadě délka praxe,
- e) standardní doba studia při průměrné studijní zátěži vyjádřená v akademických rocích,
- f) podmínky, které musí student splnit v průběhu studia ve studijním programu a při jeho řádném ukončení podle § 45 odst. 3, § 46 odst. 3 a § 47 odst. 4 včetně obsahu státních zkoušek,
- g) udělovaný akademický titul,
- h) návaznost na další typy studijních programů v téže nebo příbuzné oblasti studia.

(3) Studijní plán stanoví časovou a obsahovou posloupnost studijních předmětů, formu jejich studia a způsob ověření studijních výsledků.

(4) Forma studia vyjadřuje, zda jde o studium prezenční, distanční nebo o jejich kombinaci.

§ 45

Bakalářský studijní program

(1) Bakalářský studijní program je zaměřen zejména na přípravu k výkonu povolání, při nichž se bezprostředně využívají soudobé poznatky a metody; obsahuje též vybrané teoretické poznatky.

(2) Standardní doba studia včetně praxe je nejméně tři a nejvýše čtyři roky.

(3) Studium se řádně ukončuje státní závěrečnou zkouškou, jejíž součástí je zpravidla obhajoba bakalářské práce.

(4) Absolventům studia v bakalářských studijních programech se uděluje akademický titul „bakalář“ (ve zkratce „Bc.“ uváděné před jménem), v oblasti umění akademický titul „bakalář umění“ (ve zkratce „BcA.“ uváděné před jménem); absolventům v oblasti umění přijatým ke studiu podle § 48 odst. 2 se uděluje akademický titul až po dosažení úplného středního nebo úplného středního odborného vzdělání nebo vyššího odborného vzdělání poskytovaného v konzervatořích.

§ 46

Magisterský studijní program

(1) Magisterský studijní program je zaměřen na získání teoretických poznatků založených na soudobém stavu vědeckého poznání, výzkumu a vývoje, na zvládnutí jejich aplikace a na rozvinutí schopnosti k tvůrčí činnosti; v oblasti umění je zaměřen na náročnou uměleckou přípravu a rozvojen talentu.

(2) Standardní doba studia je nejméně čtyři a nejvýše šest roků. Magisterský studijní program může navazovat na bakalářský studijní program; v tomto případě je standardní doba studia nejméně dva a nejvýše tři roky.

(3) Studium se řádně ukončuje státní závěrečnou zkouškou, jejíž součástí je obhajoba diplomové práce. V oblasti lékařství a veterinárního lékařství a hygieny se studium řádně ukončuje státní rigorózní zkouškou.

(4) Absolventům studia v magisterských studijních programech se udělují tyto akademické tituly:

- a) v oblasti ekonomie, technických věd a technologií, zemědělství, lesnictví a vojenství „inženýr“ (ve zkratce „Ing.“ uváděné před jménem),
- b) v oblasti architektury „inženýr architekt“ (ve zkratce „Ing. arch.“ uváděné před jménem),
- c) v oblasti lékařství „doktor medicíny“ (ve zkratce „MUDr.“ uváděné před jménem),
- d) v oblasti veterinárního lékařství a hygieny „doktor veterinární medicíny“ (ve zkratce „MVDr.“ uváděné před jménem),
- e) v oblasti umění „magistr umění“ (ve zkratce „MgA.“ uváděné před jménem),
- f) v ostatních oblastech „magistr“ (ve zkratce „Mgr.“ uváděné před jménem).

Absolventům studia v magisterských studijních programech v oblasti umění přijatým ke studiu podle § 48 odst. 2 se uděluje akademický titul až po dosažení úplného středního nebo úplného středního odborného vzdělání nebo vyššího odborného vzdělání poskytovaného v konzervatořích.

(5) Absolventi magisterských studijních programů, kteří získali akademický titul „magistr“, mohou vykonat v téže oblasti studia státní rigorózní zkoušku, jejíž součástí je

obhajoba rigorózní práce. Tito absolventi mají právo používat zařízení a informační technologie potřebné pro přípravu k této zkoušce v souladu s pravidly určenými vysokou školou. Po jejím vykonání se udělují tyto akademické tituly:

- a) v oblasti práva „doktor práv“ (ve zkratce „JUDr.“ uváděné před jménem),
- b) v oblasti humanitních, pedagogických a společenských věd „doktor filozofie“ (ve zkratce „PhDr.“ uváděné před jménem),
- c) v oblasti přírodních věd „doktor přírodních věd“ (ve zkratce „RNDr.“ uváděné před jménem),
- d) v oblasti farmacie „doktor farmacie“ (ve zkratce „PharmDr.“ uváděné před jménem),
- e) v oblasti teologie „licenciát teologie“ (ve zkratce „ThLic.“ uváděné před jménem) nebo „doktor teologie“ (ve zkratce „ThDr.“ uváděné před jménem); pro oblast katolické teologie „licenciát teologie“.

§ 47

Doktorský studijní program

(1) Doktorský studijní program je zaměřen na vědecké bádání a samostatnou tvůrčí činnost v oblasti výzkumu nebo vývoje nebo na samostatnou teoretickou a tvůrčí činnost v oblasti umění.

(2) Standardní doba studia je tři roky.

(3) Studium v doktorském studijním programu probíhá podle individuálního studijního plánu pod vedením školitele.

(4) Studium se řádně ukončuje státní doktorskou zkouškou a obhajobou disertační práce, kterými se prokazuje schopnost a připravenost k samostatné činnosti v oblasti výzkumu nebo vývoje nebo k samostatné teoretické a tvůrčí umělecké činnosti. Disertační práce musí obsahovat původní a uveřejněné výsledky nebo výsledky přijaté k uveřejnění.

(5) Absolventům studia v doktorských studijních programech se uděluje akademický titul „doktor“ (ve zkratce „Ph.D.“ uváděné za jménem), v oblasti teologie akademický titul „doktor teologie“ (ve zkratce „Th.D.“ uváděné za jménem).

(6) Studium v doktorském studijním programu sleduje a hodnotí oborová rada ustaná podle vnitřního předpisu vysoké školy nebo její součásti, která má akreditovaný příslušný studijní program. Pro studijní programy ze stejné oblasti studia mohou vysoké školy nebo jejich součásti na základě dohody vytvořit společnou oborovou radu. Předsedu oborové rady volí ze svého středu její členové.

ČÁST PÁTÁ

Studium na vysoké škole

Přijímání ke studiu

§ 48

(1) Podmínkou přijetí ke studiu v bakalářském a magisterském studijním programu je dosažení úplného středního nebo úplného středního odborného vzdělání. Ke studiu v oblasti umění mohou být přijati též uchazeči s vyšším odborným vzděláním poskytovaným v konzervatořích.

(2) Ke studiu v oblasti umění mohou být výjimečně přijati též uchazeči bez dosažení úplného středního nebo úplného středního odborného vzdělání nebo vyššího odborného vzdělání poskytovaného v konzervatořích.

(3) Podmínkou přijetí ke studiu v doktorském studijním programu je řádné ukončení studia v magisterském studijním programu a v oblasti umění též získání akademického titulu.

§ 49

(1) Vysoká škola nebo fakulta může stanovit další podmínky přijetí ke studiu týkající se určitých znalostí, schopností nebo nadání nebo prospěchu ze střední školy, popřípadě vyšší odborné školy nebo vysoké školy. Kromě toho může stanovit nejvyšší možný počet přijímaných studentů, kteří splnili stanovené podmínky; splní-li tyto podmínky větší počet uchazečů, rozhoduje pořadí nejlepších.

(2) Podmínky pro přijetí cizinců ke studiu ve studijním programu musí umožnit splnění závazků, které vyplývají z mezinárodních smluv, kterými je Česká republika vázána.

(3) Vysoká škola nebo fakulta může stanovit odlišné podmínky pro přijetí uchazečů, kteří absolvovali studijní program nebo jeho část nebo studují jiný studijní program na vysoké škole v České republice nebo v zahraničí.

(4) Splnění podmínek stanovených podle odstavce 1 a 3 se ověřuje, a to zpravidla přijímací zkouškou.

(5) Vysoká škola nebo fakulta zveřejní v dostatečném předstihu, nejméně však čtyřměsíčním, lhůtu pro podání přihlášek ke studiu, podmínky přijetí podle odstavce 1 a 3, termín a způsob ověřování jejich splnění a pokud je součástí ověřování požadavek přijímací zkoušky, také formu a rámcový obsah zkoušky a kritéria pro její vyhodnocení. Tyto skutečnosti musí být zveřejněny na úřední desce vysoké školy nebo fakulty. Stejným způsobem musí být zveřejněn nejvyšší počet studentů přijímaných ke studiu v příslušném studijním oboru.

§ 50

Přijímací řízení

(1) Přijímací řízení se zahajuje doručením písemné přihlášky ke studiu vysoké školy nebo její součásti, která uskutečňuje příslušný studijní program.

(2) O přijetí ke studiu ve studijním programu, který uskutečňuje fakulta, rozhoduje děkan fakulty. O přijetí ke studiu ve studijním programu, který uskutečňuje vysoká škola, rozhoduje rektor.

(3) Na soukromých vysokých školách rozhoduje o přijetí ke studiu orgán určený vnitřním předpisem.

(4) Na rozhodování o přijetí ke studiu se nevztahují obecné předpisy o správním řízení.

(5) Rozhodnutí musí být vyhotoveno písemně do třiceti dnů od ověření podmínek pro přijetí ke studiu, musí obsahovat odůvodnění a poučení o možnosti podat žádost o přezkoumání a musí být uchazeči doručeno do vlastních rukou. Způsob náhradního doručení stanoví vnitřní předpis. Uchazeči, jehož pobyt není znám, se doručuje vyvěšením rozhodnutí na úřední desce.

(6) Uchazeč má právo nahlédnout do všech svých materiálů, které mají význam pro rozhodnutí o jeho přijetí ke studiu.

(7) Uchazeč může požádat o přezkoumání rozhodnutí. Žádost se podává orgánu, který rozhodnutí vydal, ve lhůtě třiceti dnů ode dne jeho doručení; zmeškání této lhůty lze ze závažných důvodů prominout. Jestliže je tímto orgánem děkan, může sám žádosti vyhovět a rozhodnutí změnit, jinak ji předá k rozhodnutí rektorovi. Rektor změní rozhodnutí, které bylo vydáno v rozporu se zákonem, vnitřním předpisem vysoké školy nebo její součástí nebo podmínkami stanovenými podle § 49 odst. 1 a 3. Jinak žádost zamítne a původní rozhodnutí potvrdí.

(8) Do 15 dnů po skončení přijímacího řízení zveřejní vysoká škola nebo fakulta zprávu o jeho průběhu. Pokud jsou součástí přijímacího řízení i písemné přijímací zkoušky, uvede ve zprávě základní statistické charakteristiky všech jejích částí.

§ 51

Zápis do studia

(1) Sdělením rozhodnutí o přijetí ke studiu vzniká uchazeči právo na zápis do studia. Uchazeči se zapisují ve lhůtě stanovené vysokou školou nebo její součástí.

(2) Zápis se koná na vysoké škole nebo její součásti, která uskutečňuje příslušný studijní program.

§ 52

Rozvrh studia a akademický rok

(1) Studium je členěno zejména na semestry, ročníky nebo bloky. Každý semestr, ročník nebo blok sestává z období výuky a zkoušek a z období prázdnin.

(2) Akademický rok trvá dvanáct kalendářních měsíců; jeho začátek stanoví rektor.

§ 53

Státní zkoušky

(1) Státní zkouška se koná před zkušební komisí; průběh státní zkoušky a vyhlášení výsledku jsou veřejné.

(2) Právo zkoušet při státní zkoušce mají pouze profesori, docenti a odborníci schválení příslušnou vědeckou radou.

(3) Ministerstvo jmenuje další členy zkušební komise z významných odborníků v daném oboru.

§ 54

Přerušování studia

(1) Studium ve studijním programu může být za podmínek stanovených studijním a zkušebním řádem i opakovaně přerušeno. Studijní a zkušební řád stanoví nejdelší celkovou dobu přerušování studia.

(2) V době přerušování studia není osoba studentem. Uplynutím doby, na kterou bylo studium přerušeno, vzniká osobě právo na opětovný zápis do studia.

Ukončení studia

§ 55

(1) Studium se řádně ukončuje absolvováním studia v příslušném studijním programu. Dnem ukončení studia je den, kdy byla vykonána státní zkouška předepsaná na závěr studia nebo její poslední část.

(2) Dokladem o ukončení studia a o získání příslušného akademického titulu je vysokoškolský diplom a vysvědčení o státní zkoušce.

§ 56

(1) Studium se dále ukončuje

- a) zanecháním studia,
- b) nesplní-li student požadavky vyplývající ze studijního programu podle studijního a zkušebního řádu,
- c) odnětím akreditace studijního programu,
- d) zánikem akreditace studijního programu podle § 80 odst. 4,
- e) vyloučením ze studia podle § 65 odst. 1 písm. c) nebo podle § 67.

(2) Dnem ukončení studia podle odstavce 1 písm. a) je den, kdy bylo vysoké škole nebo fakultě, kde je student zapsán, doručeno jeho písemné prohlášení o zanechání studia. Dnem ukončení studia podle odstavce 1 písm. b) je den stanovený studijním a zkušebním řádem. Dnem ukončení studia podle odstavce 1 písm. c) je nejpozději den, kdy uplynula lhůta stanovená v rozhodnutí ministerstva. Dnem ukončení studia podle odstavce 1 písm. d) je den, ke kterému vysoká škola oznámila zrušení studijního programu. Dnem ukončení studia podle odstavce 1 písm. e) je den, kdy rozhodnutí o vyloučení ze studia nabylo právní moci.

(3) O ukončení studia podle odstavce 1 písm. e) nebo přerušení studia podle § 54 rozhodují orgány uvedené v § 50 odst. 2 a 3; na rozhodování se vztahuje § 50 odst. 4 až 7 obdobně.

§ 57

Doklady o studiu

(1) Doklady o studiu ve studijním programu a o absolvování studia ve studijním programu jsou

- a) průkaz studenta,
- b) výkaz o studiu,
- c) vysokoškolský diplom,
- d) vysvědčení,
- e) doklad o vykonaných zkouškách,
- f) doklad o studiu,
- g) dodatek k diplomu.

(2) Průkaz studenta je doklad, který student obdrží po zápisu do matriky studentů.

(3) Výkaz o studiu je doklad, do něhož se zapisují zejména studijní předměty a výsledky kontroly studijní úspěšnosti nebo studijního výkonu.

(4) Vysokoškolský diplom je dokladem o absolvování studijního programu v příslušném studijním oboru.

(5) Vysvědčení je doklad o vykonané státní zkoušce a jejích součástech, popřípadě o obhajobě disertační práce.

(6) Doklad o vykonaných zkouškách nebo doklad o studiu obdrží

a) osoba, která ukončila studium ve studijním programu podle § 56 odst. 1,

b) student na základě své žádosti,

c) absolvent studia ve studijním programu na základě své žádosti.

(7) Dodatek k diplomu obdrží student na základě své žádosti.

(8) Vysokoškolský diplom a vysvědčení jsou opatřeny státním znakem České republiky, spolu s uvedením označení příslušné vysoké školy a akademického titulu, který je udělován; vysoká škola je vydává zpravidla při akademickém obřadu.

Poplatky spojené se studiem

§ 58

(1) Veřejná vysoká škola může stanovit poplatek za úkony spojené s přijímacím řízením, který činí nejvýše 20 % základu.

(2) Základem pro stanovení poplatků spojených se studiem je pět procent z průměrné částky připadající na jednoho studenta z celkových neinvestičních výdajů poskytnutých ministerstvem ze státního rozpočtu veřejným vysokým školám v kalendářním roce. Základ vyhlásí ministerstvo počátkem kalendářního roku; základ platí pro akademický rok započatý v tomto kalendářním roce. Pro výpočet základu slouží údaje za uplynulý kalendářní rok.

(3) Studuje-li student déle než je standardní doba studia zvětšená o jeden rok v bakalářském nebo magisterském studijním programu, stanoví mu veřejná vysoká škola poplatek za studium, který činí za každý další započatý měsíc studia nejméně jednu čtvrtinu základu.

(4) Studuje-li absolvent bakalářského nebo magisterského studijního programu v dalším bakalářském nebo magisterském studijním programu, stanoví mu veřejná vysoká škola poplatek za studium, který činí za jeden rok nejvýše základ podle odstavce 2; to neplatí, studuje-li absolvent bakalářského studijního programu v navazujícím magisterském studijním programu, či jde-li o souběh řádných studijních programů nepřesahující standardní dobu studia programu jednoho. Pokud celková doba dalšího studia překročí standardní dobu studia, stanoví veřejná vysoká škola poplatek za studium podle odstavce 3.

(5) Uskutečňuje-li veřejná vysoká škola studijní program pro cizince v cizím jazyce, stanoví mu poplatek za studium v bakalářském, magisterském nebo doktorském studijním programu; na stanovení výše poplatků spojených se studiem se nevztahuje odstavec 2 až 4.

(6) Veřejná vysoká škola zveřejní výši poplatků spojených se studiem podle odstavce 1 až 5 pro příští akademický rok před termínem pro podávání přihlášek ke studiu. Výši, formu placení a splatnost poplatků určí statut veřejné vysoké školy.

(7) Poplatky za studium s výjimkou odstavce 5 jsou příjmem stipendijního fondu veřejné vysoké školy.

(8) Rektor může poplatky spojené se studiem podle odstavců 2 až 4 snížit, promítnout nebo odložit termíny jejich splatnosti, s přihlédnutím ke studijním výsledkům a sociální situaci studenta podle zásad uvedených ve statutu veřejné vysoké školy.

(9) Na poplatky spojené se studiem stanovené podle odstavců 1 až 5 se nevztahují obecné předpisy o poplatcích.

§ 59

Poplatky spojené se studiem na soukromých vysokých školách stanoví soukromá vysoká škola ve svém vnitřním předpisu.

§ 60

Celoživotní vzdělávání

(1) V rámci své vzdělávací činnosti může vysoká škola poskytovat bezplatně nebo za úplatu programy celoživotního vzdělávání mimo rámec studijních programů, orientované na výkon povolání nebo zájmově. Bližší podmínky celoživotního vzdělávání stanoví vnitřní předpis. Účastníci celoživotního vzdělávání s ním musí být seznámeni předem.

(2) O absolvování studia v rámci celoživotního vzdělávání vydá vysoká škola jeho účastníkům osvědčení.

(3) Účastníci celoživotního vzdělávání nejsou studenty podle tohoto zákona.

ČÁST ŠESTÁ

Studenti

§ 61

(1) Uchazeč se stává studentem dnem zápisu do studia; osoba, které bylo studium přerušeno, se stává studentem dnem opětovného zápisu do studia.

(2) Osoba přestává být studentem dnem ukončení studia podle § 55 odst. 1 a § 56 odst. 1 a 2 nebo přerušování studia podle § 54.

§ 62

Práva studenta

(1) Student má právo

- a) studovat v rámci jednoho nebo více studijních programů,
- b) výběru studijních předmětů a vytvoření studijního plánu podle pravidel studijního programu,
- c) výběru učitele určitého studijního předmětu vyučovaného více učiteli,
- d) konat zkoušky za podmínek stanovených studijním programem nebo studijním a zkušebním řádem,
- e) zapsat se do další části studijního programu, pokud splnil povinnosti stanovené studijním programem nebo studijním a zkušebním řádem,
- f) navrhovat téma své bakalářské, diplomové, rigorózní nebo disertační práce,
- g) používat zařízení a informační technologie potřebné pro studium ve studijním programu v souladu s pravidly určenými vysokou školou,

- h) volit a být volen do akademického senátu, pokud byl akademický senát zřízen,
i) na stipendium z prostředků vysoké školy, splní-li podmínky pro jeho přiznání stanovené ve studijním řádu.

(2) Na studenta, který vykonává praktickou výuku a praxi, se vztahují obecné předpisy o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci a pracovních podmínkách žen.

§ 63

Povinnosti studenta

(1) Studijní povinnosti studenta vyplývají ze studijního programu a studijního a zkušebního řádu.

(2) Student je povinen dodržovat vnitřní předpisy vysoké školy a jejích součástí.

(3) Student je dále povinen

- a) hradit poplatky spojené se studiem a uvést skutečnosti rozhodné pro jejich výši,
- b) hlásit vysoké škole nebo její součásti, na které je zapsán, adresu určenou pro doručování,
- c) dostavit se na předvolání rektora, děkana nebo jimi pověřeného zaměstnance vysoké školy k projednání otázek týkajících se průběhu studia nebo ukončení studia.

(4) Zavineným nesplněním povinností uvedených v odstavci 3 vzniká studentovi povinnost nahradit vysoké škole náklady, které jí tím způsobil.

Disciplinární přestupek

§ 64

Disciplinárním přestupkem je zavineně porušení povinností stanovených právními předpisy nebo vnitřními předpisy vysoké školy a jejích součástí.

§ 65

(1) Za disciplinární přestupek lze uložit některou z následujících sankcí:

- a) napomenutí,
- b) podmíněné vyloučení ze studia se stanovením lhůty a podmínek k osvědčení,
- c) vyloučení ze studia.

(2) Od uložení sankce je možné upustit, jestliže samotné projednání disciplinárního přestupku vede k nápravě.

(3) Při ukládání sankcí se přihlíží k charakteru jednání, jímž byl disciplinární přestupek spáchán, k okolnostem, za nichž k němu došlo, ke způsobeným následkům, k míře zavinení, jakož i k dosavadnímu chování studenta, který se disciplinárního přestupku dopustil a k projevené snaze o nápravu jeho následků. Vyloučit ze studia lze pouze v případě úmyslného spáchání disciplinárního přestupku.

§ 66

Disciplinární přestupek nelze projednat, jestliže uplynula lhůta jednoho roku od jeho spáchání nebo od pravomocného odsuzujícího rozsudku v trestní věci.

§ 67

Zvláštní ustanovení o vyloučení ze studia

Ze studia bude vyloučen student, který byl ke studiu přijat v důsledku svého podvodného jednání.

Rozhodování o právech a povinnostech studentů

§ 68

(1) Na rozhodování o právech a povinnostech studenta se nevztahují obecné předpisy o správním řízení. Rozhodnutí musí být vydáno do 30 dnů ode dne přijetí žádosti nebo oznámení předmětné skutečnosti.

(2) O rozhodnutí o právech a povinnostech studenta musí být student prokazatelným způsobem uvědoměn. Rozhodnutí se vyznačuje do dokumentace o studentech, vedené vysokou školou nebo její součástí, na které je student zapsán.

(3) Rozhodnutí ve věcech

- a) povolení mimořádného opravného termínu zkoušky, pokud takovou možnost připouští studijní a zkušební řád,
- b) povolení opakovat část studia uvedenou v § 52 odst. 1, pokud takovou možnost připouští studijní a zkušební řád,
- c) povolení přerušit studium,
- d) uznání zkoušek a předepsání rozdílových zkoušek,
- e) přiznání stipendia,
- f) nesplnění požadavků podle § 56 odst. 1 písm. b),
- g) disciplinárního přestupku,
- h) vyloučení ze studia podle § 67

musí být vyhotoveno písemně, musí obsahovat odůvodnění a poučení o možnosti podat žádost o přezkoumání a musí být studentovi doručeno do vlastních rukou. Případný způsob náhradního doručení ve věcech uvedených v písmenu a) až e) může stanovit vnitřní předpis vysoké školy nebo její součástí.

(4) Student může do třiceti dnů ode dne, kdy mu bylo rozhodnutí podle odstavce 3 doručeno, požádat o přezkoumání rozhodnutí; zmeškání této lhůty lze ze závažných důvodů prominout. Žádost se podává orgánu, který rozhodnutí vydal. Jestliže je tímto orgánem děkan, může sám žádosti pouze vyhovět a rozhodnutí změnit nebo zrušit, jinak ji předá k rozhodnutí rektorovi. Rektor změní nebo zruší rozhodnutí, které bylo vydáno v rozporu se zákonem, vnitřním předpisem veřejné vysoké školy nebo její součástí. Rozhodnutí o disciplinárním přestupku a o vyloučení ze studia podle § 67 zruší i v případě, že dodatečně vyšly najevo skutečnosti, které by odůvodňovaly zastavení řízení.

(5) Orgány veřejné vysoké školy nebo její součástí přijímají v návaznosti na rozhodnutí podle odstavce 4 v případě potřeby taková opatření, aby práva studenta byla obnovena a následky, které vadné rozhodnutí způsobilo, byly odstraněny nebo alespoň zmírněny.

§ 69

(1) Disciplinární řízení zahajuje disciplinární komise veřejné vysoké školy na návrh rektora, jestliže jde o projednání disciplinárního přestupku studenta, který není zapsán na žádné z jejích fakult, nebo děkana, jestliže jde o projednání disciplinárního přestupku

studenta, který je zapsán na fakultě. Návrh obsahuje popis skutku, popřípadě navrhované důkazy, o které se opírá, jakož i zdůvodnění, proč je ve skutku spatřován disciplinární přestupek. Disciplinární řízení je zahájeno seznámením studenta s návrhem. O disciplinárním přestupku se koná ústní jednání za přítomnosti studenta. V nepřítomnosti studenta lze ústní jednání konat pouze v případě, že se k němu nedostaví bez omluvy, ačkoli byl řádně pozván. Rektor nebo děkan nemohou uložit přísnější sankci, než navrhl disciplinární komise.

(2) Jestliže vyjde najevo, že nejde o disciplinární přestupek, jestliže se nepodaří prokázat, že disciplinární přestupek spáchal student nebo jestliže osoba přestala být studentem, disciplinární řízení se zastaví.

(3) Žádost o přezkoumání rozhodnutí má vždy odkladný účinek.

(4) Odstavec 1 až 3 se použije obdobně pro řízení o vyloučení ze studia podle § 67.

ČÁST SEDMÁ

Akademičtí pracovníci

§ 70

Akademičtí pracovníci

(1) Akademickými pracovníky jsou zaměstnanci vysoké školy, kteří vykonávají jak pedagogickou, tak vědeckou, výzkumnou, vývojovou, uměleckou nebo další tvůrčí činnost. Akademičtí pracovníci jsou povinni dbát dobrého jména vysoké školy.

(2) Akademickými pracovníky jsou profesori, docenti, odborní asistenti, asistenti, lektori a vědečtí, výzkumní a vývojoví pracovníci podléající se na pedagogické činnosti.

(3) Na vysoké škole plní funkci učitelů akademičtí pracovníci.

(4) Na výuce se mohou podílet i další odborníci na základě dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr.

(5) Vnitřní předpis vysoké školy stanoví postavení hostujících profesorů.

§ 71

Jmenování docentem

Docenta pro určitý obor jmenuje rektor na základě habilitačního řízení.

§ 72

Habilitační řízení

(1) V habilitačním řízení se ověřuje vědecká nebo umělecká kvalifikace uchazeče, a to zejména na základě habilitační práce a její obhajoby a dalších vědeckých, odborných nebo uměleckých prací a jeho pedagogická způsobilost na základě hodnocení habilitační přednášky a předcházející pedagogické praxe.

(2) Habilitační řízení se zahajuje na návrh uchazeče. S návrhem je nutno předložit životopis, doklady o dosaženém vysokoškolském vzdělání a získaných příslušných titulech, doklady osvědčující pedagogickou praxi, seznam vědeckých, odborných nebo uměleckých prací, přehled absolvovaných vědeckých, odborných nebo uměleckých stáží, jak tuzemských, tak i zahraničních, popřípadě další doklady osvědčující vědeckou nebo uměleckou kvalifikaci. V návrhu uchazeč též uvede obor, ve kterém žádá o habilitaci. Předloží rovněž habilitační práci.

(3) Habilitační prací se rozumí:

- a) písemná práce, která přináší nové vědecké poznatky, nebo
- b) soubor uveřejněných vědeckých prací nebo inženýrských prací doplněný komentářem, nebo
- c) tiskem vydaná monografie, která přináší nové vědecké poznatky, nebo
- d) umělecké dílo nebo umělecký výkon nebo jejich soubor, kterým je například vynikající veřejná umělecká činnost.

(4) Návrh se podává děkanovi fakulty, která má akreditaci pro uvedený obor habilitace nebo rektorovi, má-li akreditaci pro uvedený obor vysoká škola. Nemá-li návrh všechny potřebné náležitosti a uchazeč jeho vady na výzvu v přiměřené lhůtě neodstraní, děkan nebo rektor habilitační řízení zastaví.

(5) Pokud nedojde k zastavení habilitačního řízení podle odstavce 4, předloží děkan nebo rektor věc vědecké radě fakulty nebo vysoké školy spolu s návrhem na složení pětičlenné habilitační komise. Habilitační komise se skládá z profesorů, docentů a dalších významných představitelů daného nebo příbuzného oboru. Předsedou komise musí být profesor a nejméně tři členové musí být z jiné vysoké školy než z té, na které se habilitační řízení koná.

(6) V uměleckých oborech může příslušná vědecká rada prominout uchazeči o habilitaci požadavek vysokoškolského vzdělání.

(7) Habilitační komise ve složení schváleném vědeckou radou jmenuje tři oponenty habilitační práce. Z vysoké školy, na které se habilitační řízení koná, může být jmenován pouze jeden oponent.

(8) Habilitační komise posoudí vědeckou nebo uměleckou kvalifikaci uchazeče pro daný obor a jeho předcházející pedagogickou praxi. Na základě posudků oponentů zhodnotí úroveň habilitační práce. Habilitační komise se tajným hlasováním usnese na návrhu, zda uchazeč má být jmenován docentem. Nezíská-li návrh na jmenování většinu hlasů všech členů habilitační komise, platí, že habilitační komise doporučuje habilitační řízení zastavit. Po rozhodnutí ve věci se habilitační komise usnáší většinou hlasů všech členů na odůvodnění návrhu. Návrh s odůvodněním přednese předseda nebo jím pověřený člen habilitační komise vědecké radě.

(9) Habilitační přednáška a obhajoba habilitační práce se koná na veřejném zasedání vědecké rady. Po rozpravě, ve které musí být uchazeči dána možnost vyjádřit se k posudkům oponentů, obhajovat svoji habilitační práci a vyslovit se ke své dosavadní vědecké nebo umělecké a pedagogické činnosti, se vědecká rada tajným hlasováním usnáší na návrhu, zda uchazeč má být jmenován docentem.

(10) Nezíská-li návrh na jmenování většinu hlasů všech členů vědecké rady, platí, že vědecká rada habilitační řízení zastavuje. Pokud vědecká rada rozhodne v souladu s návrhem habilitační komise, je odůvodněním rozhodnutí vědecké rady odůvodnění, které přednesla habilitační komise. V opačném případě se vědecká rada po rozhodnutí ve věci usnáší většinou hlasů všech členů na jeho odůvodnění.

(11) Návrh na jmenování docentem postoupí vědecká rada rektorovi. Nesouhlasí-li rektor s návrhem, předloží jej se svým odůvodněním vědecké radě vysoké školy, která jej projedná a tajným hlasováním se usnáší, zda uchazeč má být jmenován docentem. Nezíská-li návrh na jmenování většinu hlasů všech členů vědecké rady, platí, že se řízení zastavuje. V tomto případě se vědecká rada po rozhodnutí ve věci usnáší většinou hlasů všech členů na jeho odůvodnění. V opačném případě rektor docenta jmenuje.

(12) V případě zastavení habilitačního řízení se habilitační práce s připojenými doložky vrátí spolu s jeho odůvodněním uchazeči.

(13) Na habilitační řízení se nevztahují obecné předpisy o správním řízení.

(14) Proti postupu při habilitačním řízení může uchazeč podat námitky. Nevyhoví-li námítkám děkan, předá je k rozhodnutí rektorovi; rozhodnutí rektora je konečné.

(15) Stanoví-li tak vnitřní předpis vysoké školy, může habilitační řízení probíhat před vědeckou radou vysokoškolského ústavu. Úkoly děkana pak plní jeho ředitel.

§ 73

Jmenování profesorem

Profesora pro určitý obor jmenuje prezident republiky na návrh vědecké rady vysoké školy podaný prostřednictvím ministra.

§ 74

Řízení ke jmenování profesorem

(1) V řízení ke jmenování profesorem se prokazuje pedagogická a vědecká nebo umělecká kvalifikace uchazeče, který je význačnou a uznávanou vědeckou nebo uměleckou osobností ve svém oboru. Předpokladem k zahájení řízení je předchozí jmenování docentem na základě habilitačního řízení, pokud jeho součástí bylo předložení habilitační práce. Ve výjimečných případech, kdy je na profesora navrhován někdo, kdo již je profesorem na renomované vysoké škole v zahraničí, může rektor na návrh vědecké rady vysoké školy předchozí jmenování docentem jako předpoklad k zahájení řízení ke jmenování profesorem prominout.

(2) Řízení ke jmenování profesorem se zahajuje na návrh uchazeče, podpořený alespoň dvěma písemnými stanovisky profesorů téhož nebo příbuzného oboru nebo na návrh děkana nebo rektora podaný vědecké radě fakulty, která má akreditaci pro uvedený obor jmenování nebo vědecké radě vysoké školy, má-li akreditaci pro navrhovaný obor vysoká škola. Řízení může zahájit z vlastního podnětu i vědecká rada fakulty nebo vysoké školy. Součástí návrhu jsou náležitosti uvedené v § 72 odst. 2 větě druhé; v návrhu se též uvede obor, ve kterém se řízení ke jmenování profesorem zahajuje.

(3) Pro posouzení návrhu schvaluje na návrh děkana nebo rektora příslušná vědecká rada pětičlennou hodnotící komisi složenou z profesorů, docentů a dalších významných představitelů daného nebo příbuzného oboru. Předsedou komise musí být profesor a nejméně tři členové musí být z jiné vysoké školy než z té, na které se jmenovací řízení koná.

(4) V uměleckých oborech může příslušná vědecká rada prominout uchazeči požadavek vysokoškolského vzdělání.

(5) Hodnotící komise posoudí kvalifikaci uchazeče a tajným hlasováním se usnese na návrhu, zda uchazeč má být jmenován profesorem. Nezávisle-li návrh na jmenování většinu hlasů všech členů hodnotící komise, platí, že hodnotící komise doporučuje řízení ke jmenování profesorem zastavit. Po rozhodnutí ve věci se hodnotící komise usnáší většinou hlasů všech členů na odůvodnění návrhu. Návrh s odůvodněním přednese předseda nebo jím pověřený člen hodnotící komise té vědecké radě, která komisi schválila. Tato vědecká rada vyzve uchazeče, aby na jejím veřejném zasedání přednesl přednášku, ve které předloží koncepci vědecké nebo umělecké práce a výuky v daném oboru.

(6) Po přednášce se vědecká rada tajným hlasováním usnáší na návrhu, zda uchazeč má být jmenován profesorem. Jedná-li se o vědeckou radu vysoké školy, předkládá po schválení návrh na jmenování profesorem ministři. V případě, že jde o vědeckou radu fakulty, předkládá návrh vědecké radě vysoké školy, která tajně hlasuje o předložení návrhu ministři. Ustanovení § 72 odst. 10 platí v obou případech obdobně.

(7) Na řízení ke jmenování profesorem se nevztahují obecné předpisy o správním řízení.

(8) Proti postupu při řízení ke jmenování profesorem na fakultě nebo vysoké škole může uchazeč podat námitky, o nichž rozhoduje rektor; rozhodnutí rektora je konečné.

(9) Stanoví-li tak vnitřní předpis vysoké školy, může být řízení ke jmenování profesorem zahájeno na vědecké radě vysokoškolského ústavu, která plní úkoly vědecké rady fakulty. Úkoly děkana pak plní ředitel vysokoškolského ústavu.

§ 75

Zveřejňování údajů o habilitačním řízení a řízení ke jmenování profesorem

(1) Vysoká škola nebo její součást zveřejní na úřední desce neprodleně údaje o zahájení habilitačního řízení a řízení ke jmenování profesorem a termíny příslušných veřejných zasedání vědeckých rad; neprodleně rovněž zveřejní údaje o ukončení těchto řízení.

(2) Vysoká škola oznámí ministerstvu

- a) při zahájení habilitačního řízení a řízení ke jmenování profesorem jméno, příjmení, rodné číslo, stav a trvalý pobyt, u cizinců též datum narození, pohlaví, bydliště v České republice a státní občanství a údaje o pracovním poměru uchazeče,
- b) v průběhu habilitačního řízení a řízení ke jmenování profesorem změny v údajích uvedených v písmenu a) nebo důvod a datum přerušení řízení,
- c) při ukončení habilitačního řízení a řízení ke jmenování profesorem datum a výsledek řízení.

(3) Ministerstvo zajistí zveřejnění informací o zahájení habilitačního řízení a řízení ke jmenování profesorem a o výsledcích těchto řízení vhodným způsobem.

§ 76

Tvůrčí volna

(1) Akademickému pracovníku vysoké školy se na jeho žádost poskytne tvůrčí volna v délce šesti měsíců jedenkrát za sedm let, nebrání-li tomu závažné okolnosti týkající se plnění vzdělávacích úkolů vysoké školy.

(2) Po dobu tvůrčího volna náleží akademickému pracovníku mzda.

§ 77

Výběrové řízení na veřejné vysoké škole

(1) Místa akademických pracovníků na veřejné vysoké škole se obsazují na základě výběrového řízení. Od výběrového řízení lze upustit při opakovaném sjednávání pracovního poměru s akademickým pracovníkem, jde-li o obsazení jím zastávaného místa.

(2) Vypsání výběrového řízení musí být zveřejněno na úřední desce vysoké školy nebo její součásti a v hromadném sdělovacím prostředku s celostátní působností nejméně 30 dnů před koncem lhůty pro podání přihlášky.

(3) Podrobnosti o výběrovém řízení stanoví vnitřní předpis veřejné vysoké školy.

ČÁST OSMÁ

Akreditace

Akreditace studijního programu

§ 78

(1) Studijní program podléhá akreditaci, kterou uděluje ministerstvo.

(2) Není-li studijní program akreditován, nelze k jeho studiu přijímat uchazeče, konat výuku, zkoušky, ani přiznávat akademické tituly.

(3) V rámci akreditace magisterského studijního programu se rozhoduje i o oprávnění přiznávat akademické tituly podle § 46 odst. 5.

§ 79

(1) Písemná žádost vysoké školy o akreditaci studijního programu obsahuje

- a) název vysoké školy, popřípadě její součásti, která bude studijní program uskutečňovat,
- b) součásti studijního programu podle § 44 odst. 2,
- c) doklady o personálním, finančním, materiálním a technickém a informačním zabezpečení studijního programu nejméně na standardní dobu studia,
- d) záměr rozvoje studijního programu, jeho odůvodnění a předpokládaný počet přijímaných uchazečů o studium,
- e) v případě studijního programu zdravotnického zaměření též stanovisko Ministerstva zdravotnictví, zda absolventi budou oprávněni vykonávat zdravotnické povolání.

(2) Ministerstvo neprodleně postoupí žádost Akreditační komisi, která ji posoudí do 120 dnů ode dne, kdy jí byla doručena.

(3) Jsou-li případné nedostatky žádosti odstranitelné, vyzve Akreditační komise vysokou školu, aby je v přiměřené lhůtě odstranila a posuzování přeruší. V případě, že vysoká škola vady ve stanovené lhůtě neodstraní, vydá Akreditační komise stanovisko na základě původních podkladů.

(4) Po obdržení stanoviska Akreditační komise ministerstvo do 30 dnů rozhodne o udělení akreditace. Přitom přihlíží ke koncepci vzdělávací a vědecké, výzkumné, vývojové, umělecké nebo další tvůrčí činnosti vysoké školy a k hodnocení její činnosti.

(5) Ministerstvo akreditaci neudělí, jestliže

- a) studijní program neodpovídá požadavkům uvedeným v části čtvrté tohoto zákona,
- b) studijní program není dostatečně zabezpečen po stránce personální, přístrojové a informační,
- c) uskutečňování studijního programu není finančně nebo materiálně a technicky zabezpečeno,
- d) vysoká škola neskýtá záruku řádného zajištění výuky,
- e) v žádosti byly uvedeny nesprávné údaje rozhodné pro akreditaci,
- f) Akreditační komise nevydala souhlasné stanovisko.

(6) Akreditační komise nevydává k žádosti o akreditaci studijního programu souhlasné stanovisko z důvodů uvedených v odstavci 5 písm. a) a b).

(7) Ministerstvo po dohodě s Akreditační komisí stanoví vyhláškou podrobnější obsah písemné žádosti o akreditaci studijního programu.

§ 80

(1) Akreditace studijního programu se uděluje na dobu rovnající se nejvýše dvojnásobku standardní doby studia, u doktorských studijních programů po dobu nejvýše deseti let, počítanou ode dne právní moci rozhodnutí.

(2) Platnost akreditace lze i opakovaně prodloužit. Na řízení o prodloužení platnosti akreditace se přiměřeně vztahuje ustanovení § 79.

(3) Během uskutečňování akreditovaného studijního programu může vysoká škola požádat o akreditaci jeho rozšíření.

(4) Akreditace studijního programu zaniká oznámením vysoké školy o zrušení studijního programu. Akreditovaný studijní program lze zrušit, jestliže vysoká škola zajistí studentům možnost pokračovat ve studiu stejného nebo obdobného studijního programu na téže nebo jiné vysoké škole.

§ 81

(1) O akreditaci studijního programu může spolu s vysokou školou požádat též právnická osoba se sídlem v České republice zabývající se vzdělávací a vědeckou, výzkumnou, vývojovou, uměleckou nebo další tvůrčí činností.

(2) Spolu se žádostí o akreditaci předloží dohodu s vysokou školou o vzájemné spolupráci při uskutečňování studijního programu. Tato vysoká škola přijímá uchazeče o studium ve studijním programu a uděluje absolventům tohoto studijního programu příslušný akademický titul. Ve vysokoškolském diplomu je též uvedeno, kde byl studijní program uskutečňován.

(3) O akreditaci studijního programu může právnická osoba podle odstavce 1 požádat též samostatně. Vydá-li Akreditační komise souhlasné stanovisko, ministerstvo vyzve příslušnou vysokou školu k uzavření dohody podle odstavce 2 a akreditaci udělí po uzavření této dohody. Odmítne-li vysoká škola dohodu uzavřít, sdělí toto rozhodnutí a jeho zdůvodnění do 30 dnů ministerstvu a Akreditační komisi.

(4) Na žádost o akreditaci studijního programu podle odstavců 1 až 3 se vztahuje § 79 přiměřeně.

(5) Při společném uskutečňování doktorského studijního programu dohoda též stanoví zastoupení právnické osoby a vysoké školy v oborové radě.

§ 82

Akreditace habilitačního řízení a řízení ke jmenování profesorem

(1) Oprávnění vysoké školy nebo její součásti konat habilitační řízení nebo řízení ke jmenování profesorem v daném oboru podléhá akreditaci, kterou uděluje ministerstvo.

(2) Písemná žádost vysoké školy o akreditaci obsahuje:

- a) název vysoké školy, popřípadě název součástí, na které bude řízení probíhat,
- b) obor habilitace nebo jmenování,
- c) údaje o vzdělávací a vědecké, výzkumné, vývojové, umělecké nebo další tvůrčí činnosti vysoké školy nebo její součásti v daném oboru,
- d) údaje o profesorech a dalších akademických pracovnících vyučujících a pěstujících daný nebo příbuzný obor na vysoké škole nebo její součásti,
- e) seznam členů vědecké rady vysoké školy, popřípadě její součásti.

(3) Ustanovení § 79 odst. 2 a 3 platí pro akreditaci habilitačního řízení a řízení ke jmenování profesorem obdobně.

(4) Akreditační komise posoudí, zda skutečnosti doložené podle odstavce 2 písm. c) až e) vytvářejí předpoklady pro objektivní posouzení pedagogické a vědecké nebo umělecké kvalifikace uchazeče o jmenování docentem nebo profesorem, a vydá stanovisko k žádosti.

(5) Ministerstvo rozhodne o udělení akreditace do 30 dnů po obdržení stanoviska Akreditační komise. Přitom přihlíží k dlouhodobému záměru veřejné vysoké školy nebo dlouhodobému záměru soukromé vysoké školy a k hodnocení činnosti vysoké školy.

(6) Ministerstvo akreditaci neudělí, jestliže

- a) vysoká škola neskytá záruku řádného provádění habilitačního řízení nebo řízení ke jmenování profesorem,
- b) není akreditován doktorský studijní program, v jehož rámci se na vysoké škole nebo její součásti vyučuje obor habilitace nebo jmenování nebo alespoň jeho podstatná část,
- c) v žádosti byly uvedeny nesprávné údaje rozhodné pro akreditaci,
- d) Akreditační komise nevydala souhlasné stanovisko.

(7) Výjimku z ustanovení odstavce 6 písm. b) může ministerstvo připustit v případě nově vznikajícího oboru.

(8) Platnost akreditace habilitačního řízení nebo řízení ke jmenování profesorem lze časově omezit.

Akreditační komise

§ 83

(1) Akreditační komise má dvacet jednoho člena. Předsedu, místopředsedu a členy Akreditační komise jmenuje na návrh ministra vláda. Ministr si před předložením návrhu vyžádá doporučení reprezentace vysokých škol, Rady vlády České republiky pro výzkum a vývoj a Akademie věd České republiky a návrh s nimi projedná.

(2) Členové Akreditační komise jsou jmenováni na dobu šesti let; jmenování mohou být nejvýše na dvě funkční období. Při prvním jmenování členů Akreditační komise určí vláda jména jedné třetiny členů, jejichž funkční období skončí po dvou letech, a jedné třetiny členů, jejichž funkční období skončí po čtyřech letech.

(3) Členem Akreditační komise může být jmenována pouze bezúhonná osoba, která je všeobecně uznávanou odbornou autoritou.

(4) Funkce člena Akreditační komise je neslučitelná s funkcí rektora, prorektora nebo děkana.

(5) Před uplynutím funkčního období může být člen Akreditační komise odvolán z funkce jen pro ztrátu bezúhonnosti, pro dlouhodobou neúčast na práci Akreditační komise nebo na vlastní žádost.

(6) Členové Akreditační komise jsou při výkonu své funkce nezávislí.

(7) Akreditační komise pro odbornou přípravu svých jednání může zřizovat pracovní skupiny, jejichž složení musí odpovídat typu studijního programu, jeho formě a cíli studia.

(8) Způsob jednání Akreditační komise a jejich pracovních skupin upraví statut Akreditační komise, který schvaluje vláda. Ministerstvo zveřejní vládou schválený statut vhodnou formou.

(9) Činnost Akreditační komise materiálně a finančně zabezpečuje ministerstvo.

(10) Podání k Akreditační komisi se činí prostřednictvím ministerstva.

(11) Činnost členů Akreditační komise a jejich pracovních komisí je úkonem v obecném zájmu. Těmto osobám může být poskytnuta odměna a přísluší jim cestovní náhrady podle zvláštního předpisu.

§ 84

(1) Akreditační komise pečuje o kvalitu vysokoškolského vzdělávání a všestranně posuzuje vzdělávací a vědeckou, výzkumnou, vývojovou, uměleckou nebo další tvůrčí činnost vysokých škol. K tomuto cíli zejména

- a) hodnotí činnost vysokých škol a kvalitu akreditovaných činností a zveřejňuje výsledky hodnocení,
- b) posuzuje další záležitosti týkající se vysokého školství, které jí předloží ministr a vydává k nim stanovisko.

(2) Akreditační komise vydává stanovisko

- a) k žádostem o akreditaci studijních programů,
- b) k žádostem o oprávnění konat habilitační řízení a řízení ke jmenování profesorem,
- c) ke zřízení, sloučení, splnutí, rozdělení nebo zrušení fakulty veřejné vysoké školy,
- d) k udělení státního souhlasu pro právnickou osobu, která chce působit jako soukromá vysoká škola,
- e) k určení typu vysoké školy.

§ 85

(1) Zjistí-li Akreditační komise nedostatky při uskutečňování akreditovaných činností, doporučí vysoké škole nebo spolupracující právnické osobě, aby v přiměřené lhůtě zjedнала nápravu.

(2) V případě závažných nedostatků při uskutečňování studijního programu navrhne Akreditační komise ministerstvu podle povahy věci

- a) omezení akreditace, spočívající v zákazu přijímat ke studiu daného studijního programu další uchazeče, nebo
- b) pozastavení akreditace, spočívající v zákazu konat státní zkoušky a přiznávat akademické tituly, nebo
- c) odnětí akreditace.

(3) V případě závažných nedostatků v habilitačním řízení nebo řízení ke jmenování profesorem navrhne Akreditační komise ministerstvu podle povahy věci akreditaci pozastavit nebo odejmout.

(4) Akreditační komise navrhne ministerstvu akreditaci odejmout i v případě, že na straně vysoké školy, její součástí nebo spolupracující právnické osoby nastaly takové okolnosti, které by odůvodňovaly zamítnutí žádosti o akreditaci.

(5) Pominou-li důvody, pro které bylo učiněno opatření podle odstavce 2 písm. a) nebo b) nebo odstavce 3, Akreditační komise navrhne ministerstvu přijaté opatření zrušit.

(6) Ministerstvo rozhodne do 120 dnů po obdržení návrhu Akreditační komise podle odstavce 2 až 5.

§ 86

(1) V případě, že akreditace studijního programu byla pozastavena nebo odňata, je povinností vysoké školy zajistit studentům možnost pokračovat ve studiu stejného nebo obdobného studijního programu na téže nebo jiné vysoké škole.

(2) Pro splnění povinnosti podle odstavce 1 stanoví ministerstvo přiměřenou lhůtu.

ČÁST DEVÁTÁ

Státní správa

§ 87

Působnost ministerstva

Ministerstvo

- a) registruje vnitřní předpisy vysokých škol,
- b) vypracovává a zveřejňuje výroční zprávu o stavu vysokého školství a dlouhodobý záměr ministerstva (§ 18 odst. 4),
- c) projednává a vyhodnocuje dlouhodobé záměry veřejných vysokých škol a dlouhodobé záměry soukromých vysokých škol a jejich každoroční aktualizaci,
- d) rozděljuje finanční prostředky ze státního rozpočtu z kapitoly školství vysokým školám a kontroluje jejich využití,
- e) kontroluje hospodaření veřejné vysoké školy; postupuje při tom podle zvláštního předpisu,
- f) uděluje státní souhlas podle § 39,
- g) rozhoduje o udělení akreditace studijních programů a o udělení akreditace habilitačního řízení a řízení ke jmenování profesorem v daném oboru,
- h) může jmenovat další členy zkušební komise podle § 53,
- i) sdružuje a využívá informace z matriky studentů v souladu se zvláštními předpisy,
- j) v souladu s tímto zákonem řídí vysoké školy při výkonu státní správy,
- k) plní úkoly nadřízeného správního orgánu vysokých škol ve správním řízení,
- l) přijímá opatření podle § 37, 38, 43 a 85,
- m) uznává zahraniční vysokoškolské vzdělání a kvalifikaci podle § 89 a 90,
- n) přiznává stipendia hrazená ze státního rozpočtu podle § 91,
- o) materiálně a finančně zabezpečuje činnost Akreditační komise,
- p) vyslovuje souhlas nebo se vyjadřuje k záležitostem uvedeným v § 95 ?),
- q) poskytuje metodickou pomoc vysokým školám ve věcech přípravy statutů a dalších předpisů vysokých škol a fakult, vedení evidence studentů, statistického výkaznictví, knihovnictví, informačních systémů a zahraničních styků.

§ 88

Matrika studentů

(1) Vysoká škola vede matriku studentů. Matrika studentů slouží k evidenci o studentech a k rozpočtovým a statistickým účelům.

(2) Do matriky studentů se zaznamenává jméno, příjmení, rodné číslo, stav a trvalý pobyt studenta, u cizinců též datum narození, pohlaví, bydliště v České republice a státní občanství.

- (3) V matrice studentů jsou o jednotlivých studentech vedeny zejména údaje o
- a) zápisu do studia,
 - b) předchozím vzdělání,
 - c) studijním programem, studijním oborem, formě studia,
 - d) zápisu do vyššího ročníku nebo dalšího bloku,
 - e) složené státní zkoušce a uděleném akademickém titulu,
 - f) přerušení studia,
 - g) ukončení studia.

Strukturu informační věty provozované databáze a její technické podmínky stanoví ministerstvo po projednání s vysokou školou.

(4) Záznamy do matriky studentů mohou provádět pouze zaměstnanci vysoké školy zvláště k tomu pověřeni; záznamy podle odstavce 3 písm. a) a c) až g) se provedou neprodleně po rozhodné události. Matrika studentů a doklady o rozhodných událostech jsou archivovány; při jejich archivování a vystavování výpisů a opisů se postupuje podle zvláštních předpisů.

(5) Vysoká škola sdělí tomu, kdo osvědčil právní zájem, příslušný údaj z matriky studentů.

Uznání zahraničního vysokoškolského vzdělání a kvalifikace

§ 89

(1) Na žádost absolventa zahraniční vysoké školy vydá osvědčení o uznání vysokoškolského vzdělání nebo jeho části v České republice:

- a) ministerstvo, jestliže je Česká republika vázána mezinárodní smlouvou se zemí, kde je zahraniční vysoká škola zřízena a uznána a ministerstvo je touto smlouvou k uznání zmocněno,
- b) v ostatních případech veřejná vysoká škola, která uskutečňuje obsahově obdobný studijní program.

(2) V pochybnostech určí příslušnost veřejné vysoké školy ministerstvo nebo rozhodne o uznání vysokoškolského vzdělání nebo jeho části samo.

(3) Veřejná vysoká škola vydá osvědčení na základě znalosti úrovně zahraniční vysoké školy nebo na základě rozsahu znalostí a dovedností osvědčených vysokoškolskou kvalifikací.

(4) Ustanovení odstavců 1 až 3 platí obdobně pro jednotlivou zkoušku vykonanou na vysoké škole v zahraničí, nejde-li o společný studijní program s vysokou školou podle tohoto zákona.

§ 90

(1) Ve věcech uznání zahraničního vysokoškolského vzdělání a kvalifikace veřejnou vysokou školou rozhoduje rektor.

(2) Podkladem pro uznání je originál nebo úředně ověřená kopie diplomu, osvědčení nebo obdobného dokladu vydaného zahraniční vysokou školou, případně originál nebo úředně ověřená kopie dodatku k diplomu a doplňující informace o tom, že studijní pro-

gram uskutečňovala instituce oprávněná poskytovat vzdělání srovnatelné s vysokoškolským vzděláním podle tohoto zákona, a o náplni vysokoškolského studia v zahraničí. V případě potřeby se připojí úředně ověřený překlad těchto dokladů.

(3) Pravost podpisů a otisků razítek na originálech dokladů musí být ověřena ministerstvem zahraničních věcí státu, v němž má sídlo vysoká škola, která doklad vydala, nebo příslušným cizozemským orgánem a příslušným zastupitelským úřadem České republiky, pokud mezinárodní smlouva nestanoví jinak.

(4) Zjistí-li veřejná vysoká škola nebo podle § 89 odst. 2 ministerstvo, že jsou studijní programy po jejich srovnání v podstatných rysech odlišné, žádost o uznání zamítne.

§ 91

Stipendia

(1) Studentům vysoké školy mohou být přiznána stipendia.

(2) Stipendia hrazená z dotace mohou být studentům přiznána

- a) za vynikající studijní výsledky,
- b) za vynikající vědecké, výzkumné, vývojové, umělecké nebo další tvůrčí výsledky přispívající k prohloubení znalostí,
- c) v případě těžké sociální situace studenta,
- d) v případech zvláštního zřetele hodných.

(3) Stipendia hrazená z dotace mohou být přiznána též

- a) na podporu studia občanů České republiky v zahraničí,
- b) na podporu studia cizinců v České republice,
- c) studentům doktorských studijních programů.

(4) Stipendia přiznává studentům vysoká škola nebo fakulta podle stipendijního řádu.

(5) Ministerstvo přiznává stipendia za podmínek stanovených v odstavci 2 a 3 podle programů vyhlášených ministrem, s přihlédnutím k závazkům z mezinárodních smluv, kterými je Česká republika vázána.

ČÁST DESÁTÁ

Reprezentace vysokých škol

§ 92

(1) Reprezentaci vysokých škol tvoří

- a) orgán složený z členů akademických obcí vysokých škol delegovaných jejich zastupitelskými akademickými orgány,
- b) orgán složený z představitelů vysokých škol.

(2) Podrobnější postup vytvoření těchto orgánů a pravidla jejich jednání stanoví jejich statuty.

(3) Ministr projednává s reprezentací vysokých škol návrhy a opatření, která se vysokých škol významně týkají.

(4) Reprezentace vysokých škol předkládá ministrovi doporučení na složení Akreditační komise.

ČÁST JEDENÁCTÁ

Fakultní nemocnice

§ 93

(1) Klinická a praktická výuka v oblasti lékařství a farmacie a v dalších zdravotnických oborech se uskutečňuje zejména ve fakultních nemocnicích. V těchto nemocnicích se uskutečňuje též vědecká, výzkumná nebo vývojová činnost.

(2) Podrobnosti úpravy stanoví zvláštní předpis.

ČÁST DVANÁCTÁ

Vojenské a policejní vysoké školy

§ 94

(1) Vojenské vysoké školy vzdělávají odborníky zejména pro ozbrojené síly. Mohou na nich studovat též studenti, kteří nejsou vojáky v činné službě.

(2) Policejní vysoké školy vzdělávají odborníky zejména pro Policii České republiky. Mohou na nich studovat též studenti, kteří nejsou příslušníky Policie České republiky.

§ 95

(1) Vojenské vysoké školy jsou součástí rozpočtové organizace Ministerstva obrany financované ze státního rozpočtu z kapitoly Ministerstva obrany, policejní vysoké školy jsou rozpočtové organizace financované z kapitoly Ministerstva vnitra; vztahují se na ně ustanovení části druhé s výjimkou § 14, 15, § 17 odst. 1 písm. c), § 18 až 20 a na vojenské vysoké školy se nevztahuje § 2 odst. 2.

(2) Vojenské vysoké školy se při přijímání vojáků v činné službě ke studiu řídí požadavky Ministerstva obrany. Průběh služby a hmotné zabezpečení studentů se řídí zvláštními předpisy.

(3) Policejní vysoké školy se při přijímání příslušníků Policie České republiky ve služebním poměru ke studiu řídí požadavky Ministerstva vnitra.

(4) Vojenské a policejní vysoké školy, které mají akreditován alespoň jeden doktorský studijní program, mohou požádat o akreditaci magisterského nebo dalšího doktorského studijního programu, zabezpečeného ve spolupráci s veřejnou vysokou školou. O společném zabezpečení těchto studijních programů musí být předem uzavřena mezi zúčastněnými vysokými školami smlouva, vymezující vzájemné závazky. K uzavření smlouvy je potřebný souhlas ministerstva a Ministerstva obrany nebo Ministerstva vnitra.

(5) Vojenské a policejní vysoké školy zveřejňují výsledky vědy nebo výzkumu a vývoje v souladu s obecnými předpisy o ochraně státního a služebního tajemství.

(6) Vojenské vysoké školy vedou matriku studentů - vojáků v činné službě a matriku ostatních studentů; totéž platí pro policejní vysoké školy ve vztahu ke studentům ve služebním poměru a k ostatním studentům.

(7) Ministr obrany vykonává vůči vojenským vysokým školám a ministr vnitra vykonává vůči policejním vysokým školám tyto působnosti:

- a) předkládá prezidentu republiky návrh na jmenování, popřípadě odvolání rektora,
- b) rozhoduje o zřízení, sloučení, splnutí, rozdělení nebo zrušení fakulty na návrh rektora a po stanovisku Akreditační komise,

- c) stanoví plat rektorovi,
- d) vykonává činnosti stanovené v § 21 odst. 1 písm. a) a b),
- e) předkládá prezidentu republiky návrhy vědecké rady vysoké školy a jmenování profesorem,
- f) pověřuje osoby k výkonu působností jednotlivých orgánů nově zřízené vysoké školy podle § 103 odst. 1.

(8) Ministerstvo obrany vykonává vůči vojenským vysokým školám a Ministerstvo vnitra vůči policejním vysokým školám působnost ministerstva v těchto věcech:

- a) registruje jejich vnitřní předpisy podle § 36 po vyjádření ministerstva,
- b) rozděljuje finanční prostředky ze státního rozpočtu,
- c) kontroluje zákonnost a hospodárnost při nakládání s finančními a hmotnými prostředky poskytnutými ze státního rozpočtu a při hospodaření s majetkem ve vlastnictví České republiky,
- d) určuje výši poplatků spojených se studiem,
- e) může prominout placení úhrad za užívání účelových zařízení,
- f) může svým rozhodnutím přiznat a vyplácet stipendia studentům a občanům České republiky studujícím v zahraničí,
- g) může přiznávat podle programů vyhlášených ministrem obrany nebo ministrem vnitra stipendium i mimo důvody uvedené v § 91 odst. 2 a 3, jestliže se student zaváže setrvat po absolvování vysoké školy po dohodnutou dobu v činné službě vojáka z povolání nebo ve služebním poměru policisty,
- h) může jmenovat další členy zkušební komise podle § 50 odst. 3,
- i) může sdružovat a využívat informace z matriky studentů v souladu se zvláštními předpisy,
- j) plní úkoly nadřízeného správního orgánu vysokých škol ve správním řízení,
- k) přijímá opatření podle § 37, 38 a 85,
- l) vykonává činnosti stanovené v § 21 odst. 1 písm. a) až c), § 75 a 86,
- m) poskytuje metodickou pomoc vysokým školám ve věcech přípravy statutů a dalších předpisů vysokých škol a fakult, vedení evidence studentů, statistického výkaznictví, knihovnictví, informačních systémů a zahraničních styků.

(9) Ministerstvo obrany v oblasti vojenství a ministerstvo vnitra v oblasti bezpečnostních služeb plní úkoly ministerstva a veřejné vysoké školy podle § 89 a 90 při uznávání zahraničního vysokoškolského vzdělání a kvalifikace.

(10) Jsou-li místa akademických pracovníků vojenských vysokých škol obsazována vojáky v činné službě a policejních vysokých škol příslušníky Policie České republiky ve služebním poměru, vztahuje se na ně § 77. Jejich služební poměr se přitom nemění.

(11) Na studenty vojenských vysokých škol, kteří jsou vojáky v činné službě, a na studenty policejních vysokých škol, kteří jsou příslušníky Policie České republiky ve služebním poměru, se vztahují ustanovení tohoto zákona, pokud zvláštní předpisy²⁴⁾ nestanoví jinak.

(12) Studium vojáků v činné službě na vojenské vysoké škole se může ukončit též v případě, kdy voják přestane splňovat podmínky stanovené zvláštním předpisem pro službu vojáka z povolání.

(13) Před rozhodnutím o akreditaci podle § 78 až 82 a 85 týkajícím se vojenských vysokých škol si ministerstvo vyžádá stanovisko Ministerstva obrany; týká-li se rozhodnutí policejních vysokých škol, vyžádá si stanovisko Ministerstva vnitra.

ČÁST TRINÁCTÁ

Změna a doplnění zákona ČNR č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů

§ 96

Zákon České národní rady č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění zákona České národní rady č. 35/1993 Sb., zákona č. 96/1993 Sb., zákona č. 157/1993 Sb., zákona č. 196/1993 Sb., zákona č. 323/1993 Sb., zákona č. 42/1994 Sb., zákona č. 85/1994 Sb., zákona č. 114/1994 Sb., zákona č. 259/1994 Sb., zákona č. 32/1995 Sb., zákona č. 87/1995 Sb., zákona č. 118/1995 Sb., zákona č. 149/1995 Sb., zákona č. 248/1995 Sb., zákona č. 316/1996 Sb., zákona č. 18/1997 Sb., zákona č. 151/1997 Sb., zákona č. 209/1997 Sb., zákona č. 210/1997 Sb. a zákona č. 227/1997 Sb., se mění a doplňuje takto:

1. V § 4 odst. 1 písm. k) se za slovo „rozpočtu“ vkládají tato slova: „a z prostředků veřejné vysoké školy“.

2. V § 18 se za odstavec 4 vkládá nový odstavec 5, který zní:

„(5) U poplatníků, kteří jsou veřejnou vysokou školou, jsou předmětem daně všech-
ny příjmy s výjimkou příjmů:

- a) z investičních transferů,
- b) z úroků z vkladů na běžném účtu.“

3. Dosavadní odstavce 5 až 11 se označují jako odstavce 6 až 12.

4. V § 18 odst. 7 se za slova „obecně prospěšné společnosti“ vkládají tato slova:
„veřejné vysoké školy“.

ČÁST ČTRNÁCTÁ

Změna zákona ČNR č. 186/1992 Sb., o služebním poměru příslušníků Policie České republiky, ve znění pozdějších předpisů

§ 97

Zákon České národní rady č. 186/1992 Sb., o služebním poměru příslušníků Policie České republiky, ve znění zákona České národní rady č. 590/1992 Sb., zákona České národní rady č. 26/1993 Sb., zákona č. 326/1993 Sb., zákona č. 40/1994 Sb., zákona č. 33/1995 Sb. a zákona č. 160/1995 Sb., se mění takto:

§ 16 odst. 3 zní:

„(3) Do funkce vyšetřovatele může být ustaven policista, který dosáhl věku 24 let a získal vysokoškolské vzdělání absolvováním bakalářského nebo magisterského studijního programu v oblasti práva.“

ČÁST PATNÁCTÁ

Společná, přechodná a závěrečná ustanovení

§ 98

(1) Studijní obory, v nichž vysoké školy uskutečňují podle dosavadních předpisů obsahově ucelenou část vysokoškolského studia, vysokoškolské studium a postgraduální studium a jsou uvedeny v jejich statutech, se stávají studijními programy podle tohoto zákona a jsou akreditovány na dobu čtyř let s tím, že:

- a) ucelená část vysokoškolského studia podle § 21 zákona č. 172/1990 Sb., o vysokých školách, je považována za bakalářský studijní program podle tohoto zákona,
- b) vysokoškolské studium podle § 18 zákona č. 172/1990 Sb. je považováno za magisterský studijní program podle tohoto zákona,
- c) postgraduální studium podle § 22 zákona č. 172/1990 Sb. je považováno za doktorský studijní program podle tohoto zákona.

(2) Oprávnění udělovat akademické tituly podle § 46 odst. 5 mají vysoké školy a fakulty pouze v oborech, ve kterých mohou uskutečňovat postgraduální studium na základě rozhodnutí ministerstva podle § 41 zákona č. 172/1990 Sb.

(3) Dosavadní oprávnění vysokých škol a fakult konat ve stanovených oborech habilitační řízení a řízení ke jmenování profesorem zanikají dnem 1. července 1999. Pokud však rektor v této lhůtě podá ministerstvu žádost podle § 82 odst. 2, zůstává do rozhodnutí ministerstva v platnosti stávající oprávnění konat habilitační řízení a řízení ke jmenování profesorem ve stanovených oborech.

§ 99

(1) Akademicko-vědecký titul „doktor“ a titul „bakalář“ přiznané podle zákona č. 172/1990 Sb. se považují za akademické tituly „doktor“ a „bakalář“ podle tohoto zákona.

(2) Akademický titul „inženýr“, který získali podle § 21 zákona č. 172/1990 Sb. absolventi technických vysokých škol v oboru architektura, se nahrazuje akademickým titulem „inženýr architekt“ (ve zkratce „Ing. arch.“ uváděné před jménem). Osvědčení o nahrazení tohoto akademického titulu jim na žádost vydá příslušná vysoká škola.

(3) Titul „bakalář“, který získali podle § 21 zákona č. 172/1990 Sb. absolventi obsahově ucelené části vysokoškolského studia uměleckých vysokých škol, se nahrazuje akademickým titulem „bakalář umění“ (ve zkratce „BcA.“ uváděné před jménem). Osvědčení o nahrazení tohoto akademického titulu jim na žádost vydá příslušná vysoká škola.

(4) Akademický titul „magistr“, který získali podle § 21 zákona č. 172/1990 Sb. absolventi uměleckých vysokých škol, se nahrazuje akademickým titulem „magistr umění“ (ve zkratce „MgA.“ uváděné před jménem). Osvědčení o nahrazení tohoto akademického titulu jim na žádost vydá příslušná vysoká škola.

(5) Absolventi vysokých škol, kteří získali podle § 21 odst. 2 a § 45 odst. 2 zákona č. 172/1990 Sb. akademický titul „magistr“ s výjimkou absolventů uvedených v odstavci 9, mohou vykonat v téže oblasti studia státní rigorózní zkoušku a získat akademický titul podle § 46 odst. 5.

(6) Absolventi univerzitních vysokých škol, kteří získali podle § 21 odst. 2 zákona č. 172/1990 Sb. v oboru ekonomie akademický titul „magistr“, mohou požádat o nahrazení tohoto titulu akademickým titulem „inženýr“ (ve zkratce „Ing.“). Osvědčení o nahrazení tohoto akademického titulu jim na žádost vydá příslušná vysoká škola.

(7) Akademické tituly podle § 21 odst. 2 zákona č. 172/1990 Sb. mají právo užívat i absolventi vojenských vysokých škol, kteří ukončili studium přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, pokud jim nebyl přiznán akademický titul, stavovské označení nebo jiný titul absolventa vysoké školy podle dřívějších předpisů. Osvědčení o přiznání tohoto akademického titulu jim na žádost vydá příslušná vysoká škola.

(8) Ustanovení odstavce 7 se nevztahuje na absolventy Vojenské politické akademie.

(9) Absolventům postgraduálního studia, kteří získali podle § 21 odst. 2, § 45 odst. 2 a § 22 zákona č. 172/1990 Sb. akademický titul „magistr“ a akademicko-vědecký titul „doktor“, se přiznávají akademické tituly podle § 46 odst. 5 tohoto zákona. Osvědčení o přiznání těchto akademických titulů jim na žádost vydá příslušná vysoká škola.

(10) Absolventi postgraduálního studia, kteří získali podle § 22 zákona č. 172/1990 Sb., akademicko-vědecký titul „doktor“, mohou požádat příslušnou vysokou školu o nahrazení zkratky „Dr“ zkratkou „Ph.D.“, v oblasti teologie zkratkou „Th.D.“. Osvědčení o nahrazení zkratky akademicko-vědeckého titulu jim na žádost vydá příslušná vysoká škola.

(11) Akademický titul „doktor“ (ve zkratce „Ph.D.“ uváděné za jménem) se přiznává absolventům lékařského a veterinárního studia, kteří ukončili studium podle § 22 zákona č. 172/1990 Sb. Osvědčení o přiznání tohoto akademického titulu jim na žádost vydá příslušná vysoká škola.

§ 100

(1) Vědecká výchova, vedoucí k udělení vědecké hodnosti „kandidát věd“ (ve zkratce „CSc.“), již nebude po dni nabytí účinnosti tohoto zákona zahajována. Účastníci vědecké výchovy, kteří ji zahájili podle dosavadních předpisů, mohou vědeckou výchovu ukončit podle těchto předpisů s tím, že obhajoby kandidátských disertačních prací se ukončí nejpozději do 31. 12. 2001.

(2) Účastníci vědecké výchovy mohou být na vlastní žádost přijati ke studiu v doktorském studijním programu. Při přijetí a studiu se přihlíží k dosavadnímu průběhu vědecké výchovy a vykonaným kandidátským zkouškám.

§ 101

(1) Veřejnými vysokými školami ke dni 1. ledna 1999 jsou vysoké školy uvedené v příloze č. 1, vojenskými a policejními vysokými školami jsou vojenské a policejní vysoké školy uvedené v příloze č. 2.

(2) Vysoké školy uvedené v odstavci 1 předloží k registraci vnitřní předpisy upravené podle tohoto zákona do 1. července 1999.

(3) Platnost jmenování nebo volby akademických funkcionářů a jejich funkční období zůstávají tímto zákonem nedotčeny.

(4) Studenti studující na vysokých školách uvedených v příloze č. 1 a v příloze č. 2 ke dni 1. ledna 1999 jsou studenty podle tohoto zákona. Vysoké školy jsou povinny zápis těchto studentů do matriky studentů provést do 1. března 1999.

(5) Dnem 1. ledna 1999 přechází do práva hospodaření ministerstva majetek státu, ke kterému k tomuto dni příslušelo právo hospodaření vysokých škol uvedených v příloze č. 1. Ministerstvo písemně může rozhodnout po dohodě s veřejnou vysokou školou o přechodu tohoto majetku do vlastnictví příslušné veřejné vysoké školy; na žádost veřejné vysoké školy tak rozhodne vždy, jde-li o majetek potřebný k zajištění vzdělávací a vědecké, výzkumné, vývojové, umělecké nebo další tvůrčí činnosti při uskutečňování akreditovaných studijních programů. Rozhodnutí musí obsahovat název a sídlo veřejné vysoké školy, vymezení převáděného majetku a závazků k tomuto majetku a den, kdy majetek a závazky k tomuto majetku přecházejí na veřejnou vysokou školu. Na toto rozhodnutí se nevztahují obecné předpisy o správním řízení.

(6) Na majetek, který přešel dnem 1. ledna 1999 do práva hospodaření ministerstva podle odstavce 5, a na vlastní majetek veřejné vysoké školy se nevztahují obecné předpisy o konkursu a vyrovnání.

(7) Práva a závazky fakult, které jsou ke dni 1. ledna 1999 součástí vysokých škol uvedených v příloze č. 1 a v příloze č. 2, přecházejí na příslušnou vysokou školu.

§ 102

Akademické tituly, stavovská označení a ostatní tituly absolventů vysokých škol přiznané podle dřívějších předpisů s výjimkami uvedenými v § 99 zůstávají nedotčeny. Vědecké hodnosti „kandidát věd“ (ve zkratce „CSc.“) a „doktor věd“ (ve zkratce „DrSc.“) udělené podle dřívějších předpisů zůstávají nedotčeny.

§ 103

(1) Nově zřízená veřejná vysoká škola a vojenská a policejní vysoká škola je povinna ustavit své orgány do dvou let ode dne zřízení. Do doby ustavení jednotlivých orgánů uvedených v § 7 vykonávají v nezbytném rozsahu jejich působnost osoby pověřené ministrem.

(2) Nově zřízená fakulta je povinna ustavit své orgány do jednoho roku ode dne zřízení. Do doby ustavení jednotlivých orgánů uvedených v § 25 vykonává v nezbytném rozsahu jejich působnost osoba pověřená rektorem.

(3) U nově zřízeného vysokoškolského ústavu vykonává do doby ustavení jednotlivých orgánů uvedených v § 34 v nezbytném rozsahu jejich působnost osoba pověřená rektorem.

§ 104

Do doby jmenování členů, předsedy a místopředsedy Akreditační komise podle § 83 vykonávají tyto funkce členové akreditační komise zřízené podle § 17 zákona č. 172/1990 Sb. a nařízení vlády České republiky č. 350/1990 Sb., o akreditační komisi.

§ 105

Nestanoví-li tento zákon jinak, postupuje se v řízení ve věcech upravených tímto zákonem podle obecných předpisů o správním řízení.

§ 106

Ustanovení tohoto zákona se použijí, pokud mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána, nestanoví jinak.

§ 107

Veřejné vysoké školy uvedou své majetkové poměry do souladu s tímto zákonem do 31. prosince 1999.

§ 108

Zrušovací ustanovení

(1) Zrušují se čl. I body 5, 8 a 9 zákona č. 216/1993 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 172/1990 Sb., o vysokých školách

(2) Zrušují se:

1. § 33 až 41, 43 a 45 zákona č. 39/1977 Sb., o výchově nových vědeckých pracovníků a o dalším zvyšování kvalifikace vědeckých pracovníků.

2. Zákon č. 172/1990 Sb., o vysokých školách, ve znění zákona č. 216/1993 Sb.

3. Zákon č. 232/1992 Sb., o policejních vysokých školách a o zřízení Policejní akademie.

4. Článek VI zákona ČNR č. 26/1993 Sb., kterým se mění a doplňují některé zákony v oblasti vnitřního pořádku a bezpečnosti, a o opatřeních s tím souvisejících.

5. Nařízení vlády České republiky č. 350/1990 Sb., o akreditační komisi.

6. Vyhláška Ministerstva školství a kultury č. 96/1961 Sb., kterou se vydává statut institutů národohospodářského plánování na vysokých školách ekonomických v Praze a Bratislavě, ve znění vyhlášky Ministerstva školství a kultury č. 31/1963 Sb.

7. Vyhláška Československé akademie věd č. 55/1977 Sb., o dalším zvyšování kvalifikace a o hodnocení tvůrčí způsobilosti vědeckých pracovníků.

8. Vyhláška České komise pro vědecké hodnosti č. 144/1979 Sb., o obhajobách kandidátských a doktorských disertačních prací československých státních občanů v členských státech Rady vzájemné hospodářské pomoci.

9. Vyhláška Ministerstva školství České socialistické republiky č. 114/1980 Sb., o poskytování stipendií a příspěvků studentům, kteří po absolvování internátních středních škol pro pracující studují na vysokých školách.

10. Vyhláška Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České socialistické republiky č. 60/1985 Sb., o doplňujícím studiu studentů vysokých škol a absolventů vysokých a středních škol pro získání pedagogické způsobilosti.

11. § 9 vyhlášky Ministerstva školství České socialistické republiky č. 61/1985 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků.

12. Vyhláška Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky č. 365/1990 Sb., o poskytování stipendií na vysokých školách v působnosti Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky (stipendijní řád).

13. Vyhláška Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky č. 447/1990 Sb., o habilitaci docentů a podmínkách a průběhu jmenování profesorů.

14. Vyhláška Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky č. 476/1990 Sb., o uznávání diplomů a jiných dokladů o studiu vydaných zahraničními vysokými školami (o nostrifikaci).

15. Vyhláška Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky č. 41/1991 Sb., o hmotném a finančním zabezpečení studentů vysokých škol vyslaných ke studiu do zahraničí.

16. Vyhláška Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky č. 67/1991 Sb., o poskytování stipendií studentům postgraduálního studia, ve znění vyhlášky Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy č. 110/1995 Sb.

17. Směrnice Ministerstva školství České socialistické republiky o hospodářském zabezpečení studentů vysokých škol v období praxe ze dne 30. 5. 1969, čj. 19 261/69-III/5, registrovaná v částce 30/1969 Sb., ve znění směrnice Ministerstva školství České socialistické republiky ze dne 10. 3. 1970, čj. 12 300/70-III/5, registrovaná v částce 10/1970 Sb.

18. Směrnice Ministerstva školství České socialistické republiky o ubytování studentů vysokých škol ze dne 20. 6. 1982, čj. 20 797/82-34, registrovaná v částce 17/1982 Sb.

19. Směrnice Ministerstva školství České socialistické republiky o zřízení, zrušování a provozu menz a bufetů vysokých škol ze dne 20. 7. 1982, čj. 20 798/82-34, registrovaná v částce 17/1982 Sb., ve znění směrnice Ministerstva školství České socialistické republiky ze dne 16. 7. 1985, čj. 15 330/85-34, registrovaná v částce 19/1985 Sb.

(3) Zrušují se:

1. Zákon č. 53/1964 Sb., o udělování vědeckých hodností a o Státní komisi pro vědecké hodnosti.

2. Zákon č. 39/1977 Sb., o výchově nových vědeckých pracovníků a o dalším zvyšování kvalifikace vědeckých pracovníků.

3. Vyhláška Československé akademie věd č. 53/1977 Sb., o výchově nových vědeckých pracovníků a o studijních pobytech, ve znění vyhlášky Československé akademie věd č. 5/1986 Sb.

4. Vyhláška Československé akademie věd č. 54/1977 Sb., kterou se upravují některé podrobnosti o pracovněprávních vztazích účastníků vědecké výchovy a studijních pobytů a o poskytování stipendií, ve znění vyhlášky Československé akademie věd č. 40/1979 Sb., ve znění vyhlášky Československé akademie věd č. 125/1988 Sb., ve znění vyhlášky Československé akademie věd č. 393/1992 Sb.

5. Vyhláška České komise pro vědecké hodnosti č. 64/1977 Sb., o řízení při udělování vědeckých hodností, ve znění vyhlášky České komise pro vědecké hodnosti č. 187/1990 Sb.

§ 109

Účinnost

Tento zákon nabývá účinnosti dnem 1. července 1998, s výjimkou § 1 až 82, § 84 až 99, § 101 až 107, § 108 odst. 2, které nabývají účinnosti dnem 1. ledna 1999 a § 108 odst. 3, který nabývá účinnosti dnem 31. prosince 2001.

Příloha č. 1

Vysoké školy v České republice:

Univerzita Karlova v Praze
Univerzita Palackého v Olomouci
České vysoké učení technické v Praze
Vysoká škola báňská - Technická univerzita Ostrava
Akademie výtvarných umění v Praze
Vysoké učení technické v Brně
Veterinární a farmaceutická univerzita Brno
Masarykova univerzita v Brně
Mendelova zemědělská a lesnická univerzita v Brně
Akademie múzických umění v Praze
Vysoká škola umělecko-průmyslová v Praze
Janáčkova akademie múzických umění v Brně
Univerzita Pardubice
Vysoká škola chemicko-technologická v Praze
Česká zemědělská univerzita v Praze
Technická univerzita v Liberci
Vysoká škola ekonomická v Praze
Vysoká škola pedagogická v Hradci Králové
Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Ostravská univerzita v Ostravě
Slezská univerzita v Opavě
Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem
Západočeská univerzita v Plzni

Příloha č. 2

Vojenské vysoké školy v České republice:

Vysoká vojenská škola pozemního vojska ve Vyškově

Vojenská akademie v Brně

Vojenská lékařská akademie Jana Evangelisty Purkyně v Hradci Králové

Policejní vysoká škola v České republice:

Policejní akademie České republiky v Praze

Obsah

Quod bonum

Projev děkana při udělování pamětních medailí	2
---	---

650 let

Prezident V. Havel a rektor K. Malý: Nastává nový věk univerzit.....	6
Čestné doktoráty	8
Pamětní medaile	12
Jubilejní medaile	14
Michal Anděl: Týden nabitý zázraky	14

Fakulta

Z dokumentace	18
Nejlepší studenti	20
O radosti z práce a svízelných financích (rozhovor s doc. M. Tvrdkem) ...	21
Estetická chirurgie mezinárodně	24
Jednali také ortopedové	24

Studia

Vysoké školy získaly větší samostatnost (z parlamentní debaty).....	26
Anthony Epstein: Challenges in Undergraduate Medical Education for the 21st Century	32

Věda

Jak dál s naší vědou (rozhovor s prof. J. Jařabem)	42
Nové podmínky spolupráce UK a AV	47
Karel Malý: K tradicím a proměnám české právní kultury	48

Text

Z. Winter: Promitto za rektora Kampana.....	58
---	----

Příloha

Zákon o vysokých školách ze dne 3.4.1998	62
--	----

Na obálce a v textu použity ilustrace Adolfa Kašpara k románu Mistr Kampanus

VNR

VITA NOSTRA REVUE

SBORNÍK STATÍ, ČLÁNKŮ, DOKUMENTŮ A TEXTŮ
VYDÁVÁ 3. LÉKAŘSKÁ FAKULTA UNIVERZITY KARLOVY V PRAZE
REDIGUJE M. FLEISSIGOVÁ

KONTAKTNÍ ADRESA:

3. LÉKAŘSKÁ FAKULTA UK, RUSKÁ 87, PRAHA 10
TEL. 02/67102105, FAX: 02/67102519
E-MAIL: MARIE.FLEISSIGOVA@LF3.CUNI.CZ

SAZBA, GRAFICKÁ ÚPRAVA IDEU REPRO
TISKNE UNITISK PRAHA
UZÁVĚRKA VNR 2/98: 25.5.1998

VNR

3/98

VITA NOSTRA REVUE
ČASOPIS 3. LÉKAŘSKÉ FAKULTY
UNIVERZITY KARLOVY

Z OBSAHU:

- DR. H. C. ANDREW HUXLEY
- PAMĚTNÍK MARTIN BOJAR
- ABSOLVENTI 3. LF UK
- O STUDIÍCH:
EVROPŠTÍ MINISTŘI
PETR PITHART
MICHAL ANDĚL
- O MEDICÍNĚ:
SEVERIN DAUM
BOHUSLAV SVOBODA
- Z VLÁDNÍHO PROGRAMU

QUOD BONUM

PROJEVY DĚKANA
PŘI PROMOCÍCH
V KAROLINU

Nastává čas nové zodpovědnosti

Vaše magnificence prorektore, spectabiles děkani a proděkani, honorabiles vážení členové akademické obce, milí naši absolventi, dámy a pánové,

dnem promoce překračují absolventi lékařské fakulty onu pomyslnou čáru dělicí příjemnosti studentského života na straně jedné a vysokou odpovědnost lékaře na straně druhé. Je to jedna z dělicích čar, které jste museli již v životě překročit a jedna z těch, které budete v budoucnosti překračovat. První den školní docházky, maturita, přijetí na univerzitu, dnešní promoce, ale také sňatek, narození dítěte, získání funkčního místa a odchod do důchodu jsou jistě dalšími z mnoha těchto pomyslných čar.

Když se však podíváme podrobněji na tuto otázku, vidíme, že určitý moment, který se dá touto čarou a jejím přesným časovým vymezením ohraničit, je poněkud umělým zjednodušením. Narození dítěte předchází těhotenství a příprava k tomuto narození, sňatku rovněž nějakou dobu trvající partnerský vztah. Ani dnešní den není tedy tak stoprocentním přelomem mezi zdánlivou nezodpovědností a náhlým vyvřením zodpovědnosti. V průběhu svého studia jste postupně se naučili přebírat zodpovědnost. Tváří v tvář nemocným s různými vážnými nemocemi jste museli, krůček po krůčku stále více, často nepozorovaně, vnikat nejen do principů diagnostiky a léčby nemocí, ale současně do sebe vstřebávat dvě důležité a jen těžko teoreticky sdělitelné jevy: totiž umění přiměřené komunikace s nemocným a současně schopnost přebírat zodpovědnost v nesnadných a obtížných situacích a v nich pak činit důležitá rozhodnutí. Od studentů prvního ročníku s často romantickými představami o medicíně jste postupně získávali větší a konkrétnější představy o svém budoucím povolání. Každý z vás byl v průběhu studia konfrontován s eticky a lidsky komplikovanými situacemi nemocných. Tyto zkušenosti jste mohli nabývat v naší fakultní nemocnici, na prázdninových praxích v českých i zahraničních nemocnicích a konečně i během praxí u rodinných a praktických lékařů. Toto postupné zasvěcování, spolu s postupným nárůstem vědomostí a praktických dovedností, je typické pro výchovu na lékařských fakultách. Zcela jistě neprobíhalo u všech z vás dokonale a zcela jistě jste se potkávali tu s nezájmem, jindy s neochotou, často jste mohli vidět přístup lékařů, kteří by vám neměli býti vždy vzorem, a někdy jste mohli přemýšlet o složitě lidské situaci lékaře, který má současně vyhovět profesionálním, právním i etickým normám, přičemž někdy zcela oprávněně cítí nesoulad těchto norem.

Právě tato postupnost ukazuje, jak do jisté míry relativní dnešní dělicí čára je. Ve své další profesní kariéře budete nejprve pracovat několik let pod dohledem kvalifikovaných kolegů, abyste po složení příslušných kvalifikačních zkoušek byli schopni pracovat zcela nezávisle a bez supervize. Postupně vplouvání do samostatné práce znamená také postupné přebírání stále větší zodpovědnosti, také však postupné loučení s radostmi mládí a přebírání plně zodpovědných

postojů zralých osobností. Ona čára dnešního dne ukazuje nejen tedy směrem k větší zodpovědnosti, ale také naznačuje loučení s opojnými radostmi mladého studentského života. Jistě i s těmi se budete loučit postupně a přeji Vám, abyste byli schopni si alespoň část z těchto radostí po letech uchovat. Jistě však směs pocitů narůstající zodpovědnosti a loučení s příjemným obdobím života, pocity, které si my, kteří tu před lety stáli na vašich místech, tak dobře vybavujeme, rámuje dnešní slavnostní den.

Přes všechny úvahy o relativnosti přelomového období má dnešní den řadu formálních aspektů. Svolením k udělení titulů doktorů medicíny rektor univerzity stvrzuje, že jste vyhověli všem náročným požadavkům kladeným na absolventy. Převzetím tohoto titulu se stáváte lékaři s výrazně odlišnou právní zodpovědností, než jakou jste měli do této chvíle. Víte dobře, že se týká nejen výkonu vašeho povolání v zdravotnickém zařízení, ale i mimo něj. Dnešní chvílí se ze studentů Univerzity Karlovy stáváte jejími absolventy. S univerzitou však zůstáváte jako členové její širší akademické obce v trvalém svazku.

Kromě štěstí a zdraví Vám nejvíce přeji, abyste po letech, až budete měřit své rozhodnutí stát se lékaři, hodnotili tento svůj počín jako rozhodnutí šťastné. A také abyste za šťastné považovali i rozhodnutí studovat medicínu právě na Univerzitě Karlově a její 3. lékařské fakultě.

Quod bonum, felix, faustum fortunatumque sit.

Dát medicíně etické i právní normy

Když jste do této budovy a této historické auly vstupovali, byli jste ještě studenti Univerzity Karlovy, až budete odcházet, budete jejími absolventy. Téměř každému z vás při dnešní ranní cestě proběhlo ve zkratce posledních šest let a pocity radosti z ukončeného díla se mísily s pocity smutku z toho, že dnešní den je vašim posledním dnem studentským. Ti, kteří se dívají na svět, věcněji jistě v posledních dnech hodnotili 3. lékařskou fakultu z hlediska naplnění svých očekávání, které měli při počátku studia. Co vám fakulta dala a co vám měla dát? Kde jsme, my učitelé fakulty, ve všech hlediscích obstáli před vámi i pomyslným ideálem univerzitního učitele a kde jsme ho naplnili jen částečně či dokonce vůbec ne?

Tyto a podobné otázky jsou jistě plně legitimní jak pro vás, tak i pro vedení školy, kterou jste právě ukončili.

Je jisté, že vy, kteří zde stojíte před námi, jste museli naplnit přísné požadavky kladené na studenty posledních ročníků. Zejména u státních zkoušek jste museli osvědčit nejen konkrétní detailní znalosti, ale také schopnost syntézy celé řady teoretických, preklinických i klinických oborů. Mnozí z vás získali další praktické i teoretické zkušenosti prací na různých klinikách i ústavech. Každý

z vás si ve 4. a 5. ročníku vybral ročně alespoň po třech povinně volitelných kurzech, ve kterých prohloubil své základní znalosti podle svého výběru. Naše fakulta ročně nabízí takových kurzů více než sto, což je v současné době nejvíce mezi českými a moravskými lékařskými fakultami. Všichni jste prošli praktickou výukou o prázdninových praxích, mnoho z vás v zahraničí. Někteří z našich absolventů strávili semestr či dokonce více na zahraničních univerzitách. Do několika českých časopisů byly přijaty práce našich studentů.

V takovémto výčtu to vypadá, jako by 3. lékařská fakulta byla tím nejideálnějším místem pro studium medicíny široko daleko. Tak tomu jistě není a mnoho z vás ví o slabých místech výuky. Nedostatek skutečně praktické výuky včetně podílu na rozhodování o diagnóze i léčbě je velkou bolestí naší školy. Studenti jsou stále ještě více objektem než subjektem výuky. Seznamují se s problémy svého budoucího povolání stále jakoby zvenku, místo toho, aby se v nejvyšších ročnících stali nejmladšími v lékařských týmech. Dokonce se v některých zejména operačních oborech vyskytují situace, kdy mohou studenti jakoby překážet. To vše můžeme od vás či vašich kolegů slyšet při hodnocení výuky. Přesto však musím na tomto místě a v tuto chvíli uvést, že při pravidelných evaluačních průzkumech – letos například v prvním, čtvrtém a pátém ročníku – většina studentů hodnotí výuku velmi dobře. Je zajímavé, že takto ji hodnotí i řada zahraničních studentů, kteří se u nás na několik týdnů či třeba na dva semestry objeví a mají možnost srovnat výuku na naší škole s výukou na své mateřské fakultě. Z hlediska kritických hlasů při evaluaci je zajímavé, že téměř nikdy není zmínka o zbytečně vysokých nárocích u zkoušek.

Vedení 3. lékařské fakulty se těmito problémy detailně a konkrétně zabývá. V některých případech jsme z připomínek již vyvodili a v dalších vyvodíme organizační i personální důsledky. Vaše kritika tak pomáhá zlepšit fakultu, kterou jste studovali. Právě konkrétní kritika ukazuje na odpovědnost všech členů akademické obce, byť se již případné zlepšení může týkat jen jejich mladších kolegů.

Nyní se stáváte doktory medicíny, brzy budete lékaři a postupně budete vplouvat do hlubších detailů našeho povolání. I v této oblasti vám starší kolegové a celá lékařská obec mnoho dluží. Dnešní český lékař pracuje nejen v nedůstojných finančních podmínkách. To je jedna stránka věci, kterou je jistě nesnadné řešit tak rychle, jak bychom si všichni přáli. Vážnějším problémem je, že se dostáváte do povolání, které nemá přesně kodifikovány etické a právní normy, a tak mnohý z nás a brzy také mnohý z vás se bude často ocítat nejen v složitých profesních, ale také etických a právních situacích. Jak se zachovat za situace, kdy těžce raněný svědek Jehovův odmítá, aby dostal transfúzi? Vyhovět mu a riskovat žalobu? Nevyhovět a riskovat jinou? Propustit z porodnice ženu, která zcela jistě potratí, ale žádá propuštění? Jak se zachovat v podobné situaci u narkomanů, kteří jsou v ohrožení života a kteří však mají právo na svobodné

rozhodnutí, bytí může být u osob se změněnou osobností? Resuscitovat dementního pacienta, který přišel do nemocnice s třetí mozkovou cévní příhodou a u kterého došlo k srdeční zástavě? Za všech těchto a mnoha jiných situací nemáme žádná předem daná stanoviska, která by nás bezpečně vedla jasnou cestou eticky i právně podloženého názoru. V této oblasti je velká mezera a velký dluh. Ne však již jen dluh lékařské fakulty, ale celého lékařského stavu.

Přes všechna úskalí, která jsem naznačil, však vám může a u většiny z vás bude přinášet lékařské povolání velké uspokojení. V naprosté většině případů totiž budete moci mít oprávněný pocit, že stojíte na straně dobra, na straně těch, kteří bojují s bolestí a utrpením, na straně těch, kteří se snaží pomoci. To je velká výhoda lékařského povolání, neboť dává jasný pozitivní motiv. Až se při konfrontaci toho, co medicína může a kde jsou její nepřekročitelné hranice, dostává vaše první profesionální krize, buďte si těchto pozitivních aspektů svého povolání vědomi.

Quod bonum, felix, faustum fortunatumque sit.

Zvláštnosti lékařské profese

Dnešním dnem završujete své šestileté, někdy i delší úsilí. Dnešním dnem získáváte titul doktora medicíny a jste oprávněni vykonávat lékařské povolání.

Někteří z Vás od počátku srpna, většina od počátku září bude stát tváří v tvář lidem, kteří přicházejí do nemocnic v naději na zlepšení svého zdravotního stavu, mnohdy i v naději na záchranu života. Vaše povolání vás přivede do řady profesionálně, lidsky, právně i eticky složitých situací, ale právě každodenní setkávání s komplexem těchto situací vytváří z naší profese povolání velmi specifické. Někteří také mluví o zvláštním poslání lékaře, kterým se liší od profesí jiných. Dovolte mi, abych se na tomto místě trochu nad tímto problémem zamyslel a a měl tak výjimečnou možnost vás jako poslední z řady učitelů na naší fakultě ještě na chvíli oslovit.

Předem bych chtěl uvést, že příliš nesouhlasím s názorem, že lékařství je víc posláním než povoláním. Zamysleme-li se nad etymologií slova poslání, tak jistě souvisí s nějakým poselstvím, s misí, anglicky bychom mohli přeložit jako mission.

Lékař, který nevykonává své povolání, ale své poslání, by pak byl velmi zvláštním profesionálem – blížil by se misionářům, kteří nesou zvláštní zvěst nevěřícím, kteří v obtížných podmínkách tropů či pralesů bezplatně pomáhají trpícím a přitom šíří slávu božího slova. Abych předešel jakémukoli nedorozumění, hned na počátku zdůrazním, že si práce těchto misionářů, posílů dobré zvěsti, velmi vážím a že jejich obětavé nasazení neskonale obdivuji. Těžko si však dovedu představit, že v moderním strukturovaném světě, kde chceme slušnou od-

měnu za namáhavou práci, také můžeme současně oznamovat, že naše povolání je vlastně jakýmsi posláním. Ostatně nedávno jsem zaslechl, jak je tento termín pracovníkem pojišťovny ošklivě zneužit – v televizním rozhovoru řekl, že nic nebrání pracovat lékařům zdarma nad rámec honorovaných pacientů – vždyť přeci sami lékaři říkají, že jejich povolání je posláním. Jindy zase můžeme vidět, jak vědomí nějakého zvláštního poslání činí z lékařů elitáře, kteří své zaměstnání považují za vznešenější než je většina ostatních.

Domnívám se – a šestadvacet let praxe v klinické medicíně mne snad k takovému závěru opravňuje, že medicína je především povoláním. Povoláním často velmi složitým, s mnoha komplikovanými situacemi lidskými, etickými a někdy také právními. Tak jako mnoho jiných povolání má povolání lékaře svou vlastní hlubokou etiku. Ta v Evropě vychází z kořenů židovsko-helensko-křesťanských. V našem moderním pojetí její aplikace znamená, že lékař považuje za samozřejmé, že pracuje často tři sta hodin měsíčně, že se nechává opakovaně budit v noci po předchozím nabitím pracovním dnu, že den následující dále podává plný výkon, že nesoudí pacienty podle sociálního, rasového, náboženského či politického hlediska a že se snaží všechny léčit dle svého nejlepšího vědomí a svědomí. Lékař se nesmí vyhýbat ošetřování nemocných s nebezpečnými přenosnými chorobami ani situacím, které z estetických hledisek jsou pro většinu ostatních lidí nepřijatelné či dokonce nesnesitelné. Při tom musí zůstat vlídným, příjemným, otevřeným a vyrovnaným partnerem nemocných a jejich příbuzných. To je praktická aplikace zvláštní lékařské etiky.

Profesionalita lékaře pak spočívá v tom, že své výkony provádí v nejlepší možné kvalitě, kdykoliv je to potřeba, za okolností výše zmíněných. Potřeba vysoké profesionality lékaře je ovšem srovnatelná s potřebou profesionality jiných odborníků – konstruktéra či stavitele mostu, po kterém projíždíme, pilota dopravního letadla, soudce či policisty. Základní etikou soudcovského povolání je jistě nestranné hledání práva ve všech případech včetně situací, kdy vynesení rozsudku je spojeno s případným rizikem pro soudce. Profesní etikou policisty je zajištění bezpečnosti občanů i tehdy, když musí pro tento úkol nasadit život. Je jisté, že lékaři v naprosté většině i v dobách předchozích vysokou etiku svého povolání ani profesionalitu neztratili, což zdaleka nelze říci o mnoha dalších povoláních.

Zatímco vysokou profesionalitu vyžadujeme od ostatních povolání, se kterými se setkáváme, kombinace vysoké profesionality a vysokého etického standardu tak naše povolání řadí k několika povoláním zvláštním.

Přesto ale vy všichni jistě posláním musíte nést – je to posláním intelektuální, poselství o významu vzdělání v moderním světě jako faktoru, který nejvýznamněji svět změnil. To je základní posláním, které univerzita dává na cestu všem svým absolventům. Pečujte o toto poselství a šířte je; ve světě, v němž se stále častěji objevují tendence hledat snadná řešení bez dostatečné opory ve znalostech a šir-

ších souvislostech, má každý univerzitně vzdělaný člověk kromě své profese ještě další zvláštní úkol. Tímto nelehkým úkolem je stát na straně vzdělanosti a rozumu.

Quod bonum, felix, faustum fortunatumque sit.

I zahraniční studenti patří k akademické obci

K typickým atributům jednání lékaře patří aktivní role. Aktivní role vyžaduje umět se rychle a adekvátně rozhodnout a jak při stanovení diagnózy, tak při určení léčby zvolit přiměřené postupy, které povedou k pozitivnímu ovlivnění pacientovy choroby. Právě aktivita charakterizuje moderní medicínu v jejím podání z konce dvacátého století. Tím se lékařství výrazně odlišuje od svého pojetí ještě před sto lety, kdy lékař často jen pasivně pozoroval průběh nemoci a snažil se ovlivnit její symptomy, jako například bolest či dušnost, ne však její příčiny.

Fyziologie a patologie nás naučila porozumět příčinám chorob a také přinesla základní východiska nutná k tomu, abychom je dovedli aktivně ovlivňovat. To vedlo k významnému posunu v pojetí lékařství – lékař se nyní musí umět lépe a rychleji rozhodovat, a to prakticky kdykoliv a kdekoliv. Aktivní přístup k léčbě dříve neléčitelných či těžko léčitelných chorob se projevil ve výrazném zmenšení nemocniční úmrtnosti na infarkt myokardu, v rozvoji srdeční chirurgie, transplantologie či v razantních chemoterapeutických režimech u nemocných s nádorovými chorobami. Lékař dnes dovede zajistit přístrojovou náhradu funkce ledvin, implantovat umělý kyčelní nebo kolenní kloub, vyměnit oční čočku či předepsat naslouchací aparát. Tato aktivita lékařů samozřejmě pozitivně ovlivňuje možnosti mnoha nemocných. Medicína se ráda těmito přístupy chlubí – srdeční chirurg či transplantolog jsou zváni k rozhovorům do populárních časopisů a do televize a naše statistiky o prodloužení délky života, snižování úmrtnosti na infarkt myokardu či o počtu transplantovaných jsou využívány jako kritérium kvality zdravotní péče. Tím nepochybně také jsou. Nechtěným aspektem tohoto přístupu však je skutečnost, že z vědomí lidí je vytěšňován fakt, že každý život je konečný nebo že se v nemocnicích také umírá. Přemíra důrazu na možnosti moderní medicíny pak vede ke zklamání těch, jejichž přibuzným žádná medicína pomoci nemohla. Toto zklamání může vyústit i ve stížnosti.

Výrazný důraz na možnosti uzdravení v moderní medicíně v sobě skrývá další problém – lékaři moderní doby nejsou dobře připraveni se vyrovnávat s úmrtím těch nemocných, kterým naše léčebné postupy nepomohly. Je jisté, že úmrtí nemocného vede u mnoha lékařů k depresím či jiným těžkým životním krizím. To je nutný důsledek aktivního přístupu k léčbě, typického pro naši moderní dobu. Zatímco naši předchůdci byli často pokornými a vyrovanými pozorovateli lidských osudů, moderní lékaři jsou často neurotickými sebezpytovateli. Mezi

lékaři se také vyskytuje více depresivních osob, alkoholiků, narkomanů a sebevrahů. To je smutný, ale dobře známý rámec našeho povolání.

Jak se bránit proti výše uvedeným rizikům? Základní obranou jsou především dobré znalosti a pozitivní přístup k řešení problémů. To, co nás však může obohatit, je nejen aktivní přístup, který nás přesahuje, tedy pohyb jakoby od nás, ale i opačný pohyb. Ten je dán především pozitivní reflexí existenciálních situací, se kterými se již brzy budete setkávat. Přestože bezprostředně při svém rozhodování musí profesionálně reagující lékař zůstat emočně neutrální, následně by měl mít schopnost zpracovat lidskou dimenzi těchto situací. Za každým lidským osudem se skrývá příběh, příběh, který se lékař často dozví, příběh, který je jedinečný a neopakovatelný. Právě síť těchto příběhů, kterou je naše povolání obtekáno, z vás může učinit nejen kvalitní odborníky, ale také vskutku hluboké lidské bytosti.

V tom spočívá jedno z privilegií našeho povolání a také odměna za to, že o nocích, víkendech, vánocích či prázdninách zůstáváme připraveni, abychom byli na straně nemocného.

Globalisation of the world has also impact on medicine. Medicine is at the end of this century and millennium also global. Air flight transport can transfer many tropical disease in the Central and Northern Europe. The societies became be more multiracial, multiethnic and multicultural. The information technology is another aspect of the global world. In the time, when information on every small detail is available within minutes through world wide web is impossible to isolate medical science in one culture or one language. Looking from this point of view, for Third faculty of medicine, Charles University was extremely happy step, that as the first school of medicine in the Czech republic started already before seven years to teach beside Czech also in English classes. Our first students absolved already one year ago and were able to demonstrate their abilities doing Greece examinations on surgery and internal medicine. Our school has now beside Czech students also colleagues from Greece, Canada, Norway, United Kingdom, Poland, Bulgaria, Sweden, United Arab Emirates and we expect students from Mauritius. They are integrate part of our academic community. Our student Jarl Merlberg, who is Norwegian represent us successfully at academic competition on swimming. If we are giving to you, our students born abroad, knowledge and wisdom, or at least instructions, where to reach it, you are giving us witness on global aspects of medicine and cultural diversity of the world.

I hope, that after years, when your children will graduate from any university you will remember this day. And you will remember it not only as symbol, you are alumni of Charles University, but also members of global academic community.

Quod bonum, felix, faustum fortunatumque sit.

Bakalářská studia získávají na vážnosti

Vaše přítomnost v této historické velké aule stvrzuje fakt, že české lékařské fakulty v devadesátých letech našeho století přestaly být jen místem univerzitního vzdělání lékařů, ale otevřely své brány také pro bakalářská studia – na naší fakultě kromě fyzioterapie i veřejného zdravotnictví a zdravotních věd, na jiných lékařských fakultách pak pro řadu oborů dalších. Jste jasným svědectvím, že privilegium graduálního studia původně určené pro budoucí lékaře, farmaceuty, biochemiky, fyziky, učitele, filozofy, právníky, kněze či astronomy je tak rozšířeno i pro mnoho dalších studentů, jimž některý z výše uvedených oborů připadá zbytečně rozsáhlý či zdoluhavý.

Pro vás je vaše dnešní promoce zcela pochopitelným završením vašeho úsilí. Jistě však také dobře víte, že ještě před devíti lety bakalářská studia v takovém pojetí, ve kterém jste je absolvovali, byla na univerzitě pouze teoretickou představou, k jejímuž naplnění bylo nutné značného úsilí. Z pohledu lékařské fakulty je výuka medicíny tradicí provozovanou několik století. Proto je také mnoho pevných sloupů, o které se studium medicíny opírá. Semináře, přednášky, kliniky stáže či praktická cvičení z hlediska formy výuky a státní zkoušky z vnitřního lékařství, dětského lékařství, chirurgie, gynekologie a porodnictví a preventivního lékařství s hygienou jsou neopominutelné formy kontroly této výuky. Naše fakulta mění mnoho forem výuky medicíny, pokouší se nalézt i objektivnější formu kontroly znalostí studentů lékařství, ale musím kriticky přiznat, že definitivní formy bakalářských studií teprve hledá; bakalářská studia teoretických oborů by neměla být zmenšeninami oborů prezentovaných studentům medicíny, ale měla by vytvářet vlastní struktury, specifické pro ten či onen obor. V některých oblastech se nám to již poměrně dobře daří, jinde cítíme určité problémy. V této souvislosti si vás však dovoluji upozornit, že bakalářská studia na lékařské fakultě získávají stále větší vážnosti. Právě kvalita absolventů je nejdůležitějším faktorem, který takovému ocenění podmiňuje. Vězte, že vedení naší fakulty chápe vaše studia jako integrální součást školy, jako jeden z několika pregraduálních či postgraduálních oborů fakulty. Je pro nás velkou radostí, že studenti fyzioterapie reprezentují naši školu ve sportovních zápoleních a přispívají tak k jejímu dobrému jménu.

Za chvíli tedy odejdete s čerstvými diplomy bakaláře. Někteří z vás naleznou uplatnění ve zdravotnických zařízeních, jiní ve sportovních klubech či sdruženích, další v sociální sféře či v armádě. Někteří budou dále studovat doktorské programy na jiných fakultách Univerzity Karlovy. Pokud vím naši absolventi – bakaláři studují takto na přírodovědecké fakultě a fakultě tělesné výchovy a sportu. Právě tato možnost procházet různými fakultami naší univerzity ukazuje na její velkou versatilitu i flexibilitu.

Těm, kteří budou dále studovat, přeji jménem všech učitelů, aby jejich studia byla i nadále úspěšná a aby 3. lékařskou fakultu považovali za pevný odrazový můstek k dalšímu vzdělávání. Těm, kteří odcházejí do praxe v nemocnicích či ambulancích, si dovoluji popřát, aby se nenechali zmást chvilkovými turbulencemi a šfřením negativních nálad o našem zdravotnictví. To má jistě mnoho různých organizačních a finančních problémů, jeho současný stav je však možné považovat za pravý zátrak. Přestože z centrálních orgánů přicházely nejrůznější, často si protirečící koncepce, přestože je známý notorický nedostatek finančních prostředků ve zdravotnictví, podařilo se do českých nemocnic nakoupit desítky počítařových tomografií, koronárních angiografií, mamografií, stovky přístrojů pro sonografii či echokardiografii. Počet transplantačních výkonů či aortokoronárních by-passů stoupl, vztaženo na sto tisíc obyvatel, k průměrným evropským hodnotám. Díky pozitivním pohybům ve výživě klesla hodnota cholesterolemie u českých občanů, proto také poklesl výskyt infarktu myokardu. A také proto došlo k nevídanému prodloužení života českých mužů a žen. Kdo toto nevidí, je slepý.

K pozitivnímu posunu v českém zdravotnictví došlo navzdory často podivným koncepcím, které se na nás z centrálních úřadů šířily. Tento pozitivní posun je tedy podmíněn zejména dobrým vzděláním českých lékařů a dalších zdravotníků. Je pravda, že toto vzdělání nebylo zdaleka tak narušeno komunistickou ideologií jako vzdělání v humanitních předmětech. Po roce 1990 mohlo tedy navázat na obsah i způsob, který korespondoval s výukou na západoevropských či severoamerických univerzitách. A právě na tyto dobré tradice mohla navázat i vaše studia bakalářská.

Ti z vás, kteří se ujmou vznešeného úkolu pečovat o nemocné a zlepšovat jejich zdravotní stav, nejdou tedy pracovat do zbořeníště či do zdravotnictví třetího světa. Nastoupí často do moderních provozů, srovnatelných s těmi, které lze nalézt v Německu, Francii či Anglii. Prosím, abyste si byli tohoto aspektu zaměstnání ve zdravotnictví vědomi a nenechali se zbytečně jednostrannými zprávami od humánního, odborného a slušného povolání odradit.

Ať již se však rozhodnete jakkoliv, či budete-li se ještě rozhodovat několi-krát, přeji vám, aby vaše rozhodování bylo šťastné a aby vás vedlo k pocitu dobrého naplnění vašich životů.

Quod bonum, felix, faustum fortunatumque sit.

Pevné pouto s univerzitou

Dnešní promoci se zařadíte mezi vysokoškolsky vzdělané pracovníky ve zdravotnictví. Zdravotnická i širší veřejnost si pomalu začíná zvykat na fakt, že vysokoškolskými pracovníky v jejich oboru již nejsou jen lékaři, případně psychologové, biochemici a fyzici, ale že v nemocničních provozech i v ambulancích náhle

začali pracovat i další vysokoškoláci s nižším či vyšším vysokoškolským vzděláním. Právě fakt, že v naší zemi již působí několik desítek pracovníků na místech, kde dříve bylo a dosud také je předepsané vzdělání středoškolské, významně mění klima v našich nemocnicích i ordinacích.

Vysokoškolské, byť často nižší vzdělávání nelékařských zdravotnických profesionálů má totiž hluboký smysl. Ten spočívá nejen v získání nových hlubších a širších poznatků a jejich souvislostí, ale zejména v získání nové metody zpracování těchto poznatků a jejich zařazení do kontextu celé vzdělanosti. To, že vysokoškolské vzdělání dosáhlo i směrem ke kvalifikaci zdravotních sester, ukazuje nepřímo na mnohostranný charakter tohoto povolání, vyžadující nejen řadu speciálních znalostí a schopností z mnoha oborů, ale také umění tyto znalosti a schopnosti správným a vyváženým způsobem kombinovat. Schopnost kombinace různých oborů počínaje etikou a psychologií, přes klasické obory klinické až po pokročilé ošetrovatelství charakterizuje mnohovrstevnost vašeho vzdělání.

Poselství, které si z univerzity odnášíte, je však mnohem širší. Váš závazek k univerzitě a závazek univerzity k vám totiž přetrvává mnohem déle, než je doba studia rámovaná imatrikulací a promocií. Závazek univerzitní je možné charakterizovat příslibem dalších postgraduálních kurzů a soustředění ve vašem oboru. Měl by tedy přinášet možnosti, jak získávat nové poznatky i po ukončení vašeho studia. Váš závazek je dle mého názoru mnohem širší. Jako absolventky Univerzity Karlovy, jednoho z nejstarších vysokých učení na světě, kromě diplomů dnes také přijímáte závazek šířit univerzitní myšlenku včetně intelektuálního pojetí světa. Vaši dnes promující kolegové lékaři to mají z tohoto hlediska snazší, přicházejí do prostředí, které je tradičně naplněno univerzitními absolventy. Intelektuální styl práce je pro lékaře každodenním zaběhlým rituálem a na schopnosti analýzy, indukce i dedukce stojí mnoho pilířů lékařského povolání. Vy, jako čerstvé bakalářky, přijdete do prostředí, kterému jsou tradičně bližší přístupy praktické humanity a konkrétního přístupu k řešení problémů. Nechci tyto přístupy jakkoliv podceňovat, po léta na nich stojí práce sesterská a ošetrovatelská. Vaše nová role v tomto prostředí však musí zahrnout mnoho dosud netušených dimenzí moderního ošetrovatelství, zakomponovat do něj množství aspektů intelektuálních, nejen tedy konkrétní poznatky, ale také schopnost analyzovat problém několikařím způsobem, hledat alternativní řešení, nevyhledávat na první pohled nejnadanější přístupy, umět nacházet analogie v situacích zdánlivě nepodobných či nevidět svět prizmatem černobílého rozdělení.

Právě intelektuální poselství zahrnující úctu ke všem atributům vzdělání je tím nejcenějším, co si dle mého názoru ze svých studií odnášíte. Prosím, abyste toto poselství úcty k rozumu, oddanosti k vzdělání i pokory před hloubkou ještě nepoznaného z našich poslucháren nejen odnesly, ale také správně doručily – do své denní praxe v nemocničních ordinacích, stanicích, či operačních sálech.

Quod bonum, felix, faustum fortunatumque sit.

*Dr.h.c. Sir Andrew Huxley v doprovodu děkana 3. LF prof. Michala Anděla
a promotora prof. Rciharda Rokyty*

650 LET

SLAVNOSTI A SETKÁNÍ
K VÝROČÍ UK

Příklad Sira Andrewa Huxleyho nabádá k podpoře vědy na univerzitách

Na návrh vědecké rady 3. lékařské fakulty UK a po schválení vědeckou radou UK rozhodl její rektor prof. JUDr. K. Malý o udělení čestného doktorátu Siru Andrew Fielding Huxleymu, F.R. S., O.M. za jeho zásluhy o rozvoj fyziologických věd. Slavnostní promoce se jako součást jubilejních oslav UK konala 24. června 1998 ve velké aule Karolina za účasti významných českých fyziologů i dalších pracovníků lékařských fakult. Promotorem byl navrhovatel prof. R. Rokyta, světového vědce představil s pocity neobyčejné cti a radosti prof. M. Anděl, děkan 3. lékařské fakulty.

M. Anděl mj. připomněl, že Sir Andrew se narodil v roce 1917 v Londýně ve velmi zajímavé rodině s lékařskými kořeny: jeho dědeček, Henry Huxley, anatom a fyziolog, založil první fyziologický ústav ve Velké Británii, v Cambridge a později ještě v University College v Londýně, nevlastní bratr Sira Andrewa, Julien, byl prvním prezidentem UNESCO, druhý nevlastní bratr, Aldous, je známým spisovatelem.

Profesor Huxley, jak dále řekl M. Anděl, patří mezi nejvýznamnější fyziology našeho století – spolu s prof. Hodgkinem objevil mechanismus přenosu vzruchu na nervosvalové ploténce a na synapsích. Tyto jevy popsali kvalitativně a definovali Hodgkin-Huxleyho rovnicí – za tento svůj objev dostali spolu s prof. Ecclesem v roce 1963 Nobelovu cenu za lékařství a fyziologii. Prof. Huxley studoval i další významné děje týkající se svalové fyziologie, stejně jako detaily přenosu nervového vzruchu na nervovém vlákne a fyziologii kochleárních funkcí a kostního vedení vzruchu. Andrew Huxley působí také v mnoha odborných společnostech v Británii i ve světě, mj. spolupracuje s českými fyziology, je nositelem státních vyznamenání v Japonsku a Nizozemí a čestným doktorem 25 univerzit.

V závěru děkan 3. lékařské fakulty zdůraznil: *„Udělení čestného doktorátu tak významnému vědci je pro nás nejen ctí a radostí, ale také závazkem a poselstvím. Poselstvím o potřebě podpory základní vědy na univerzitní půdě. Profesor Huxley svůj základní objev udělal těsně po třicátém roce svého věku. Nedávno zde na stejném místě jsme se seznámili s faktem, že profesor Watson učinil svůj objev struktury DNA jako pětadvacetiletý. Jedno z důležitých poselství dnešního dne pro nás musí směřovat k závazku vytvoření co nejlepších podmínek pro vědeckou práci právě pro nejmladší českou vědeckou generaci. Tímto poselstvím by naše promoce měla přesáhnout rámec dnešního slavnostního dne.“*

Po slavnostní inauguraci Sir Andrew Huxley řekl, že titul Doctor h.c. Univerzity Karlovy považuje za nejvýznamnější, který ve svém životě dosáhl. Dopis, který zároveň otiskujeme, je důkazem, že svá slova nemyslel pouze jako zdvořilostní frázi.

Joint Meeting

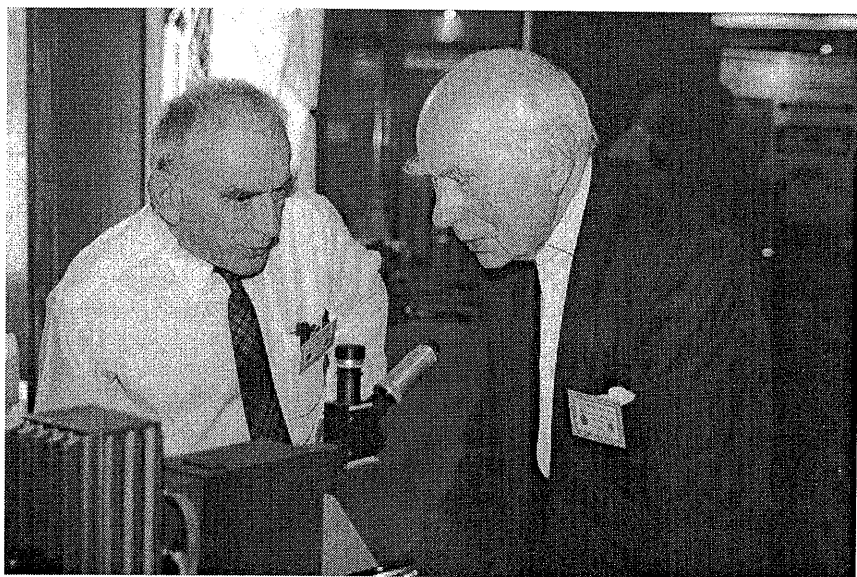
The Physiological Society and Czech Physiological Society Společné zasedání Britské a České fyziologické společnosti

Ve dnech 21. až 24. června 1998 se v Praze konalo první společné zasedání britské The Physiological Society a České fyziologické společnosti. Tento Joint Meeting byl uspořádán k 650. výročí založení Univerzity Karlovy.

Historie vzájemných styků Britské a České fyziologické společnosti je velmi stará a bohatá. Ke kontaktům britských a českých fyziologů docházelo již v minulém století a tyto styky se zintenzivnily po vzniku samostatného Československa - zejména lze jmenovat profesora Františka Mareše s profesorem Scherringtonem. K velmi intenzivnímu rozvoji britsko-československých fyziologických vztahů došlo za druhé světové války, kdy mnoho českých fyziologů emigrovalo do Velké Británie a mělo možnost pracovat v tamějších laboratořích. Po 2. světové válce vznikla v roce 1950 Československá fyziologická společnost, která si vzala vzor z Britské fyziologické společnosti, založené již v roce 1885. O těchto historických kořenech hovořil v úvodu pražského Joint meetingu MUDr. Pavel Hník, DrSc. První snahy o společné zasedání se objevily již v roce 1969 právě zásluhou doktora Hníka a dalších českých a britských fyziologů, ale z důvodů srpnových politických událostí a znemožnění mezinárodních styků se nikdy toto setkání neuskutečnilo. Další návrh vznikl na zasedání České fyziologické společnosti v roce 1995 a v roce 1996 dr. Hník a prof. Rokyta na zasedání The Physiological Society v Corku v Irsku toto společné zasedání dojednali. Organizační výbor pracoval v tomto složení: MUDr. Pavel Hník, DrSc. čestný prezident, prof. MUDr. Richard Rokyta, DrSc. prezident, doc. MUDr. Eva Syková, DrSc. generální sekretář, prof. MUDr. Josef Syka, DrSc. vědecký sekretář, prof. RNDr. Jiří Mejsnar, DrSc., pokladník, ve výboru pak dále pracovalo šest dalších významných odborníků.

Pražské zasedání bylo slavnostně zahájeno v Karolinu večer 21. června, zúčastnil se mj. prorektor Univerzity Karlovy doc.RNDr.Ing. Ivan Wilhelm, CSc. a děkan 1. lékařské fakulty doc.MUDr. Petr Hach, CSc. Po slavnostních projevech převzali funkcionáři a zasloužilí členové Britské fyziologické společnosti pamětní medaile Univerzity Karlovy.

Jednání probíhala jednak v sympóziích, jednak v sekcích. Bylo uspořádáno celkem sedm mini-sympózií s tématy: Physiological Roles of Muscarinic Receptor's (organizátory byli Stanislav Tuček a David Brown), Glial Cells and the Brain Interstitium (Eva Syková a N. Joan Abbott), Glutamate Receptors and Synaptic Transmission (Ladislav Vyklický jr. a Stuart Cull-Candy), Acoustical Signal Processing (Josef Syka a Ted Evans), Regulation of Muscle Tone and Tension, (Pavel Hník a Peter Ellaway), Nerve-Muscle Interactions (František Vyskočil a Ger-

Prof. Mojmír Petraň ukazuje prof. Huxleymu první rastrovací mikroskop, na jehož konstrukci se sám podílel

MUDr. Pavel Hník při zahájení Joint Meetingu

ta Vrbová), Respiratory Control: From Mechanics to Models (Martin Vízek a Prem Kumar).

Kromě toho proběhlo několik sekcí s ústními a posterovými sděleními. Šlo o sekce Epithelia and Membrane Transport (předsedové J.Slavíková, R.M.Case, E.M.Gebbruers, O.H.Petersen), Thermoregulation (L.Janský, A.S.Milton), Human Physiology (R.Orkand, A.S.Milton), Heart and Cardiac Muscle (B.Ošťádal, M.R.Boyett, F.Kolář, D.A.Eisner), Placental and Perinatal Physiology (V.Hampl, D.Bee), Neuroendocrinology and Somatosensory Physiology (R.Rokyta, A. Rees) Sensorimotor Control (J.Popelář, T.A.Sears), Cardiovascular/Respiratory Control (J.Herget, J.P.T.Ward), Cellular Neurophysiology (A.Chvátal, J.C.Nicholson), Muscle Contraction (J.Mejsnar, O.Hudlická), Development and Plasticity (J.Pokorný, K.Krnjevič), Ion Channels (L.Vyklický, J.F.Ashmore), Smooth Muscle (J.Zicha, S.Wray).

Všichni účastníci meetingu oceňovali velmi dobrou vědeckou úroveň nejenom britských, ale i českých fyziologů a dospěli k jednoznačnému a potěšujícímu závěru, že česká fyziologie má v těchto oborech srovnatelné parametry s evropskou a světovou fyziologií.

Zahraniční účastníci, zejména britští a irští, také velice chválili organizaci kongresu. Za výhodné považují skutečnost, že jednání probíhalo na 3. Lékařské fakultě ve čtyřech posluchárnách, které spolu sousedily, takže nedocházelo k žádným časovým ztrátám. Podávání oběda přímo na místě přispělo k tomu, že všichni účastníci byli stále pohromadě i pro neformální diskuse. Velmi dobrou úroveň mělo i deset stánků vystavovatelů. Účastníci kongresu rovněž vysoce hodnotili společenskou část zasedání, a to nejenom slavnostní zahájení v Karolinu, ale také koncert v kostele Šimona a Judy, na kterém vystoupilo Academia trio. Society dinner proběhl v krásném prostředí Pražského hradu v restauraci Vikárka a rovněž ten byl velmi dobře připraven. Organizační záležitosti zajišťovala agentura Conti Promotor v čele s pí Zdenou Bulákovou, i jim patří veliký dík.

Jak už bylo dohodnuto na předchozím zasedání v Liverpoolu, The Physiological Society i v Praze projevila zájem o konání společného meetingu ve Velké Británii, který by se měl konat přibližně v roce 2000 na britské půdě. Bylo by to jistě velké vyznamenání pro českou fyziologii.

Kromě vědeckého programu proběhl významný akt – udělení čestného doktorátu Siru Andrew Huxleymu. Lze tedy konstatovat, že úspěšné konání Joint Meetingu přispělo k dobré reprezentaci České fyziologické společnosti i k dobrému obrazu české vědy ve světě.

Richard Rokyta

From Sir Andrew Huxley, O.M., F.R.S.
Trinity College
Cambridge

25 June 1998

Professor Richard Rokyta, MD, Dsc, PhD
Department of Physiology and Clinical Physiology
3rd Medical Faculty
Charles University, Prague

Dear Professor Rokyta (or may I call you Richard?)

I don't know to thank you enough for everything you did to make our visit to Prague so enjoyable and so memorable. I am most deeply honoured by the award of the doctorate, and the ceremony was most impressive – I don't think any British university attracts such a gathering of heads of other universities to its degree-giving. There was also a great deal of interest to me in the scientific sessions.

My only regret was that I could not stay a few days longer so as to visit, or revisit, some of the wonderful buildings in Prague. As you know, we depart for South Africa on Saturday, and I am busy making last-minute arrangements and dealing with correspondence that came while we were in Prague.

You must have been overloaded with work preparing for the ceremony at the same time as organising the scientific meeting, and with the prospect of examinations as soon as the other things were over!

We were also most grateful to you for getting us so quickly past the long queue at the airport, and especially for getting us upgraded into the business class. We made use of the invitation to the Business Lounge, and we much appreciated having more space in the aircraft than we are accustomed to, and an excellent dinner on board. Take-off was delayed for twenty minutes or so, with the result that we only just had time to catch our plane on from Brussels; actually, our suitcase did not make it but we have heard that it has now reached Stansted and it will be delivered to us very soon. So nothing is lost.

Much looking forward to our next meeting, whenever it is – very likely at the FEPS meeting next June and July. Please tell us if you are ever near Cambridge; we would love it if you could visit us here, and I would hope that you would dine with me in Trinity College.

Yours sincerely,

A handwritten signature in black ink, appearing to read "Andrew". The signature is fluid and cursive, with a long, sweeping underline that extends to the left and then loops back under the name.

Týden zahraničních Čechů

Lékaři o problémech emigrace i své profese

Začátek prázdnin byl v sídle jubilující Karlovy univerzity Týdnem zahraničních Čechů. Na takto nazvané sympozium se k oslavám UK sjelo do pražského Karolina kromě ekonomů a dalších odborníků také několik desítek lékařů ze Švýcarska, Německa, Kanady, Skandinávie, USA a dalších států. Rozpravu o jejich osobních i profesních zkušenostech řídil ve zvláštním panelu prof. Severin Daum, který přítomné nejprve pobídl k debatě o tom, jakým přínosem byl jejich příchod pro jejich nová působiště. On sám, jak uvedl, emigroval v roce 1968, kdy už měl za sebou zkušenosti se zavedením první české dialýzy. Nejprve se zasloužil o vybudování pneumologie v Basileji – do té doby tam sice byla výborná plicní oddělení TBC, ale pneumologie a kardiopulmace po způsobu švédském a americkém tam neexistovaly. Pak dostal povolání do Mnichova, kde opět se zasloužil o nové pneumologické oddělení; bylo dobře vybavené a velké, mělo sedm – osm asistentů – dělali denně 15 bronchoskopií a dvě srdeční katetrizace.

Se zahraniční zkušeností (praxí v Súdánu) a s titulem docenta emigroval v roce 1968 z Československa také patolog František Žák; směřoval za moře, ale uvízl ve Švýcarsku, kde využívá jak své odborné specializace, tak zkušeností z tropů. O rok později než on emigrovala Jiřina Geisová do Rakouska – měla sice atestaci z tělovýchovného lékařství, ale protože tento obor v Rakousku neexistoval, zbývalo jí jen jediné – pracovat v ústavu pro sportovní vědy a do deseti let se habilitovat ve sportovní fyziologii; tělocvikáře učí dodnes a pokud má potřbu, pak prý jen ze strany lékařů, kteří v ní vidí konkurenci. Říká, že vědomosti, které si z domova přivezla, byly k nezaplacení. Když prý přednosta „jejího“ ústavu viděl její materiály, vybídl ji: „Přednášejte trenérům tuto věc, protože my o tom na Západě nemáme vůbec ponětí.“

Shodně se vyjádřila Jiřina Hovorková z New Yorku, která se představila jako „jeden z normálních amerických psychiatrů“: také působila ve sportovním lékařství, byla vychovaná prof. Králem, ale když před 34 lety přišla do USA, musela vysvětlit, co to vlastně je.

To, že tělovýchovné lékařství bylo u nás na obrovské výši, potvrdil i prof. Daum. Totéž podle jeho slov platilo o pracovním lékařství, což dokumentoval příkladem za Švýcarska: v továrně na výrobu asbestu pracovali Španělé bez ochranných masek a mnozí měli závažné změny na plicích. Na jednoho z nich měl dát posudek a když řekl, že musí být odškodněn a předčasně penzionován, závodní lékař namítal: „Co si to představujete? Kolik mu máme dát odškodnění?“ Prof. Daum odpověděl: „10–15 tisíc švýcarských franků“. „Propána, já myslel dva tisíce.“ „Kdepak“, zněl závěr, „vždyť má před sebou tři až pět let života.“

Jak se domluvit

První kroky našich krajanů v cizině nebyly vždy lehké, ne vždy jim byl uznán doktorát, mnozí vyprávěli, že jim nebyly uznány zkoušky a že se museli znovu habilitovat. V prvé řadě se však museli nějakým způsobem živit a spokojit se i s bídnou odměnou za podřadnou práci – prvním jobem dnešní newyorské psychiatričky bylo venčení devíti psů po Central Parku.

Další překážkou bývala jazyková bariéra – i ten, kdo se domníval, že umí nějakou řeč, poznal, že jeho znalosti jsou nedostatečné, a tak nezbyvalo než se na týdny izolovat od ostatního světa a dříť. Teprve potom se svět otevřel. O tom, co jazyková bariéra znamená, vyprávěl psychiatr Miroslav Kabela. Do Holandska přišel v roce 1956 jako osmnáctiletý maturant, a těch „deset slovíček“, co se na českém gymnáziu naučil německy, mu samozřejmě nestačilo. Rok tedy věnoval studiu holandštiny, ale když začal chodit na přednášky, profesor mu řekl: „Do zkoušek prostudujte tyto knihy – ta je v angličtině, ta v němčině, ta ve francouzštině“. Holanďané se totiž na svou řeč dívají tak trochu jako my na češtinu: když něco vymyslí, tak to musí publikovat ve světové řeči. Pro M. Kabelu to byl šok, před svými holandskými přáteli trpěl pocity méněcennosti. Teď už ví, že kdo v Holandsku vystuduje gymnázium, musí překládat Homéra bez slovníku a k tomu ještě perfektně znát třeba angličtinu, francouzštinu, němčinu. M. Kabelovi pomohla pevná vůle a paradoxně i pocit, o kolik ho komunisté ochudili, když ho okradli i o pořádné vzdělání – „nakonec to nebyl žádný problém, medicínu jsem vystudoval.“

Co říci pacientům

Snad proto, že je psychiatr, si M. Kabela za pražského setkání povšiml vztahu lékařů k pacientům a češtinou, nepatrně poznamenanou čtyřicetiletým pobytem v Holandsku, řekl: „Co vidím v medicíně u vás – že je technicky na výši, ale lidský přístup je jiný, například ten ‘informed consent’, že máš povinnost informovat pacienta o všem, na začátku mu říct diagnózu, vysvětlíš, co za terapii a musíš mu to dát písemně, zákon vychází z toho, že v takové situaci je pacient nervózní. V tom vidím velký nedostatek českých lékařů, že když přijdou do Holandska, jednají jinak s pacientem než my.“

Poznámka o informovaném souhlasu vzbudila mezi přítomnými značný zájem a v živé debatě se ozvalo i varování, že lidé s karcinomem plic by nemuseli informaci o své chorobě psychicky zvládnout. Nakonec převládl názor, že je na lékařích, aby rozeznali, co a jak mohou pacientovi říci. Přesto se ovšem např. v Německu informovaný souhlas vyžaduje a v případě sporů dokonce může být argumentem proti lékaři skutečnost, že pacient před podpisem neměl dostatek času na rozmyšlenou.

Ještě v šedesátých a sedmdesátých letech byli však v Německu lékaři něco jako „bohové v bílém“ a stejně tak tomu bylo ve Švýcarsku: S. Daum byl šoko-

ván, když k němu přišel pacient s astmatem a nevěděl, co mu je, protože jeho domácí lékař mu řekl: „Vy tomu stejně nerozumíte, co bych vám to vykládal“. S. Daum přitom vyzdvihl etickou stránku lékařské profese a s rozhořčením hovořil o některých německých profesorech, „kteří ani na své privátní klinice nedělají jednou týdně vizitu; co je to za medicínu, co je to za šéfa kliniky? Pacient platí denně 400 marek za lůžko a stravu, kterou možná ani nejí, protože musí být hladový pro některé výkony, profesorovi dává denně 30–40 marek, ale on tam ani nepřijde, přijde tam jeho zástupce. Pacient musí vědět, že lékař je pro něj k dispozici.“

Zkoušky nebo los?

Když se debata krajanů zaměřila na studia, přítomní lékaři ocenili vesměs průpravu, kterou jim poskytla Karlova univerzita, a porodník MUDr. Vašíčka, který emigroval už v roce 1952 do USA, připomněl i tradice české medicínské školy, když se zmínil o tom, že se Američané u nás už v minulém století učili porodnictví.

Další krajané pak hovořili přitom s vážností a úctou o profesorech, jejichž vyučováním prošli, a to ať už měli jakékoliv politické názory, neboť podle jejich názoru se vlastní výuková část ani příliš politizovat nedala. Dětská oftalmoložka z Košic ocenila, že ji na Lékařské fakultě v Hradci Králové naučili skromnosti a soustavné drobné práci, což považuje za dvě obrovské devize, které může použít ve své privátní praxi; s úžasem a obavami se však zmínila o tom, že snad mají být nyní s výukou studentů problémy.

V této souvislosti se kvalitou vyučování zabýval prof. Daum a zastal se přítom studentů: soudí, že za případnou absenci na přednáškách mohou univerzitní profesori, a nikoliv posluchači – přednáška by měla být tak dobrá, aby studenti měli zájem a sami přicházeli, a ne aby jim kdosi předčítal z učebnice to, co by si mohli sami číst v posteli nebo na lehátku na sluníčku. Univerzitní profesor musí dávat své osobní zkušenosti a svou osobní filozofii. Za nesmírně hezkou věc označil pak bavorskou praxi, kdy studenti dávali známky svým profesorům. Klasifikoval se přednes, praktické použití, dokumentace a prezentace a na konci školního roku se vydávala jednotlivým profesorům vysvědčení – v některých případech to prý byly katastrofální výsledky. Nakonec ministerstvo školství v Bavorsku rozhodlo, aby profesor, který dvakrát dostane špatnou známku, byl jako vyučující odvolán.

Hovořilo se také o přijímání studentů. Profesor Daum soudí, že k vysokoškolskému studiu by měli být přijati všichni uchazeči, protože dobré známky ze střední školy nebo výsledky přijímacích zkoušek ještě nezaručí, že se z adepta stane skutečně dobrý lékař. Proti přijímacím zkouškám se postavil také M. Kabela, ale z opačných pozic: střední škola musí být tak kvalitní, aby všichni její absolventi mohli dále studovat. Proč by se měl však diskriminovat průměrný

student, když z něj může vyrůst lepší lékař než z toho, který měl jedničky? Nebyla by to diskriminace podobná rasismu? Proto M. Kabela považuje jako jediné spravedlivé řešení holandský způsob: o tom, který z uchazečů bude přijat, rozhoduje los.

S. Daum k tomu ovšem nespokojeně poznamenal: „To je náhoda – nespolehám, že bych vyhrál v loterii, spoléhám na svou práci, na svůj výkon.“

Jiný kraj, jiný titul

Podobně rozdílné názory zazněly na udělování titulů – zatímco holandský krajan soudí, že tradiční MUDr. nikomu nic neříká a že je tudíž zbytečný, krajané z Německa jsou přesvědčeni, že být MUDr. z Univerzity Karlovy, to je „dobrá vizitka“.

Se zajímavým poznatkem vystoupil Karel Petr z George Town, Kanada, když hovořil o rozdílných společenských podmínkách, za nichž studovala jeho generace v šedesátých letech a za nichž vyrostli lékaři v období stresu za normalizace: nevěšiml si, že by se chovali jinak, než by bylo třeba. Zmínil se rovněž o odlišném postoji k pedagogům; trvalo mu rok, než si svému kanadskému profesorovi zvykl říkat Jacku a chodit s ním na pivo. Karel Petr vyzval také přítomné, aby se zamysleli nad tím, co mohou udělat pro domovskou obec a uvedl, že dnešní americké univerzity jsou klaustrofobické vůči lidem v Evropě, dveře se podle jeho slov přivírají.

Někdy dostali i košem

Právě snaha pomoci domovu byla hlavním tématem setkání českých lékařů ze zahraničí. Soňa Němečková, která má gynekologickou praxi nedaleko Curychu, vyprávěla o Československo-švýcarské zdravotnické společnosti, v níž se po změnách v roce 1989 spojilo k pomoci domovu šest lékařů, ergonom a lékárník. Ke spolupráci získali i několik profesorů a špičkových osobností z kantonálních ministerstev a vypracovali program, který by mohl pomoci reformě zdravotnictví v České republice. Na toto téma uspořádali také v roce v květnu 1991 seminář, kterého se účastnilo 1500 českých a slovenských lékařů. Dále vypracovali projekty, týkající jak rodinného lékařství, tak drogové závislosti a prevence před AIDS; z jejich iniciativy vyjždí o prázdninách varovat mladé lidi před nebezpečím HIV a drog známý Červený cadillac. Soňa Němečková hovořila také o preventivních stomatologických projektech a stážích pro lékaře, sestry a lékárníky. Podle jiného švýcarského krajana se v letech 1991–1997 podařilo na lékařské fakultě v Bernu umístit 25 studentů – tato akce skončila jednak pro nedostatek peněz, jednak pro menší zájem z české strany. Potíž byla v tom, že čeští studenti neznali němčinu, a tak se stáží se prakticky nemohli zúčastnit.

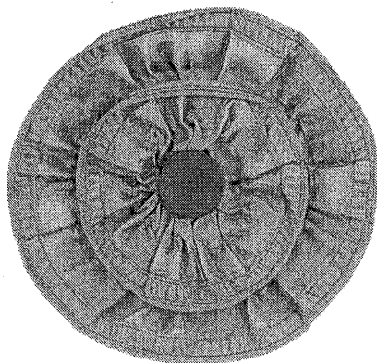
Neznalost cizích řečí brání lékařům z ČR přijmout nabídku i jiných zahraničních stáží. Právě neznalostí švédštiny si totiž rodáci vysvětlují nezájem o stáže ve Švédsku, kde by jim nemocnice zdarma poskytla stravu a ubytování.

Krajané ze Švédska si ale postěžovali i na nezájem jiného druhu. Jeden z nich vyprávěl, že právě roku 1989 byla u nich zrušena stará nemocnice a postavena nová, s veškerým novým vybavením. Z té staré nemocnice zůstala spousta přístrojů, sotva dva roky starých, které měly jít do šrotu. To našim krajanům přišlo líto, a proto je nabídli – zdarma i s dovozem – jedné české nemocnici. Dostali košem. Stejně nevyužila nabídku získat bezplatně přístroje ani jedna z pražských interních klinik, protože by si je musela sama dovézt. A když prostřednictvím Ackermann-gemeinde dostala univerzita tiskárnu, nechala ji tři měsíce zahálet, protože nikdo nebyl schopen ani přivolat technika, který by ji uvedl do provozu. Ještě horší zkušenost měli švýcarští krajané: lékařskou techniku poslali i s autem do Čech a vše – přístroje i vozidlo - našli až za čtvrt roku naprosto zničené.

Nejcennější lidské kontakty

Přes tyto povzdechy převládala snaha českých lékařů, žijících v zahraničí, i nadále svým kolegům doma pomáhat; kromě toho že se snaží zorganizovat stáže nebo sympozia, podílejí se i na dalších akcích. Ti z Holandska se přičinili o navázání tzv. družeb, lépe řečeno svazů přátelství mezi obcemi a městy. Není to ale jako za komunistů, kdy prý „přišli papaláši, měli proslovy a vystrojili hostinu, a tím byla družba odbavena“. Je to mnohem prostší a účelnější: lékaři z Holandska přijíždějí na svá místa za svými kolegy, s nimiž probírají problémy své profese a je-li třeba, pomohou i pozváním na stáž v Holandsku. Takový způsob spolupráce, na místní úrovni, se dobře osvědčuje a je o to cennější, že tak do našich obcí přijíždějí z Holandska nejenom lékaři nebo zdravotní sestry, ale také třeba učitelé, četníci, požárníci a že ti všichni zde navazují cenné kontakty, tak potřebné pro budoucí evropské soužití.

M. Fleissigová

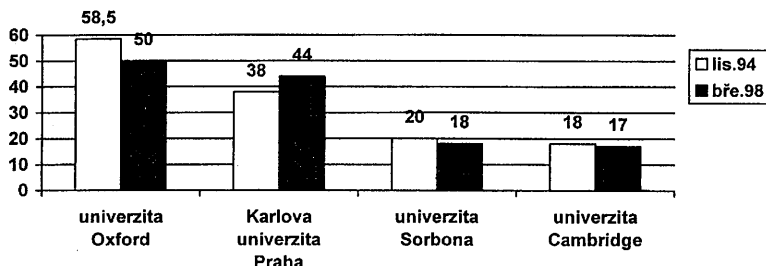

Studentská kokarda

Veřejné mínění o UK

V očích české veřejnosti je Univerzita Karlova nejlepším českým vysokoškolským učilištěm. Podle zjištění firmy SOFRES-FACTUM ji 94,5% občanů považuje za středisko české vzdělanosti, 90% je přesvědčeno, že má ve světě dobrou pověst a 75% v ní vidí symbol českého úsilí o národní emancipaci. Tři čtvrtiny dotázaných hodnotí vysoce i úroveň profesorů a absolventů UK; jedna čtvrtina (převážně s vyšším vzděláním) ovšem připouští, že UK dosud nepřekonalala svou zaostalost za světovými univerzitami. Za poslední čtyři roky však přibýlo respondentů, kteří jsou přesvědčeni, že UK poskytuje svým absolventům výborné perspektivy i v mezinárodním srovnání – lépe v tomto směru skončila jen univerzita Oxford.

**Index perspektiv poskytovaných absolventům
vybranými univerzitami:**

Nejlepší perspektivy svým absolventům poskytuje:						
mezi následujícími světovými univerzitami	1. volba		2. volba		Index celkové preference ¹	
	11/94	3/98	11/94	3/98	11/94	3/98
univerzita Oxford	48	36,5	21	27,5	58,5	50
Karlova univerzita Praha	28	35	20	18	38	44
univerzita Sorbona	9	8	22	20	20	18
univerzita Cambridge	8	7	20	19,5	18	17
univerzita Yale	2	6,5	3	5	3,5	9
Komenského univerzita Bratislava	1	1	5	5,5	3,5	4
univerzita Vídeň	1	1	5	3	3,5	2,5
univerzita Bologna	2	3,5	2	0	3	3,5
univerzita Heidelberg	1	6,5	2	1,5	2	2

Grafy SOFRES-FACTUM

FAKULTA

SEZNAM ABSOLVENTŮ
VĚDECKÉ KONFERENCE
VNR NA NÁVŠTĚVĚ

**Seznam posluchačů, kteří ve školním roce 1997/98
absolvovali studium 3. lékařské fakulty UK
a promovali 21. července 1998:**

OBOR: LÉKAŘSTVÍ

S vyznamenáním prospěli:

Petra **Bartůňková** – *cena M.*
Bertrandové
Petr **Dlouhý**
Jan **Fiala**
David **Kachlík**

Michaela **Lomská**
Zuzana **Matoušová** roz. Šternová
Miroslav **Štefan**
Michaela **Vanišová**

Studium ukončili:

Andrea **Alušíková**
Jan **Bečka**
Martina **Bělorová**
Daniela **Beranová**
Lucie **Bínová**
Dana **Blažková**
Marek **Broul**
Pavla **Čadková**
Magdalena **Černá**
Kateřina **Červená**
Luděk **Dvořák**
Vladimír **Dvořák**
Pavel **Fiala**
Zuzana **Finková**
Milan **Fric**
Petra **Halounová**
Jan **Hamouz**
Katarína **Hánělová**
Petra **Holická**
Jana **Janochová**
Lumír **Janů**
Veronika **Jirešová**
Lenka **Jordánová**
Dagmar **Jůzová**
Karolína **Klieštková**
Tomáš **Kolín**
Marek **Kopáčík**

Miloslav **Kopeček**
Jindřiška **Kopečková** roz. Votavová
Melinda **Kovács** roz. Kissová
Dana **Mrskočová** roz. Kraitlová
Antonín **Kratochvíl**
Jan **Kynčl**
Martin **Lebl**
Anna **Leszkiewicz** roz. Jadeszko
Zuzana **Macháčová**
Josef **März**
Jan **Melichar**
Štěpánka **Meškánová**
Lucie **Mládková**
Lukáš **Nechvátal**
Kateřina **Nechvátalová** roz. Pavlíková
Kateřina **Nováková**
Martina **Novotná**
Karin **Oppitzová**
Jan **Ort**
Michal **Otáhal**
David **Pohlreich**
Daniela **Pokorná**
Ferdinand **Polák**
Marek **Průcha**
David **Pupala**
Pavel **Radovský**
Jan **Rejzek**

Eva **Schneiderková**
Ivana **Slavíková**
Martin **Starzyk**
Petr **Steinochr**
Jana **Studýnková**
Markéta **Sýkorová**
Lucia **Šamánková**
Lucie **Šefránková**
Martin **Šmejkal**
Ondřej **Šmíd**
Markéta **Šturmová**

Miroslav **Švec**
Petr **Teyssler**
Václav **Tomášek**
Zuzana **Trnková**
Václava **Dubová** roz. Vachtová
Bronislava **Vodvářková**
Dagmar **Vokrojová**
Jan **Vokrouhlecký**
Denisa **Zimová**
Peter **Žigo**

Studenti lékařství – curriculum v angličtině

Aristeidis P. **Athasiadis**
Konstantinos E. **Farsalinos**
Ilias G. **Charamaras**
Evangelos I. **Charitatos**
Stavros D. **Katzourakis**
Maria D. **Kotrotsou**

Nikolaos L. **Pagonis**
Theonymfi G. **Papavasilopoulou**
Sofia M. **Parara**
Maria I. **Stamatelatu**
Dimitrios K. **Tsekouras**

OBOR: FYZIOTERAPIE (tříleté bakalářské studium)

Marek **Jelínek**
Renáta **Karočová**
Tereza **Kuchařová**
Pavla **Kvasničková**
Iva **Maternová**
David **Navrátil**
Dana **Podhorská**

Lucie **Příbaňová**
Helena **Příbylová**
Zuzana **Rychlá**
Barbora **Šťastná**
Filip **Tesarčík**
Kamila **Zálišová**
Soňa **Zelenková**

OBOR: ZDRAVOTNÍ VĚDY (čtyřleté bakalářské studium)

Drahoslava **Bursíková** roz. Kolářová
Miroslava **Černá**
Marcela **Fujáková**
Marie **Hronová** roz. Salonová
Renata **Jiránková** roz. Tyrychtrová
Daniel **Jirkovský**
Lenka **Kameníková** roz. Bradnová
Edita **Klavíková** roz. Zachová

Irena **Komárková** roz. Herzová
Olga **Koutenská** roz. Hroudová
Alexandra **Kramářová**
Lucie **Meixnerová**
Barbora **Michlová**
Lenka **Tučková**
Hana **Ulíková**

Druhá **VĚDECKÁ KONFERENCE** *studentů* *První* *doktorandů*

Před koncem minulého školního roku se na naší fakultě konal druhý ročník vědecké konference studentů. Zúčastnilo se jí 31 posluchačů 3.LF, kteří předložili 27 prací. Nejlepší z nich obhájily studentky – na prvním místě byla Zuzana Trnková, na druhém Barbora Hloušková a třetí skončila Kristina Štolbová. Všechny tři postoupily potom do celostátního kola v Plzni. Na tuto konferenci pregraduálních studentů, kteří tak využili možnosti nahradit účast na výběrovém kursu samostatným bádáním, navazovala první vědecká konference doktorandů; jejich účast byla povinná a měla sloužit i k průběžné kontrole studia. Podle profesora Jelínka to měl být “cvičný terén adeptů profesionální intelektuální sféry, který měl zvýraznit jejich schopnosti a dovednosti v simulovaném prostředí vyspělého vědeckého fora”. Zdálo se však, že někteří doktorandi byli překvapeni, že se vůbec po nich něco chce a že ani nebyli instruováni, jak se mají na vědeckém fóru chovat. Zdaleka ne všichni mají prý tedy naději, že splní nové požadavky oborových rad a své studium v termínu a lege artis dokončí. Přesto však existují světlé výjimky, jak profesor Jelínek připouští a jak dokazují i tři práce, které zde spolu s pracemi vítězných studentek otiskujeme.

Štolbová Kristina, V. ročník, ORL klinika – doc. MUDr. A. Hahn – školitel

Pacienti s 2. typem diabetes mellitus vnímají chuť hůře než nemocní s diabetes mellitus 1. typu

Souhrn

Pocit dostatečného vnímání chuti může souviset s pocitem uspokojení při příjmu potravy. Jeho oslabení bývá dáváno do souvislosti s rozvojem obezity. Pocit vnímání chutí je determinován dědičně, může však být ovlivněn výskytem neuropatie.

Pro odpověď na tyto otázky jsme vyšetřili celkem 73 nemocných s DM II. typu, 11 nemocných s DM I. typu, 12 pacientů obézních bez diabetu (BMI nad 30) a 29 kontrolních osob.

U všech nemocných bylo provedeno elektrogustometrické vyšetření Hortmanovým gustometrem. Při tomto vyšetření je zjišťován práh vjemu elektrického proudu při dráždění příslušné partie jazyka. Naším vyšetřením jsme zjišťovali vnímání podnětu na špičce, středu a v oblasti kořene jazyka. Vyšetření bylo v každé oblasti provedeno vždy na levé a pravé straně jazyka. Výslednou hodno-

tou je průměr z levé a pravé strany dané oblasti. Za normální hodnoty považujeme vnímání podnětu do 40 μ A, hodnoty nad 100 μ A jsou považovány za zřetelnou hypogeusii, hodnoty mezi 40-100 μ A jsou hodnoty hraniční, hodnoty nad 500 μ A považujeme za ageusii.

Výsledky ukázaly, že u diabetiků II. typu se nacházela hypogeusie u 40% nemocných, oproti tomu se vyskytovala u 33% nemocných s diabetes mellitus I. typu a u 25% obézních bez diabetu. U kontrolních osob bez obezity a diabetu nebyla hypogeusie zastižena. Ageusie se vyskytla u 5% nemocných s diabetes mellitus II. typu, u 3% s diabetes mellitus I. typu a u 14% obézních bez diabetu, u kontrolních osob opět zastižena nebyla.

Výsledky naznačují hypotézu, že zhoršené vnímání chutí se podílí na hyperfagii, která může vést k obezitě s jejími důsledky.

Barbora Hloušková, Jana Hornová, Oční klinika 3.LF UK

Automatický flicker test v detekci začínajícího glaukomu

Vyšetření zorného pole se dnes běžně provádí na počítačových perimetrech. Chtěli jsme ověřit citlivost nového automatického testu blikání v detekci časných změn zorného pole u pacientů s glaukomem.

Na oční klinice jsme vyšetřili na počítačovém perimetru Medmont Opticom M 600 W celkem dvanáct očí u osmi pacientů s glaukomem. Vyšetření jsme prováděli prahovým testem a testem s automatickou flicker strategií, kde rychlost blikání závisí na výstřednosti cíle.

Z našeho šetření vyplývá, že testy s automatickou strategií blikání jsou citlivější v detekci změn zorného pole u pacientů s glaukomem. Při testování nás překvapilo vysoké skóre chyb zejména u testu s automatickou strategií blikání, které hodnotí adekvátnost této subjektivní vyšetřovací metody.

Pro porovnání jsme vyšetřili šest očí u šesti mladých zdravých jedinců (studentů 3.LF UK).

Vysoké skóre chyb i u zdravých jedinců potvrzuje náročnost této vyšetřovací metody a zároveň prokazuje zvýšenou citlivost automatického flicker testu v detekci časných změn zorného pole u pacientů s galucomem.

Použitá literatura:

1. C. Medmont: Medmont Automatic Perimeter M 600 W, Australia, Victoria 1995, 85s.
2. Lachenmayr B.J. – Kojetinský S. – Ostermaier N. – Angstwurm K. – Vivell P.M.O. – Schaumberger M.: The diferrent effects od aging on normal sensitivity in flicker and light – sense perimetry. Invest. Ophthalmol. Vis.Sci., 1994, 35,6, s. 2741 – 2748
3. Rota – Bartelink A. – Pitt A. – Story I. – Rait J.: Automated flicker perimetry in early primery open-angle glaucoma. Aust NZ J Ophthalmol, 1996, 24 (2 Suppl S), s. 25-27

4. Swindale N.V. – Fendick M.G. – Drance S.M. – Graham S.L. – Hnřk P.: Contrast sensitivity for flickering and static letter and visual acuity at isoluminancer in glaukoma. J. Glaucoma, 1996, , s. 156-169
5. Syka J. – Voldřich L. – Vrabec F.: Fyziologie a patofyziologie zraku a sluchu. Praha, Avicenum, 1981, s. 142-145

Výsledky

Kvantitativní hodnocení testu:

Pacienti	Tk/dB	FF/dB
AD	1,9	-2,8
PD	6,4	9,9

Kvalitativní hodnocení testů:

Skupina	Počet očí	Typ testu	Čas/min	FL/%	FP/%	FN/%	SF/dB
P	8	Th	13,7	10,5	2,4	4,3	2,1
P	12	FF	12,4	4,4	34,4	16,3	2,2
S	6	Th	11,8	6,8	2,3	1,2	2,3
S	6	FF	12,4	5,5	29,8	15,3	1,0

Zuzana Trnková, 6. ročník

Školitel: RNDŘ Petr Stöckbauer, ÚHKT, U nemocnice 2, Praha 1

Charakterizace monoklonální protilátky 2E12

V rámci studentské vědecké aktivity jsem se zabývala problematikou charakterizace monoklonální protilátky (MoAb) pracovně nazvané 2E12.

Monoklonální protilátka 2E12 patří mezi protilátky získané hybridovou technologií v letech 1994-1996. Na SVK v loňském roce jsem prezentovala výsledky typizace dvou z těchto protilátek (4H11 – CD34, 5H1 – CD17). Monoklonální protilátka 2E12 byla klasifikována na 6. mezinárodním workshopu monoklonálních protilátek jako CD98. Podrobnější charakteristika však ukázala, že se jedná o protilátku sdruženou s buněčnou apoptózou.

Materiál a metody

Konstrukce hybridomů

Myši inbredního laboratorního kmene Balb/c byly imunizovány suspenzí živých buněk buněčných linií lidských myeloidních leukemií. Myši splenocyty byly fú-

zovány s myší myelomovou linií SP 2/0 v prostředí s polyetylglykolem. Buňky byly dále kultivovány a později klonovány v selekčním HAT (hypoxantin, aminopterin, thymidin) mediu. Takto vyselektované hybridomy byly screeningově testovány nepřímou imunofluorescenční metodou na produkci monoklonálních protilátek proti povrchovým a cytoplasmatickým antigenům hematopoetických buněk.

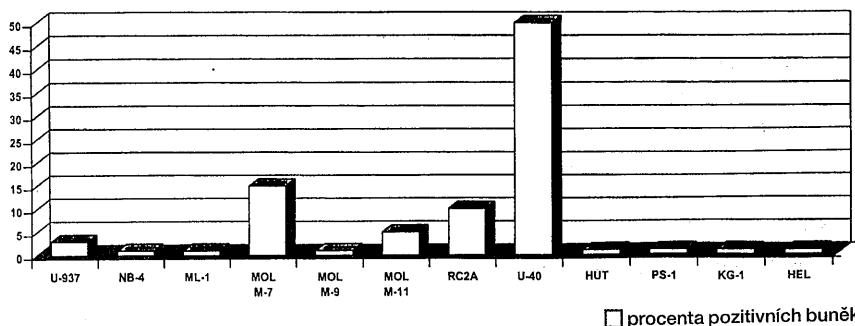
K charakterizaci protilátky 2E12 bylo používáno metody nepřímé imunofluorescence v suspenzi živých buněk dlouhodobých leukemických a lymfomových buněčných linií ustavených v ÚHKT, případně získaných ze zahraničních pracovišť. Dále byla použita metoda indukované apoptózy a metoda buněčné indukce interferony alfa, beta a gama, metoda dvojí fluorochromazie a dále srovnávací pokus s protilátkami 4F2 (CD 98) a FAS (APO I., UB2, CD 95). Pro tyto metody byla jako nejvhodnější testovací linie zvolena HL-60 (akutní promyelocytární leukemie).

Výsledky

Protilátka 2E12 velmi silně reagovala s buňkami všech testovaných buněčných linií, které jevíly morfologicky viditelné známky apoptózy (kondenzace jaderného chromatinu, vznik membránou obalených apoptotických tělísek, změchyřkování a kondenzace cytoplazmy a sraštění buňky).

Metoda indukované apoptózy jednoznačně prokázala zvýšený výskyt receptoru detekovatelného protilátkou 2E12 až o 30% oproti neindukované kontrole. Indukce pomocí interferonů prokázala změny v expresi a charakteru receptoru ve smyslu difúzního rozložení nebo tvorby čepiček (caps). Metoda dvojí fluorochromazie za použití ethyidium bromidu k barvení jader neprokázala výskyt antigenu

Reaktivita protilátky 2E12 s leukemickými buněčnými liniemi
(imunofluorescenční mikroskopie)

na jádrech ani na DNA buněk. Použitými metodami bylo dále ověřeno, že se nejedná o protilátku proti receptoru CD 98 ani CD 95.

V současné době probíhá charakterizace protilátky 2E12 a receptoru, na nějž se váže pomocí molekulárně biologických metod.

Závěr

Na základě analýz v mezinárodních laboratořích byla protilátka 2E12 charakterizována jako CD 98, avšak dle našich výsledků se jedná o protilátku proti jinému receptoru, který je charakteristický pro buňky v morfologicky viditelném stadiu apoptózy.

V současné době je monoklonální protilátka 2E12 předmětem dalšího studia, především s využitím molekulárně biologických metod.

Influence of tissue sensitivity of insulin on central serotonergic activity

**Marianna Kuzmiakova 1,2), Jiří Horáček 2), Michal Anděl 1),
Radovan Bahbouch 2)**

- 1) 2nd Department of Internal Medicine University Hospital Královské Vinohrady, Prague, 3rd School of Medicine, Charles University in Prague
- 2) Prague Psychiatric Center, Psychiatric Clinic of 3rd School of Medicine, Charles University in Prague

There has been an evidence about the influence of serotonin on insulin sensitivity. Dysfunction of central serotonergic activity in the brain by changing the spectrum of amino acids in plasma (insulin prefers transport of tryptophan, precursor of serotonin to branched-chain neutral amino acids – Val, Leu, Ile, through BBB). These AA are transported through BBB competitively with tryptophan. Also by facility of active transport of tryptophan through BBB and by direct influence on own insulin receptors of monoaminergic neurons in the brain. Relationship between insulin and serotonin is probably bilateral while in experimental research the deficiency of serotonin in hypothalamic nucleus causes energy overintake and subsequently insulin resistance.

We have tried to define correlation between central serotonergic activity (measured by absolute rise of prolactin after stimulation by d-fenfluramine) and insulin sensitivity (measured by euglycemic glucose clamp).

Methods: Euglycemic glucose clamp (modified test by DeFronzo) lasted 4 hours on two levels of insulin (70mU/l and 2000mU/l), each 120 minutes. Also

neuroendocrine stimulative test by f-denfluramine to measure central serotonergic activity.

Results: We have examined 11 obese patients (BMI over 29,5 kg/m² and WHR over 0,95) and 7 controls, correlated by age and sex. There has been found a negative correlation by Spearman correlation between M_{submax} (glucose metabolised submaximal) and absolute rise of prolactin (PRL) after stimulation by d-FF $r=-0,519$, $p=0,027$, negative correlation between MCR_{submax} (metabolic clearance of glucosesubmaximal) and absolute rise in PRL $r=-0,55$, $p=0,018$ and negative correlation between MCR_{max} and rise of PRL $r=-0,513$, $p=0,0295$.

Conclusion: There has been proven a negative correlation between the central serotonergic activity and the insulin sensitivity (expressed by parameters of euglycemic glucose clamp). Result of decreased presynaptic release of serotonin is up-regulation of serotonin receptors on postsynaptic membrane. Decreased presynaptic release of serotonin negatively influences sensitivity of receptors to the action of insulin.

Molekulárně genetická diagnostika dědičné nepolypozní rakoviny tlustého střeva

J. Hajer 1)

Křepelová A. 2), M. Kment 1)

- 1) II. interní klinika 3. Lékařské fakulty UK ve FNKV, přednosta prof. MUDr. M. Anděl
- 2) Biologický ústav 1. Lékařské fakulty UK v Praze, přednosta doc. MUDr. J. Kapras, CSc

Dědičná nepolypózní rakovina tlustého střeva – HNPCC (hereditary nonpolyposis colorectal cancer) je hereditární autosomálně dominantní forma rakoviny tlustého střeva, způsobená germinální mutací v jednom ze čtyř dosud identifikovaných **mismatch repair genů (MMR)**, jejichž produkty jsou u člověka odpovědné za přesnost replikace, resp. za opravu replikačních chyb. Porucha v některém z těchto genů vede k selhání reparace DNA, a tím k hromadění mutací projevujících se mimo jiné změnou délky repetitivních (CA)_n a kdekoliv v genomu. V adenomech i karcinomech tlustého střeva s mutacemi MMR genů byla pozorována tzv. **nestabilita mikrosatelitů či RER+ fenotyp (Replication errors)** způsobená právě chybami v replikaci. Molekulárně genetická diagnostika je založena na průkazu mikrosatelitní nestability v nádorové tkáni a event. v přesném určení mutace jednotlivých genů, což má zásadní vliv na stanovení velikosti rizika pro další členy HNPCC rodin. **Metodika:**Nádory u pacientů s kolorektálním karcinomem byly

vyšetřeny na mikrosatelitní nestabilitu v 10 různých mikrosatelitních markerech pomocí PCR a polyakrylamidové denaturační gelové elektroforézy. U pacientů s RER+ nádory nebo s nádory tračnicku vzniklými do 50 let věku byla provedena analýza jednotlivých exonů v genech **hMSH2**, **hMLH1** pomocí PCR a DGGE. **Výsledky:** Ve 14 vyšetřených nádorech byla zjištěna mikrosatelitní nestabilita u tří pacientů. Dále bylo vyšetřeno 12 pacientů s nádorem tračnicku vzniklým do 50 let věku. Byla provedena analýza 21 exonů v genech **hMSH2** a **hMLH1**. Zatím se nám s jistotou nepodařilo identifikovat mutaci v některém z těchto genů. **Závěr:** Cílem našeho sdělení bylo upozornit na nové možnosti v diagnostice HNPCC. Domníváme se, že vedle kvalitně prováděné rodinné anamnézy by se mělo stát molekulárně genetické vyšetření u nemocných s kolorektálním karcinomem standardní vyšetřovací metodou, a to zvláště u mladších pacientů.

¹H MR Spectroscopy as a Routine Tool for the Lateralization of the Epileptogenic Focus

M. Dezortová, M. Hájek, P. Fendrych, E. Rolencová

*MR Unit, Dept. Of Radiology, Institute for Clinical and Experimental
Medicine, Prague, Czech Republic*

Introduction

MR spectroscopy is one of the methods which can help to locate an epileptogenic focus in patients with intractable epilepsy. Some of these patients are candidates for neurosurgical therapy. The study deal with preliminary evaluation of ¹H MR spectroscopy as part of routine examination of these patients together with clinical EEG and MRI measurement.

Methods

A group of 74 patients from different neurological departments in Czech Republic with clinically identified intractable epilepsy was examined. Measurements were performed on a 1,5 T Siemens whole-body MR Magnetom-Vision imager with a standard CP coil. MR imaging included T₂-weighed transversal slices (TR/TE=2500/20/80 ms, 1 acq, 6 mm), T₁-weighed sagittal slices (TR/TEE= 700/12 ms, 3 acq, 5 mm), T₂-weighed coronal slices (TR/TE = 5400/99 ms, 2 acq, 5 mm) and TIRM coronal slices (TR/TE = 9000/119 ms, TI = 2200 ms, 1 acq, 4 mm).

The areas of the left and right hippocampus (HC) with a volume of interest of 3-5 ml were selected for ¹H MR spectroscopy. STEAM (TR/TE/(TM) = 5000/

10/15 ms) and/or SE (TR/TE = 5000/135 ms) sequences with 1 CHESS pulse, 64 acq, were used in both contralateral sides.

The measured spectra were evaluated automatically on workstation using LCModel program¹ (TE = 10 ms) or manually on the console (TE = 135 ms). Coefficient of asymmetry C_a was calculated from the left and right HC for the NAA, Cr and Cho ratios (TE = 135 ms) using the equation $C_a = 2*(R_{sin} - R_{dx}) / (R_{dx} + R_{sin})$, where R_{sin} and R_{dx} are the ratios NAA/Cr, NAA/Cho and Cr/Cho in the left (sin) or right (dx) HC. Lateralisation was determined as positive if at least two coefficients showed significant asymmetry from control data. In the case of TE = 10 ms, concentrations of NAA, Cr and Cho significantly different from those of the group of healthy volunteers (a = 22, NAA = $7.20 \pm 1,05$ mM, Cr = $4,33 \pm$ mM, Cho = $1,60 \pm 0,24$ mM) were studied. Results of MRS lateralization were compared with MRI and EEG findings.

Results

In the group of 74 patients no changes in HC were found by both MRI and ¹H MRS in 14 patients. Changes in the ¹H MR spectra from HC were found in 58 patients. MR imaging showed lesions in the HC area which could be considered an epileptogenic focus in 36 patients. The MRI results were described as mesial temporal sclerosis (MTS) in 23 cases, atrophy in 9 cases, 2 dystrophies, 1 cyst and 1 tumor. In the other group, MRI was negative or the pathology was not associated with the HC area. In this group, only 2 patients had negative MRS finding. The agreement of MRS with MRI and MRS with EEG results was evaluated (see Tables 1 and 2).

Discussions and Conclusion

A detailed analysis shows MR spectroscopy can be used as a routine tool for the lateralization of the epileptogenic focus. In the case of a MRI finding in HC, the lateralization found by MRI, MRS and EEG methods coincided in 27 out of 36 cases, i.e. in 75%. If 2 methods agreed, MR spectroscopy showed the opposite result in 2 cases and 1 bilateral finding with no typical spectra. MRI finding was contralateral 2 cases and the MRI finding (MRS and EEG negative) only was positive in HC in 1 case. EEG did not agree in 1 case and was negative in 1 case where MRI and MRS matched. Disagreement of all 3 methods (MRS was negative) was in 1 case.

No MRI finding in HC but significant changes in MR spectra were present in 24 cases. It should be noted that the result was ambiguous in 12 patients (6 for MRS, 6 for EEG) of this group. As to MRS, the result could be mentioned as a technical error due to localisation but in our experience some other changes can also be reflected in the area of HC and we think MRS is more sensitive to

Table 1. Comparison of MRS and MRI results if MRI is positive in HC.

MRI x MRS	Ipsilateral	Contralateral	MRS negative or bilateral
MTS (23)	20	2	1
Atrophy (9)	6	1	2
Dystrophy (2)	1	1	-
Tumor, cyst (2)	2	-	-

Table 2. Comparison of MRS, MRI and EEG findings.

	Ipsilateral	Contralateral	MRS or EEG neg. or bilateral
<i>MRI positive in hippocampal area (36 cases):</i>			
MRS x MRI	29 (80.6%)	4 (11.1%)	3 (8.3%)
MRI x EEG	31 (86.1%)	3 (8.3%)	2 (5.6%)
MRS x EEG	29 (80.6%)	4 (11.1%)	3 (8.3%)
<i>MRI negative in hippocampal area (24 cases):</i>			
MRS x EEG	14 (58.3%)	3 (12.5%)	7 (29.2%)

some mild pathological changes than MRI. We have found MR spectroscopy results correlate especially with invasive EEG (100%, a=12).

MR spectroscopy results can largely contribute to the overall assessment of the epileptogenic focus before neurosurgical treatment. Nevertheless, there are some cases where MR spectroscopy shows pathological changes on the contralateral side to where they were clearly demonstrated by MRI, even in repeated measurements.

The study was supported by grants GACR No. 309/96/0884 and No. 309/97/K048 of the Grant Agency of Czech Republic and IGA MZ CR No. 3423-3.

References

1. Provencher, S.W. Magn. Reson. Med., 30, 672-679, 1993

EUROPEAN CENTRE FOR ENVIRONMENT AND HEALTH

WORLD HEALTH ORGANIZATION
ORGANISATION MONDIALE DE LA SANTE
WELTGESUNDHEITSORGANISATION

PLACE AND DATE Bilthoven, 7 September, 1998

ВСЕМИРНАЯ ОРГАНИЗАЦИЯ ЗДРАВООХРАНЕНИЯ

Direct telephone: +31 30 22 95 323/327

Our reference let/980907.and
Notre référence EPB/kt
Unser Zeichen
См. наш номер

Your reference
Votre référence
Ihr Zeichen
На Ваш номер

Professor Michalek Andělem
Dean
3rd Medical Faculty
Charles University
Ruská 87
Vinohrady
Prague 10
Czech Republic

Dear Professor Andělem,

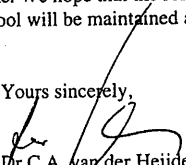
Summer School "Epidemiology in Public Health"

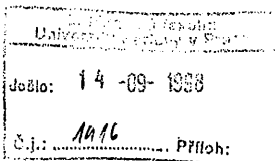
We would like to express our appreciation for the contribution of the 3rd Medical Faculty to the organization and implementation of the 5th Summer School, held in Prague from 6 to 17 July 1998. Building professional capacities in WHO's European Region, particularly in Eastern Europe, is an important aspect of the programme of the WHO European Centre for Environment and Health. The Summer School has established itself as a strong and influential learning opportunity in the Region. The high professional level, the relevant content and the style of its implementation are reflected by the excellent rating of the course by its participants, and by the good visibility of the participants of the previous years in professional activities in the Region.

In particular, we are grateful to Dr Jana Danova and Dr Martin Celko for their support in the organization and operation of all five courses held until now, and for their excellent collaboration with the staff, students and organizers of the School.

We will continue to explore funding possibilities for the future years and we are optimistic about the continuation of the programme. We hope that the role of the Charles University as the host of the Summer School will be maintained and that we will be able to collaborate in the future.

Yours sincerely,

Dr C.A. van der Heijden
Director, Bilthoven Division
WHO European Centre for
Environment and Health

BILTHOVEN DIVISION

A. van Leeuwenhocklaan 9, Bilthoven
P.O. Box 10
NL-3720 AA De Bilt
Tel. : +31 30 229 53 11
Fax : +31 30 229 41 20
E-mail : eceh@who.nl

NANCY PROJECT OFFICE

149, Rue Gabriel Péri
F-54500 Vandoeuvre les Nancy
Tel. : +33 83 15 87 70
Fax : +33 83 15 87 73

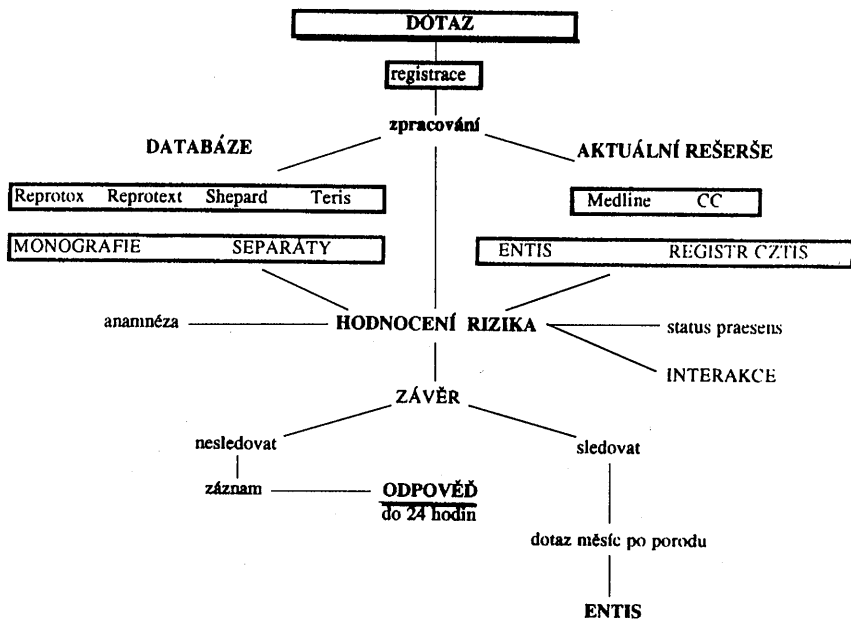
ROME DIVISION

Via Vincenzo Bona, 67
I-00156 Rome
Tel. : +39 6 411 66 40
Fax : +39 6 411 66 49
E-mail : ecehr@who.it

COORDINATION UNIT

8 Scherfigsvej
DK-2100 Copenhagen
Tel. : +45 39 17 14 31
Fax : +45 39 17 18 90
Telex : 15348

Blokové schéma funkce České teratologické služby

Česká teratologická služba, která byla na 3. lékařské fakultě vybudována pod vedením prof. MUDr. R. Jelínka, je zapojena do Evropské sítě teratologických informačních služeb. TIS poskytuje servis pro terénní a klinické pracovníky v případech prekoncepční, prenatalní a časné postnatalní expozice potenciálně škodlivému faktoru. V případě nezbytné terapie během těhotenství navrhuje takový léčebný postup, který je optimální z hlediska možného poškození plodu. Zdrojem expertiz TIS jsou pravidelně aktualizované databáze a regionální databáze EN-TIS volně přístupné všem členům. (Viz též str. 77.)

Co se dřív medicí učivali

Studijní plány lékařské fakulty 1786 – 1833

Tabulka 1

Studijní plány lékařů

Roč.	1786	1804	1810	1833
I.	zs. Anatomie Chemie Spec. přírodověda Všeob. a spec. chirurgie ls. Botanika Spec. přírodověda	Anatomie Chemie Botanika Spec. přírodověda Všeob. a spec. chirurgie	zs. Krátký úvod do med. chir. studia Anatomie Spec. přírodověda ls. Anatomie Spec. přírodověda Botanika	Úvod do med. chir. studia a spec. přírodověda Anatomie Botanika (ls.)
II.	Fyziologie a vyšší anatomie Nauka o chir. operacích, nástrojích a obvazech Porodnictví	Fyziologie a vyšší anatomie Nauka o chir. operacích, nástrojích a obvazech Porodnictví	zs. Vyšší anatomie a fyziologie Obec. chemie ls. Vyšší anatomie a fyziologie Farmacie a veter. chemie (Tierchemie)	Vyšší anatomie a fyziologie Všeobecná a farmac. chemie
III.	Patologie Materia medica	Patologie Materia medica	zs. a) Obec. patologie etiologie, semiotika a všeob. terapie b) Materia medica et chirurgica, diete-tika, nauka o receptech c) Teoret. chirurgie tj. všeob. a spec. patologie vnějších nemocí d) Porodnictví ls. Pokrač. a)b)c) Oční lékařství Nauka o chir. obvazech a nástrojích	zs. Všeob. patologie a terapie ls. Farmakologie a farmaceut. zbožiznalství, nauka o receptech a diete-tika Teoretické porodnictví nauka o nemocech a morech domácích savců
IV.	Medicinská a chirurgicko-praktická výuka u lůžka	Spec. terapie akutních a chron. nemocí	zs. a) Spec. terapie vnitřních nemocí	a) Med. prakt. výuka a cvičení u lůžka

Tabulka 1 (pokračování)
Studijní plány lékařů

Roč.	1786	1804	1810	1833
IV.	Po skončení výuky možnost cvičení v porodnici a ve všeob. nemocnici	Lékařsko-chirurgická praktická výuka u lůžka	b) Lékařsko-praktická výuka a cvičení u lůžka ls. Pokračování a)b) Zvěrolékařství	b) Spec. patologie a terapie vnitř. nemocí c) Chirurgicko-operační nauka s demonstracemi na mrtvolách (zs.) e) Spec. chirurgie, patologie a terapie (ls.)
V.	Medicinská a chirurgicko-praktická výuka u lůžka Po skončení výuky možnost cvičení v porodnici a ve všeob. nemocnici	Spec. terapie akutních a chron. nemocí Lékařsko-chirurgická praktická výuka u lůžka	Pokračování a)b) ze IV. r. zs. i ls. Soudní medicína - zs. Lékařská policie - ls.	Pokračování a)b) c)d)e) ze IV. roč. Oční lékařství Klinická výuka očního lékařství Soudní lékařství - zs. Lékař. policie - ls. Soudní pitvy Přípravná cvičení k soudnímu pitvám na mrtvolách

Tabulka 2
Studijní plány ranlékařů

Roč.	1786	1804	1810	1833
I.	Anatomie (s lékaři) Všeobecná a spec. chirurgie (s lékaři) Teoreticko-medicinská výuka	Anatomie Obecná a spec. chirurgie Medicinsko-teoretická výuka	zs. a) Krátký úvod do chir. b) Anatomie c) Teoret. chirurgie, tj. všeob. a spec. patologie vnějších nemocí d) Fyziologie, všeob. patologie a terapie vnitř. nemocí 1s. Pokrač. a)b) Materia medica et chirurgica, dietika, úvod k psaní receptů Nauka o chir. obvazech a nástrojích	Úvod do studia chirurgie Fyzika - zs. všeob. a farmac. chemie - ls. Botanika - ls. Anatomie - zs-, ls. Pitev. cvičení zs.1s.

Tabulka 2 (pokračování)
Studijní plány ranlékáři

Roč.	1786	1804	1810	1833
II.	Nauka o chir. operacích, nástrojích a obvazech (s lékaři) Porodnictví (s lékaři) Med. chir. praktická výuka u lůžka Praxe v porodnici a všeob. nemocnici	Nauka o chir. operacích, nástrojích a obvazech Porodnictví Chir. výuka u lůžka Prakt. výuka pro porodníky Med. praktická výuka u lůžka Spec. terapie	zs. Chirurg. operační nauka s demonstracemi na mrtvolách Chir. prakt. výuka a cvičení u lůžka Soud. medicína Přednášky o spec. terapii vnitř. nem. a prakt. cvič. u lůžka 1s. Předn. o chir. spec. terapii Chir. prakt. výuka a cvičení u lůžka Přednášky o spec. terapii vnitř. chorob a prakt. cvič. u lůžka Porodnictví Zvěrolékařství Po ukončení stud. roku 2 měs. cvičení v porodnici	zs. Fyziologie Všeobec. medic. chir. patol. a terapie 1s. Nauka o lécích, farmac. zboží-znalství, psaní receptů, dietika Teoret. porodnictví Zvěrolékařství
III.	-	-	-	zs. a) Med. prakt. výuka u lůžka b) Spec. lék. patologie a terapie c) Chir. prakt. výuka d) Spec. chirurgie, patologie, terapie a operační nauka, nauka o nástrojích a obvazech zs. e) Operač. cvičení na mrtvole f) Soudní lékař. 1s. Pokračování a)b)c)d)e) Cvičení v chir. operacích a příkladání obvazů na mrtvolách Oční lékařství ¹⁾

¹⁾ Po ukončení III. ročníku povinnost navštěvovat 1 měsíc oddělení vnitřních nemocí a 1 měsíc oddělení vnějších nemocí v nemocnici, účastnit se ordinací v nemocnici a osvojit si nemocniční službu. Absolventi, kteří nejsou vyučeni a přišli z gymnázia, musí vykonávat tříměsíční bezplatnou chirurgicko-praktickou službu. Bez vysvědčení o této praxi nemohou být připuštěni k přísným zkouškám. Na jednom nemocničním oddělení nesmí praktikovat více než 10 studentů, v jedné místnosti smí být nejvýše 2 praktikující zároveň.

Pan Feditel
Peter Dolinský
Firma Sanofi Prague s.r.o.
pobočka Praha
Sokolovská 84
180 00 Praha 8

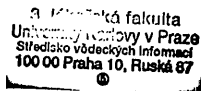
Praha 21.9. 1998

Č.j. 61/98

Vážený pane Fediteli,

ráda bych Vám poděkovala za Váš sponzorský dar publikaci Remedia pro naše studenty 3. LF UK. Všichni studenti i vedení 3. LF UK jej velmi ocenili.

S pozdravem

M. Hábová
PhDr. Martina Hábová
vedoucí SVI 3. LF UK

Kde se myslí nejen na zisk

sanofi

Léky se značkou SANOFI jsou jistě naší zdravotnické veřejnosti dobře známy, ale méně známá je celková činnost i historie této firmy. V rozhovoru pro VNR nám ji přiblížil Mgr. Martin Myrdacz, marketing manager SANOFI Prague s.r.o.:

Naše firma vznikla v roce 1973, kdy se olejářský koncern Société Nationale des Pétroles d'Aquitaine, nyní ELF Aquitaine, rozhodl rozšířit pole působnosti na oblast farmacie. Do dnešního dne je firma Elf majoritním vlastníkem akcií. Firma Sanofi rostla zpočátku formou akvizicí slučováním s jinými partnery a mezitím založila svůj vlastní výzkum, jehož výsledkem jsou nová léčiva, která přicházejí v současné době na náš trh. Výzkum a vývoj firmy se orientuje na kardiovaskulár-

ní onemocnění – jako je trombóza, arytmie, hypertenze, dále na onemocnění centrálního nervového systému, zánětlivá onemocnění, osteoporózu, onkologii a imunologii. Dále firma rostla i prodejem léčiv převzatých od partnerů, které byly součástí akvizic. Dnes je Sanofi druhou největší francouzskou farmaceutickou společností.

● ***V kolika zemích Sanofi působí?***

Firma působí ve všech důležitých zemích světa včetně Spojených států a Japonska; vcelku se počet zemí, kde má svou vlastní pobočku, pohybuje kolem čísla 70 při počtu zaměstnanců více než 28 tisíc. U nás byla založena na počátku devadesátých let (1992), ale to je trochu složitější historie: je dána tím, že firma Sanofi převzala maďarského výrobce farmaceutických výrobků Chinoin, který měl u nás zastoupení již před rokem 1989.

● ***V propagačních materiálech Sanofi se píše také o humanitární činnosti firmy. Můžete uvést nějaký příklad?***

Vzhledem k tomu, že firma má působení i ve státech méně rozvinutých, vedení firmy se rozhodlo, že půjde nejenom směrem prodeje, řekněme „zisku“, ale i pomoci zemím, které nejsou průmyslově nejrozvinutější. Z toho důvodu vznikla například asociace „Děti světa Sanofi“, jejímž cílem je podporovat děti zaměstnanců. Není to ale jediná aktivita tohoto druhu, České i Slovenské republiky se například týká umožnění stáží lékařům na různých francouzských klinikách. Jen letos tak Sanofi čtyřem lékařům hradí pobyt včetně nákladů na stáž samotnou. Jsou to půlroční stáže.

● ***To asi není ale jediná pomoc našemu zdravotnictví?***

Určitě ne. Snažíme se přípravky nejenom dovážet a tady je prodávat, ale také na druhou stranu vycházíme vstříc i lékařské veřejnosti různými způsoby, jako jsou klinické studie, kdy se lékaři mohou zapojit do mezinárodních výzkumů. Dalšími aktivitami jsou sponzorské příspěvky lékařům na pobyt v zahraničí na různých lékařských forech a kongresech, možnosti jsou také sponzorství lékařských i patientských organizací – v této souvislosti bych jmenoval Společnost E, která se týká pacientů s epilepsií, Nadace dětský mozek, Sdružení pro rehabilitaci osob po cévních mozkových příhodách, Nadace Parkinson.

● ***Pořádáte také semináře, sympozia a podobné vzdělávací akce?***

Vzhledem k tomu, že máme nové přípravky, které se uvádějí v současné době na trh, a protože chceme lékaře informovat o klinických údajích a vlastnostech těchto přípravků, organizujeme sympozia nejenom na národních fórech, jako např. kardiologický kongres ve Zlíně, ale organizujeme i akce, které jsou záležitostí pouze SANOFI: například v červnu jsme v pražském hotelu Prezident pořádali prezentaci antihipertensiva Aprovel a myslím, že se akce setkala s velkým ohlasem.

● *Jak se vlastně v ČR daří výrobcům léků?*

Situace není samozřejmě jednoduchá co se týče růstu nákladů na léčiva a celkové situace ve zdravotnictví. Určitě cítíme politiku pojišťoven ve smyslu snížení úhrady našich přípravků – snažíme se vycházet vstříc hlavně přizpůsobením cen, což není jednoduché, protože česká pobočka SANOFI patří strukturálně mezi ty, které musí mít ceny srovnatelné s cenami v jiných zemích. Z toho důvodu snižování cen léčiv není jednoduché, ale snažíme se dělat co dovedeme.

● *Jaké máte další plány?*

Jednak bychom rádi rozšiřovali kontakty s lékaři na úrovni lékařských medicínských zástupců v regionech, jednak chceme organizovat akce s celostátní působností, zejména satelitní symposia a akce, kde budeme představovat naše produkty. Co se týče klinických studií – ČR je jedna ze zemí, které na těchto studiích poměrně často participují, takže to vyžaduje rozšířit i počet pracovníků našeho klinického oddělení. Chceme samozřejmě rozvíjet dále i aktivity, které nemají s propagací nebo s prodejem léků moc společného, jedná se o podporu patientských organizací, o zprostředkování stáží ve Francii a podobně.

● *Když jste hovořil o pomoci našemu zdravotnictví, pak je nutno připomenout, že firma Sanofi pomohla i 3. lékařské fakultě.*

Byli jsme osloveni nakladatelstvím PANAX, které nám nabídlo možnost sponzorství zakoupením publikace Remedia Compendium pro různé instituce, mezi které patří i 3. lékařská fakulta. Nabídku jsme přijali jako seriózní ze strany nakladatele, který nám vyšel vstříc i cenou publikace – proto jsme se rozhodli škole přispět nákupem 100 výtisků a poskytnout je studentům. Za což kromě zmínky, že publikace byla zakoupena firmou Sanofi, pochopitelně nic nežádáme.

Děkujeme – samozřejmě nejen za tento rozhovor.

Práce ve znamení ženšenu

Panax

Panax – je latinský rodový název ženšenového kořenu. Také je to ovšem jméno české firmy, kterou již v roce 1990 nechal zaregistrovat zakladatel i současný majitel PharmDr. Rostislav Šimek. Původně měl Panax vydávat nový časopis o lécích a terapii, dvoutměsíčník pro lékaře a farmaceuty Remedia. Postupem doby se však působnost firmy rozšiřovala a nyní se v Panaxu spojuje činnost nakladatelská a vydavatelská s prací grafického studia, vybaveného nejmodernějším zařízením – počítači, scanery, tiskárnami, osvitovými jednotkami. Chloubou studia je zařízení Printbox systému Quan-

tel, které grafikům umožňuje ztvárnit i velmi složité představy, takže mohou vytvářet technicky dokonalé a nápadité realizace.

Firma Panax sídlí v postranní, poměrně klidné vinohradské ulici v secesním činžovním domě. Její pracovníci si kromě moderního vybavení a vkusně zařízeného interiéru pochvalují také exteriér: malou japonskou zahrádku, v níž majitel proměnil přilehlý dvorek. Domnívají se totiž docela oprávněně, že zeleň zapůsobí příjemně nejen na ně, ale i na zákazníky, jak se nám alespoň svěřila tajemnice Panaxu, PhDr. Jana Jílková. My jsme se jí ovšem nejdříve zeptali na publikace, které Panax vydává:

Vydáváme periodika i monografie. Nejvýznamnější monografií je publikace „Remedia Compendium“ a naše časopisecké tituly tvoří především už tradiční časopis „Remedia“, věnovaný zejména farmakoterapii, dále ještě speciálnější zaměřená „Remedia – Klinická mikrobiologie“, určená mikrobiologům. Pro širší čtenářskou veřejnost u nás vychází „Remedia Populí“.

● *V jakém nákladu vaše časopisy vycházejí?*

To je otázka doslova na tělo a zejména v době poznamenané hospodářskou recesí ji vydavatelé slyší s radostí srovnatelnou s potěšením korpulentní dámy, které se dotážete, kolik váží. V naší oblasti jen stěží můžete vydávat periodika v takovém nákladu, aby vám sám o sobě přinášel zisk z prodeje. Ale budiž, zvedám hozenou rukavici: Zatím jen výjimečně některé z našich periodik přesáhne náklad deset tisíc kusů.

● *Nemá ovšem vaše grafické studio širší okruh zákazníků?*

Teď možná mřííte například k billboardům na auta KIA, které jsou opravdu z produkce našeho studia. Jako vydavatelství ale spolupracujeme převážně s farmaceutickými firmami. Naše výrobky zcela jistě vídáte v lékárnách i lékařských ordinacích – kromě knih i časopisů máme rozsáhlý program výroby drobných tiskovin, určených lékařům, lékárníkům i pacientům.

● *Kolik máte zaměstnanců?*

V současné době Panax zaměstnává okolo třiceti lidí – odborné a jazykové redaktory, výtvarníky, grafiky, specialisty na osvit i pracovníky různých dalších profesí, bez kterých by firma nemohla úspěšně pracovat... Ještě jste se nezeptala na pracovní dobu: podle potřeby. Tou potřebou rozumějte potřebu zákazníka a přeložte si to jako leckdy i sedm dní v týdnu, neboť obstát na trhu s naprostou převahou nabídky nad poptávkou znamená pracovat nejen přesně, ale i velice rychle dodat výsledek. Při vaší příští návštěvě Panaxu vás zavedu do studia a k japonské zahrádce v exteriéru, budete moci popisovat i nádherné mořské akvárium v interiéru. Ale pracuje se vedle něj i dvacet čtyři hodin denně.

- *Nepomáhá vám činnost grafického studia hradit náklady na vydavatelskou činnost?*

Jednotlivá pracoviště Panaxu dohromady vytvářejí systém připomínající spojitě nádoby. Dobrou pověst, a ta je velmi důležitá, Panaxu vytvářejí produkty studia i vydavatelství. Ale i jako zavedený podnik opravdu opravdu máme co dělat, abychom v žádném směru nestagnovali. Nadávání na těžkou dobu je obecné, ale k ničemu nevede.

- *Přesto ovšem se ještě snažte druhým pomáhat ...*

...jako kupříkladu studentům vaší fakulty sponzorským darem? Tak to není jen a jen naše zásluha – možnosti vydat Remedia Compendium nám významně přispěl největší český farmaceutický podnik Léčiva a.s.

Právě za tento dar publikací Remedia Compendium a za pomoc při získání dalšího sponzora patří Panaxu samozřejmě dík a chvála.

**Středisko vědeckých informací 3. LF UK
Praha 10 - Ruská 87**

Pan ředitel
PhamDr. Rostislav Šimek
Nakladatelství a vydavatelství Panax
Šumavská 5
120 00 Praha 2

Praha 21.9.1998

Č.j. 60/98

Vážený pane řediteli,

ráda bych Vám poděkovala za Váš sponzorský dar publikaci Remedia pro naše studenty 3. LF UK. Všichni studenti i vedení 3. LF UK jej velmi ocenili.

S pozdravem

3. lékařská fakulta
Univerzity Karlovy v Praze
Středisko vědeckých informací
100 00 Praha 10, Ruská 87

PhDr. Martina Hábová
vedoucí SVI 3. LF UK

STUDIA

EVROPŠTÍ MINISTŘI
PŘEDEDA SENÁTU

**Společná deklarace
o harmonizaci architektury evropského
vysokoškolského systému,
podepsaná ministry Francie, Německa,
Itálie a Spojeného království
v Paříži na Sorbonně 25. května 1998**

Evropský proces učinil v poslední době několik velmi významných kroků kupředu. Jakkoli jsou významné, neměly by zatlačit do pozadí, že Evropa není jen Evropou eura, bank a ekonomiky: musí to být i Evropa poznávání. Musíme posilovat a budovat intelektuální, kulturní, sociální a technické dimenze našeho kontinentu. Ty byly do značné míry utvářeny evropskými univerzitami, jež i nadále hrají ústřední roli v jejich rozvoji.

Univerzity vznikly v Evropě, zhruba před třičtvrtě tisíciletím. Naše čtyři země se pyšní některými z těch nejstarších, jež nyní slaví významná výročí, jako právě dnes univerzita pařížská. V oněch dobách se studenti a akademici volně pohybovali po celém kontinentě a rychle zde šířili poznání. Dnes až příliš mnozí z našich studentů získávají akademické tituly, aniž mohli strávit část svého studia za hranicemi své země.

Vstupujeme do doby velkých změn ve vzdělávání a pracovních podmínkách, směřujeme k rozrůzněním programů profesionálních kariér, kdy se celoživotní vzdělávání - všeobecné i profesní - stává jasným závazkem. Naším studentům i společností dlužíme takový vysokoškolský vzdělávací systém, který by jim dal tu nejlepší příležitost hledat si a nalézat oblasti, v nichž chce každý z nich vyniknout.

Otevřený evropský prostor vysokoškolského vzdělávání nabízí bohatství pozitivních perspektiv, jež zajisté respektují naše odlišnosti, na druhé straně však vyžadují soustavné úsilí o odstraňování bariér a o rozvoj takového rámce, který by zvýšil mobilitu a umožnil ještě užší spolupráci.

Mezinárodní uznání a přitažlivost našich vzdělávacích soustav přímo souvisí s jejich čitelností navenek i uvnitř. Zdá se, že vzniká systém, v němž by se pro mezinárodní srovnání a ekvivalenci měly uznávat dva studijní cykly, pregraduální a graduovaný.

Značnou míru originality a pružnosti můžeme v tomto systému dosáhnout užíváním kreditů (jako je např. ECTS) a semestrů. To dovolí uznávat získané kredity těm, kdo začali nebo pokračují ve svém vzdělávání na různých evropských univerzitách a chtějí mít možnost získávat tituly kdykoli v průběhu svých profesních kariér a z různých výchozích oblastí (backgrounds).

Pregraduální studenti mají mít přístup k rozmanitým programům, včetně příležitostí k multidisciplinárním studiím, k rozvoji jazykových znalostí a schopnosti užívat nové informační technologie.

Mezinárodní uznávání titulů prvního cyklu jako přiměřené úrovně kvalifikace je důležité pro úspěch tohoto záměru, jímž chceme naše vysokoškolské soustavy zpřístupnit pro všechny.

Ve druhém cyklu by mělo být na vybranou mezi kratším studiem magisterským a delším doktorským s možností přechodu z jednoho na druhý. V obou typech studia je třeba klást patřičný důraz na vlastní výzkum a samostatnou práci.

Studenty obou cyklů chceme vybízet, aby strávili aspoň jeden semestr na univerzitách mimo svoji zemi. Zároveň by mělo i více učitelů a výzkumných pracovníků pracovat v jiných evropských zemích. Rostoucí podporu Evropské unie mobility studentů a učitelů je třeba plně využít.

Většina zemí, nejen v Evropě, si plně uvědomuje potřebu podporovat takový vývoj. Konference evropských rektorů, univerzitních prezidentů i četné skupiny odborníků a akademiků v našich zemích již široce přemýšlejí v těchto liniích.

Dohoda o celoevropském uznávání vysokoškolských kvalifikací v akademické oblasti byla podepsána vloni v Lisabonu. Dohoda stanoví řadu základních požadavků a výslovně připouští, že jednotlivé země se mohou pustit do projektů ještě konstruktivnějších. Na těchto závěrech můžeme stavět a postoupit dál. Příslušné direktivy EU už vytvořily širokou společnou půdu pro vzájemné uznávání vysokoškolských titulů i k profesním účelům.

Přesto však významná úloha při podpoře cest, vedoucích k uznávání nabytých znalostí a snazšímu osvojování příslušných titulů, zůstává i našim vládám. Očekáváme, že tím podpoříme vznik dalších dohod mezi univerzitami. K postupné harmonizaci celkových rámců našich cyklů a diplomů lze dospět posilováním dosud získaných zkušeností, společnými diplomy, pilotními iniciativami a dialogem mezi všemi zúčastněnými.

Tímto se zavazujeme podporovat společný referenční rámec, zaměřený ke zlepšení zahraničního uznávání a k usnadnění mobility i zaměstnatelnosti studentů. Výročí Pařížské univerzity, dnes a zde na Sorbonně, nabízí slavnostní příležitost, abychom se zavázali vytvářet evropskou oblast vysokoškolského vzdělávání, v níž se národní identity i společné zájmy budou moci setkávat a navzájem posilovat k prospěchu Evropy, jejích studentů a obecněji všech občanů. Vyzýváme ostatní členské země EU i další evropské země, aby se k nám v tomto záměru připojily. Vyzýváme všechny evropské univerzity, aby upevňovaly evropské postavení ve světě neustálým zdokonalováním a modernizací vzdělávání pro její občany.

Claude Allegre, Luigi Berlinguer, Tessa Blackstone, Juergen Ruetters

Petr Pithart

Univerzita a její studenti

Povím vám, co se stalo v mé zemi na samém konci minulého století. Dramatický děj se odehrával v jedné univerzitní posluchárně nedaleko odtud, na druhém břehu Vltavy. Nevím to přesně, ale odhaduji, že netrval déle než pár minut.

Profesor filozofie se dostavil jako obvykle ke katedře, avšak studenti mu tentokrát nedovolili začít přednášet. V jejich nenávistném hlučení bylo možné rozeznat jednotlivé výkřiky urážek a obvinění ze zrahy národní věci, z odrodilectví, ze zaprodanosti. Profesor se totiž právě tehdy angažoval v kampani proti antisemitismu, který v oné době ovládl veřejné mínění země ve své nejpokleslejší podobě. V souvislosti s hrdelním procesem proti ubohému venkovskému Židovi, obviněnému z vraždy, vystupoval proti rituální pověře: věřilo se, že ten nešťastník potřeboval panenskou krev do macesů. Vysokoškolský učitel se marně snažil překřičet dav, ve který se proměnili jeho studenti, ti samí, kteří ho ještě nedávno oddaně doprovázeli až domů a tuze stáli o to, aby je občas pozval na besedu k rodinnému stolu.

Bezradný profesor posléze začal něco psát na tabuli. S křídou v ruce vyzýval studenty ke ztišení a nabízel jim dialog. Chtěl dát příležitost jejich pravdě, dají-li oni příležitost pravdě jeho. Oni však nechtěli nic slyšet, protože se cítili být vlastníky celé pravdy.

K takovým a podobným situacím jistě někdy docházelo v různých posluchárnách a v různých dobách po celém světě. Já ale mluvím právě o této situaci proto, že možná rozhodla o osudu mé země. Ten den se totiž studenti rozhodli udělat výhružný virvál ještě také večer pod okny profesorova bytu. A on tehdy poprvé zakolísal: toto mu udělali jeho vlastní studenti, ke kterým přece nemluvil poprvé, co teprve zfanatizovaná česká veřejnost, štvaná skoro všemi novinami? Nemám raději odejít z téhle netolerantní země, plné předsudků? Mohl bych okamžitě odejet do Spojených států, odkud jsem si přivezl ženu a kde bych byl vítán... Byla to však právě tato jeho statečná americká žena, která i tehdy stála pevně při něm a která mu pomohla překonat chvilkovou slabost. V Čechách zůstal.

Vyprávím to tady proto, že tento profesor se za necelých dvacet let stal jediným filozofem na světě, který kdy založil stát, jak to o něm o hodně později řekl jiný filozof, Jan Patočka, první mluvčí Charty 77, hrdina a mučedník československého disentu.

Vskutku, Tomáš Garrigue Masaryk zůstal v Praze a dál přednášel a dál také svou kritičností a svými vysokými nároky znepokojoval své krajany. V roce 1914 pak odejel stále ještě jako politický solitér do exilu, kde přesvědčil zejména amerického prezidenta Wilsona, ale i ostatní státníky Dohody o nutnosti rozdělit Rakousko-Uhersko, takže se do nového československého státu vrátil z Ameriky

jako jeho první prezident, zvolený dokonce ještě v nepřítomnosti. Dlouho nesrozumitelný, mnohými nenáviděný profesor, který se angažoval v celé řadě dalších více či méně nepopulárních kampaní za morální a duchovní zdraví národa, se stal přes noc zbožňovanou a uctívanou hlavou státu, mimochodem dosti slušného demokratického státu.

Nejen pro něj, ale patrně i pro jeho studenty byla ona situace v posluchárně Klementina, kdy jako učitel nedostal slovo, situací klíčovou, formativní, archetypální, chcete-li. Pro Masaryka proto, že ačkoli mohl po tom všem ze své vlasti odejít, zůstal a nerezignoval. Pro jeho studenty proto, že v konfrontaci s ním a s jeho pozdější slávou se sami usvědčili ze své zaslepenosti. Jeho zadostiučinění mohlo být absolutní, jejich zahanbení mohlo být – alespoň dodatečně – také absolutní.

Jsem přesvědčen, že tato formativní příhoda mezi několika málo jinými příhodami dosud leží v duchovních základech české společnosti, českého národa, českého státu. Že leží v základech české slávy i české hanby, protože zpravidla není skutečné slávy jedněch bez hanby druhých, protože pouze setkání slávy a hanby otevírá prostor a příležitost katarzi, očistnému procesu, z něhož se rodí, co tu před tím nebylo. Tenkrát se rodila veřejná mravnost, moderní tolerance, smysl pro práva slabších, sókratovská svědomitost a odpovědnost toho, kdo jako učitel oslovuje mladé lidi.

V dané situaci šlo o setkání všech čtyř elementárních prvků právě univerzitního světa: jsou jimi **studenti** a těm tváří v tvář jejich **učitelé**, **pravda**, resp. možnost jejího hledání, což se rovná poslednímu prvku, kterým je **svoboda**, řekněme akademická svoboda. Obávám se, že žádný z těchto prvků nelze na univerzitě nikdy postrádat, má-li být skutečnou univerzitou.

Právě univerzita, ať již prochází jakýmkoli proměnami, je místem, kde může docházet k setkání generací v zápase – spíše než o jakoukoli konkrétní pravdu – o svobodný prostor k hledání pravdy. Právě jen na univerzitní půdě se totiž toto setkání může odehrát ve zcela neutilitární, čisté podobě, což je vysoce nepraviděpodobné ve světě podnikání a obchodu, právě tak jako ve světě politiky.

Univerzita je v tomto smyslu nezastupitelná pro život nejen každého národa, i každé vyzrálé kultury a civilizace, protože univerzita je přece nadnárodní, vpravdě univerzální instituce. Kultivuje a chrání hodnoty, které by měly být drahé všem.

V tomto smyslu je institucí konec konců mravní. Šíření vzdělanosti, pěstování vědy, to všechno je jistě svrchovaně důležité. Ale neděje-li se při dialogickém, mnohdy konfliktním setkávání generací, při osobním setkávání učitelů a studentů, nemá to vlastně s univerzitou nic společného a může se to odbyvat kdekoli jinde, totiž tam, kde jsou právě po ruce peníze a zdatní experti. Nejde-li při tom všem o osobní hledání pravdy ve svobodném dialogu mezi učiteli a žáky, nejde o univerzitu.

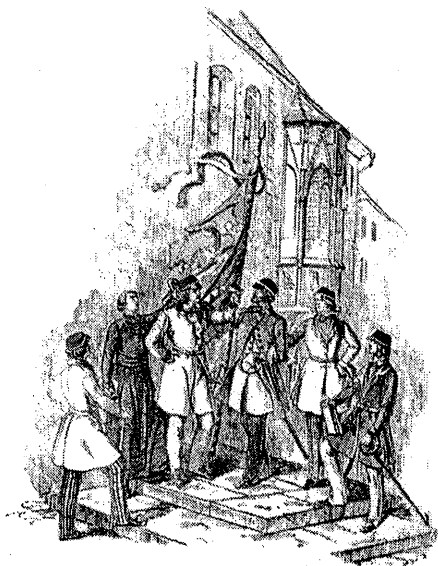
Univerzita a její studenti, abych se vrátil k mottu této konference, je právě toto osobní dialogické setkávání učitelů a studentů, které není omezeno žádnými hranicemi. Žádné informační technologie, žádné nové vyučovací metody, ani žádné “právo na vzdělání pro všechny” toto setkávání nemůže nahradit.

Univerzitní učitel musí mít možnost stát u katedry třeba proti všem, i když se mýlí, studenti musejí mít možnost dokazovat proti němu svoji pravdu, ať už ji mají či nemají. Jejich spory nad poznáváním hmotné i duchovní materie tohoto světa neměly by nikdy ustát a měly by to být spory vedené mezi lidmi, nikoli mezi médii.

Univerzita buď bude tomuto věčnému sporu poskytovat svobodný prostor, nebo nebude univerzitou.

Přejme si vzájemně, aby všemožný informační a jiný technický pokrok nebránil osobnímu setkávání učitelů a studentů, i kdyby to mělo být opět setkání profesora Masaryka s jeho tehdy zaslepenými studenty. Anebo také naopak: setkání studentů se zaslepenými profesory.

(Úplný text přednášky Petra Pitharta, předsedy Senátu PČR, na sympoziu Univerzita a její studenti ze dne 11. září 1998)

Prager Studentenrat.

1. Thiering	5. Kellner
2. Kellner	6. Poljehovský
3. Kellner	7. Kellner

Prager Studenten.

1. Kellner	5. Kellner
2. Kellner	6. Poljehovský
3. Kellner	7. Kellner

*Pražští studenti
1848*

MEDICÍNA

PROBLÉMY
POVĚST

Zákonem z 22.12.1891 byly v celé monarchii zřízeny lékařské komory. Každý lékař (i ranlékař, pokud ještě někde dožívali) oprávněný k výkonu lékařské praxe musel povinně vstoupit do lékařské komory v místě svého působení. Komory měly hájit zájmy, důstojnost a vážnost lékařského stavu, zaujímat stanovisko k zdravotním nařízením, k rozmístování lékařů, jednaly se zemskými úřady a vládou atd. Dříve než v Čechách byly ustaveny lékařské komory na Moravě a ve Slezsku – v r. 1893. Jedno centrum bylo v Brně, druhé v Opavě. V Praze byla lékařská komora zřízena v říjnu 1894, měla českou a německou sekci. 29. 6. 1901 byla v celé monarchii zrušena chirurgická gremia, jejich majetek byl převeden na lékařské komory. Zřízení profesních lékařských komor předcházelo v Čechách založení dobrovolné stavovské organizace nazvané Ústřední jednota českých lékařů. Byla založena v r. 1888 a brzy sdružovala ve svých řadách většinu českých lékařů. Hájila zejména ekonomické zájmy soukromě praktikujících lékařů.

(František Kavka a Josef Petráň: Dějiny Univerzity Karlovy III. Vydavatelství Karolinum, Praha 1998.)

Doc. Bohuslav Svoboda, předseda České lékařské komory pro VNR:

Medicína nemůže záviset na ekonomice

- *Lékařská komora má dlouhou, i když přerušenu tradici. Nebyl to ale anachronismus obnovovat ji zhruba s tímtož posláním (a s povinným členstvím) jako před sto lety?*

Komora byla zrušena v roce 1952 výnosem ministra zdravotnictví Plojehara, a pak byla její činnost obnovena až v roce 1951, ale anachronismus to určitě není, protože všechny evropské země organizace komorového typu mají – snad s výjimkou Velké Británie, kde se tomu říká Britská lékařská asociace. Všechny kromě britské asociace mají povinné členství, ale vykonávat lékařskou praxi bez členství je i v Británii něco nepředstavitelného, protože tak specifickou profesi s velkým vlivem na jednotlivce i na společnost nelze dost dobře řídit normálními mechanismy. Je potřeba znát odbornou i etickou část profese zevnitř. To jsou principy komory, která na základě vlastní sebereflexe hledá a snaží se napravit chyby ve výkonu povolání. Její úloha je daleko více ve vztazích pacient-lékař, lékař-kvalita, lékař-etika, než ve vztahu lékař-ekonomika. Chápeme to tak, že lékařská komora by měla říci v obecné rovině, jaká je cena lékařovy práce a dost.

- *Právě tak ČLK zná veřejnost – z dohodovacích řízení s pojišťovnami, případně ještě z návodů, aby lékaři tu vybírali, tu nevybírali poplatky. Pak ji snad lidé spojují s účastí při výběrových řízeních – mimochodem, co se jejich výsledky stane?*

To skutečně nevím. Výběrová řízení jsou pro naše zdravotnictví nesmírně důležitá, je nezbytné skutečně zmapovat situace v nemocnicích, jaká ta síť nemocnic je a jakou mají kvalitu, vybavenost, kapacitu, co dělají. Informace, které přinesla, byly skutečně v mnoha případech překvapující a zarážející a je nutné z nich vycházet: jestliže při analýze činnosti zařízení dospěly komise k závěru, že péče neodpovídá tomu, co bychom očekávali na konci druhého tisíciletí, pak je nutné uvažovat, co s těmi nemocnicemi dál udělat. Současná vláda výsledky řízení přehodnocuje, zatím neřekla, jak s nimi naloží, hovoří se sice o dvacetiprocentním souhlasu s výsledky výběrových řízení, ale žádný konkrétní materiál na stole není.

- *Někdy ovšem byla ty konkursy chápány jako administrativní řízení, bouřily se proti tomu privátní nemocnice.*

To bylo o kvalitě, o ničem jiném. Kritéria, která tam byla zadána, byla předem definována: jaká má být vybavenost, jaká kvalita lékařů, jaký počet personálu. Pokud zařízení podmínkám nevyhovuje, nelze očekávat, že s tím bude souhlasit, a je jedno, jestli bude privátní nebo státní. Fakt je, že v 90% důvodem k nezařazení do sítě byly vážné námitky proti kvalitě jejich činnosti.

- *To byla jedna stránka spolupráce komory se státní správou. Další stránkou spolupráce je asi řízení o cenách.*

V dohodovacím řízení de facto vystupujeme zprostředkovaně, komora by o cenách nejednala, protože není profesní organizací tohoto typu. My jsme v počátku tvorby sazebníku řekli, že se hodinová mzda lékaře bude odvíjet od základní částky 150 korun na hodinu a že se navyšuje podle toho, jak je výkon složitý a v závislosti na kvalifikaci, zkušenosti atd. To bylo jediné, co komora mohla udělat. K tomu, abychom byli nyní účastníky dohodovacího řízení, jsme byli pověřeni významnou částí poskytovatelů, protože máme informace o vývoji a možnostech pojišťovenského systému. Je to činnost, kterou komora dělá okrajově, rozhodně její hlavní činností není jednou za tři měsíce se vyjádřit k navrženému systému úhrad.

- *Líbí se vám současný způsob úhrad zdravotní péče? Nezdá se vám, že rozhoduje VZP?*

Nám se ten systém úhrad nelíbí ani obecně, ani konkrétně. U všeobecného solidárního pojištění není možno vycházet z představy, že je schopen ufinancovat veškerou zdravotní péči, kterou umí moderní medicína poskytovat. Je to nerealizovatelné, nepodařilo se to nikde v celém světě ani v daleko bohatších státech s daleko vyšším podílem HDP, dávaného do zdravotnictví. Je to cesta, která nemá

řešení; rozpor mezi objemem prostředků a množstvím péče za to poskytovaným je tak velký, že de facto léčebná činnost je trvale systematicky podfinancována, náklady na péči vynaložené se nevykřívají a důsledkem je zadlužení hlavně velkých nemocnic, kde je péče nejsložitější a nejdražší.

- *V rozhovorech s novináři jste projevil obavy, že by solidarita mohla vést ke snížení úrovně zdravotní péče, a v této souvislosti jste použil termínu „acylpyrinový standard“. Jaké by ty standardy tedy měly být?*

Na celém světě se hovoří se o tom, že je třeba definovat standardy, to znamená říci, který způsob léčby, které použití přístrojů je správné v diagnostice a v léčbě. Podle naší představy standardy musí být definovány tak, aby odpovídaly současným možnostem a současnému odbornému konsensu, že takto je to nejlépe nebo správně. To je pro nás medicínský standard.

- *Kde na něj brát?*

Nemůžeme akceptovat myšlenku, že primárně to bude odpovídat ekonomickým možnostem – mohou definovat veškerou činnost léčebnou standardu té kvality, jak to současná věda vyžaduje, z toho samozřejmě vyplyne, kolik to bude stát, a každá ekonomika, každá vláda, parlament, musí rozhodnout, na co z toho musí mít. Daleko nejhorší varianta by byla, kdyby se poskytovala jenom péče v bazální, základní úrovni, protože se to sekundárně prodraží, léčba bude delší, komplikovanější, následky budou větší. Standard by vlastně měl říci – nebo rozdělit – to, co z pojistného má být hrazeno, a co ne. Velké peníze stojí dvě věci – buď jsou to složité nákladné drahé věci, třeba transplantace, anebo tisíckrát nic – tisíckrát 25,50 za kurýrování rýmy. A je otázka, zda právě tyto věci, které jsou v kvantu drahé, mají být zahrnuty do pojištění. Pro člověka v plném pracovním nasazení přece není problém, aby rýmu řešil zakoupením acylpyrinu; nemusí mít na to recept, nemusí chodit k lékaři, nemusí kvůli tomu ztratit půl dne. A v důsledku to znamená, že peníze, které tady nebudou vyčerpány, mohou být použity na to, aby ten člověk – až bude těžce, vážně nemocen, vyřazen z pracovního procesu, mohl být léčen nejlepší možnou metodou. Pojištění, které máme, je pojištění Bismarckova typu, zavedeného za tohoto kancléře v německém císařství; tak dlouho už funguje tato varianta a bylo definováno jako instituce, která má zajistit financování pro nemocného člověka v případě těžké, vážné nemoci, kterou by nemohl ekonomicky, časově vyřešit ze svých vlastních prostředků. My to ale expandujeme a vztahujeme úplně na všechno od bílé plomby až po transplantaci.

- *S tím acylpyrinem vám musím oponovat – mám pocit, že lidé v produktivním věku si stejně půjdou ten acylpyrinem sami koupit, ale důchodci –*

To byste se divila! Gros populace, to jsou lidé ze střední nebo z nižší střední vrstvy, zaměstnanci v pravém smyslu slova, a ti samozřejmě vždycky všechny tyto výhody využívají!

- *To se tedy opravdu dívím, беру námitku zpět. Ale z čeho se mají hradit ty ostatní věci?*

Jsou dvě možnosti – buď to člověk platí přímo, nebo se na to pojistí jiným mechanismem, a pak začne uvažovat o svém zdraví jako o velmi důležité součásti života, začne plánovat. V Americe, která byla tvrdá, nepojištěna, tak tam to už každý chápe. Myslím, že je nutno zvolit si priority a jednou z nich musí být to, že se pojistím pro případ, že bych byl nemocen, to znamená, že vytvořím nějaký pojistný program. Stát by měl pojišťovat to, co je velké, závažné, nutné, a toto by si měl každý rozhodnout sám: budu chtít to zaplatit; vsadit na to, že nebudu mít ani tu rýmu a jen občas zaplatím, nebo si vytvořím pojistný systém. Dnes se dělají ve světě tzv. taylorované pojistné plány ušité na míru, kdy mladým nabízejí výhodné pojištění úrazové na autohavárie, překopnutou nohu při fotbale a když je jim pětatřicet, čtyřicet, už jim to mění a pojišťují je na žlučové kameny. To znamená samozřejmě pro lidi úsporu a pro pojišťovny rozvržení pojistných problémů tak, aby je dokázaly uhradit.

- *To by ovšem měla být věc státu, to je politické rozhodnutí.*

My to říkáme jen proto, že naše kontakty přesahují přes hranice a máme informace o tom, jak to ve světě funguje.

- *Zatím jsme hovořili o působení komory směrem nahoru, ale vy působíte i směrem opačným, k lékařům a k pacientům. Pravděpodobně se na ČLK obracejí lidé, kteří se jednáním lékařů cítí poškozeni. Chodí vám mnoho stížností od pacientů? Jak je posuzujete?*

Všechny tyto otázky řeší Etický kodex ČLK, který byl akceptován i EU, protože jsme byli přijati za stálé pozorovatele v Radě Evropy. A samozřejmě naše předpisy musí být kompatibilní s předpisy EU. Na stížnosti máme jednoznačný mechanismus. Komora je dvoustupňově organizovaná, na okresních úrovních jsou revizní komise, ke kterým se může stížnost podat, komise stížnost přešetří, udělá závěr, postoupí výsledek čestné radě komory, která rozhodne, jestli je právo na straně pacienta. Podobně lze řešit i problémy mezi lékaři navzájem, a pokud by některá strana nebyla spokojena, může se odvolat k centrále komory, kde je ústřední revizní komise a ústřední čestná rada. Samozřejmě každé rozhodnutí čestné rady je napadnutelné a může být přezkoumáno soudem. Máme 86 okresních sdružení a každé do roka řeší řádově okolo stovky stížností pacientů na lékaře. Zhruba 90% stížností se ukáže jako stížnosti neopodstatněné, ve zbývajících, které jsou oprávněné, komora dělá závěry a vynáší verdikty – důtky, pokuty, až k vyloučení z komory, což je de facto zákaz výkonu povolání.

- *Žádají o pomoc také lékaři, když jim třeba křivdí pojišťovny?*

To je zvláštní agenda, s pojišťovnou jsme vytvořili institut smířčího řízení, což je vztah mezi plátcem, poskytovatelem a profesními organizacemi, tam komora dává odborné stanovisko a může lékaře obhajovat.

● ***Řídí se pojišťovny názorem komory?***

Ve třiceti procentech je naše obhajoba toho lékaře úspěšná. Pojišťovna musí to smířčí řízení respektovat, jiné je, že se lékaři bojí smířčí řízení vyvolat nebo nemají odvalu ani ten úspěšný pro ně výsledek nechat realizovat, protože plátce je plátce, a když je majoritní, tak je to obtížné. V 70ti procentech případů úspěšní nejsme, ale v těchto případech ten, kdo si stěžuje, vždycky pravdu nemá. Nedo- stane-li smlouvu, pak to může být proto, že je někde jinde v zaměstnaneckém poměru, že jde o tzv. souhrn praxí nebo o Prahu, kde gynekologů je vedle sebe třeba patnáct.

● ***A když pojišťovna některému zařízení neprodloužila smlouvu?***

My jsme udělali typovou smlouvu s pojišťovnou, že lékaři, který v časovém ter- mínu požádá o typovou smlouvu, automaticky bude dosavadní smlouva prodlou- žena o tři roky, a to je do konce roku 1999. Pokud to ten lékař respektoval, pak tu smlouvu dostal.

● ***Vaším raison d'être je také vzdělávání?***

Ze zákona jsme garanty odbornosti výkonu povolání. Jednak na základě podkla- dů atestačních zkoušek vystavujeme licence, oprávnění, jednak naplňujeme celo- životní vzdělávání, udržování kvality lékaře po složení atestace. Je to systém získávání kreditů za vzdělávací akce – přednášky, symposia, cílené studijní po- byty; každý lékař, který pracuje na licenci, musí v průběhu pěti let získat určitý počet kreditů, aby mu oprávnění mohlo být prodlouženo.

● ***Z toho, o čem jsme mluvili, je zřejmé, že ČLK má úkoly směrem nahoru i směrem dolů, je tedy vystavena tlaku ze dvou stran. K tomu musí mít ovšem hodně vnitřní síly. Nevznikají v ČLK konflikty třeba mezi soukromými zdra- votníky, poskytovateli léčebné péče a mezi zaměstnanci?***

V každém případě je komora mezi dvěma mlýnskými kameny – nemá ji rád stát a pojišťovny a nemají ji rádi lékaři, pokud se jim nějakým způsobem šláplo na kuří oko. Další problém vidím v tom, že komora má v současné době 40 tisíc členů a ti mají rozdílné profesní zaměření podle oborů i podle způsobu výkonu povolání. To vždycky přináší třenice. Komora se snaží jednat nadstranicky, i její představenstva jsou složena tak, aby tam všechny její složky byly paritně zastou- peny, a také složení sjezdových delegátů odpovídá složení členů a tomu, že 51% lékařů je privátních. Nelze samozřejmě tvrdit, že tento problém neexistuje, ale snažíme se hrát roli integrující, aby to, co je spojující, nás spojovalo, a to co je rozdělující, nebylo jednou nebo druhou nebo třetí stranou využito v neprospěch.

● ***Není skutečně prnutí mezi radikálním křídlem reprezentovaným LOK a mezi u- mírněnějším, představovaném vaší osobou? Neoslabuje to činnost komory?***

Teď už asi ne, všemi je už respektováno, že komora není odborová organizace, má povinné členství, konečně se to podařilo vyjasnit. LOK a Odborový svaz

zaměstnanců ve zdravotnictví mají svou oblast činnosti a my do ní zasahovat nehodláme, nebudeme a dnes už tento problém odezněl, i když tady jednu dobu byl.

● *V listopadu bude sjezd, jaké budou hlavní úkoly?*

Samozřejmě bude muset jednat o spoustě věcí, souvisejících s vývojem zdravotnictví u nás, ať už v oblasti nemocniční a ambulantní péče, a tam těch odborných i etických problémů je celá řada. Hlavně ale musí zvolit nového prezidenta, protože končím druhé funkční tříleté období a podle stavovských předpisů potřeť už kandidovat nelze.

S prezidentem ČLK hovořila M. Fleissigová

**Prof. Severin Daum pro VNR:
Naši lékaři se nemají zač stydět**

● *Na setkání zahraničních Čechů jste přijel z Mnichova, kde žijete a pracujete, ale kromě toho přednášíte i v Praze - na které fakultě?*

Na 1. lékařské fakultě UK, přesněji II. interní klinice, kde jsem vyrůstal od roku 1942. Zabývám se otázkou nemocí plicních a kardiopulmonálních; to je obor, který začínali především Američané, pak Švédové v Evropě a Švýcaři. My jsme byli také jedni z prvních, kteří zaváděli tento obor kardiopulmonologie, to je vliv onemocnění plicních na funkci srdeční, respektive selhávání srdce a změny na plicích na podkladě srdečního onemocnění. To je zajímavé, moderní a velmi hezké.

● *V kterých letech se s kardiopulmonologií u nás začínalo?*

Já jsem v roce 1954 a 1955 sestrojil jako pátý v Evropě umělé čištění krve takzvanou extrakorporální dialýzou, umělou ledvinou, a měli jsme nádherné výsledky. Bylo to za profesora Vančury, šéfa druhé interní kliniky. Když náhle zemřel v roce 1953, tak mi jeho nástupce prof. Herles řekl: „Daume, vy jste udělal všechno, co je možné u té umělé ledviny, tak teď dáte dohromady kardiopulmonologii.“ S tou jsme začínali asi v roce 1957.

● *Ptám se proto, že naše lékařství bylo v té době zřejmě na dobré úrovni. Vy teď můžete srovnávat své zkušenosti jednak z těch padesátých let, jednak z Mnichova a navíc i z Prahy. Dá se říci, že jsme si jako ČR tuto vysokou úroveň udrželi?*

Domnívám se, že ještě dlouho dobu, i za komunistického režimu, doznávala ona prvorepublikánská úroveň medicíny, která byla opravdu na světové výši. Pak se to trochu zhoršilo hlavně kvůli neschopným přednostům klinik, kteří byli jmeno-

vání i na podkladě politické knížky, a neměli znalosti. Podivuhodné ale bylo, že naši lidé, jak kolegyně tak kolegové, měli úžasný styk se zahraniční literaturou, která je udržovala na výši, takže ten poklesek naší medicíny byl podle mého názoru velmi přechodný a velmi krátkodobý. Dnes je naše lékařství určitě zase znovu na světové úrovni a nemusí se absolutně stydět.

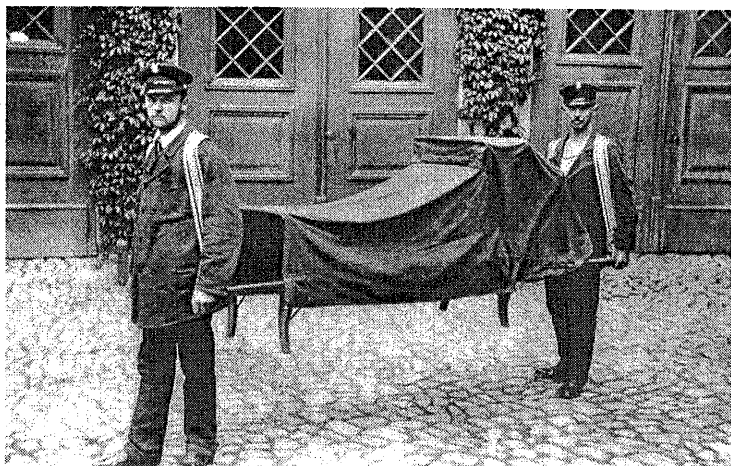
● ***Myslíte si, že také úroveň vysoké školy je u nás dostatečná?***

To je velmi těžká otázka, aby člověk na to jednou větou odpověděl. Naše vysokoškolské studium nebo systém je rozhodně nutno reformovat. Ale není možné, aby každý ministr, který přijde, se chtěl „zapsat do dějin“, a jen proto si vymýšlel zase novou reformu. To se musí pořádně promyslet a opravdu – jak se říká - z gruntu přepracovat, ale to není jenom v našem školství, tento proces probíhá ve všech státech Evropy.

● ***Nezdá se vám, že vzdělávání naráží na meze, na možnosti univerzit? U nás studuje na vysokých školách 20-22% mladých, v USA je to asi 30 procent, v Německu se také k tomuto číslu blíží. Na sympoziu jste říkal, že jste proti numeru clausu, ale něco se asi s tím množstvím adeptů bude musít dělat.***

To je velmi jednoduchá věc. Dnešní zkoušky z fyziologie, anatomie, histologie jsou velmi mírné a tam je nutno počít studentů tzv. prosívat, ponechávat opravdu jenom dobré. Ovšem ty zkoušky musejí být zárukou kvality studentů, a ne aby rozhodovala špatná nebo dobrá nálada examinátora, který jednou vyhodí všechny a jindy nechá zase projít i neschopné. Poznat, nakolik je student schopen nejenom vědomostně, ale i určitou osobní i lidskou stránkou, nelze ve čtvrtině, na to je zapotřebí delší doby.

Otázky kladla M. Fleissigová

*Sanitka
před
sto lety*

*Pod Hradní skálou a Artušovým sedlem
aneb
ve Skotsku po pěti letech*

Zkušenosti z pobytu ve Western General Hospital v Edinburghu

Zhruba před pěti lety (*VNR 1/93 – pozn. red.*) jsem měl příležitost rozepsat se na stránkách *Vita Nostry* o svém tehdy ještě pregraduálním pobytu ve skotské nemocnici v Melrose. Pokud se pamatuji dobře, byl to referát plný nepříliš kritického nadšení z nových a - jak se mi tehdy zdálo - bezchybně fungujících věcí. Letos na jaře jsem měl příležitost vrátit se téměř na stejné místo znovu, což mi dalo kromě nových poznatků též možnost kritického zhodnocení mých tehdejších dojmů a posouzení, kam se od té doby vyvinulo zdravotnictví české a britské. Veden snahou o úsporu čím dál dražšího papíru i (čím dál dražšího) času čtenářů, rozhodl jsem se namísto slohového cvičení, což je forma běžná u referátů ze zahraničních cest, nabídnout několik heslovitých údajů, které pokládám za zajímavé a hodné zaznamenání. Pro snazší orientaci jsou tyto údaje uvedeny do tří oddílů: Fakta, Pěkné a Méně pěkné. Zájemcům o bližší podrobnosti je rád předám ústní formou.

Fakta

Místo pobytu: Western General Hospital v Edinburghu (dále WGH), oddělení klinické a laboratorní hematologie.

Doba pobytu: únor – červen 1997.

Cíl pobytu: Podpůrná péče o pacienty s hematologickým onemocněním.

Velikost oddělení: 10 lůžek na jednotce intenzivní péče a 15 lůžek na standardním oddělení, které ovšem obsahuje 5 jednolůžkových pokojů. V případě potřeby je tedy možno na jednolůžkových pokojích umístit až 15 rizikových pacientů najednou. Laboratoř standardní velikosti a vybavení.

Stáří oddělení: zrekonstruováno, rozšířeno a nově vybaveno v r. 1996, kdy bylo do WGH za minimálního zájmu veřejnosti a médií přestěhováno dříve samostatné oddělení z Edinburgh Royal Infirmary.

Náplň práce: z 90% léčba pacientů s hematologickými malignitami – akutní a chronické leukémie, non-hodgkinské lymfomy, Hodgkinova nemoc. Program autologních a příbuzenských alogenních transplantací, dohromady cca 30–40 výkonů ročně. Jak velikostí, tak rozsahem programu jde o standardní oddělení klinické hematologie na britských ostrovech, větší aktivitu vyvíjí jen několik málo center, jako slavná Hammersmith Hospital v Londýně, kde se ročně transplantuje cca 200–250 pacientů.

Způsob vedení: Na oddělení působí čtyři konzultanti, stejný počet registrars (lékaři v odborném výcviku) a asi 5–6 senior house officers (před zkouškou MRCP, což je obdoba naší atestace).

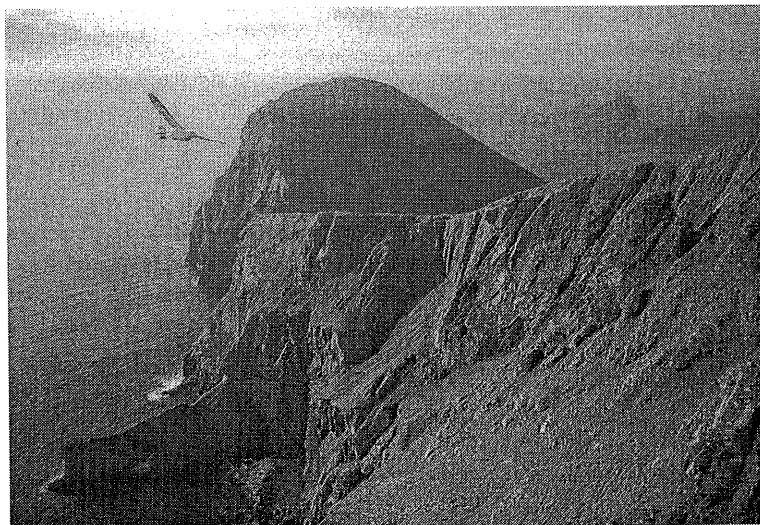
Spádová oblast: East Lothian, Five – cca 1.5 milionu lidí.

Vazby v nemocnici: S hematologickým oddělením sousedí 50ti-lůžkové onkologické oddělení s vlastní malou jednotkou intenzivní péče (4 lůžka, zde probíhají např. autologní transplantace u karcinomů mammy) a o to větší jednotkou radioterapie s novým lineárním urychlovačem. Kromě klinické laboratoře je ve stejné budově i výzkumná John Hughes Bennet's Laboratory, která se zabývá výzkumem hemopoetických kmenových buněk.

Vazby mimo nemocnici: Jsou nekoliké. Léčba akutních leukémií v rámci studií Medical Research Council (MRC), léčba lymfomů v rámci Scottish and Newcastle Lymphoma group, transplantační program víceméně samostatný, je-li indikována nepřibuzenská transplantace, je tato překvapivě prováděna spíše v Londýně než v blízkém Glasgow – zdá se, že rivalita mezi sousedícími pracovišti není specificky českým problémem.

Pěkné

Pěkné je již samotné umístění Western General Hospital na svahu jednoho ze sedmi vrcholů, na nichž se Edinburgh rozprostírá, s výhledem na západní

část města. Přimo z oken pacientů jednotky intenzivní hematologické péče se otvírá skvostné panoráma s Hradní skálou i Artušovým sedlem, což jsou dva další vrcholky Edinburghu. Musím přiznat, že tento výhled oceňují především lékaři, pacienti by bez výjimky dali přednost výhledu z okna ze svého domova s panoramatem méně skvostným.

Ke kladným dojmům (po stránce národního sebevědomí) patří bezpochyby zjištění, že pokud jde o faktickou stránku věci, je medicína stejná v Čechách jako ve Skotsku. Léčebná strategie se liší minimálně či jenom v drobnostech. Rozdíly jsou ovšem v realizaci, tj. právě např. v podpůrné léčbě. Patrná je snaha o standardizaci postupů v rámci oddělení, psané standardy existují v podstatě na vše, počínaje odběrem krve a konče třeba antimikrobiálním protokolem. Výsledkem je přehlednost a reprodukovatelnost péče, možnost srovnání a publikace výsledků a v neposlední řadě i úspora prostředků, nevýhodou je značná byrokratická - viz níže. Ovšem práce lékařů probíhá za těchto podmínek v podstatně větším klidu a jistotě, což má svůj význam hlavně u mladších lékařů, kteří jsou nuceni poměrně často ze dne na den přecházet z jednoho oboru do druhého.

Základní rozdíl mezi českým a britským lékařem: britští lékaři v univerzitních nemocnicích (měl jsem kromě WGH příležitost poznat i Royal Infirmary a krátce též Hammersmith Hospital v Londýně) mají na všech úrovních podstatně větší rozhled, jejich poznatky ve vlastní specializaci jsou hlubší a povšechný rozhled širší než u českých kolegů. Zde se nemůžeme vymlouvat na vlastní omezené možnosti, protože dostupnost informací je již nějakou dobu srovnatelná (dokonce se domnívám, že Středisko vědeckých informací ve FNKV funguje

podstatně lépe než ve WGH). Britský lékař je již od pregraduálních let veden k systematickému a metodickému sebevzdělávání, které je dále utužováno postgraduálními přednáškami a semináři (páteční odpolední hematologický seminář se protáhne v průměru na tři hodiny!) a prověřováno velmi obtížnými postgraduálními zkouškami (MRCP, odpovídající zhruba naší první a MRCPPath, odpovídající již přesněji naší druhé atestaci). Odpověď na otázku, nakolik se tato příprava promítne do péče o konkrétního pacienta, není kupodivu tak jednoznačná. Zvládnutí většího množství modelových situací může teoreticky vést k časnějšímu určení vzácných onemocnění či komplikací, na které český lékař nemyslí, protože o nich nikdy nečetl a utápí se při jejich diagnostice v bateriích drahých a zbytečných vyšetření. Na druhé straně se vždy vyskytne řada pacientů, jejichž obtíže nehrají do žádného z klinických syndromů, u kterých se vyšetření, do něhož jsme vkládali největší naděje, ukáže jako nepřínosné nebo u kterých je nutno zahájit léčbu dříve, než jsou k dispozici výsledky. (Příklad za všechny: empirická ATB terapie u febrilních neutropenických pacientů. Zde je nutno začít léčit dříve, než je k dispozici mikrobiologické vyšetření a když je toto negativní, je nutno empiricky nejen začít, ale i pokračovat). V praxi tak „vzdělanější“ britský lékař postupuje zhruba v devíti desetinách případů naprosto stejně, jako by postupoval jeho „méně vzdělaný“ kolega český.

Kdybych si směl z britské medicíny vzít domů jakoukoli jedinou věc, patrně by to byl Medical Research Council (MRC). Tato instituce nejen dohlíží na výše zmíněné postgraduální zkoušky (MRCP, MRCPPath), ale hlavně „má na svědomí“ desítky studií ve všech oblastech medicíny a tedy i v hematologii. Mezi nejúspěšnější hematologické studie patří klinické studie léčby akutních myeloidních leukemií, které jsou jedny z nejlepších ve světě. Vedle studií MRC pochoitelně existují řady studií unicentrických či regionálních, ale MRC studie mají nezastupitelnou úlohu v organizaci studií, do nichž je potřeba většího množství pacientů anebo která jsou z nějakého jiného důvodu obtížná na organizaci či málo atraktivní. (V jiných oblastech medicíny můžeme zmínit např. studii léčby hypertenze u starých pacientů, která byla jednou z přelomových studií co se týče náhledu na tuto nemoc). Práce pro MRC je velmi prestižní a lékaři, kteří mají zaměstnání u MRC ve svém curriculum, mají značně zlepšené vyhlídky při výběru dalšího zaměstnání.

Méně pěkné

Britský systém medicíny je velmi tvrdý k mladším lékařům, tzv. house officers. V r. 1992 sice vstoupil v platnost tzv. New Deal - Nový úděl, jehož cílem bylo zajistit mladším lékařům důstojnější pracovní podmínky a snížit jejich enormní pracovní zatížení, často však zůstalo pouze u slibů. Mladším lékařům se sice snížilo množství odpracovaných hodin, ale z důvodů omezených prostředků na mzdy jich nemocnice nadále mohou zaměstnat jen omezený počet. Vzniklé situace jsou řešeny často prací na směny, kdy jeden z mladších lékařů slouží např.

po tři týdny denní a po tři týdny noční směny, pak má určitou dobu dovolenou. Papírově tedy odpracuje menší množství hodin, ale v jejich průběhu pracuje více. Je to velmi obtížná práce, kdy lékař pořádně nezná svého pacienta a pacient svého lékaře a navíc house officer, který slouží noční směnu, má značně ztíženou možnost konzultace případů se zkušenějším kolegou - ten totiž slouží „na telefonu.“ Práce mladého lékaře je ovšem často redukována na pouhé hašení nejnaléhavějších situací a pocit strachu, že kdykoli se může stát cokoli. Je nutno přiznat, že po prvním roce, kdy se z house officera stane tzv. senior house officer, se jeho situace poněkud zlepší a po složení MRCP a získání místa registrara se zlepší velmi podstatně. Být v Británii středně či výše postaveným lékařem není vůbec špatné.

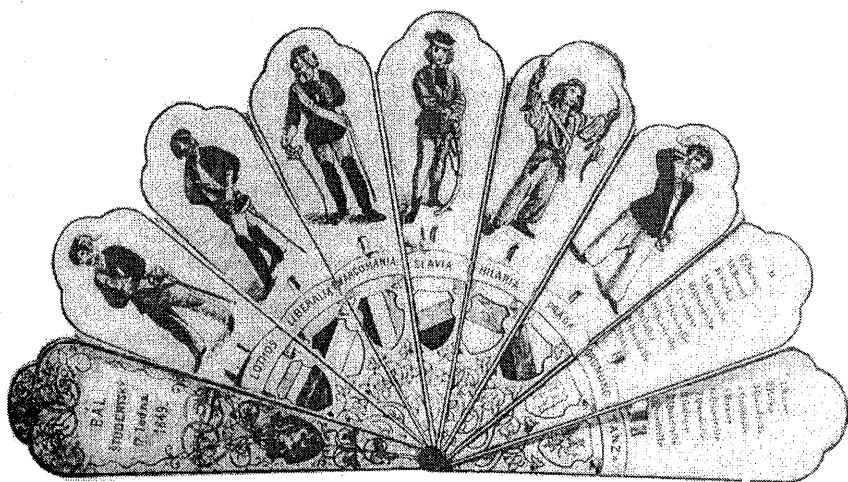
Velmi rozvinutá je britská byrokracie. Kdo si myslí, že po zkušenostech z Čech jej nemůže nic překvapit, hluboce se mylí. Nechvalně známí imigrační úředníci jsou pouze lehkou průpravou na to, co cizince po příjezdu do Velké Británie čeká na každém kroku. Rezervace místenek, vyplňování nejrůznějších dokumentů a organizace čehokoli zabere v Británii minimálně o polovinu více času než u nás. Totéž bohužel platí pro registraci u General Medical Council, která lékaře opravňuje k vykonávání praxe (nikoli nutně k tomu, aby byl za svou práci placen - peníze na cestu a pobyt jsem si musel sehnat v Čechách) a pro jejíž získání je nutné splnit celou řadu náležitostí. Pro lékaře - nečlena EU přijíždějícího na krátkou dobu (tj. půl roku či méně) je velmi obtížné, ne-li nemožné registraci získat na místě, i když se jedná o registraci dočasnou (trvalá registrace, odpovídající americké nostrifikaci, je de facto možná pouze pro občany Velké Británie či EU). Zájemce - nečlen EU, který se zajímá o placené zaměstnání, musí navíc složit jakousi zkoušku odborné a jazykové způsobilosti (PLAB), za jeden pokus zaplatí něco málo přes 500 liber, dočasná registrace stojí dalších 300. Zájemcům o studijní pobyt v Británii z řad českých lékařů je nutno důrazně doporučit podání žádosti o registraci dostatečnou dobu před odjezdem. Dále je nutné si zajistit podporu tzv. „sponzora“ buď odborné společnosti či univerzity, která mu umožní se zmíněným zkouškám vyhnout. Za registraci bez zkoušky však zaplatíte liber 400.

Oficiálně jsou tyto průtahy vysvětlovány snahou o zachování úrovně péče o britského pacienta, což je poměrně vratké zdůvodnění. Je-li tomu skutečně tak, pak je totiž s podivem, že General Medical Council není znepokojen situací, kdy většina nemocniční péče leží na bedrech nekvalifikovaných house officers, jak o tom píšou výše. Řada starších lékařů mi ostatně v osobních rozhovorech potvrdila, že pravou příčinou je snaha ztížit zahraničním lékařům praxi ve Velké Británii. Nejde ani tak o těch (zatím) jen několik zájemců ze střední a východní Evropy, ale o potenciálně mnohem větší množství lékařů z Indie a Pákistánu. Ti v současné době tvoří asi 20% lékařů v britských nemocnicích a každoročně jich další stovky žádají o povolení k pracovnímu pobytu. Většinou získají místa mladších sekundářů či lékařů v odborném výcviku, kterých je dle oficiálních zdrojů

spíše nedostatek, neměl by to tedy být problém. Pokud však zůstávají déle, logicky se stávají konkurenty rodilých britských lékařů v boji o místa konzultantů. Vzhledem k tomu, že se ve většině případů jedná o poměrně schopné a motivované jedince, jejichž zkušenosti pobytem v Británii dále vzrostou, je tedy logické jim administrativním postupem zabránit již v samém vstupu do země.

Jde ostatně pouze o jeden z mnoha projevů vzrůstající xenofobie a izolacionismu na britských ostrovech. Mohu-li srovnat situaci před pěti lety, udělala v tomto směru Británie notný kus cesty kupředu. Nezájem rodilých Britů o vše, co se děje mimo jejich ostrovy, je zarážející. Jestliže před pěti lety média poměrně široce informovala o tehdy čerstvě propuknuvší válce v Bosně či o blížících se volbách v tehdejší Československu, nyní byly zahraniční zprávy omezeny pouze na informace z USA, Francie a Německa. Ostatní události byly odbyvány krátkými notickami a o České republice jsem za celé čtyři měsíce nečetl jedinou zmínku. Optimista ovšem může namítnout, že toto byl obraz Británie těsně před koncem osmnáctileté konzervativní vlády a pod vedením Tonyho Blaira se jistě vše změní. Pesimista tomu sice neuvěří, ale i on se zapíše do kursů angličtiny pro pokročilé a začne se úpěnlivě modlit za brzké přijetí ČR do Evropské Unie, aby se mohl - při troše štěstí - odejet na xenofobní Britské ostrovy odizolovat od krachujícího českého zdravotnictví. Ona totiž ta administrativní xenofobie má přece jenom tu výhodu: pokud projdete jejími úskalími, nikdo z kolegů vám nuž do břicha pro středoevropský přízvuk nevrazí. Ani kdybyste měli jinou barvu pleti.

MUDr. Robert Pytlík

Vějíř s kroji studentských spolků

TEXTY

REVOLUČNÍ LÉTA
POSLANECKÉ PENÍZE

Poníženou peticí ke svobodě studia

14. března (1848) se navečer sešli v místnostech malířské akademie v Klementinu zástupci studentů univerzity i techniky a vypracovali petici. Dbali tehdy na to, aby polovinu jejich důvěrníků tvořili Češi a polovinu Němci. Text petice byl vtištěn a panovníkovi předložen v českém i německém znění.

Požadavky petice byly vyjádřeny slovy:

Prosíme nejponíženěji:

- 1. Aby žádná schopná hlava za příčinou svého náboženského vyznání od učitelských stolic na vyšších školách vyloučena nebyla; aby nikdo proto ve vzdělání a v dalším prospěchu povolání svého omezován nebyl.*
- 2. Aby uvedena byla úplná svoboda vyučování a učení se, a dovození k vyučování aby nikdy nebylo jako posavad libovolně omezováno a zkracováno.*
- 3. Aby bylo každému možné učiněno vzdělání se dokonale v obou jazycích zemských, a to ve všech předmětech vyučování vůbec.*
- 4. Aby dovoleno bylo navštěvovati také cizí univerzity i v běhu studií.*
- 5. Dosavadní řád zkoušek aby na ten způsob proměněn byl, aby volno bylo tak řečené povinné předměty slyšeti pořádkem a časem každému vhodným, aby způsoblost ke státní službě i ku praxi závisela jedině od přísné státní zkoušky.*
- 6. Prosíme, aby přivtělen byl ústav polytechnický k univerzitě co zvláštní všemi příslušnými právy nadaná fakulta.*
- 7. Aby stát pečoval o fyzické vychování zřízením tělocvičných ústavů a plováren a ustanovením platu pro potřebné k tomu učitele.*
- 8. Aby dovoleno bylo studentstvu spojovati se v jednoty a k tomu cíli aby za základ položeny byly stanovy o jednotách nejnověji na univerzitě mnichovské vydané."*

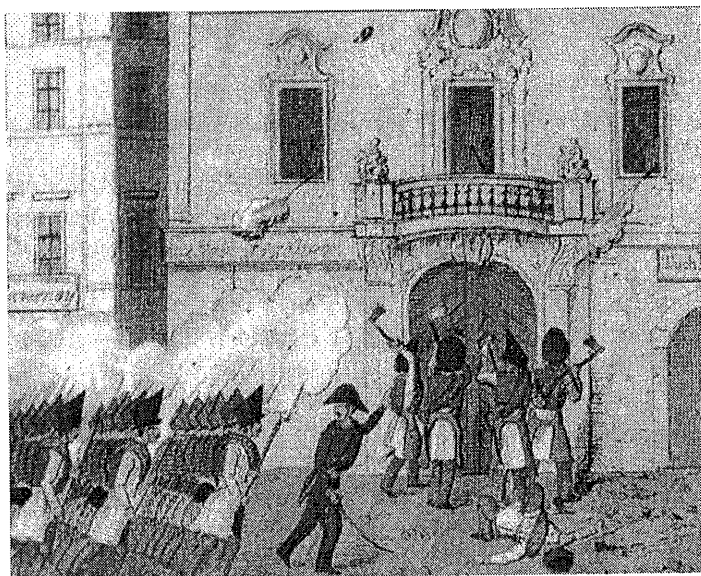
Princip svobody studia, zprvu spíše heslo, byl panovníkem přijat a prosadil se. Stal se trvalým dědictvím revoluce a působí dodnes – a také dodnes vyvolává otázky. „Úplná svoboda vyučování a učení se“ – to byl přesný překlad německého „Lehr-und Lernfreiheit“. Svoboda vyučování (Lehrfreiheit) znamenala pro přednášející svobodu volby tématu, způsobu i obsahu výkladu, svoboda učení se (Lernfreiheit) měla studentům zajistit možnost volně se rozhodovat o vlastním studiu svobodným výběrem přednášek a učitelů.

Pro náladu převratných dnů bylo charakteristické, že se k revoluci přihlásily fakulty, v nichž se sdružovali všichni doktoři. Teologickou fakultu tvořilo 43 doktorů a filozofickou 59, avšak k právnické patřilo 244 doktorů a k lékařské dokonce 709. Právě děkan lékařské fakulty Halla svolal 17. března její členy do Karolina. Sešlo se jich jen třicet, vydali však rozhodné prohlášení, v němž volali

jak po konstituci zajišťující zastoupení zájmů měst a pozemkových vlastníků, tak i po reformě „středověké organizace univerzity“ a shromáždění celé univerzity.

Lékařská fakulta se neaktivněji ze všech zasazovala za reformy, její docent Josef Hamerník vystoupil s návrhem na zrušení konkursů při obsazování stolic, zrovnoprávnění docentů s profesory. Děkan Halla připojil další požadavky na úpravu studia, které byly záhy většinou splněny. Lékařská fakulta pod vedením mladých docentů Hally, Hamerníka a Löschnera vystoupila s řadou podnětů k otázkám personální politiky, zřizování ústavů i k reformám ve zdravotnictví. Jejich příklad povzbudil i doktory filozofie, mezi nimiž nejinitiativnější byli děkan Augustin Smetana a Eduard Bruna. 4. dubna byly ministerským výnosem zrušeny úřady studijních direktorů a o činnosti fakult jako pedagogických institucí od té doby rozhodovaly profesorské sbory.

(František Kavka a Josef Petráň: Dějiny Univerzity Karlovy III. Vydavatelství Karolinum, Praha, 1998.)

Vojsko u Karolina

Majáles 1968 a medicí

Každoroční studentské majáles přijímal vládnoucí aparát s nervozitou a samozřejmě je obklopoval policií. Docela čerstvou událostí, která poznamenala vztah studentů k dalšímu společenskému vývoji, byla takzvaná strahovská demonstrace. Do nových vysokoškolských kolejí na Strahově, zbudovaných s velkou slávou, se studenti nastěhovali, ale spokojení v nich nebyli. Tato údajně vzorná stavba měla řadu nedostatků, také vadný kabelový přívod elektrického proudu. Když jednoho podzimního večera 1967 opět vypadl proud, vyšli studenti před kolej a spontánně se vydali dolů do města s voláním „Chceme světlo, chceme studovat!“

„Měli jsme pokyn rozhánět každou demonstraci,“ řekl později ministr vnitra. Policie tedy studenty rozháněla. Pendreký, slzným plynem, tloukla je po ulicích a pak ještě v kolejích, do půlnoci a pořádně, takže tu zanechala desítky raněných.

(Jiří Vančura: Naděje a zklamání, Pražské jaro 1968. Mladá fronta ve spolupráci s ČSSD v Scheinfeldu-Schwarzenbergu, Praha 1990.)

Vzpomínky doc. Martina Bojara Studentské rebelie v roce 1968

Chtěli světlo, dostali výprask

Už v říjnu 1967 to začínalo mezi studentskou mládeží vřít, když se policie (SNB) pokusila zastavit studenty, kteří se vydali při výpadku elektřiny z kolejí na Hrad – část byla surově zbita a jeden z mládenců, kteří tam byli, pak za tři dny umřel na krvácení do mozku.

Po všech pražských vysokých školách, medicínu nevyjímaje, se vzedmula velká vlna neklidu. Neuplynul ani měsíc a na tzv. výroční konferenci ČSM jsem – nevím dodneška, jak se to stalo – vystoupil podobně jako mnozí jiní studenti; dopadlo to tak, že jsme konferenci úplně „rozbili“ a do vedení ČSM se dostala podle tehdejší terminologie skupina reformně naladěných studentů. Typické pro tu dobu bylo, že ČSM vedli lidé z 5. a 6. ročníku, leckteří byli členy KSČ, která si tak chtěla udržet kontrolu nad přeci jen problematickou skupinou studentů. Už jsme měli za sebou první majáles a řadu všelijakých demonstrací u Máchy na Petříně, nepokoje na Národní třídě, akce, které byly na pomezí protestů a studentské recese. Ke svému zděšení jsem se ve druhém ročníku dostal do výboru ČSM a pak už to šlo velice rychle: v prosinci 1967 jsme založili Akademickou radu studentů, která se deklarovala jako nezávislý, nepolitický orgán a shodou okolností jsem byl tenkrát zvolen předsedou ARSu. Akademické rady studentů vznikaly na všech vysokých školách, ať už na univerzitách nebo technikách.

Na jaře 1968 jsem sice stále studoval, ale hodně času jsem věnoval nezávislým studentským aktivitám: podíleli jsme se na přípravách majálesu, koketovali jsme s Klubem angažovaných nestranfků a hlavně se setkávali s lidmi z jiných fakult, nejprve pod hlavičkou ČSM a pak pod hlavičkou nezávislého studentského hnutí.

Desaterem byla Deklarace

Od počátku až do hořkého konce naprostá většina z nás chtěla svobodnější, demokratičtější společnost, požadovala rovnost, kterou jsme vnímali jako velice výrazně narušenou s ohledem na nejrůznější kádrové a s původem rodičů související hendikepy nebo na straně druhé neoprávněné výsady. Stále zřetelněji se prosazovalo počáteční poblouznění, kterému část z nás nevěřila od počátku; část byla přesvědčena, že není chimérou ta představa, že lze za účasti části komunistické strany a za přihlížení Sovětského svazu změnit společnost tak, aby byla slušnější, lidštější a vrátila se k tradicím masarykovského Československa. Teď to vypadá skoro jako nepravda, ale pro spoustu z nás byla také velmi lákavou představa zemí se společnostmi, které měly v sobě rysy socialismu skandinávského typu; mnozí z nás v té době uvažovali o pravostředých nebo pravicově oriento-

vaných sociálních demokraciích, jejichž program se nám v té době zdál zajímavým.

Hlavně ale skutečně šlo o svobodu, rovnost v přístupu k vzdělání a volbě povolání. Z toho se výrazně ozýval požadavek, aby se společnost chovala slušněji, přiměřeněji vůči vysokoškolsky a středoškolsky vzdělaným občanům, aby nebyla tak jednostranně preferována dělnická třída nebo spíš její „představitelé“.

Ve vyšších ročnících a ze strany učitelů se ozýval také požadavek na určitou úpravu ponížení a špatného ocenění lékařů a učitelů té skupiny, které říkali komunisté – a to mi vždycky vadilo – pracující inteligence.

Silný byl potom také náš požadavek na svobodný pohyb a demonstrovali jsme i za věci, které se dnes našich mladých kolegů už tolik netýkají: prožívali jsme silně Všeobecnou deklaraci lidských práv, která tehdy byla u nás vydána v tisku, dávali jsme důraz na její dodržování a požadovali jsme, abychom byli korektně spravovaným civilizovaným evropským státem. Když se teď na to dívám zpětně, přece jen přes všechny nálady a výhrady, které kolem sebe slyším, musím říci, že až na neštěstí radikalismu, rasové nesnášenlivosti a útoků na Romy, naši studenti nevnímají tak naléhavě a bolestivě to poselství Deklarace, která nám připadala jako desatero, na něž jsme se mohli v té době odvolávat, protože ji ČSSR oficiálně signovala.

Co se týče fakulty, chtěli jsme, aby nám nebyla vnucována žádná ideologie, aby učení medicíny bylo nepředpojaté, nezkresené ideologickými předsudky. Měli jsme za to, že je třeba napravit, „restituovat“, poklesky, hříchy, nespravedlnosti, které byly spáchány mezi roky 1950–68 na našich učitelích; věděli jsme, že třeba prof. Sekla a další nestraníci nebo představitelé „jiných filozofických názorů“ byli pod nejrůznějšími záminkami z profesorského sboru vypuzeni. Chtěli jsme, aby se napravily poměry v profesorském sboru a aby akademická obec byla opět skutečnou akademickou obcí, které by nevelela nějaká vedoucí síla.

Volnost, rovnost, bratrství, to nás poznamenalo, svým způsobem návrat do Evropy a osvobodit se z velmi nelibě vnímané totalitně pojímané společnosti, která měla řadu rysů diktatur. To bylo velmi silné.

Nechtěli jsme být loutkami

Invaze armád Varšavské smlouvy v srpnu 1968 vyvolala kromě odporu paradoxně i vlnu nadšení, ale na podzim jsme najednou viděli, že se děje něco strašlivého, že se hraje s celou společností hra ne poctivá, kdy těch pár politiků, kteří se nám zdáli poctivější, bylo odstavováno, protože nebyli ochotni podepsat kapitulaci. Pro nás byli symbolem protestu a vzdoru František Kriegel a lidé, proformní představitelé, kteří vedli vysočanský, později odvolaný sjezd KSČ. V září a říjnu, po invazi, jsme přemýšleli, co mají studenti udělat, zda to mají vzdát, anebo uvěřit heslu „Jsme s vámi, buďte s námi“, slepě jít do záhuby za Dubče-

kem a skupinou komunistů, která věřila, že jeden kompromis za druhým může tuto společnost spasit.

Ve zbývajících měsících pak stále více stoupal odpor radikálních studentů na fakultě vůči velmi podstatné části představitelů komunistické strany, to znamená, že původně mírně antikomunistického hnutí se stávalo protisovětsky orientovanou skupinou, v níž stále více sílilo přesvědčení, že takto to dál nejde.

Nakonec ze sněmů akademických rad vzešel názor, že listopad, v návaznosti na světově uznávaný Mezinárodní den studentstva, je vhodnou dobou, aby studenti řekli, co chtějí a co nechťejí, a jakým hodnotám dávají přednost; že nehodlají být loutkou. Stále výrazněji se prosazovalo povědomí, že cestou, kterou se československá veřejnost ubírá, 'velká část studentstva jít nechce. Na všech fakultách v rámci akademických rad studentů vznikaly stávkové výbory.

Na nás bloudy se dívali s despektem

Je třeba říci, že radikální nebyli všichni studenti medicíny. Ti, kteří měli před promocí, nám říkali, co jste se zbláznili, co povídáte o svobodě a demokracii, vždycky bude důležitější, kolik stojí pár dětských bot a jaké bude nájemné, a to ostatní nás nezajímá. U nás na fakultě to byl svým způsobem generační problém: ti, kteří viděli, že se záhy stanou lékaři, měli obavu, kterou my jsme tak naléhavě nepociťovali, že se to otočí definitivně a až to sklapne, pak to největší rebelové a bloudí odskáčou.

Doznávám, že jak jsem už znal pocit strachu a ne vždycky se mi na veřejnosti vystupovalo lehce, tak jsem si tenkrát v plném rozsahu neuvědomoval, co mohlo potkat mě, dr. Čeňka Adamce, který byl tehdy hodně radikální a také dr. Michala Anděla, tehdy MUC Anděla, když jsme na podzim v roce 1968 připravovali předposlední velké stávkové vystoupení studentů.

Týdenní škola přímé demokracie

U nás v Purkyňově ústavu na Albertově to byla okupační stávka se vším všudy, nikdy nekončící, týden trávající sitting. Využili jsme toho, že k nám s velkým nadšením a elánem chodili publicisté, střídali se u nás lidé z Reportéra, Literárka, Studenta, na besedy přišli lidé typu Ludvíka Vaculíka, lidé v té době mnohem protikomunističtěji orientovaní než výše zmínění pánové, naši pozornost upoutával tehdy mladý Ivan Medek, vystřídala se u nás celá plejáda tehdejších nebo budoucích politiků, na besedy přicházeli i dělníci. My jsme na druhé straně vysílali studenty a studentky do nemocnic a velkých závodů – jak se to potom opakovalo i v roce 1989. Po celý týden to byla neobyčejná, zvláštní škola přímé demokracie.

Bezpočet let poté, co to všechno definitivně skončilo koncem šedesátých a na začátku sedmdesátých let, části nás bylo pohroženo vyloučením ze školy nebo

jsme byli podmíněně vyloučeni, část velmi radikálních, kteří pokračovala v činnosti, byla odsouzena k nepodmíněným trestům, jako třeba Ivan Dejmal nebo Jiří Müller a další. Ale v letech 1968 a 1969 jsme mnoho věcí dělali bez zábran a k nám se připojila i skupina vysokoškolských pedagogů a vědeckých pracovníků mladšího a středního věku. Ti starší se na nás dívali s velkým despektem, protože to cítili jako určitou nepravost a vypadalo to jako studentská revolta, připomínající barikády pařížské.

Zužující se prostor nezávislosti

To, co pro nás bylo v té době velmi významné, že jsme našli oporu a pochopení - a využívalo nás pro posílení své pozice - u reformního jádra komunistů-vysokoškolských učitelů; spolupracoval s námi třeba děkan fakulty prof. Vojtěch Šnajd. Nejenže jsme se tedy mohli pokoušet - velice naivně - o politiku, ale také nás velice záhy jako představitele nezávislých svobodných studentů vzali do různých orgánů fakulty, do poradního sboru. Měli jsme tak po určitou dobu možnost vyjadřovat se k našim představám o curricula a jiných problémech, ke kterým se do té doby většinou vyjadřovali ti, kteří byli kvalifikováni určitou mírou loajality a politického přesvědčení. To znamená, že 14-16 měsíců kromě toho, že jsme se podíleli na stavce jednak v listopadu, jednak na té druhé, méně povedené, nicméně více naplněné úzkostí po úmrtí Jana Palacha, tak jsme se snažili do posledka, do jara 1969, pracovat v té postupně se zužující oblasti co nezávislému studentskému hnutí zbývala.

Nepoučili jsme se

To, že jsem byl členem stávkového výboru a moderoval jsem větší část mítinků, mi dalo příležitost poznat, jak se má komunikovat s lidmi přes mikrofon a jak udržet po hodiny jejich pozornost. Na druhé straně jsme byli donuceni s pár kamarády a kolegyněmi se zabývat věcmi, které měly ráz komunální a ráz činnosti prospěšné pro fakultu. Zajímavé bylo, že se za nás postavila část pedagogů.

Jiná část těch pravověrných komunistů se na nás ale dívala s despektem, a to se potom kolegovi Andělovi, kolegovi Adamcovi i mně málem osudově vymstilo. Na podzim v roce 1971 byly první volby po sovětské okupaci, byli jsme v pátém ročníku a byli jsme pozváni na předvolební shromáždění. Já nepoučen tím, co jsem si málem spískal v r. 67, když jsem vystoupil na mítinku ČSM, jsem hovořil poněkud emotivně a po mně také kolega Anděl, že takhle s námi nemohou jednat; chtěli totiž, abychom prohlásili, že budeme hlasovat pro KSČ a část řekla, že ten požadavek je nepřijatelný a neodůvodněný.

Předvolební mítink, kde jsme měli demonstrovat svou občanskou ochotu dát svůj hlas světlé budoucnosti pod vedením KSČ, skončil tedy tak, že se druhý den sešel celozávodní výbor a projednával provokace těch lidí, kteří svým způsobem málem zavinili katastrofu na fakultě, kteří jsou nepoučitelní a kteří ještě

Budoucí lékaři slaví majáles v roce 1968

dva roky poté, co se měli poučit z krizového vývoje, naprosto klidně a nestoudně vystupují s názory nepřijatelnými.

Nebylo to nic ve srovnání s tím, co dělal kolega Ivan Dejmal, nebo Jiří Müller, kteří vedli letákové akce a pokoušeli se organizovat podobně jako třeba Petr Uhl nějakou ilegální studentskou činnost nebo činnost nezávislých intelektuálů. Stačilo to však k rozhodnutí, že máme být vyloučeni z fakulty. Skutečně, aniž bychom to věděli, jsme tři dny z fakulty vyloučeni byli, ale potom někdo řekl, že by si fakulta neměla vytvářet nové mučedníky, nové oběti, a nějak nám to prošlo.

Pak jsem si uvědomil, že nemám dostatek ani sil, ani chuti, abych se dostal do mlýnice výslechů a vyšetřování, a tak jsem se věnoval studiu a pracoval jsem v charitativní instituci křesťansky zaměřené, která se věnovala péči o sociálně hendikepované děti, což mi umožnilo převést činnost pro společnost do více tolerované aktivity.

Poznamenalo nás to na hodně let

Když se dívám zpátky, jaké to bylo před třiceti lety, musím říci, že doba byla velmi zlá a že studenti i část kantorů na hodně let poznamenala. Vznikla ale

také přátelství na desetiletí a hodně dlouho se řada lidí k nám i v těch normalizačních letech hlásila a děkovala za to, jaké to bylo a za zkušenost, která se až do r. 89 opakovat neměla.

Řada studentů, kteří podíleli aktivně nebo pasivně na událostech 1968–69, viděla, že nemohou a nesmí udělat kompromis, který za normalizace řada lidí udělala, a že s komunistickou stranou nikdy nic společného nemohou mít. V části z nás zůstalo to vědomí, že člověk má zůstat svůj, nezávislý. To pokušení, které sebou přinášela léta po ro68, zvláště normalizační rok 1975, velká část z nás dokázala překonat a někteří hlavně z jiných, radikálnějších fakult, končili jako signatáři Charty 77 nebo pracovali v disentu. Já osobně a někteří z mých přátel někdy tišeji někdy zřetelněji se s disentem solidarizovali a spolupracovali.

Rebelové po třiceti letech

Přítel Vladimír Komárek, přednosta dětské neurologické kliniky, který se také kdysi účastnil těch hektických stávkových dní na Albertově a který pak byl jedním z mála, kteří se v roce 1989 podíleli na stávce v motolské nemocnici, říká, že by i po třetí jel se mnou, kdyby to bylo třeba. Prý se trošku bojí, abychom, až jednou skončíme v domově důchodců, se už jako stařiči nad hrobem naposledy v životě nepokoušeli rozdmýčávat zase nějakou protestní akci. Doufám, že nás to mine. Je ale pravda, že s částí lidí z r. 1968 jsem se znovu setkával jak při událostech v roce 1989, tak tři čtyři roky po revoluci, kdy byli aktivní a občansky angažovaní na nejrůznějších úrovních naší společnosti.

Většina z nich se ale jako já vrátila zase ke své civilní práci, třeba Zdeněk Zbořil. Někteří z kamarádů jsou v byznysu, někteří v novinách, s Jiřím Müllerem se setkávám v Nadaci Charty 77, s kolegou Andělem na vědecké radě UK, ale větší část lidí, kteří se v letech 68–69 podíleli na studentské činnosti, se nějakým způsobem po přechodné epizodě v politice vrátila k civilním povoláním nebo k něčemu, co nezavání tolik angažovanou politikou.

Značná část mých spolužáků v roce 1969, když to všechno skončilo, využila poslední možnosti vycestovat, hlavně na stipendijní pobyty, a když se zavřely hranice a začalo jim být „smutno“ po střílení a demonstracích, už se nevrátila. Po světě jsou tak rozesteti představitelé české lékařské školy, kteří realizovali svůj sen o svobodě, rovnosti a bratrství elegantněji než my. Část z nich se hned po roce 1989 ozvala a nabídla nezištně pomoc jako konzultanti – jako třeba Tůmovi a Němečkovi, kteří založili Československo-švýcarskou zdravotnickou společnost. Nezištně pomáhali s Unii sester v domácí péči a udělali neobyčejně mnoho pro osvětu lékařů.

*Vyprávění doc. M. Bojara, Csc., děkana II. lékařské fakulty UK,
1990-92 ministra zdravotnictví ČR, zapsala M. Fleissigová*

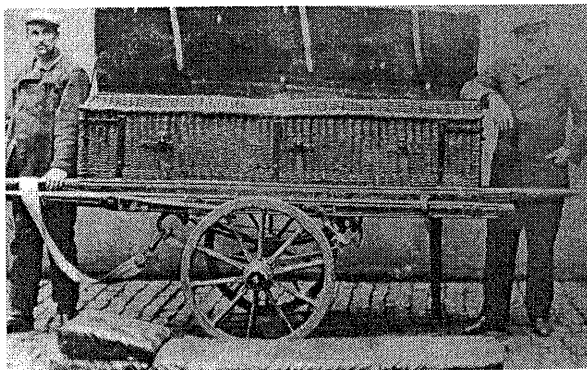
Na shromáždění k 17. listopadu se pražští studenti rozhodli, že po tři dny neopustí fakulty, aby tak zdůraznili své požadavky. Je příznačné, že požadavky nesměly být publikovány, ale že je všichni znali. Dotýkaly se také pobytu sovětských vojsk a jejich zasahování do československých poměrů.

K pražským vysokoškolákům se okamžitě připojili studenti v Brně a všech vysokoškolských městech českých zemí. Na Slovensku pro zachování dekora byly na dobu stávky vyhlášeny rektorské dny volna.

Stávka byla klidná v tom smyslu, že se neprojevila na ulicích, pouze ve fakultních budovách. Nebyla to však akce stavovská. Získala sympatie veřejnosti a vyvolala značnou pozornost zejména mezi pracujícími v závodech.

Předsednictvo strany prohlásilo, že stávka nepřispívá ke konsolidaci společenských poměrů a že narušuje výchovný a vzdělávací proces. K ostřejšímu tónu nebo represivním akcím však nesáhlo. Prvořadým zájmem státního vedení bylo, aby se stávka nerozšiřovala mimo oblast vysokých škol. O měsíc později vláda se zástupci studentů jednala a velkomyšlně jim odpustila. Organizátoři stávky byli samozřejmě označeni a po necelém roce postiženi tvrdou represí.

(Jiří Vančura: Naděje a zklamání. Mladá fronta ve spolupráci s ČSSD v Scheinfeld-Schwarzenbergu, Praha 1990.)

*Košatina
na přepravu
opilců*

Každá, i poslanecká, koruna dobrá

Chvályhodná snaha senátorů zákonem zrušit letošní 14. platy ústavním činitelům, soudcům, a státním zástupcům vyjde zřejmě naprázdno, a to i přesto, že s tím vyslovila vláda souhlas. Příslušný návrh zákona by totiž museli odhlasovat také zákonodárci v poslanecké sněmovně. Ti se však sejdou až v říjnu, přičemž už koncem září jim na výplatu 14. platu vznikne zákonný nárok. A právě tímto

nárokem se už ohánějí někteří potenciálně ohrožení znalci paragrafů, ale najdou se i tací, kteří otevřeně připouštějí, že by se jim citelně snížila životní úroveň.

Ponechme stranou úvahy, zda se poslanec hůře obejde bez jednoho padesátitisícového příjmu než bez šestitisícového třeba knihovník, který takovou vánoční výpomoc už musel pro státní úsporná opatření z valné části oželeť. Povšimněme si raději jiné námítky, která se ozvala z řad ohrožených: zákon by měl – bude-li schválen – ušetřit 230 milionů korun, takže by prý měl prakticky zanedbatelný efekt. Něco na tom je. Loni skončil rozpočet schodkem téměř 16 miliard Kč a letos to nebude asi také nijak růžové. Ministr školství přiznal, že nejsou rezervy na slibované vyšší platy učitelů a ministr vnitra se hrozí deficitu police ve výši 200 milionů korun. Přesto se domnívám, že ta necelá čtvrtmiliarda na vánoční přilepšenou soudců, poslanců a ministrů by se mohla využít mnohem účelněji než na dárky pod stromeček.

Už jen pouhá tisícina této částky by například pomohla zachránit jeden zdravotnický program, který přispívá k prevenci vrozených vad – a jimi je u nás v souhrnu postiženo 7–9 % obyvatel. Přesně 250 tisíc korun na roční provoz totiž potřebuje Česká teratologická služba na 3. lékařské fakultě UK. Jejím prostřednictvím mohou lékaři získávat údaje o výši rizika, které pro jejich těhotné pacientky (a pro plod) představují léčiva (včetně nejnovějších), případně jiné faktory zevního prostředí. Významné je, že tato služba je zapojena do sítě obdobných zařízení na evropském i americkém kontinentě a že potřebné informace poskytné během 24 hodin. Byla sice vybudována před dvěma lety za státní peníze, resp. na grant Ministerstva zdravotnictví, ale teď na její provoz ani stát, ani pojišťovny už přispívat nechtějí; do světové databáze vstupuje tedy na dluh. Že to k dobré pověsti ČR nepřispívá, není třeba dodávat. A že je škoda dosavadního úsilí i vynaložených prostředků, je rovněž zřejmé. Přitom by – a to je snad dosti výmluvné – na roční provoz této služby stačilo pět měsíčních platů jednoho poslance nebo ministra. Ne že by poslanců nebo soudců (slušně placených) nebylo právě u nás třeba, ale zrovna tak třeba je každé zemi dobré pověsti. Navíc tam, kde se rok od roku rodí méně a méně dětí, jak je tomu u nás, je péče o každou potenciální rodičku obzvlášť třeba.

Ostatně oněch případně ušetřených 230 milionů by se mohlo také rovnat výstavbě desítek domků v zaplavených oblastech nebo transplantacím několika Nikolek či vytvoření pracovních míst pro nezaměstnané absolventy škol. Také by se mohly využít pro potřeby policie, bez níž by se u nás rozhodně víc kradlo; hlavně tam, kde je co ukrást. Ne, těch 230 milionů není zase tak málo pro zchudlý stát, aby se nad nimi mohlo jen tak mávnout rukou. A pokud by se jich ústavní činitelé přece jen dokázali zřeknout, pak by to byl dokonce velký přínos nejen pro jejich prestiž, ale i pro stabilitu poměrů, po níž všichni tak volají.

M. Fleissigová, Slovo, 31.8.1998

PŘÍLOHA

NOVÍ MINISTŘI
VLÁDA A POSLANCI
O VĚDĚ, ŠKOLSTVÍ, ZDRAVOTNICTVÍ

DAVID Ivan, MUDr., CSc.

ministr zdravotnictví

(narozen 24. 9. 1952)

Rodina:

- ženatý, manželka lékařka, má dva syny a dceru

Vzdělání:

- Fakulta všeobecného lékařství Univerzity Karlovy

Praxe a politická činnost:

- fakultní nemocnice v Praze
- výzkumná práce na Fakultě všeobecného lékařství UK
- činnost ve Výzkumném ústavu psychiatrickém a v Psychiatrickém centru Praha
- člen ČSSD /1993/
- odborný mluvčí ČSSD pro zdravotnictví
- poslanec za ČSSD v Poslanecké sněmovně PČR /1998/

ZEMAN Eduard, Mgr.

ministr školství, mládeže a tělovýchovy

(narozen 11. 4. 1948 v Mostě)

Rodina:

- ženatý, syn Eduard

Vzdělání:

- maturita na SVVŠ v Příbrami
- Pedagogická fakulta v Českých Budějovicích
- postgraduální studium na Univerzitě Karlově

Praxe a politická činnost:

- učitel základní školy a gymnázia v Trhových Svinech /1973-92/
- jihočeský krajský mluvčí OF učitelů /1990/
- člen republikové rady asociace pedagogů základního školství /1990-doposud/
- člen KSČ /1966-70/
- člen ČSSD /1990/
- odborný mluvčí ČSSD pro oblast školské politiky a vzdělávání
- poslanec ČNR, resp. PS PČR /1992/
- poslancem za ČSSD do PS PČR /1996/
- člen předsednictva poslaneckého klubu ČSSD
- vedoucí odborné skupiny poslaneckého klubu ČSSD pro oblast vzdělávání, kultury, mládeže, tělovýchovy, zdravotnictví a sociálních věcí.

Z programového prohlášení vlády M. Zemana:

Cílem společnost vzdělání a solidarity

Vláda považuje za svůj integrální cíl přispět k tomu, aby se česká společnost stala společností vzdělání, spoluúčasti a solidarity a v tomto smyslu se přeměnila v moderní společnost jednadvacátého století.

Myšlenka společnosti vzdělání vychází z předpokladu, že základním produkčním faktorem se v současné době stává kvalifikace občanů. Jen taková společnost bude dlouhodobě úspěšná v mezinárodní soutěži, která dokáže investovat do celoživotního vzdělávání svých občanů a v tomto smyslu do rozvíjení jejich schopností. Vláda odmítá myšlenku, že by naší základní komparativní výhodou v celosvětové soutěži globalizované společnosti mohla být levná pracovní síla. Naopak, domnívá se, že můžeme prorazit efektivním využíváním kvalifikované a dobře placené pracovní síly s vysokou produktivitou práce. Sociální investice, investice do lidského kapitálu či do rozvoje lidského potenciálu vláda považuje za neúčinnější formu vládních investic. Tuto formu, zejména v podobě investic do vzdělání, chce vyjádřit i ve svých rozpočtových prioritách tak, aby se naše společnost postupně stávala znalostní společností.

Spoolečnost solidarity je uplatněním principu sociální soudržnosti, vyhýbáním se zbytečným konfliktům při jednostranné polarizaci zájmových skupin. Vláda se hlásí k zásadě solidarity mladších se staršími, protože každý z nás jednou zestárne. Hlásí se k solidaritě zdravých s nemocnými, protože každý z nás může onemocnět. Proklamuje solidaritu bohatších s chudšími, protože nikdo nemůže být zbaven své lidské důstojnosti. Z tohoto hlediska chce vláda rozvíjet myšlenku trvalého a mnohostranného sociálního dialogu a jako jeden z partnerů se tohoto dialogu aktivně účastnit. Není možné, aby například přístup ke vzdělání nebo poskytnutá zdravotní péče závisely na jiných parametrech, než jsou schopnosti uchazeče o vzdělání nebo stav zdravotního ohrožení. Ekonomické možnosti země budou přitom samozřejmě vždy omezovat kapacitu poskytovaných veřejných služeb v těchto oblastech.

Vzdělání

Péči o vzdělávání považuje vláda za svou prioritu. Vytváření podmínek k tomu, aby co nejvíce lidí mohlo, chtělo a umělo maximálně rozvíjet své schopnosti je klíčem ke vzdělanostní a informační společnosti třetího tisíciletí.

Vláda chápe vzdělanost jako výsledek optimální činnosti institucí i osobního úsilí. Považuje ji za rozhodující faktor hospodářského rozvoje a za zdroj politické stability společnosti. Vnímá její určující vliv na hodnotovou orientaci občana, způsob uvažování, chování a jednání. Proto se plně hlásí k odpovědnosti za školskou a vzdělávací politiku i za její výsledky. Role státu při vytváření podmínek pro zajištění rovnosti v přístupu ke vzdělávání, kvality a koncepce vzdělávání i ochranu dětí a mládeže před nežádoucími vlivy je nezastupitelná.

Prioritu vzdělávání vláda konkrétně promítne do své rozpočtové politiky posilováním kapitoly školství s cílem dosáhnout do roku 2002 jejího 6% podílu na HDP. Navýšené rozpočtové zdroje budou určeny zejména pro:

- rozvoj vědy a vysokého školství;
- řešení motivace a mzdové situace pedagogických pracovníků;
- řešení dlouhodobého deficitu a stabilizaci situace v oblasti provozních nákladů;
- posílení investic do infrastruktury.

Vláda bude usilovat o to, aby vzdělávací systém ČR přispěl svým dílem k získání plného členství země v EU, a to zejména využitím účasti ve vzdělávacích programech EU. Bude podporovat další rozvoj všeobecného i odborného vzdělávání s cílem usnadnit plně uplatnění kvalifikaci na evropském trhu práce. Dopracuje transformaci školského systému tak, aby vyhovoval měnícím se potřebám sociálně a ekologicky orientovaného tržního hospodářství a současně odpovídal připravovanému regionálnímu uspořádání ČR.

Proto vláda:

- provede – v součinnosti se sociálními partnery na regionální úrovni – takové změny v síti škol a oborech vzdělávání, které odpovídají reálným požadavkům s důrazem na rozvoj technického a učňovského školství a potřebám trhu práce;
- předloží zákon o vzdělávání, kterým bude řešit problematiku regionálního vzdělávání komplexně a nahradí opakovaně novelizované tři školské zákony;
- v návaznosti na letos přijatý zákon o vysokých školách dokončí legislativní a organizační změny v oblasti vysokoškolského vzdělávání.

Věda a výzkum

Schopnost společnosti nalézat nové poznatky a osvojovat si je, využívat moderní technologie a vychovávat odborníky na světové úrovni je předpokladem zvyšování hmotné i duchovní úrovně státu.

Vláda proto společně s vědeckou obcí, podniky a uživateli připraví národní politiku výzkumu a vývoje vycházející z mezinárodně přijatých závazků, která bude srovnatelná s politikami vyspělých zemí a bude orientována zejména na:

- nalezení priorit výzkumu a vývoje, zaměřených v průmyslu na proexportně nejvýkonnější obory a na obory nezbytné pro dlouhodobý ekologicky orientovaný hospodářský rozvoj;
- podporu oborů s vysokou mezinárodní úrovní zejména na vysokých školách, potřebných pro rozvoj vzdělanosti národa, zdraví a bezpečnosti občanů a dalších potřeb společnosti;
- podporu transferů vědeckých a technických poznatků;
- sladění systému státní podpory a legislativy s Evropskou unií formou nového zákona o výzkumu a vývoji a zajištění podmínek pro jeho dodržování.

Zdravotnictví

Zdraví občanů vláda chápe jako veřejný zájem, zdroj a bohatství společnosti a podmínku dobré kvality života, nikoli pouze jako soukromý zájem a statek. Cíle stanovené Světovou zdravotnickou organizací pro evropské země pokládá za závazné, zejména dosažení větší rovnosti jednotlivých skupin občanů ve zdraví. Významnější omezení solidarity ve financování zdravotní péče je proto pro vládu ve vztahu k občanům s nízkými příjmy, nemocným a starým, nepřijatelné. Naproti tomu odmítá solidaritu při poskytování prostředků a služeb z veřejných prostředků určených na zdravotnictví, pokud jsou přepychové nebo významně nepřispívají k zachování života a udržení zdraví.

Růstu nákladů a poklesu kvality poskytované péče chce vláda zabránit racionalizačními opatřeními. Prioritou bude odstranění trvajících chaosu a libovůle. Veřejné prostředky vkládané do zdravotnictví musí být pod důslednou veřejnou kontrolou. Proto vláda bude dbát na hospodárnost zdravotnických zařízení v nakládání s veřejnými prostředky. Vláda hodlá zavádět standardizaci dostupnosti, personálního a materiálního vybavení a kvality poskytované péče. Bude klást důraz na racionalizaci sítě zdravotnických zařízení s koncentrací nákladné péče s jejich jasným postavením a definovanou odpovědností. Vláda bude prosazovat zákonné garance dostupnosti zdravotní péče s odpovědností státu a příslušných územních celků a účelnou racionizaci zdravotnických zařízení při zachování možnosti svobodné volby zdravotnického zařízení. Zvláštní pozornost bude věnovat racionalizaci v oblasti lékové politiky. Plánování a regulace sítě musí být korektní s objektivními pravidly. Vláda bude dbát na zajištění dostupnosti služeb a poskytnutí možnosti pracovního uplatnění kvalifikovaných zdravotníků i po event. zrušení zařízení.

Vláda bude klást důraz na dlouhodobý rozvoj péče na základě koncepce jednotlivých oborů a systematické celoživotní vzdělávání zdravotníků.

Vláda bude dbát na minimalizaci neefektivních nákladů, např. spojených se správou fondu pojištění, a to i cestou sloučení zdravotního a nemocenského pojištění.

Vláda bude podporovat rozvoj využívání informačních technologií ve zdravotnictví při zajištění ochrany osobních dat.

Vláda bude zlepšovat podmínky pro uplatňování prevence, propagaci zdravého životního stylu, podporu zdravého životního prostředí a jejich kontrolu. Vláda bude prosazovat evropské normy práv pacientů do legislativy a praxe. Cílem vlády je, aby zdravotnictví kvalitně sloužilo občanům, aby byla zaručena odbornost, etické jednání a respektována lidská důstojnost pacientů.

Vláda bude usilovat o přiblížení poměru mezd zdravotníků ve vztahu k průměrné mzdě k poměru, který je obvyklý v zemích Evropské Unie.

Z debaty v Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR 18. – 19. srpna 1998

Pochybnosti zákonodárců

Josef Janeček (MUDr. KDU-ČSL): K vládnímu prohlášení bych řekl, že je zde zřejmě vidět, že bylo psáno možná trošku narychlo. Už jaksi členění tohoto dokumentu se mi zdá problematické. Například se domnívám, že to, že věda a výzkum jsou zařazeny do sociální oblasti, může vyvolat u některých vědeckých pracovníků trochu zděšení, zdali náhodou jejich ústav nebude změněn na ústav sociální.

Vláda říká, že bude dbát na hospodárnost zdravotnických zařízení v nakládání s veřejnými prostředky. Já se obávám – protože vlastně v soukromých ordinacích jsou v podstatě jen soukromé peníze - zdali se tím nemyslí tichý návrat ke státnímu zdravotnictví, kdy by skutečně bylo možno kontrolovat, zdali pan doktor koupil správné čisticí prostředky nebo zdali jeho automobil není příliš nový.

Vláda také říká, že ze solidárních prostředků by neměly být hrazeny prostředky a služby, pokud jsou přepychové nebo pokud významně nepřispívají ke zlepšení zdravotního stavu. To je další z tezí, o kterých je třeba se zmínit, neboť by mohly být velmi nebezpečné. Samozřejmě budeme asi souhlasit s tím, že je zbytečné hradit ony postupy, které nepřispívají ke zlepšení zdravotního stavu, ale říci, že určité postupy, které výrazně přispívají ke zlepšení zdravotního stavu, nazveme přepychovými a nebudeme je hradit, to je teze velmi nebezpečná a v podstatě znamená zastavení rozvoje medicíny. Je třeba si uvědomit, že veškeré moderní postupy při svém nástupu jsou vlastně přepychem – transplantace, angioplastiky, obrovská oblast imunologie atd. Všechny tyto metody jsou zpočátku velmi drahé a jsou přepychové. I zde je potřeba vytvořit nějaké fondy a utvořit

podmínky, aby se z těchto metod postupně stávaly běžné klinické metody, nikoliv tyto metody zakázat.

Rovnost občanů ve zdraví je samozřejmě zajímavá myšlenka, ale tady je třeba si uvědomit, že zdravotnictví ovlivňuje zdraví populace bohužel jen asi z 15 – 20 % (to se dělí podle autorů), a je to tedy něco, co resort zdravotnictví zvládnout nemůže. To je skutečně celý komplex ekologie, výživy, životního stylu atd. Domnívám se, že to snad ani do kapitoly zdravotnictví příliš nepatří.

Karel Sehoř (Ing. ODS): Nejlépe se čtou kapitoly obecného charakteru, jako jsou cíle vlády, ale i tu zaznívá někdy nejasnost, snaha o uspokojení každého. Například výroky, cituji: „Není možné, aby například přístup ke vzdělání nebo poskytnutí zdravotní péče závisely na jiných parametrech, než jsou schopnosti uchazeče a vzdělávání nebo stav zdravotního ohrožení. Ekonomické možnosti země budou přitom vždy omezovat kapacitu poskytovaných veřejných služeb v těchto oblastech.“ Konec citátu.

Tak není možné připustit ekonomický parametr v kvalitě veřejné služby, jako je školství a zdravotnictví, jak to říká první věta, zřejmě trochu ideologická, nebo je to možné, jak říká druhá a zřejmě pravdivější věta?

Zásadní rozdíl se objevuje v pojetí zdravotnictví, kdy vláda chápe tento resort prvotně jako veřejný zájem, a ne jako osobní zodpovědnost jednotlivců. Slibuje se tu, že vláda bude usilovat o přiblížení poměru mezd zdravotníků ve vztahu k průměrné mzdě v poměru, který je obvyklý v zemích Evropské unie. Já se ptám: proč jenom u zdravotníků?

Michaela Šojdrová (Ing. KDU-ČSL): Za nedostatek tohoto vládního prohlášení považují to, co zde již bylo kritizováno - jeho nekonkrétnost. Tato výtka platí i pro kapitolu, která mě zejména zajímala, a to je vzdělání, věda a výzkum.

V této části vládního prohlášení se neobjeví konkrétní opatření směřující k naplnění pozitivních ambiciózních cílů vlády, jako je společnost, vzdělání, nutnost investic do kvalifikace a celoživotního vzdělávání občanů jako faktoru produkce a konkurenceschopnosti. Z pohledu problematiky vzdělání považují za správné, že se vláda hlásí ke vzdělání jako ke své prioritě, že činí stát zodpovědným za kvalitu, za kontrolu, za dostupnost vzdělání. Rovněž se dá souhlasit s cílovým navýšením rozpočtu kapitoly školství do roku 2002 na 6 % HDP.

Zůstávají však otázky, které jsou pro školství zásadní, a zůstávají nezodpovězené. Jak bude nárůst 6 % rozpočtu kapitoly školství realizován? Chybí zde časové i kvantitativní vyjádření. Jak vláda bude reagovat na aktuální požadavek odborů na navýšení mezd pracovníků školství? Jak se vláda staví ke vzniku Rady České republiky pro vzdělávání? Jak je míněno posílení investic do infrastruktury v době, kdy stávající regionální síť je považována za neefektivní?

Za chybu považuji to, že vládní prohlášení nezmiňuje požadavek kvality vzdělávání a její kontroly, nezmiňuje svůj postoj k zavedení státních maturit, k podpoře jazykového vzdělávání. Vláda se zmiňuje jen okrajově, a tedy nedostatečně, o práci s mládeží. Vláda se sice hlásí k proklamaci změn, k podpoře vědy a výzkumu, ale bez jediného konkrétního řešení. Nic neříká o podpoře spolupráce vysokých škol a vědy, o posílení investic do výzkumu a podpoře mladých vědců.

Josef Krejčí (Ing. ODS): Nesouhlasím s vyjádřením, že jsme u snědeného krámu. Změny v obcích, ve městech i v celé společnosti umožnily obnovení společenského života. Z vlastní zkušenosti vím, kolik finančních prostředků je pravidelně věnováno na školství, kulturu, sociální oblast, technické zázemí měst. Srovnáme-li situaci konce 80. let a současnou, nemůžeme přehlédnout výsledek obrovského množství energie a finančních prostředků věnovaných do obnovy řadových soukromých i státních nemovitostí, historických objektů, ale i některých výrobních podniků.

Vím, že ani školství a zdravotnictví nespotřebovává méně prostředků, ale vyžaduje spíše tvrdou reformu, zodpovědné lidi se schopností správného rozhodování o účelném využití kapitálu vloženého v minulých letech a poskytovaného současným státním rozpočtem. Mé zkušenosti i názory řady lidí a přátel zaměstnaných v různých oblastech od dělnické profese přes školství, zdravotnictví, podnikatelskou či státní sféru mě vedou k přesvědčení, že výchozí situace pro pokračování v nastoupených změnách nezávisí – a ani v minulé době tomu tak nebylo – pouze na finančním zabezpečení té které sféry, ale především na tom, jak s touto finanční základnou bude naloženo.

Walter Bartoš (PhDr. ODS): Problematika vzdělání je podle mého názoru v programovém prohlášení napsána jako velmi obecné, nic neříkající slohové cvičení nasvědčující tomu, že se vláda ani nový ministr školství tímto resortem příliš nezabývali, i když – jak předem deklarovali – měla by to být jedna z jejich hlavních priorit. Bohužel jedna strojopisná stránka věnovaná této oblasti nereaguje žádným způsobem na soudobé vzdělávací trendy ve světě a samozřejmě tím nemůže hodnotit naši výchozí pozici.

Namísto toho však obsahuje floskule typu, že náš školský systém se bude měnit podle potřeb sociálně a ekologicky orientovaného tržního hospodářství. Co to ovšem znamená, to naštěstí ve vládním prohlášení není.

Nezastupitelná podle nové vlády bude role státu při vytváření podmínek pro zajištění rovnosti v přístupu ke vzdělávání, kvality a koncepce vzdělávání i při ochraně dětí a mládeže před nežádoucími vlivy. Jaká však bude role dalších aktérů vzdělávacího procesu, to už vládní prohlášení neříká. Jaké místo bude mít vzdělávaný jedinec, rodina, obec, vzdělávací instituce nebo například podnikatelská

sféra? Neměli by právě oni uplatňovat svůj rozhodující vliv na formulaci cílů a obsahu vzdělávání, na formulaci toho, co a jak se ve školách bude učit?

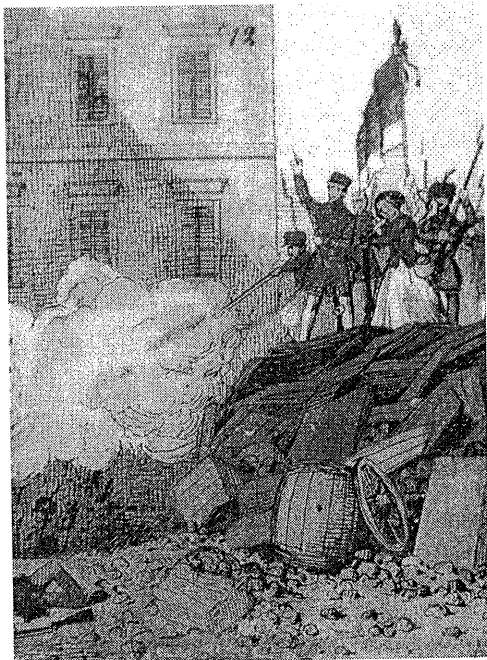
Centralistický model v minulosti poznamenal naši vzdělávací soustavu především tím, že se ve školách velmi málo prosazuje samostatné myšlení. Právě absence jiných aktérů v curricularním procesu je podle mého názoru jednou z hlavních příčin, že náš vzdělávací systém dost často inklinuje spíše k memorování naučených a neměnných pravd. Víra v naučená dogmata a podceňování tvůrčí aktivity svým dílem přispívá k tomu, že mnoho lidí stále pasivně čeká, až je někdo vezme za ruku a dovede je k tzv. šťastným ztřítkům.

Bohužel při neúspěchu spočívajícím především ve vlastní pasivitě nehledají tito lidé příčiny v sobě, ale ve svém okolí, společnosti nebo politice. Řekl bych, že vztah mezi předáváním znalostí a faktů na jedné straně a formováním samostatného, tvůrčího a ambiciózního myšlení na straně druhé není v našem vzdělávacím systému dostatečně vybalancován. Nenechme se zmást, že v často uváděných mezinárodních srovnávacích testech znalostí naši studenti vycházejí jako jedni z nejlepších na světě. Jde totiž o to, že nahromaděné znalosti nejsou vším a mnohdy nejsou vůbec ničím, neboť jsou často na hony vzdáleny reálnému životu.

Tendence prosazující se od počátku 70. let ve vyspělých zemích jsou charakterizovány značnou mírou decentralizace, a tudíž širší účastí veřejnosti ve vzdělávacím procesu. Tak je umožněno, že školství může sledovat především zájmy svých zákazníků, školství se stává servisem pro každého jedince, a nikoliv šablonou, podle které jsou lidé ve státním zájmu formováni jeden jako druhý. Tuto zásadní věc však vláda zdůrazňující dominantní roli státu neřeší. Absence samosprávných mechanismů v programovém prohlášení nasvědčuje tomu, že ministerstvo chce být spíše administrativně byrokratickým orgánem než koordináčně koncepční institucí, která umožní vtáhnout do diskuse o procesu vzdělávání co nejširší veřejnost.

Jedním z klíčových aspektů v oblasti školství je struktura vzdělávací soustavy, její členění a dynamika vývoje jejích jednotlivých částí vzhledem k demografickému vývoji a situaci na trhu práce. Také o tomto důležitém bodu vládní programové prohlášení moc neříká. Bohužel se nedozvíme, jestli lze považovat základní členění vzdělávací soustavy již za ukončené, nebo se bude měnit. Jaká postavení budou mít například víceletá gymnázia? K popisu struktury vzdělávací soustavy patří také pohled z hlediska zřizovatelů škol a jejich podílu na počtu škol jednotlivých stupňů a úrovní vzdělávání. Položila si vláda v tomto smyslu otázku, v jakém poměru by měly být státní školy vůči nestátním?

Výrazným prvkem prosazujícím se v současném moderním světě je také systém, který není postaven jenom na školských institucích, ale také na samovzdělávání pomocí nejrozličnějších informačních technologií. Bude reflektovat vláda tuto skutečnost? Vládní prohlášení se ani slůvkem nezmiňuje o způsobu celo-

Slovanská barikáda

životního vzdělávání. Přitom vzhledem k trhu práce je tento pojem naprosto rozhodující. V politice státu jde přitom o to, aby kladl co nejméně administrativních překážek a aby tato forma byla přirozeně začleněna v rámci toho, co dnes nazýváme studiem klasickým, tedy studiem před vstupem na trh práce.

Oblast řízení a správy regionálního školství by podle vládního prohlášení měla být obsažena v nově předloženém zákonu o vzdělávání, jakou ale bude mít podobu, to opět tento dokument neřeší. Přitom otázek, které bylo třeba v souvislosti s řízením a správou jen trochu nastínit, je dost a nejsou vůbec zanedbatelné.

Vláda bohužel neodpověděla na tak zásadní otázku, zdali chce zachovat dosavadní odvětvový způsob řízení založený na školských úřadech, nebo bude usilovat o změnu na územní, tedy přenesení větší pravomoc do obcí a propojí tak školy více s místními společenstvími. Nezmiňujete se ani o tom, zdali budou školy spadat pod více resortů, nebo pouze pod jeden. Jaká bude role české školní inspekce jako základního kontrolního mechanismu? Do jaké míry budou její zjištění závazná pro zřizovatele? Bude mít česká školní inspekce jinou strukturu než dosud? Pojem školní inspekce se ale v programovém prohlášení vůbec nevyskytuje, přitom ve vyspělých státech, jako jsou např. USA nebo Velká Británie, je mu věnována velká pozornost, neboť tento orgán je naprosto nezbytný při kontrole a evaluaci výstupů vzdělávací soustavy. Výsledky hodnocení výstupů jsou

v těchto zemích podkladem pro celostátní tabulky, které informují občany o úrovních jednotlivých škol, a umožňují tak kvalifikovanější rozhodování při výběru jejich vzdělávací dráhy.

Na závěr jsem si nechal mzdy učitelů. Jsem přesvědčen, že vytrhávat jednu věc takovýmto způsobem z širšího kontextu není dobré a právě vzhledem k samotným učitelům je to značně nekorektní. Postavení učitele není dáno jenom výší jeho platu, ale také rozsahem odborných znalostí a možností profesního růstu. Jde o to, aby všechny tyto složky byly v jakési harmonii, aby byly skutečně závislé jedna na druhé.

Ale teď konečně k těm mzdám. Vláda nejen že je nezasadila do širšího rámce souvisejícího s profesním programem pro učitele, ale bohužel opomenula i elementární vazby ekonomické. V programovém prohlášení se píše, že vláda prioritou vzdělávání promítne do rozpočtové politiky posilováním rozpočtové kapitoly školství s cílem dosáhnout v roce 2002 jejího 6% podílu na hrubém domácím produktu. Navýšené zdroje mají mimo jiné řešit motivaci a mzdovou situaci učitelů. To je laciný slib. Samo navýšení, pokud není provázeno propracovaným systémem zahrnujícím širší souvislosti, mzdovou situaci vůbec neřeší. Bez propracovaného systému sice procentuálně dosáhneme stejné výše podílu na HDP, jako je průměr v zemích OECD, ale ve mzdách se to příliš neprojeví. Kromě výše veřejných výdajů na vzdělání je totiž naprosto klíčový demografický vývoj obsahující další důležité veličiny, jak je podíl počtu učitelů na ekonomicky aktivním obyvatelstvu, což přímo ovlivňuje počet žáků na jednoho učitele a samozřejmě velikost učitelských úvazků.

Mimochodem, malá poznámka pod čarou – relativní zastoupení učitelů na ekonomicky aktivní populaci je v České republice mírně vyšší ve srovnání s vyspělými zeměmi OECD. Jednoduše řečeno, při klesajícím počtu žáků není možné slibovat zvýšení mezd učitelů, aniž by došlo k optimalizaci celkového počtu pracovníků ve školství. Jákýkoliv slib v této souvislosti učiněný je pouhým populismem a nezodpovědností.

Miroslava Němcová (ODS): Den, kdy bylo prohlášení zveřejněno, jsem se vracela z Prahy vlakem domů, do Žďáru nad Sázavou. Vyjeli jsme s půlhodinovým zpožděním v úmorném vedru. Někdo z cestujících se dovolával soudruha Duška. Ne, že bych si s ním také ráda nepromluvila, ale přiznám, že v dané chvíli jsem si více přála vidět tváře našich pedagogů na všech úrovních, kdyby spolu se mnou četli dosavadní hodnocení jejich práce. V části vládního prohlášení nadepsané „Výchozí situace“ totiž čteme úvahu o tom, že je třeba zajistit, aby se naše společnost stávala postupně společností znalostní. Jací jsme tedy nyní, udělala jsem si první otazník. Druhý přibyl hned v dalším odstavci, kdy mě zaskočila věta: „Spoluúčast občanů chápe vláda jako motivační a inspirační faktor přispívající ke zvyšování produktivity práce rozšířením počtu nositelů inovací, ale i jako základnu

pro sebevědomí občanů projevující se jejich participací na zřízení politických celků.“ Tyto formulační neobratnosti či nejasnosti na dalších stranách pokračovaly.

Petr Mareš (PhDr. US): V deklarativních pasážích tohoto programu nacházím, pokud jde o vzdělávání, řadu nesporných pozitiv. Na rozdíl od předsedy této sněmovny nechovám podezření k takovým formulacím, jako je znalostní společnost nebo společnost multikulturní. Vysoce oceňuji, že vláda prohlásila oblast vzdělávání za svou jasnou prioritu, a bez váhání se podepisuji pod slova o investicích do rozvoje lidského potenciálu jako o nejučinnější formě vládních investic. Za správné považuji i odhodlání vlády posílit v průběhu následujících čtyř let výrazně kapitolu školství ve státním rozpočtu.

Marně však ve vládním prohlášení hledám jasnou odpověď na otázku, kam budou tyto investice směřovat, jak se s penězi, které chce vláda na vzdělávání vynaložit, bude zacházet. Nechci po vládě žádat více než je možné. Chápu, že rozsah vládního prohlášení je omezen. Nicméně banální formulace, jako je rozvoj vědy a vysokého školství nebo řešení motivace a mzdové situace pedagogických pracovníků, lze jen těžko považovat za uspokojující.

Zde vzniká oprávněná obava, že investované prostředky se plošně a necíleně rozpustí, aniž by se tak dosáhlo řešení kteréhokoliv z tíživých problémů, které před naším školství stojí.

Tato nejasnost je pouze jednou z mnoha, které charakterizují kapitolu vzdělání ve vládním prohlášení. Často přitom nejde o nejasnost, ale o přímý rozpor s ostatními kapitolami vládního programu, především s jeho úvodními deklaracemi. Celý program je uveden prohlášením o budování decentralizovaného státu. Kapitola vzdělání je však konstruována jednoznačně na centralistickém principu řízení našeho školství. Změny v síti našich škol chce například vláda zjevně provádět sama za pouhé „součinnosti se sociálními partnery na regionální úrovni“.

V programu je chvályhodně zdůrazněn význam celoživotního vzdělávání, o kterém však v samotné kapitole o vzdělání nepadne ani slovo.

V programu se dočteme mnohé o našem úsilí o integraci ČR do EU. V kapitole vzdělání však nenajdeme ani slovo o vnitřní otevřenosti a prostupnosti našeho systému vzdělávání, o soukromých školách, o pluralitě vzdělávacího systému, prostě o všem, co by náš vzdělávací systém učinilo plně kompatibilním se vzdělávacími systémy našich budoucích partnerů v EU.

Stanislav Volák (PhDr., US): V současné době je v České republice 51 000 nezaměstnaných absolventů škol. Vidím přicházet pana ministra školství a chtěl bych ho velmi poprosit o to, aby bylo změněno financování středních a vyso-

kých škol a aby tyto školy nebyly financovány jen podle normativů na hlavu, ale aby bylo bráno v úvahu i to, kolik nezaměstnaných tyto školy vyprodukují. Bez této dynamické zpětné vazby se nám pravděpodobně nepodaří nezaměstnanost mladistvých změnit.

Problém – nemocenské pojištění. Jsem přesvědčen o tom, že stávající stav nemocenského pojištění je hluboce nemravný. Jen pro vaši informaci, lidé, kteří mají plat okolo 7–8 tisíc, to znamená nějakých 0,8 průměrného platu, jsou nemocni ročně 1,2krát, promarodí více než 30 dní každý rok, v průměru samozřejmě. Lidé, kteří mají dvojnásobný plat, tzn. okolo 22 000, marodí jednou za pět let. Jinými slovy nižší příjmové kategorie zneužívají nemocenské pojištění a vyšší příjmové kategorie si ničí zdraví, berou si dovolenou a přecházejí své nemoci.

Souhlasím s tím, že je nezbytné zvýšit minimální vyměřovací základ. Mimochodem, pokud ho zvýšíme na 360, resp. 540 Kč, tak nás to bude příští rok stát 5 mld. Kč. Nesouhlasím však s tím, že stačí jenom toto zvýšení minimálního vyměřovacího základu, protože bychom nedosáhli ničeho jiného než toho, že by dalším skupinám obyvatelstva se vyplácelo zneužívat tento systém. Za minulého režimu v roce 1989 jsme v České republice promarodili 4,8 % pracovní doby, vloni už to bylo 6,3 %. Tento systém se značně zneužívá. Abychom mohli provést toto zvýšení, bylo by dobré zároveň s tímto zvýšením významným způsobem zpřísnit kontrolu dočasné práce neschopných, dodržování léčebného režimu plus určité sankce, a stejným způsobem zpřísnit a významným způsobem posílit sankce lékařů, kteří udělují dočasnou pracovní neschopnost a chybují při tomto udělování. Mohlo by to směřovat až k odebrání licencí.

Ujištění ministra

Ministr školství, mládeže a tělovýchovy Eduard Zeman: Velmi mě mrzí, když se v médiích a i v některých vystoupeních zde objevuje, že tato kapitola je nekonkrétní, neobsahuje žádná závazná čísla a podobné věci. Domnívám se, že naopak tato kapitola je velmi konkrétní a obsahuje velmi konkrétní příslib v určitých věcech. Namátkou bych jen připomněl to, co zde několikrát zmínili i její kritici, onen jasně termínovaný záměr do roku 2002 dosáhnout šestiprocentního podílu na HDP atd. Takových věcí je v této kapitole více, mluví se tam o konkrétních legislativních opatřeních atd. ano, po věcné stránce velmi dobře rozumím tomu, že v tomto vládním prohlášení by mohlo být o inspekci, o nestátních školách, o tom, o tom, o tom... Ale do vládního prohlášení se skutečně dost dobře nevešly.

K podezření, kam budou směřovat navýšené peníze, dovolím si odkázat na zákony, které tyto záležitosti upravují. Ono to vyplývá z logiky zákona, jak tyto peníze musí a mohou být použity. Tam není žádná možná svévole vlády. Vláda může mít jen určité záměry posílit třeba oblast mzdové politiky, ale nemůže se tam dopouštět žádné svévole.

Pokud je nám vyčítáno, že mluvíme všude o Evropské unii a kapitola školství to neobsahuje, dovolím si poznamenat, že hned první strana má o tom takto dlouhý odstavec, kde se mluví o konkrétních programech Leonardo, Sokrates atd. Čili mluví se tam konkrétně.

Pokud se tu opakují dotazy, jaký máme postoj k Národní radě pro vzdělávání, u některých mě to překvapuje, protože by měli znát za léta mé stanovisko, kdy jsem patřil k těm, kteří prosazovali zřízení této rady. Ano, samozřejmě, tato vláda o to usiluje. Tím zároveň zčásti odpovídám na námitku, že chceme rozhodovat autoritativně. Naopak, chceme to, co se dosud dělalo například v procesu optimalizace velmi autoritářsky, shora přenést na příslušnou nižší úroveň tak, aby se to dělalo za součinnosti všech subjektů a aby ministerstvo vlastně na závěr posvěcovalo to, na čem se tyto subjekty dohodly.

Ano, rozumím spoustě námitek, které nás podezřívají z toho, že jsme-li socialistická vláda, chceme silný stát, který bude kdekomu dirigovat, který nerespektuje potřeby občana, potřeby skupin atd. Není to pravda ani pro nás, ani pro jiné sociálně demokratické a socialistické vlády po Evropě. V oblasti vzdělávání všechny tyto vlády vždy usilovaly o výrazný podíl všech zúčastněných subjektů.

Na druhé straně, pokud otázka zní, chceme-li pokračovat v určité koncepci, že vzdělání je jakýsi obchod podle poptávky, tak říkám jednoznačně a radikálně ne. Vzdělání není takovýmto obchodem. Vzdělání je statek veřejný a stát za něj nese odpovědnost. Věta, která v našem vládním prohlášení byla tolikrát kritizována v médiích, že stát si je vědom své zodpovědnosti, je věta zásadní. Stát chce v tuto chvíli říci „ano, zodpovídáme za to, jsme si toho vědomi a budeme z toho vycházet“.

K některým konkrétním otázkám kolegyně Šojdrové. Ptá se, jak bude 6% nárůst kapitoly realizován, a říká, že chybí časové a kvantifikační vyjádření. Časové vyjádření tam je. Je tam jednoznačně řečen rok. Kvantifikační vyjádření je lehce problematické, protože záleží na tom, jak se HDP bude vyvíjet. Lze odkázat jen na naše volební a jiné materiály, ve kterých je přepočten vůči cenám roku 1997. To je asi jediná kvantifikace, kterou lze v tomto rozměru udělat, protože to jsou jediná čísla, která mají svou uzavřenou platnost. Všechno ostatní jsou odhady a výhledy.

Pokud je tady otázka, jak budeme reagovat na aktuální požadavek odborů na zvýšení mezd pracovníků školství, což trochu souvisí s pochybnostmi, zda plánované zvýšení může něco řešit, reagujeme na to tím, že už s odbory jednáme a že už pro letošní rok uvažujeme o určitých úpravách v této oblasti.

Posílení investic do infrastruktury – tam jde poněkud o nedorozumění. Infrastruktura jsou míněny sítě knihoven, internetů atd., nikoliv sítě škol.

K poznámce, že vládní prohlášení nezmiňuje požadavek kvality vzdělávání a její kontroly státních maturit, k podpoře jazykového vzdělávání, k problemati-

ce práce s mládeží – tam se vracím k tomu, co jsem říkal na začátku. To vše můžeme detailně probrat na výboru, protože to se prostě do vládního prohlášení všechno dostat nedalo.

K tomu, že vládní prohlášení neříká nic o podpoře spolupráce vysokých škol a vědy – naopak říká. Říká zřetelně, že prostředky, které chceme navyšováním získat, mají prvořadě jít právě na tuto oblast. To tam je.

Pak je tu jedna možná okrajová záležitost. Kolega Bartoš tady má něco, co mě poněkud zarazilo, že vládní prohlášení se ani slovem nezmiňuje o způsobu celoživotního vzdělávání, že v politice státu jde především o to, aby se kladlo co nejméně administrativních překážek a aby tato forma byla přirozeně začleněna v rámci toho, co se dnes nazývá studiem klasickým, tedy studiem před vstupem na trh práce. Velmi se obávám, že si s kolegou Bartošem v tomto případě asi vůbec nerozumíme, protože celoživotní vzdělávání jaksi nemůže být záležitostí toho, co je před vstupem na trh práce. To by nebylo celoživotní.

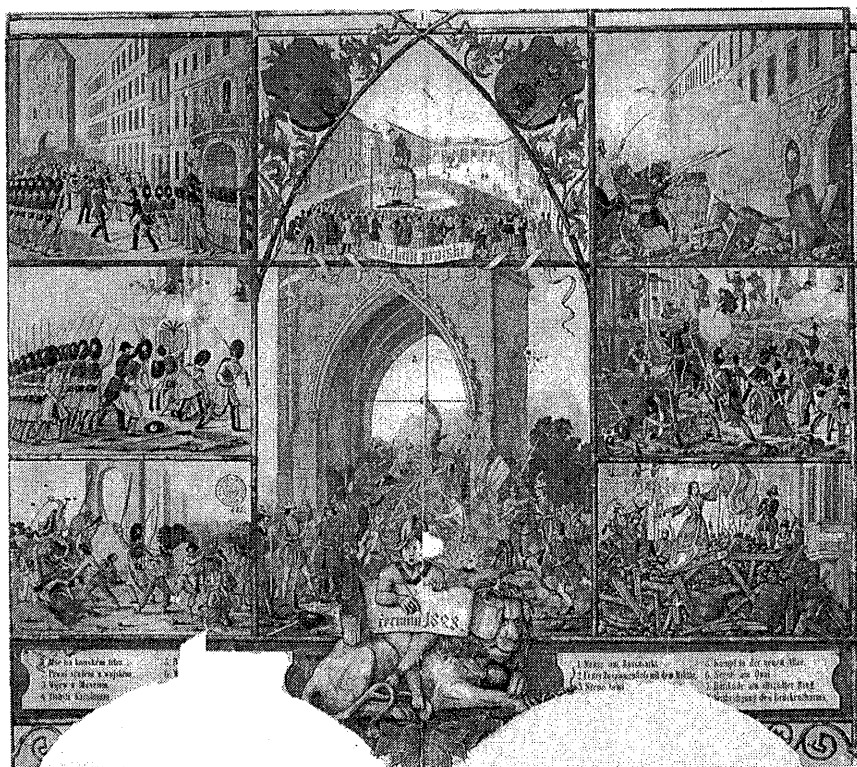
Závěrem bych řekl asi toto. Vždy tady platilo za těch šest let, co jsem tady byl, že v oblasti vzdělávání existovala vždy dosti slušná dohoda napříč politickými stranami. Nedomnívám se, že by nástupem sociálně demokratické vlády se na tom cokoli mělo změnit. Všichni usilujeme o to, aby naše vzdělávání bylo dobré, všichni se shodujeme v tom, že chceme použít tento klíč k třetímu tisíciletí a chceme jím otevřít dveře do Evropy.

Domnívám se, že přes různé připomínky a kritiky, které zde zazněly – možná v některých případech měly spíše politicky deklarativní charakter – v oblasti vzdělávání najdeme dosti společných témat a budeme schopni si mnohé objasnit a o mnohém se dohodnout.

Místopředseda vlády Vladimír Špidla: Vládní prohlášení je zvláštním žánrem. Neumožňuje, abychom sestoupili do příliš značných podrobností, a nutí nás, abychom se vyjadřovali na úrovni velmi obecné, která s sebou přináší celou řadu dalších důsledků. Dovolte mi jen, abych se zmínil například o ratifikaci sociální charty. Tato jediná věta znamená zásadní rozhodnutí, které bude mít dopad na celý náš sociální systém. Ratifikace sociální charty zavádí princip plné zaměstnanosti jako princip, který je třeba sledovat.

Boj proti nezaměstnanosti opět prostupuje celé vládní prohlášení. Boj proti nezaměstnanosti je totiž koncepce tvorby pracovních míst. Je to koncepce vzdělání přízpůsobeného potřebám pracovního trhu. Je to koncepce hluboké rekvifikace. Je to koncepce, která odmítá diskriminaci. Je to koncepce aktivní politiky zaměstnanosti. A je to koneckonců i koncepce regionální politiky, od které požadujeme, aby brala v úvahu nezaměstnanost. Je to i koncepce veřejných prací. Ano, nezaměstnanost je velké společenské zlo a sociální demokracie se mu chce důsledně postavit.

(ze záznamu schůze PSP ČR)

Svatodušní povstání

OBSAH

Quod bonum

Projevy děkana při promocích v Karolinu 1

650 let

Příklad Sira Andrew Huxleyho 14
Joint meeting The Physiological Society and Czech Physiological Society . 15
Dopis A. Huxleyho 18
Týden zahraničních Čechů. Lékaři. 19
Veřejné mínění o UK 24

Fakulta

Seznam absolventů 3. LF UK, kteří promovali 21.7.1998 26
Vědecké konference studentů a doktorandů, nejlepší práce 28
Dopis WHO European Centre for Environment and Health 37
Česká teratologická služba 38
Co se dřív medicí učivali. Studijní plány 1786-1833 39
Kde se myslí nejen na zisk 42
Práce ve znamení ženšenu 44

Studia

Deklarace o harmonizaci evropského vysokoškolského systému 48
Petr Pithart: Univerzita a její studenti 50

Medicína

Doc.B. Svoboda: Medicínský standard nemůže záviset na ekonomice 54
Prof.S. Daum pro VNR: Naši lékaři se nemají zač stydět 59
MUDr.R. Pytlík: Pod Artušovým sedlem aneb ve Skotsku po pěti letech . . 61

TEXTY

Poníženou peticí ke svobodě studia 68
Vzpomínky M. Bojara: Studentské rebelie 1968 70
M. Fleissigová: Každá, i poslanecká koruna dobrá 77

Příloha

Noví ministři školství a zdravotnictví 80
Cílem společnost vzdělání a solidarity (z vládního programu) 82
Z parlamentní debaty: Pochybnosti zákonodárců 85
Ujištění ministrů 92

Kresby převzaty z publikace Dějiny UK III.

VNR

VITA NOSTRA REVUE

SBORNÍK STATÍ, ČLÁNKŮ, DOKUMENTŮ A TEXTŮ

VYDÁVÁ 3. LÉKAŘSKÁ FAKULTA UNIVERZITY KARLOVY V PRAZE

REDIGUJE M. FLEISSIGOVÁ

KONTAKTNÍ ADRESA:

3. LÉKAŘSKÁ FAKULTA UK, RUSKÁ 87, PRAHA 10

TEL.: 02/67102105, FAX: 02/67102519

E-MAIL: MARIE.FLEISSIGOVA@LF3.CUNI.CZ

SAZBA, GRAFICKÁ ÚPRAVA IDEU REPRO

TISKNE UNITISK PRAHA

UZÁVĚRKA VNR 3/98: 30,9, 1998

VNR

4/98

VITA NOSTRA REVUE
ČASOPIS 3. LÉKAŘSKÉ FAKULTY
UNIVERZITY KARLOVY

Z OBSAHU:

- STUDENTI A LISTOPAD
PREMIÉR M. ZEMAN
REKTOR UK K. MALÝ
- O 21. STOLETÍ:
DEKLARACE UNESCO
PROF. BRICCAL
PROF. ANDĚL
- PROFIL 3. LF UK
- PENÍZE A VĚDA:
MINISTR E. ZEMAN
VĚDCI J. ZLATUŠKA, J. GRYGAR
- KONCEPCE ZDRAVOTNICTVÍ
DLE I. DAVIDA

QUOD BONUM

NOVÍ STUDENTI
PROJEVY DĚKANA 3. LF UK
NA IMATRIKULACI A PROMOCI

Vítáme nové kolegy

Seznam posluchačů,

kterí se na podzim zapsali do prvních ročníků 3.LF UK

Obor všeobecné lékařství s preventivním zaměřením

Alexandrová Pavla

Bališová Zuzana, Bednaříková Milada, Beneš Bohuslav, Beranová Radka, Berková Jana, Bílková Alice, Bílková Danuše, Blašková Magdaléna, Blohoň Ondřej, Borák Tomáš, Boula Petr, Brandejs Daniel, Brázová Jitka, Burešová Lucie

Čikánek Václav, Cvek Jakub, Čapek Petr, Černá Linda, Černíková Veronika, Činčala Jan, Čtrnáctá Edita, Čupka Pavol

Dobrovodská Lucia, Dryák Pavel, Dvorská Monika, Dvořák Jan, Dvořáková Yvona

Fára Pavel, Francáková Eliška, Gregar Michal, Gronka Leoš, Hajdušek Pavel, Hajšl Martin, Hašpicová Marcela, Havlíková Helena, Hebelka Filip, Heinige Pavel, Hodková Zuzana, Hollá Simona, Hrubá Miroslava, Husník Karel

Chlupová Soňa

Jakša Radek, Janoušek Karel, Janšta Pavel, Janyšková Zofia, Jaroš Jakub, Jindřichová Marie, Jirsa Pavel

Kabátová Šárka, Kahoun Dušan, Kaisrová Michaela, Kasíková Klára, Kejklířová Tereza, Klement Vladislav, Klířová Monika, Klusová Natálie, Kočí Taťána, Kohl Otakar, Kohoutková Hana, Kolečková Petra, Korbelová Kristýna, Kortusová Eva, Košatová Vladimíra, Kotrbová Daniela, Kovářová Michaela, Krajčiová Martina, Krejčí Lenka, Krocová Šárka, Kříž Martin, Kuciel Martin, Kuglerová Petra, Kutrová Kateřina, Kypťová Pavlína

Latová Zuzana, Leden Pavel, Linda Tomáš, Lys Zdeněk

Machalová Gabriela, Machů Edita, Marková Jana, Maryšková Magda, Matušfinská Ludmila, Matyáš Richard, Mazancová Michaela, Miňová Mária, Mlýnek Bohumil

Nesvadba Michal, Novotná Martina

Olivová Hana, Osvaldová Barbora

Paciorek Martin, Páleníčková Karolína, Peterka Tomáš, Piňha Jiří, Plecháčková Andrea, Plíšková Eva, Pokorná Jitka, Poláková Irena, Popová Lucie, Prokopová Štěpánka

Radoušová Kateřina, Reitingerová Hana, Richterová Veronika, Rohovcová Zdeňka, Rous Matouš, Rutková Zuzana, Rychtářík Ladislav, Rzyman Robert

Samec Martin, Saudková Ludmila, Sedláčková Lucie, Síla Dalibor, Skácel Jan, Skačkov Alexej, Staněk Radomír, Straková Jana, Šichtařová Daniela, Šípek Tomáš, Šlechtová Jana, Šotola Michal, Štěpánek Karel, Števíková Martina, Štíbrová Alena, Šulák Jan, Švecová Dagmara

Tůma Lukáš, Tůma Marek

Uhřířová Magdalena, Uchytílová Tereza, Unzeitigová Jolana

Václavá Renata, Veselá Barbora, Vlasáková Veronika, Vránová Eva, Vrublová Táňa, Weiser Martin, Wolfová Jana

Zábušek Michal, Záruba Michal, Zelená Lada, Zezulová Markéta, Zmek Tomáš

Curriculum v angličtině

Antoniou Ilias	Řecko
Bjørkedal Bjørn-Tore	Norsko
Bunwaree Sholan	S. Mauricius
Davidsson Martina Karin	Švédsko
Egeland Maria	Norsko
Eriksen Bjørn	Norsko
Georgakakos Efthimios	Kanada
Gharibzadeh Ahmed	opak. – Norsko
Grønvoold Linda Elise	Norsko
Ilakopoulos Panagiotis	Řecko
Kousmas Paraskevas	George-Paris Řecko
Mailli Ismini	Řecko
Raptis Nikolaos	Řecko
Sorotos Michael	Řecko

Bakalářské studium

Obor fyzioterapie: *Bednářová* Eva, *Brejchová* Zuzana, *Camrdová* Jana, *Fajkusová* Petra, *Friedrichová* Šárka, *Gottsteinová* Monika, *Housková* Lenka, *Jarošová* Martina, *Kittlerová* Ilona, *Křížová* Bohdana, *Kvičerová* Hana, *Lhotáková* Pavla, *Loukotová* Renata, *Moraňová* Jitka, *Motyčková* Jitka, *Munzar* Petr, *Neumann* Tomáš, *Pallasová* Kateřina, *Petrová* Alena, *Plíhalová* Petra, *Rakušanová* Lucie, *Ruiz Casquino*, *Skalička* Vít, *Skruzná* Pavlína, *Skříčková* Anna, *Spurný* Vladimír, *Šťastná* Karolína, *Šťastný* Martin, *Tětková* Zuzana, *Vítová* Kamila, *Zapletalová* Alena, *Zelenková* Jana, *Zitko* Petr

Obor zdravotní vědy: *Balvínová* Miroslava, *Bardová* Barbora, *Bendáková* Alena, *Březinová* Marika, *Čenská* Jana, *Drdlová* Alena, *Grézlová* Martina, *Hanzáková* Monika, *Helemiková* Monika, *Hlaváčková* Lenka, *Jakubková* Lenka, *Jarošová* Hana, *Jeníková* Pavlína, *Juklová* Zdeňka, *Kabátová* Jana, *Kabíčková* Petra, *Karbusická* Markéta, *Kerberová* Hana, *Korčáková* Kateřina, *Korvasová* Alexandra, *Kotlíková* Jitka, *Kotnauerová* Eva, *Koukolová* Martina, *Krejčová* Lenka, *Kreuterová* Ludmila, *Krouská* Ludmila, *Kuchtová* Daniela, *Lišková* Iveta, *Macková* Jana, *Mašková* Miloslava, *Metznerová* Lucie, *Novotná* Monika, *Pelcová* Lenka, *Pindáková* Věra, *Pírková* Vendula, *Podaná* Jana, *Růčková* Dita, *Sláma* Pavel, *Stuhlová* Dana, *Šafaříková* Martina, *Šimoníková* Marcela, *Škodová* Kateřina, *Štěpánková* Jitka, *Tisová* Markéta, *Vozábalová* Eva, *Vyroubalová* Kateřina.

Obor veřejné zdravotnictví: *Babůrková* Marcela, *Bartošová* Petra, *Barvířová* Martina, *Čermáková* Magda, *Fafejtová* Romana, *Fingerová* Markéta, *Hamsová* Zdenka, *Hradecká* Blanka, *Hýblová* Sabina, *Kotrcová* Petra, *Krolupperová* Hana, *Kubátová* Olga, *Mastná* Soňa, *Petrová* Alena, *Soušková* Marcela, *Stašková* Šárka, *Škarková* Petra, *Typovská* Veronika, *Zázvorková* Marie

Univerzita třetího věku

Aronová Marie, *Ferrová* Marcela, *Grygarová* Bohumila, *Jašek* Stanislav, *Konečná* Věra, *Krtková* Hana, *Kuttelrašerová* Anna, *Machačka* Jiří, *Martincová* Vlastimila, *Pfefferová* Libuše, *Pulkrabová* Jana, *Sedláčková* Eva, *Tomášková* Zdeňka

Děkan 3.LF UK prof. M. Anděl novým studentům připomíná:

Budete potřebovat rozum i cit

Milí naši studenti, dnešní slavností imatrikulace se stáváte plnoprávními členy akademické obce 3.lékařské fakulty Univerzity Karlovy se všemi právy a povinnostmi tak, jak o nich jistě ještě mnohokrát uslyšíte. Před několika dny jste také podnikli první krůčky k naplnění svého cíle stát se lékařem či odborníkem v některých oborech našeho bakalářského studia. V tuto chvíli asi od děkana očekáváte, že vám na vaši cestu fakultou dá povzbuzení, snad rady a dokonce i výstrahy. Pár rad i výstrah jste už ode mne slyšeli začátkem září na své první akci na univerzitě a její 3.lékařské fakultě v Dobručicích. Jistě je vám již dobře známo, že jste přišli studovat lékařskou fakultu, která se vydala na velmi trnitou cestu reformy studia lékařství. Reformy, která nad detail klade souvislosti, jejichž znalost však vyžaduje o to více, o co méně žádá průběhy posledních větviček nervů či tepének. Jak se ukazuje pro řadu studentů je lehčí se alespoň pro chvíli zkoušky naučit detaily než zvládnout souvislosti. Moderní medicína však souvislostmi žije, souvislosti používá a dobrými lékaři se stanete teprve tehdy, když budete umět veškeré široké aspekty týkající se diagnózy, terapie či prevence dobře použít.

V tuto chvíli je pochopitelné, že jako představitel fakulty vám, byť s trochou nadsázky, slíbím krev, pot a slzy. Že vás vyzvu k náročnému studiu od první chvíle, ke studiu, které v sobě reflektuje všechny významné poznatky lékařské vědy, k nimž především v posledních dvou letech dospěla. Že těm, kteří budou studovat tvrdě, slíbím úspěch a že těm, kteří tak činit nebudou, naznačím opak. Má výzva nesměřuje však jen ke tvrdému studiu. Bylo by chyba, kdybyste studovali s nechutí a se zatnutými zuby. Pokuste se, prosím, pokud je to jen trochu možné, studovat s radostí a s vědomím širšího kontextu našeho oboru přijímat skutečné plody lidského ducha. Vaše předchůdce, středověké studenty, zvali k hostině vědění, která byla na univerzitě prostřena. V moderní době používání podobných archaických metafor může hraničit se směšností. Přesto však vás prosím, abyste si čas od času uvědomili, že vše, co se budete učit, vzniklo jako produkt lidského ducha při jeho snaze odhalit dle některých přírodních zákonů, dle jiných principů božího díla. Právě úcta k duševní práci by měla být pro každého člena akademické obce univerzity jednou ze základních směrnic pro jeho orientaci v životě. A právě k této úctě vyzývám na tomto místě vás i já.

K čemu však vám budou všechny znalosti buněčných membrán, jadérka, acidobazické rovnováhy či organizace limbického systému, když je nebudete umět správně použít? To správné použití znamená použití k prospěchu vašich, zatím velmi vzdáleně budoucích, nemocných. Znalosti, včetně znalostí detailů a souvislostí, z vás ještě kvalitní lékaře neudělají. Vždyť mnozí profesori německých lékařských fakult, kteří se propůjčili k naplňování nacistické ideologie, měli jistě

znalosti svých oborů mnohem hlubší než většina praktických lékařů z podhůří Alp či pobřeží Baltu. Přesto selhali jako lékaři i jako lidé. Znalosti je neuchránily od selhání takového rozsahu, které nemá v dějinách medicíny obdoby. Podobně však došlo k lidskému a odbornému medicínskému selhání, byť jistě mnohem menšího rozsahu a mnohem menší hloubky, v mnoha případech i v naší zemi v období totality. Selhání lékaře, který před smrtí vyšetřoval politického vězně Pavla Wonku, či totální selhání hygienické služby v období Černobylské havárie, jsou příklady tohoto jevu. Je jisté, že vědomosti řečeno terminologií právní logiky jsou podmínkou nutnou, nikoliv však dostačující k tomu, aby se z absolventa lékařské fakulty stal dobrý lékař.

Proč o tom mluvím k vám, a ne k těm, kteří se za chvíli tady zúčastní slavnostní promoce? Těm to ostatně v nějaké jiné formě řeknu také. Vám to však říkám proto, abyste přes všechny apely na potřebu tvrdého a systematického studia nezapomínali na rozvoj dalších složek svých osobností. Ty se rozvíjí v plaveckých bazénech, na sportovních stadionech, na koncertech, při četbě dobrých knih, ale třeba i při příjemném posezení v hostinci nebo na výletě. A proto také myslím tolik na to, aby fakulta měla letos zase svůj ples mediků a učitelů, aby Trimed už začal s diskusními posezeními, aby se rozvíjela klubová sportovní činnost a aby vztahy mezi učiteli a studenty měly jeden základní cíl: rozvoj jak intelektuální, tak emocionální složky Vašich bytostí, tedy nejen rozumu, ale i citu, anglicky řečeno sense and sensitivity. Jistě ani ten, kdo se zúčastní všech plesů, sportovních akcí, koncertů či hostinských posezení, nemusí být emočně a sociálně inteligentnější než ten, kdo se podobným akcím vyhýbá. Přesto však pro ty oslovitelné musí fakulta jako součást výchovy podobné akce pořádat. Proto vás také dnes vyzývám: převlečte se za chvíli do tepláků a odpoledne při sportovním děkanském dni zapomeňte na hrbolky na skapule.

Na konci století, v době hrdinných Rambů a globálních hamburgerů, levných čínských tenisek, klonovaných zvířat a raket naváděných s přesností jediného metru, se pochopitelně více obecně hodnotí hluboká a detailní znalost než nejasně zhodnotitelné schopnosti emoční a sociální inteligence. Zatímco znalost Krebsova cyklu mohu dobře vyzkoušet, schopnost empatie mohu jen vzdáleně cítit. Kdybyste však uměli vzorce všech chemických látek, co na světě existují, a k tomu detaily všech nervových drah a dávky všech léků, které kdy byly vyrobeny, stejně z vás lepší lidé a lepší lékaři či odborníci v jiných oborech, které budete na fakultě studovat, nebudou.

Krásněji to vyjadřuje jazykem své doby apoštol Pavel na počátku naší éry ve svém listě Korintským, v kapitole 13: „Kdybych měl dar prorocství, rozuměl všem tajemstvím a obsáhl všechno poznání, ano, kdybych měl tak velkou víru, že bych hory přenášel, ale lásku bych neměl, nic nejsem“.

Přestože my vás budeme zkoušet především ze znalostí, vaše okolí a často i vaši pacienti vás budou hodnotit i podle vaší schopnosti empatie, emoční i so-

ciální inteligence. Je jich potřeba přinejmenším stejně, pravděpodobně však více, než v době svatého Pavla před téměř dvěma tisíciletími. Čas od času si to, prosím, uvědomte.

Quod bonum, felix, faustum fortunatumque sit.

(Projev na imatrikulaci nových posluchačů 13.10.1998)

Kde hledat mravní jistoty v době globalizace, ptal se prof. M. Anděl absolventů 3.lf UK

Milí naši absolventi, v tuto chvíli jste ještě našimi studenty, za pár minut však budete slavnostně promováni doktory medicíny. Před tím však ještě uslyšíte latinský text sponse a také projev děkana: má vám na cestu do odborného života sdělit něco důležitého, dát poslední rady, říci, co byste dělat neměli. Je to naše poslední setkání ve škole, za pár dní se již budeme setkávat jinak. Z žáků a učitelů se stanou bývalí žáci a učitelé a vzpomínky dobré překryjí některé nepříjemné zážitky, které jste během studia také jistě měli.

Co vám tedy na sklonku tisíciletí může radit váš učitel a zkušenější starší kolega před tím, než vstoupíte do praktického lékařského povolání? Když jsem přehlížel své promoční projevy za poslední dva roky, hemžilo se to tam hodnotami ducha, intelektem, schopností syntetického myšlení, světovou komunitou vzdělavců a pokorou a úctou k životu. Úcta k životu a pokora na straně jedné a radost z vědění, hodnot ducha a intelektu na straně druhé jsou jistě významné pilíře hodnot, které se vám snažíme předávat.

Co však s těmito hodnotami na konci dvacátého století, v době, kdy takzvaná globalizace ovládá téměř vše: estetiku i ekonomii, pohlavní život i sport, vědu i politiku? Pojmy nutně souvisejí s úhly pohledu, ze kterých je posuzujeme. Zločin již nemusí být zločinem a zločinec zločincem, stačí jen trochu jiný úhel pohledu a zločinec je téměř zaměnitelný s obětí, obecná pravda je většinou jen relativní.

Kde je pak dobro našich nemocných, kde jsou tradiční hodnoty našeho povolání? Co to znamená, že prospěch nemocného je nejvyšším právem? Jak se pohybovat mezi pojmy euthanasie, interrupce, asistovaná reprodukce či darování orgánů?

Kde a v čem nacházet mravní jistoty pro naše povolání v době, kdy Bůh je ukryt někde za velkým třeskem? Jak se zejména ale bránit tomu, abychom se nestali jen inženýry lidského těla, inženýry vyměňujícími orgány, regulujícími tělesné chemismy či roztahujícími zřízení - jak se vyrovnat s touto technickou revolucí v medicíně? Není ale inženýrský přístup přeci jen nejlepší? Nečeká pa-

cient opravu tělesné chemie, roztažení zúžené tepny, výměnu orgánu za nový či alespoň umělý více než nějakou empatii? Nemáme se více starat o spásu svých duší a nemíchat se do nemocných?

Teď jistě čekáte, že řeknu, že hodnoty, o které se lékařské povolání od Hippokrata a Galena až do dnešního dne opírá, jsou pro nás svaté a že tvoří páteř našeho přístupu ke každodenní praxi. Chce se mi to říci a taky to důrazně říkám, i když vlastně úplně nevím, co se s naším povoláním stane v době možného klonování jedince pro výrobu náhradních orgánů, xenotransplantací či v době determinace pohlaví počatého dítěte. Tato doba, technicky patrně již brzy zcela schůdná, přichází, a my si chtě nechtě musíme klást otázky, na které nedovedeme vždy dobře odpovídat.

Věda a technologie jistě pomáhají prodloužit život individua, převést nemocného přes kritické období jeho života a zajistit mu další život delší a také kvalitnější. Věda a technologie na jedné straně přivádějí naše povolání do složitých mravních dilemat, v jiných oblastech pak pomáhají nemocným i jejich rodinám k pocitu klidu i štěstí.

Jak se tedy v době okouzlení technologií a jejichmi možnostmi vyznat v tom, co je špatné a co dobré? Jak poznat, co skutečně prospívá nemocným a co je zbytečné či dokonce škodlivé pozlátko? Jak se postavit ke klinicky účinné, technicky možné, eticky však sporné léčebné metodě? Konfrontace s vlastním svědomím, porada s nezávislými staršími kolegy či s vašimi bývalými učiteli může být jednou z možností, jak se ve zmatku postmoderního technologicky vyspělého globálního světa vyznat.

Ostatně problém globalizace se dle mého názoru trochu nafukuje a posouvá. Globalizace není vynález konce dvacátého století. Konec dvacátého století dovolil díky snadnému transferu technologie a nevídaným dopravním možnostem převážet z Asie do Evropy levná trička, televizory či automobily. Satelitní televizory a světové elektronické sítě nás dovolují zásobovat koncerty nejlepších tenorů světa stejně jako kondenzovanou hloupostí. Tyto aspekty globalizace jsou nové a spíše negativní. Vyvěrlá hloupost globálních banalit glajchšaltuje tento svět. Levnější asijské automobily či televizory likvidují kvalitní evropské výrobce a vedou k nezaměstnanosti. Levné pobyty v panelových domech na březích moře mají způsobit iluzi šlechtického luxusu, byť konzumovaného jen pár dní. Medializace intelektuálů, snaha zachytit jejich myšlenky ve videoklipech tak, aby byly všem srozumitelné, superficializuje intelektuální život; dobrým důkazem jsou banální úvahy, vydávané za hlubokomyslné rozbory. To jsou jistě negativní aspekty moderního konzumního světa, ve kterém snadná letecká a námořní doprava a celosvětová elektronická síť i nadvláda televize vedou k problémům, které se mohou snadno a rychle přelévat z jednoho konce světa na druhý. Z hlediska medicínských aspektů této globalizace se nás jistě může dotýkat rychle se měnící epidemiologická situace, možný transfer pro nás nevídaných tropických onemoc-

nění na naše území, či důsledky změny podnebí pro produkci potravin a možné následné hladovění v některých státech světa.

Z hlediska kulturního a intelektuálního však takzvaná globalizace není zase ničím příliš novým. Už při zrodu této univerzity myšlenka na intelektuální hodnoty vycházela z univerzálních hodnot raného evropského středověku. Tehdy globální jazyk - latina - a globální evropské křesťanství umožňovaly velmi rychlý přenos myšlenek i výměnu osob, alespoň na univerzitní úrovni. Síť klášterů, nutně internacionální s mezinárodní komunitou mnichů či jeptišek, je jiným příkladem širokého sdílení hodnot v raném i pozdním středověku. Ctitelé díla Stefana Zweiga a jeho popisu mizející evropské kultury přelomu století si jistě uvědomí, že i evropská kultura před první světovou válkou měla nepochybný univerzální rozměr - vzájemné kontakty skutečných vzdělanců z té doby jsou toho dobrým dokladem.

Inspirace pozitivními aspekty skutečně hodnotných příkladů mezinárodního pojetí kultury, náboženství a také vědy je důležitou obranou proti negativnímu působení této - už se to ostýchám říci poněkolkáté - globalizace. Inspirace hodnotami ducha, které pochopitelně nemají hranice, které jsou univerzální, je jedním z možných přístupů, jak se v džungli informací, postojů a názorů moderní doby orientovat.

Jsou však i jednodušší přístupy, které mají mnohem prostší rozměr. Všimnete si šťastného úsměvu rodičů dítěte, které je vyléčeno z těžké nemoci, či vděčného pohledu pacienta trpícího bolestí po podání analgetika. Podívejte se na nový lesk v očích a hloubku pohledu člověka, který ještě před několika dny trpěl hlubokou depresí a kterému pomohla antidepresivní léčba. A pozorně vnímejte slova díky - nebo jen ten svrchu zmíněný vděčný pohled. Snažte se porozumět nevyslovené otázce. Právě tyto chvíle dělají z našeho povolání, povolání se stále více technologickými přístupy, se stále více problematickými aspekty etickými, povolání, které se od inženýrských profesí jasně odlišuje.

Quod bonum, felix, faustum fortunatumque sit.

*(Projev děkana 3.LF UK na slavnostní promoci,
která se konala 13.10. v Karolinu)*

650 LET

LISTOPAD A STUDENTI

Cena Karla IV.

Univerzita Karlova spolu s hlavním městem Prahou udělila v polovině října již potřetí Cenu Karla IV., jež je určena velkým osobnostem z kterékoli oblasti lidské činnosti, pokud jejich dílo zřetelně vyjadřuje odpovědnost vůči budoucnosti světa. Poprvé byla cena udělena v roce 1993 významnému mysliteli profesorů Paulu Ricoerovi, podruhé v roce 1995 německému vědci a filozofovi Richardu von Weizsäckerovi a potřetí – v roce 650. výročí založení Univerzity Karlovy – světovému umělci Mstislavu Rostropovičovi.

Nejnovějšího laureáta Ceny Karla IV. představil na slavnosti v Rudolfinu tehdejší pražský primátor Jan Koukal nejen jako význačného violoncellistu, klavíristu a dirigenta, ale rovněž jako odpůrce sovětské státní moci, který se postavil i proti invazi do Československa v roce 1968. Jan Koukal mj. řekl: „Mstislav Rostropovič je typem moderního umělce a myslitele, který si je vědom své odpovědnosti k osudům a budoucnosti nejen jako podstatné součásti kultury a vzdělanosti, ale celého lidstva. Poskytl krásu, radost i naději, které z dokonale interpretované hudby vycházejí, milionům lidí celé Země. Navíc po celý život hájil principy demokracie, svobody a lidskosti.“

Podle mínění akademických hodnostářů Prahu i Karlovu univerzitu k udělování mezinárodní ceny opravňuje dějinné osudové místo ve středu Evropy, místo znamenáné krizemi konců či počátků politických a kulturních epoch. Zřizovatelé Ceny si uvědomují nutnost vytvářet na sklonku tisíciletí lepší podmínky pro budoucí generace a v jejich zájmu krotit lokální, nacionální, konfesní, stranický či jiný egocentrismus; cenu pak udělují osobnostem, které posouvají vývoj od egocentrismu ke světové harmonii.

Medaile absolventu FVL UK z Varny

Na návrh 3. lékařské fakulty převzal 18. listopadu v Karolinu Jubilejní medaili UK bulharský lékař doc. MUDr. Konstantin Trošev, Csc.. Medicínu vystudoval v Praze; promoval v roce 1964. Poté se vrátil do Bulharska, kde se věnoval plastické chirurgii a léčbě popálenin jako asistent na lékařské fakultě ve Varně. Současně si své znalosti prohluboval na pražské Klinice plastické chirurgie. V roce 1973 složil v Bulharsku atestační zkoušku z obecné chirurgie a od roku 1988 je přednostou Kliniky plastické chirurgie ve Varně.

Po celou dobu své kariéry doc. Trošev propaguje Karlovu univerzitu i Českou republiku; tématem jeho dizertační práce z roku 1975 například bylo působení českých lékařů v Bulharsku za balkánských válek v roce 1912-13. Založil také ve Varně Společnost bulharsko-českého přátelství, která pořádá kursy češtiny, koncerty, přednášky, výstavy a soutěže interpretů české hudby. Členové této společnosti, kteří studovali na Univerzitě Karlově, založili při letošních oslavách UK klub Karolinum.

Docent Trošev má za manželku českou lékařku a jejich starší dcera loni obhájila na Karlově univerzitě doktorát z české literatury.

Akademická obec UK k 17. listopadu

Příklad studentstva v boji proti útlaku

V důstojném prostředí pražského Karolina si 17. listopadu 1998 připomněla akademická obec Univerzity Karlovy dvě významná výročí spojená se studentským hnutím. Spolu s představiteli UK i zástupci fakult v čele auly zasedli rektorů dalších univerzit, předseda vlády M. Zeman a bývalý prezident Asociace evropských univerzit Joseph Bricall. Mezi hosty nechyběli ani předseda Senátu Petr Pithart, ministři I. David a A. Peltrám, apoštolský nuncius G. Coppa, zástupci dalších vysokých škol, prezidentské kanceláře, Akademie věd i Svazu bojovníků za svobodu.

Důvod setkání – výročí 17. listopadu 1939 a 1989 – definoval v úvodu shromáždění prorektor UK P. Klener, když poukázal na vnitřní souvislost obou dat, jíž je obrana demokracie. Šířeji se této otázce věnoval rektor UK K. Malý. Připomněl tragické následky prvního masového odporu Čechů proti nacistické okupaci, v nějž přerostla oslava tehdy zakázaného 28. října 1939 a vražda studenta Jana Opletala: devět dalších studentů bylo popraveno, 13 posláno do koncentračního tábora, vysoké školy byly uzavřeny, 15 tisíc studentů zbaveno možnosti studovat, 1513 profesorů a dalších sedm set učitelů vyhnáno z pracoven, 62 pedagogů během okupace popraveno. V této souvislosti rektor UK zdůraznil: „*Je třeba, abychom si uvědomili, že si lidé v roce 1939 nekladli otázku, zda slavit či*

neslavit 28. říjen jako vznik samostatného Československa, zda být hrdi na to, že jsme příslušníky českého národa. Jednali tak, jak jim velela čest – bránit nezávislost svého národa, nezávislost svého státu. To platí do značné míry i o studentech, kteří vystoupili proti totalitní moci v roce 1989 a stali se tak příkladem následovaným většinou našich občanů. To jsou okamžiky národní slávy a důstojnosti, základy naší národní a státní identity, kterou bychom měli a musíme bránit a rozvíjet, a nikoli destruovat.“

Poté se ujal slova premiér M. Zeman a v projevu předneseném spatra se mj. vyslovil pro investice do vzdělání, vědy a výzkumu a k podpoře těmito investicím vyzval ostatní politiky. Nad posláním univerzit v budoucnosti se zamyslel bývalý prezident Asociace evropských univerzit Joseph Bricall; v pasáži, věnované listopadovým výročím pak označil za lekci pro Evropu události v naší zemi nejen v letech 1939 a 1989, ale i v roce 1968.

V další části slavnosti převzali J. Bricall, M. Zeman a také senátor Josef Jařab Jubilejní medaile Univerzity Karlovy. Sedm nejlepších absolventů univerzity obdrželo Cenu rektora a dva studenti Mimořádnou cenu rektora.

Předseda vlády Miloš Zeman k 17. listopadu

Obnovme kapitál důvěry z r. 1989

Při oslavách nejrůznějších výročí až s příliš velkou snadností sklouzávají do úst politiků hladké a duté fráze, které by se mohly opakovat rok za rokem a které pokrývají prachem zapomnění historicky skutečně významné události. Je to něco, čemu Tomáš Masaryk kdysi říkal fangličkářství. Nechtěl bych patřit k tomu typu politiků, a proto mi dovolu, v souvislosti s výročím obou tak vnitřně spojených sedmnáctých listopadů, několik kacírských slov. Vždyť konec konců z této univerzity vzešlo mnoho kacírů, a ty nepokryl prach zapomnění, zatímco mnoho lidí konformních dnes odpočívá bez jakékoliv vzpomínky.

Domnívám se, že každá generace má svůj potenciál a že součástí tohoto potenciálu je i potenciál excitace, potenciál, který přinutí tuto generaci nebo její část k protestu proti nespravedlnosti, proti násilí, proti zlu. K protestu, který vede ke stávce, demonstraci, k odchodu na barikády, k nasazení vlastního života, protože, jak říkal Jan Patočka, jsou důležitější hodnoty než vlastní život. To kacírství, které vám chci sdělit, spočívá v tom, že tato excitace je podle mého názoru v jedné generaci v zásadě možná pouze jednou; nedojde-li svého jistého naplnění, tato generace se v drtivě většině zlomí a zevšední. Vzpomínám si na onen sedmnáctý listopadu 1989, na naši cestu z Albertova na Vyšehrad a poté na Národní třídu. Viděl jsem tam nesmírně mnoho mladých lidí a poměrně velmi málo lidí dospělých, protože ti už patřili k jiné zlomené gene-

raci, ke generaci lidí, která byla zlomena v roce 1968. A blahopřál jsem té mladé generaci k čemusi, co by se snad dalo nazvat užitečnou naivitou. Nezátížeností negativními životními zkušenostmi, neboť jejich šance byla pramalá, a oni do toho přesto šli. Právě oni jako impuls startující řetězovou reakci otevřeli naši listopadovou revoluci a vytvořili v této zemi něco, co neumíme změřit, co neumíme kvantifikovat, co možná ani nejsme schopni hodnotit; vytvořili – mám-li mluvit slovníkem ekonomů – v této zemi kapitál, ale nikoli kapitál fyzický, nikoli kapitál hmotný, nikoli kapitál, který se dá měřit sumami na bankovních kontech. Vytvořili – právě ti mladí lidé, studenti, a po nich herci a mnozí další – vytvořili kapitál důvěry. A tento kapitál se v pozdějších letech bohužel začal vytrácet, protože opět přišly všední dny, dny bez excitace; v těchto všedních dnech začali být lidé hodnoceni nikoli podle toho, co jsou, ale podle toho, co mají. Člověk, který se dokázal obklopit hmotným kapitálem, byl vážen daleko více než ten, kdo disponoval kapitálem důvěry. A jak víte, důvěra se těžko získává a lehkou ztrácí.

Proto místo oslavných řečí je zapotřebí možná trochu masochisticky rozdírat rány a ptát se, proč se tento kapitál důvěry vytratil. Půjdu titíž mladí lidé, kteří v listopadu 1989 protestovali, protestovat znovu i tehdy, budou-li mít k tomu vážný důvod? Anebo už i oni patří do zlomené, zklamané a utrápené generace? Neříkám tato slova nijak defetisticky, říkám je jako životní optimista, ale připomínám si evangelické přísloví o hřivnách, které je zapotřebí rozhojňovat, a nikoli zakopávat do země, kde se jich zmocní rez.

Je před námi těžký a nesmírně složitý úkol: obnovit tento kapitál důvěry a uvědomit si, že nejdůležitější investice jsou právě investice do lidí, a nikoliv investice do majetku. Právě proto bych si přál, aby naši politici, kteří přesto měří význam svých akcí horizontem svého funkčního období, dokázali investovat do oblastí, které se projeví tehdy, až oni politiky nebudou. A mezi těmito investicemi jsou nejdůležitějšími investicemi investice do vzdělání, do vědy a do výzkumu, byť se projeví s časovým zpožděním deseti a více let. Investujme do přípravy nové studentské generace, možná že to budeme potřebovat. Snad už nikdy v této zemi nebude totalitní diktatura, ale vždy se v ní může vyskytnout důvod k oprávněnému protestu, a my dospělí, my starší, budeme potřebovat studenty, aby v případě potřeby vyšli do ulic a ukázali nám naše chyby. Právě proto bych chtěl vyzvat k pohledu, který již citovaný Tomáš Masaryk nazval pohledem sub specie aeternitatis, pohledem z hlediska věčnosti. Pohledem, který se ptá, ne co mi to vynesou, ale jaké to bude mít důsledky.

Chtěl bych se s vámi rozloučit krásnými slovy jednoho z velkých kacířů své doby, slovy Martina Luthera: I kdybych věděl, že zítra bude konec světa, ještě dnes půjdu a vysadím jablůň.

(Projev na slavnostním zasedání vědecké rady UK k 17. listopadu)

Prof. Joseph Bricall

Universities will have other kind of students

For sad personal circumstances, I could not come last April to your university upon the occasion of the 650th anniversary of the Univerzita Karlova of Prague. At that time, the Secretary General of the Association of European universities, CRE, represented properly our association.

Let me express my deep gratitude to Professor Karel Malý, who has invited me to this ceremony to commemorate two Czech students revolts, in 1939 and in 1989, and to accept personally the Jubilee Medal of your university. Thank you very much.

It is an honour for me to be welcomed in this prestigious university, founded by the Emperor Charles IV, King of Bohemia, and authorized by the papal bull of Clemens VI in 1348, granting the rights of both Paris and Bologna. Therefore, Univerzita Karlova is the oldest university of the Holy Roman Empire, because Vienna and Heidelberg were founded respectively twenty and forty years later.

Your commemoration, my dear colleagues and students, gives me the opportunity to reflect upon the missions of our institutions, the universities, and their with human yearnings for freedom and democracy.

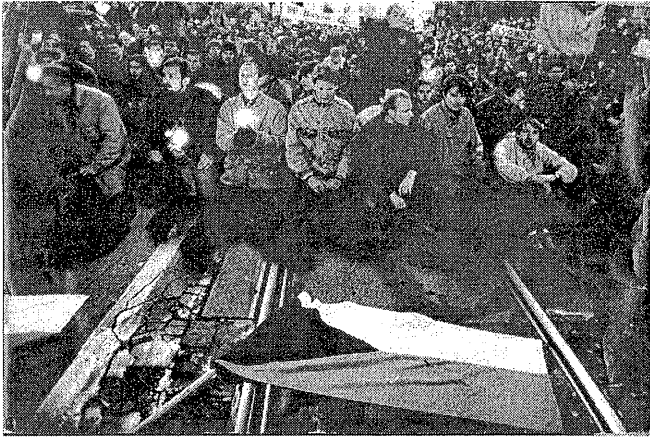
In the biannual conference of the CRE at the University of Olomouc in October 1996, I underlined during the welcome reception that the political situation in your town and in your country is a symbol of the political situation in Europe. It was the case in 1939, and it is so again fifty years later, when the children of 1939 reach their retirement age!

I refer to an example. **The unfortunate Munich agreement in September 1938 influenced decisively the end of the civil war in my country and opened the door to forty years of ruthless dictatorship. Again in 1968, the Prague Spring was a light bringing hope to many people on our continent. Your will for freedom and your love for democracy was defeated only by the violence of foreign armies. The Velvet Revolution of 1989 allowed you to restore your democratic traditions.**

This is a lesson for Europe. Your courage in defending freedom has an outweighing counterpoint, the comfortable straddler attitude of the established democracies.

The history of the universities in Europe does not only display a conventional way of linking education and research. In any case, it is not possible to imagine a conventional education and not a spontaneous research.

I quote from the first volume of the "History of the University in Europe" (CRE) that "the schools of twelfth century and the universities of the thirteenth

century never set themselves the goal of providing the courts and municipalities with specialized experts. Nevertheless, the new social pattern which took form in the university was in part shaped by society, since it was the lively interest of wider social groups which made it possible for the higher schools to become enduring and independent institutions. From the very beginning, education was subject to the tension between the fundamental and primary impulse to seek the truth and the desire of many persons to acquire practical training. Conversely, without really wanting to do so, the schools formed the new academic stratum and changed the whole structure of society, enriching it and making it more complex”.

What is important is that from the beginning, the university mixed research with a practical attitude. In order to achieve these goals, continuity and independence were required and also an institution clearly committed to social change.

Of course, traditionally, the students of our institutions have been young people. It is not necessary to insist – our own experience on our lives allows us to observe it – that youth is especially oriented towards change and risky behaviour. It endows the universities naturally with the obvious arm to fight against sclerosis and injustice, sometimes with risk for the institution. It is the difficult role of the Rector and the Senate in those cases to balance matters, keeping a certain rigour and thinking of the continuity of the institution.

But, in the future, it is possible that our universities will have other kind of students. Part time students, life long learning and long distance courses are changing our classrooms. How can we guarantee the spontaneous generosity that society needs?

I think that we must rediscover one important part of our legacy. Our institutions do not disseminate instruction books for managing machines and persons.

That would be terrible for our societies. Some other people and institutions can do that, not ours. To fashion is not only to adapt, but to propose. In order to propose, we have to look often to the borders of the traditional disciplines and to renew our knowledge. A society that is changing very quickly needs research if it is not to fall into the trap of routine solutions to problems.

Always, the university has asserted the importance of the unity of knowledge, in spite of the existence of different fields of science. In Olomouc, in October 1996, President Havel gave us a message, to remember the motto embodied in the word university, "vertere ad unum", converge to unity.

The university has also always insisted on the fruitful link between teaching and research. Probably knowledge is the only way to renew knowledge and to oppose dogmatism. It is the obvious road to flexibility and creativity too.

I will end by expressing the wish that the university, all our universities, will learn the lessons of the deeds we are commemorating today and incorporate them to its necessary renewal.

(Projev v Karolinu, 17.11.1998)

Zpráva po uzávěrce – hlasování na fakultě

V úterý 24. listopadu skončily volby do Akademického senátu 3. LF. Jeho novými členy se stali:

Doc. MUDR. Petr Arenberger, DrSc.	Bábíček Michal
Doc. RNDr. Ivo Bárta, Csc.	Bala Jakub
MUDr. Alexander Čelko, Csc.	Brigant Aleš
MUDr. Alena Doubková, Csc.	Žurinová Lenka
PhDr. Martina Hábová	Janka Marek
MUDr. Jana Hornová, Csc.	Karlová Dana
Prof. MUDr. Pavel Gregor, DrSc.	Kuchtová Jaroslava
Doc. MUDr. Daniela Janovská, Csc.	Liberko Igor
Doc. MUDr. Milan Kment, Csc.	Mašek Ladislav
MUDr. Jiří Málek, Csc.	Petráček Jan
Doc. MUDr. Jana Málková, Csc.	Porubský Štefan
Doc. MUDr. Miroslav Tvrdek	Řeháková Hana
Doc. MUDr. Hana Provazníková, Csc.	Suchánek Stanislav
Doc. MUDr. Jozef Rosina	Trnka Jan
Doc. MUDr. Jiří Šimek, Csc.	Vydra Jan
Prof. MUDr. Jiří Štefan, DrSc.	Zieg Jakub

Do Akademického senátu Univerzity Karlovy byli zvoleni prof. MUDr. Richard Rokyta, DrSc., prof. MUDr. Jiří Horák, Csc., Jan Petráček, Hana Řeháková.

STUDIA

DEKLARACE PRO 21. STOLETÍ
PROMOCE V USA

**Závěry Světové konference o vysokém školství – UNESCO
Paříž 5. – 9. 10. 1998**

Priority v rozvoji vysokého školství

I. Priority na národní úrovni

Státy, včetně vlád, parlamentů a ostatní výkonné moci

- a) zajistí legislativní, politický a finanční rámec pro reformu vysokého školství. Vysoké školy musí být dostupné pro všechny, nesmí být připuštěna žádná diskriminace;
- b) posílí vztah mezi vysokým školstvím a výzkumem; budou podporovat spolupráci institucí v této oblasti;
- c) budou působit na VŠ, aby zahrnuly do svého působení celoživotní učení;
- d) vytvoří politický rámec, aby bylo zajištěno partnerství a zapojení všech uživatelů v celé působnosti vysokého školství (hodnocení, které zahrnuje curricula a obrodu pedagogického procesu, konzultační a poradenské služby, samosprávné řízení vysokých škol);
- e) vyloučí jakoukoliv diskriminaci, zvláště žen;
- f) stanoví jasnou politiku týkající se vysokoškolských učitelů;
- g) postaví studenta do středu pozornosti; uznají právo studentů na autonomní organizace;
- h) budou podporovat národní i mezinárodní mobilitu učitelů a studentů.

Vztahy s jakýmkoliv formami středního školství musí být prohloubeny v kontextu celoživotního učení. Příprava na vysokou školu již nebude primární úlohou středního školství, ale střední škola bude připravovat pro uplatnění ve světě práce.

Je třeba přijmout konkrétní opatření, aby se zmenšila vzdálenost mezi průmyslově rozvinutými a rozvojovými zeměmi - vyčlenit prostředky pro tento účel a zapojit průmysl na národní i mezinárodní úrovni na bázi oboustranné výhodné spolupráce.

II. Priority na úrovni vzdělávacího systému a institucí

Každá vysoká škola musí definovat své poslání podle současných a budoucích potřeb společnosti. Při stanovení svých priorit v programech a strukturách

- a) vytvoří systém přístupu, který bude ku prospěchu všem, kteří mají potřebné schopnosti a motivaci;
- b) využije své autonomie a vysokých akademických standardů, aby přispěla k udržitelnému rozvoji společnosti při
 - vysoké kvalitě, založené na vědeckém základě
 - úzkém spojení s prosperujícími výzkumnými institucemi
 - dalším rozvoji celého vzdělávacího systému
 - základech lidské etiky, aplikované na každou profesi;

- c) zajistí v maximální možné míře, speciálně v případě univerzity, že zaměstnanci se účastní výuky, výzkumu, péče o studenty a řízení institucionálních problémů;
- d) přijme veškerá opatření, aby posílila svoji službu společnosti (odstranění bídy, netolerance, násilí, negramotnosti);
- e) založí své vztahy se „světem práce“ na nových základech, na spolupráci se všemi zainteresovanými partnery;
- f) zajistí vysokou kvalitu svého mezinárodního postavení, které zahrne zodpovědnost a interní i externí hodnocení jako běžné součásti svého fungování a vytvoří pro to transparentní mechanismy;
- g) zajistí vhodný rozvoj a vzdělávání pro své učitele;
- h) bude podporovat výzkum, který je nezbytným rysem každého vysokoškolského vzdělávání ve všech oborech;
- i) odstraní diskriminaci žen;
- j) zajistí, kde je to vhodné, poradenské a konzultační služby, přípravu zaměřenou na „jak studovat“ a jiné formy podpory studentů, včetně prostředků pro zajištění lepších životních podmínek pro studenty.

Nové technologie je třeba využívat v maximální možné míře.

Vysoké školy se musí otevřít dospělým

- a) vytvořením mechanismů pro uznávání výsledků vzdělávání dosažených při různých příležitostech zajistit, že „credit“ bude přenosný mezi institucemi, sektory, státy;
- b) vytvořením partnerství na vědecké bázi a v odborné přípravě tak, aby poskytlo potřebné služby „vnějším“ uživatelům;
- c) mezioborovým výzkumem.

III. Aktivity na mezinárodní úrovni, iniciované UNESCO

Spolupráce bude považována za integrální součást činnosti vysoké školy. Každá instituce by si měla vytvořit vhodnou strukturu a mechanismy pro mezinárodní spolupráci.

UNESCO, mezivládní organizace, nevládní organizace, nadace i státy v rámci bilaterálních i multilaterálních dohod by měly věnovat maximální podporu mezinárodní akademické mobilitě. UNESCO se spolu s ostatními partnery bude snažit zmenšit „odliv mozků“ – a naopak se je pro potřebné země pokusí získávat. UNESCO bude napomáhat lepší koordinaci mezi mezivládními, nadnárodními a nevládními organizacemi, agenturami a nadacemi, které sponzorují existující programy a projekty mezinárodní spolupráce ve vysokém školství. Snahou je lepší rozdělení zdrojů, jejich sdílení, nepřekrývání se jednotlivých projektů. Ve své podpoře se zaměří na nejméně rozvinuté části světa, v oblastech, které strádají konflikty nebo přírodními katastrofami. V rozvojových zemích se zaměří na další rozvoj špičkových pracovišť (centers of excellence)

Světová deklarace pro 21. století: vize a akce

(Hlavní myšlenky dokumentu,
přijátého Světovou konferencí o vysokém školství)

I. PREAMBULE

Na úsvitu nového století je zřejmá bezprecedentní potřeba vysokoškolského vzdělání a jeho diverzifikace, stejně vzrůstá vědomí důležitosti vysokoškolského vzdělání pro další sociální, kulturní a ekonomický rozvoj. Vysoké školství v celém světě stojí před řadou problémů spojených s financováním, s právem rovného přístupu ke studiu a rovných podmínek během studia, dalším vzděláváním učitelů, výukou založenou na dovednostech, posilováním kvality ve výuce, i před problémy, spojenými s výzkumem, službami, relevancí studijních programů, zaměstnaností absolventů, možnostmi a využitím mezinárodní spolupráce.

Zároveň pro všechny stupně vzdělávání je výzvou rozvoj a využití nových informačních a komunikačních technologií (ICT- information and communication technologies).

Druhá polovina tohoto století zaznamenala největší rozmach počtu studentů: 1960 – 13 milionů, 1995 – 82 milionů. Současně se prohloubily rozdíly mezi vyspělými zeměmi, zeměmi se rozvíjejícími a zeměmi nejméně rozvinutými. Bez adekvátního vysokoškolských a výzkumných institucí, které dokáží vychovat kvalifikované a vzdělané absolventy, nemůže žádná země zajistit endogenní a plynule udržitelný rozvoj; zvláště rozvojové a chudé země nedokáží překonat vzdálenost, která je dělí od států průmyslově rozvinutých.

Společnost se stává společností založenou na vědomostech. Školy, koleje a univerzity je třeba otevřít celoživotnímu vzdělávání a podpořit tak přerod institucí poskytujících post-sekundární vzdělávání na instituce poskytující celoživotní vzdělávání. V tomto směru je třeba definovat roli vysokých škol.

Tyto nové výzvy vyžadují zapojení celé společnosti - nejenom státu a vysokých škol, ale i všech uživatelů – včetně studentů, učitelů, průmyslu a obchodu, veřejného a soukromého ekonomického sektoru, parlamentu, médií, profesních sdružení, což zároveň zvyšuje zodpovědnost vysokých škol za využívání veřejných, národních, mezinárodních zdrojů.

Vysoké školství musí postavit do středu zájmu studenta, a to z hlediska perspektivy celoživotního uplatnění a integrace do globální znalostní společnosti nadcházejícího století.

II. POSLÁNÍ A FUNKCE VYSOKÉHO ŠKOLSTVÍ

- Posláním je vzdělávat, připravit na povolání a zabývat se výzkumem;
- připravit možnosti pro celoživotní učení, vzdělávat pro občanství a aktivní účast ve společnosti;

- prohlubovat znalosti a šířit je pomocí výzkumu, poskytovat je jako službu společnosti v jejím kulturním, společenském a ekonomickém rozvoji (neopomenout oblast společenských a humanitních věd a umění);
- napomáhat porozumění, interpretaci, ochraně, šíření národní a regionální kultury, mezinárodních a historických kultur v kontextu pluralismu a demokracie;
- napomoci ochraně a rozvoji společenských hodnot tím, že mladí lidé budou vychováni pro demokratické občanství;
- zlepšit vzdělávání na všech úrovních dalším vzděláváním učitelů.

III. NÁSTIN NOVÉ VIZE VYSOKÝCH ŠKOL

Spravedlivost přístupu k vysokoškolskému vzdělání by měla být zaručena během celoživotního učení. Přístup na vysokou školu by měl zůstat otevřen všem, kteří ukončili střední školu (její ekvivalent) a splnili vstupní požadavky v jakémkoliv věku, bez jakékoliv diskriminace.

Zvýšit účast a podpořit roli žen ve vysokém školství; podpořit jejich působnost ve vedoucích místech a v rozhodovacích procesech.

Prohlubování znalostí výzkumem, ve vědě, umění a humanitních vědách a diseminace výsledků - jedná se o základní funkci všech vysokoškolských systémů; podpořit postgraduální studia.

Je třeba najít rovnováhu mezi základním a aplikovaným výzkumem:

- výzkum se musí týkat všech oblastí - včetně oblasti sociálních a humanitních věd, vzdělávání, inženýrských a přírodních věd, matematiky, informatiky a umění. Je třeba posílit roli vysokých škol ve výzkumu. Nejlepších výsledků je dosaženo v institucích, které zabezpečují vysokoškolské vzdělávání i výzkum. Pro tyto instituce je třeba najít potřebné materiální a finanční zdroje, jak veřejné tak soukromé.
- dlouhodobé záměry mají být založeny na relevanci. Relevanci je třeba zajistit ve smyslu toho, co společnost očekává od vysokých škol a co ony skutečně zabezpečují. Je třeba lepší artikulace problémů v souladu s potřebami společnosti a světa práce, založené na dlouhodobé orientaci na společenské cíle a potřeby, zahrnující ochranu kultur a životního prostředí.

Vysoké školy by měly posílit svou roli institucí zabezpečujících službu společnosti, zvláště v aktivitách, které omezí bídu, netoleranci, násilí, negramotnost, hlad, devastaci životního prostředí a nemoci; pokusit se o mezioborové a transoborové přístupy v analýze těchto problémů a případných východiscích.

Posílit rozvoj celého vzdělávacího systému, zvláště zlepšením vzdělávání učitelů, rozvojem osnov a výzkumu ve vzdělání.

Posílení spolupráce se světem práce, analýza a předvídání společenských potřeb. Vazby mezi vysokým školstvím, „světem práce“ a ostatními částmi společnosti musí být posíleny a obnoveny. Zástupci „praxe“ by se měli podílet na

řízení institucí, maximálně by měly být využity možnosti praktických stáží studentů i učitelů, výměna odborníků mezi VŠ a praxí a studijní programy reagující na potřeby praxe. Pečlivě sledovat a reagovat na trendy praxe, vědeckého, technologického a ekonomického sektoru. V rámci své anticipační role se mohou vysoké školy podílet na tvorbě nových zaměstnání, byť to není jejich jediná funkce. Diverzifikace modelů vysokoškolského vzdělávání, metod a kritérií je základem jak pro uspokojení narůstajících požadavků ze zahraničí, tak vytvoření podmínek pro přístup širší části veřejnosti k vysokoškolskému vzdělání, který je založen na perspektivě celoživotního učení a flexibility vysokoškolského systému. Diverzifikovaný systém vysokoškolského vzdělávání je charakterizován novými typy terciálních institucí: mimo jiné veřejnými, soukromými a neziskovými.

Inovace přístupu ke vzdělávání: kritické myšlení a tvořivost

Vysoké školství by mělo být orientováno na studenta, vytvořit nové vazby a partnerství ve společnosti a s co možná nejširším okruhem ve společnosti. Je třeba vychovávat studenty, kteří umějí kriticky myslet, analyzovat problémy společnosti, hledat řešení, aplikovat je a přijímat společenskou zodpovědnost. Je třeba se zaměřit na osvojování dovedností, kompetencí a schopností komunikovat, nezávislého myšlení a týmové práce v multikulturním kontextu, kde tvořivost často znamená kombinaci tradičního a místního „know-how“, vědomostí a znalostí v oblasti náročných technologií.

Vysokoškolští učitelé a studenti jsou hlavní aktéři procesu vysokoškolského vzdělávání. Je třeba zajistit jim odpovídající profesionální a finanční statut. Více pozornosti je třeba věnovat mezinárodním zkušenostem.

Je třeba ve spolupráci se studentskými organizacemi podpořit poradenská centra. Studenti, kteří neuspějí, by měli mít možnost se ve vhodný čas opět k vysokoškolskému studiu vrátit.

IV. OD VIZE K AKCI

Kvalitativní hodnocení. Kvalita ve vysokém školství musí postihnout celé spektrum aktivit (výuku a studijní programy, výzkum a stipendia, jak se VŠ stará o své pracovníky, služby, které poskytuje společnosti ap. Hodnocení by mělo probíhat na bázi interní i externí (nezávislí specialisté). Speciální pozornost je třeba věnovat specifičnosti instituce, specifičnosti národní a regionální, s cílem zachovat diversitu a vyhnout se uniformitě.

Prudký vývoj informačních a komunikačních technologií nabízí možnosti inovovat obsah a metody výuky a umožňuje její další rozšíření. Nové metody a technologie nijak nesnižují potřebu učitelů, ale mění jejich úlohu ve výuce. Jde o probíhající dialog, který přeměňuje informace ve znalosti. Základem se stává porozumění. Je nezbytné zajistit přístup k ICT, adaptovat ICT pro národní, regionální a místní potřeby, trvale je rozvíjet, posilovat infrastrukturu v této oblasti a rozšířit tyto technologie ve společnosti. Vysoké školy užívají ICT, aby modernizovaly svoji práci, nikoliv proto, aby se staly virtuálními institucemi.

Posílení v oblasti řízení vysokých škol a financování. Je třeba rozvinout vhodné plánování kapacit a strategií založených na partnerství mezi vysokými školami a státem. Vysoké školy se musí zaměřit na řízení orientované do budoucnosti. Manažeři musí být odpovědní, kompetentní a schopní hodnotit pravidelně – interními i externími mechanismy – efektivitu řízení i administrativních pravidel. Vysoké školy potřebují autonomii pro vnitřní řízení a organizaci, ale musí být jasná pravidla jejich vztahu se státem, parlamentem, studenty i veřejností.

Financování vysokých škol jako veřejné služby. Je třeba zajistit využití zdrojů veřejného i soukromého sektoru. Role státu zůstává základní. Financování z veřejných zdrojů odráží podporu, kterou poskytuje vysokému školství společnosti. Tato podpora je pro vysoké školství a výzkum základní a musí zajistit vzdělávací i společenské poslání vysokých škol.

Princip solidarity a skutečného partnerství mezi vysokými školami na celém světě je základem pro vzdělávání a odbornou přípravu ve všech oblastech. Mezinárodní spolupráce, programy výměn studentů mezi fakultami a institucemi, které podporují rozvoj spolupráce v oblasti vzdělávání a vědy, musí být integrální součástí všech vysokoškolských systémů. Je třeba najít normativní nástroje pro uznávání studií na regionální i mezinárodní úrovni, aby byly usnadněny výměny studentů a posílena mezinárodní mobilita. Partnerství založené na společném zájmu, vzájemném respektu a důvěře musí být základem pro obrodu vysokého školství.

Americká promoce české lékařky

V letošním roce dokončila postgraduální studium (PhD) v USA první a zatím jediná absolventka naší fakulty MUDr. Sabina Hrabětová, PhD. MUDr. Hrabětová promovala na Lékařské fakultě hygienické UK v roce 1988. Poté nastoupila jako aspirantka na tehdejší katedru fyziologie a patologické fyziologie LFH UK. Na 3. LF UK pak pracovala jako odborná asistentka. V roce 1993 odešla do USA na Department of Pharmacology SUNY, kde pracovala na problematice LTP (Long-term potentiacion) a LTD (Long-term depression) a zejména jejich biochemických a elektrofyziologických charakteristikách. Na tomto ústavu pracoval mimo jiné i letošní laureát Nobelovy ceny za medicínu a fyziologii prof. Furchgott.

Slavnostní promoce se konala v nejznámější newyorské aule Carnegie Hall. Zároveň obdrželi čestné doktoráty „Doctor of Science“ Luc Montagnier, M.D., PhD., Donald F. Klein, M.D., Susan M. Love, M.D. Nejznámější z nich je spoluobjevitel viru HIV Francouz Luc Montagnier.

Jménem gradovaných studentů pronesla na slavnostní promoci projev MUDr. Sabina Hrabětová, PhD. Domnívám se, že celá akademická obec 3.LF UK může být na svou absolventku hrdá a popřát jí mnoho úspěchů v další vědecké kariéře.

Prof. MUDr. Richard Rokyta, DrSc.

Projev MUDr. S. Hrabětové, PhD.

Dear Colleagues, Faculty, Ladies and Gentlemen!

This graduation day brings us to the end of our Ph.D. studies. Several years of intensive work are now behind us. From time to time we have felt that the voyage was too long, frustration too great, and that our goal was hiding beyond the horizon. But we did not give up and our trying was rewarded by the excitement of scientific achievements.

We thank our professors for their effort to teach us the fundamentals of biological sciences and for their enthusiasm in introducing the latest great discoveries to us. We also thank our mentors and the members of thesis committees who guided our research projects. We appreciate their effort to help us develop all the complex abilities that are crucial for a scientist in swiftly developing and highly competitive fields.

The life of graduate students is sometimes very hectic and disorganised. There was always a pile of papers looming around that had to be read immediately or a list of experiments that would mean a big breakthrough if only we sacrificed one more holiday for their sake. We are very grateful to our families who patiently put up with all that and kept us going.

As a foreigner coming to America from a former communist country, I would like to use this occasion to express my deep personal gratitude to people at SUNY Downstate and all other American universities who created educational opportunities for students coming from all over the world. The United States, as a true scientific superpower, gave me and many other training of the best quality. The democratic system based on fair competition and free choice is truly one of the best things I have ever experienced in my life.

Like the mythical Greek hero Daedalus we have built ourselves a pair of wings of knowledge that can take us any place our heart desires now. Daedalus gave his son Icarus simple advice before they took off: He was supposed to use his good judgement and keep away from both the burning sun of fame and self-satisfaction above, and from the cold sea of despair and misery below. I wish we all navigated successfully the flight full of challenges and opportunities ahead of us. I wish us all good luck!

VĚDA

KAUZA ROZPOČET
PŘEDPOKLADY STUDIA

Vědecká obec varující

Rektor Masarykovy univerzity v Brně prof. Jiří Zlatuška a astrofyzik doc. Jiří Grygar vyzvali své kolegy z vysokých škol i vědeckých ústavů k protestům proti hrozícímu snížení finanční podpory výzkumu a vývoje. Jako nejvhodnější formu protestu doporučili zasílání dopisů poslancům a rozpočtovému výboru Parlamentu ČR tohoto znění:

Paní poslankyně, páni poslanci,

obracíme se na vás s naléhavou žádostí v souvislosti s návrhem státního rozpočtu pro rok 1999. Minulé vlády se opakovaně zavázaly systematicky zvyšovat podíl hrubého domácího produktu (HDP), věnovaného na výzkum a vývoj, na 0,7% HDP v době vstupu do EU. Nynější vláda ve svém programovém prohlášení proklamovala snahu docílit, aby se česká společnost stala společností vzdělání. Předkládaný návrh státního rozpočtu však přes určitý nominální růst ve skutečnosti znamená reálný pokles výdajů na výzkum a vývoj z letošních 0,477% HDP na 0,437% HDP. Vzhledem k již započtenému zvýšení mzdových tarifů dojde zejména k poklesu nemzdových výdajů na vědu a výzkum. Obáváme se navíc, že při projednávání rozpočtu v parlamentu dojde, vzhledem k předpokládanému deficitu, k pokusům o další krácení výdajů v této oblasti, které by mělo pro naši vědu již skutečně fatální důsledky.

Paní poslankyně, páni poslanci, nedopusťte další devastaci vzdělanostní úrovně a tvůrčího potenciálu naší země. Prameny inovačních schopností naší ekonomiky vysychají, protože situace technických a přírodních věd, výzkumu včetně vysokého školství v naší zemi je vážná a aplikovaný výzkum téměř zanikl. Zadlužené podniky na výzkum nemají prostředky a státní výzkumná pracoviště bojují o přežití. Z existenčních důvodů je opouštějí špičkoví vědci, často po návratu z mnohaletých stáží v zahraničí.

Únik mozků v řadě oborů výzkumu a vývoje dosáhl takového stupně, že zanedlouho nebude mít co unikát. Přitom částky, které by bylo potřeba na výzkum a vývoj vynakládat, jsou ve srovnání s jinými kapitolami státního rozpočtu relativně velmi malé a ušetřit na nich se tak jako tak příliš nedá. Bylo by naivní zavírat oči před skutečností, že skomírání vědy a výzkumu přispívá k našemu dalšímu technologickému zaostávání.

Osobní kontakt s vědou a výzkumem je naprosto nezbytnou a integrální součástí nejvyšší odborné výchovy. Bez mezinárodně srovnatelného základního výzkumu nemůžeme mít mezinárodně srovnatelné vysoké školství a mezinárodně srovnatelnou ekonomiku. Vyspělý svět na nás nepočká. Naše schopnost dosahovat vysoké úrovně vzdělání lidí, schopnost vytvářet nebo aktivně přejímat nové technologie a rozvíjet podniky produkující „chytré výrobky“, bude dlouhodobě ur-

čovat životní i kulturní úroveň naší země v integrované Evropě. Vývozem laciné pracovní síly a surovin nemůžeme v dnešní globální ekonomice konkurovat. Když už se rozvoj vědy a výzkumu v naší zemi zatím nestal celospolečenskou prioritou, sledovanou veřejností a prosazovanou politickými elitami, jako je tomu ve všech vyspělých zemích, nedopusťte alespoň likvidaci zbytku kvalitní vědy a výzkumu v Čechách.

Poznámka: K dopisu se připojil také Akademický senát 3. Lékařské fakulty UK.

Ministr školství, mládeže a tělovýchovy Eduard Zeman pro VNR:

Proč se vědci nebouřili dřív?

■ *Považujete stav naší vědy po finanční stránce za natolik závažný, aby se vědci bouřili a požadovali více peněz z rozpočtu? A je vlastně postavení vědy pouze otázkou peněz, není to také věcí společenské podpory?*

Samozřejmě že nikdy není nic jenom otázkou peněz, ale i společenské podpory. Těch peněz opravdu není mnoho, situace je v tomto směru dost kritická; o tom, že situace je velmi špatná mluvíme už dva roky. Za poslední dva roky se situace dostávala na pokraj samé udržitelnosti, čili do určité míry se vědcům nebudím, jenom je snad trochu problém v tom, že se začali bouřit až v tomto okamžiku; možná to měli udělat dřív, protože za celá uplynulá léta, řekněme nejméně za posledních pět nebo šest, byla společenská podpora vědy velmi malá.

■ *A kde vidíte příčiny – ve společenské poptávce, nebo opravdu v Klausově vládě?*

Samozřejmě to byla primárně otázka pojetí státu a státní moci, pojetí jak má být strukturovaná společnost; to úzce souvisí třeba s tím, na co se z parlamentu za šest let, co jsem byl poslancem, sám pamatuji, a to na snahu likvidovat Akademii věd jako komunistický přežitek. Samozřejmě se do toho promítlo to, že hospodářská reforma nevedla k nastartování průmyslu a vůbec hospodářské sféry, a naopak spíš k tomu, že se ocitla v bezvýhodném kruhu vzájemné zadluženosti; proto také nedodává žádné prostředky pro rozvoj vědy, která závisí pak už jen na státním rozpočtu. A samozřejmě to souvisí s tím, že i ve státním rozpočtu byla věda jednou ze zbytkových položek, které se vždycky v okamžiku, když dojdou peníze, krátí. Je to celý komplex jevů, který k tomu vedl, a všechny byly poměrně závažné. Věda byla na okraji a zejména v posledních dvou letech se prostředky na vědu, právě speciálně finanční, dramaticky krátily. Proto mi připadá trochu humorné hovořit o tom teď, v okamžiku, kdy se tím začínáme zabývat.

■ *Ale někteří vědci reptali už delší dobu, třeba předseda Akademie věd, prof. Zahradník.*

Jenže profesor Zahradník byl jedním z mála, ten se s tím názorem nikdy netajil, a proto – ale nejen proto – s ním rád spolupracuji. Souhlasím s vědci, že mají věcně pravdu, jenom znovu opakuji, proč nezačali křičet v okamžiku, kdy hořelo, a proč křičí teď, když už se hasí.

■ *Je v silách vaší vlády tento požár uhasit – nebo lokalizovat?*

Zatím lokalizovat, ale pro příští rok bude věda klíčovou prioritou v této oblasti prioritou v té oblasti.

■ *Dostane tedy věda časem více než těch navrhovaných 0,437 HDP?*

Ano, ale v tuto chvíli máme těch požárů k hašení příliš mnoho. Prostě museli jsme hasit jenom něco, jinde jsme se snažili stabilizovat ten pád, aby se zastavil. Nemohou od nás očekávat, že poté, co se v této zemi vlastně zhroutilo finančně kde co, že dokážeme tři měsíce po svém nástupu zařídit, aby se všechno napravilo. Pro nejbližší rok jsme stanovili určité cíle, pro další rok je klíčovým cílem právě oblast vědy.

Autoři petice a novináři

Když autoři petice J. Grygar a J. Zlatuška předstoupili koncem října před novináře, hovořili o nesplněném očekávání, že věda a výzkum dostanou v příštím roce ze státního rozpočtu více než v uplynulých letech. Místo přírůstku však dochází naopak ke snížení, které podle jejich názoru už pokleslo pod kritickou hladinu; zvláště výrazně utrpí snaha vrátet výzkum na půdu vysokých škol, protože právě ty zaznamenaly největší redukci.

Na otázku, zda to neznamená krok k likvidaci české vědy, prof. Zlatuška odpověděl: „Je to krok k likvidaci. Vždy to nějakou dobu trvá než uvidíte, že likvidace byla dokonána - umírající organismus nějakou dobu ještě kope kolem sebe a působí dojmem, že žije, přestože je ve fázi nevratné. Problém je v tom, že rozpočet počítal s nesmírně nízkou částkou na investiční výdaje. V okamžiku, kdy si uvědomíme, že 80% přístrojového vybavení, se kterým naši vědci pracují, je odepsáno, je vidět, že výdaje v žádném případě nestačí ani na prostou reprodukci, natož na to, aby se v perspektivních oblastech něco pozitivního budovalo. Rozpočet nestačí ani k tomu, aby se udržela úroveň a jednoznačně směřuje směrem dolů.“

Obdobně se vyslovil i Jiří Grygar: „Jestliže v Akademii věd nebude dorost, který přichází z vysokých škol a jestliže nebude pracovat na vrcholných úkolech, tak to je ta cesta k zániku české vědy.“ Za symbolické pak J. Grygar považuje

skutečnost, že výzvu podepsali zástupci jak vysokého školství, tak Akademie věd, protože „tyto dva údy jsou ve vědě nesmírně těsně propojeny“.

Uvidíme?

■ **VNR:** V jakém stavu je vědecký výzkum na vysokých školách a v čem je příprava vědeckého dorostu konkrétně ohrožena?

■ **Zlatuška:** V minulých desetiletích už tradičně panovala doktrína, která místo pro vědecké bádání vymezovala na ústavy akademie ve struktuře, která nebyla vždycky odpovídající. To se po ozdravných procesech, které v Akademii věd probíhaly od devadesátých let, podařilo napravit, ale nedošlo k tomu, aby se výrazněji věda vrátila na vysoké školy; ona se sice vrátila – tak, že tam statutárně i zákonně patří a že se už stala se součástí každodenního života dobrých učitelů a pracovníků na VŠ. Nepřišlo s tím však adekvátní posílení financování, které by pro to umožnilo vybudovat institucionální zázemí. Jeden z plánů, který byl pro rozpočet na příští rok, počítal s tzv. institucionálními směry výzkumu, jejichž cílem bylo vytvořit alespoň základní mechanismy financování nosných směrů, které se už nějakým způsobem prokázaly, aby se vytvořilo stabilní prostředí, které bude ta která instituce poskytovat. V okamžiku, kdy máte nedofinancované vysoké školství, co se té výukové části týče - peněz, které dostáváme na studenta, je méně než je zapotřebí na kvalitní vzdělání - a zároveň máme nedofinancovanou vědeckou část, pak se vytvářejí tendence, které škodí oběma směrům. Původní představa rady vlády, jak by mělo vypadat ještě přijatelné financování výzkumu a vývoje, s tím počítala, ale v návrhu vládním tyto částky prakticky zmizely.

■ **VNR:** To, že si vědci stěžují, považuje za oprávněné i ministr školství, ale diví se, že se vědci bouří až teď, říká, že se měli bouřit dříve.

■ **Zlatuška:** To není pravda, vědci se ozývali celou dobu. Otázkou je, do jaké míry stále ještě doufali v nějakou osvícenost politické elity, která má toto rozhodování ve svých rukou; aby si uvědomila, že k naší cestě do Evropy patří i adekvátní financování výzkumu a vývoje, abychom byli schopni přispívat i k tomu prozaickému okolo nás, k ekonomickému prostředí, které potřebujeme i pro vyrovnání v životní úrovni. Úroveň s Evropou přece nevyrovnáme jenom tím, že k nám budou proudit nějaké finance. Tohle nám nikdo nedá. To, co je třeba, je schopnost sami tvořit. A tvůrčí schopnost je něco, co člověk získává nejen tím, že si sedne do třídy a poslouchá nějaké mentorování učitele, ale že se během své výchovy také naučí pracovat způsoby, které vedou k objevování nových věcí. Je přitom jedno, jestli nové věci jsou objevovány v čisté vědě a vedou k vědeckým publikacím, nebo zda poté, co člověk odejde do praktické činnosti, najde pro stejnou věc uplatnění – třeba v nových druzích služeb nebo výrobcích, které jsme schopni vyvážet.

■ **VNR:** Aby se zvýšila výroba, je třeba více peněz na vědu, ale aby byly peníze na vědu, je podle ekonomů třeba více vyrábět; není to začarovaný kruh?

■ **Zlatuška:** V červenci vyšla studia americké akademie věd, což je jedna z prvních autoritativních studií, která stopovala původ technologických, produkčních, ekonomických inovací, které dělají firmy úspěšnými, a zjišťovala, jak mnoho z těchto inovací mělo své kořeny ve veřejně financovaném výzkumu. Studie došla k závěru, že zhruba 80% těchto inovací má ve skutečnosti svůj původ ve veřejných penězích, které šly na výzkum prostřednictvím toho, co má u nás analogii ve státním financování. Jestli tohle ztratíme, tak tím ztratíme i inovační schopnost průmyslu a ztratíme je tak, že už nebudeme schopni vysledovat konkrétní cesty, které k tomu vedly. Cesty jsou obvykle relativně dlouhé, protože produkt nebývá přímým výsledkem nějakého konkrétního činu a my můžeme ztratit podhoubí, ze kterého to roste. A to už je tedy dnes průkazné.

■ **VNR:** Došlo už někdy v minulých letech k takovému snížení procenta HDP, určenému na výzkum a vývoj?

■ **Zlatuška:** Od r. 93 se částka na vědu pohybovala kolem hranice 0,45% HDP, dnes místo toho, aby šla nahoru podle vládních slibů, to jde dolů.

■ **Grygar:** Je to absolutně nejnižší hodnota. A ještě k tomu, co říkal pan ministr, že jsme se neozvali dřív. Já sám jsem byl signatářem „Petice čtyřiceti“, tedy čtyřiceti vědců, která byla publikována asi před půldruhým rokem – tedy publikována, my jsme ji dali sdělovacím prostředkům, nikdo z nich neuveřejnil ani čárku, zato se objevily rozsáhlé články tzv. ekonomických poradců vládních činitelů, kteří to smetli ze stolu, že jsme úplně vedle. Ve chvíli, kdy novináři nedovedou rozlišit mezi odbornou kvalifikací tzv. ekonomického poradce a kvalifikací lidí, kteří vědu skutečně dělají, tak je situace skutečně beznadějná.

■ **VNR:** A myslíte, že zůstane tak beznadějná?

■ **Grygar:** Uvidíme.

Zpráva po uzávěrce – rozpočet:

Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR propustila 24.11.1998 do druhého čtení novou verzi návrhu státního rozpočtu. Podle něj by např. v resortu školství mělo jít na “pořízení a technickou obnovu investičního majetku k řešení úkolů vědy a výzkumu” téměř 240 milionů Kč, zatímco původní návrh hovořil o necelých 190 milionech. Ministr financí ve své zprávě uvedl, že k prorůstovým podnětům patří i “posílení prostředků na vědu a výzkum o 0,8mld Kč a na kofinancování rozvojových programů Phare na regionální úrovni o 300 milionů Kč”.

Podářilo se prolomit nedůvěru

Prof. J. Zlatuška (41) a RNDr. J. Grygar (62) měli příležitost vysvětlit své postoje a shrnout výsledky petiční akce v televizním diskusním pořadu *Pro a proti*, vysílaném ČT2 10. listopadu. V odpovědích na otázky moderátora J. Pokorného se zamýšleli rovněž nad postavením české vědy a výchovou mladé generace, únikem mozků i vztahem veřejnosti ke vzdělání.

Odezva petice byla podle jejich slov spontánní a masová, na vysokých školách i v ústavech lidé petici nejen podepisovali, ale začali také více hovořit o problémech, s nimiž se věda potýká. Kromě této kolegiální reakce potěšila i reakce politická – J. Grygara překvapilo, že tentokrát politici odpovídají, protože „při předchozích pokusech se nikdo ani neobtěžoval, aby nám řekl zabalte to, vezměte si svých pět švestek a jděte někam jinam“. J. Zlatuška byl spokojen s tím, že přece jen „veřejné mínění něco zmůže a že je možné vzbudit dostatečně velkou odezvu v médiích i u takových věcí, jako je výzkum a vývoj, které byly tradičně v médiích opomíjeny.“

J. Grygar se dokonce domnívá, že za této medializace nemůže žádný politik, který nechce spáchat politickou sebevraždu, přijít s tím, že by se rozpočet na vědu mohl dále zkrátit. Není si ovšem jist, jak bude reagovat společnost. V další části pořadu citoval průzkum, podle něhož názor, že by se věda měla podporovat ze státních prostředků, zastává více než polovina Američanů, a dodal: „57 procent říká, že ano, to politiky silně zavazuje. Víte, kolik je to u nás? Sedm procent!“

Jsme společností vzdělání? Na tuto otázku reagoval J. Zlatuška s tím, že bohužel tomu tak není, přestože máme velice slušný systém škol, jen by se měla změnit nerovnováha mezi středním a vysokým školstvím.

Názor, že jsme vzdělanou společností, označil J. Grygar za iluzi, jíž sám podléhal za normalizace, kdy lidé měli velký zájem o populárně-vědecké pořady. Po převratu si však uvědomil, že to byla z nouze čtnost – bylo totiž jenom málo věcí, které „byly pravda“ a které byly bez ideologického zabarvení. Teď najednou je situace jiná, jakoby se věda dostala na rovinu s nevědeckými nebo protivědeckými činnostmi.

Později pak J. Grygar řekl: „Problém je v tom, že chcete-li mít dobrou vědu, tak se s vědou musí začít velice brzy. Ve Fyzikálním ústavu máme dobrou spolupráci s jedním pražským gymnáziem, odtamtud nám začínají posílat studenty, a ti si už dělají svoje malinké projekty, někdy i překvapivě kvalitní. My si je pak hlídáme, když se dostanou na vysokou školu.“

J. Zlatuška konstatoval, že se už daří postupně napravovat praxe minulých desetiletí, kdy školy byly systematicky posouvány do role vzdělávacích zařízení,

bez vědeckého výzkumu. V této souvislosti ocenil nový vysokoškolský zákon, který chápe bádání jako rovnocennou složku činnosti vysokých škol.

Řevnivost mezi Akademii a VŠ: Zatímco J. Grygar se s řevnivostí nesetkává, její existenci naopak J. Zlatuška připouští, ovšem podotýká, že je to důsledkem velkého nedostatku financí: „tam, kde se daří špatně, nesou nelibě, že sousedovi se vede méně špatně.“ Problém není tedy v nerovnováze, ale v tom, že by financí by mělo přicházet víc. Jsme chudý stát, a tedy je pravděpodobně vhodnější investovat do budoucnosti, abychom se dostali na vzestupnou linku vývoje. Tento názor podpořil i J. Grygar příkladem z moderní historie: Když vznikl stát Izrael, dostal se okamžitě do války, a přesto prioritou, politická, byla investice do výzkumu, a to se jim bohatě vyplatilo, Izrael, jako vyspělá země, prý „budí úctu“.

Jak jsme na tom? I přes „mizerné finanční podmínky“ je naše věda dobrá. Např. Akademie věd prošla v posledních letech velice přísným hodnocením jak na národní, tak mezinárodní úrovni a výsledek grémií shrnuje J. Grygar jednoznačně: v naší republice jsou osobnosti a místa, které snesou plně evropské srovnání, v některých oborech dokonce máme špičku. Podle J. Zlatušky jsou také v na vysokých školách oblasti i metody posuzování absolventů plně srovnatelné se světem. Za zmínku stojí, že zahraniční experti příliš nedali na množství citací – šli prý na to jinak, ptali se, kterých pět nejvýznamnějších prací kdo publikoval a kde. Jak kdo vyniká nad své okolí nebo v mezinárodní komunitě se, jak říká J. Grygar, pozná snadno, „třeba podle toho, jak jsou zváni na mezinárodní konferenci, pracují na cizích univerzitách“.

Únik mozků proběhl „násilným způsobem“ (čistky, pracovní tábory, emigrace) v roce 1948, ti neschopnější odcházeli také po roce 1968. Paradoxně se to nyní ukazuje jako výhoda, protože mnozí exulanti působí na světových univerzitách a kolegům z domova zprostředkovávají cenné kontakty.

Další vlna úniku mozků, nikoliv už politická, hrozí teď: lidé, kteří odcházejí na studia nebo stáže do vyspělých evropských center, mají vztah ke své zemi, chtějí se vrátit, ale když přijdou zpět, dostanou se do skanzenu; přivykli jinému stylu, kdy se vědec opravdu může soustředit na to, co má dělat, ale tady musí komplikovaně shánět literaturu, protože v celé republice není ústav, který by měl určitou monografii. A navíc – mladí, kteří by chtěli dělat vědu, ve velkých městech – třeba v Praze, Brně, Ostravě - neseženou bydlení, a tam kde ho seženou, zase nemohou vědu dělat. Proto se J. Grygar obává „generační mezery“, opravdu hrozí, že „zabouchneme dveře a za námi nebude, kdo by ty dveře otevřel“.

Ovšem všeobecné obavy, že lidé odejdou pracovat do zahraničí, J. Zlatuška odmítá – naopak se mu zdá, že jen velmi malé procento našich studentů pokračuje ve svém vzdělání v zahraničí. Podle něj také velice málo využíváme možností přilákat k nám studenty z jiných zemí. Zajímaví bychom mohli být zvláště pro studenty z východu, ale pro ně jsou podmínky trvalého pobytu zvláště

nepříjemné. Na Masarykově univerzitě se vzdělává talentovaný student z Vietnamu, má ale povolení k pobytu pouze na jeden rok; s takovými doklady nemůže ovšem působit důvěryhodným dojmem na pořadatele mezinárodních konferencí, kam by jinak mohl být s úspěchem vyslán.

K čemu to je dobré? Význam vědy a základního výzkumu pro společnost ilustroval J. Grygar historickou anekdotou. Když k Faradayovi přišla na návštěvu anglická královna, předváděl jí všechny své přístroje. Panovnice se ptala: „Prosím vás, k čemu to bude dobré, jaký bude z toho užitek?“ Na to jí odpověděl: „Madam, a jaký bude užitek z dítěte?“

Když se podíváme na to, co dostal Keppler na objevení svých zákonů, které využívá dnes i televize svými telekomunikačními družicemi, pak vidíme, že se musel přiživovat astrologií: „chceme snad skončit tak, že budeme – jak řekl J. Grygar – nějakého Kepplera nutit, aby dělal horoskopy? To je politická otázka a tato země se musí to země prostřednictvím svým volených představitelů rozhodnout, co vlastně od vědců chce.“

(Kauzu rozpočet sledovala M. Fleissigová)

PREDIKCE AKADEMICKÉHO ÚSPĚCHU V PRVNÍM ROCE STUDIA MEDICÍNY: DICHOTOMICKÝ PŘÍSTUP

JIŘÍ KOŽENÝ, LÝDIE TIŠANSKÁ, Laboratoř psychometrických studií, Psychiatrické centrum Praha. CYRIL HÖSCHL, 3. lékařská fakulta UK, Praha

ABSTRACT

Predicting academic success in the first year of medical study: dichotomic approach J. Kožený, L. Tišanská, C. Höschl

The relationship between entrance examination assesment and academic performance during the first year of medical study dichotomized into success and failure was examined in a sample of 33 women and 43 men divided into two groups: subjects whose GPA equated to 1.0 (17 men,12 women) and those who failed to finish the first year of study (26 men, 21 women). Discriminant analysis using the entrance examination assessment allocated 76,3% of the subjects into „corect“ group.

ÚVOD

Cílem studie, která navazuje na předchozí práce (Kožený, Klaschka,1995; Kožený-Tišanská, 1995; Kožený, Höschl,1996; Höschl, Kožený, 1997), je ověřit

možnost dichotomizovat predikci akademického úspěchu studentů lékařské fakulty na podkladě přijímacího řízení. Dosavadní výzkum (Höschl, Kožený, 1997) v této oblasti měl především teoretickou hodnotu. Závisle proměnná byla kontinuální, což znesnadňuje bezprostřední praktické použití nálezů při přijímacím řízení. Předkládané výsledky jsou limitovány velikostí souboru, výběrem proměnných a zvoleným úsekem studia. (Studie byla financována z grantu IGA MZ ČR č.1407-8.)

I. METODA

1.1 Popis souboru

Soubor tvořilo 76 osob (33 žen, 43 mužů), vybraných ze studentů přijatých ke studiu na 3. LF UK v letech 1993,1994 a 1995 na podkladě jejich akademické úspěšnosti v prvním roce studia, kdy skládali zkoušky z biofyziky, latiny, lékařské chemie a toxikologie první pomoci, biologie a anatomie. Kritériem výběru byl průměrný prospěch a ukončení studia.

Skupinu PASS tvořili studenti, kteří absolvovali první ročník studia s průměrem 1.0 (17 mužů,12 žen; průměrný věk 182; SD = 0.09), skupina FAIL zahrnovala studenty, kteří první ročník neukončili¹⁾ (26 mužů, 21 žen; průměrný věk 19.5; SD =2.1).

1.2 Procedura

Data pocházejí z přijímacího řízení (Höschl, Kožený, 1997) a byla shromáždována ve dvou krocích. První den uchazeči prokazovali písemně své znalosti v testech z fyziky chemie a biologie. Na podkladě výsledků zhruba 1/3 z nich postoupila do druhého kola, kde se jednak podrobili orientačnímu psychologickému vyšetření, jednak se zúčastnili ústního pohovoru před dvojčlennou komisí.

2. PROMĚNNÉ

2.1 Písemné vědomostní testy

Písemné vědomostní testy z fyziky (FY), biologie (BI) a chemie (CH) obsahovaly po 30 otázkách se čtyřmi možnými volbami, kde jedna byla správná. Teoretický rozsah každé proměnné byl tedy 0 – 30. Pro přijímací řízení byl použit celkový skóre, kde jednotlivé položky byly váženy inverzní proporcí správných odpovědí (WTOT).

2.2 Ústní pohovory

Úvodním podnětovým materiálem pro ústní pohovory byl populárně vědecký text s lékařskou tematikou v rozsahu cca 100 řádků formátu A4. Žadatel

1) Do souboru FAIL byly začleněni studenti, kteří fakultu opustili, ročník opakovali, či studium přerušili. K tomuto rozhodnutí, které potenciálně zavádělo do výzkumu nekontrovanou vlivy, nás vedla obava z nízkého počtu osob, jenž by limitoval možnost data analyzovat sofistikovanými statistickými metodami.

obdržel text 15 minut před pohovorem; reprodukoval jej pak před dvoučlennou komisí a zodpověděl otázky týkající se tématu i otázky zaměřené na jeho profil.

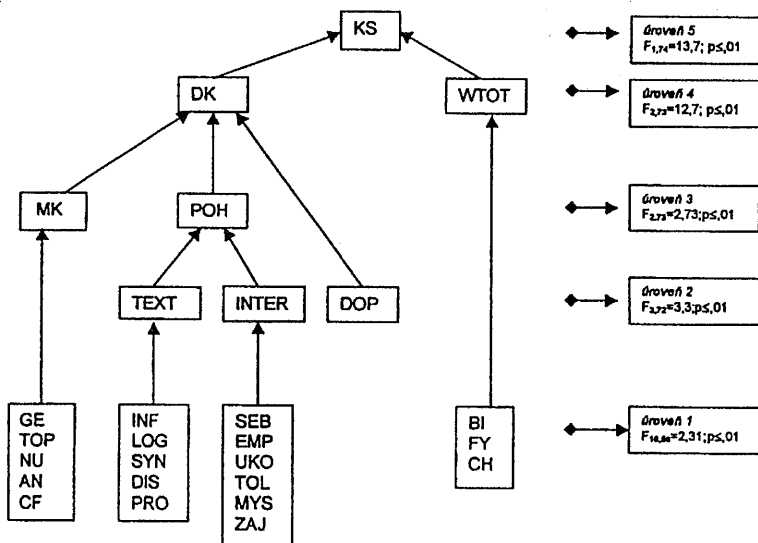
Komise, skládající se převážně z profesorů a docentů fakulty, kteří byli instruováni, jak používat měřicí nástroje, hodnotila zpracování textu na pěti 5ti bodových stupnicích Likertova typu zakotvených verbálně „neuspokojivý (1) – vynikající (5)“ z hlediska:

- INFO – množství informací
- LOG – kohese a logické prezentace myšlenek
- SYN – syntézy idejí a začlenění do obecného kontextu
- DIS – schopnosti diskuse
- PRO – kulturnosti projevu.

V následném rozhovoru, který byl zaměřen na profil uchazeče, hodnotila komise na Likertově stupnici zakotvené adjektivy „nízké (1) - vynikající (5)“, žadatele o studium na podkladě:

- SEB – sebestjista, přímost, otevřenost (schopnost komunikace s ostatními bez nepřiměřené plachosti nebo asertivity);
- EMP – interpersonální citlivost (schopnost monitorovat vlastní chování i projevy ostatních, uvádět je v soulad, poskytovat podporu);
- UKO – úkolová zaměřenost (schopnost vyrovnávat se s frustrujícími situacemi a neúspěchem, setrvávat v činnostech s časově vzdálenou zpětnou vazbou).

Obr. 1 Schéma vztahů mezi proměnnými z přijímacího řízení²⁾

2) Akronymy vysvětleny v textu

TOL – tolerance k nejasně strukturovaným jevům (schopnost přijímat skutečnost, že rozhodování a aktivity je nutno často realizovat i bez úplných, jasně formulovaných informací).

MYS – způsob myšlení (organizace myšlení, logická syntéza, myšlenková otevřenost, názorová a postojová flexibilita);

ZAJ – zájem (reálná motivace stát se lékařem, integrovaná orientace na společnost a její projevy);

DOP – doporučení (komise doporučila uchazeče ke studiu na stupnici zakotvené „nedoporučuji (1) – doporučuji – (5)“.

Data byla před analýzou normalizována a byly vytvořeny proměnné reprezentující obě zkoumané oblasti jednak každou zvlášť, jednak jako celek.

TEXT = INFO+LOG+SYN+DIS+PRO

INTER = SEB+EMP+UKO+TOL+MYS+ZAJ

POH = TEXT+INTER+DOP

2.3 Psychologické šetření

Orientační psychologické vyšetření zahrnovalo odhad osobnostní struktury, interpersonálních mechanismů žadatele a jeho mentální kapacity (MK). Uchazečům bylo známo, že pouze údaje z testů mentální kapacity budou sloužit jako podklad pro rozhodnutí děkana fakulty o přijetí.

Nástroj pro odhad MK byl konstruován pro přijímací řízení kompilací a modifikací zahraničních metod, neboť Amthauerův I-S-T je velmi používaný a v běžné populaci obecně známý. Instrument má tradiční strukturu a zahrnuje následující dimenze:

GE – generalizace

AN – analogie

NU – numerické řady

TOP – topografická krátkodobá mechanická paměť

CF – neverbální pochopení prostorových vztahů

MK – celkový skór.

2.4 Kritérium pro přijetí ke studiu

Lineární aditivní kombinací proměnných POH a MK jsme získali údaj o celkovém hodnocení uchazeče v druhém kole přijímacího řízení (DK). Suma proměnných WTOT a DK tvořila kompozitní skór (KS), který sloužil jako podklad pro umístění uchazečů na ordinální stupnici. Schéma vztahů mezi proměnnými je znázorněno na obr.1.

3. STATISTICKÁ ANALÝZA

K testování diferencí mezi studenty, kteří dosáhli maximálního hodnocení v 1. roce studia (PASS), a studenty, kteří neukončili 1. ročník (FAIL) z hlediska hodnocení během přijímacího řízení, byla zvolena MANOVA, ANOVA a diskri-

Tabulka 1 Průměry a standardní odchylky proměnných

	PASS (N=29)		FAIL (N=47)		ANOVA	
	M	SD	M	SD	F _{1,74}	p≤
KS	136,47	30,8	107,99	36,6	13,67	,001
WTOT	65,75	9,12	57,29	8,21	17,48	,001
DK	80,8	8,75	74,27	8,96	9,69	,003
MK*	28,63	3,65	27,77	8,96	0,85	,359
POH	48,44	7,39	43,24	7,69	8,44	,005
TEXT	22,17	3,55	19,65	3,49	9,21	,003
INTER	26,27	3,96	23,59	4,40	7,16	,009
DOP	4,24	0,80	3,27	0,84	5,86	,018
BI	25,79	3,11	23,70	2,86	8,97	,004
FY	24,72	2,94	21,23	3,31	9,58	,003
CH	24,28	2,86	21,89	3,48	21,66	,001
INF	4,36	0,77	3,76	0,74	11,66	,001
LOG	4,20	0,75	3,80	0,75	4,91	,030
SYN	4,09	0,78	3,69	0,83	4,42	,039
DIS	4,44	0,67	4,04	0,82	4,96	,029
PRO	4,37	0,92	3,36	0,87	11,72	,001
SEB	4,43	0,68	4,00	0,96	8,41	,005
EMP	4,60	0,80	3,94	0,88	10,78	,002
UKO*	4,01	0,76	3,86	0,83	3,46	,067
TOL	4,12	0,79	3,72	0,93	3,75	,050
MYS	4,20	0,82	3,56	0,80	4,36	,040
ZAJ*	4,30	0,78	4,08	0,87	1,92	,170
GE*	6,86	1,60	7,11	2,17	0,21	,655
TOP*	10,48	3,68	10,96	4,21	0,24	,625
NU	7,21	3,51	6,68	2,89	5,29	,024
AN*	11,41	3,12	10,32	3,68	1,49	,227
CF*	15,72	2,83	15,52	2,59	0,09	,762

* Statisticky nevýznamný rozdíl.

Akronymy vysvětleny v textu.

míňační analýza. Statistické zpracování bylo realizováno souborem programů SPSS ver. 7.0 (Norušis, 1996).

4. VÝSLEDKY

V tab. 1 jsou prezentovány průměry a směrodatné odchylky proměnných souborů PASS a FAIL.

Celkový průměr proměnné KS pro obě skupiny byl 118,86; PASS se od něho odchyluje o 17.61 a FAIL o -10.87 jednotek. Diference mezi PASS a FAIL jsme nejprve ověřovali MANOVA, abychom vyloučili kapitalizaci na náhodě. Proměnné vstupovaly do analýzy postupně podle úrovně vztahů mezi nimi. Statistika F a příslušné statistické významnosti, opírající se o hodnoty Wilkovy lambda jsou uvedeny na obr.1.

Rozlišovací síla KS byla testována diskriminační analýzou a výsledky jsou uvedeny v tab. 2. Pro výpočet byla použita kovarianční matice uvnitř skupin, počáteční pravděpodobnosti zařazení jedince do skupin byly stanoveny s ohledem na diference v jejich velikosti ($p_{PAS} = 0,381$; $p_{Fail} = 0,618$).

V tab. 3a, b je uvedena deskripce „nesprávně“ a „správně zařazených osob do souborů PASS a FAIL.

5. DISKUSE

S výjimkou GE, TOP, AN a CF jsou průměry všech proměnných u PASS vyšší než u FAIL. Rovněž z hodnot F (MANOVA) na obr.1 vyplývá, že existuje statisticky významný rozdíl mezi hodnotami PASS a FAIL na všech pěti úrovních.

Nahlédutím do tab. 1, kde jsou uvedeny výsledky ANOVA, však zjišťujeme, že hodnoty testu mentální kapacity (MK), jako lineární kombinace pěti subtestů, i jednotlivé subtesty, s výjimkou subtestu NU, se na diferenci úrovně 1 nepodílejí. S omezením na zkoumaný soubor lze říci, že test MK nemá dostatečnou prediktivní sílu. Studenti pravděpodobně tvoří z hlediska mentální kapacity značně homogenní soubor a pouze subtest NU, jehož řešení vyžaduje schopnost manipulace se symboly v abstraktním prostoru během velmi krátkého časového intervalu, vykazuje náznak prediktivní validity.

Tab. 2 Klasifikační tabulka osob dle proměnné KS

Skupina	N	Predikované členství ve skupině		Centroid
		PASS	FAIL	
PASS	29	19	10	0,54
		65,5%	34,5%	
FAIL	47	8	39	-0,33
		17,04%	83,0%	
„Správně“ zařazené osoby			76,32%	

Tab. 3a Průměry a SD „správně“ zařazených osob

Proměnná	PASS zařazené do PASS (N: muži = 13, ženy = 6)		FAIL zařazené do FAIL (N: muži = 22, ženy = 17)	
	M	SD	M	SD
KS	154,46	7,58	99,56	30,46
BI	26,89	1,37	23,46	2,92
CH	24,74	2,77	21,59	3,38
FY	26,05	2,04	20,49	2,92
WTOT	70,02	7,58	55,51	6,81
POH	51,76	5,14	41,77	7,46
TEXT	23,78	2,36	18,98	3,39
INTER	27,98	2,83	22,79	4,32
MK*	28,59	3,92	27,64	4,28
NU	3,28	0,73	2,58	1,06
DOP	4,10	0,51	3,05	0,74
DK	84,45	5,94	72,47	8,24

* Statisticky nevýznamný rozdíl (Mann-Whitney).

Průměr kompozitní proměnné IN'TER se u PASS statisticky významně liší od průměru FAIL; na rozdíl se nepodílejí pouze její dvě komponenty UKO a ZAJ. Tentativním vysvětlením může být příliš široká operacionální definice proměnných, u UKO případně její obtížná identifikace, a u ZAJ nesnadné odlišení skutečného zájmu od zájmu pouze deklarovaného.

Z tab. 2 vyplývá, že kompozitní proměnná, používaná jako podklad pro rozhodnutí děkana přijmout či odmítnout žadatele o studium, identifikuje v daném kontextu s větší přesností posluchače, kteří studium v 1. ročníku neukončili, spíše než ty, kteří ho ukončili s průměrem 1.0.

Průměry vybraných proměnných (tab. 3a) „správně“ zařazených jedinců souboru PASS jsou, s výjimkou MK, statisticky významně vyšší ve srovnání s průměry „správně“ zařazených jedinců souboru FAIL. Výrazně vyšší variance proměnné KS u „správně“ zařazených osob souboru FAIL naznačuje, že tato skupina je z tohoto hlediska zřetelně heterogennější než „správně“ zařazené osoby souboru PASS.

„Nesprávně“ zařazené osoby souboru PASS jsou naopak z hlediska většiny proměnných heterogennější než „nesprávně“ zařazené osoby skupiny FAIL, které mají statisticky významně vyšší KS skór. Tento náález naznačuje, že ve skupině

Tab. 3b Průměry a SD „nesprávně“ zařazených osob

Proměnná	PASS zařazené do FAIL (N: muži = 4, ženy = 6)		FAIL zařazené do PASS (N: muži = 4, ženy = 4)	
	M	SD	M	SD
KS*	102,28	29,27	149,06	8,76
BI	23,70	4,35	24,88	2,36
CH	23,40	2,99	23,38	3,81
FY	22,20	2,78	24,88	2,75
WTOT*	57,64	5,69	65,98	9,34
POH*	42,13	7,04	50,39	4,00
TEXT*	19,10	3,48	22,87	1,91
INTER*	23,03	3,87	27,51	2,15
MK	28,71	3,27	28,37	3,49
NU	3,35	1,47	3,41	1,13
DOP*	3,03	0,69	4,33	0,33
DK	73,86	9,27	83,08	1,76

* Statisticky nevýznamný rozdíl (Mann-Whitney).

FAIL mohou být jedinci, kteří neukončili 1. ročník z jiných důvodů, než je nízká úroveň akademického potenciálu, např. osobnostních, postojoyých, sociálně ekonomických, somatických.

ZÁVĚR

Nálezy podporují předpoklad, že je možno uvažovat o stanovení hranice, kterou by měl žadatel překročit, aby byl přijat ke studiu. V následných studiích však bude nezbytné podrobněji definovat uchazeče i z hlediska jiných proměnných a zkoumat akademický úspěch studentů v dalších ročnících.

SOUHRN

Ve studii byl analyzován vztah mezi výsledkem přijímacího řízení a akademickým výkonem v prvním roce studia medicíny kategorizovaným na úspěšné zakončení a neukončení prvního ročníku. Soubor tvořilo 33 žen a 43 mužů rozdělených na skupinu s průměrných prospěchem 1.0 (17 mužů, 12 žen) a skupinu 26 mužů a 21 žen, kteří studium medicíny v prvním roce neukončili. Diskriminační analýza zařadila na podkladě hodnocení uchazečů během přijímacího řízení do „správné“ skupiny 76,3% jedinců.

Československá psychologie 1998 / ročník XLII / číslo 4

FAKULTA

O ŠKOLE, RŮŽOVÉ LINCE,
STUDENTECH A VNR

3. lékařská fakulta Univerzity Karlovy v Praze

Krátká historie fakulty:

V roce 1348 vznikla spolu s Univerzitou Karlovou i její lékařská fakulta, na které se s různými obdobími přerušení vyučovalo latinsky, od josefinských dob německy, ve školním roce 1882/83 pak byla rozdělena na českou a německou. Německá v roce 1945 (po předchozím zastavení výuky na české lékařské fakultě 17.11.1939) zrušena. Jediná lékařská fakulta byla v roce 1953 rozdělena na tři – Fakultu všeobecného lékařství, Fakultu dětského lékařství a Lékařskou fakultu hygienickou. Ta byla v roce 1990 přejmenována na 3.lékařskou fakultu Univerzity Karlovy. Od roku 1991 se na fakultě vyučuje i v anglickém curricula, od roku 1992 byla zahájena bakalářská studia – nejprve Fyzioterapie a Zdravotní vědy, později i Veřejné zdravotnictví.

Fakulta je umístěna ve **vinohradském zdravotnickém areálu**, největším areálu lékařského výzkumu, praxe i výuky v celé České republice. V tomto areálu působí kromě 3.lékařské fakulty UK i Fakultní nemocnice Královské Vinohrady, Státní zdravotní ústav, Státní ústav pro kontrolu léčiv a Institut pro další vzdělávání zdravotníků.

0. Všeobecná charakteristika fakulty

0.1. Edukační cíle

Základním edukačním cílem je **pregraduální magisterská výuka lékařství**. Specifikem fakulty je prohloubené preventivní zaměření tohoto studia. Dále na fakultě probíhá **postgraduální výuka v oboru biomedicína a bakalářská studia veřejného zdravotnictví, fyzioterapie a zdravotních věd**.

0.2. Hlavní smysl výzkumu na fakultě

Hlavním smyslem výzkumu na fakultě je skloubit obrovský výzkumný a klinický potenciál vinohradského zdravotnického areálu do programů, které v sobě zahrnují aspekty prevence, kliniky a molekulárně genetického přístupu. Současným cílem je propojení tohoto výzkumu se studiem postgraduálních studentů biomedicíny i studentů lékařství.

Mezi hlavní výzkumná zaměření patří následující okruhy problémů:

- 1) Možnosti detekce raných stadií diabetes mellitus, metabolických poruch a poruch stavu výživy a prevenci důsledků těchto onemocnění a stavů.
- 2) Časná invazivní kardiiovaskulární intervence u onemocnění srdce, cév dolních končetin a CNS jako prevence rozsáhlého orgánového poškození.

- 3) Infekční a toxické postižení jater.
- 4) Dopravní a průmyslová nehodovost.
- 5) Detekce a intervence časných stadií psychiatrických onemocnění.

0.3.

V roce 1990 byla fakulta přejmenována na 3.lékařskou fakultu Univerzity Karlovy. Proběhly konkursy na všechna učitelská místa. Naprostá většina míst přednostů klinik byla obsazena novými pracovníky, přičemž část z nich přišla z pracovišť jiných než Univerzita Karlova. Byl zvolen Akademický senát fakulty s významným podílem studentů a od roku 1990 je tímto senátem volen děkan fakulty. Byl založen studentský spolek Medici di Praga, později Trimed. Od roku 1991 byla zahájena výuka lékařství v angličtině. Od roku 1992 byl zahájen **program nového způsobu přijímání** na fakultu, zahrnující kromě multiple-choice testů i testy psychologické, zkoušku z dalšího cizího jazyka a především interview, které je prováděno zkušenými pedagogy – většinou profesory nebo docenty. Od roku 1996 byla zahájena zcela **zásadní reforma curricula studia medicíny** s důrazem na integraci oborů a problémově orientované studium v počátečních ročnících, na větší klinickou praxi v ročnících vyšších. Od roku 1995 byl zahájen program postgraduálního studia v biomedicině, s možností **kombinovaného klinického a teoretického studia**. Řada z těchto programů byla zahájena na 3.lékařské fakultě jako na první v celé České republice.

0.4. Strategické záměry fakulty – zhruba do roku 2005

1. Dokončit reformu curricula studia lékařství a nabídnout tak studentům alternativu ke klasické výuce medicíny.
2. Dále pokračovat v posilování výzkumu na fakultě tak, aby do tohoto roku byl plně komparabilní s výzkumem v Akademii věd ČR i ve srovnatelných zemích Evropské unie.
3. Pokračovat v integračních tendencích ve výzkumu, pregraduální i postgraduální výuce ve vinohradském zdravotnickém areálu.
4. Prohloubit program zvaní hostujících profesorů z předních univerzit Evropské unie a severní Ameriky.
5. Vyučovat některé předměty pouze v angličtině.

0.5. Charakteristika vztahů mezi teoretickou, preklinickou a klinickou výukou

Studenti začínají s prvními kontakty s nemocnými od prvních okamžiků na fakultě. Postupně narůstají klinické aspekty výuky, teoretické předměty, původně probírané na počátku studia jsou však zahrnuty i do výuky v posledních ročnících včetně ročníku šestého.

Teoretické ústavy fakulty jsou z větší části lokalizovány v moderní budově fakulty, otevřené v roce 1992, pracující v návaznosti jak na Státní zdravotní ústav, tak na Fakultní nemocnici Královské Vinohrady. Snahou jak výuky, tak výzkumu je vytvořit fungující interdisciplinární týmy umožňující reflektovat mnohostrannost řešených problémů ve výzkumu, v pre- i postgraduální výuce.

0.6 Ostatní důležité charakteristiky fakulty

Fakulta má pestrý společenský život pro studenty i pro zaměstnance, umožňující bezprostřední osobní kontakty, včetně kontaktů mezi studenty a učiteli. K tomu přispívá fakt, že fakulta je programově malou školou s cílem (analogicky k situaci na britských a severoamerických lékařských školách) mít v klinickém ročníku maximálně 80 – 100 studentů. Fakulta má velmi úsporný ekonomický a organizační management umožňující vyrovnané finanční hospodářství.

1. Organizační struktura a zaměstnanci

1.1.

3.lékařská fakulta je součástí Univerzity Karlovy. Do konce roku 1998 má plnou právní subjektivitu, od roku 1999 bude tato právní subjektivita jediná pro celou univerzitu, s rozsáhlou organizační a ekonomickou autonomií pro fakultu.

1.2.

Do organizační struktury fakulty patří následující ústavy a kliniky:

Laboratoř molekulár. biologie a genetiky	Klinika nemocí z povolání
Ústav anatomie	Oddělení epidemiologie
Ústav biochemie a patobiochemie	Oddělení hygieny obecné
Ústav cizích jazyků	Oddělení primární péče – rodinné lékařství
Ústav farmakologie	Oddělení tělovýchovného lékařství
Ústav normální, patolog. a klinické fyziologie	Oddělení výživy
Ústav histologie a embryologie	Oddělení zdraví dětí a mládeže
Ústav klinické imunologie	Chirurgické centrum
Ústav lékařské biofyziky	Chirurgická klinika
Ústav lékařské etiky	Klinika anesteziologie a resuscitace
Ústav lékařské chemie a toxikologie	Klinika plastické chirurgie
Ústav lékařské mikrobiologie	Klinika popáleninové medicíny
Ústav obecné biologie	Klinika urologie
Ústav patologie	Ortopedicko – traumatologická klinika
Ústav soudního lékařství	Psychiatrické centrum Praha
Ústav tělesné výchovy	Oddělení lékařské psychologie
Laboratoř genové exprese	Dermatovenerologická klinika
Centrum preventivního lékařství	I.interní klinika
	II. interní klinika

Klinika dětí a dorostu
 Klinika goeografické medicíny
 Klinika gynekologie a porodnictví
 Klinika infekčních nemocí
 Klinika nukleární medicíny
 Klinika pneumologie a hrudní
 chirurgie

Klinika radiologie
 Klinika radioterapie a onkologie
 Klinika stomatologie
 Neurologická klinika
 Oftalmologická klinika
 Otorinolaryngologická klinika
 Klinika rehabilitačního lékařství

V loňském roce proběhla integrace Ústavů fyziologie a patologické fyziologie do jednoho velkého Ústavu normální, patologické a klinické fyziologie. V současné době je připravována integrace malých biologických ústavů a laboratoří do jednoho Centra základních biologických ústavů a laboratoří do jednoho Centra základních biologických oborů.

Důležitá je existence mezioborových zařízení jako jsou Ústav jazyků a Ústav tělesné výchovy. Servisním pracovištěm je Středisko vědeckých informací. Správní a ekonomický aparát fakulty je koncentrován na děkanátě fakulty.

1.3.

Počty administrativních pracovníků k 30.6.1998 (fyz./přep.)	
Počet administrativních pracovníků na děkanátu	24/23.079
Počet administrativních pracovníků na klinikách a ústavech	21/9,560
Celkem administrativních pracovníků	45/32.639

1.4.

Celkový počet pracovníků vysokoškoláků, podílejících se na výuce: 347/196,734	
z toho: profesorů:	26/14,050
docentů	57/44,986
odborných asistentů	255/131,115
asistentů	9/6,583
vědeckých pracovníků	9/6,417

Počet dalších vysokoškoláků na fakultě, kteří se na výuce nepodílejí: 14/6,310
 Počet laborantek a dalších nevysokoškolských pracovníků pro výuku: 75/62.093

1.5. Děkan a proděkani

Děkan: Prof. MUDr. Michal Anděl, CSc.

Proděkani:

Prof. MUDr. Cyril Höschl, DrSc. – proděkan pro reformu studia a zahraniční styky

Doc. MUDr. Vlasta Rychterová, CSc. – proděkanka pro studijní záležitosti a výuku

Doc. RNDr. Eva Samcová, CSc. – proděkanka pro zahraniční studenty

Prof. MUDr. Josef Stingl, CSc. – proděkan pro vědu a výzkum

Doc. MUDr. Michael Urban – proděkan pro rozvoj fakulty a spolupráci s FNKV

Vědecká rada 3.LF UK:

Předseda: Prof. MUDr. Michal Anděl, CSc.

Členové:

Doc. MUDr. Jan Bartoníček, DrSc.

Prof. MUDr. Miroslav Cikrt, DrSc.

Prof. MUDr. Jiří Horák, CSc.

Prof. MUDr. Cyril Höschl, DrSc.

Prof. MUDr. Richard Jelínek, DrSc.

Doc. MUDr. Pavel Kalvach, CSc.

MUDr. František Koukolík, DrSc.

Prof. MUDr. Jan Libiger, CSc.

Prof. MUDr. Bohumil Ošťádal, DrSc.

Prof. MUDr. Kamil Provazník, CSc.

Prof. MUDr. Richard Rokyta, DrSc.

Prof. RNDr. Ivan Raška, DrSc.

Doc. MUDr. Vlasta Rychterová, CSc.

Prof. MUDr. Jiří Schindler, DrSc.

Prof. MUDr. Luboslav Stárka, DrSc.

Prof. MUDr. Josef Stingl, CSc.

Doc. MUDr. Bohuslav Svoboda, CSc.

Prof. MUDr. Vladimír Vonka, DrSc.

Čestní členové VR 3.LF UK:

Prof. MUDr. Radana Königová, CSc.

MUDr. Zuzana Roithová

Prof. MUDr. Vlastimil Slouka, CSc

Zahraniční členové VR 3.LF UK (s hlasem poradním):

Prof. Miloš JENÍČEK, M.D.

Prof. J.M. BESSON

Prof. Klaus A. MICZEK

Prof. Sture FALKMER, M.D., Ph.D.

Prof. Solomon L. MOSHÉ, M.D.

Prof. Paul GROF, M.D., F.R.C.P.

Prof. Norman SARTORIUS

Prof. Karel RAŠKA, Jr., M.D., Ph.D.

Prof. Dr. Robert SCHMIDT

Prof. Jan VOLAVKA, M.D.

Prof. Hugues MONOD

Prof. Walter W. HOLLAND

1.6. Záměry fakulty s ohledem na její organizaci, efektivitu a personální zajištění

Fakulta prošla v uplynulých letech rozsáhlým omlazením a zkvalitněním učitelského sboru. Tento trend musí pokračovat i v následujících letech. S ohledem na další rozvoj v této oblasti si klade fakulta především za cíl rozvinout program výměny hostujících profesorů s kvalitními evropskými a severoamerickými univerzitami.

Až dosud jsou veškerá místa učitelů obsazována konkursem a všichni pracovníci, s jedinou výjimkou, mají smlouvu na dobu určitou.

2. Vybavení, výukové a technické zázemí fakulty

2.1. Výukové zařízení a laboratoře - seznam blíže v „Základních informacích o fakultě“

Počet učeben v prostorách 3.LF UK: 21

Počet laboratoří výukových i výzkumných v prostorách 3.LF UK: 14

Počet dalších učeben ve vinohradském zdravotnickém areálu, užívaných 3.LF UK: 25
Počet dalších laboratoří: 10

2.2. Jaké knihovny slouží provozu fakulty, mají knihovny dostatečné prostory pro efektivní práci

Fakulta má vlastní Středisko vědeckých informací včetně rozsáhlé knihovny. Studenti a zaměstnanci dále využívají knihovny ve Státním zdravotním ústavu a ve Fakultní nemocnici Královské Vinohrady. Malé knihovny jsou deponovány na každé klinice.

2.3. Informace, týkající se technického vybavení fakulty, přístup k počítačovým sítím na různých úrovních a přístup zaměstnanců fakulty k různým databázím

Zaměstnanci i studenti fakulty mají možnost přímého napojení do elektronických sítí a tím tedy on-line přístup k databázím. Fakulta je napojená na PAS-NET a jeho prostřednictvím k hlavní vědecké a výzkumné síti TEN-34CZ. Na fakultě existují 4 počítačové učebny a přístup k počítači je na každé klinice a ústavu. Fakulta má vlastní www stránky.

2.4. Jaká další zařízení fakulta vlastní

Fakulta nevlastní studentské koleje pro ubytování studentů. Využívány jsou především kolej Kajetánka a kolej Jednota. Menzy jsou umístěny v centru města, na fakultě je však možnost si zakoupit lehké občerstvení. Fakulta je umístěna nejblíže ze všech fakult Univerzity Karlovy hostivařskému sportovnímu areálu Univerzity. Studenti se účastní letních a zimních výcvikových kurzů v Dobronicích na Lužnici v jižních Čechách a v Krkonoších. Fakulta pořádá ples a sportovní dny. Spolek mediků Trimeď má vlastní společenský, sportovní a odborný program.

2.5. Jaké jsou plány fakulty pro další rozvoj, výbavu a materiální podporu pro její činnost

Mezi hlavní plány fakulty patří rozšířit komputerizaci školy, rozšířit možnosti pro výzkum na fakultě a prohloubit společenský a sportovní život ve škole. Snaha o vybudování koleje pro studenty v blízkosti fakulty. O této možnosti se jedná s obvodním zastupitelstvem v Praze 10.

3. Management

3.1.

- a) příjem ze státního rozpočtu cestou Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (v tis.Kč)
– v roce 1995	66.474	+ investice 6.025	= 72.499
– v roce 1996	82.339	+ investice 13.519	= 95.858
– v roce 1997	84.992	+ investice 2.701	= 87.693

b) příjem z ekonomických aktivit fakulty (výuka curricula lékařství v angličtině):

v roce 1995	9.400
v roce 1996	14.655
v roce 1997	23.883

c) ostatní příjmy fakulty (granty):

v roce 1995	6.999
v roce 1996	10.426
v roce 1997	5.389

d) příjmy za pronájem knihkupectví a občerstvení:

v roce 1995	138
v roce 1996	132
v roce 1997	288

Průměrné výdaje v roce 1995:	Investiční	6,8 %
	Neinvestiční	51,9 %
	Mzdy	41,3 %
Výdaje v roce 1996:	Investiční	11,1 %
	Neinvestiční	45,3 %
	Mzdy	43,6 %
Výdaje v roce 1997:	Investiční	4,3 %
	Neinvestiční	48,3 %
	Mzdy	47,4 %

3.2. Stipendia na fakultě

Prospěchová stipendia byla udělována pregraduálním studentům lékařství s průměrným prospěchem do 1,4. V roce 1997 bylo na stipendia celkem přiděleno 142.000,- Kč. Stipendistů bylo celkem 109 (33 s prospěchem do 1,0 = 66.000,- Kč, 76 s prospěchem do 1,4 = 75.000,- Kč).

Postgraduálních studentů (PhD) celkem ve školním roce 1997/98 33 + 10 externích, na stipendíích postgraduálním studentům bylo vyplaceno v roce 1997/98 1.930.500,- Kč.

3.3. Budovy fakulty

Fakulta má celkem 2 hlavní budovy teoretických oborů (budova Na Karlově, ve které sídlí Ústav pro normální, patologickou a klinickou fyziologii a hlavní budova fakulty, Ruská 87, Praha 10, ve které sídlí ostatní teoretické ústavy fakulty). Výuka dále probíhá v prostorách Fakultní nemocnice Královské Vinohrady (kliniky, Ústav patologie a Ústav soudního lékařství, Ústav mikrobiologie, Ústav biochemie a patobiochemie) a dále Fakultní nemocnice Bulovka (Infekční klinika a část výuky pneumologie na Klinice pneumologie a plicní chirurgie).

4. Průběh studia z pohledu studenta

4.1. Pregraduální studium

- a) Bakalářská studia v oborech Veřejné zdravotnictví (3 roky), Zdravotní vědy (4 roky) a Fyzioterapie (3 roky). Studium Zdravotních věd je určeno pro absolventy středních zdravotních škol a probíhá distančním studiem.
- b) Magisterská studia lékařství, zakončená titulem MUDr. (= MD). Studium probíhá v 6letém modulu, je rozděleno na tři základní cykly, přičemž od školního roku 1996/97 probíhá zásadní reforma curricula studia lékařství. Hlavní důraz je kladen na integraci poznatků z jednotlivých předmětů a oborů a na problémově orientovaný přístup k výuce. Studenti si mohou od 3.ročníku dále vybrat ze 100 elektivních kursů, přičemž povinné volitelné předměty obnášejí asi 1/3 kapacity celé výuky v 3. – 5. ročníku. Studenti mohou elektivně studovat i kursy na jiných lékařských a dalších fakultách Univerzity Karlovy.

V průběhu a na konci 2. ročníku probíhají v Modulu „Struktura a funkce lidského těla“ integrační konference za účasti učitelů různých oborů, vč. účasti učitelů klinických oborů. Aktivní výuka (praktika, semináře a konference) obnáší 85 % a pasivní asi 15 % vší výuky.

Bakalářská studia probíhají odděleně od výuky studentů lékařství.

Zápočty jsou udělovány za prezenci a základní znalosti z kursu.

Zkoušky probíhají buď formou multiple-choice testu (např. „Metodologické základy medicíny“, „Mikrobiologie“), ústně nebo kombinací obou. Státní zkoušky probíhají komisionálně, komisi, vč. jejího předsedy jmenuje děkan fakulty. Členy komise jsou profesori a docenti. Před zkouškami z klinických oborů i některých laboratorních oborů je prováděna praktická zkouška. Praktická zkouška je součástí zkoušky i v modulu „Struktura a funkce“ a praktické znalosti se ověřují i při zkouškách z patologie a soudního lékařství. Škola sestavila seznam výkonů a dovedností, které student musí zvládnout. Písemné projekty jsou vyžadovány před státní zkouškou z vnitřního lékařství, jako diplomová práce před státní zkouškou z preventivního lékařství a před některými dalšími předměty. Kvalitní písemné práce studentů jsou publikovány v odborných časopisech.

V prvním ročníku opakovalo zkoušky 22 % studentů. V posledních dvou školních letech fakultu pro neuspokojivý průběh studia opustilo 85 studentů.

4.2. Zájem o studium lékařství a o bakalářská studia

Studenti, kteří byli zapsáni k	31.10.1995:	144
	31.10.1996:	157
	31.10.1997:	157
Uchazeči o studium lékařství	1995:	929
	1996:	1.012
	1997:	1.162

Uchazeči o studium bakalářských oborů	1995:	329
	1996:	330
	1997:	394

Všichni zájemci o studium na 3.lékařské fakultě procházejí přijímacím řízením. Přijímací řízení pro bakalářská studia probíhá na základě výsledku multiple-choice testu z fyziky, chemie a biologie. Přijímací řízení ke studiu lékařství probíhá dvoukolově: v prvním kole všichni uchazeči podstoupí multiple-choice test z fyziky, chemie a biologie. Do druhého kola postupuje 300 nejlepších, což je dvojnásobek kapacity pro studenty lékařství (v 1. ročníku 150). Ve druhém kole přijímacího řízení je důraz kladen na rozhovor, který sestává z interpretace neznámého textu přírodovědně zaměřeného – uchazeč má 15 min. času na přečtení neznámého přírodovědně zaměřeného textu na úrovni populárně-vědeckého časopisu (např. Scientific America), který musí před komisí interpretovat. Další část rozhovoru je zaměřena na motivaci a všeobecné znalosti studenta. Rozhovor je standardizován a hodnocen kvantitativně. V průběhu 2.kola probíhá také ověření znalostí cizího jazyka a dále psychologické testy.

K řádnému dennímu studiu bylo přijato v roce 1997/98 celkem studentů 549.

K mimořádnému studia několika předmětů bylo přijato 28 studentů.

4.3. Ověřování kvality výuky

Fakulta provádí nezávislé průzkumy studentského mínění o různých aspektech studia, včetně hodnocení kvality přednášek, seminářů apod. Hodnocení kvality je organizováno studijním oddělením fakulty, výsledky tohoto hodnocení jsou součástí rozhodování o svěření výuky jednotlivým vyučujícím, event. o přesunutí výuky z jednotlivých součástí fakulty na jiné, či jinak ovlivňují profesionální kariéru učitelů.

4.4. Seznam přednášek a další media

Pro publicitu má fakulta řadu medií:

- a) www stránky: .www.lf3.cuni.cz
- b) informační týdeník: Vita Nostra Servis
- c) informační čtvrtletník: Vita Nostra Revue

Fakulta pořádá každoročně pro uchazeče o studium „Den otevřených dveří“, při kterém jsou studenti seznámeni se systémem studia na fakultě, se zásadami nového curricula studia lékařství na fakultě a navštíví některá teoretická i klinická pracoviště fakulty.

4.5. Doktorandská studia

Doktorandská studia probíhají v oblasti biomedicíny v následujících oborech:

Molekulární biologie, genetika
a virologie

Biologie a patologie buňky
Vývojová biologie

Biochemie a patobiochemie
Fyziologie a ekologická fyziologie
Srovnávací a vývojová biologie
Imunologie
Mikrobiologie
Neurovědy

Farmakologie a toxikologie
Biofyzika
Biomechanika
Parazitologie
Kinantropologie

Fakulta organizovala postgraduální studia v přípravě kandidátů věd (CSc.), tato organizace pomalu končí s nástupem nového zákona. Na fakultě však dosud komise pracují pro uchazeče, kteří zahájili přípravu dříve. Jedná se o komise v oborech: anesteziologie a resuscitace, vnitřní lékařství a hygiena. Na fakultě sídlí komise pro obhajoby doktorských prací (DrSc.) v oboru gynekologie a porodnictví. V letech 1995 – 1997 graduovalo v těchto komisích celkem 16 kandidátů věd a 3 doktoři věd.

4.6. Problémy spojené s přechodem na doktorský typ studia

Fakulta nevidí žádný problém v přesunu graduálních studií typu CSc. do doktorského typu (PhD.), požadavky na přiznání titulu PhD. však mají v mnohém přísnější publikační kritéria.

4.7. Jiné formy studia

Vzhledem ke klinickému zaměření řady studentů postgraduálního studia fakulta umožňuje kombinovaný vědecký (PhD.) a klinický výcvik v řadě oblastí, např. ve vnitřním lékařství, gynekologii a porodnictví a pediatrii.

4.8. Celoživotní vzdělávání

3.LF UK ve spolupráci s FN KV, PCP a SZÚ má jasně strukturovaný systém postgraduálních seminářů v základních lékařských oborech a podoborech. Tyto semináře mají často své koordinátory a redakční rady. Jsou publikovány na www stránkách i v dalších publikačních mediích fakulty a navštěvují je nezdědka terénní praktiční lékaři i specialisté.

Na fakultě probíhá i tzv. Univerzita třetího věku, která nabízí starším občanům možnost částečného vysokoškolského vzdělání v některých oborech, které jsou na fakultě vyučovány. O tato studia je značný zájem veřejnosti.

5. Výukový proces z pohledu učitele

5.1. Jak je získávána studijní literatura, spolupráce s knihovnami jiných fakult

Literatura pro studia je dostupná ve fakultní knihovně. V hlavní budově fakulty je knihkupectví. Studenti používají také výukových textů a knih, publikovaných i na jiných lékařských fakultách. Některé texty jsou však specifické. Stu-

denti v anglickém curricula studují ze standardních britských či amerických učebnic. Tyto učebnice jsou doporučeny i pro studenty v češtině.

5.2. Jak probíhá spolupráce s jinými lékařskými fakultami v Evropě a dalších zemích

Fakulta spolupracuje s řadou evropských a severoamerických univerzit, na dlouhodobých či krátkodobých pobytech formou hostujících profesorů se střídají často významní pracovníci jednotlivých oborů (např. známý psychiatr prof. Norman Sartorius ze Ženevy, známý preventivní kardiolog John W. Farquhar ze Stanfordu, odborník v oblasti metabolismu lipidů prof. Richard Havel z University San Francisco, prof. Sushma Palmer z Georgetown University, přední odborník v oblasti výživy prof. Farmer z Georgetown University, přední odborník v oblasti Crohnovy choroby a mnozí další). Fakulta spolupracuje s organizacemi EFMSA a IFMSA, které zprostředkovávají stáže zahraničních studentů na 3.LF UK a stáže studentů 3.LF UK v zahraničí. Významné intenzivní vztahy má 3.LF UK se švýcarskými univerzitami v Basileji a Zürichu, odkud v poslední době přišlo výměnou několik studentů na roční pobyt na 3.LF UK. Podobně přišlo na 3.LF UK na pobyt trvající týdny až měsíce několik studentů z Německa, Švédska, Velké Británie a Itálie. Prázdninové pobyty zahraničních studentů jsou běžnou praxí.

5.3. Vyžaduje fakulta vydávání souhrnu přednášek studentům přednášejícími?

Abstrakta přednášek nebo seminářů nejsou pravidelně studentům poskytovány, u mnoha přednášejících jsou však běžnou praxí.

5.4. Evaluace učitelů

Evaluace učitelů probíhá systematicky při následujících příležitostech:

- a) při periodických konkurech na všechna pedagogická místa
- b) je součástí akademického postupu učitelů
- c) má významný vliv na mzdové hodnocení učitelů.

Pro habilitační proceduru s cílem získat titul docent je nutné naplnění následujících podmínek:

- a) minimálně 3 roky systematicky vyučovat daný obor
- b) vyučovat daný habilitační obor v pregraduální úrovni v celé šíři – u úzkých specialistů se vyžaduje seminář nebo přednáška v jiné specializaci habilitačního oboru
- c) naplnění publikačního kriteriá, daného Univerzitou Karlovou (alespoň 20 publikací, z nich alespoň 5 v publikacích s impact-faktorem, u poloviny ze všech těchto publikací nutné být jako první autor)
- d) předložení a obhájení habilitačního spisu
- e) habilitační přednáška.

Po proběhnutí habilitačního řízení, vč. habilitační přednášky a přednesení posudku oponentů před vědeckou radou, probíhá neveřejná diskuse a tajné hlasování o uchazeči.

K **nominaci profesorů** je potřeba splnit následující podmínky:

- a) předchozí habilitace a získání titulu docent
- b) minimálně 40 publikací v odborných časopisech, z toho alespoň 1/3 u nechirurgických a 1/5 u chirurgických oborů v časopisech s impact-faktorem
- c) alespoň 50 ohlasů v science-citation indexech
- d) vyžadována je také monografie v oboru, ve kterém profesorské řízení probíhá.

Uchazeč je posouzen nezávislou komisí, složenou z předních odborníků daného oboru. Komisi jmenuje děkan fakulty a schvaluje Vědecká rada 3.lékařské fakulty. Komisi se předkládají i doporučení dalších významných odborníků z celé České republiky a alespoň jednoho odborníka z významné evropské či zámořské univerzity. Komise zhodnotí odborný vědecký a pedagogický profil kandidáta a své závěry přednese před Vědeckou radou. Kandidát přednese obecnou výukovou přednášku pro studenty v jiném subspecializačním oboru než je subspecializace vlastní. Tím je zajištěna schopnost vyučovat obor v plné šíři. Před Vědeckou radou pak přednese přednášku, jejíž téma je určeno Vědeckou radou. Po přednášce probíhá veřejná diskuse. Následuje neveřejná diskuse pouze za přítomnosti členů Vědecké rady a tajné hlasování. V případě kladného doporučení Vědecké rady požádá děkan o pokračování profesorského řízení před Vědeckou radou Univerzity Karlovy a v případě schválení Vědeckou radou Univerzity Karlovy je kandidát cestou ministra školství, mládeže a tělovýchovy nominován prezidentem republiky k udělení titulu profesor.

5.5. Jak se jeví učitelům fakulty středoškolské znalosti studentů přicházejících do 1.ročníku

Úroveň jazykových znalostí, zejména znalostí angličtiny u studentů prvního ročníku rapidně vzrostla. Úroveň znalostí zvláště u studentů některých gymnázií jsou vynikající, u jiných středních škol, zvláště soukromých, jsou znalosti ne vždy standardní.

5.6. Kontakt fakulty se svými absolventy

Škola se snaží udržovat kontakty se svými absolventy pozvánkami na postgraduální a vědecké akce, které na fakultě probíhají a dále na různé společenské akce, např. fakultní ples. Na www stránkách fakulty je Forum absolventů.

6. Výzkumné činnosti na fakultě

6.1. Celková charakteristika

S ohledem na nutnost formulovat základní výzkumné záměry 3.lékařské fakulty byly navrženy následující základní výzkumné záměry:

- 1) Prevence, diagnostika a terapie iniciálních stadií metabolických, endokrinních a environmentálních poškození organismu
- 2) Prevence, diagnóza a terapie iniciálních stadií infekčních a toxických poškození parenchymatozních orgánů
- 3) Prevence nehodovosti a časná diagnostika a terapie úrazů
- 4) Invazivní terapie časných stadií kardiálních a cerebrovaskulárních onemocnění v prevenci pozdních orgánových poškození
- 5) Vznik, prevence a terapie poruch funkcí nervového systému

Seznam probíhajících výzkumných grantů ve školním roce 1998/99 je uveden v informační publikaci fakulty u každého ústavu či kliniky.

Výzkum je prováděn v následujících klinikách, ústavech a laboratořích fakulty.

Ústav anatomie: výzkum zaměřen na možnosti zvýšení pasivní bezpečnosti vozidel – ve spolupráci s ČVUT a Výzkumným ústavem motorových vozidel a dále na studie tělesného růstu školní mládeže české republiky – ve spolupráci se SZÚ

Ústav chemie a patobiochemie: výzkum zaměřen na problematiku fenylketonurie.

Laboratoř molekulární biologie a genetiky: výzkum zaměřen na virologii hepatitidy G a na infekci *Helicobacter pylori*.

Ústav farmakologie: výzkum zaměřen zejména na farmakologii CS s užším zaměřením na GABA-benzodiazepínové mechanismy, úlohu dopaminů a prolaktinů a poškození mozku při hypoglykemii.

Ústav normální, patologické a klinické fyziologie: výzkum zaměřen zejména v oblasti neurofyziologie, patofyziologie bolesti a oblasti patofyziologie metabolismu.

Ústav histologie a embryologie: výzkum zaměřen zejména na teratologické aspekty zevního prostředí.

Ústav klinické imunologie: výzkum zaměřen především v oblasti regulace exprese imunoglobulinu

Ústav lékařské etiky: výzkum je zaměřen na etické aspekty transformace zdravotnictví a na komparativní studie v oblasti zdravotnických systémů

Ústav lékařské chemie a toxikologie: výzkum zaměřen na sledování expozice kancerogenním a mutagenním látkám

Ústav lékařské mikrobiologie: výzkum zaměřen na globální a lokální informační síť, sledování rezistence bakterií k antibiotikům

Ústav obecné biologie: výzkum zaměřen na biologické účinky mykotoxinů a dalších toxických látek v potravě

- Ústav patologie:** výzkum zaměřen na problematiku chronických hepatitid a na problematiku kryoprezervace rohovkových štěpů pro transplantační účely
- Ústav soudního lékařství:** výzkum zaměřen na diagnostiku difuzního axonálního poranění
- Laboratoř genové exprese:** pracoviště zřízené v rámci projektu „Posílení výzkumu na vysokých školách“: výzkum zaměřen zejména na topografii jaderné architektury a na problematiku genové exprese
- Centrum preventivního lékařství:
- Klinika nemocí z povolání:** výzkum zaměřen především na vliv toxických látek na zdravotní stav
- Oddělení epidemiologie:** výzkum zaměřen na analýzu popálenin dětského věku a na epidemiologii karcinomu prsu
- Oddělení obecné hygieny:** výzkum zaměřen na problematiku kuřáctví
- Oddělení tělovýchovného lékařství:** výzkum zaměřen na problematiku metabolismu tukové tkáně u obézních při fyzické aktivitě
- Oddělení výživy:** výzkum zaměřen na nutriční toxikologii a nutriční epidemiologii
- Oddělení zdraví dětí a mládeže:** výzkum zaměřen na problematiku týrání dětí, pohlavního zneužívání dětí a problematiku kojení
- Chirurgická klinika:** výzkum v oblasti analgezie, neurochirurgie a kardiochirurgie
- Klinika anesteziologie a resuscitace:** výzkum v oblasti anestézie popálených
- Klinika plastické chirurgie:** výzkum v oblasti vrozených vývojových vad obličeje
- Klinika popáleninové medicíny:** výzkum v oblasti hojení popáleninového traumatu
- Ortopedicko-traumatologická klinika:** výzkum v oblasti chirurgického řešení traumat dlouhých kostí
- Psychiatrické centrum:** výzkum v oblasti sociální fobie, centrální serotoninerní aktivity a terapie psychóz
- Dermatovenerologická klinika:** výzkum zaměřen v oblasti porfyrií
- I.interní klinika:** výzkum zaměřen v oblasti chronických hepatitid, hemochromatózy a dále v oblasti poruch paměti u starých nemocných
- II.interní klinika:** výzkum zaměřen na patogenezi aterosklerózy, na problematiku dalších rizikových faktorů aterosklerózy (železo), na problematiku omráčeného myokardu u nestabilní anginy pectoris, na

význam invazivně-kardiologických metod v časné reperfuzi myokardu a problematiku diabetes mellitus I.typu, vzniklého ve vyšším věku

Klinika dětí a dorostu: výzkum zaměřen na problematiku fenylketonurie, poruch růstu, jodového deficitu, juvenilní hypertenze a diabetes mellitus v dětském věku

Klinika geografické mediciny: výzkum zaměřen na zdravotní, psychologické a sociální aspekty migrace

Klinika nukleární mediciny: výzkum zaměřen na problematiku perfuzní scintigrafie myokardu

Klinika pneumologie a hrud. chirurgie: výzkum zaměřen na problematiku rezistentní tuberkulózy a rakoviny plic

Klinika radiologie: výzkum zaměřen na studium metabolismu a difuze v živé tkáni, pomocí magnetické rezonance

Klinika stomatologie: výzkum zaměřen na problematiku rekonstrukcí u pacientů s rozštěpem rtů a patra a na preventivní stomatologii

Neurologická klinika: výzkum zaměřen na problematiku roztroušené sklerozy a mozkových cévních příhod

Otorinolaryngologická klinika: výzkum zaměřen na problematiku vestibulárních poruch

Klinika rehabilitačního lékařství: výzkum zaměřen na detekci vad pohybového aparátu

Ústav cizích jazyků: výzkum zaměřen na inovaci odborné jazykové přípravy nového curricula výuky na 3.LF UK

Spolupráce ve výzkumu probíhá s Fyziologickým ústavem AVČR, s Ústavem experimentální medicíny AVČR, Ústavem makromolekulární chemie AVČR, Institutem klinické a experimentální medicíny, Endokrinnologickým ústavem a Revmatologickým ústavem.

6.2. Publikační aktivita fakulty

Publikační aktivita 1995 – 1997: celkem publikováno

a) zahraničních publikací 512

b) publikací v českém jazyce 953

Seznam habilitačních prací a profesorských přednášek 1995 – 1997:

doc.MUDr. Pavel Gregor, DrSc.

přednáška: Některé aspekty dlouhodobého sledování nemocných s hypertrofickou kardiomyopatií

- doc.MUDr. Jan Libiger, CSc. práce: Schizofrenie
přednáška: Změna paradigmatu
v psychiatrii
- doc.MUDr. Miroslav Cikrt, DrSc. přednáška: Biologické monitorování expo-
zice dětí olovu
- doc.RNDr. Ivan Raška, DrSc. přednáška: Strukturně-funkční kompart-
mentalizace jádérka
- MUDr. Libor Velíšek, CSc.: Extracelulární pH reguluje činnost nervo-
vých buněk
- RNDr. Eva Samcová, CSc.: Použití iontově separačních metod elekt-
roanalýzy v toxikologii
- MUDr. Miroslav Stránský: Koronární choroba srdeční – prevalence,
rizikové faktory a prevence – studie ve
dvou venkovských obcích v kantonu Zü-
rich
- MUDr. Ivana Žofková, DrSc.: Endokrinologické aspekty kalcia ve fyzi-
ologii, farmakologii a patologii
- PhDr. Jiří Kožený, CSc.: Psychometrika jako vazba mezi psycholo-
gickou teorií a daty při sledování projevů
jedince
- MUDr. Karel Matoušovic, DrSc.: Primary Glomerulonephritis, Clinical and
Morphological Aspekts of Diagnosis and
Prognosis
- MUDr. Jiří Stehlík, CSc.: Léčení zlomenin zevní fixací Poldi 7
- MUDr. Jan Kovařík: Vliv celkové ozařovací doby na výsledky
radioterapie nádorů se zaměřením na kar-
cinom mléčné žlázy
- MUDr. Marie Valešová, CSc.: Lymeská artritida
- MUDr. Jaroslav Stránský, CSc.: Diagnostika a léčba virových hepatitid
- MUDr. Evžen Hrnčíř, CSc.: Zdravotnická a posudková problematika
práce v přetlaku
- MUDr. Ladislav Horák, DrSc.: Laserová technika v proktologii
- MUDr. Jozef Rosina: Význam ventilační scientigrafie plic po-
mocí kryptonu ^{81m}Kr pro diagnostiku plic-
ní embolizace

6.3. Mezinárodní výzkumné a pedagogické aktivity 1995 – 1997

Seznam konferencí a sympozií, organizovaných fakultou v posledních třech letech vč. akcí k 650. výročí založení Univerzity Karlovy je uveden v příloze.

Učitelé, kteří jsou členy redakčních rad, vědeckých orgánů apod. jsou uvedeni v příloze.

Celkový počet grantů 493, řešených na fakultě jako hlavním řešitelským pracovišti, řešených pracovníky fakulty ve FNKV a SZÚ jako hlavním řešitelským pracovišti, řešených na jiných pracovištích, kde fakulta participuje spoluprací.

Celková finanční podpora na výzkumné granty: 62.052.000,- Kč.

Celkový počet pracovníků, participujících ve výzkumných projektech, jejichž nositelem je 3.LF UK, je 273.

7. Spolupráce s fakultními nemocnicemi a dalšími zdravotnickými zařízeními

Základní výukovou klinickou základnou je **Fakultní nemocnice Královské Vinohrady**, se všemi pro výuku důležitými klinikami. Specifická a ojedinělá pracoviště této fakultní nemocnice jsou Klinika plastické chirurgie a Klinika popáleninové medicíny.

Fakultní nemocnice Královské Vinohrady celou řadou svých projektů přesahuje svým významem roli lokální fakultní nemocnice a působí pro pacienty z celé české části ČR. Jedná se již o výše zmíněnou oblast popálenin a plastické chirurgie a dále o problematiku invazivní kardiologie, diabetologie, oční chirurgie, neurologie, traumatologie a ortopedické chirurgie. Vynikající jsou výsledky kardiochirurgického programu. V rámci onkologického programu je prováděna transplantace kostní dřeně.

Fakultní nemocnice cíleně nerozvíjí problematiku transplantace velkých orgánů a očekává, že tato problematika bude rozvíjena v jiných fakultních nemocnicích v Praze.

Multidisciplinární charakter některých oborů vedl ke zřízení koordinačních center, např. Kardiologického centra, Traumatologického centra, Diabetologického centra a Nutričního centra.

Poměr celkového počtu studentů medicíny ku celkovému počtu lůžek ve Fakultní nemocnici je 1:2 a patří k nejlepším v celé České republice.

Vztah 3.lékařské fakulty a Fakultní nemocnice Královské Vinohrady je ošetřen smlouvou. Spolupráce s vedením Fakultní nemocnice Královské Vinohrady je bez problémů. Ředitelka Fakultní nemocnice je zvána do kolegia děkana a děkan a jeden z proděkanů jsou členy poradního sboru ředitelky FNKV. Ředitelka nemocnice je členkou Vědecké rady 3.lékařské fakulty UK. V čele jednotlivých

klinik Fakultní nemocnice Královské Vinohrady stojí docenti nebo profesori 3.lékařské fakulty UK. Konkursy na místa přednostů jsou vypisovány společně děkanem 3.LF UK a ředitelkou Fakultní nemocnice a zástupci obou institucí se účastní konkursů na tato místa.

Výuka dále probíhá v **Psychiatrickém centru Praha**, které je klinickou bazí 3.LF UK pro výuku psychiatrie.

Letní prázdninová praxe studentů 4.ročníku probíhá na interních a chirurgických odděleních okresních nemocnic, s řadou těchto nemocnic má fakulta smlouvy nebo dohody. Fakulta kontroluje účast studentů na těchto praxích. Výuka primární péče je zajištěna v průběhu letní prázdninové praxe po 5.ročníku a semináři na toto téma v 6.ročníku. Prázdninové praxe mohou studenti strávit i v zahraničí za podmínek srovnatelných s praxí v nemocnicích v České republice.

Docenti a profesori fakulty se podílejí na odborných postgraduálních kursech, organizovaných jednotlivými katedrami Institutu postgraduálního vzdělávání ve zdravotnictví či Lékařskou komorou.

8. Ostatní, výše nejmenované aktivity fakulty

1. Kromě výše uvedených aktivit fakulty je nutné zmínit alespoň následující: na fakultě působí tzv. "Růžová linka", s cílem umožnit rychlou telefonickou radu a další odborné služby ohroženým dětem.
2. Na fakultě působí teratologická informační služba, jediné zařízení tohoto druhu v ČR, umožňující kvalifikovanou odpověď zejména na otázky týkající se rizika podávání léků v těhotenství.
3. Z hlediska sociální politiky fakulty je důležité, že při fakultě působí Nadace PROBIMED, umožňující udělit finanční podporu studentům, kteří se ocitli v materiální nouzi. T.č. této podpory využívají dva studenti.
4. Studentský spolek TRIMED organizuje společenský, kulturní a odborný program pro studenty 3.lékařské fakulty. Klub učitelů fakulty – CM Club – se schází pravidelně 1x týdně v prostorách smíchovské Porthaimky.
6. Fakulta podporuje klubovou sportovní činnost studentů. Vynikajících výsledků dosáhli studenti především v celostátních přeborech v plavání.

Závěr:

1. Dle názoru vedení fakulty je dobrý vztah mezi výukovým zaměřením fakulty, vč. oblastí doktorandského studia a vědeckou specializací a kvalifikací učitelů fakulty. Fakulta bude v budoucnu cíleně podporovat vědecké programy a studie, které budou zahrnovat preventivní aspekty medicíny.
2. Fakultní standardy pro organizování průběžných, konečných a státních zkoušek a zkoušek pro doktorandy a standardy k habilitačnímu a profesorskému řízení vycházejí z platných zákonů a dalších právních norem. Vedení fakulty

by považovalo za vhodné, kdyby pro každého absolventa kterékoli lékařské fakulty v České republice existoval celostátní standardní test mnohočetného výběru, který by sjednotil kritéria na absolventy všech lékařských fakult a umožnil jednoduchým způsobem provést evaluaci výuky.

3. Naprostá většina absolventů 3.lékařské fakulty získala pracovní místo ve zdravotnických zařízeních České republiky. Je potěšující, že ročně několik absolventů fakulty získá pracovní uplatnění či vědecké stipendium v USA. Z absolventů bakalářského studia zůstává ve zdravotnictví jen část, zbytek často odchází do lépe placených povolání mimo oblast zdravotnictví.
4. S ohledem na velikost fakulty při přepočtu na počet jejích pracovníků a při přepočtu na přidělené finanční prostředky je z hlediska intenzity vědecké práce fakulta plně srovnatelná s ostatními lékařskými fakultami v České republice, v některých kriteriích může některé i předstihnout. Cílem vedení fakulty je přivést úroveň vědecké práce, hodnotitelnou podle kvalitativních i kvantitativních ukazatelů, k výsledkům srovnatelným s lékařskými fakultami v Mnichově, Vídni či Amsterdamu.

V Praze, 30. září 1998

Za 3.lékařskou fakultu UK

Prof. MUDr. Michal Anděl, CSc.

Studijní pobyty zahraničních studentů na 3. LF UK

Jméno	Odkud	Pracoviště	Termín
Barbora Fischer	Zürich	4. ročník	1996-97
David Anděl	Basilej	4. ročník	1995-96
Rita Hinze	Berlín	4. ročník	1997-98

Krátkodobá klinická praxe

Ulrike Meyer	Hamburk	chirurgie	1996
Ulrike Koch	Hamburk	chirurgie	1996
Stefan Steuer	Zürich	chirurgie	1996
Vishala Bhasin	N. Zéland	plast. chir.	1996
Karsten Fritsche	Zürich	ORL	1996
Kerstin Langhans	Friedr.Alex.un.	chirurgie	1997
Marek Krása	Friedr.Alex.un.	chirurgie	1997
Vanesa Wörpel	Hamburk	chirurgie	1997
Alex Schmidt	Bonn	chirurgie	1997
Claus Gehling	Bonn	chirurgie	1997
Lubomir Litvinchuk	Lvov	oční	1998
Ulrike Henke	Hamburk	popál. chirurg.	1998
Alexandra Besseling	Hamburk	popál. chirurg.	1998

Doc. MUDr. Hana Provazníková, Csc.,
Vedoucí Oddělení zdraví dětí a mládeže
3. Lékařské fakulty UK

1962 ukončila studium na Lékařské fakultě hygienické, Praha

1988 habilitovala

Od r.1990 vede Oddělení zdraví dětí a mládeže Centra preventivního lékařství.

1990-1997 byla proděkanou pro studijní záležitosti 3.LF UK.

Od r.1996 je členkou vědecké rady Ministerstva zdravotnictví ČR.

Pracovala a pracuje ve výběrových komisích grantových agentur MŠMT ČR, MZ ČR, UK, v poradním sboru SZÚ, je členkou redakční rady časopisu Postgraduální medicína.

Za celoživotní pedagogickou práci obdržela Cenu ministra školství, mládeže a tělovýchovy a pamětní medaile 3.LFUK a Univerzity Karlovy.

S doc. Provazníkovou o starostech dětí a radostech z úspěchu

Rozhovor na Růžové lince

- **Scházíme se v budově Třetí lékařské fakulty na Růžové lince, která má pomáhat dětem v krizových situacích. Kdo a proč tuto linku založil?**

Linka je součástí aktivit České společnosti na ochranu dětí, která vznikla na našem oddělení v roce 1992. Je to nevládní organizace, jejímž cílem je přispívat k prevenci zanedbávání, týrání a sexuálního zneužívání dětí a mládeže. Jsme oddělením Centra preventivního lékařství a naším programem je prevence nemocí a ochrana a podpora zdraví a zdravého vývoje dětí a mládeže. Zajišťujeme výuku studentů, přednášíme v postgraduálních kursech pro lékaře, řešíme granty zaměřené na problematiku dětí. Zdálo se nám ale, že je nutné dostat se s preventivními programy blíže populaci, a to jak rodičů, tak pedagogů a sociálních pracovníků a především blíže dítěti. Proto jsme založili Českou společnost na ochranu dětí.

- **Když říkáte „my založili“, koho tím myslíte?**

Českou společnost založili pracovníci Oddělení zdraví dětí a mládeže, ale spolupracují s námi i další učitelé a odborníci z Centra preventivního lékařství. Dvakrát ročně pořádáme semináře, na které zveríme nejen pedagogy, sociální pracovníky, ale i lékaře a kriminalisty. Postupně jsem získali kolem šedesáti stálých účastníků. Téma seminářů stanovujeme podle jejich zájmu, potřeb. Vydáváme letáky, brožury, publikace, které jsou určeny jak pro rodiče a pedagogy, tak pro děti. Pomáháme školám při řešení konkrétních problémů (například šikany), pořádáme besedy pro děti. V roce

1994 jsme se rozhodli – z iniciativy MUDr. Vaníčkové, že se Česká společnost na ochranu dětí stane zřizovatelem Růžové linky – tísňového volání pro děti a mládež. Cílem je přispět k možnostem včas zachytit první příznaky vznikající krize a účinně dětem pomoci. Neměli jsme z počátku představu velké aktivity, chtěli jsme pomáhat hlavně dětem v Praze 10, ale působnost linky se velice rychle rozšířila nejen na celou Prahu, ale i na mimopražské oblasti. Na lince pracují pouze odborníci, lékaři, psycholog, pedagog, sociální pracovník. Při řešení konkrétních problémů spolupracujeme s řadou dalších odborníků a nevládních organizací. Růžová linka má číslo 737343 a poskytuje dětskou krizovou intervenci denně od 8.00 hod. do 20.00 hod., v sobotu a v neděli od 14.00 hod. do 20.00 hod.

● ***Řekla jste, že se na vás obrací stále více dětí. Dá se to nějak spočítat?***

Děti, které mají problémy a zavolají nám, opravdu přibývá. Počet těch, kteří se k nám obrátí o pomoc, se pohybuje kolem 3.000 ročně. Na rozdíl od Linky bezpečí (která uvádí několikanásobně víc hovorů) máme významně méně testovacích hovorů asi proto, že nejsme telefonická linka zdarma. Nám většinou volají děti tehdy, když mají opravdu starost, něco je trápí, nevědí si rady a potřebují pomoc.

● ***S jakými problémy se na vás děti obracejí?***

Problémy, se kterými se na nás děti obracejí, se často týkají navazování přátelství, kamarádství uvnitř skupiny dětí. Přibývá dětí, které volají na Růžovou linku, protože mají pocit bezradnosti z neurovnaných vztahů rodiny, pocit opuštěnosti. Často si takové dítě potřebuje jenom s někým popovídat. Nezanedbatelná je skupina dětí, které mají problémy se školou: nezvládají učení, mají špatné známky, bojí se své výsledky oznámit rodině, rodina klade na dítě nepřiměřené nároky. Některé děti zavolají jednou, jiné opakovaně. Radost máme, když dítě zavolá, že svůj problém vyřešilo a všechno dobře dopadlo. Někdy volají děti, které jsou vystaveny fyzickému nebo psychickému násilí. Takové případy se snažíme řešit ve spolupráci s krizovými centry, odděleními sociální péče, někdy s kriminalisty.

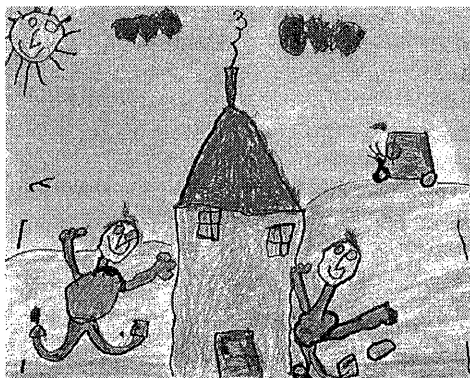
● ***Z informací v médiích se zdá, že je stále více dětí, které jsou týrané nebo zneužívané. Je to dojem, který je vzbuzován tím, že je společnost otevřenější a že se víc o tom hovoří, nebo jich skutečně přibývá?***

My máme jen určité sondy, malé studie, které vede dr. Vaníčková a můj manžel přes různé granty, jejichž výsledky naznačují, že opravdu ve společnosti násilí páchané na dětech přibývá. V odborné literatuře se údaje velice různí. Je jisté, že dospělá populace má v současné době hodně příležitostí seznámit se s různými formami násilí, ať už v médiích, v časopisech, v literatuře. Někteří jedinci přijímají tento model chování a používají ho ve vztahu jak k dětem, tak k dospělým. Bylo by třeba provést skutečně seriózní epidemiologickou studii, která by pomohla odpovědět na vaši otázku, což je, právě vzhledem k tématu, velice nesnadné.

● ***Je to citovou výchovou nebo úpadkem morálky, atmosférou ve společnosti?***

Morálka souvisí samozřejmě s výchovou. Záleží ne na deklarovaných pravdách, ale na každodenním chování, jednání a rozhodování rodičů. Citová výchova trpí

v současné době často přístupem rodičů k dětem. Rodiče mají na děti, na jejich zájmy, jejich problémy méně času. Vztahy v rodině se uvolňují, hodně rodin je nefunkčních. Někteří rodiče ani neumějí s dítětem komunikovat, nevědí, co mají s dítětem dělat kromě hmotného zabezpečení. Často je to z neznalosti, někdy je to přejatý model chování v rodině, v jiných případech došlo k citové deprivaci již u samotných rodičů. Takoví rodiče projeví zájem o dítě až v okamžiku, kdy se dostalo do krizové situace. I tehdy se část rodičů od problémů svého dítěte distancuje. Nechtějí si připustit svůj díl viny. V té době už bývá na citovou výchovu pozdě.

● ***Co dalšího děláte – zřejmě také radíte lékařům, jak poznat, které dítě je týráno, fyzicky, psychicky, učíte je o syndromu týraného dítěte?***

Syndrom týraného dítěte je jedno z témat, jak jsem již uváděla, které učíme v rámci pregraduální výchovy studentů a přednášíme v různých postgraduálních kurzech pro lékaře a pedagogy. V současné době připravujeme několik kapitol do šestého dílu Manuálu prevence v lékařské praxi „Prevence poruch zdraví dětí a dorostu“. Mezi kapitolami, které se zabývají problémy spojenými s ochranou a podporou zdraví dětí a mládeže, samozřejmě je připravována i kapitola o syndromu týraného a zanedbávaného dítěte. Vydávání manuálů řídí redakční skupina ve složení prof. Provozník a doc. Komárek. Manuály jsou určeny praktickým lékařům a jsou podle zájmu vyhledávanou literaturou. Výsledky svých studií publikujeme a přednášíme na seminářích a konferencích doma i v zahraničí.

Bylo by nesprávné nezmínit aktivity dr. Schneidrové, která se věnuje problematice výživy dětí. Její studie o výživě dětí do jednoho roku úzce souvisí s problémem citové výchovy a ochrany dětí před zanedbáváním.

● ***Pokud vím tak také řešíte grant Analýza problémových oblastí v životě dospívající mládeže.***

Ano, chtěli bychom zjistit hlavní oblasti rizikového chování dospívající mládeže. Grant je řešen ve spolupráci s primářem MUDr. Nešporem s MUDr. Csémym. Použijeme metodiku, která byla vypracována prof. Tarterem z z univerzity v Pittsburgu.

● ***Máte už nějakou předběžnou představu?***

Řešení grantu bylo zahájeno v tomto roce. Soubor tvoří tisíc respondentů ve věku 15 až 17 let z jednadvaceti náhodně vybraných škol v České republice. V současné době se získaná data zpracovávají. Analýzu výsledků provedeme na počátku příštího roku. Grant končí v březnu 1999.

● *Řešila jste i jiný grant, který se zabýval problematikou dospívající mládeže?*

V letech 1994 až 1996 jsem řešila grant Zdraví vysokoškolských studentů a jeho determinanty, který byl zahájen ve stejné době jako sledování psychometrické laboratoře dr. Koženého o vztahu přijímacího řízení k úspěšnému studiu. Zjišťovali jsme u studentů medicíny, přijatých na fakultu dvoustupňovým přijímacím řízením, faktory,

které bez ohledu na úspěch při přijímacím řízení mohou ovlivnit úspěch při studiu na vysoké škole. Výsledky ukázaly, že zdravotní stav sledované skupiny studentů není uspokojivý již při vstupu na vysokou školu a během studia se zhoršuje. Nepravidelný denní režim, nedostatek spánku a volného času, nevhodná výživa a stravovací režim spolu s vysokou studijní zátěží se u sledovaného souboru projevíly rostoucím pocitem únavy a zdravotními stesky, které signalizovaly zvyšující se nebezpečí nepřiměřené zátěže. Téměř třetina studentů měla v průběhu prvních tří let studia na fakultě studijní problémy především ze zdravotních důvodů, ale i z důvodů pracovních a životních podmínek. Studenti často potřebují pomoc nebo pouze poradit. Na našem oddělení je otevřena Studentská poradna, kterou vede dr. Schneidrová. Sem mohou studenti se svými problémy kdykoliv přijít.

● *Ještě, prosím, k výzkumu – bylo tam něco překvapivého?*

Schopnost zvládat stres spojený se studiem na vysoké škole, jak se zdá, byla u našeho souboru ovlivněna rodinným zázemím v dětství studentů. Studenti našeho souboru, kteří měli problémy v rodině ve dětství a kteří uváděli výhrady k výchově, měli častěji studijní i zdravotní problémy na vysoké škole. U našich studentů se potvrdilo, že traumata v dětství, i když zvládnutá, zůstávají traumaty na celý život.

● *To se vracíme opět k problémům dětí. Na čem závisí prevence – na rodinných vztazích? Společnosti? Legislativě?*

Prevence je velice nesnadná. Prevenci by měli provádět především lékaři a pedagogové, protože ti mají k dítěti a rodině nejbližší. Snažíme se, samozřejmě ne jen my, jim i studentům, předat znalosti o způsobu a možnostech ochrany a podpory zdraví dětí v různých věkových skupinách a informace o existujících preventivních programech. Preventivní programy by měly vytvářet a podporovat obecní úřady v jednotlivých regionech. Vedení obcí se má zajímat o volný čas dětí, jejich zájmovou činnost, jejich bezpečnost. Pokud zruší hřiště a otevřou centra s hracími automaty, vytvářejí přímo rizikové prostředí pro děti. Prevenci poškozování dětí musí stát zabezpečovat ve své legislativě. Je pravda, že v roce 1991 ratifikoval český stát Úmluvu o právech dítěte,

ale pro její naplnění je třeba ještě hodně udělat. Před dvěma lety jsme byli na celosvětovém summitu o plnění Úmluvy o právech dítěte v Paříži, kde představitelé řady států protestovali proti programům v médiích, proti počítačovým hrám, hračkám, které vychovávají děti a mládež k násilí a necitlivému vztahu k druhému člověku. To je problém i našeho státu. Otázkou zůstává, co je možno proti tomu dělat.

● **Zakázat? Nebyla by to cenzura?**

Stát může jenom doporučovat. Převládá názor, že výchova a prevence poškozování dítěte je úkolem rodičů. Rodiče mají zabránit tomu, aby se dítě dívalo na nevhodné programy, hrálo na hracích automatech, četlo nevhodné časopisy. To je správné. Ale aby rodiče nedovolili dětem dívat se na nevhodné programy, hrát agresivní hry, číst pornografické časopisy, musí mít na dítě čas a o dítě zájem. Je hodně dětí, které takovou rodinu nemají. Tyto děti zůstávají bez jakékoliv opory. Pomoc a podporu v lepším případě hledají na krizových linkách a v krizových centrech, v horším případě v partách a rizikových situacích.

● **Práce, kterou děláte je bezesporu prospěšná, ale zřejmě myslím také psychicky vyčerpávající. Případy, o kterých slyšíte a které pomáháte řešit, by mohly zanechat ve vás nějaké trauma. Jak se tomu bráníte?**

Je pravda, že se setkáváme s problémy a starostmi dětí, o kterých často přemýšlíme i doma, zvláště když se nám nedaří je řešit. Mne ale těší každý malý úspěch. Mám radost, když dítě zavolá, že mu naše rada pomohla a že to doma nebo ve škole „dobře dopadlo“, když má naše brožura úspěch a je rozebrána, nebo když se ozve někdo, ať jednotlivec, škola nebo region, že chce s námi spolupracovat. To je to, co nám všem dodává pocit, že práce, kterou děláme, má význam.

(-fle-)

Trimed slaví své první narozeniny

Sdružení studentů 3. LF UK Trimed vzniklo na popud skupiny nejaktivnějších členů Akademického senátu fakulty na přelomu let 1997 a 1998. Po překonání porodních problémů se postupně stával akceschopnějším a během jara vkročil do pubertálního věku. Dá se říci, že v současnosti dospěl téměř do období adolescence, ovšem k profesionalitě mají ještě všichni zúčastnění daleko. Máme se všichni stále co učit.

Kulturní aktivity začaly růst rozpačitě nejprve individuálními akcemi členů výkonné rady. Marek Janka si doslova „vymyslel“ ples 3. LF UK a postupně ho dotáhl ve spolupráci se stále rostoucím počtem členů plesového výboru do zdárného konce.

Následoval děkanský sportovní den, poprvé v novém pojetí s částí na parkovišti přímo před fakultou. Zde se otkával další člen výkonné rady – Mirek Sinkule, který tak získal cenné zkušenosti a kontakty při organizaci sportovních akcí. Projevilo se to již na podzimní verzi tohoto dne u příležitosti imatrikulací, historicky poprvé konaného v této době a historicky poprvé dvakrát v jednom roce.

Velkou akcí (dosud ponechanou téměř pouze na bedrech dvou lidí) byla zatím největší studentská vědecká konference, tentokrát dvoudenní, určená jak pro studenty pregraduální, tak pro postgraduály. Celý rok na ní usilovně s panem prof. Jelínkem pracoval Martin Čegan, člen výkonné rady Trimedu pro studium a vědu.

Pubertální věk Trimedu na jaře letošního roku však byl především ve znamení rozvoje jeho Počítačového klubu. Tento team studentů převzal správu nad prakticky všemi počítači určenými pro studenty, a tak se podařilo dosud nevídanou většinu z nich udržet v provozuschopném stavu. Od začátku v něm nejvíce práce odvedl Jan Halla, velké zásluhy patří Tomáši Kašparovi. K nim se později připojil Tomáš Kostrhun, jenž brzo předčil veškeré dosud známé rekordy v počítačové gramotnosti a aktivitě studenta medicíny. Zřídil server Trimedu, a to vše od obsahu přes formu až po technické řešení, sám ve volném čase (student nového curricula!) a zdarma! Kdo dokážete ocenit námahu, jakou si žádá vytvoření dobře vypadající a fungující www stránky (a máte poslední verze prohlížečů a počítač třídy 486 a vyšší) můžete dosytosti vychutnat jeho umění na <http://trimed.lf3.cuni.cz>. Tomáš vede také HTML kurs pro zájemce o tvorbu www stránek. Tyto aktivity by nebyly možné bez podpory všech pracovníků Ústavu biofyziky, podpory senátu a vedení naší fakulty.

Právě díky obdivuhodné vstřícnosti vedení fakulty se nám podařilo vybudovat během prázdnin kancelář Trimedu, jejíž absence do té doby výrazně bránila v rozvoji aktivit sdružení. Její start znamenal značný kvalitativní i kvantitativní skok činnosti celého spolku.

Zárodky většiny nových akcí se zrodily v hlavách party mediků kolem Bogy Godulové a Otakara Jíravského. Zahájili jsme kurs jazykové řeči pro mediky, otevřeli jsme tradici setkávání studentů s osobnostmi, zvané Středěční čaje,

k vánocům je připravován projekt Hospic, pracuje se na almanachu V. ročníku, který by se snad mohl stát vzorem pro almanachy ročníků příštích.

Zahraniční kontakty Trimeđu nabírají na tempu od doby, kdy byl na valné hromadě 14. 10. 1998 zvolen do jejich čela Pavel Kubů. V zahraničním oddělení Trimeđu pracuje v současnosti Katarína Porubská – německy mluvící země - a frankofonní oblast si vzal na starosti Jakub Vávra. Byly navázány kontakty se zahraničním odborem rektorátu UK, zahraničním odborem naší fakulty a studujeme možnosti spolupráce s mezinárodními studentskými organizacemi.

Tuzemské kontakty mezifakultní a meziuniverzitní slibují další obrovské možnosti ve vnitrorepublikových soutěžích, diskusích, spolupráci i mobilitě studentů. Spolupracujeme aktivně se spolkem mediků olomoucké Univerzity Palackého, s Asociací studentů medicíny v Hradci Králové, se spolkem mediků brněnské Masarykovy univerzity a spolkem mediků v Plzni. Kontakty a zkušenosti si vyměňujeme se spolky mediků v Bratislavě a Košicích.

Trimed je neziskovou organizací, ale potřebuje samozřejmě pro své akce určité množství peněz. O finanční zdraví organizace se dosud stará její předseda, snad v budoucnu převezme tuto funkci hospodář. V oblasti fundraisingu nabírají zkušenosti prakticky všichni členové výkonné rady, pro tuto oblast je jmenován i zvláštní zmocněnec pro sponsoring – Hynek Mergental. Až se to naučíme, určitě dospějeme k výsledkům, z kterých budou mít profit všichni studenti naší 3. LF UK i fakulta samotná.

Takže, držte nám palce a kdo chce přiložit ruku k dílu, je srdečně vítán!

Jan Petráček, předseda Trimeđu

Děkan a jeho studenti

Studenti u zpovědi

Anketa VNR o dnech studijních i svátečních

1. *Co vás vedlo ke studiu medicíny, kterému oboru se chcete věnovat?*
2. *Proč jste si vybral Prahu a 3. lékařskou fakultu UK?*
3. *Odpovídá studium a život v Praze vašim představám? Proč ano, proč ne?*
4. *Co by vás o Vánocích nebo v příštím roce nejvíce potěšilo?*
5. *Už víte, kde budete o Vánocích?*
6. *Jak je doma slavíte?*
7. *Které jídlo u vás nesmí chybět o Vánocích?*
8. *Co si zatancujete na Silvestra – poslední den v roce?*

5. ročník:

1. Morální prestiž lékaře, zájem o přírodní vědy, chtěl bych se věnovat rodinnému lékařství, protože tento obor je u nás na mizerné úrovni.
2. Zaujala mne série článků prof. Anděla, zaujal mě GEN o prof. Höschlovi.
3. Nejspíše jsem žádné představy o životě v Praze neměl, líbí se mi.
4. Klidná rodinná atmosféra.
5. Ano.
6. Stromeček, večeře, dárky, chodím na půlnoční.
7. Bramborový salát a řízek, kapr.

Petra, 1. ročník:

1. *Silná motivace být prospěšná druhým lidem a pomoci jim. ARO, interna.*
2. *LF – nové curriculum, Praha: hlavní město, hodně možností.*
3. *Špatně si zde zvykám na životní prostředí, které je dost hrozné. Odnášť to můj zdravotní stav.*
4. *Méně stresových situací, více chvil s partnerem.*
5. *Doma.*
6. *Tradičně – půst, štedrovečerní večeře.*
7. *Samozřejmě kapr, bramborový salát, rybí a hrachová polévka.*

Eva Kortusová, I. ročník:

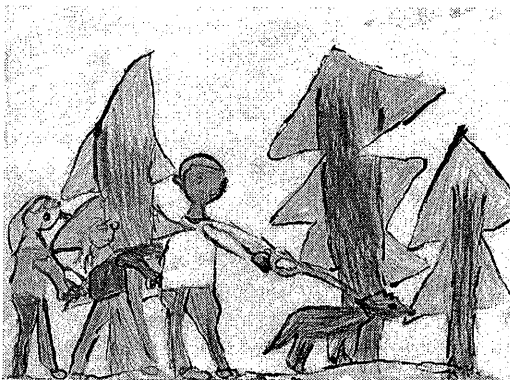
1. Možnost pomáhat lidem, záliba, zvědavost i známí. A volba oboru? Ten, který mě bude bavit.
2. Do Prahy jsem nechtěla, ale lákal mě nový systém učení.
3. Ano i ne. Prahu jsem čekala přeci jen o něco méně hlučnější a chaotičtější. V některé výuce je dost velký zmatek, vyučující na praxi nejsou domluveni s vyučujícími na teorii. Zbytečné je MVPS, oceňuji etiku.
4. Aby se v klidu scházela celá rodina častěji.
5. Doma, budu běhat po známých a potom pojedu ke své druhé polovičce.
6. Nádherně, u stromečku, půlnoční mše.
7. Oběd: vinné klobásky s bramborovou kaší, kuba, večeře: kapr, bramborový salát.
8. Tak to ještě opravdu nevím.

Bez podpisu:

1. *láskyplný vztah k lidem, plastická chirurgie.*
2. *Praha – abych dostala kolej, fakulta – protože jsem se na jinou medicínu nedostala.*
3. *Ne, myslela jsem si, že budu mít víc volného času.*
4. *Potěšil by mne Čihák (anatomie) a to, že bych se dostala do druhého ročníku.*
5. *V Luhačovicích, Újezdě, Zlíně.*
6. *Tradičně.*
7. *Kyselica, kapr, bramborový salát.*
8. *House, hip-hop, techno, disko, snap, rap.*

Jolana Křivohlávková, 3. ročník:

1. Vedl mne k tomu žebříček hodnoty, který i teď ještě stále těžce utvářím. Pomíjivost věcí kolem mne a relativnost jiných oborů. Důležitost komunikace s lidmi a přání poznat věci, které míchají osudy a nálady lidí.

2. Nikdy jsem o tom příliš nepřemýšlela, asi to bylo dobře, protože si rozhodně nemohu říkat: „Proč jsem raději nešla na...“ 3.LF UK má mnohem lepší a individuálnější přístup ke studentům, a tak mi nezbyvá než říci: „Jsem ráda, že jsem právě v Praze a na 3.LF“.
3. Pokud člověk ví, co chce, stačí to vědět alespoň okrajově, tak má možnost hledat. Ano – možnost volby a realizace. Ne – protože by Praha potřebovala více míst, která by byla chráněna od davů turistů a poskytovala by odpočinek znaveným studentům a nabídla by jim stejně tak kouzelné prostředí starých budov jako zahraničním turistům.
4. Nejvíce by mě potěšilo, kdyby lidé centrum své pozornosti přestali soustřeďovat na své peněženky a více času byli ochotni věnovat věcem neziskovým, jako jsou například kongresy, semináře a akce, které nasytí spíše mozek než žaludek. Nemusí peníze zde vydávat, ani je chtít získávat v kvantu, stačí dobře poslouchat.
5. V rodinném kruhu, který k vánocům asi patří nejvíce. Bytí spolu se stává vzácným dárkem pro všechny členy.
6. Tradičně, ale hlavně tak, aby atmosféra byla klidná a mírumilovná, i když nebude to či ono. Za nespěchání to stojí.
7. Spíše nesmí chybět tradiční púst, který pak umocní toho smaženého kapra.
8. Na tom asi nezáleží, když to bude mít ten správný rytmus, tak třeba to, co zvládne s partnerem tak, abychom mohli myslet na nový rok, a ne na kroksun krok.

Dluhy se mají platit aspoň o Vánocích...

Podzimní nevládnou, prosincové mrazy a den ode dne vzrůstající příděl tmy, jíž by dokázal po vzoru medvědů a syslů prospat jen málokdo, vedou zákonitě k větší dávce přemítání. Nejenom o tom, zda se vrátí slunce, či zda se zrodí Spasitel, ale také prozaicky o tom, kolik krmení je ve stodolách pro dobytek, kolik zrní na sýpkách, a kolik dřeva kolem chalupy. A pak se také za dlouhých zimních večerů přemýšlí o slibech, které byly vyřčeny, předsevzetích, která byla učiněna a dlužích, jež je třeba splatit nejenom finančnímu úřadu.

V čase adventním, který vyzývá k očištění duše a svědomí, se z takového dluhu – nebo spíše nesplněných úmyslů, byť nikdy nahlas nevyřčených, hodlá teď vyznat i redaktorka VNR: ráda by bývala představila v každém čísle tohoto časopisu některou výraznou osobnost fakulty, které letos přibyl jeden křížek, jedno desetiletí života, tak jak to učinila zjara – ach, kde ty jarní sněhy jsou – v případě jednoho jubilujícího profesora. Splátkou na tento dluh, alespoň malou, budiž připomenutí, že sedmdesáté narozeniny letos oslavil prof. MUDr. Oldřich Čech, DrSc., prof. MUDr. Jiří Havránek, Csc. a prof. MUDr. Vladimír Janda, DrSc., jimž i ostatním nejmenovaným, patří tato opožděná a letmá gratulace: hodně štěstí v příštích letech! Totéž je nutno přát i těm, kteří v tomto roce oslavili o řád nižší předěl mezi desetiletími; z nových šedesátníků jmenujme MUDr. Ivana Horáka, doc. MUDr. Lumíra Komárka Csc., doc. MUDr. Ladislava Mertu, Csc. a také doc. PhDr. Jiří Koženého, Csc, jehož činnost naznačí na str. xy výzkumná studie o předpokladech úspěšného studia medicíny. Jubilantkou se však stala letos i doc. MUDr. Hana Provazníková – tu představujeme v Rozhovoru na Růžové lince.

Nejenom před zanedbanými jubilanty je nutno cítit se provinile. Teprve v době přípravy tohoto čísla VNR se do redakce – po bůhvíjak složitých cestách – dostal dopis od minulého a prvního redaktora časopisu MUDr. J. Ježka. Rádi jej otiskujeme i s obsáhlou přílohou: až se podíváte do seznamu materiálů, publikovaných ve VNR v letech 1990–97, jistě sami, tak jako redakce současná, oceníte práci, kterou J. Ježek a později i členové redakční rady vykonali. Za to vše jim patří bezesporu dík. A vám, čtenářům, směruje upozornění: s obsahem všech ročníků VNR se můžete seznámit rovněž na Internetu – www.lf3.cuni.cz.

K vánočnímu času samozřejmě patří i dárky, přání – pokud máte taková, která by vám redakce mohla splnit, ozvěte se. Vaše názory, ale i příspěvky vždycky rádi uvítáme. Že to nemusí být jen o Vánocích, netřeba snad dodávat.

Hodně štěstí v příštím roce a tak klidné Vánoce, aby vám zbyl čas i na četbu VNR přeje.

Mariane Fleišman

Jak to bylo s VITA NOSTRA

Časopis VITA NOSTRA začal vycházet ve školním roce 1989/90, a to z iniciativy studentů. Tiskl se na cyklostylu ve formátu A4 a připravovala jej redakce v zakládajícím složení Pavel MOHR, Peter RIDZONĚ, později Rosta POLÁŠEK a Jiří JEŽEK. Kolik čísel přesně vyšlo v prvním ročníku, není v této chvíli zcela jasné, neboť k dispozici jsou jen některá čísla. V létě roku 1990 se po odchodu studentů-zakladatelů, kteří mezitím ukončili fakultu, ujal redakce Jiří JEŽEK – tentokrát již za úplného finančního zajištění časopisu fakultou. Tři čísla (z toho jedno dvojčíslo) byla ještě připravena ve formátu A4, nicméně byla již tištěna profesionální tiskárnou, byť ještě z maket psaných na stroji, ručně dokreslovaných a pomocí nůžek a lepidla kolážívaných (mimochodem makety byly dvojnásobné velikosti než konečný produkt).

Avšak již v létě rok 1991 vzchází první číslo klasického formátu A5 – tématicky pojmenované „LÉTO 1991“. (Pro sběratele: v závěru roku vyšlo v téže grafické úpravě v omezeném nákladu i číslo „ZIMA 92“, které je však obsahově totožné s „masově“ distribuovanou verzí „JARO 92“ pod novou obálkou).

Počínaje rokem 1992 je VITA NOSTRA vydávána pod názvem VITA NOSTRA REVUE pravidelně 4x (posléze - sloučeno vždy do dvojčísla – 2x do roka). Slouží výhradně prezentaci delších textů, aktuální informační službu převzala týdně vycházející odnož VITA NOSTRA SERVIS. V této podobě je VITA NOSTRA REVUE redigována jediným pohrbkem původní početné redakce, Jiřím JEŽKEM.

Od druhého čísla roku 1992 se – na žádost osamělého redaktora - poněkud direktivním dopisem děkana fakulty rozšiřuje redakce časopisu o další členy: Pavla GREGORA, Milana KMENTA, Radanu Königovou a Milicu SKLENČKOVOU. Tento dopis se stává zmíněným osobám osudovým, neboť zůstanou chtět nechtě ve funkci redaktorů už navždy. Definitivně též uhasíná spolupráce se studenty (kteří nadále budou v časopise až na výjimky reprezentováni pouze prostřednictvím seminárních prací z různých oborů) a časopis se stává výhradně „profesionální“ záležitostí. Získává též relativně stálé členění do rubrik a grafickou podobu.

Od roku 1994 se na obálce a grafice významně podílí grafické studio DIVUS, jmenovitě pak pan Ivan MEČL. Tradiční ilustrativní vtipy jsou signovány naivně-filosofickým antikreslířem JJ.

Je třeba zmínit, že - přes nepodceňovanou spolupráci s řadou dalších osob, jimž patří upřímný vděk - časopis přežil od svých začátků až do dnešních dnů zejména díky práci několika stálých pečovatелů. Jsou to:

- paní prof. MUDr. Radana KÖNIGOVÁ, DrSc.,
- pan prof. MUDr. Pavel GREGOR, DrSc.,
- pan prof. MUDr. Cyrilu HÖSCHLOVI, DrSc.,
- pan MUDr. Jiřimu JEŽEK (při vší skromnosti).

V tomto čísle nabízíme čtenářům VNR exkluzivní výbor ze všech přechozích ročníků. Zároveň přinášíme kompletní soupis dosud publikovaných textů.

Za redakci VNR

Jiří Ježek

Poznámky k soupisu:

- 1/ Texty jsou rozčleněny tématicky a většinou řazeny abecedně podle jmen autorů.
- 2/ Výjimečně (dokumenty, tématické celky) jsou texty řazeny chronologicky.

Členění textů:

- I. Fakulta
 - a/ články o fakultě a studiu
 - b/ reportáže a dokumenty
 - c/ tématické celky
 - d/ rozhovory s osobnostmi 3. LF UK a FNKV
- II. Texty
 - a/ odborné
 - b/ obecné
 - c/ zahraniční pobyty, mezinárodní akce
- III. Sestřičky
- IV. Studenti
 - a/ odborné práce
 - b/ ostatní
- V. Tvorba

Fakulta

a/ články o fakultě a studiu

- ANDEĽ, Michal: **Postavení učitelů klinické medicíny** 1-2/95
BENEŠ, Jiří: **Príspevek do diskuse ve VN-Revue** léto/92
BENEŠ, Jiří: **Studenti a jejich přístup ke studiu** podzim/92
BYSTRICKÝ, Zdeněk: **Výhledy postgraduálního vzdělání** 1-2/94
FIALA, Jaroslav: **Hodnocení prázdninové praxe posluchačů 3. LF UK po 4. ročníku ve školním roce 1994/95** 1-2/96
FIALA, Jaroslav: **Výsledky ankety „Hodnocení přednášek“ posluchači 1.-5. ročníku 3. LF UK ve školním roce 1995/96** 1-2/96
GREGOR, Pavel: **Postgraduální vzdělávání na lékařských fakultách** léto/92
GRIMSICH, Lynn: **Polemika o podvádění (dopis a reakce na něj)** léto/92
HAŠKOVCOVÁ, Helena: **Návrh na zřízení kabinetu lékařské etiky** 2/91
HAŠKOVCOVÁ, Helena: **Studenti, víte, co je „nic“?** jaro/92
HAŠKOVCOVÁ, Helena: **Zajímavé plody nového způsobu výuky** podzim/92
HAŠKOVCOVÁ, Helena: **Universita třetího věku** 3/93
HAŠKOVCOVÁ, Helena: **Studenti a seminární práce z lékařské etiky** 1-2/94
HORÁK, Jiří: **Máte ve svých rukou** 3-4/91
HORÁK, Jiří: **Klinická praxe absolventů ve fakultní nemocnici KV** jaro/92
HORÁK, Jiří ad.: **Současná reorganizace fakulty (září 93)** 3/93
HORÁK, Jiří, PROVAZNIKOVÁ, Hana: **Profil absolventa 3. LF UK** 3/93

- HORÁK, Jiří:** K zamyšlení zejména zkoušejících pedagogů 3/93
- HORÁK, Jiří:** Jak dál v postgraduálním vzdělávání lékařů 3-4/94
- HORÁK, Jiří:** Modernizace studia na lékařských fakultách 3-4/95
- HORÁK, Jiří:** Kolik lékařských fakult potřebuje Česká republika? 1-2/96
- HORANSKÁ, Ladislava:** Proč klinická fyziologie na naší fakultě? 1/93
- HÖSCHL, Cyril:** Akademický rozměr fakultní nemocnice léto/92
- HÖSCHL, Cyril a kol:** Stanovisko 3. LF UK k otázce fakultních nemocnic léto/92
- JAKEŠ, Petr:** Zrcadlo nastavené vědě, výzkumu a vysokým školám 1-2/95
- JEŽEK, Jiří:** Úvodník k obnovení Vita Nostra 1/91
- JEŽEK, Jiří:** Děkan v televizi! (TV studio Kontakt, únor 1991) 1/91
- JEŽEK, Jiří:** Klube se nám Club (aneb co nového na koleji Jednota) 1/91
- KLENER, Vladimír:** Jací jsme? léto/92
- KMENT, Milan:** Nové cesty pro vědeckou práci studentů? 3/93
- MARX, David:** Birminghamští studenti na praxi v Praze 3-4/95
- NOVÁK, Libor:** Pachatel neznámý (Vyšetřování pokračuje) 3-4/91
- POLÁŠEK, Rosta:** Být či nebýt (u konkursu) 1/91
- PROVAZNÍKOVÁ, Hana, PATOČKOVÁ, Jiřka:** Studentská anketa – vhodný nástroj evaluace studia? 1-2/96
- PROVAZNÍKOVÁ, H., ŠTULEROVÁ, N., BERKOVIČOVÁ, M.:** Zdraví vysokoškolských studentů 1-2/96
- RESSNER, Pavel:** Lustrace a frustrace 2/91
- RESSNER, Pavel:** Co škola? 2/91
- ROKYTA, Richard:** Principy organizování vědy na 3. LF UK jaro/92
- ROKYTA, Richard:** Zahraniční styky 3. LF UK jaro/92
- ROKYTA, Richard:** Tématické úkoly fondu rozvoje vysokých škol na rok 1994 3/93
- TRANTER, Richard:** UK Students Offered Czech Medical Training 1-2/94
- SAMCOVÁ, Eva:** Výuka zahraničních studentů v anglickém jazyce 3/93
- SLOUKA, Vlastimil:** Ohlédnutí za 2. vědeckou konferencí 3. LF UK (listopad 1994) 1-2/95
- SVOBODA, Bohuslav:** Postgraduální vzdělávání lékařů v pohledu České lékařské komory 4/93
- ŠIMEK, Jiří, HAŠKOVCOVÁ, Helena, ŠPALEK, Vladimír:** Lékařská etika - samostatný lékařský obor 3-4/91
- ŠIMEK, Jiří:** Stanovisko ústavu lékařské etiky k petici studentů o nadměrných požadavcích výuky jaro/92
- WIDIMSKÝ, Petr:** Kardiocentrum ve FNKV 3/96
- b/ reportáže a dokumenty
- Hodinu předtím (reportáž z promoce - březen 1991) 3-4/91 (připravil Pavel MOHR)**
- Leccos je jinak (Medicína v černé a bílé) (koláž úryvků článků z tisku) 3-4/91 (připravil Jiří JEŽEK)**
- MISS a MRs 3. LF UK 1991 léto/91 (připravil Jiří JEŽEK)**

- Oslavy 30 let od založení VÚP léto/91 (připravil Pavel MOHR)
- Předvánoční anketa VNS 1/93 (připravil VNS)
- Středoevropská universita (informace) 2/91
- Causa „Promoce“ léto/91
- SETKÁNÍ (časopis věd o člověku) léto/91
- TEMPUS (SAMCOVÁ, Eva) léto/91
- KIDS-91 (SCHNEIDROVÁ, Dagmar) léto/91
- Informace o skupině COIMBRA (GREGOR, Pavel; KMENT, Milan) léto/92
- Nadace „POMOC PRO NEMOC A STÁŘÍ“ (HAŠKOVCOVÁ, Helena) 1/93
- RŮŽOVÁ LINKA (VANÍČKOVÁ, Eva) 3-4/94
- Přednášky zahraničních hostů 1990 a 1991 jaro/92
- Přehled kongresů a sympozií, na nichž se v letech 1990-91 podíleli pracovníci
3. LF UK jaro/92
- Přehled videozáznamů habilitací a jmenovacích řízení na 3. LF UK jaro/92
- Přehled videozáznamů přednášek zahraničních hostů jaro/92
- Přehled videozáznamů – doplněk podzim/92
- Ediční plán psychiatrického centra na rok 1992 jaro/92
- Ediční plán nakladatelství JEŽEK (rok 1992-94) 1-2/94
- Ediční plán nakladatelství JEŽEK (rok 1992-94 - dodatek) 3-4/94
- Ediční plán nakladatelství JEŽEK (do roku 1996) 3-4/95
- Etický kodex ČLK (Stavovský dokument ČLK) jaro/92
- Nabídka skript 3. LF UK jaro/92
- Kravata? Kravata! (Komentáře ke kravatě 3. LF UK) (připravil Milan KMENT)
léto/92
- Některé zásady organizace postgraduálního vzdělávání ve FNKV a 3. LF UK
podzim/92
- Školící akce 3. LF UK ve školním roce 1992/93 podzim/92
- Česká společnost na ochranu dětí (PROVAZNÍKOVÁ, Hana) 4/93
- Studijní a zkušební řád 3.LF UK 1-2/94
- Přehled nabídky volitelných kurzů pro školní rok 1994/5 (S komentářem
J. Horáka) 1-2/94
- Habilitační a profesorské jmenovací řízení
Principy bodovacího systému) (Cyril Höschl, Richard Rokyta) 1-2/94
- „Máme málo studentů vysokých škol!“ (převzato z „Horké linky RUK, 13/93)
1-2/94
- Seznam prací publikovaných pracovníky 3. LF UK v zahraničních časopisech
v roce 1993 3-4/94
- Seznam monografií, skript a kapitol v monografiích publikovaných v roce 1993
3-4/94
- Evaluace – soubor dokumentů k ožehavému problému 1-2/95
- Granty na 3. LF UK v roce 1996 3/96

SPORT:

Sportovci úspěšně (*Lukáš ŠOLTYS*) léto/92

November Prague 1992 1/93

Pohár Medici di Praga 1/93

Sportovní sekce MDP připravuje 1/93

cl/ tématické celky

REFORMA STUDIA:

JEŽEK, Jiří: **Jak se nestat lékařem** (vztah pedagog - student na 3. LF UK) 2/91

HORÁK, Jiří: **Reforma studia a postgraduální vzdělávání na 3. LF UK** jaro/92

JEŽEK, Jiří: **Něco se nestalo...** (První návrh koncepce volitelných předmětů ve výuce) jaro/92

JEŽEK, Jiří: **Něco se [snad] stane** léto/92 (Návrh ročníkových prací a systému „tutorů“ - advisors system)

JEŽEK, Jiří, ŠOLTYS, Lukáš: **Pozdní rozhovor** (o studentech a fakultě v letech 1989-92) (vyšlo jako zvláštní číslo *VITA NOSTRA*) říjen/92

HORÁK, Jiří, PROVAZNÍKOVÁ, Hana: **Pokračování reformy studia ve šk.r. 1993/94** 3/93

HORÁK, Jiří: **Další možnosti modernizace studia na 3. LF UK** 3-4/94

JEŽEK, Jiří: **Naše fakulta ve zpětném zrcadle** (Studium na 3. LF UK především očima studentů) 1-2/95

kolektiv 3. LF UK: **Návrh nového curricula lékařství** 1-2/96

AKADEMICKÝ SENÁT 3. LF UK

Akademický senát – výsledky voleb 1991 3-4/91

URBAN, Jiří: **Zpráva o činnosti akademického senátu 3. LF UK od dubna 1992 do června 1993** 3/93

SAMCOVÁ, Eva: **Akademický senát - zpráva o činnosti od března 93 do června 94** 3-4/94

Akademický senát - výsledky voleb 1994 1-2/95

VÝUKA HYGIENY A PREVENTIVNÍHO LÉKAŘSTVÍ:

PROVAZNÍKOVÁ, Hana: **Připomínky a reakce: Preventivní lékařství** léto/91

PROVAZNÍKOVÁ, Hana: **Preventivní lékařství** 2/93

Dopis studentů děkanovi 3. LF UK o výuce hygieny a prevent. lékařství 2/93

Odpověď děkana 2/93

Jiří Ježek: **Nenásledujte mne, prosím...** 2/93

Odpovědi: *děkan Cyril HÖSCHL* 2/93

proděkanka Hana PROVAZNÍKOVÁ 2/93

prof. Jiří HAVRÁNEK 2/93

ZEMAN, Michal: **Zamyšlení nad stavem studentského hnutí** 2/93

Závěry schválené na zasedání komise pro výuku hygieny 2/93

BARSA, Pavel: **Císařovy nové šaty** 2/93

JEŽEK, Jiří: Mluvit, ale i slyšet (Odpověď na reakce k článku „Nenásledujte mne, prosím...“) 2/93

KLENER, Vladislav: Náměty k úpravě výuky hygienických oborů 3/93

KLENER, Vladislav: Nad kolébkou Centra preventivního lékařství 3/93

PROVAZNÍK, Kamil: Odpověď na článek doc. Klenera

VANÍČKOVÁ, Eva: Preventivní lékařství očima studentů

DOKUMENTY K VOLBĚ REKTORA UK V ROCE 1993:

JEŽEK, Jiří: Čas spočinutí 3/93

HÖSCHL, Cyril: O přeskoku a volbách 3/93

PECHÁČKOVÁ, Marcela: Rektor v době přeměn 3/93

HÖSCHL, Cyril: Programové prohlášení 3/93

MALÝ, Karel: Programové prohlášení 3/93

HÖSCHL, Cyril: Odpověď na dvě povolební otázky 4/93

d/ rozhovory s osobnostmi 3. LF UK a FNKV

Doc. MUDr. Cyril HÖSCHL, DrSc., děkan fakulty VN Speciál

„Pocit, že by to mohlo mít smysl“ (červen 1990) (připravil Pavel Mohr)

Doc. MUDr. Michal ANDĚL, CSc., člen oborové rady MZ ČR

„GRANTY“ léto/92 (připravil Pavel GREGOR)

Doc. MUDr. J. BARTONÍČEK, CSc., přednosta ortopedické kliniky FNKV 1-2/96 (připravil Pavel GREGOR)

Prof. MUDr.PhDr. Petr G. FEDOR-FREYBERGH, CSc., profesor dětské a dorostové psychiatrie

„JAK JE ZACHÁZENO S DÍTĚTEM, TAK BUDE DÍTĚ ZACHÁZET SE SVĚTEM“ 3/96 (připravil Zdeněk Klein)

Prof. MUDr. Cyril HÖSCHL, DrSc., děkan fakulty 1-2/96 (připravil Jaroslav Křístek)

Prof. MUDr. Pavel KUCHYŇKA, CSc., přednosta oftalmologické kliniky FNKV 3-4/94 (připravil Pavel GREGOR)

Prim. MUDr. Zbyněk Straka, CSc., přednosta kardiologického oddělení FNKV 3/96 (připravil Pavel GREGOR)

Doc. MUDr. M. TVRDEK, přednosta kliniky plastické chirurgie 3-4/95 (připravil Pavel GREGOR)

Texty

a/ odborné

ANDĚL, Michal: Mýtus, totem, tabu a fetiš v medicíně a ve výživě 2/93

BARTONÍČEK, J.: Traumatologie a její problémy 1-2/96

GREGOR, Pavel, WIDIMSKÝ, Petr: Jak dlouho hospitalizovat nemocné s nekomplikovaným infarktem myokardu? 3-4/94

GUNN, S. William A.: International Cooperation: From Mound Dressing To Humanitarian Aid 1-2/94

- HAŠKOVCOVÁ, Helena: Etický kodex - Práva pacientů léto/92
- HAŠKOVCOVÁ, Helena: Problematika ideální a dostupné medicíny podzim/92
- HAŠKOVCOVÁ, Helena: Recenze na knihu Jaro Křivohlavého „Bolest, její diagnostika a psychoterapie“ 1/93
- HAŠKOVCOVÁ, Helena: Recenze na knihu Karla Nového „Právnícké informatorium pro lékaře“ 1/93
- HÖSCHL, Cyril: Interakcionismus a psychofyzický paralelismus léto/91
- HÖSCHL, Cyril: Recenze na knihu „International Perspectives in Schizophrenia. Biological Social And Epidemiological Findings“ Malcolm Wellera jaro/92
- HÖSCHL, Cyril: Psychiatric Education - Discussion léto/92
- JEŽEK, Jiří: Deset kapitol z existenciální antropologie 1/93
1. Základní rysy filosofického myšlení
 2. Jazyk filosofie
 3. Zrození „člověka“
 4. Život v mýtu jako vztah odpovědnosti
 5. Prolomení kruhu
 6. Svět jako absolutní negativita
 7. Nejistota jako základní pocit člověka
 8. Fenomén tázání a zrození víry
 9. Svoboda „od“ a svoboda „k“
 10. Rozum a víra
- KÖNIGOVÁ, Radana: Etické problémy popáleninového traumatu léto/92
- KÖNIGOVÁ, Radana: Ethical Problems In Mass Disasters podzim/92
- KÖNIGOVÁ, Radana: „Do Not Resuscitate“ - Orders and Withheld or Withdrawn Treatment 1-2/96
- LHOTKOVÁ, Adriana: Výživa u nemocných s rozsáhlými popáleninami 3-4/94
- PALČOVÁ, Alena: Recenze na knihu Jaroslava Vacka „Paranoidní syndrom vlastního zápachu“ 1/93
- PALČOVÁ, Alena: Recenze na knihu „Duševní poruchy a poruchy chování“ 1/93
- ROKYTA, Richard: New Trends In Referred Pain And Hyperalgesia podzim/92
- ŠIMEK, Jiří: Informovaný souhlas u psychiatrických pacientů a u nemocných v psychoterapeutické péči 1-2/96
- ŠKRABÁNEK, Petr: Kouření a statistické výstřelky 2/93
- WIDIMSKÝ, J.(st.), WIDIMSKÝ, P.: Významný historický podíl pražských kardiologů na rozvoji srdeční katetrizace léto/92
- WIDIMSKÝ, Petr: Koronární angioplastika (moderní léčba ICHS) léto/92
- b/ obecné
- ANDĚL, Michal: Jak sepsat grantovou přihlášku tak, aby nebyla přijata 1-2/95
- ANSORGE, Vilém: Projev při příležitosti slavnostního udělení čestného doktorátu UK (prosinec 1992) 1/93

- BENEŠ, Petr: Obrana proti krotitelům duší 1-2/94
- BOJAR, Martin: Kolabuje welfare společnost?! jaro/92
- ECCLES, J.C.: Projev v Praze (1993) 2/93
- ECCLES, J.C.: Evolution of Consciousness 3/93
- EIS, Zdeněk: Starost a starosti (ukázky z knihy) 3/96
- FLÖHL, Rainer: Podivná duševní slabost podzim/92
- FUNDA, Otakar A.: Ježíš z Nazareta a vznik křesťanské víry 4/93
- FUNDA, Otakar A.: Rozdíl mezi teologem a religionistou 1-2/94
- GRIFFITHS, Phillip A.: The Usefulness of Useless Knowledge 4/93
- HAŠKOVCOVÁ, Helena: Vina a odpuštění (Křesťansko-židovská spolupráce v Evropě) podzim/92
- HAVEL, Václav: Projev k odkazu K.R.Poppera (Nový Zéland, březen 1995) 1-2/95
- HENNER, K.: Těm, co mají v úmyslu vstoupit na lékařskou fakultu 3-4/95
- HORÁK, Jiří: Esenciální grafofobie 1-2/96
- HORN, Wade F.: Vláda dětem lásku koupit nemůže 3-4/94
- HÖSCHL, Cyril: Projev při promoci (březen 1991) 3-4/91
- HÖSCHL, Cyril: Slovo děkana: Projev při jmenování profesorem dne 24.9.1991 jaro/92
- HÖSCHL, Cyril: Vystoupení při heblitačním řízení Zdeňka Neubauera dne 12.9.1991 jaro/92
- HÖSCHL, Cyril: Hledání útočiště (podle recenzí Johna A. Talbotta) léto/92
- HÖSCHL, Cyril: Slovo děkana: Duchovní promluvy 2/93 1/93
- HÖSCHL, Cyril: Slovo děkana: Rozhlas a já 2/93
- HÖSCHL, Cyril: Slovo děkana: Imatrikulační projev (září 93) 3/93
- HÖSCHL, Cyril: Slovo děkana: Duchovní promluvy 6/93 4/93
- HÖSCHL, Cyril: Slovo děkana: Imatrikulační projev (září 94) 3-4/94
- HÖSCHL, Cyril: Projev u příležitosti udělení čestného doktorátu UK Siru Karlu R. Popperovi (květen 1994) 3-4/94
- HÖSCHL, Cyril: Londýnské intermezzo (vzpomínková slavnost na K.R.Poppera) 1-2/95
- HUBKOVÁ, Tereza: Jak se člověk odhodlá k americké nostrifikaci (aneb konec lékařů v Čechách) 3-4/95
- JELÍNEK, Richard: Dostanou laboratorní zvířata šanci? 1-2/94
- JEŽEK, Jiří: Za samostatné myšlení 2/91
- JEŽEK, Jiří: Potřeba definování pojmu mravnost v současném světě léto/91
- JEŽEK, Jiří: Zhoubný „romantismus“ léto/92
- JEŽEK, Jiří: Místo filosofie na lékařských fakultách podzim/92
- JEŽEK, Jiří: Místo nemocných mezi zdravými 3/93
- KMENT, Milan: Guinnessova kniha podzim/92
- KMENT, Milan: Council of Europe on the Competence of the Patient 1-2/96
- KOMÁREK, Lumír: Ptákoviny ve vědě, politice a praxi (Fiktivní rozhovor pro VN-Revue) léto/92

- KÖNIGOVÁ, Radana: **The Past, The Present and The Future of Medicine** 1-2/94
- KRŠIAK, M.: **Ethology, Human Lifestyle and Health** 4/93
- MICHÁLEK, Jiří: **Stáří a rodina** léto/92
- NEUBAUER, Zdeněk: **Do světa na zkušenou čili o cestách tam a zase zpátky** 3-4/91
- NEUBAUER, Zdeněk: **Neproslovený proslov** léto/92
- PINC, Zdeněk: **Fragmenty k filosofii výchovy** 1-2/94
- PLACHT, Jan: **Pět set let bojů o naše pohraničí** 3/93
- POPPER, Karl .R.: **Praque Lecture, Carolinum (květen 1994)** 3-4/94
- POPPER, Karl .R.: **Sebeodkazování a smysl v běžném jazyce** 1-2/96
- PŘIDAL, Antonín: **KLUB NETOPÝR - Téma „Euthanasie“ (přepis televizní diskuse z března 1995, připravil Cyril HÖSCHL)** 1-2/96
- PYTLÍK, Robert: **Malá, ale naše aneb měl jste pravdu, pane Buchwald!** 2/93
- PYTLÍK, Robert: **Pro pocit jistoty vašeho srdce** 3-4/95
- PYTLÍK, Robert: **Lék proti AIDS léčí také leukémii** 3-4/95
- PYTLÍK, Robert: **Medicína a informační superdálnice** 3-4/95
- PYTLÍK, Robert: **Pivo pro doktora Koča** 3-4/95
- ROKYTA, Richard: **90. let J.C.Ecclese** 2/93
- ROKYTA, Richard: **Promoční projevy 1995** 3-4/95
- ŘÍČAN, Pavel: **Kdo chce pomáhat druhým, měl by rozumět sám sobě** 1-2/94
- ŠVOBODOVÁ, Kateřina: **Safety Match** 3-4/95
- ŠEBLOVÁ, Jana: **Etika nebo ekonomika?** podzim/92
- ŠEBLOVÁ, Jana: **Otroci titulu aneb causa „Dodatek“** 1/93
- ŠEBLOVÁ, Jana: **Hezký a ušlechtilý koníček aneb „není důležité zvítězit“?** 4/93
- ŠIMEK, Jiří: **K čemu jsou etické komise?** 1-2/94
- ŠIMEK, Jiří: **Vede morálka k lepšímu zdraví?** 3-4/94
- ŠIMEK, Jiří: **Současné problémy zdravotnictví z pohledu učitele lékařské etiky** 1-2/95
- ŠIMEK, Jiří: **Stávka lékařů a lékařská etika** 1-2/96
- ŠIMEK, Vladimír: **Jaký by měl být pedagog?** 1-2/94
- ŠPALEK, Vladimír: **Edmund Husserl a problém času** 3-4/95
- URBAN, Jan: **Opinions: It's All Right, Ma. I'm Only Bleedin'...** 1-2/94
- VELÍŠEK, Libor: **Bude Karlova universita schopna mezinárodní soutěže?** 3/93
- VOTINSKÁ, Halina: **Tajemství čili docela malá úvaha o velké věci** 1-2/96

cl/ zahraniční pobyty, mezinárodní akce

- GOJDOVÁ, Jitka: **Poznatky ze stáže na popáleninovém pracovišti v Aachen (říjen 94)** 1-2/95
- GREGOR, Pavel: **Filipínské lidové léčitelství, jak jsem je sám poznal** léto/92
- GREGOR, Pavel: **Některé postřehy ze studijního pobytu ve Španělsku (1990)** 1/93
- GREGOR, Pavel: **Některé dojmy z týdenního pobytu na Mayo Clinic** 3-4/94
- GREGOR, Pavel: **Některé postřehy z pobytu v Holandsku** 3-4/95

- HAŠKOVCOVÁ, Helena:* Mezinárodní symposium o dějinách československé medicíny a farmacie ve světovém kontextu (zpráva) podzim/92
- HORÁK, Jiří:* Cestovní zpráva z pobytu v USA (říjen 94) 1-2/95
- HÖSCHL, Cyril:* Pracovní schůzka ESF/EMRC ve Varšavě (říjen 93) 4/93
- HÖSCHL, Cyril:* 1. mezinárodní kongres „Brain, Hormones and Neuropsychopharmacology (Rhodos, září 93) 4/93
- HÖSCHL, Cyril:* Global Medical Conference / Psychiatry (USA, květen 1995) 1-2/96
- HÖSCHL, Cyril:* 148. výroční zasedání Americké psychiatrické asociace (USA, květen 1995) 1-2/96
- HÖSCHL, Cyril:* Světový summit lékařského vzdělávání (Argentina, září 1996) 3/96
- JANEŠ, Blahoslav:* Duchovní léčitelství na Filipínách léto/92
- JÍRA, Milan:* Z pobytu v USA: Úvaha o srovnání lékařských fakult 3/93
- KÖNIGOVÁ, Radana:* „G. Whitaker“ International Burns Prize (Palermo) 4/93
- KÖNIGOVÁ, Radana:* Prix Femmes d'Europe – Cena „Žena Evropy“ 1-2/95
- KÖNIGOVÁ, Radana:* Mezinárodní spolupráce s University of Chicago ve výzkumu elektrotraumatu 3-4/95
- KÖNIGOVÁ, Radana:* Conference of the Czech Burn Society with International Participation 3/96
- KMENT, Milan:* Týden v Taizé jaro/92
- KMENT, Milan:* International Symposium (Mezinárodní symposium o dějinách československé medicíny a farmacie ve světovém kontextu – Praha, 1992) léto/92
- PAWLOVSKÁ, Pavla:* Mezinárodní výměnný pobyt studentů v Madridu 3/93
- PYTLÍK, Robert:* Tři měsíce v Melrose (Skotsko) 1/93
- REINIŠ, Stanislav:* Výuka na univerzitách na americkém kontinentě 1-2/95
- ROKYTA, Richard:* Jak se dělá kongres (O mezinárodním fyziologickém kongresu v Praze 1991) jaro/92
- ROKYTA, Richard:* College de France léto/92
- ROKYTA, Richard:* Neurofysiologické ústavy ve Vídni podzim/92
- ROKYTA, Richard:* Universita Coimbra (Portugalsko) 1/93
- ROKYTA, Richard:* Europain (2. evropská konference o výzkumu bolesti, Brusel 1992) 1/93
- ROKYTA, Richard:* Universita v Sieně 4/93
- ROKYTA, Richard:* VII. světový kongres o bolesti, Paříž 1993 1-2/94
- ROKYTA, Richard:* 3. University of Cork (Irsko) 1-2/96
- SCHNEIDROVÁ, Dagmar:* Iniciativa: BABY-FRIENDLY HOSPITAL léto/92
- ŠIMEK, Jiří:* Konference „COHEHRE“ (Uppsala, říjen 1994) 3-4/94
- ŠIPLOVÁ, Eva:* Projekt HOPE (studijní pobyt v Anglii) 3-4/95
- ŠLIKOVÁ, Eva:* Psychiatric Day Hospital Tameside (stáž v Anglii, 1992) léto/92
- WIDIMSKÝ, Petr:* Lékařská fakulta Erasmovy university v Rotterdamu léto/92

- WIDIMSKÝ, Petr:** Katetrizační laboratoř soukromé nemocnice ve Zwolle (Nizozemí) podzim/92
- WIDIMSKÝ, Petr; GREGOR, Pavel:** Úsměvy z Evropského kardiologického kongresu v Nice (září 93) 4/93

Sestřičky

Představujeme Vám:

(připravila Milica SKLENČKOVÁ)

Ludmila Brůžková podzim/92

Emma Mändlová podzim/92

Zdena Rejfová 1/93

Lidmila Benešová (in memoriam) 1/93

M. Abrahamičová 3/93

Josefa Škrobáková 3/93

Dagmar Nehasilová 4/93

POKORNÁ, Jana: Dopis medikům (Problémy sester v nemocnici) podzim/92

SKLENČKOVÁ, Milica: Sestřičky (jaké jsou – „typologie“) léto/92

SKLENČKOVÁ, Milica: Proč v pražských nemocnicích chybí sestry? 1-2/95

STARNOVSKÁ, Tamara: Konec dietních sester v Čechách!? 3-4/94

ŠIPLOVÁ, Eva: Domácí péče – Home Care ve FNKV 1-2/94

ŠIPLOVÁ, Eva: Ošetrovatelská dokumentace ve FNKV 3-4/95

ŠIPLOVÁ, Eva: Informace o návrhu koncepce transformace vzdělávání zdravotnických pracovníků 1-2/96

Studenti

a/ odborné práce

BAKALÁŘOVÁ, Markéta: Alkohol v moderní společnosti (Ten, kdo chodí zadem bez pozvání) podzim/92

BURGEROVÁ, Anna: Motto: Člověk člověku vlkem (Neurážejte vlka!) 3-4/95

ČERVENÁ, Kateřina: Úvahy o reklamě 3-4/95

FORGAČOVÁ, Ester: Psychosociální problematika dialyzovaných pacientů a dialyzačních sester 1-2/94

HÁJKOVÁ, Romana; NAZARČÍKOVÁ, Lucie: Gaba-A/benzodiazepinový receptorový komplex v patogenezi jaterní encefalopatie 1-2/95

HOUŠŤKOVÁ, Barbora: Játra a alkohol 1-2/95

CHRTOVÁ, Šárka: Etické aspekty biomedicínského výzkumu 3-4/95

JORDÁNOVÁ, Lenka: Játra jako součást imunitního systému 1-2/95

JŮZOVÁ, Martina: Riziko výskytu schizofrenie u potomstva mono- a dizygotických dvojčiek 3/96

KOMÁRKOVÁ, Barbora: Placebo a etika 3-4/95

KŘIVOHLÁVEK, Martin: Interruptio graviditas 1-2/94

KURRAY, Peter: Amiodaron v terapii hypertrofickéj kardiomyopatie 1-2/95

- LAUDÁT, Jiří:** Vztah lékař-pacient či spíše člověk-člověk (s předmluvou Heleny HAŠKOVCOVÉ) 1-2/95
- MAREČEK, Jiří:** Zdravotníci a AIDS podzim/92
- MATYÁŠOVÁ, Kateřina:** Autonomie pacienta v současné medicíně 3-4/94
- REJFÍŘOVÁ, Jana:** Sexual Harassment – Sexuální „harašení“ 3-4/94
- REJFÍŘOVÁ, Jana:** Některé aspekty vztahů klasické a alternativní medicíny 3-4/94
- SALIVAROVÁ-KOVAŘÍKOVÁ, Petra:** Fencyklidinový model schizofrenie 3/96
- SKLENÁŘ, Martin:** Otec u porodu 3-4/95
- SLEZÁK, Pavel:** Nástin etické problematiky v epidemiologii podzim/92
- ŠEVČÍK, L'.**: Problematika starostlivosti o starých občanov podzim/92
- ŠOLTYS, Lukáš:** Lékař a pacient 1/93
- TREŠL, Ivo:** Etické problémy dlouholeté péče o chronicky nemocné 3-4/94
- VALOVÁ, Eva:** Některé etické a právní problémy euthanasie 1-2/94
- WINKLER, Martin:** Neštovice jsou eliminovány. Má člověk zničit i virus? 3-4/94
- ŽABKOVÁ, Viera:** Interrupce - vražda nebo alternativa? 1-2/94
- ŽIGO, Peter:** Jak se pacient může dovolat zkvalitnění lékařské péče v situaci, kdy nemá možnost volby jiného lékaře 3-4/95

b/ ostatní

- DRÁBEK, Tomáš:** Projev k promoci doktorandů 1. LF UK 1991 jaro/92
- DZIVJAK, Martin:** Studentské stanovisko k „Listu děkana“ 1-2/95
- KODETOVÁ, Jana:** Dopis děkanovi 3. LF UK o nedostacích ve výuce a ohlasy na něj jaro/92
- RESSNER, Pavel:** Krvák (vedoucí videa odpovídá) léto/91
- ŠOLTYS, Lukáš:** Sen a skutečnost (aneb má ještě smysl MdP?) 3-4/94

Tvorba

- neznámý autor:** Báseň z tramvaje léto/91
- Bbob:** Medička Pápa léto/91
- BÖHM, Tomáš:** Neobyčejná příhoda 3-4/91
- DOUBRAVSKÝ, R.F.:** Variace na verš Svatavy Antošové 3-4/91
- JEŽEK, Jiří:** Jazykový kout – němčina (metoda fonetické podobnosti) 2/91
- JEŽEK, Jiří:** Rýmovánky 2/91
- JEŽEK, Jiří:** Levitace 3-4/91
- NOVÁK, Libor:** Duel (jednoaktovka) 3-4/91
- ŘEŘIČHA, Robert:** Pacman (sci-fi povídka) 1-2/95
- SIDLINGER, Tom:** Sametová revoluce 1 - Vlasta 1/91
- Sametová revoluce 2 - Vlasta (1. pokr.)** 2/91
- Sametová revoluce 3 - Vlasta (2. pokr.)** 3-4/91
- Sametová revoluce 4 - Radan** léto/91

TEXTY

CARMINA SCHOLARIUM
ET NATALICIUM

Gaudeamus igitur

Gaudeamus igitur,
juvenes dum sumus!
Post jucundam juventutem,
post molestam senectutem
nos habebit humus!

Ubi sunt, qui ante nos
in mundo fuere?
Transite ad superos,
vadite ad inferos:
ubi jam? fuere!

Vita nostra brevis est,
brevis finietur;
venit mors velociter,
rapit nos atrociter,
nemini parceret.

Vivat academia,
vivant professores!
Vivat membrum quodlibet,

(Píseň z 12. století upravená v r. 1781 Christian Wilhelm Kindleben.)

vivat membra quaelibet,
semper sint in flore!

Vivat et respublica,
et qui illam regit!
Vivat nostra civitas,
Maecenatum caritas
Quae nos hic protegit!

Vivant omnes virgines,
faciles, formosae!
Vivant et mulieres,
tenerae, amabiles,
bonae, laboriosae!

Pereat tristitia,
pereant osores!
Pereat diabolus,
quivis antiburschius
atque irrisores!

Radujme se tedy

Radujme se tedy,
dokud jsme mládí!
po radostném mládí,
po obtížném stáří
nás bude mít země.

Kde jsou ti, kteří byli
na světě před námi?
jděte do nebe,
krácejte do pekla –
kdeže jsou? Byli!

Náš život je krátký,
brzy skončí;
smrt přijde rychle,

nemilosrdně nás uchvátí,
nikoho neušetří.

Ať žije univerzita!
Ať žijí profesoři!
Ať žije každý její člen,
ať žijí všichni členové,
ať stále vzkvétají!

Ať žije republika,
i ten, který ji řídí!
Až žije naše společnost,
štedrost mecenášů,
která nás zde podporuje!

Pamatuj si datum

Žáku, pamatuj si dnešní datum,
miluj pannu, est probatum!
Vybeř sobě, na mou veřu,
pěknou paní nebo dceru,
jestiž žena křehký oud,
chytí se hned jako trouď!

(Z *Winter, Mistr Kampanus,*
Otto, Praha 1927)

O úpadku studia a mravů

Walter Castellionský (12. století)

V oné době studium
bývávalo v květu,
když vědecké zkoumání
prvně dáno světu,
když jen v pravdy hledání
odměnu svou brali,
v marnivosti proklaté
prospěch nehledali.

Nejvíce dbali učenci
věku minulého
rozmlouvati o světě,
o podstatě všeho,
chtíce, jak též nabádá
Písmo svaté vřele,
podle věcí stvořených
poznat Stvořitele.

Proto se k svým studiím
s čistou myslí brali,
aniž rády přírodní
slepě vykládali,
rozvážně pak shrnuli
pravdy prozkoumané:
život se jen v chudobě
bezstarostným stane.

Tím pak mnozí z mudrců
tak nadšeni byli,
ze své vůle chudobě
že se zasvětili,
že se spíše rozhodli
snášet světské strasti,
nežli v jařmu hříchu být
a užívat slasti.

Proto ten, jenž hoden je
zvláštní úcty, chvály,
pravil Alexandrovi:
“I kdybys, byl, králi,
pánem světa celého,
celé zemské líchy,
nemohu tě vládcem zvat,
jsi-li tížen hříchy.

Raduješ se z porážky,
ze jha nepřítelů,
ale trpíš větší jho
vlastní zloby v těle,
jásáš, že už po ctnostech
ani stopy není:
může nad jho hříchu být
těžší ujařmení?

Mne jen a mně podobné
za krále rač míti,
u nichž vždycky svědomí
jak čerstvý sníh svítí
a pod jejichž chodidly
po hříšších je veta:
plijem jako na bláto
na bohatství světa.”

Nato král se mudrce
obdařiti snažil.
Ten však děl: “Ach, k čemu bych
po bohatství bažil?
To však, co dát nemůžeš,
nerač odepřiti:
Sluneční nechť paprsky
přímo na mne svítí.”

Diogene, jednání
tvé je hloupost jistá:
ty si říkáš o slunce,
král když dary chystá!
Kéž tak mluví ten, kdo je
křesťan pouze jménem,
aby se dle Pavla moh
měřit s Diogenem!

Čí však mysl v dnešních dnech
dary brát se vzpírá,
měšec, ruka, truhla se
zlatu otevírá?
Biskupové, opati,
papež, patriarcha,
chce-li peněz dosáhnout,
každý zločin spáchá.

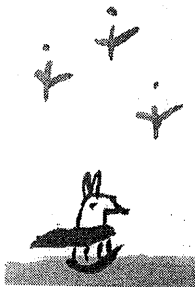
*(Překlad Rudolf Mertlík,
Písně žáků darebáků,
Svoboda, Praha 1971.)*

Koho nyní k úřadu
nejvyššímu vodí,
nedbají, jak čestný je
nebo zda se hodí,
ani jak as vyniká
věncem vědomostí,
Jen když si je získá tím,
že dá darů dosti.

Celý svět se bezmála
druhým Římem stává,
vše špinavým Simonem
ovládat se dává,
Denár tam a Dukát s ním
jako Bůh jsou ctěni,
skoro se i papeži
stali bez mučení.

Proto žáci učí se
nedbale a líně,
jen co by to dotáhli
do promoční síně;
a tak musím prohlásit
v nevýslovném pláči:
moc a síla vzdělání
blátem se teď vláčí.

Kdo jinak než povrchně
do knih se dnes dívá?
Jména Mistr většina
nyní zneužívá.....

Žebravý student

Ach, já študent, světem štván,
k utrpení stvořen,
co já často zakusím,
bídou, nouzí mořen!

Chtěl bych k svému studiu
s horoucností spěchat,
ale velká bída mě
nutí všeho nechat.

Hle, můj oděv ubohý
tenounkou má přízi,
často trpím krutý mráz,
teplu z těla mizí.

Nemohu se účastnit
bohoslužby ranní,

ani večer zapěti
vroucí díkůvzdání.

Poněvadž jste lidem svým
k ozdobě a ke cti,
o almužnu prosbu k vám
dovolím si vznésti:

Jako svatý Martin měl,
stejně srdce mějte,
oděv, jež by oblekl,
pocestnému dejte,
aby vás Bůh jedenkrát
přijal v nebes bránu,
kde vám budou sneseny
dary nebešťanů.

(Písňe žáků darebáků, Svoboda, Praha 1971)

Nedostatečná okolnost Komenský

Máme prý mít dobré školy, praví se nám, protože jsme národ Komenského. Pokud se týče reálného účinku, myslím že tento důvod nemá na nás více vlivu, než by měla například rada, abychom milovali ženy proto, že již také náš Oldřich nalezl u pramene svoji Boženu, nebo proto, že český kníže Břetislav unesl z kláštera Jitku. Jako nepochybně nalezneme v sobě samých dosti důvodů pro to, abychom milovali ženy, tak jistě nalezneme ve svém moderním životě dosti podstatných a závažných důvodů, abychom se snažili mít dobré školy. Každý Honza najde svou Káču i bez povznášejících příkladů z historie. Tak také najde moderní národ brzy to, co mu prospívá a co je nutné, aniž by musel podnikat složité výlety do sedmnáctého století. Pochybuji, že by ti nešťastní národové, kteří neměli Komenského, měli méně důvodů pro dobré školy. Ta zajímavá okolnost, že jsme národem Komenského, nepohne ani pírkem v moderním světě. Naše dobré školy, máme-li je, jsou založeny na jiných důvodech, na takových, které jsou dostupné i Němci, i Francouzi, i Španělovi, i Finovi; na tom prostém a dokonalejším důvodu, že jsme národ, který chce žít a prospívat.

(Ferdinand Peroutka: Jací jsme? 1923)

Good King Wenceslas

Dr. J. M. Neale - 1592

Good King Wenceslas looked out,
On the Fear of Stephen,
When the snow lay round about,
Deep and crisp and even;
Brightly shone the moon that night.
Tho' the frost was cruel,
When a poor man came in sight,
Gath'ring winter fuel.

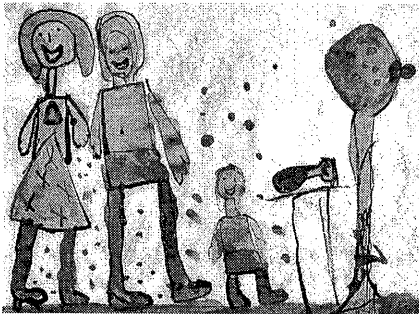
"Hither, page, and stand by me,
If thou know'st it, telling,
Yonder peasant, who is he?
Where and what his dwelling?"
"Sire, he lives a good league hence,
Underneath the mountain;
Right against the forest fence,
By Saint Agnes' fountain."

"Bring me flesh, and bring me wine,
bring me pine logs hither:
thou and will see him dine,
when them thither."

Page and monarch, forth they went,
Forth they went together;
Thro' the rude wind's wild lament
And they bitter weather.

"Sire, the night is darker now,
And the wind blows stronger;
Fails my heart, I know not how,
I can go no longer."
"Mark my footsteps, good my page;
Tread thou in them boldly:
Thou shalt find the winter's rage
Freeze thy blood less coldly."

In his master's steps he trod,
Where the snow lay dinted;
Heat was in the very sod
Which the saint had printed.
Therefore, Christian men, be sure,
Wealth or rank possessing,
Ye who now will bless the poor,
Shall yourselves find blessing.

(Ritson, 1410)

I saw a sweet, a seemly sight,
A blissful burd, a blossom bright,
That morning made and mirth among:
A maiden mother meek and mild
In cradle keep a knave child,
That softly slept; she sat and sung,
Lullay, lulla balow,
My bairn, sleep softly now.

Alma nox, tacita nox (1818)

1. Al - ma nox, ta - ci - ta nox! Om - ni - um si - let vox.
So - la Vir - go nunc be - a - tum u - nis fo - vet dul - cem na - tum.
Pax ti - bi, pu - er, pax! Pax ti - bi, pu - er, pax!

Alma nox, tacita nox!
Angeli sonat vox:
Halleluia, o surgite,

pastores, huc accurrite!
Christus Deus adest!
Christus Deus adest!

Silent Night

Silent Night, holy night!
All is calm, all is bright.
Round yon Virgin, Mother and Child.
Holy infant so tender and mild,
Sleep in heavenly peace,
Sleep in heavenly peace.

Silent Night, holy night!
Shepherd quake at the sight.
Glories stream from heaven afar

Heavenly hosts sing Alleluia,
Christ the Savior is born!
Christ the Savior is born.

Silent night, holy night!
Son of God love's pure light.
Radiant beams from Thy holy face
With dawn of redeeming grace,
Jesus Lord, at Thy birth.
Jesus Lord, at Thy birth.

Stille Nacht

Stille Nacht, heilige Nacht!
Alles schläft, einsam wacht
Nur das traute hochheilige Paar,
Holder Knabe mit lockigem Haar
Schlaf, im himmlischer Ruh'!
Schlaf in himmlischer Ruh'!

Stille Nacht, heilige Nacht!
Hirten erst kundgemacht,
Durch der Engel Halleluja
Tönt laut von fern und nah'
Christ, der Retter ist da!
Christ, der Retter ist da!

Tichá noc

Tichá noc, svatá noc!
Právě dnes všechna moc
lásky Boží se zjevila,
když Maria Panna porodila
Ježíše spásu světa,
Ježíše spásu světa.
(Z Moravy)

Tichá noc, svatá noc!
Spánek vše jal v svou moc;
jenom Josef bdí, Maria s ním,
nad Ježíškem, dítětem svým.
V jesličkách dětátko dlí,
jak poupě v lístečkách spí.

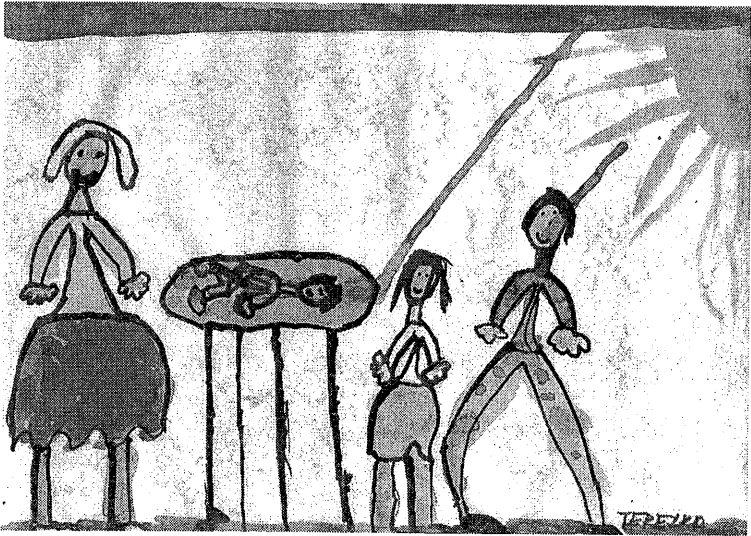
Tichá noc, svatá noc!
Lásky, hle, Boží moc
káže andělům s nebe se snést,
věstít pastýřům blahostnou zvěst.
Kdo dobrý, každý ji slyš:
Spasitel zrodil se již.

Tichá noc, svatá noc!
Lásky, hle, Boží moc
právě zjevila lidem svůj čin,
že se narodil věčný Bůh syn,
dítěkem se maličkým stal,
by nám ráj ztracený dal.

Agia nehta se prosmenoun

Agia nehta se prosmenoun
Me hara e hrestane
Kai me peste anemnoume

To theo dozologoume
Me ena soma mea psehe
Me ena soma psehe

PŘÍLOHA

ZDRAVOTNICTVÍ DLE MINISTRA

Koncepce Ministerstva zdravotnictví 1998 – 1999

Materiál vyžádaný Výborem pro sociální politiku a zdravotnictví PS PČR

Předkládá MUDr. Ivan DAVID, CSc., ministr zdravotnictví

Předpokládáný další vývoj bude probíhat ve dvou odlišných navazujících fázích:

Fáze konsolidace: V této fázi musí být napraveny deformace ve smyslu výše uvedených tezí (státní garance, veřejná kontrola), musí být překonány hlavní hrozící problémy, upraveny kompetence institucí, realizována přeměna ministerstva na orgán budování koncepce, namísto opožděných a nekvalifikovaných zásahů v krizových situacích, musí být připraveny a schváleny zákonné normy a vybudovány instituce potřebné pro další fázi. V této fázi budou nutně převládat nesystémové zásahy operativní povahy a současně připravovány systémové změny.

Fáze rozvoje začne po přijetí potřebných norem a přebudování institucí. Jejím podstatou bude optimalizace sítě zdravotnických zařízení, realizace kontroly hospodárnosti a kvality se zpětnovazebním efektem prostřednictvím, získaných informací.

První fáze bude ukončena přibližně na přelomu let 1999–2000. S druhou fází je třeba počítat od druhé poloviny roku 2000. Předpokládáme, že systém by se dostal do rovnovážného stavu asi v roce 2002, optimalizaci jeho parametrů je třeba pokládat za trvale neukončenou vzhledem k vývoji vědy, technologií, zkušenostem s organizací zdravotnictví a vývoji nemocnosti. Předpokladem pro rostoucí kvalitu péče a zlepšené odměňování zdravotníků jsou jednak mobilizace vnitřních rezerv, jednak příznivý hospodářský vývoj v zemi, který umožní růst příjmů (výdajů) ve zdravotnictví.

Hlavní zásady zdravotnictví podle ČSSD

Solidarita, cenová mírnost a časová dostupnost kvalifikované péče v dostatečném rozsahu, nezisková zařízení, státní garance, prevence, důraz na veřejné zdravotnictví, dosažení vyšší ekonomické efektivity. Zdravotnictví rozvíjíme jako veřejnou službu, nikoli jako běžný sektor obchodní činnosti. Náš program vychází z národní varianty Programu Světové zdravotnické organizace „Zdraví pro všechny do roku 2000“. Východiskem musí být pravdivý obraz o zdravotním stavu populace ČR a cílem je zlepšení jeho stavu při vědomí, že úroveň zdravotní péče nemá na zdravotní stav populace rozhodující vliv.

Cílový stav v roce 1999

Do poloviny roku 1999 chceme vypracovat generální projekt hierarchizované sítě lůžkových zdravotnických zařízení a projekty jejich využití do roku 2005 (rozvoj, útlum nebo změna profilu). Ve spolupráci s odbornými společnostmi hodláme připravit koncepci jednotlivých medicínských a souvisejících oborů s výhledem na 5 až 10 let a standardní postupy (lege artis) pro většinu nejběžnějších postupů v diagnostice, terapii atd. Jejich součástí budou i standardy minimální dostupnosti péče pro jednotlivé obory a formy práce. Během roku 1999 chceme připravit koncept veřejného zdravotního pojištění a přinejmenším informačně je propojit s nemocenským pojiště-

ním a vytvořit pravidla pro komerční připojištění. V téže době hodláme vypracovat metody pro hodnocení kvality práce zdravotnických zařízení a znovu zavést systém hlavních, regionálních a okresních odborníků. V oblasti lékové politiky zavedeme diferencovanou marži podle ceny pro lékárny a důsledné pozitivní listy pro lůžková zdravotnická zařízení a výraznější preskripční omezení podle odbornosti a dosažené kvalifikace. V maximální míře vytvoříme podmínky pro veřejnou dostupnost všech informací, které nejsou předmětem lékařského nebo obchodního tajemství.

Ministerstvo zdravotnictví

Bude dosaženo změny náplně a stylu práce od operativní činnosti s vysokým podílem subjektivního rozhodování ke koncepční činnosti s rozhodováním podle kritérií daných normativními akty. Bude připraven přechod od činnosti s vysokým podílem rutinní agendy ke koncepční činnosti od převážně elementárních úkolů a kampaňových akcí k dlouhodobým projektům.

V personálních otázkách je kladen důraz na odbornost a schopnost koncepční práce. Větší význam bude mít i spolupráce s extramurálními experty, což bude klást vyšší nároky na koordinaci a organizační servis pro poradní sbory ministra.

Větší pozornost je a bude věnována kontrolní činnosti, a to v rámci vnitřní kontroly ministerstva, přímé kontroly přímo řízených organizací a metodická příprava kontrol ostatních organizací v rámci zdravotnictví.

Organizační řád a další interní normativní akty budou odpovídat výše uvedeným zásadám.

Zdravotnická zařízení

Zdravotnická zařízení se dělí na zařízení lůžkové péče a ostatní (včetně lánzí).

V první fázi (přibližně do konce roku 1998) je nutné se vyrovnat s výsledky proběhlých výběrových řízení. Zákon nepočítá s vypořádáním připomínek k těmto výsledkům, to znamená že ignoruje mínění občanů, státní správy v místě a samotných poskytovatelů. Krom toho klesl počet lůžek v některých oblastech ve vztahu k počtu obyvatel pod úroveň deklarovanou před výběrovými řízeními. Některá stanoviska vyhláševoatele nepřihlížela k místním specifickým podmínkám nebo bez racionálního odůvodnění doporučovala „stěhování“ oddělení mezi nemocnicemi. Významnou skutečností je i to, že po prvních oznámeních o předpokládaných výsledcích výběrových řízení docházelo vstřícně ke spontánním změnám z místní iniciativy, která nebyla vždy racionální. Tyto změny byly spojeny s rušením některých struktur a s často nákladným budováním jiných. I když „realizační fáze“ výběrových řízení byla pozastavena, ve skutečnosti bylo již velmi mnoho proinvestováno ve smyslu jejich deklarovaných výsledků. Některé změny jsou reverzibilní jen za cenu velkých nákladů.

V případě doporučeného přechodu k „následné“ lůžkové péči je překážkou naprosto nedostatečná definice „následné péče“. Není totiž definována zákonem a ve vyhlášece jen velmi povrchně. Přechod na „následnou péči“ vede k neracionálnímu převážení pacientů zejména tam, kde byla „akutní péče“ zcela zrušena. Tento stav v mnoha nemocnicích již byl realizován bez ohledu na pozastavení „realizační fáze“.

Budování racionální hierarchické sítě zdravotnických zařízení

Výsledky výběrových řízení jsou v některých oblastech překážkou vytváření racionálně budované hierarchicky uspořádané sítě, místy k tomuto cíli naopak přispěly. Návrh takto pojaté sítě vzniká paralelně s přehodnocováním výběrových řízení a práce bude pokračovat i v příštím roce včetně přípravy optimalizace sítě ambulantních zařízení.

Počítáme s třemi stupni v hierarchii zdravotnických zařízení. I. typ bude nemocnice podokresní, poskytující péči neodkladnou a obvykle nikoli plánované výkony, základní interní péči a obvykle LDN. Předpokládá se intenzivní spolupráce s nemocnicí II. typu, která bude poskytovat péči pro území zpravidla nad 100 000 obyvatel v základních oborech. Bude zpravidla jediná v okrese. Na několik okresů v sídle kraje bude zpravidla jediná nemocnice III. typu jako krajská, v některých krajích, kde sídlí lékařská fakulta, jako nemocnice fakultní.

Odborné léčebné ústavy budou zpravidla zařazeny paralelně s nemocnicemi II. a III. typu.

Dále počítáme s existencí stacionářů, domácí péče, výzkumnými ústavami atd.

Některým zdravotnickým zařízením může MZD přiznat statut experimentálního zdravotnického zařízení, jestliže má zájem na ověření funkčnosti takového typu zdravotnického zařízení, a to za podmínek poskytnutí informací potřebných k vyhodnocení vlastností takového zařízení (předpokládá měřitelnost parametrů). Předmětem experimentu může být ověřování diagnostických nebo terapeutických metod nebo organizace péče. Vzhledem k tomu, že cílem je dosažení vyšší efektivity (cost/benefit), nepředpokládá se vyšší ekonomická náročnost ve srovnání se standardními postupy.

Kontrolní činnost ministerstva

Ministerstvo musí plnit kontrolní funkci, a to jak v případě ekonomické kontroly, tak kontroly kvality poskytované péče.

Ekonomická kontrola se bude dít jednak prostřednictvím povinnosti zdravotnických zařízení (různě podle zakladatele a vlastníka) poskytovat informace o svém hospodaření, jednak prostřednictvím namátkových kontrol. Ekonomickou kontrolu bude zajišťovat příslušný útvar ministerstva. Jejím předmětem budou náklady na zdravotní péči, úspornost nákupů léčiv a PTZ (podle výběrových řízení), mzdová politika, zajišťování služeb (stravování, úklid, dodávky tepla atd.), hospodaření s grantovými prostředky, investice, odpisové prostředky atd.

Vedle vnější ekonomické kontroly bude nadále fungovat i vnitřní ekonomická kontrola zaměřená na hospodaření hospodářské správy ministerstva a kontrolu řádné správy fondů spravovaných ministerstvem.

Kontrola kvality péče bude prováděna prostřednictvím pověřených odborníků organizačně svázaných s poradními orgány ministra. Tato kontrola bude zaměřena na dodržování postupů lege artis a plnění standardů dostupnosti, personálního a technického vybavení. Činnost se bude opírat o závazné standardy a o koncepcie jednotlivých lékařských oborů. Kontrola bude odborně garantována hlavními odborníky jed-

notlivých lékařských oborů, kteří budou členy Vědecké rady Ministerstva zdravotnictví. V jejich kolegiu budou zastoupeni krajší odborníci, kteří budou dále řídit činnost okresních odborníků v oborech, v nichž obvykle působí v okrese více než 5 odborníků. Tato organizace přirozeně nebrání v kontrolní činnosti dalším institucím (okresní zdravotní rada, revizní lékaři, ČLK, ČSK...).

Ministerstvo zdravotnictví hodlá iniciovat občanskou kontrolu. Tento typ kontroly nemá v našem paternalistickém pojetí zdravotní péče tradici, ale stane se důležitým kontrolním článkem. Bude potřebovat legislativní oporu (nepochybně narazí na odpor poskytovatelů).

Standardizace

Ministerstvo zdravotnictví organizuje a nadále bude organizovat trvalý proces standardizace, a to jednak v rámci činnosti svých jednotlivých útvarů, jednak v koordinaci s poradními orgány ministra. Důsledná standardizace ve zdravotnictví je odůvodněna medicínskými, právními i ekonomickými hledisky. Standardy (všechny níže uvedené druhy) musí být schváleny jako minimální a být podmínkou pro uzavření smlouvy. V případě standardizace kvalifikace dojde současně k přiměřenému ocenění kvalifikace vyšší úhrady za náročný specializovaný výkon nebo mzdovým oceněním u zaměstnanců (v seznamu výkonů nebo při kalkulaci rozpočtových nákladů). Je nesmyslné odměňovat zdravotníky za dosaženou kvalifikaci, je správné je odměňovat za kvalitní kvalifikovanou práci. Snaha minimalizovat náklady by mohla vést k riziku nezvládnutí péče v náležitém rozsahu a kvalitě. Výjimky musí být schváleny a vždy jen na limitovanou dobu.

Standard technického vybavení bude i nadále stanovován vyhláškou MZd a bude se týkat povinného vybavení ordinací (laboratoří, operačních sálů atd.) zdravotnických zařízení všech medicínských oborů v souladu s jejich koncepcí. Výkony budou vázány na příslušné vybavení. Bez vybavení nelze činnost uhradit (z hlediska pojišťovny) a současně jsou postupy non lege artis (s výjimkou urgentních zákroků). Standardizace hygienických podmínek bude nadále samozřejmostí. Provoz podléhá schválení hygienika. Podmínky musí být periodicky kontrolovány. Některé činnosti jsou prováděny jinde a jinak, než bylo deklarováno při registraci ZZ a uzavření smlouvy.

Standardizace personálního vybavení (včetně kvalifikace): Kvalitní personální vybavení je podmínkou zajištění kvalitního provozu a bude určeno pro provoz zdravotnického zařízení a výkony závazným standardem (tj. předpisem pro minimální personální zajištění).

Standardizace kvalifikace (určení minimální kvalifikace pro výkon funkce) má zajistit na jedné straně záruku kvalifikované péče o nemocné, na druhé straně možnost vyšších výdělků pro lékaře a další pracovníky schopné doložit získání potřebné kvalifikace, pokud vykonávají odpovídající činnost. Specializované výkony budou vázány na dosažení kvalifikace (jak z hlediska úhrady, tak i z hlediska záruky postupu lege artis). Udržení kvalifikace se bude periodicky dokládat jako prevence podprůměrného rutinérství zdravotníků, kteří ustrnuli v odborném vývoji. V organizaci doškolování je třeba počítat s účastí komor a zejména odborných společností.

Standardizace diagnostických a terapeutických postupů: Zajištění kontroly kvality předpokládá stanovení z odborného hlediska náležitých postupů (tzv. postupy lege artis či „terapeutické doktríny“) stanovených závazně podle expertiz odborných společností. Vedle obecně optimálního postupu mohou existovat i variantní postupy tam, kde je to v konkrétním případě zdůvodnitelné.

Vybrané typy služeb a předpokládaný přístup k jejich činnosti

Zdravotnická záchranná služba (ZZS) bude součástí systému přednemocniční péče, zahrnujícího ZZS, lékařskou službu první pomoci a pohotovostní lékárenskou službu. Tento systém bude státem garantovaný a regulovaný tak, aby byla zajištěna všeobecná dostupnost a bezplatnost této péče. Organizačně bude dnešní dezintegrovaný systém lékařské služby první pomoci začleněn pod záchranné služby okresů. Tím bude zajištěna dokonalejší koordinace činností, dojde ke zlepšení materiálně technického vybavení a vlivem zjednodušení organizační struktury bude chod celého systému pružnější a levnější. V přirozených spádových územích (regionech) zůstanou zachovány Územní záchranné služby (ÚZS) jako organizační a metodický garant kvality přednemocniční péče v regionu. Jejich dalším úkolem bude poskytovat pomoc jednotlivým okresům v případě mimořádných situací. Součástí těchto ÚZS bude letecká záchranná služba. Financování této služby bude i nadále centrální, hospodaření s rozpočtem však bude převedeno na jednotlivé ÚZS tak, aby byla zajištěna maximální hospodárnost provozu.

Převozy nemocných v neakutním stavu mohou být zajištěny na komerčním principu (na základě smlouvy s pojišťovnou). Udělení licence bude vázáno na splnění standardů.

Transfúzní služba: Transfúzní a plasmaferetické stanice budou součástí zdravotnických zařízení pro příslušný region. Etické hledisko neumožňuje privatizaci. Preferováno bude bezpříspěvkové dárcovství. Bude postupováno podle doporučení EU pro tuto oblast. Ta vycházejí ze skutečnosti, že krevní deriváty jsou „strategickou surovinou“ a lidské tkáně nesmějí být předmětem obchodu.

Pracovní lékařská péče: ČR je od roku 1988 vázána úmluvou č. 161 O závodních zdravotních službách přijatou Mezinárodní organizací práce 1985. Povinnost zajistit závodní preventivní péči mají všechny osoby provozující podnikatelskou činnost. Povinnosti vyplývající z úmluvy nejsou prakticky vůbec realizovány a jsou jen částečně nahrazovány hygienickou službou, která pro výkon těchto povinností nemá zejména kapacitní možnosti. Hygienická služba má zajistit zejména sledování rizikových pracovních.

Budeme trvat na tom, aby lékaři zajišťující závodní zdravotní služby (dnes většinou praktičtí lékaři) měli potřebnou erudici v oblasti pracovního lékařství (perspektivně atestace z hygieny práce a pracovního lékařství). Příslušné školení se stane podmínkou pro výkon závodní zdravotní služby. Budeme podporovat obnovení institutu závodních lékařů se smluvním vztahem k zaměstnavateli pracovníků, o které pečuje (postupně počínaje „kategorií 3“ s nejvyššími nároky z hlediska hygieny prá-

ce, tj. v rizikových pracovištích nebo s potřebou zvláštní zdravotní způsobilosti). Výkon těchto zdravotních služeb musí být hrazen zaměstnavatelem.

Ještě během roku 1998 se počítá s konstituováním Dopravního zdravotnictví.

Lázně: Lázně jsou převážně privatizovány. Pojistným lze hradit efektivní doléčování a rehabilitaci jako součást postupů lege artis podle koncepce oborů. Z toho důvodu je třeba zpřesnit existující indikační seznam tak, aby byla lázeňská léčba poskytována nemocným, jejichž prognóza se může lázeňskou léčbou zlepšit (remise, zabránění nebo oddálení invalidizace). K tomu je nadále třeba využívat analýzy objektivních tzv. „tvrdých“ dat.

Současně je třeba přihlédnout ke skutečnosti, že lázeňství je součástí historického a kulturního odkazu a v lázeňských městech jsou lázně také významným zaměstnavatelem se všemi z toho plynoucími důsledky (asi 10 000 zaměstnanců v ČR). Případná změna orientace lázní se musí uskutečňovat podle dlouhodobého plánu na základě promyšlených projektů ve spolupráci s odborníky na lázeňství a příslušných klinických oborů. Náklady na lázeňskou léčbu tvoří asi 1,5% celkových nákladů na zdravotnictví. Ekonomický efekt se projevuje např. objektivizovaným zkrácením pracovní neschopnosti po lázeňské léčbě u významných dg. téměř na polovinu (bez ohledu na příčinu pracovní neschopnosti, což svědčí pro přetrvávající nespecifické účinky lázeňské péče). Tím dochází k úspoře nákladů na zdravotní péči i v nemocenském pojištění, pokud byla lázeňská péče správně indikována. Ekonomický tlak tak povede v některých případech k akcentaci podílu racionální rehabilitace (a pracovní rehabilitace a rekvalifikace) v činnosti lázeňských zařízení („léčebné lázně“), které neposkytují příliš atraktivní hotelové služby. Nadstandardní hotelové služby budou předmětem doplatků.

Koncepce oborů: Koncepce jednotlivých medicínských oborů musí vycházet z informací o zdravotním stavu obyvatelstva a nalézat technická a organizační řešení efektivního ovlivnění zdravotního stavu. Od roku 1989 nejsou koncepce oborů rozvíjeny.

Při jejich přípravě pokládáme za optimální spolupráci MZD s příslušnými odbornými společnostmi nebo jejich reprezentativními zástupci (tam, kde by se to nepodařilo, se budeme snažit získat nezávislé odborníky, případně i zahraniční experty). Předpokládání tvůrci koncepcí oborů by měli řešit následující okruhy problémů: postupy lege artis, potřebná síť zařízení (včetně struktury), vybavení pracovišť, definice standardů péče a personálního zabezpečení, systém školení a doškolování, součinnost s ostatními obory – překrytí atd., toto vše s výhledem na 5 – 10 let z hlediska vývoje nemocnosti a potřeb zabezpečení včetně očekávaných nákladů).

Typy zdravotnických zařízení a rozsah jimi poskytovaných služeb: Stanovení forem péče a činnosti s příslušnými indikacemi (lůžková zařízení – nemocnice, intenzivní péče, doléčovací zařízení, léčebná péče, ambulance, stacionáře, lázeňská péče, záchranná služba, doprava, laboratoře, experimentální a unikátní zařízení v oboru).

Vybavení zdravotnických zařízení (minimální standardy): Stanovení materiálních předpokladů pro výkon činnosti (minimální nutné vybavení technické - přístro-

jové, stavební včetně dispozičních podmínek atd.) Stanovení personálního vybavení s ohledem na typ a velikost zařízení.

Územní plán zabezpečení: Stanovení parametrů dostupnosti podle typu péče (vzdálenost, kapacita). Doporučení návrhu sítě s hierarchií a návazností podle typu péče.

Školení pracovníků v oboru: Nižší a střední zdravotní pracovníci, lékaři a odborníci nelékaři, jejich pregraduální a postgraduální školení a kvalifikační stupně (specializační zkoušky a atestace).

Kvalifikační předpoklady: Určení kvalifikačních předpokladů pro výkon povolání (pro kategorie výkonů a vedoucí funkce včetně délky praxe) – stanoveno jako optimální, podmíněně výjimky může určit odborník odpovídajícího stupně.

Výkony (postupy lege artis): Popis minimálního standardu lege artis. Z tohoto standardu nelze vyvozovat, že péče vyšší kvality musí být zvlášť placena. Tato část „koncepte oboru“ je z hlediska času a objemu nejnáročnější. Nelze počítat s její úplností a bude zaměřena na nejběžnější a nejnákladnější výkony. Předpokládá se její častá novelizace. Počítá se se stanovením podmínek dispenzarizace podle diagnózy, návrhy preventivních akcí (s charakterem doporučení nebo závazného postupu).

Stanovení nákladů na výkon (podle jednotné metodiky): Stanovení ceny úkonů podle jednotné metodiky (cena práce, režie, investiční podíl z odpisů a neinvestičních nákladů).

Predikce vývoje (s horizontem 5, 10 a 20 let): Předpokládáný vývoj nemocnosti, přístrojové náročnosti (morální a fyzické zaostávání), personální náročnosti, potřeby stavebních investic atd.

Léková politika

Lékovou politiku je třeba vymanit z vlivu farmaceutické a lékárenské lobby, zejména pak zahraničních výrobců a distributorů tzv. „originálních přípravků“ a z libovůle nákupčích velkých zdravotnických zařízení (významná korupce). Počítá se s podstatným zlepšením práce kategorizační komise MZd, s významnějším podílem MZd na cenotvorbě, se zprostředkováním nezávislých informací, se spoluprací s odbornými společnostmi a pojišťovny.

Léková politika (včetně PTZ) je na Ministerstvu zdravotnictví v současné době předmětem analýzy a intenzivního hledání optimálních řešení z hlediska zabezpečení kvality a hospodárnosti.

Ministerstvo bude pravděpodobně prosazovat zejména následující opatření:

- a) úprava seznamu léčiv a zdravotnické techniky (zpravidla hrazen 1 lék z každé užívané indikační oblasti – pro každý lék musí být indikační oblasti definovány), kategorizace – omezení počtu ATC skupin (více podle indikačních skupin než chemického složení), jiné léky mohou být hrazeny po schválení okresním nebo hlavním odborníkem nebo revizním lékařem, a to za jasně definovaných podmínek, typicky při selhání léčby standardním ev. plně hrazeným prostředkem, nebo při výskytu závažnějších nežádoucích účinků či náležitě odůvodněného předpokladu jejich

výskytu. Krom toho může být nadstandardní lék ordinován se souhlasem pacienta v případě, že ho pacient uhradí přímo, ev. je-li připojištěn (pokud bude připojištění na doplatky na léky přípustné)

- b) regulace i v oblasti individuálně připravených léčiv, krevních derivátů, radiofarmak atp.
- c) rozšíření preskripčních omezení v případě zvláště nákladných léčiv a léčiv vyžadujících speciální znalosti
- d) orientace úhrad též podle farmakoekonomických studií (za předpokladu objektivit a standardizace kritérií)
- e) zdokonalení evidence spotřeby a prognózování vývoje
- f) zlepšení informovanosti poskytovatelů o skutečných vlastnostech léků (ze strany pojištěoven a v rámci povinného doškolování)
- g) cenové dohody s distributory na dobu určitou (zpravidla 1 rok)
- h) skutečná regulace maximálních cen (zatím pouhá registrace distributorem navržených cen ze strany MF) a to ve výši odpovídající ceně ve srovnatelných zemích
- i) povinnost státu (státní správy a samosprávy) zajistit přiměřenou dostupnost lékárenských služeb a pohotovostních dodávek léků
- j) Poskytovatelé (lékaři, zdravotnická zařízení)
- k) povinnost lékaře předepisovat plně hrazený lék, jestliže existuje, jiný lék jen s informovaným písemným souhlasem nemocného
- l) důsledné prosazení standardních pozitivních listů v nemocnicích (podle typu zařízení a se sankcemi za nedodržení), event. i negativních seznamů
- m) předpokládáme znovuzřízení komisí účelné farmakoterapie
Distributoři a lékárný
- n) provozování lékáren pojišťovnou nebo obcí za jasně stanovených podmínek
- o) dosažení kusové kontroly v lékárnách (což také umožní sledovat skladbu sortimentu)
- p) rozdělení marže pro lékárníky a distributory při zavedení diferencované přírážky (podstatný pokles u drahých léků)
- q) zavedení celostátně platných cen
- r) podmínky provozu lékáren budou stanoveny zákonem (nemohou být stanoveny pouze Lékárenskou komorou), mimo jiné s cílem dosáhnout zajištění pohotovostního provozu
- s) síť lékáren s omezeními ze zákona (síť je přehuštěna)

Zdravotnické školství, kvalifikace

SZŠ byly zařazeny do resortu školství. Tím je optimalizací jejich sítě odtržena od potřeb praxe (z hlediska počtu frekventantů i zastoupení oborů studia).

Je třeba předejít nadprodukcí absolventů, kteří nebudou moci najít ve svém oboru uplatnění. Celkový počet studentů lékařských fakult musí být limitován podle předpokládané potřeby. Počty studentů na jednotlivých školách mohou být limitovány podle kvality absolventů, která musí být průběžně testována podle jednotných kritérií.

Počty frekventantů zařazených do specializační přípravy pro jednotlivé obory v postgraduálním vzdělávání musí být limitovány jejich celkovou potřebou s jistou rezervou, v rámci těchto počtů již jen zjištěnou kvalitou uchazečů.

Ministerstvo počítá se zavedením stipendií pro absolventy lékařských fakult tak, aby mohli dosáhnout první atestace. Struktura takto vypisovaných míst bude vycházet z potřeb praxe, počet těchto míst podle možností po schválení státního rozpočtu.

Budeme podporovat rozvoj dalšího vzdělávání středních zdravotních pracovníků. Celoživotní doškolování musí vycházet ze systému stanovení kvalifikačních předpokladů pro činnosti a řídicí funkce. Dosažená úroveň vzdělání se časem znehodnocuje vlivem rostoucího poznání a zapomínáním. Proto je nutné, aby se zdravotníci periodicky doškolovali a jejich způsobilost byla ověřována (absolvováním inovačních kurzů a testováním).

V rámci dosažení vyšší kvality zdravotní péče zvýšíme náročnost při přiznávání kvalifikace v některých vysoce specializovaných podoborech v rámci tradičních oborů, a to přiznáním funkční způsobilosti nebo atestací vyššího stupně. Kvalifikace musí být periodicky potvrzována (absolvováním inovačních kurzů a testováním). Cestu zvýšené náročnosti na kvalifikaci pokládáme za přijatelnou formu omezení nadměrné nabídky zdravotních služeb, na rozdíl od současné praxe libovolného neuzavírání smluv ze strany pojišťoven.

Ověření kvalifikačních předpokladů pro výkon jednotlivých činností budou stanoveny zcela jednoznačně obecně platnými normami podle kontrolovatelných hledisek a nemohou být v jednotlivých případech předmětem volného subjektivního posuzování kýmkoli. Dosažené vzdělání současně jasně znamená způsobilost k výkonu zdravotnického povolání v příslušném rozsahu. Zdravotnické povolání je závazkem celoživotního doškolování.

Lékařský výzkum a analytická činnost

V oblasti zdravotnického výzkumu je třeba jasněji definovat priority a také stimulovat perspektivní oblasti výzkumu, v nichž může být v domácích podmínkách dosaženo světově významných výsledků. Podporujeme grantový systém. Posuzování žádostí o podporu musí být maximálně objektivní.

V zájmu zlepšení kvality rozhodování ve zdravotnictví podpoříme analytickou činnost v oblasti organizace zdravotnictví a ekonomiky zdravotnictví. Předpokládá se znovuzřízení buď příslušného oddělení na MZd nebo specializovaného přímo řízeného ústavu s podobnou náplní, jako měl zrušený ÚSLOZ.

Informatika ve zdravotnictví

Stát bude ve spolupráci se zdravotní pojišťovnou podporovat rozvoj informačních systémů s využitím nejmodernější počítačové a telekomunikační techniky. Veřejně pří-

stupné databáze a prostředky telemedicíny se uplatní v terapii, plánování preventivních programů i v řízení. Expertní systémy umožní zrychlení, zpřesnění a zlevnění diagnostiky a terapie. Důraz musí být současně kladen na ochranu informací podléhajících lékařskému tajemství. Rozvoj informačních systémů v ČR neodpovídá ani úrovni zemí se srovnatelným ekonomickým potenciálem.

Ekonomické aspekty

Financování zdravotnictví

Z hlediska financování lze zdravotní péči rozdělit na 3 hlavní okruhy:

- a) veřejné zdravotnictví v užším smyslu (naplňující tzv. „státní zdravotní politiku“), které zahrnuje hygienickou službu, celospolečenské preventivní programy, osvětovou činnost, zdravotnické školství, výzkum a vývoj a státní správu ve zdravotnictví.
Tato část, má-li plnit svou funkci a bránit regionální a sociální disharmonii, musí být garantována státem a hrazena převážně ze státního rozpočtu. Tento segment rozpočtu je však pro rok 1999 reálně významně snížen (zhruba o výši inflace). Tato část funguje v hrubých obrysech správně, předmětem sporu a prostor pro zlepšení je v rozsahu a obsahu činnosti hygienické služby (omezování bezplatných služeb, převedení z rozpočtových na příspěvkové organizace), v připravenosti, kvalitě a vyhodnocování účinnosti konkrétních preventivních programů a projektů osvětové činnosti a úrovně připravenosti frekventantů jednotlivých stupňů škol ve zdravotnickém školství a postgraduálním doškolování.
- b) léčebná péče garantovaná veřejným zdravotním pojištěním (asi 100 mld. ročně) zahrnuje síť zdravotnických zařízení lůžkových, ambulantních a stacionářů. Provozní a mzdové náklady by měly být pokryty z povinného pojistného (jeho součástí je platba státu za občany, kteří nejsou podle zákona plátcí pojistného), stejně tak většina investic bezprostředně spojených s poskytováním péče. To se týká přístrojů a drobných stavebních úprav. Rozsáhlejší stavební práce, rekonstrukce a novostavby by měly být hrazeny z regionálních rozpočtů – podle významu zařízení – jeho majitele nebo zřizovatele. Jestliže se ukáže nutnost rozsáhlejší investice a prostředky nelze prokazatelně mobilizovat z regionálního rozpočtu, pak je třeba investici hradit částečně nebo úplně ze státního rozpočtu. Investiční činnost bude podřízena hledisku potřeb z hlediska dostupnosti, zanedbanosti, zpravidla podle typových projektů (dosavadní praxe vedla k realizaci předdimenzovaných objektů na úkor jiných investičních akcí, které nemohly být zahájeny).
- c) léčebná péče nad rámec povinného pojistného, která souvisí s mimořádnou náročností povolání, u nichž je zvláště dobré zdraví podmínkou jejich výkonu, případně pracovní zařazení přináší mimořádná zdravotní rizika. Tyto náklady by měly být hrazeny zaměstnavateli (preventivní prohlídky např. operátorů, prohlídky a rekondice pracovníků zvláště náročných povolání (je třeba je vyjmenovat) a z rizikových pracovních míst.
- d) léčebná péče nad rámec povinného pojistného, která není zahrnuta ad c). Jde o zdravotní péči, která není nezbytná pro zachování života a přiměřené zachování

funkčního stavu organismu, přesahuje ekonomické možnosti státu. Jde převážně o přepychové služby, nadměrně nákladné technologie, zajištění vysokého pohodlí atd. Tyto služby by měly být hrazeny buď přímo zdravotnickému zařízení, nebo by měly být předmětem komerčního připojištění (poskytovaného kteroukoli pojišťovnou, včetně zdravotních pojišťoven zajišťujících povinné zdravotní pojištění za předpokladu důsledného oddělení fondů).

Zdroje: Hlavním zdrojem by mělo zůstat povinné pojistné, které by mělo pokrýt 80 – 100% (podle oboru) dosavadní standardní péče. Objem přímých plateb (mohly by být hrazeny z komerčního připojištění) by se neměl rozšiřovat a neměl by přesáhnout 10% celkového rozsahu péče (částečně hrazená péče v rámci standardu). Jsou však možné přesuny z kategorie plně hrazené péče do částečně hrazené a naopak. Nadstandardní (luxusní) péče nesmí být hrazena z pojistného. Připojištění nesmí být povinné a nesmí být vymáháno (například zaměstnavatelem v rizikovém provozu). Připojištění bude možné u všech pojišťoven na komerční bázi s výjimkou pojišťoven, které přerozdělují veřejné zdravotní pojištění (při důsledném oddělení od fondů povinného pojištění).

Dalším zdrojem by měl být státní rozpočet (mimo plateb za osoby, u kterých je plátcem veřejného zdravotního pojištění stát), z něhož by se neměly hradit standardní a tím méně nadstandardní výkony, ale měl by být nástrojem zdravotní politiky státu. Z tohoto zdroje by měla být financována

- výstavba zdravotnických zařízení
 - a) vysoce specializovaných
 - b) celostátního významu
 - c) v regionech, které nejsou schopny financování investičních celků z vlastních zdrojů
- zdravotnická osvěta (akce v celostátním měřítku)
- zdravotnické zabezpečení velkých epidemií a katastrof
- aktivity hygienické služby celostátního významu
- další nástroje zdravotnické politiky státu (mezinárodní, informační...)
- některé činnosti státní správy ve zdravotnictví.

Z regionálních rozpočtů by mělo být analogicky hrazeno to, co ze státního rozpočtu, pokud jde o záležitosti regionálního významu (po roce 2000), analogicky z okresních a obecních rozpočtů. Nadace a dary budou zřejmě nadále zanedbatelnou částí zdrojů.

Prostředky plynoucí z ev. podnikání pojišťoven (musí být přesně určeno, jaké podnikatelské aktivity jsou přípustné pokud spravují fond veřejného pojištění, mohou to být například cestovní pojištění a připojištění).

Z pojištění (ani komerčního) nelze hradit použití metod nebo prostředků, jejichž činnost a bezpečnost nebyla v dané indikaci ověřena podle nároků současného vědeckého poznání.

Přerozdělení: V souladu s evropskou tradicí je třeba trvat na uchování dosavadní solidarity mezigenerační, mezi nemocnými a zdravými a mezi majetnými a nema-

jetnými. Jednotný výběr pojistného by měl být spojen s rozšířením přerozdělení na 100% vybraného pojistného (jako event. předstupeň sloučení zdravotních pojišťoven). Financování z regionálních zdrojů by mělo být zajištěno vyčleněním podílu místního rozpočtu na financování investic (stavby a stavební rekonstrukce) podle podílu odpovědnosti za zařízení v příslušném regionu.

Státní příspěvek na rozvojové programy: Některé nákladné programy, zvláště v případech dosud nestandardní špičkové zdravotní péče, musí být po přechodnou dobu (pokud se nestanou standardními) podpořeny ze státních prostředků (např. některé transplantace atd.). Takové projekty mohou být podpořeny za podobných podmínek jako celospolečenské preventivní programy.

Zdravotní pojišťovny: MZd počítá se zrovnoprávněním podmínek pojišťoven a jejich jasné definování jako veřejnoprávních institucí. Vyšší počet pojišťoven zatěžuje neúměrně administrativou ZZ i plátce a zvyšuje provozní a investiční náklady systému veřejného zdravotního pojištění.

Případy diskriminace pojištěnců z hlediska narušování principu rovného přístupu občanů ke zdravotní péči a případy neplnění povinností ve vztahu ke zdravotnickým zařízením je nutno řešit sankcemi vůči vedoucím pracovníkům pojišťovny (pojišťoven). Při zřejmých a závažných nedostatcích při plnění povinností pojišťoven vůči pojištěncům a zdravotnickým zařízením, které jsou způsobeny bezvýhodnou finanční situací pojišťovny (lze určit podle výše pojistné rezervy, skluzu v úhradách atd. při jednotné evidenci), je třeba pojišťovnu likvidovat nebo dosáhnout jejího sloučení s jinou tak, aby nebyla dotčena především práva pojištěnců (aby nezůstali vně zdravotní péče) a musí být vypořádány nároky poskytovatelů, což není nyní zajištěno zákonem.

Komerční připojištění bude možné jen u pojišťoven, které nehopodaří s veřejným zdravotním pojistným. Takové pojišťovny by měly mít povinnost informovat zájemce o uzavření připojištění o reálné míře rizika jednotlivých pojistných událostí, které jsou předmětem nabízeného připojištění.

Pojistné plány, kontrola nákladů na činnost pojišťovny (pojišťoven): Činnost VZP (pojišťoven) a jejich hospodářská situace musí být kontrolována zástupci pojištěnců a zdravotnických zařízení a státní správy. V současné době jsou vztahy mezi pojišťovnami, pojištěnci a zdravotními zařízeními nevyvážené.

Perspektivně bude žádoucí informačně a organizačně propojit zdravotní pojištění s nemocenským. Doposud chybí motivace ZZ, MZd a VZP sledovat chování poskytovatelů v oblasti přiznání pracovních neschopností.

Společný výběr pojistného: K omezení ztrát plynoucích z nepřehlednosti a obtížné kontrolovatelnosti systému a za účelem jeho zefektivnění prosazujeme společný výběr pojistného jako předstupeň sloučení pojišťoven (bylo to v jisté formě navrhováno ministrem Rubášem i dr. Mackem). Opatření povede k omezení provozních nákladů pojišťoven, které by tak bylo možno limitovat na 5,5 %. Opatření by dále usnadnilo styk podniků s pojišťovnami a vymáhání dlužných částek, rovněž také zavedení absolutního (100%) přerozdělení pojistného mezi pojišťovnami, a tím jejich zrovnoprávnění.

Úhrada péče přesahující standard: Nepokládáme za vhodné, aby se nemocní podíleli na úhradě všech jednotlivých zdravotních služeb. Je to nepraktické a zkušenosti ze zahraničí ukazují, že nízká spoluúčast má jen chabou regulační sílu, vysoká spoluúčast je eticky neúnosná. Není smyslem všechny nemocné odrazovat od vyhledávání zdravotnických služeb. Solidaritu mezi pojištěnci však nelze uplatňovat v případech přepychové péče, pacientem vyžádaných opakovaných vyšetření u dalších lékařů a pod.

Odměňování pracovníků ve zdravotnictví: Dosavadní stav odměňování pracovníků ve zdravotnictví je neuspokojivý. Někteří zaměstnanci zdravotnických zařízení jsou dnes placeni relativně hůře než před rokem 1989. Rozdíly nejsou dány kvalitou, kvalifikovaností ani množstvím práce. Zrušení kontraktační povinnosti pojišťoven zrušilo možnost lékařů svobodně se rozhodnout, kde budou pracovat, i když kvalifikační předpoklady splňují. Je nutno zabránit úhradám nadbytečné a nerealizované (ale vykazované) péče (zejména definováním standardů a platbou za diagnózu, dále kontrolou pojišťovnou a odbornou kontrolou). Zvýšení mezd pracovníků ve zdravotnictví by mělo v horizontu dvou let dosáhnout řádově desítek procent. Je to nutné pro vyrovnání disproporce mezi lůžkovými státními a nestátními ambulantními zařízeními, která vede k masivní odůvodněné nespokojenosti a odchodům kvalifikovaných odborníků z lůžkových zařízení, což již dnes vážně ohrožuje samotnou dostupnost kvalifikované lůžkové zdravotní péče.

Celospolečenské preventivní programy

Projekty celospolečenských preventivních programů budou předkládány fyzickými i právníckými osobami. Předpokládaná účinnost musí být doložena buď na základě pilotních studií, nebo dosavadního průběhu realizace preventivních projektů, nebo na základě zahraničních studií realizovaných v odpovídajících podmínkách. Projekty budou vyhodnoceny podobně jako granty ve vědeckovýzkumné činnosti a zařazeny podle obvyklých kritérií, zejména podle očekávaného přínosu pro zlepšení zdraví populace. Realizace projektů bude průběžně oponována a v jednotlivých realizačních etapách vyhodnocena účinnost. Programy mohou realizovat fyzické a právnícké osoby, které budou schopny doložit svoji způsobilost je řádně realizovat.

Jde o zdravotní výchovu, depistážní akce, hygienická opatření atd., pokud nejsou součástí péče hrazené z pojistného nebo osoby z náročných operátorských funkcí nebo rizikových pracovišť, jejichž preventivní péče je hrazena zaměstnavateli.

Tyto programy by měly být zaměřeny na společensky a epidemiologicky významná onemocnění (kardiovaskulární, onkologická..). Zvláštní pozornost musí být věnována abúzu návykových látek a infekčním onemocněním (TBC, AIDS..).

Celostátní rehabilitační a rekvalifikační programy

Tyto programy budou zaměřeny na dosažení přeslechopnosti nebo jiného společensky významného cíle (zlepšení samostatnosti, nezávislosti a zlepšení kvality života). Podmínky zajištění těchto cílů budou podobné jako u celospolečenských preventivních programů.

Hygienická služba

A/ Náplň činnosti hygienické služby:

- 1) jasné stanovení kompetence hygienické služby ve vztahu k ČOI, MZe, MŽP;
- 2) harmonizace norem s EU;
- 3) zpřísnění běžného hygienického dozoru v potravinářství a stanovení povinnosti doškolování v potravinářství;
- 4) zpřísnění BHD ve zdravotnictví, zejména v oblasti nosokomiálních nákaz a v pracovním lékařství;
- 5) optimalizace očkovacích programů ve vztahu k věku, profesi a riziku;
- 6) upravit vyhlášky k zákonu v oblasti epidemiologie PN, HIV a TBC.

B/ Restrukturalizace orgánů hygienické služby:

- 1) hierarchizované řízení hygienické služby;
- 2) změna příspěvkového hospodaření na rozpočtové;
- 3) zřídit funkce ústředních odborníků (poradní sbor hlavního hygienika) pro metodické řízení hygienické služby.

C/ Školství:

- 1) navrácení školení asistentek hygienické služby zpět do zdravotnictví;
- 2) zřízení oboru hygiena na některé lékařské fakultě;
- 3) soustředit doškolování v hygieně v IPVZ.

D/ Výzkumná a vývojová činnost v oblasti hygieny:

- 1) převedení referenčních laboratoří do řízení a financování Státního zdravotního ústavu;
- 2) zajištění kontroly kvality práce hygienických a klinických mikrobiologických laboratoří v SZÚ včetně sankcionace nedostatků.

Paramedicinská praxe

Diagnostické a terapeutické metody, jejichž účinnost nebyla prokázána náročnými testy obvyklými ve vědecké medicíně nebude možno provádět ani inzerovat.

Je nepřijatelné, aby i nadále platily rozdílné podmínky pro kvalifikované zdravotníky a léčitele a pro registraci homeopatik a prostředků s prokázanou účinností. Zde se odvoláváme na v programu strany deklarovanou ochranu spotřebitele.

K plánu legislativních prací vlády – úkoly Ministerstva zdravotnictví na zbývající část roku 1998 a rok 1999

Podle plánu legislativních prací schváleného vládou předloží Ministerstvo zdravotnictví v termínech dále uvedených vládě k projednání následující návrhy:

Listopad 1998

Návrh zákona, kterým se mění a doplňuje zákon č. 79/1997 Sb., o léčivech a o změnách a doplnění některých souvisejících zákonů.

Jde o první novelizaci zákona po nabytí jeho účinnosti, která je poměrně velmi rozsáhlá. Cílem navrhované změny je jednak provést některé zásadnější změny, jejichž potřeba se projevila až po nabytí účinnosti zákona č. 79/1997 Sb, jednak některé změny, které by měly napomoci jednoznačné aplikaci uvedeného zákona. Obsahem navrhovaného zákona tak budou především následující okruhy problémů:

1. Činnost zařízení transfúzní služby, vedoucí ke vzniku transfúzního přípravku, bude napříště považována za výrobu, nikoliv přípravu léčiv, jako je tomu v současné platné právní úpravě. Označením této činnosti jako "výroba" bude dosaženo toho, aby se na výrobce transfúzních přípravků i na výrobu transfúzních přípravků samotnou vztahovaly všechny povinnosti stejně jako na výrobce a výrobu ostatních léčivých přípravků, především povinnost dodržovat i při výrobě transfúzních přípravků správnou výrobní praxi. Jedinou odlišností, které budou i po novele transfúzní přípravky podléhat, bude ta skutečnost, že nebudou podléhat registraci, neboť nejde o léčivé přípravky hromadně vyráběné.

2. V souladu s předpisy Evropské unie se navrhuje změna týkající se udělování výjimek pro užití neregistrovaného léčivého přípravku. Udělení výjimky nebude nadále vázáno pouze na případy ohrožení života, ale i na případy závažného ohrožení zdraví.

3. Zákonem č. 79/1997 Sb. bylo stanoveno, že určitý okruh léčivých přípravků (tzv. vyhrazená léčiva), který stanoví Ministerstvo zdravotnictví vyhláškou, lze vydávat i mimo lékárny těmi osobami, které k tomu získají živnostenské oprávnění (kvalifikačním předpokladem je absolvování odborného kursu). Novelou by se mělo dosáhnout určité změny: o tom, zda půjde či nikoliv o vyhrazené léčivo, tedy zda bude možné ho vydávat i mimo lékárnu, bude rozhodováno již při registračním řízení. Půjde o řešení obdobné tomu, že v rámci registračního řízení se již posuzuje, zda léčivo může být vydáno pouze na lékařský předpis, nebo zda bude volně prodejné. Analogický přístup se tedy navrhuje i pro případ, zda bude výdej léčiva možný pouze v lékárně, nebo i mimo ni.

4. Navrhuje se zrušit věkovou hranici pro výdej léčiva (současná úprava je taková, že léčivý přípravek (ani na recept) nelze vydat osobám mladším 15 let. Tato skutečnost omezila v některých oblastech dostupnost léčiv.

5. V zájmu lepší dostupnosti léčiv se dále navrhuje, aby léčiva byli oprávněni vydávat nejen lékárníci v lékárnách, ale též praktičtí lékaři (pro dospělé i pro děti) a lékaři lékařské služby první pomoci.

6. Budou upřesněny odborné předpoklady u kvalifikovaných osob v oblasti výroby a distribuce léčiv, klinického hodnocení léčiv a zacházení s léčivy.

7. Bude zavedena nová povinnost lékárny vést kusovou evidenci skladových zásob, a to v jednotlivých položkách umožňujících rozlišit lékovou formu, množství účinné látky obsažené v jednotce hmotnosti, objemu a velikosti balení léčivého přípravku včetně kódu léčivého přípravku.

8. Bude upravena oblast týkající se klinického hodnocení léčiv, především pokud jde o upřesnění činnosti etické komise a dále oblast klinického hodnocení vete-

rinárních léčiv. Tato úprava vyplývá především z nutnosti harmonizovat český právní řád s právem EU.

9. Další úpravy reagují na zavedení zákona 79/1997 Sb. do praxe a na praktické problémy při jeho řádné aplikaci.

Prosinec 1998

Návrh zákona, kterým se mění a doplňuje zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně některých souvisejících zákonů.

Navrhovaná novelizace si klade dva základní cíle. Jedním z nich je nezbytnost odstranit dosavadní omezení účinnosti tohoto zákona tak, aby příprava nové právní úpravy veřejného zdravotního pojištění, pojistného na veřejné zdravotní pojištění a jeho institucionálního zajištění mohla probíhat v návaznosti na řádnou analýzu současného systému, pojmenování jeho nedostatků a širokou diskusi o vyhovujících věcných řešeních. Současný prostor limitovaný 31. prosincem 1999 totiž není dostatečný k předložení návrhu nové právní úpravy, která by již neměla být postižena chybami a nedostatky právní úpravy současné. Bez nedostatku času pro řádnou analýzu a následnou věcnou, ekonomickou, právní a politickou diskusi nelze odpovědně připravit návrh nové právní úpravy tak zásadního významu.

Druhým cílem je provést úpravu těch ustanovení zákona č. 48/1997 Sb., která je nezbytně nutná a s níž nebude možno čekat až na zcela novou právní úpravu. V současné době se jeví jako nezbytné upravit tu část zákona, která se týká úhrady léčivých přípravků především v ambulantní péči. Navrhovaná změna by neměla mít dopad na pacienta ve smyslu rozšíření jeho spoluúčasti na úhradě léčiv v ambulantní péči, ale měla by mít za cíl upravit nikoliv zákonem, ale prováděcí vyhláškou odborné medicínské záležitosti, tj. především oprávnění lékařů předepisovat léčivé přípravky s ohledem na jejich odbornost.

Pokud vyplynou v rámci vnitroresortního či meziresortního připomínkového řízení další návrhy na úpravu cit. zákona, budou po zvážení účelnosti do návrhu zákona zapracovány.

Únor 1999

Návrh věcného záměru zákona o přírodních léčivých zdrojích, přírodních zdrojích minerálních vod určených k dietetickým účelům, léčebných lázních a lázeňských místech.

Cílem navrhované právní úpravy je nahradit samostatným zákonem současnou právní úpravu této oblasti obsaženou velmi nedostatečně v zákoně č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, ve znění pozdějších předpisů a v prováděcí vyhlášce k tomuto zákonu.

Vzhledem k tomu, že přírodní léčivé zdroje a přírodní zdroje minerálních vod stolních představují jedinečnou a nezastupitelnou složku přírodního bohatství České republiky, bude zákon stanovovat, v souvislosti s ochranou a nakládáním s těmito zdroji, práva a povinnosti fyzických a právnických osob. Obsahem zákona tak bude především:

1. Stanovení způsobu a postupu při vyhlásování přírodních zdrojů, s ohledem na jejich vlastnosti, za přírodní léčivé zdroje nebo přírodní minerální vody stolní, jakož i při vyhlásování léčebných lázní a lázeňských míst.

2. Vymezení ochranných pásem a dalších ochranných opatření za účelem zachování a ochrany kvality vyhlášených zdrojů, léčebných lázní a lázeňských míst.

3. Určení postupu státních orgánů a dotčených fyzických a právnických osob při vyhlásování ochranných pásem a dalších ochranných opatření, včetně vymezení práv a povinností, popř. stanovení určitých omezení práva vlastnického či omezení podnikatelské činnosti za účelem ochrany těchto zdrojů.

4. Stanovení postupu státních orgánů a fyzických a právnických osob při udělování a odnímání povolení k využívání vyhlášených zdrojů.

5. Vymezení přestupků či jiných správních deliktů na úseku ochrany a využívání zdrojů a ochrany lázeňských míst a léčebných lázní.

Březen 1999

1. Návrh zákona o zdravotnických prostředcích.

Cílem navrhované úpravy je nahradit dosavadní zcela nedostatečnou úpravu zdravotnických prostředků (prostředků zdravotnické techniky) provedenou zákonem č. 20/1966 Sb. O péči o zdraví lidu. Právní úprava prostředků zdravotnické techniky, jejímž hlavním smyslem je zajištění dostatečné kvality, jakosti a bezpečnosti těchto prostředků, musí být sladěna jednak s právními předpisy upravujícími v České republice technické požadavky na výrobky a dále musí být sladěna s příslušnými předpisy Evropské unie, které se zdravotnických prostředků dotýkají. Obsahem navrhované právní úpravy tak bude především:

1. Stanovení povinností výrobců, dovozců, distributorů a zdravotnických zařízení.

2. Stanovení práv a povinností státních orgánů, autorizovaných a akreditovaných osob.

3. Provádění klinického hodnocení prostředků zdravotnické techniky, zejména pokud jde o práva a povinnosti zdravotnických zařízení provádějících klinické hodnocení a práva a povinnosti osob, na nichž se klinické hodnocení provádí, včetně způsobu vyslovení souhlasu s provedením klinického hodnocení.

4. Stanovení předpokladů pro uvedení zdravotnických prostředků na trh a do provozu, jakož i stanovení odpovědnosti za uvedení výrobku na trh.

5. Provedení klasifikace zdravotnických prostředků tak, aby mohly být pro jednotlivé skupiny zdravotnických prostředků stanoveny příslušné technické požadavky.

2. Návrh nařízení vlády o aktivních implantátech.

Cílem navrhované úpravy je, v návaznosti na zákon č. 22/1997 Sb. O technických požadavcích na výrobky, upravit technické požadavky na další skupinu zdravotnických prostředků, která současnou právní úpravou pokryta není. Těžištěm této právní úpravy tedy bude především stanovení technických požadavků na tyto zdravotnické prostředky, které budou odpovídat příslušným předpisům Evropské unie.

3. Návrh věcného záměru zákona o zdravotní péči.

Cílem navrhované právní úpravy je nahradit značnou část současného zákona č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, jakož i zákon č. 160/1992 Sb., o zdravotní péči v nestátních zdravotnických zařízeních. Právní úprava provedená citovanými zákony je jednak nedostatečná a obsahuje neodůvodněné odlišnosti v požadavcích na zdravotnická zařízení zřizovaná státem a na zdravotnická zařízení nestátní. Obsahem nové právní úpravy by tedy mělo být především:

1. Vymezení druhů a typů zdravotní péče včetně stanovení obsahu (akutní, následná, ambulantní, lůžková, základní, specializovaná, atp.) a stanovení druhů zdravotnických zařízení poskytujících zdravotní péči (praktičtí lékaři, ambulantní specialisté, nemocnice včetně stanovení typů a povinných oddělení u jednotlivých typů nemocnic, odborné léčebné ústavy atd.), s cílem vymezit racionální hierarchickou soustavu zdravotnických zařízení umožňující plynulé zajišťování zdravotní péče o pacienta.

2. Vymezení působnosti státních orgánů a orgánů územní samosprávy vůči zdravotnickým zařízením jednak při vzniku či zániku zdravotnického zařízení, při plnění úkolů zdravotnických zařízení v zájmu zajištění dostatečné a dostupné zdravotní péče o pacienta v daném území, jakož i při kontrole kvality poskytované zdravotní péče především z hlediska postupu lege artis.

3. Jednotná úprava způsobu vzniku, činnosti a zániku zdravotnického zařízení bez ohledu na to, zda jde o zařízení státní či nestátní, včetně stanovení požadavků na personální, věcné a technické vybavení.

4. Úprava práv a povinností zdravotnických zařízení a zdravotnických pracovníků.

5. Úprava práv pacientů. Tato pasáž zákona bude obsahovat taková ustanovení, která umožní ratifikovat Úmluvu o lidských právech a biomedicíně.

6. Nakládání se zdravotnickou dokumentací, její pořizování, vedení, poskytování, uchovávání, archivování, včetně úpravy poskytování údajů ze zdravotnické dokumentace.

7. Úprava povinné mlčenlivosti zdravotnických pracovníků včetně stanovení případů, kdy lze povinnou mlčenlivost prolomit.

8. Vymezení specifických druhů zdravotní péče včetně stanovení podmínek (darování tkání a orgánů, dárcovství krve, odnímání tkání a orgánů z těl mrtvých, použití odebraných tkání a orgánů, provádění transplantací, provádění asistované reprodukce, sterilizace, ověřování nových poznatků na živých osobách, atd.).

Květen 1999

Návrh věcného záměru zákona o veřejném zdravotním pojištění, pojistném na veřejné zdravotní pojištění a o zdravotních pojišťovnách.

Navrhovaná úprava nahradí současnou právní úpravu provedenou 4 zákony – zákonem č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění, zákonem č. 592/1992 Sb., o pojistném na všeobecné zdravotní pojištění, zákonem č. 551/1991 Sb., o Všeobecné

zdravotní pojišťovně České republiky a zákonem č. 280/1992 Sb., o resortních, oborových, podnikových a dalších zdravotních pojišťovnách.

Nová právní úprava bude obsahovat především:

1. Vymezení okruhu osob, na které se veřejné zdravotní pojištění vztahuje. V tomto směru bude úprava vycházet z příslušných předpisů Evropské unie.

2. Vymezení zdravotní péče hrazené z veřejného zdravotního pojištění, na kterou má pojištěnec nárok, co do rozsahu a co do podmínek, za nichž bude hrazena.

3. Vymezení sítě zdravotnických zařízení, garantované státem, která zajistí pojištěnci poskytnutí zdravotní péče hrazené z veřejného zdravotního pojištění, kterou jeho zdravotní stav vyžaduje.

4. Vymezení právního postavení subjektů institucionálně zajišťujících veřejné zdravotní pojištění, tedy zdravotních pojišťoven, včetně stanovení jejich hospodářskoprávní formy buď s použitím některé ze stávajících hospodářskoprávních forem, nebo vytvořením zcela nové hospodářskoprávní formy.

5. Vymezení předmětu činnosti zdravotních pojišťoven, způsobu jejich vzniku, zániku, hospodaření, organizační struktury.

6. Vymezení role státních orgánů ve vztahu k systému veřejného zdravotního pojištění a ke zdravotním pojišťovnám a jejím orgánům tak, aby bylo zřejmé, že stát odpovídá za dostupnost, kvalitu zdravotní péče poskytované pojištěncům a za efektivní vynakládání veřejných finančních prostředků obhospodařovaných zdravotními pojišťovnami. K zajištění této úlohy vymezí zákon pro státní orgány potřebné kompetence.

7. Vymezení smluvních vztahů mezi zdravotními pojišťovnami a zdravotnickými zařízeními včetně stanovení mechanismů, na jejichž základě bude prováděna úhrada zdravotní péče.

8. Stanovení okruhu plátců pojistného, včetně stanovení jejich povinností vůči zdravotním pojišťovnám.

9. Stanovení okruhu příjmů, které budou zahrnovány do vyměřovacích základů jednotlivých skupin plátců pojistného.

10. Při existenci více zdravotních pojišťoven stanovení způsobu přerozdělování vybraného pojistného.

11. Stanovení povinné mlčenlivosti zdravotních pojišťoven včetně stanovení případů, kdy lze povinnou mlčenlivost prolomit.

Červen 1999

Návrh věcného záměru zákona o dalším vzdělávání ve zdravotnictví.

Základní právní úprava způsobilosti k výkonu zdravotnického povolání je dosud stanovena v zákoně č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu a v prováděcí vyhlášce k tomuto zákonu. Tato současná právní úprava je nevyhovující a neodpovídá ani současným potřebám České republiky, ani příslušným předpisům Evropské unie.

Obsahem navrhované právní úpravy bude především:

1. Vymezení pojmu zdravotnické povolání a získávání způsobilosti k výkonu tohoto povolání.
2. Stanovení podmínek k získání další (vyšší) odborné způsobilosti k výkonu povolání v jednotlivých oborech.
3. Stanovení kvalifikačních předpokladů pro výkon jednotlivých činností a řídicích funkcí.
4. Stanovení povinností celoživotního vzdělávání zdravotnických pracovníků včetně průběžného ověřování způsobilosti k výkonu povolání.
5. Stanovení institucí zajišťujících další vzdělávání zdravotnických pracovníků

IV. čtvrtletí 1999

Návrh zákona o dalším vzdělávání ve zdravotnictví.

Jde o předložení paragrafovaného znění zákona v návaznosti na schválený věcný záměr.

I. čtvrtletí 2000

1. Návrh věcného záměru zákona, kterým se mění zákon č. 37/1989 Sb., o ochraně před alkoholismem a jinými toxikomaniemi.

Cílem navrhované úpravy je přizpůsobit právní úpravu novým podmínkám vzniklým po roce 1989 jak z hlediska organizačního, tak i z hlediska věcného s ohledem na nové poznatky a nové jevy v této oblasti s cílem zajistit náležitou ochranu osob a především dětí před alkoholismem, kouřením a jinými toxikomaniemi. Lze předpokládat, že navrhovaná úprava se dotkne i věcí upravených v současné době jinými zákony, např. zákonem o regulaci reklamy, popřípadě zákona na ochranu spotřebitele.

2. Návrh zákona o přírodních léčivých zdrojích, přírodních zdrojích minerálních vod určených k dietetickým účelům, léčebných lázní a lázeňských místech.

Jde o předložení paragrafovaného znění v návaznosti na schválený věcný záměr.

3. Návrh zákona o zdravotní péči.

Jde o předložení paragrafovaného znění v návaznosti na schválený věcný záměr.

4. Návrh zákona o veřejném zdravotním pojištění, pojistném na veřejné zdravotní pojištění a o zdravotních pojistovnách.

Jde o předložení paragrafovaného znění v návaznosti na schválený věcný záměr.

II. čtvrtletí 2000

Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 37/1989 Sb., o ochraně před alkoholismem a jinými toxikomaniemi.

Jde o předložení paragrafovaného znění v návaznosti na schválený věcný záměr.

(Částečně kráceno.)

OBSAH

Quod bonum

Noví studenti	2
Projevy děkana při imatrikulaci a promoci	4

650 let

Cena Karla IV.	10
Medaile absolventu z Varny	10
Akademická obec UK k 17. listopadu (s projevy M. Zemana a J.Bricalla)	11
Nový Akademický senát 3.LF	16

Studia

Závěry Světové konference o vysokém školství	18
Světová deklarace pro 21. století	20
Americká promoce české lékařky	23

Věda

Vědecká obec varující	26
Ministr E. Zeman: Proč se vědci nebouřili dřív?	27
Autoři petice a novináři	28
Po uzávěrce – rozpočet	30
Podařilo se prolomit nedůvěru	31
Výzkumná studie: Predikce akademického úspěchu	33

Fakulta

Dotazník pro evaluaci	42
Rozhovor na Růžové lince (s doc. Provazníkovou)	61
Trimed slaví narozeniny	66
Studenti u zpovědi	68
Dluhy se mají platit o Vánocích	70
J. Ježek: Jak to bylo s VNR (se soupisem textů)	71

Texty

Carmina scholarium et natalicium	84
--	----

Příloha

Koncepce ministerstva zdravotnictví	92
---	----

Dětské kresby zapůjčila Růžová linka

VNR

VITA NOSTRA REVUE

SBORNÍK STATÍ, ČLÁNKŮ, DOKUMENTŮ A TEXTŮ

VDÁVÁ 3. LÉKAŘSKÁ FAKULTA UNIVERZITY KARLOVY V PRAZE

REDIGUJE M. FLEISSIGOVÁ

KONTAKTNÍ ADRESA:

3. LÉKAŘSKÁ FAKULTA UK, RUSKÁ 87, PRAHA 10

TEL.: 02/67102105, FAX: 02/67102519

E-MAIL: MARIE.FLEISSIGOVA@LF3.CUNI.CZ

SAZBA, GRAFICKÁ ÚPRAVA IDEU REPRO

TISKNE UNITISK PRAHA

UZÁVĚRKA VNR 4/98: 18.11.1998